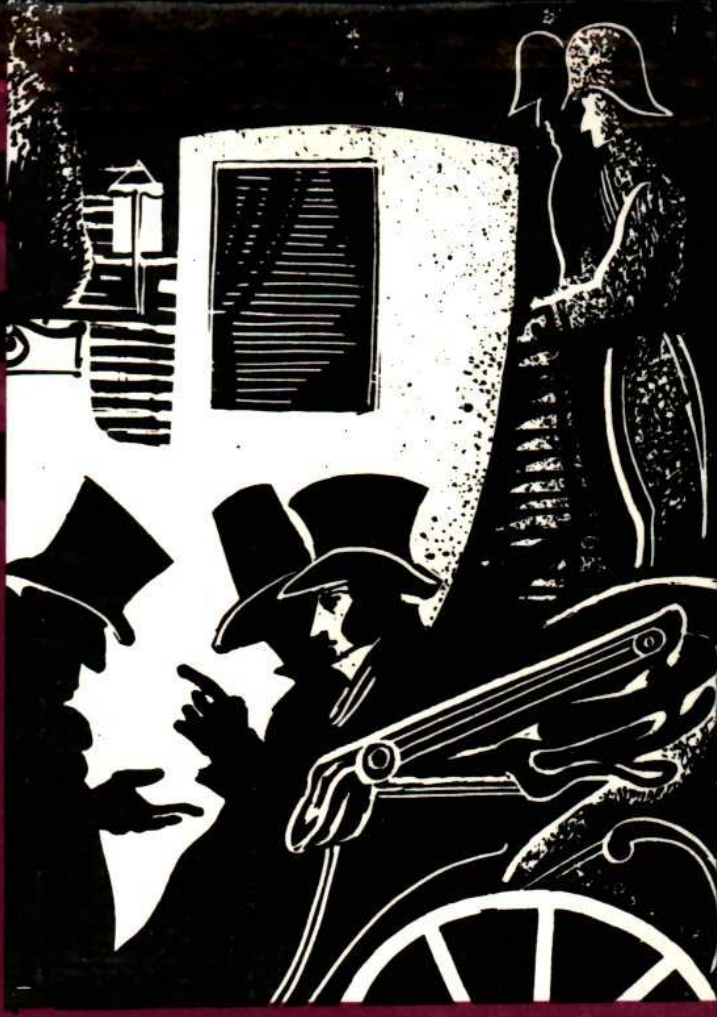
KNIHY ODVAHY

A DOBRODRUŽSTVÍ

SVAZEK 170/II

Alexandre Dumas

SALVATOR

V druhé části románu dobrodružství stále poněkud záhadného, ale teď již čtenáři dobře známého Salvatora pokračují. Znovu se tu setkáváme i s jeho přáteli – básníkem Jeanem Robertem, malířem Pétrusem Herbelem, učitelem Justinem Corbym a lékařem Ludovikem, jejichž leckdy dosti spletité milostné a životní komplikace, které jim Salvator nezištně pomáhá řešit, jsme měli možnost sledovat už v prvním dílu; stejně jako se sympatickou postavou prostého, ale poctivého a upřímného siláka, tesaře Jeana Taureaua – Honzy Bejčka. Postupně vychází najevo i ledacos o minulosti některých podstatně méně sympatických postav, kupříkladu lehkomyslných hejsků Lorédana de Valgeneuse a Camilla de Rozan. A boj o prokázání neviny odsouzeného Gaetana Sarrantiho pokračuje. Sarrantiho syn, abbé Dominik, který o otcovu záchranu nikdy nepřestal usilovat, se odhodlá řešit napohled bezvýchodnou situaci na vlastní pěst, třeba i za cenu vlastního života. Děj se zaplétá, osudy jednotlivých postav se mnohdy až nečekaně prolínají a mezi tím vším vede Salvator, jehož pravá totožnost a předchozí osudy se čtenáři krok za krokem stále zřetelněji vyjasňují, dál a dál vede svůj nesmlouvavý zápas o spravedlnost pro druhé i pro sebe samého…

Alexandre Dumas žije v nejširším čtenářském povědomí především ve spojení se svým nejproslulejším románem Tři mušketýři, známým i z řady rozmanitých filmových i divadelních rozpracování. Tři mušketýři vyšli několikrát i v Albatrosu, vydali jsme před časem i jejich volná pokračování Tři mušketýři po dvaceti letech a Vikomt z Bragellonu. V porovnání s nimi zůstává Salvator stejně jako řada dalších Dumasových děl poněkud ve stínu. Nicméně i zde nalezne čtenář všechno to, čím se Dumas jako autor tolik proslavil – pestrý, historicky zajímavý a napínavý děj, bystrost Dumasova pohledu i jeho kritický vtip.

13-737-86 14/64
Cena obou vázaných výtisků 65 Kčs

Z VYŠLÝCH SVAZKŮ

R. L. Stevenson: Černý šíp – *W. Makowiecki:* Příhody Řeka Melikla – *M. Diekmanová:* Marijn u pirátů – *E. Dillonová:* Ostrov Divokých koní – *J. Fabricius:* Tajemství starého venkovského sídla – *R. Armstrong:* Zakleté moře – *J. F. Cooper:* Lodivod – *J. O. Curwood:* Kočovníci severu – *E. Thompson Seton:* Dva divoši – *V. Ananjan:* Zajatci Pardálí soutěsky – *L. Düngel-Gillesová:* Knud Rasmussen – *N. Smirnov:* Říše slunce – *W. Legère:* Sám mezi korzáry – *F. Flos:* Lovci kožišin – *W. Morey:* Zima v kaňonu – *G. R. Richter:* Lvi přicházejí – *J. Pecháček:* Ostrov tisíce vůní – *H. Burtonová:* Bez doprovodu bubnů – *M. V. Kratochvíl:* Podivuhodné příběhy a dobrodružství Jana Kornela – *T. V. Olsen:* Léto bubnů – *M. Pašek:* Děvče pro Oklahomu – *J. Alex:* Černé koráby I, II – *S. O'Dell:* Pětina pro krále – *R. Luskač:* Odkaz lovce tajgy – *R. Šimáček:* Kříž proti kříži – *V. Palman:* Tajemství pytlácké jeskyně – *A. Lomm:* Noční orel – *J. Fabricius:* Tonek z Napoleonovy armády – *V. Šustr:* Dobrodružství malého Indiána – *B. Mårtensson:* Světy bez hranic – *K. Staňukovič:* Muž přes palubu – *P. Pelot:* Ostrov dravců – *J. Pecháček:* Taliánský marš – *V. Pikul:* Škola plavčíků – *A. Semjonov:* Za sobolem na kraj světa – *N. Szczepanská:* Divoký Anda – *H. Halířová:* Udet, syn divočiny – *O. Janka:* Zloděj snů – *J. F. Cooper:* Poslední Mohykán – *S. Šusta:* Tři kroky do tmy – *F. Steuben:* Tekumseh I-IV – *L. Hevesi:* Dobrodružství Ándráse Jelkyho – *Z. Davydov:* Zajatci ledu a noci – *H. Friedrich:* Ledové moře – *A. Dumas:* Salvator

PŘIPRAVUJEME:

N. Čukovskij: Čtyři kapitáni
M. Pašek: Ztracená prérie
Sborník sci-fi: Chlapík z pekla I, II

albatros

Alexandre Dumas

SALVATOR

DÍL II

ALBATROS PRAHA

Translation and adaptation © Miroslav Drápal, 1986
Illustrations © Michal Kudělka, 1986

1.

Milovník obrazů

Lidí, kteří si přišli prohlédnout ateliér malíře Pétruse Herbela de Courtenay, ať jen z čiré zvědavosti, či ze skutečného zájmu o koupi, bylo tolik, že u dveří se vytvořilo doslova procesí. A to byl teprve čtvrtek a rozprodej věcí měl začít až v neděli, tedy za tři dny! A přece už kolem jedenácté dopoledne si tu člověk připadal jako uprostřed mořského přílivu, jehož hučící vlny, stále vyšší a vyšší, na něj bez ustání dorážejí.

Naproti tomu byla vedlejší místnost klidná, bez vzruchu, opuštěná – i když ne tak docela, protože tu byl Pétrus. Seděl u okna s lokty opřenými o kulatý konferenční stolek a před sebou měl rozložený dopis. Ačkoliv si jej zatím přečetl jenom jednou, proniklo každé slovo z něho tak hluboko do srdce mladého muže, že se dalo snadno rozpoznat, jak ho jeho obsah zdrtil. Přikrýval si rukama uši, aby neslyšel šum hlasů ze sousedního pokoje, slzy mu tryskaly z očí a kutálely se mu z tváří na rozestřený papír. Zbožňovaná Regina de la Mothe-Houdan slíbila při posledním dostaveníčku, že mu napíše, a mladý malíř nyní upíral zrak na list, který splňoval její sladký slib, ale též rozmetával veškerá jeho předsevzetí, vše, k čemu se na Salvatorovu radu tak skálopevně rozhodl.

Pétrus četl:

Můj vřele milovaný van Dycku,

slíbila jsem Vám včera, když jsme se loučili, šťastnou zprávu, nuže, zde je:

Můj otec oslaví za měsíc svátek a já a moje teta jsme se domluvily, že mu k té příležitosti věnujeme portrét naší malé Abeille.

Kromě toho Vám musím oznámit, že včera byl hrabě Rappt u dvora pověřen posláním do Sankt Petěrburgu, takže bude vzdálen plných šest týdnů…

Jistě si už umíte domyslit…

Ano, když už jsme se jednou rozhodly, že našemu maršálovi darujeme portrét jeho malého miláčka, kterému jinému malíři bychom mohly tu práci svěřit než panu Pétrusi Herbelovi de Courtenay? Víte přece, že jméno de Courtenay má nevýslovnou váhu u markýzy Jolandy Pentaltais de la Tournelle, která se tak hluboce koří před královskými korunkami.

Čili Vám musím dát na vědomí:

že počínaje příští nedělí každý den v poledne se bude konat sezení v ateliéru pana Pétruse Herbela de Courtenay;

že malou Abeille budou pravidelně přivádět k Mistru její prateta markýza de la Tournelle a její starší sestra hraběnka Regina;

že v oněch dnech, kdy se bude muset markýza věnovat péči o vlastní tělesné zdraví nebo svým náboženským povinnostem, bude svou sestřičku doprovázet Regina sama.

Vyhotovení portrétu si vyžádá jistě několik sezení, ba potrvá možná i několik měsíců, to je otázka malířových schopností. Jistě se však nikdo nepozastaví nad tím, kolik času strávil malíř při práci, bude-li portrét výstižný.

Aby nedošlo zbytečně k dohadování o výši honoráře, stanovily jsme předem, že bude obnášet dvě stě zlatých dvacetifranků.

Pro případ, že by pan Pétrus Herbel de Courtenay tento honorář z hrdosti odmítl, jsme určily, že se použije na dobročinný účel a že z něho bude zakoupen porcelánový servis a krásné blankytně modré šatečky pro Čemeřičku.

Takže, můj předrahý Van Dycku, čekejte v neděli v poledne malou Abeille, markýzu de la Tournelle i svou něhyplnou

Reginu.

Nuže, tento dopis, třebaže přinášel tak radostné poselství, či vlastně právě proto, byl příčinou Pétrusova hlubokého zoufalství. V neděli v poledne přijde Regina s tetou a se svou malou sestřičkou – a co naleznou? přemítal zdrcený malíř. Veřejného odhadce, jak vydražuje jeho obrazy a jeho nábytek! Může vůbec snést takovou potupu? V jednom okamžiku ho napadlo, že nejlépe by bylo utéci, odejít ze země a už nikdy se nesetkat s Reginou… Ale neuvidět už nikdy Reginu znamenalo zříci se života! Ba ještě víc než to: znamenalo to zabít srdce v živém těle. Vzápětí si začal vyčítat, nikoliv že zachránil otce před zkázou (něco takového mu na mysl ani

nepřišlo), nýbrž že nepřistoupil na velkorysou nabídku přítele Jeana Roberta. Stačilo by přece, aby se pustil do práce stejně náruživě jako dřív, a byl by mu mohl zakrátko vrátit všechno, co by si vypůjčil. Jeho přepych, jeho kočáry a spřežení, jeho přechodná nečinnost měly ostatně – z obchodního hlediska – znamenitý účinek! Všeobecně se mělo za to, že dědil po jakémsi neznámém strýci, že tedy nepotřebuje peníze, a protože (oddán cele své lásce) vůbec nemaloval, jeho obrazy za ten krátký čas rázem stouply dvojnásobně v ceně. I kdyby si od někoho vypůjčil deset tisíc, do tří měsíců by je mohl vrátit i s úroky, určitě by ten obnos stržil za své nové obrazy! Proč to vůbec Salvatorovi nenavrhl? Ale ne, Salvatorova přísná tvář to přímo zakazovala a jeho hlas jako ozvěna neúprosné poctivosti připomínal: „Čtvrtý duben, čtvrtý duben!“ Pétrus potřásl v zamyšlení hlavou, a jako by si sám odpovídal na vlastní otázky, zahučel si jen tak pro sebe:

„Ne, ne, raději cokoliv jiného, jen se neobracet na Salvatora! Ale… radši cokoliv jiného, jenom neztratit, *neztratit* Reginu…!“

Opusťme v této chvíli Pétruse a ponechme ho jeho chmurným úvahám, protože do jeho ateliéru právě vchází nový návštěvník, který je v malířově příběhu předurčen k veliké roli.

Příchozímu je tak osmačtyřicet až padesát let, je dosti vysoké postavy, má široká ramena, silný krk a klenutá prsa. Na hlavě učiněný prales hustých, kudrnatých ryšavých vlasů, obočí naproti tomu černé jako uhel a tuhé a pichlavé jako jehly. Licousy s plnovousem jsou spíš hnědavé s nádechem do zrzava, tu a tam se objevuje i šedivý pramínek. Celkový vzhled návštěvníka napovídá, že je to člověk přímý až tvrdý, ale ne zlovolný. Spíše naopak: stálý úsměv na jeho rtech prozrazuje jistou žoviálnost, povahu snad na povrch drsnou, ale v jádru upřímnou a dobrou. Napoprvé by se mu člověk možná vyhnul, při druhém setkání by mu podal ruku – takovou sympatii probouzí radostný výraz v jeho tváři.

Pokud jde o povolání tohoto muže, dá se snadno uhodnout hned z několika známek: především už jeho způsob chůze prozrazuje námořníka, člověka léta zvyklého se plavit po moři a našlapujícího zeširoka i na pevné matičce zemi; i kdyby to uniklo pozornosti pozorovatele, jsou tu za druhé dvě malé zlaté kotvičky – náušnice v boltcích neznámého návštěvníka. Jeho oblečení je poněkud strojené. Modrý fráček s kovovými knoflíky je pěkně poodhrnutý, aby bylo pořádně vidět sametovou vestu, na níž se pohupuje obrovský zlatý řetěz. Nohy vězí v dlouhých faldovaných kalhotách obecně známých pod jménem kozácké nohavice, jež jsou zastrčeny do holínek, zatímco obličej návštěvníka přímo září nad bělostnou kravatou vystupující ze širokého límce podobně jako kytice pivoněk z bílého papírového kornoutu. Všechno doplňuje červenozeleně károvaný šátek uvázaný kolem krku jedním z proslulých námořnických uzlů a černý chlupatý plsťák se širokánskou střechou.

Dodejme ještě, že podivný návštěvník drží v ruce dlouhou bambusovou hůl, kterou si zřejmě sám uřízl někde v Západní nebo Východní Indii. Ozdobil si ji pro vzpomínku na dávný zážitek zlatou rukojetí v podobě jablka, velikostí přiměřeného jeho hromotlucké postavě.

Čím asi mohl tuhle zvláštní osobu upoutat rozprodej obrazů z Pétrusova majetku? Kdyby byl Pétrus malířem mořských výjevů a

nálad, nikoho by návštěva bohatého námořníka na odpočinku, pořizujícího si patrně galérii z děl s námořní tematikou, nepřekvapila. Ale co pohledával v ateliéru malíře historických výjevů a žánrových obrázků? Nebylo divu, že pozornost návštěvníků, až dosud soustředěná na vystavené obrazy, se z větší části přenesla na nového příchozího. Toho však zájem okolí ani v nejmenším neuváděl do rozpaků; vyňal z kapsy malé pouzdro na brýle, vylovil z něho okuláry se zlacenými obroučkami, nasadil si je na nos a zcela samozřejmě přešel přímo k jednomu obrazu od Chardina, který, zdálo se, vzbudil jeho obzvláštní pozornost hned od okamžiku, kdy si ho prvně všiml. Představoval hospodyni krájející do hrnce zeleninu na vaření. Oheň v kamnech, nádoba s odkrytou pokličkou i zelenina byly namalovány tak věrojatně, že námořník bezděky přitiskl nos skoro až na plátno a s hlasitým zamlaskáním se zhluboka nadechl:

„M… hm! M… hm! To člověk zrovna chutná polévku na jazyku!“ pochválil si a prohlásil zvýšeným hlasem, jako by byl v místnosti jediným znalcem: „Je to výborné! Je to prostě po všech stránkách znamenité!“

Několik návštěvníků se k němu připojilo a začalo si důkladněji prohlížet Chardinův obraz, jiní pokrčili rameny, zvedli obočí a poodešli dál. Hromotlucký námořník se od něho ještě dlouho nemohl odtrhnout; vysunoval si okuláry na čelo a zase je spouštěl na nos, až se konečně s výrazem hlubokého politování přesunul k dalšímu obrazu, ke Gudinově kompozici moře.

„Vida, vodní živel! Na to se podíváme trochu blíž!“ zabrumlal, opět se téměř dotýkaje špičkou nosu plátna. „Tisíc ráhen, to je dokonce slaná louže…! Och, och, kdopak nám ji namaloval?“

„Mladý malíř, pane, ještě docela mladý malíř,“ řekl jakýsi starší pán po jeho boku, který si právě zavdával šňupec z tabatěrky.

„Gudin,“ rozluštil námořník podpis dole v rohu obrazu a pokýval hlavou. „Myslím, že jsem o něm cosi zaslechl dokonce v Americe. Ale na vlastní oči vidím některou jeho věc poprvé… Říkáte, že je mladý? Ovšem podle mého názoru ten, kdo svede takhle namalovat mořské vlny a na nich bárku, je už zralý mistr. Ti lodníci tady se mu sice povedli už míň, no ale člověk nemůže umět všechno dokonale…“

„A co říkáte, jak namaloval tu brigu tam v pozadí, vidíte?“ zeptal se starší pán.

„Jakou brigu, pane, to není žádná briga, to je korveta! Na levoboku má stočená lana a skasanou velkostožárovou i přední plachtu, to je nějaká skromnost! Při takovéhle bríze by mohla napnout všechny plachty, i závětrové. To když já jsem stával v takovém povětří na palubě, tak jsem už dávno volal: Všechny plachty vytáhnout!“

A jak už zřejmě zůstalo jeho zvykem až do nynějška, námořník vykřikl svůj rozkaz pěkně z plných plic. Všichni okolo se rázem otočili, několik návštěvníků pokračovalo dál v prohlídce, ale hodně jich utvořilo kolem námořníka hlouček, a ten, abychom se vyjádřili jeho jazykem, ho následoval jako konvoj plavidel. Zřejmě nepromlouval k tak zcela hluchým uším. Starší pán, který s ním již vyměnil několik slov, ho znovu oslovil:

„Ach, pán byl, jak se zdá, námořním důstojníkem?“

„Ano, měl jsem tu čest,“ odtušil cizinec.

„Na trojstěžníku, na brize nebo na korvetě?“

„Na korvetě,“ zněla lakonická odpověď a neznámý chlapík, jako by se chtěl vyhnout dalšímu rozhovoru, aspoň o mořeplavectví, si prohrábl licousy, opustil Gudinovo vlnobití, bárku i korvetu v pozadí a zabral se do zkoumání jiného obrazu. Ale starší pán ho nemínil opustit a také ostatní houfek zájemců se sunul za svérázným mužem v modrém fráčku. Přitahoval je jako hvězdy své oběžnice.

„Tady na tom obraze se malíř sice nepodepsal,“ poznamenal náš člověk prohlížeje si další práci, „ale na jeho jméno se věru nemusím ptát. Venušina toaleta, François Boucher! Chtěl se zalichotit své milence, ostatně ona byla učiněná ostuda francouzské monarchie, a dal Venuši její podobu… Špatný obraz! A špatný malíř! Nemám Bouchera rád… A vy, pánové?“

Snad ani nečekal, že mu někdo odpoví, protože hned zase halasně pokračoval:

„Já vím, jako kolorista je znamenitý, ale jako malíř je vyumělkovaný a strojený jako ostatně všechny tehdejší osobnosti! Mizerná doba, pánové! Ubohá napodobenina renesance! Namalovat kůži jako Tizian, nebo lidské tělo jako Rubens nedovedou, kdepak! A právě proto, pánové, mám rád Chardina. To je jediná výrazná postava, protože má odvahu být prostý mezi vší tou přepjatostí a konvenčností svého století! Jednoduchost, pánové, jednoduchost! Dejte si říct; k té je třeba se vrátit…“

Nikdo z přítomných proti správnosti tohoto principu nic nenamítal,

a když onen starší pán viděl, že nikdo nevznáší protesty, rozhlédl se, jako by si chtěl vyprosit slovo, a podotkl:

„To jste vyjádřil přímo dokonale, skutečně dokonale!“

Námořník potřásl hlavou, a pohrávaje si s obrovským zlatým řetězem u vesty, jaksi zadumaně, jen sám pro sebe si zabručel:

„Chtěl bych založit malířskou školu, na které by se nevyučovalo ničemu jinému než jednoduchosti… jednoduchosti v umění!“

„To je velká myšlenka, pane!“

„Viďte?“

„Vynikající, opravdu vynikající, řekl bych přímo lidsky veliká… Ale… smím se zeptat… pán bydlí v hlavním městě?“

„Doufám, že se tu usadím. Už mám po krk toho putování kolem světa.“

„Ach!“ V hlasu staršího pána zazněl tón nelíčeného obdivu. „Snad jste nevykonal cestu kolem světa?“

„Šestkrát," zavrčel hromotlucký námořník a prohrábl si licousy.

„Tedy… víckrát než pan de la Pérouse?"

„Ten objel zeměkouli jen dvakrát."

„V tom případě mám tu čest s některým z proslavených mořeplavců… Směl bych, prosím, znát vaše jméno?"

„Lazare-Pierre Berthaut, jinak zvaný *Monte-Hauban.*"

„Nepochybně příbuzný slavného Berthauta de Montauban?"

„Vy myslíte Renauda de Montauban?"

„Pravda, pravda… Renaud, Berthaut, člověk si to snadno zamění…"

„Myslím, že nemám čest být spřízněn s tím rodem, leda snad po přeslici… My se totiž píšeme s há, Monte-Hauban, na rozdíl od Montaubanů, víte?"

„Ano, chápu," řekl starší pán, sáhl do kapsy, vytáhl navštívenku a podal ji námořníkovi. „Kapitáne, bývám doma vždy v pondělí, ve středu a v pátek od tří do pěti. V pět hodin obědváme, a kdybyste mi chtěl prokázat tu čest, rád bych vás pohostil u svého skrovného stolu. Víte, moje žena je celá blázen do námořních dobrodružství. Udělal byste radost jí i mně, kdybyste k nám přišel a vyprávěl nám… třeba o nějaké… námořní bitvě…"

„S radostí, pane," řekl kapitán a nedbale zasunul navštívenku do kapsy, „podle mého názoru jsou námořní bitvy jako stvořeny k tomu, aby se o nich vypravovalo!"

„Velmi správně, pane, velmi správně," skoro zajásal starší pán a rozloučil se zdvořilou úklonou, ponechávaje kapitána všeobecnému zájmu i obdivu ostatních.

Plné dvě hodiny přecházel námořník od obrazu k obrazu, před každým halasně vyslovil svůj názor (přítomní znalci malířského umění byli udiveni trefností jeho soudů) a vytrvale, ba vášnivě opakoval svůj požadavek co největší jednoduchosti v malířství a v umění vůbec. Bylo už pět hodin, když se poslední návštěvníci chystali k odchodu.

Ve chvíli, kdy Pétrusův sluha otvíral dveře na znamení, že doba určená k prohlídce končí, si kapitán povšiml v rohu místnosti ještě jednoho obrazu, otočeného ke zdi, který zřejmě nebyl určen k prodeji. Byla to skica znázorňující boj *Krásné Terezy* s lodí *Kalypso*, kterou Pétrus kdysi načrtl na plátno podle otcova vyprávění víceméně pro vlastní potěšení.

Kapitán Pierre Berthaut ulpěl pohledem na plátně a začal vyrážet tak pronikavé výkřiky obdivu, že všichni, kdož už vycházeli ze dveří, se na prahu najednou zarazili a znovu se kolem něho shlukli.

„U všech mořských Neptunů," hýkal kapitán nadšeně, „je to možné? Pánové, račte mi prominout, ale já jsem dojat, vždyť tenhle obraz představuje věrně jednu z prvních námořních bitek, kterých jsem se účastnil. A mohu říct, že to byla slavná bitva! Pánové, omlouvám se za ty slzy, nemohu za to… Ale říkám vám, takhle přesně a podle pravdy to mohl namalovat jen jeden jediný člověk… a ten v životě nedržel v ruce štětec!"

„Jediný člověk?" ozvalo se z houfku kolem kapitána. „A koho tím myslíte?"

„Kapitána, který velel téhle lodi. Téhle *Krásné Tereze!*"

„Jejím kapitánem jste byl ovšem vy, není-liž pravda?" vykřikl kdosi.

„Ne, ne, velitelem byl můj věrný, dobrý přítel Herbel," odvětil Monte-Hauban s hrdým gestem. „Co všechno se stalo od té doby, kdy jsme se rozešli v Rochefortu, když jsme se bezúspěšně pokoušeli zachránit císaře… chci říci Bonaparta."

„Jen řekněte císaře! Klidně řekněte císaře!" zaznělo souhlasně z hloučku.

„Nu ano, pánové, císaře, a jak slavného císaře! Marně mu odpírali titul, jehož se mu dostalo!" vykřikl námořník. „Promiňte mi to… snad neuvážené nadšení, ale to víte, jsem jeho starý stoupenec… Jako můj drahý kapitán Herbel! Bůhvíkde je tomu dobrému mořskému vlku konec…"

Kapitán Monte-Hauban pokrčil odevzdaně rameny a obrátil oči v sloup.

„Hledáte-li kapitána Herbela," ozval se v té chvíli sluha, kterému přece jen bylo zatěžko rušit a vykazovat návštěvníky z ateliéru, „mohu vás upozornit, že právě před týdnem u nás byl."

„Kapitán Herbel?" zvolal hromovým hlasem Monte-Hauban.

„Osobně, prosím."

„On byl tady, v tomhle ateliéru?"

„Ano, v tomto ateliéru."

„A nevíte, kde bych ho našel?"

„Žije v Saint-Malo. Ale je-li tam právě nyní, to nevím."

„A mýlka není možná? Viděl jste skutečně jeho? Jste si tím jistý?"

„To bych prosil, že jsem si jistý! Hlásil jsem jeho příchod… a on se postaral o můj odchod!“

„Jak to?“

„Shodil mne ze schodů!“

„Prosím vás! Proč?“

„Protože jsem ho nechtěl pustit dál a on se mermomocí dral dovnitř!“

„Do ateliéru nějakého malíře? Proč by o to tak stál?“

„Přece proto, že pan Pétrus je jeho syn,“ řekl udiveně sluha.

„Cože?! Malíř Pétrus že je syn proslulého kapitána Herbela?“ vykřikl Monte-Hauban tak silně, jako by se snažil překřičet ječící moře.

„Ano, pane,“ potvrdil se vznešeným klidem sluha. „Vlastní syn kapitána Herbela a vlastní synovec generála de Courtenay!“ dodal.

„Dobrá, dobrá, já jsem námořník a tyhle suchozemské generály neznám, zvlášť když dostali prýmky v armádě u de Condéa,“ vyhrkl mořský vlk, ale okamžitě se omluvil: „Pardon, pánové, jestli jsem snad urazil něčí city, ale bylo to bez zlého úmyslu, ujišťuju vás.“

Hloučku zvědavců kolem nevšedního návštěvníka s ryšavými vlasy a černým obočím se stále ještě nechtělo odejít.

„Nic se neděje, kapitáne, buďte klidný,“ ozvaly se tři čtyři povzbudivé hlasy.

„V tom případě,“ chytil námořník sluhu oběma rukama za rameno, „v tom případě chci s tím mladíkem mluvit!“

„Promiňte, ale můj pán nikoho nepřijímá,“ odpověděl sluha, načež se návštěvníkova tvář celá svraštila a svaly v obličeji najednou začaly hrát, jako když se přelévají mořské vlny.

„Že nikoho nepřijímá?“ zahřměl a rozkročil se hrozivě před chudákem sluhou. „A já jsem pro tebe nikdo? Nebo nějaký hej počkej? Mám ti to snad blíž vysvětlit?!“

Sluha si okamžitě vzpomněl, jak dopadl při návštěvě kapitána Herbela, a protože si bezpochyby uvědomil, že tento pán nebude povahy o nic méně rázné, požádal zdvořile všechny přítomné, aby laskavě opustili ateliér, neboť pan námořní kapitán si přeje promluvit s mistrem Pétrusem de Courtenay důvěrně mezi čtyřma očima.

Teď už návštěvníci ke své lítosti museli opravdu opustit ateliér, i když by se byli tak rádi stali ještě svědky zajímavého setkání starého mořského vlka se synem jeho dávného přítele a druha.

„Koho tedy mám ohlásit, pane?“ řekl sluha, když posléze s Monte-Haubanem zůstal v místnosti sám.

„Koho, koho! Prostě jednoho z těch bohatýrů, co se plavili na *Krásné Tereze!*“ odpověděl kapitán a vypjal hruď.

Sluha se uklonil a vešel do přilehlé místnosti k Pétrusovi.

2.

Kmotr z Ameriky

Kapitán Lazare-Pierre Berthaut řečený Monte-Hauban se zabořil do lenošky, přihladil si ryšavé vlasy, načechral licousy, přehodil nohu přes nohu, podepřel si bradu dlaní a v téhle pozici člověka hluboko ponořeného do svých myšlenek setrval až do chvíle, kdy se pootevřely dveře a na prahu ateliéru se objevil Pétrus. Zdálo se, že si jeho příchod ani neuvědomil, protože malíř, který ho chvíli mlčky pozoroval, musel dvakrát třikrát zakašlat, aby návštěvníka vytrhl ze zadumání. Kapitán sebou trhl, zvedl hlavu, otevřel oči jako člověk, který se právě vzbudil, a zůstávaje sedět, upřel na Pétruse zkoumavý pohled.

„Přál jste si se mnou mluvit, pane?“ řekl Pétrus.

„Jako bych slyšel tvého otce,“ zvolal muž v modrém fráčku a teprve teď se zvedl z pohovky a přistoupil k malíři. „Ano, celý tatínek…,“ zamumlal.

„Vy ho znáte?“ zeptal se zdvořile Pétrus.

„Jestli ho znám… K čertu, to bych řekl, že ano!“ zkřížil ruce na prsou. „Podívej se na mne,“ vybídl malíře.

„Dívám se na vás, pane,“ řekl udiveně Pétrus.

„Jak povídám, celý tatínek v těchhle letech,“ pokračoval námořník a očima, jak se říká, přímo hltal mladého muže. „Jako bys mu z oka vypadl. Tak mě přece obejmi, hochu!“

„Ale… s kým, prosím, mám tu čest,“ vypravil ze sebe Pétrus už zcela ohromený nezvyklým zjevem návštěvníka i jeho podivným důvěrným způsobem jednání.

„S kým? Pétrusi, Pétrusi, copak si na mne nevzpomínáš?“ vykřikl

kapitán a rozevřel doširoka svou náruč. „No jistě, byls takhle maličký, když jsme se viděli naposled, kolik ti mohlo být… šest let? Dobrá, dobrá, nezazlívám ti to. Ale bývalo by mě potěšilo, kdybys mne byl poznal. Druhý otec je přece jenom druhý otec.“

V jeho hlase zazněla špetka zármutku.

„Co tím přesně myslíte?“ řekl Pétrus a zahleděl se na nenadálého hosta ještě pozorněji, protože se mu zdálo, že mu konečně svítá.

„Myslím tím, ty jeden nevděčníku nevděčná, že válečné útrapy a tropické slunce mě asi pořádně změnily, když nepoznáváš svého vlastního kmotra!“

„Jakže! To byste musil být… to tedy jste… Berthaut, Monte-Hauban, nejlepší otcův přítel! Ale toho on neviděl od té doby, co se spolu rozloučili v Rochefortu!“

„Že to ale dalo práci, než jsi na to přišel! Tak pojď, Petříku, pojď mě obejmout! Vždyť i to svoje jméno máš, človíčku, po mně!“

„To… ze srdce rád…, kmotře,“ vypravil ze sebe s rozpačitým úsměvem Pétrus, ale když Monte-Hauban znovu rozevřel náruč, vrhl se do ní s pravou mladickou vřelostí. Kapitán ho k sobě přitiskl, divže ho nezadusil.

„Petříku, Petříku,“ opakoval, nepouštěje ho z objetí, „tohle člověku dělá dobře! Chlapče drahá, vždyť tvůj otec byl právě v tvých letech, když jsem ho poznal! Ale tak hezký jako ty přece jen nebyl! To máš po mamince, Petříku, to byla krásná žena! Hochu, hochu, když se na tebe dívám, cítím se o pětadvacet let mladší. Pojď, posaď se sem na pohovku, musím si tě důkladně prohlédnout!“

Doslova vtlačil Pétruse do pohovky, ale sám zůstal stát nad ním.

„Doufám, že tě příliš nevyrušuju? Můžeš mi věnovat nějakou chvíli?“

„Třeba celý zbytek dnešního dne, pane…“

„*Pane?*… Co znamená to *pane?* No jo, to je ta civilizace, městský život, Paříž! Kdybys žil na venkově, říkal bys mi krátce a dobře kmotře! Ale vy jste *caballera*, a tak mi říkáte *pane!* Kdyby se to tak dozvěděl tvůj otec! Ten by si tě vypůjčil!“

„Prosím vás, slibte mi, že se to otec nedozví, a já vám budu krátce a dobře říkat kmotře! Kmotře… Berthaute!“

„Konečně rozumná řeč! A já, to víš, to je už takový starý zvyk nás mořských vlků, já ti budu tykat! Tykal jsem i tvému otci, a byl to můj

velitel! Kdybych ti měl vykat, ani bych nevěděl, jak ti svěřit, co mám na srdci…“

„Ale já s tím souhlasím, drahý kmotře! Dokonce prosím, abyste mi tykal!“

Pétrusův kmotr přikývl a zadíval se mladému malíři upřeně do očí.

„Tak, milý zlatý kmotřenečku, jak se mi to jeví, hrozí nám, že půjdeme o žebrácké holi, což?“

Pétrus se náhle zachvěl a zrudl. Takovou otázku, a k tomu tak otevřeně vyslovenou, věru nečekal.

„Jak to myslíte, kmotře?“ zrozpačitěl.

„Jak to říkám! Hrozí nám žebrácká hůl,“ opakoval kapitán. „Angláni přirazili k palubě a začínají drancovat! Viď?“

Pétrusovi se zase vrátila chladnokrevná rozvaha. Pokusil se o úsměv.

„Bohužel, kmotře. Jenže ti Angláni na suchu jsou horší než Angláni na moři!“

„Já jsem sice vždycky slýchal, že je to naopak,“ ušklíbl se s hranou bodrostí Pierre Berthaut, „ale to mě asi vodili za nos!“

„Totiž… aby bylo jasno, kmotře… já nejsem tak nevyhnutelně nucen prodávat své věci!“

Pierre Berthaut na znamení nesouhlasu lehce potřásl hlavou.

„Nevěříte?“ řekl Pétrus.

„Podívej se, kmotřence, ty na mně chceš, abych uvěřil, že si někdo shromáždí takovou nádhernou sbírku, jako je tvoje, všechny ty japonské porcelánové vázy, holandské truhlice, sèvreské servisy, figurečky z Míšně, ostatně já takové nicůtky mám taky rád, a že je potom najednou, jen tak pro potěšení, zničehonic, oželí? U všech vorvaních ploutví – ne!“

„To neříkám, kapitáne,“ odtušil Pétrus, vyhýbaje se *kmotrovi,* protože mu takové oslovení přece jen připadalo poněkud směšné. „Netvrdím, že prodávám zničehonic a pro potěšení. Ale nejsem zatím nucen ani povinen prodávat… aspoň ne hned teď…“

„Já ti rozumím! Ještě jsi nedostal soudní výměr s příslušnou pečetí! Kmotřenec Petřík prodává radši dobrovolně a dřív, aby se vyhnul úřední dražbě nucené a později! Petřík je zkrátka počestný člověk… Jenže koneckonců je to prašť jako uhoď. Žebrácká hůl! Bankrot!“

„Přiznávám, že z jistého hlediska…“

„Z jistého hlediska je štěstí, že mě sem vítr přivál,“ přerušil ho Pierre Berthaut.

„Teď nerozumím já vám, pane,“ řekl Pétrus.

„*Pane?*… Co to znamená?“ rozhodil kapitán rukama a rozhlédl se kolem sebe na všechny strany. „Kdepak je tady nějaký pán?“

„To bylo přeřeknutí, kmotře Berthaute. Prosím pěkně, posaďte se!“

„Leda přeřeknutí!“ řekl kapitán a prohrábl si licousy. „Posadím se, ale jen s jednou podmínkou: že mě vyslechneš a odpovíš mi na všechny moje otázky.“

„Souhlasím do puntíku.“

Kapitán si nadzvedl šosy modrého fráčku a usedl na pohovku.

„Dobře, tak tedy začínám. Předně: tvůj otec je zřejmě na mizině. Nedivím se tomu. Když jsem ho opouštěl, přímo hořel touhou

prokázat svou oddanost císaři – a za oddanost se platí rychleji než při ruletě!“

„To je pravda. Mého otce stála oddanost císaři pět šestin jeho jmění!“

„A ta šestá?“

„Padla skoro celá… na mé vzdělání.“

„A proto jsi začal dělat dluhy! Nechtěl jsi přivést otce na mizinu, a přitom jsi toužil žít jako gentleman… Že mám pravdu?“

„Bohužel…“

„Hm! Přidejme k tomu nějaké milostné dobrodružství, chuť blýsknout se v očích milenky, touhu projíždět se s ní v Lesíku na ušlechtilém koni a dojíždět za ní na ples v přepychové ekvipáži… *Nešťastníky z nás dělá láska, jež souží všechen lidský rod!*“

„Ale… kmotře Berthaute, to je Chénierův verš! Jak to, že námořník jako vy zná nazpaměť Chéniera?“

„No a proč ne? Jako mladík jsem kdysi viděl Talmu, hrál v Karlovi Devátém od Chéniera a byl jsem uchvácen. Pak po letech jsem jednou zakotvil v Paříži, Talma byl už na onom světě, zašel jsem si do knihkupectví a ptal se po knihách od Chéniera. Prodali mi rovnou celé dílo. Když jsem se vrátil na loď, otevřu tu knihu, listuju, listuju, žádná divadelní hra, jen verše a verše, madrigaly slečně Camille. Koupil jsem si ji kvůli Karlu Devátém, a místo toho jsem na moři louskal zamilované básničky! Tihle knihkupci! Doběhli mě! Piráti jsou to, flibustýři!“

„Milý kmotře,“ usmál se Pétrus, „nesmíte se na ně zlobit. Chtěl jste Chéniera, a oni vám ho dali. Jenže Karel Devátý je od Marie-Josepha Chéniera, a vy jste si koupil dílo básníka André Chéniera! V tom je celý omyl!“

„Pěkný omyl,“ zahučel kapitán, „jsou to flibustýři, to mi nikdo nevymluví… A vůbec, vraťme se k tvé záležitosti. Tak kolik, chlapče, visíš? Přibližně!“

Pierre Berthaut se protáhl v lenošce, zamžoural a přejel si několikrát palcem o ukazovák.

„Může to dělat třiatřicet tisíc franků.“

„Třiatřicet tisíc?!“ zvolal Pierre Berthaut. „Fíííí…!“

„Je to hodně, že?“ povzdechl Pétrus, dívaje se po očku na kmotra, který ho začínal svým svérázným vystupováním bavit.

„Jak se to vezme! Když má někdo v každém chlupu svého štětce

tisíce… Viděl jsem, chlapče, Flámy, Italy, Španěly a viděl jsem i tvoje obrazy… A řeknu ti, máš mistrovské věci!“

„Pomalu, kmotře, pomalu s tou chválou!“

„Já ti říkám, že máš mistrovské věci. A když je někdo takový mistr, tak utratí za rok nejméně třiatřicet tisíc, to je mi jasné! Jenže talent, to je hřivna nejmíň za milión! I když nám z něj pan de Villèle udělá těch třiatřicet tisíc!“

„Vtipný postřeh,“ zasmál se Pétrus. „Leckterý spisovatel by vám ho záviděl!“

„Jdi do háje s těmi poklonami!“ zavrčel starý námořník. „Radši poslouchej, mám pro tebe návrh!“

„Jste tak neobyčejně svérázný muž, že u vás musí být člověk připraven zřejmě na všecko.“

„To bych řekl! Tak abys věděl, chlapče, já jsem se rozhodl, že se stanu tvým univerzálním věřitelem! Ty máš za třicet tisíc dluhů, a prodáváš své zařízení, koberce, nábytek, obrazy a co já vím. Dobrá, já zaplatím těch třiatřicet tisícovek a ty si své obrazy, nábytek, koberce a všechny ostatní krámy necháš!“

Pétrusova tvář zvážněla a znejistěla zároveň.

„Jak to myslíte, pane?“ vrhl nedůvěřivý pohled na svého neobyčejného kmotra.

„Aha! Tak se mi zdá, že jsem to vzal u pana kmotřence za nepravý konec,“ odfrkl si Pierre Berthaut. „Promiňte, pane hrabě de Courtenay, myslel jsem, že mluvím se synem svého starého přítele Herbela.“

„Ale jistě, milý kmotře, to víte, že mluvíte se synem svého starého přítele,“ spěchal Pétrus uklidnit mračícího se návštěvníka, „a váš kmotřenec vám také odpovídá: když si někdo vypůjčí třiatřicet tisíc franků, musí vědět, jak je vrátí… i kdyby byl věřitelem jeho milý kmotr.“

„O to ti tedy jde? Tak to je docela jednoduché,“ řekl kapitán a ukázal na studii zachycující boj *Krásné Terezy* s *Kalypso.* „Podle téhle skici mi namaluješ velký obraz, rozumíš? Třiatřicet krát šestnáct a půl stopy. Přidáš tam mě, budu stát na palubě vedle tvého otce… a to ve chvíli, kdy mu říkám: Milý Herbeli, až se ti narodí první syn, jdu mu za kmotra, a tím jsme si kvit!“

„Ale třiatřicet krát šestnáct a půl? Kam vůbec dáte takový obraz?“ podivil se Pétrus.

„Do salónu, kmotřence.“

„Myslíte, že se najde dům s tak velkým salónem?“

„Dám si ho postavit! A co nejrychleji.“

„To byste musel být milionář, kmotře.“

„Kdybych byl milionář, hochu,“ zasmál se pohrdavě kapitán a prohrábl si licousy, „to bych živořil. Věci se mají jinak!“

„Och, och, och,“ vydechl zhluboka Pétrus, neschopen vysoukat ze sebe jedinou kloudnou větu.

„Jde ti z toho hlava kolem? Než se vzpamatuješ, řeknu ti několika slovy, co se se mnou dělo od chvíle, kdy jsme se rozloučili s tvým otcem v Rochefortu. Poctivému pirátskému řemeslu ve Francii už odzvonili, řekl jsem si tehdy, sbalíme tedy svých pět švestek a budeme se věnovat obchodu! Začal jsem jezdit, jak se říká, v ebenovém dřevu a ten kšeft mě živil tři čtyři roky. A hlavně mi dal poznat Jižní Ameriku. Když tam propuklo protišpanělské povstání, dal jsem se do služeb Simóna Bolívara. To byl veliký člověk! Jsem hrdý na to, že jsem mu pomáhal. Za služby, které jsem prokázal nové republice, jsem později dostal povolení k těžbě v okolí Quita. Objevil jsem tam nějaké zlaté valouny, probádal jsem ten kraj a našel bohatá ložiska, jen je využít. Po šesti letech těžby jsem získal skromnou sumu asi čtyř miliónů a potom jsem přenechal naleziště jiným. Za sto tisíc piastrů, čili za pět set tisíc livrů ročně. Řekl jsem si, vrátíš se do Francie, pěkně pohodlně se tu zařídíš a budeš si žít poklidně z těch pěti set tisíc livrů roční renty. Doufám, že mi to schvaluješ, kmotřence?“

„Naprosto!“

„To víš, děti nemám, rodiče už také nežijí, oženit se nehodlám a pár svých vzdálených bratranců neznám ani od vidění… tak co s majetkem, když ty, kterému by právem měl náležet, se rozmýšlíš přijmout i těch třiatřicet tisíc franků…“

„Drahý kmotře, doufám, že chápete, proč se mi příčí…“

„…přijmout výpomoc od svého kmotra, od druhého otce? Ne, přiznávám se, že to vůbec nechápu! Vždyť je to pro mne při mém bohatství pakatel! Vidíme se řízením osudu poprvé po takových letech, a ty mě hned tak raníš!“

„Já jsem opravdu nechtěl…“

„Chtěl nechtěl,“ řekl Pierre Berthaut a hlas se mu zachvěl, „ale bolest jsi mi způsobil.“

„Prosím z celého srdce o odpuštění, jestli se vás dotklo něco z toho, co jsem řekl. Vaše nabídka přišla tak náhle a nečekaně, že jsem asi neprojevil dost vděčnosti…“

„Takže přijímáš?“

„To jsem neřekl.“

„Poslyš, víš, co udělám, když odmítneš?“

„Ne.“

Kapitán zajel rukou do kapsy, vyňal z ní peněženku naditou bankovkami až k prasknutí a začal jednu po druhé vytahovat.

„Tak! A teď tady z těch asi dvou stovek odpočítám třiatřicet kusů, stočím je pěkně do ruličky, otevřu okno a vyhodím je na ulici!“

„Ale proč, kmotře?“ vykřikl Pétrus.

„Abych ti dokázal, že pro mne nemají větší cenu než cár papíru!“ vykřikl kapitán pohněvaně a už srolovával bankovky, jako by to opravdu byl svitek balicího papíru.

Vzápětí vyskočil z lenošky a rozběhl se k oknu.

Pétrus se mu rychle postavil do cesty.

„Kmotře! Nebuďme jako malé děti! Dohodněme se!“

„Třiatřicet tisíc franků, nebo nic,“ odsekl kapitán.

„Ale vždyť já nepotřebuju třiatřicet tisíc…“

„Už jsem řekl. Třiatřicet, nebo…“

„Hrom do toho, abych neklel jako námořník,“ vybuchl Pétrus, „necháte si taky něco vysvětlit?! Jsem přece taky syn slavného piráta, u všech mořských potvor!“

„Chlapec promluvil taky o tátovi… no, díkybohu, díkybohu!“ zvolal Berthaut. „Poslechněme si, s čím na nás přijde!“

„Kmotře, podívejte se, já se stydím za své dluhy…“

„Ať se mládí vydovádí,“ zahučel kapitán.

„…ale ne kvůli tomu, že jsem si půjčoval, nýbrž kvůli tomu, jaký jsem vedl život. Že jsem hodil za hlavu štětec a barvy, že jsem nenakreslil ani čárku, že jsem prolenošil takovou dobu a nenamaloval ani jediný obraz. A teď jsem se pevně rozhodl, že se to musí změnit. Chci zase pracovat.“

„A tvoje láska?“ řekl přidušeně Pierre Berthaut.

„Láska a práce snad mohou jít spolu ruku v ruce,“ řekl Pétrus přesvědčeně. „A já jsem odhodlán dát se tvrdě do práce a dřít třeba do úmoru!“

„Dobře, budeš dřít do úmoru… ale co věřitelé? Ty budeš prohánět

svůj štětec, jenže těm Anglánům, chci říct věřitelům, bude potřeba trošku zchladit hlavy!“

„To jistě!“ přitakal Pétrus.

„No vidíš, Petříku,“ řekl kapitán a podal malíři svou peněženku. „A toto právě je ta kropenka s vodou, která jim ty hlavy zchladí! K ničemu tě už nenutím, vezmi si prostě, kolik potřebuješ.“

„Výborně! Konečně rozumné slovo! Vidím, že se dohodneme!“ řekl Pétrus, vzal peněženku a odpočítal deset tisícifrankových bankovek. Kmotr ho při tom po očku pozoroval.

„Každý handlíř by za těch deset tisíc na tobě chtěl šest procent úroků. Ty se nezajímáš, jestli budu chtít úroky?“

„Myslel jsem, že by vás to urazilo, kmotře.“

„O… vůbec ne! Ale když ses nezeptal, tak ti povím sám, jak a v čem si je vyberu!“

„Jistě, kmotře.“

„Už jsem ti řekl, že jsem přijel do Paříže, abych se tu zakoupil. Člověk ovšem nesežene nějaké slušné hnízdo jen tak ze dne na den. Čili splašit barák, koupit do něho vybavení, zařídit všechno uvnitř, to chce čas, počítám přinejmenším tak čtyři pět neděl, možná i víc. Ale bydlet celou tu dobu v hotelu? Toho mám po krk už dneska! A tak mi napadlo, že můj milý kmotřenec Petřík by pro mne možná měl nějakou místnůstku, pokojík, podkrovní kamrlík… nemusel by byt velký, stačilo by, aby si tam člověk mohl pověsit visuté lodní lůžko! Neměl bys něco podobného pro chudáka kapitána Monte-Haubana? Ovšem kdyby ti to mělo působit nejmenší nepříjemnosti, tak řekni! Víš, jak se musí se mnou jednat: co na srdci, to na jazyku!“

„Ale milý, drahý kmotře,“ spráskl ruce Pétrus. „Jak můžete něco takového vypustit z úst? Jsem rád, že pro vás budu moci něco udělat! Nemusíte se o nic starat, budete bydlet u mne! Dole v mezipatře můžete mít pokoj jako klícku! Jenom nevím… když u mne bude modelka… nebo posezení s přáteli…“

„Ale vždyť já nejsem žádný samotář, chlapče! Mám docela rád dobrou společnost, a mladou zvlášť! Ty se pochopitelně musíš stýkat s vědci a umělci… a já, vidíš, nesmírně ctím jedny i druhé. Vědce, protože jim nerozumím, a umělce, protože jim rozumím. Tvůj kmotr není žádný ťulpas, hochu, z lecčehos má pojem! Sice se učil astronomii podle hvězd, muzice podle hvízdání větru v plachtách a

malířství podle přírody při západu slunce, ale uvidíš, že není hloupější než ti, kdo se učili ve školách! Buď klidný, nebudeš se muset kvůli mně červenat… až na nějaký ten námořnický výraz při řeči! No, kdybych si pustil pusu příliš na špacír, tak zamáváš praporkem na zádi a já schovám jazyk za zuby! Jářku ještě jednou: vyhovuje ti to?“ vychrlil ze sebe Pierre Berthaut.

„Přijímám s největší radostí!“

„Sláva! Teď jsem nejšťastnější člověk na zemi! Ale, hrom do kosatek, kdybys potřeboval být sám, třeba až přijde modelka, nebo nějaká fešanda, tak řekni a já zmizím z paluby!“

„Samozřejmě, milý kmotře.“

Kapitán vytáhl z kapsy u vesty obrovské cibule a tlumeně si hvízdl.

„Půl sedmé! Kdepak obvykle večeříš, hochu?“

„Střídám to.“

„To je taky správné. Jestlipak se ještě jí u Véfoura? Nebo u Véryho? A Provensálští bratři ještě existují?“

„Víc než kdy jindy!“

„Jde se k nim!“

„Vy mě zvete?“

„Dneska zvu já tebe, zítra pozveš ty mne. Neboj se, budeme si kvit, ty duše nedůtklivá!“

„Tak jsem to nemyslel,“ řekl Pétrus. „Já jen, že se v tom případě musím převléci! A vzít si rukavičky…“

„No jistě, rukavičky! Tak si pospěš… a abych nezapomněl, musíš mi dát adresu svého krejčího! Abych byl jako ze žurnálu podle poslední módy.“

Pétrus zmizel, v rychlosti doplnil svou toaletu a za chvíli se vrátil i s kloboukem na hlavě. Berthaut na něj vyvalil oči.

„To už se nenosí klobouky à la Bolívar?“ podivil se.

„Ne. Teď jsou v módě klobouky à la Murillo!“

„Tak v tomhle se módě přizpůsobovat nebudu! Nechám si svůj širák na památku toho výborného muže! Koneckonců mu vděčím za své jmění… Ale ještě mi musíš ukázat, kde je můj budoucí pokoj!“

„Dole pode mnou, bude-li vám to vyhovovat. Mám tam mládenecký útulek, uvidíte, že vás uchvátí!“

„Mládenecký útulek si nech pro svou milou, aby se u tebe cítila jako doma. Mně stačí světnička, aby se tam vešlo pár židlí, pár

knížek, glóbus a síť na spaní. Starý mořský vlk víc nepotřebuje.“

„Musím vám říct, kmotře, že do mládeneckého útulku mi žádná milá nechodí. Jediný, kdo tu čas od času přespí, je můj přítel Jean Robert. Obyčejně když se chystá nějaká jeho premiéra.“

„A… Jean Robert, ten módní básník! V Rio de Janeiru od něho něco hráli! A nebudu překážet?“

„Naprosto ne.“

„Dobře. Tak se půjdeme dolů na to hnízdečko podívat.“

„Kdy se chcete nastěhovat?“

„Zítra… Nebo dnes večer!“

„Dnes večer tu už chcete spát?“ zvedl Pétrus obočí.

„Vadí to nějak?“

Pétrus zazvonil na zvonek.

„Samozřejmě že ne. Ale musím upozornit Jeana, aby všechno připravil.“

Objevil se Pétrusův lokaj a malíř mu udělil několik pokynů a požádal ho, aby si co nejvíce pospíšil.

„Pošlu pak pro vaše zavazadla,“ řekl, když opět osaměli.

„O to se postarám sám,“ odmítl kapitán a polohlasem dodal s výmluvným gestem: „Musím se rozloučit se svou dosavadní hostitelkou.“

„Tenhle dům není žádný klášter, kmotře,“ odpověděl rovněž polohlasem Pétrus. „Můžete samozřejmě přijímat, koho chcete… Zdá se mi, že jste tady v Paříži nemařil čas.“

„To jsem ještě neměl ani potuchy, že se potkáme, Petříku. Trošku jsem pomýšlel na rodinný život,“ řekl kapitán, ale zarazil se, protože sluha se už vrátil a oznamoval, že v bytě je všechno uchystáno, zbývá pouze čerstvě povléci postel.

„Dobrá, podíváme se dolů; půjdu první,“ řekl Pétrus, vyšel na chodbu a za chvíli už otvíral kmotru dveře svého útulného pokoje, který připomínal spíš milenecké hnízdo než studentskou pracovnu nebo útočiště básníka. Kapitán byl nad spoustou nejrůznějších drobností a ozdobných předmětů v pokoji u vytržení.

„No tohle! Takový přepych!“ zajásal. „To je královská komnata, co mi nabízíš!“

„Ale co je královská komnata pro boháče, jako jste vy?“ řekl Pétrus napůl vážně, napůl žertem.

Skoro celou čtvrthodinu pobíhal Pierre Berthaut po svém

budoucím přístřeší a nadšením se přímo rozplýval, až se objevil sluha oznamující, že kočár pro pány je již připraven.

Kmotr a kmotřenec scházeli dolů na dvůr zavěšeni do sebe jako dva nejlepší přátelé.

Správce domu je pozoroval ze svého okénka. Kapitán se zastavil a zakýval na něho prstem.

„Poslouchej, ty kujóne tam v té kajutě," zvolal.

„Ano, pane?"

„Už ti řekli, že tady budu pár dní na nocleh, pravda? Tak buď od té dobroty a všechny tyhle cedule a vývěsky, co oznamují nedělní dražbu, strhej! Až do posledního kousku!"

„To myslíte vážně, pane?" zatvářil se správce domu nejistě. „A když se budou přeptávat ti, co už si to přečetli?"

„Řekneš jim, že můj kmotřenec si všechno ponechává, viď Petříku?… A pojďme, pojďme, mám už hlad jako vorvaň!"

A kapitán Pierre Berthaut řečený Monte-Hauban skočil do kočáru, který se pod jeho vahou div neprolomil.

„Rychle k Provensálským bratřím!" zahlaholil na kočího. „U všech stožárů a stěžňů té zatracené *Kalypso,* kterou jsme prostříleli s tvým tatínkem jako řešeto, ty máš ale hezkého koníčka, chlapče! To by byla věčná škoda, kdybys ho měl prodat!"

3.

Pétrus nevychází z údivu

„Dáme si všechno nejlepší, co mají na jídelním lístku," řekl kapitán Monte-Hauban, když se usadili v jednom z pohodlných oddělení proslaveného restaurantu Provensálští bratři. „Musíš poznat, čemu se říká vynikající kuchyně! Nejdražší jídla, nejvybranější vína! Myslím, že se tu kdysi pívalo syrakuské, zeptej se, jestli ho ještě mají. Madeira už mi leze krkem. Prolívám ji hrdlem pět let bez přestání, úplně se mi zhnusila!"

Pétrus tedy objednal syrakuské a pak na kmotrovo naléhání opulentní večeři. Byla to skutečně tabule pro boháče, nicméně kapitán

po posledním chodu, když dojídali moučník, prohlásil s lehkým pokrčením ramen jen tolik, že jídlo nebylo nejhorší. Pétrus celou tu dobu nevycházel z údivu.

Všiml si, jak jeho kmotr klidně hodil piastr chlapci, který jim při vstupu do restaurantu otevřel dveře, jak potom strčil celých deset franků číšníkovi, jen aby šampaňské bylo dobře vychlazené a bordeauxské přiměřeně vlažné, jak hned při objednávce tabule vsunul další desetifrank do dlaně vrchnímu, aby obsluha šla jako na drátkách. A to předtím, než přišli, se zastavil po cestě v Théâtre-Français a koupil celou lóži. Na Pétrusovu poznámku, že představení za moc nestojí, jednoduše odpověděl: „Vždyť na ně nemusíme jít. Já jen mám rád zajištěné místo, kde se po jídle můžu trošku prospat.“

Malíři připadal kapitán jako dávný antický bůh Plútos: z rukou, z úst, z očí, odevšad se mu zlato jen sypalo. Zdálo se, že stačí, aby zatřásl rukávem, a spustí se déšť zlaťáků.

Když Pétrus dojedl večeři, bylo mu, jako by všechno, co dnes od pěti hodin odpoledne prožil, byl jen sen. Nebyl zvyklý pít nic než vodu, a ta nejrůznější vína, která musel na naléhání kmotra aspoň ochutnat, mu stoupla do hlavy a rozněcovala mozek. Bylo to všechno k neuvěření. Ještě včera se cítil zcela na dně, a dnes najednou jako by se dotýkal samých vrcholků nebe! Černá, ponurá mračna, pod nimiž už několik dní beznadějně bloudil, se pomalu začínala trhat a zatřpytily se oslňující paprsky slunce. Život v pohodlí, v přepychu, který považoval za nezbytnou podmínku své vznešené lásky, ho ovanul svou nejsladší vůní, svým laskajícím dechem. Co mu vlastně bude chybět? Nedostává se mu nečekaně přímo královské koruny francouzských dauphinů, zdobené čtyřmi diadémy? Nejmenují se diadémy jeho koruny mládí, talent, láska… a teď i bohatství?

Protože však byl přecitlivělý, ozval se v něm najednou hlas pochybností: neznamená to, že své štěstí, nadání, své postavení vystavuje napříště cizím vrtochům? Přijímá přece milodar z rukou cizího muže! Ovšem člověk, jehož ruka mu nabídla tak velkorysý dar, přece není cizí, neznámý muž! Je to ruka otcova přítele, je to táž ruka, která ho držela, když mu při křtu lili na hlavu svěcenou vodu, ruka muže slibujícího bdít nad jeho štěstím v tomto i budoucím žití. A kdyby jeho kmotr někde v Kalkatě, ve Valparaisu nebo v Bogotě přišel o život a odkázal mu všechno své jmění, také by váhal přijmout

čtyři milióny kapitálu a pět set tisíc franků ročního důchodu? Proč by si tedy neměl vypůjčit bez výčitek deset, patnáct či dvacet tisíc od živého kmotra?

O jaké šťastné budoucnosti snil Pétrus, jaké nadějné obzory se rozprostíraly před jeho očima, jaké sladké, růžové vidiny ho unášely v těch několika chvílích dumavého mlčení, nežli ho kapitán opět vytrhl z myšlenek!

„Tak jsme si pochutnali, a co teď?“ odfrkl si pročechrávaje si spokojeně své licousy.

Pétrus sebou trhl, ale hned se sebral a vrátil se z nebeských výšin svých snů na zemi.

„Jsem vám k službám, kmotře,“ řekl.

„Takže si můžeme jít sednout do Théâtre-Française?“ zasmál se kapitán.

„Kam budete chtít.“

„Taková obětavost zaslouží odměnu! Ale ne, nepůjdeme tam. Po jídle by člověku ty tragické verše nedělaly dobře… Ostatně na lačný žaludek jakbysmet! Takhle to uděláme: já si dojdu pro věci, poděkuju své hostitelce, a řekněme tak za hodinu jsem u tebe.“

„Mám jít s vámi?“

„Ne, ne, dávám ti volno, jen si vyřiď své noční zástoje… jestli nějaké máš. A abys neměl! Takový chlapec jako jedle, tvářičky jako obrázek, po tobě jistě blázní kdejaká ženská! A já bych se chtěl vsadit,“ zachechtal se kapitán trochu drsně a trochu štiplavě, „že tobě se líbí všechny! To bys ani nebyl syn svého tatíka! Že byl nějaký římský císař, co si přál, aby všichni lidi měli jen jednu hlavu, protože by se mohl zbavit všech naráz jedním seknutím?“

„To byl Caligula, kmotře.“

„Caligula, vidíš. Ale tvůj tatík nechtěl takhle skoncovat se světem, naopak, ten by si byl direktně přál mít sto úst, protože by mohl najednou líbat sto žen.“

„Takový labužník já nejsem,“ řekl Pétrus usmívaje se, „mně stačí úplně jedna ústa.“

„Aha, jsme zamilovaní!“

„A jak!“ vzdychl si Pétrus.

„To ti schvaluju! Kdybys neměl nějakou velkou lásku, tak bych tě vydědil!“

„A já mám opravdu velkou, moc velkou lásku! Díkybohu!“

„Je hezká?“

„Jako anděl!“

„Vždyť povídám, že jsem přišel jako na zavolanou. Teda jako starý mořský vlk bych řekl spíš připlaval jsem jako na zavolanou,“ zasmál se kapitán. „A proč jste se ještě nevzali? Jestli v tom je věno, tak ho máš u mne! Třeba dvě!“

„Děkuji nastokrát, kmotře, ale… ona je *vdaná!*“

„Co to povídáš? Ty miluješ vdanou ženu? A co tomu říká morálka?“

„Můj drahý kmotře, věřte mi, že okolnosti té věci jsou zcela zvláštní; ačkoliv je vdaná, smím ji milovat, aniž bych se sebeméně provinil proti morálce!“

„To je zvláštní román, co mi tu vykládáš! Nebo ne? Víš co? Nemluvme o tom, nech si zatím své tajemství pro sebe. Později, až se víc poznáme, mi to vysvětlíš, teď bys zbytečně ztrácel čas. A nezapomeň, že my, staří mořští vlci, se vyznáme ve všech možných válečných léčkách. Třeba ti příležitostně budu moci být nějak na prospěch.“

Pétrus si přetřel rukou čelo, orosené náhle potem. Tenhle svérázný kmotr je hotová studna vědomostí. Vyzná se v astronomii i v gastronomii, v malířství i v lékařství, v lodích i v ženách! Copak asi si ještě nechává pro sebe, copak ještě na sebe neprozradil?

Starý mořský vlk zalovil prsty v kapsičce své sametové vesty a vytáhl obrovské cibule. Zaharašil zlatým řetězem.

„Ale, ale, ale! Už je deset hodin. Měli bychom zvednout kotvy, hochu!“

Kapitán sáhl po klobouku a mávnutím přivolal sluhu. Účet za večeři činil sto sedmdesát franků. Položil na stůl dvě stofrankovky a máchl rukou.

Před restaurantem čekal Pétrusův kočár.

„Mohu vám přenechat vůz?“ zeptal se Pétrus, ale kapitán zavrtěl hlavou.

„Už jsem si pro sebe objednal odvoz. Tamhle přijíždí,“ řekl a svižně naskočil do drožky, kterou přiváděl pikolík z restaurace, také obdarovaný slušným spropitným. „Na shledanou, milý hochu! A nedělej si starosti s návratem! Když ti nedám dobrou noc dnes, určitě ti popřeju dobrýtro zítra… A jedeme, kočí! Chaussée d’Antin, hotel Havre!“

„Na shledanou dnes večer,“ zamával mu rukou mladý malíř, skočil do svého kočáru, naklonil se ke kočímu a zašeptal mu do ucha: „Víte kam!“

Oba vozy se rozjely, každý jiným směrem. Kapitánův se dal zpátky po pravém břehu řeky, Pétrusův směřoval přes Seinu na levý břeh a potom dál k bulváru des Invalides. Zastavil se na rohu ulice Sèvres; Pétrus vyskočil, a nechávaje na kočím, aby za ním zavřel dvířka, začal svou obvyklou procházku pod okny milované Reginy. Všechny okenice byly stažené, jen v její ložnici svítilo za dvojitými záclonami světlo a bylo vidět siluetu procházející se mladé ženy asi tak, jako jsou vidět loutky pohybující se ve stínovém loutkovém divadle.

Přecházela sem a tam, loket pravé ruky spočíval v levé dlani, zatímco tvář se opírala o pravou. Sám postoj vyjadřoval s nesmírným půvabem, že mladá hraběnka se oddala svému snění.

A o čem snila?

To nebylo těžké uhádnout.

O své lásce k Pétrusovi a o Pétrusově lásce k ní.

A on, o němž nevěděla, že stojí pod jejími okny, jí v duchu vyprávěl o dnešním zázračném večeru, o své radosti, protože byl zvyklý podílet se s ní o všechno, co se mu přihodilo, o zážitky radostné i smutné, šťastné i zarmucující.

Procházel se tu asi hodinu a odešel teprve tehdy, když uviděl, že Reginina lampa zhasla.

Když potom všechno zahalila tma, poslal jí oběma rukama vzdušné políbení a přání sladkých snů a se srdcem plným nejněžnějších citů se dal ulicí de l’Ouest na zpáteční cestu.

Když dorazil domů, neodolal pokušení podívat se, zda se jeho host také vrátil a zda se zabydluje. Zaklepal zlehka na dveře, aby kmotra nevyrušil, kdyby už snad spal, ale ten byl zřejmě vzhůru; hned po třetím zaklepnutí se ozval jeho burácivý hluboký hlas:

„Vstupte!“

Kapitán si udělal pohodlí, ležel v lůžku, kolem hlavy měl šátek, uvázaný až dole pod krkem. To opatření na noc mělo donutit neposlušné vlasy i licousy, aby podržely svou denní úpravu. V ruce držel knihu, kterou vytáhl z Pétrusovy knihovny a v níž si, jak se zdálo, s potěšením četl. Pétrus vrhl na svazek kradmý pohled; zajímal ho kmotrův literární vkus a byl zvědav, dává-li přednost staré škole,

anebo spíš literárnímu mládí. Poznal knihu podle titulu na hřbetu – byly to Lafontainovy Bajky.

„Ach, vy už ležíte?“ oslovil kmotra rozpačitě.

„Jak vidíš, hochu. Ležím a je mi ohromně!“

„S postelí jste spokojen?“

„Ne!“

„Ne? Jak to, že ne?“

„No, my staří mořští vlci jsme zvyklí spát na tvrdém. Tady je to na mne všechno trochu moc vznešené. Ale já si zvyknu! Člověk si zvykne na všechno. I na přepych!“

Pétrus si všiml, že tohle rčení, ty *staré mořské vlky*, má kmotr Berthaut v ústech každou chvíli, byť jinak svou námořnickou hantýrku nepřeháněl. Ostatně se mu zdálo, že pár nevymáchaných výrazů není přece nic proti tolika jeho dobrým vlastnostem! Určitě by nebylo hezké dělat na to nějaké narážky!

„Ale nechybí vám nic?“ zeptal se.

„Naprosto nic. Ani admirálská kabina není zařízená jako tenhle, jak říkáš, mládenecký útulek. Omládl jsem tady o pár desítek let!“

„A můžete tu mládnout pořád dál,“ zasmál se Pétrus. „A zůstat zde, jak chcete dlouho.“

„U všech všudy, víš, že neříkám ne? Ačkoliv starý mořský vlk jako já má vždycky rád změnu!“

Pétrus se nad tím starým mořským vlkem tentokrát neubránil poněkud křečovitému úsměvu.

„Aha, *starý mořský vlk* ti vadí,“ všiml si a pochopil kapitán. „To víš, zvyk je zvyk, ale dám si příště pozor…“

„Ale já nic neříkám, kmotře, vůbec nic…“

„Podívej se, chlapče, když je člověk zvyklý hádat podle mraků, že přijde bouřka, a to čtyřiadvacet hodin předem, tak si všimne i malého obláčku na obloze! Říkám ti, dám si příště pozor, zvlášť, až budeš mít společnost!“

„Uvádíte mne do rozpaků, kmotře! Já jsem skutečně nemínil…“

„Do jakých rozpaků tě uvádím? Že mluvím někdy jako neotesaný plavčík? Hlavně že mám srdce, chlapče, a to ti ještě dokážu! A vůbec, běž teď na kutě, zítra je taky den, o všem si pohovoříme. Beztoho sis dnes ráno ani nepomyslel, že do tvého přístavu vpluje kmotr na zlaté galéře!“

„Doteď se mi zdá, jako by to byl sen! Co bych si měl přát víc?“

„No vidíš!“ řekl kapitán, sklonil hlavu a najednou, jako by padl na jeho slova stín hlubokého smutku. „Kdybych já si něco měl přát, tak určitě radši takový talent, jako máš ty, než všechno své bohatství… Jak to říká můj starý dobrý Lafontaine…“

Monte-Hauban ukázal na knihu, kterou odložil na noční stolek, a zacitoval:

„Zlato ani sláva štěstí duši nepřináší.
Ta dvě božstva dají věčné touze naší
pomíjivý statek jen a rozkoš bez radosti.“

„No, no, no!“ řekl Pétrus naznačuje, že s kapitánovým míněním tak docela nesouhlasí.

„No, no, no!“ opakoval starý mořský vlk se stejným přízvukem. „Kdybych tě nenašel, tak co? Nač by mi bylo to celé moje jmění? Nanejvýš bych založil nějaký chorobinec pro staré námořníky nebo útulek pro krále v exilu… A běž už spát! Běž!“

„Půjdu. A docela rád, vždyť musím ráno brzo vstávat. Abych stihl dražebního odhadce, jinak by si přišel v sobotu převzít věci.“

„Jaké věci?“

„Zařízení, a vůbec všechno, co bylo určeno k dražbě!“

„To by si mohl zkusit!“ utrhl se kapitán, stahuje obočí. „Rád bych viděl člověka, který by si tu dovolil jen sáhnout na něco bez dovolení! Tisíc žralocích ploutví! Udělal bych si z jeho kůže návětrnou plachtu!“

„Toho budete ušetřen,“ řekl s úsměvem Pétrus.

„Ušetřen neušetřen… pro mne by to bylo přímo potěšení!“ odfrkl si kapitán. „A dobrou noc! Neměj strach, že zaspíš, starý mořský vlk jako já… no vidíš, zase jsem zapomněl… zkrátka, my námořníci jsme zvyklí vstávat s východem slunce! Vzbudím tě! A teď mě na dobrou noc obejmi!“

Pétrus se k němu poslušně sklonil, stiskl ho vřele v náručí a vyběhl nahoru po schodech do svého ateliéru.

Usnul hned a celou noc se mu zdály divné, prapodivné sny.

4.

Pétrusovy sny a snídaně u Risbecqua

Kapitán Monte-Hauban se probudil na druhý den, jak prohlásil, hned s východem slunce, přesně řečeno ve čtyři ráno. Patrně mu připadalo nevhodné, aby svého kmotřence budil v hodinu spíše ještě noční nežli už denní, a tak se své posteli obrátil na druhý bok ke stěně, zavřel se zabručením víčka a vzdor paprskům, pronikajícím bez ohlášení do pokoje, zkusil ještě na chvíli si zdřímnout.

Ať už to bylo proto, že obvykle vstával tak brzy, nebo proto, že nebyl zvyklý na tak měkkou postel, kapitán nebyl s to se zabrat do spánku; po čtvrthodince s hromováním přece jen vyskočil z postele.

Ranní toaleta mu trvala dost dlouho. Než si pročesal svou hustou, kudrnatou hřívu, než si natočil licousy, navlékl všechny svoje svršky, bylo půl páté dávno pryč, ale on stejně nevěděl, co dál.

Má snad ještě nějakou tu chvíli počkat?

Asi čtvrthodinu se jako zdravý nemocný procházel sem a tam po místnosti, desetkrát nebo dvacetkrát ji obešel kolem dokola i napříč, až ho to omrzelo, otevřel okno vedoucí na bulvár Montparnasse a nadechl se svěžího jitřního vzduchu.

Ptáci na stromech se už také věnovali své ranní toaletě a štěbetali z plných hrdélek.

Chvíli tomu koncertu naslouchal, ale brzo ho to znudilo, vzal židli, sedl si na ni obkročmo jako na koně a začal hvízdat námořnickou písničku. Ptáci v ulici zmlkli – tak jako mořská ptačí havěť doprovázející lodě na moři. Když skončil, zamlaskal, jako by mu po té produkci vyschlo v ústech, ale brzy spustil znovu, asi pětkrát či šestkrát si ten koncert zopakoval, a nakonec si jaksi zádumčivě povzdechl:

„To je žízeň, to je žízeň!“

Po chvilce tichého přemýšlení, jak ji zahnat, se ťukl rázně do čela: „Tak jsem hlava otevřená, nebo v ní mám piliny? Jářku, kapitáne, hodinu tu civíš na velitelském můstku, a zapomněl jsi, že víno je dole v podpalubí, chci říct v komoře? Dokonce jak ti ukázali, přímo pod tebou?!“

Otevřel opatrně dveře a po špičkách sešel dolů asi přes dvanáct patnáct schodů do komory. Na prahu zůstal jako přimrazený: že si ji

ten mládenec dovedl vybavit! Tři nebo čtyři druhy bordeauxského a burgundského, a dokonce v nejlepších sortách!

Kapitánovi stačil jediný pohled, aby je poznal už podle hrdel lahví. Vybral si jednu z nich, přesvědčil se, že je to bílé, a zamumlal: „Bude dobré, aby člověku vyhnalo červy z hlavy!“

Vytáhl další láhev, rozhlédl se ještě jednou po komoře, pak tichounce zavřel dveře a jako myška se vyplížil ven.

Přeopatrně postavil v pokoji obě láhve na stůl, zavřel za sebou a zamnul si potěšeně ruce.

„Jestli má dobrou chuť, tak se mi aspoň bude klidněji čekat, než se kmotřenec probudí,“ zamumlal si. Vzal z toaletního stolku sklenku, kterou použil při vyplachování úst, pečlivě ji vytřel, aby víno nechytilo cizí pach, přitáhl si židličku a uvelebil se u stolu. Sáhl do kapsy svých širokých kozáckých nohavic, vytáhl nůž s kostěnou rukojetí a celou sadou čepelí a popadl jednu z lahví za hrdlo.

„Být na mém místě někdo jiný, tak by si zoufal jako starověký Tantalos. Dvě flašky, žádný otvírák a žízeň jako trám! Jenže my, staří mořští vlci,“ ušklíbl se posměšně, – „my se vyznáme, my nastupujeme na palubu zásadně vždycky v plné zbroji!“

S nesmírnou opatrností vypáčil z láhve převelikou zátku, přivoněl k hrdlu a rozkošnicky si pochválil:

„Och, to je vůně! No to je vůnička! Jestli bude chutnat na jazyku tak příjemně, jako šimrá v nose, to si spolu moc hezky popovídáme!“

Nalil si půl sklenky, znovu přivoněl, zvedl ji a lokl si, převaluje doušek po jazyku.

„Vynikající,“ vydechl zbožně a položil sklenku na stůl. „Jestli má ten můj kmotřenec červené stejně dobré jako tohle bílé, tak se za něj věru nemusím stydět! Řeknu mu, až se vzbudí, aby mi sem šoupl nějaký ten košík. Budu si moct přihnout vstávaje lehaje. Ráno bílé, abychom zamordovali červíky v hlavě, a večer červené, abychom je slavně pohřbili!“

Za necelou hodinu kapitán vyprázdnil obě láhve, ani nevěděl jak.

Než se nadál, uslyšel odbíjet na hodinách ve Val-de-Grâce šest hodin. Vytáhl své obrovité cibule a zvedl husté, černé obočí.

„Mám půl sedmé! Jdou jim podle plotu! Ostatně,“ povzdechl si filozoficky, „co člověk může chtít od špitálských hodin! Ale moment, moment…,“ vzpomněl si najednou, „kmotřenec chtěl brzo vstávat! Tak to se za ním podíváme a vytrhneme ho ze sladkého snění.“

Vyšel ven na schodiště, a pohvizduje si zvesela písničku, vystoupil z mezipatra nahoru do ateliéru. Klíč byl ve dveřích.

„Mladost, žádná starost," zabručel kapitán, stiskl lehce kliku, pootevřel opatrně dveře a nahlédl dovnitř.

Ateliér byl prázdný.

Kapitán za sebou zavřel. Veřeje zaskřípaly.

„Měl by si je namazat," zahučel, přešel ke dveřím do přilehlé místnosti a vklouzl dovnitř, aniž spáče vzbudil.

Pétrus odpočíval na lůžku s nohama i rukama rozhozenýma přes pelest, jako by se ve snu, jejž právě prožíval, pokoušel zvednout, a výrazem tváře se podobal venkovskému chlapci z pohádky, jenž usnul u studny a čeká na své štěstí.

Kapitán si vzpomněl na dětskou říkanku a polohlasem se jal odříkávat:

„Už jsem zde a zachráním tě,
zase budeš šťastně žít,
ale příště, milé dítě,
líp nad sebou musíš bdít!"

Možná že by byl pokračoval dál, ale Pétrus sebou najednou trhl, polekaně vytřeštil oči, pak vymrštil ruku nahoru ke zdi, kde viselo jako ozdoba několik zbraní, strhl jatagan a rozmáchl se s ním proti námořníkovi. Kdyby mu byl nechytil ruku, byl by ho patrně bodl.

„Sakra, co to děláš? To tě popadá vždycky, když máš noční můru? Že se ti něco ošklivého zdálo? Přiznej se!"

„Ach, to jste vy…, kmotře," vykřikl Pétrus. „Zaplať pánbůh, že jste mě vzbudil! Noční můra to byla, opravdu… ale jaká!"

„Něco se ti zdálo?" opakoval kapitán.

„Něco hrozného, něco příšerného!"

„Snad ne, že jsem ti utekl do Indie?" zasmál se kapitán.

Pétrus zavrtěl vážně hlavou a setřel si hřbetem ruky kapky potu, stékající mu z čela.

„Ne, ne… Kdybyste ale tušil…"

„Jak bych mohl něco tušit, když jsi mi zatím nic neřekl! Víš co? Teď se pěkně oblékneš a přitom mi budeš vypravovat, jaká noční můra tě poděsila. Aspoň mě to trochu povyrazí."

Kapitán mluvil s tím dobrodušným přízvukem v hlase, který uměl příležitostně tak dobře nasadit.

„To nejde! Ten sen byl hrozný. A nejapný!“ vykřikl Pétrus.

„Takový starý mořský vlk jako já může vyslechnout všechno!“

Takový starý mořský vlk, pomyslil si Pétrus, už je to tady zase, a spíš zasténal, než řekl:

„Já nevím… radši bych si to měl nechat pro sebe…“

„Snad to nebylo o mně?“ dorážel kapitán.

„Ano.“

„Tak to se ti určitě zdálo, že jsem jedl lidské maso,“ zachechtal se Pierre Berthaut.

„Kdyby jen to…“

„Tak co to bylo! Tisíc mrožů a lachtanů!“

„Když jste mne vzbudil, tak se mi zdálo, že… že mne vraždíte!“

„Já tebe? Že vraždím? Čestné slovo?“

„Čestné slovo!“

„Tak to si můžeš, chlapče, blahopřát! Nic lepšího se ti nemohlo zdát! Víš, co praví staří Indové, a ti se v těchhle věcech nějak vyznají!? *Komu sen nese smrt, tomu život přináší zlato!“*

„Ale já nevěřím…“

„Nechce se ti věřit? Počkej, řeknu ti něco, co jsem nikomu ještě nepověděl. Mně, chlapče, se zdálo kdysi totéž. I mne ve snu vraždili a vraždil mne dokonce tvůj vlastní otec!“

„Ach, kmotře!“

„A den nato, Petříku, hned den nato nám padla do rukou portugalská loď naložená až po okraj zlatými rupiemi! Šest set tisíc livrů získal z té kořisti tvůj tatík a já tři sta! Věř tomu, vražda ve snu je dobré znamení… Zbytečně ses rozrušil, hochu!“

Pétrus na to neodpověděl, jen si těžce vzdychl, zvedl se z lůžka a zazvonil na sluhu. Když se objevil, poručil mu:

„Ať zapřáhnou! Odjíždím ihned, doma dnes snídat nebudu!“

Začal se oblékat.

Bylo osm, když mu Jean oznámil, že koně a vůz jsou připraveni. „Počínejte si jako doma,“ obrátil se Pétrus ke kapitánovi, „ložnice, ateliér, salónek, všechno je vám k dispozici.“

„I ateliér?“

„Především ateliér! Aspoň se trochu pokocháte truhlicemi, vázami a obrazy, které si díky vám podržím.“

„Výborně! S tvým dovolením tedy, pokud tě to nebude rušit, zůstanu v ateliéru…“

„Budu ho potřebovat až v neděli. To začínám práci na jednom portrétu. Bude to, počítám, tak dvacet sezení.“

„Och! Nějaký státní hodnostář?“

„Ne, děvčátko,“ řekl Pétrus a dodal s předstíranou svrchovanou lhostejností: „Nejmladší dcerka maršála de la Mothe-Houdan, sestra hraběnky Rapptové.“

„Neznám,“ odtušil kapitán. „Máš tady nějaké knihy?“

„Tady i dole… ale viděl jsem včera, že jste měl v ruce Lafontaina?“

„Ano, to je můj oblíbený autor. Lafontaine a Bernardin de Saint-Pierre.“

„Kromě toho tu najdete všechny současné romány a dost slušnou sbírku cestopisů.“

„To je zrovna literatura, kterou nečtu. Nad báchorkami našich pánů cestopisců přímo zuřím, ostatně radši cestuji sám než v knihách, a pokud jde o romány, příteli, těmi dokonce pohrdám. A jejich autory jakbysmet.“

„Smím se zeptat proč?“

„Protože jsem zjistil, že žádná obrazotvornost není tak podivuhodná jako skutečnost sama. A proč marnit čas četbou vymyšleností daleko méně zajímavých, než jsou události, které se nám odehrávají přímo před očima? To bych ten čas vskutku jen zabíjel! Ne, ne, kmotřence, ať žije filozofie… Platón, Epiktetos, Sokrates ze starověkých, Malebranche, Montaigne, Descartes, Kant, Spinoza z novověkých, to je moje zamilovaná četba!“

„Musím se přiznat, kmotře,“ řekl Pétrus, „že jsem o těch pánech již něco slyšel, ovšem kromě Platóna, Sokrata a Montaigna jsem k nim žádný vztah nenašel. Ale mám knihkupce, u kterého si obvykle kupuji svého Huga, Lamartina a Alfreda de Vigny, a tomu se příležitostně zmíním, aby sem poslal pár filozofických děl. Ne že bych je začal sám číst, ale dám si je pěkně svázat a budou se mi skvít v knihovně. Jako jasné stálice uprostřed mlhoviny.“

„No dobře, chlapče,“ zasmál se kapitán, „tak je kup a dej tam někomu pár franků, aby ti brožury hned rozřezal. To já k smrti nerad dělám!“

„Stane se, kmotře!“ vykřikl Pétrus, zamával kapitánovi na pozdrav a vyběhl z ateliéru. Pierre Berthaut osaměl.

Bez pohnutí čekal, až dozní hrkot odjíždějícího kočáru, pak potřásl

hlavou, strčil ruce do kapes, a pobroukávaje si písničku, přešel z Pétrusovy ložničky do ateliéru.

A protože byl skutečně milovníkem uměleckých předmětů, začal si s náramnou důkladností prohlížet jeden kus nábytku po druhém.

Pozotvíral všechny zásuvky starého sekretáře z doby Ludvíka Patnáctého a pečlivě se přesvědčil, nemají-li dvojité dno.

Stejně důkladné prohlídce podrobil zdobenou almaru z růžového dřeva, zdálo se mu totiž, že je zvlášť příhodná jako místo tajných skrýší. Když ji tak ze všech stran prohmatával a jak se o ni zespoda opřel, vymrštila se pojednou tajná zásuvka, tak znamenitě zamaskovaná, že pravděpodobně ani starožitník, který ten pěkný kus Pétrusovi prodával, a jistě ani sám Pétrus o její existenci neměli nejmenší ponětí.

V zásuvce bylo několik svazků asignátů, peněžních poukázek z dob Velké revoluce v hodnotě asi pěti set tisíc franků (určitě vážily půldruhého kila a měly cenu sotva pár šupů) a kromě nich nějaké dopisy, politická korespondence pocházející podle dat z let 1793 až 1798.

Zdálo se, že kapitán má pro obé jen pohrdání; když si papíry prohlédl, nacpal je zpět a zabouchl zásuvku nohou tak šikovně, že zapadla zpátky určitě na dalších dvacet třicet let.

Potom upoutala kapitánovu pozornost truhlice, do které ukládal Pétrus Regininy dopisy. Ty ovšem, jak jsme řekli, pečlivě zamykal do zdobené železné skříňky, podivuhodné to práce z doby Ludvíka Třináctého, důkladně připevněné ke stěně truhlice. Nedalo se jí vůbec pohnout, a to bylo dobré opatření pro případ, že by nějakého milovníka uměleckých děl to mistrovské dílo zámečnického řemesla přespříliš pokoušelo. Kapitán k takovým znalcům bezpochyby patřil; asi si chtěl skříňku prohlédnout při světle, protože nejdříve se pokusil ji z truhlice vyprostit, a když zjistil, že se s ní opravdu nedá ani hnout, pozorně ji kousek po kousku prozkoumával, především ovšem její zámek. Věnoval tomu všechen zbývající čas až do chvíle, kdy opět uslyšel hrčení Pétrusova kočáru dole u brány. V tom okamžiku truhlici rychle zavřel, vzal z knihovny první knihu, jež se mu namanula, a usadil se na pohovku.

Pétrus se vracel a byl na vrcholu blaženosti. Nejenže splatil všechny dlužné částky, ale páni věřitelé dokonce projevili dojetí nad tím, že pan vikomt Herbel se osobně obtěžoval zajít za nimi s

penězi, a kupodivu najednou prohlašovali, že o ně neměli ani nejmenší starost. Někteří jakoby náhodou utrousili několik slov o chystaném prodeji, o němž se doslechli, ale Pétrus s lehkým ruměncem v tváři odpovídal, že sice měl v úmyslu zbavit se starého zařízení a opatřit si nové vybavení do bytu, ale že mu pak bylo líto zbavovat se těch starých, hezkých věcí, které si zamiloval jako přátele, že mu to připadalo prostě nevděčné. A pánové se rozplývali nad dobrým srdcem pana vikomta a nabízeli své služby pro případ, že by snad přece jen změnil názor a rozhodl se starý inventář prodat.

Pétrus si přinášel zpátky tři tisíce franků a ještě si zajistil nový úvěr na čtyři nebo pět měsíců. A za pět měsíců, počítal, určitě vydělá čtyřicet tisíc! Podivuhodná moc peněz! Kdyby byl přišel s prázdnýma rukama, nebyli by mu poskytli úvěr ani na čtrnáct dní; ale protože mu v ruce šustily bankovky, mohl ho dostat třeba na tři roky dopředu a ve stotisícové výši!

Vběhl do místnosti a radostně napřáhl obě ruce vstříc kapitánovi; radost v srdci zaplašila jeho poslední skrupule. Zdálo se mu, že kapitána vytrhl z hlubokého zadumání, protože na jeho vodopád nadšených slov kmotr odpověděl jen roztržitou otázkou:

„V kolik hodin se tu vlastně snídává?“

„V kolik kdo chce, kmotře,“ řekl Pétrus.

„Takže bychom mohli posnídat, ne?“

„Jistě. Okamžik.“

Pétrus zazvonil na sluhu, Jean se objevil a malíř na něj vrhl tázavý pohled. Jean lehce přikývl a současně se po očku významně podíval na námořníka.

„No dobře, dobře,“ řekl netrpělivě Pétrus, „jen mi to dej!“

Jean přistoupil, z malé kožené taštičky vyňal dovedně složený malý lísteček a podal ho pánovi. Pétrus ho nedočkavě rozložil a v rychlosti jej přečetl. Pak vytáhl z kapsy podobnou taštičku, jakou měl Jean, vyňal z ní včerejší dopis, nahradil ho tím, jejž právě dostal, přešel k truhlici, otevřel klíčkem, který nosil na krku, železnou skříňku, vtiskl na dopis letmý polibek a vložil jej dovnitř. Pak pozorně skříňku uzamkl a obrátil se ke kapitánovi, jenž ho sledoval s neobyčejnou pozorností.

„A v kolik hodin snídáváte vy, kmotře?“

„V deset hodin už rozhodně!“ odpověděl kapitán.

„Výborně! Dole stojí můj kočár… a tentokrát zvu já vás. Na studentskou snídani v kavárně U Odeonu.“

„U Risbecqua?“

„Ach! Vy to znáte?“

„Milý zlatý,“ řekl kapitán, „dobré stolování a filozofie, to jsou dva obory, které jsem prostudoval velice důkladně. Však se přesvědčíš! Ty mě zveš – a já budu vybírat!“

Sestoupili dolů, posadili se do kočáru a zanedlouho kočí zastavil před Risbecquovou kavárnou.

Kapitán vyběhl po schodišti jako mladík, vpadl dovnitř první, odmítl jídelní lístek, který mu pohotový číšník podával, a vychrlil ze sebe bez rozmýšlení:

„Veletucet ústřic, dva bifteky s bramborem, dvakrát kambalu na oleji, hrušky, hrozny a čokoládu!“

„Kmotře,“ řekl Pétrus, „vy jste opravdu velký filozof, a k tomu dokonalý labužník!“

Kapitán, nedávaje se rušit, chladnokrevně pokračoval v udílení pokynů:

„K ústřicím nejlepší sauternské bílé, k ostatním chodům beaunské červené.“

„Lahvičku od každého?“ zeptal se číšník.

„Uvidíme, až jak nám bude chutnat,“ pravil kapitán a zálibně si prohrábl své licousy.

Číšník se uklonil a začal obsluhovat.

V tu dobu správce domu v ulici Notre-Dame-des-Champs posílal mnohé zklamané zájemce pryč a vysvětloval jim, že rozprodej se konat nebude, protože mistr si všechno rozmyslel jinak.

5.

Kapitán a Pétrusovi přátelé

Když skončili snídani, kapitán si opět dal zavolat drožku, s šibalským úsměvem poznamenal, že Pétrus ještě musí odpovědět na lístek, který mu podstrčil sluha, a prohlásil, že i on musí vyřídit svoje

záležitosti a že bude tedy nejlépe, když půjdou každý po svých.

Pétrus se vrátil domů se srdcem lehkým jako pírko.

Čekal tam na něho Ludovic a malíř na něm okamžitě poznal podle výrazu jeho tváře, že se přihodilo něco neblahého. A vskutku, dozvěděl se od svého přítele, že Čemeřička zmizela. Politoval ho, a jeho první slova byla:

„Mluvil jsi o tom se Salvatorem?“

„Ovšem!“

„A on?“

„Byl klidný a vyrovnaný jako vždycky. Už o tom věděl.“

„A co na to říkal?“

„Že Čemeřičku najde. A že prý pro ni vyhledá útulek někde v klášteře, kde ji budu vídat jen jako lékař, dokud si ji neodvedu jako ženu. A pak se mne zeptal, zdali ji miluji.“

„A co jsi mu odpověděl?“ zeptal se Pétrus.

„Co jiného než pravdu, příteli? Že ji miluji z té duše, že se k ní cítím připoután jako dub ke břečťanu. Nato se zeptal: A vezmete si ji, ať je chudá, či bohatá? Víte přece, že Čemeřička je nalezenec! Bylo mi divné, že se tak ptá, ne kvůli té chudobě, ale proto, že vůbec mluví o nějakém bohatství. Pak mi to vysvětlil. Co když se jednou třeba zjistí, že Čemeřička má bohaté rodiče, možné je všechno! Budete o ni stát i potom, zeptal se mne. A budou Čemeřiččini rodiče ochotni přijmout mne, ukáže-li se, že to jsou boháči, opáčil jsem na to já.“

„A Salvator?“

„To nechte na mně,“ řekl. „Chci jen slyšet, vezmete-li si Čemeřičku, jakmile jí bude šestnáct, ať už chudou, či bohatou? Dal jsem mu na to ruku… jenže jen sám bůh ví, kde to ubohé dítě je!“

„A kde je Salvator?“

„To nevím, odjel, tuším, z Paříže. Prý se vrátí někdy za týden, mám se s ním sejít v ulici Mâcon příští čtvrtek. Ale co je s tebou, Pétrusi? Doneslo se mi, že jsi zrušil dražbu? Co se stalo?“

Pétrus vypověděl Ludovikovi několika slovy události posledních hodin, a třebaže se mu svěřil do posledních podrobností, žádné velké nadšení u skeptického lékaře, jak už ti aeskulapové bývají věcní, nevyvolal. Nakonec mu alespoň ukázal pár bankovek, které mu zbyly z kapitánovy půjčky. Ludovic je zkoumal až s úzkostlivou důkladností.

„Snad si nemyslíš, že jsou falešné?“ podivil se Pétrus. „Nebo co ti na nich vadí?“

„Řeknu ti, milý zlatý, otevřeně: já vůbec nevěřím na hodné strýčky, co přicházejí z Ameriky, a na kmotry ze zámoří už vůbec ne! Měl by ses poradit se Salvatorem.“

„Říkal jsi, že není v Paříži.“

„Máš pravdu, neuvědomil jsem si to,“ potřásl hlavou Ludovic. „Ale co kdybys nám toho bohatého kmotra předvedl? Tedy mně a Jeanu Robertovi?“

„Hrome, to by šlo! Uvidíš našeho básníka brzo?“

„Jdu za ním do divadla na zkoušku.“

„Dobrá, tak mu o kapitánovi řekni.“

„Mimochodem, teď mě napadá: neměl bys o tom svém kmotru napsat otci? On by z něho přece měl mít radost!“

„Napadlo mne to taky… ale Pierre Berthaut ho chce překvapit, a prosil mě proto, abych o jeho příjezdu pomlčel.“

Ludovic potřásl hlavou.

„Pořád pochybuješ?“

„Ta věc mi připadá hrozně divná.“

„Víš, že mi také připadala divná? Chvílemi jsem měl dojem, že se mi to všechno jenom zdá! Štípni mě, Ludoviku, ať přijdu k sobě! I když, abych se přiznal, mám z procitnutí strach!“

„Nedělej si z toho hlavu! Je to prostě smůla, že se nemůžeš poradit se Salvatorem.“

„Je to smůla, ale já si říkám, větší neštěstí, než tě potkalo, tě už potkat nemůže. Nevím, co se všechno vyklube z těch posledních událostí, ale vím určitě jednu věc: šlo to se mnou z kopce, a teď jsem se zastavil. Jestli se octnu znova na šikmé ploše, jestli se nakonec nezřítím přímo do propasti, to samo sebou nevím. Ale aspoň, než se octnu na dně, zažiju nějakou tu chvíli naděje a štěstí…“

„Ale jdi, jdi, Pétrusi!“ pravil konejšivě Ludovic. „Pamatuješ se, jak říkal Jean Robert Salvatorovi, že hledá námět na román? No, a teď jich má do aleluja! Počítej se mnou: především Salvator sám a Fragola s neznámou minulostí; Justin Corby a Mína, další román; Carmélita a Colomban, román sice ponurý a smutný, ovšem jaký román; Jean Robert a paní de Marande, románek se safírovýma očima a se rty červenými jako malina, a jaký románek; pak ty a…“

„Ludoviku!“

„Vždyť je to pravda! Ty a krásná Regina, to je tajuplný román, samé zlato, nádhera, román nad romány, můj drahý! No, a já a Čemeřička? Román snoubence z lásky a nalezeného a znova zase ztraceného děvčátka, které mi Salvator slibuje najít… Jeden román vedle druhého, Pétrusi! A teď mi pověz, který z nich skončí šťastně a který špatně! Pánbůh ví! Buď zdráv, Pétrusi. Jdu za Jeanem Robertem!“

„Přiveď ho!“

„Pokusím se. A nechtěl bys jít se mnou?“

„Nemohu, musím si připravit ateliér. V neděli mi začíná sezení. Takže v neděli od dvanácti do čtyř je u mne zavřeno. Potom bude zase všechno otevřeno… dveře, srdce, ruce,“ řekl Pétrus a Ludovic se po těch slovech rychle rozloučil, protože nechtěl malíře zdržovat od příprav.

Pétrus se do nich pustil s veškerou energií hned, jak mladý lékař odešel.

Než uplynula hodina, měl všechno připraveno.

Nejenže napjal na stojanu plátno, ale stačil dokonce i načrtnout obrysy portrétu. Malá Abeille sedí na trávníku pod banánovníkem, proti ní se sklání palma latánie, všude kolem raší bujná tropická vegetace zimní zahrady, Pétrusovi tak dobře známé, a děvčátko se baví tím, že si uvíjí kytičku z těch fantastických květin, které děti trhávají ve svých snech, a naslouchá přitom něžnému pípání modrého ptáčka, ukrytého v listech mimózy.

Teď, když s takovou vervou nahodil skicu na plátno, si uvědomil, že by stačilo vzít paletu a začít práci načisto a za šest sedm dní by s ní byl hotov. Ale kdyby to udělal, uvědomil si stejně rychle, připravil by se sám o své štěstí!

Rychle náčrt setřel, posadil se před bílé plátno a v duchu si již představoval obraz dokončený, tak jako někdy básník vidí své drama před sebou od první scény až po poslední výstup ještě dřív, než napíše jediné slovo. To je to, čemu se plným právem říká zázrak obrazotvornosti.

Ještě večer, když se kolem osmé vrátil, našel ho kapitán v tom tvůrčím zadumání u malířského stojanu. Pétrus ani pořádně neposlouchal, co mu vykládá, pochopil jen, že kmotr ani po celodenním běhání nenašel nic, co by hovělo jeho vkusu, a že zítra bude hledat znovu.

Ale hledal nejen druhý den, nýbrž i třetí a čtvrtý, vždy hned po snídani vyrážel z domu a vracel se do ulice Notre-Dame-des-Champs až s večerem. Kudy celou tu dobu brousil? To věděl jen bůh, nebo spíš čert… Pétrus rozhodně ne! Když na to jednou zkusil zavést řeč, dostalo se mu vyhýbavé odpovědi:

„Neptej se mne, chlapče, nemůžu ti to říct. Víš, je to tak trošku tajemství. Můžu ti jen prozradit, že je do toho taky maličko zapletena láska. Jen se nijak nevzrušuj, že nejsem celé dny doma. Může se stát, že zmizím třeba i na pár dní a pár nocí! To víš, starý mořský vlk! Když ten se někde cítí dobře, tak se odtud nehne. Znáš to příslovíčko: Kde vidíš truhlici, tam hledej děvčici! To já ti říkám jen proto, kdybych se náhodou zdržel u některé známé přes noc až do rána."

„Pochopitelně," řekl na to Pétrus, ani nemrkl. „Je ale dobře, že jste mi o tom pověděl."

„Tak, chlapče! Nebudeme si přece jeden druhému na obtíž. Však se taky může naopak zase stát, že budu celé dny doma. Někdy se potřebuju trochu sebrat a produmat si věci. Mimochodem, byl bych rád, kdybys mi sehnal pár knížek o strategii a o historii, nebo něco z filozofie. A k tomu tucet lahví tvého bordeauxského…"

„Všechno zařídím."

Pétrus také představil kmotra Berthauta svým dvěma přátelům a všichni dohromady strávili sobotní večer při společné večeři. Ludovic i Jean Robert se domluvili, že kapitánovi, pokud zůstane ubytován u Pétruse, věnují týdně vždy jeden večer. Ludovikovi byl i nadále pramálo sympatický, zdálo se mu, že kapitán je přízemní povaha, a jen těžko ho snášel. Jean Robert, každým coulem fantasta, milovník kdejaké podivnůstky, shledával, že je to svým způsobem svérázný typ, a i když pro něj zrovna neplanul nadšením, určitý zájem o něj měl. Pétrus ho ovšem hájil, taky by se nehodilo, aby povahu muže, od něhož čekal, že ho zahrne bohatstvím, rozpitvával kritikami jako kupříkladu Ludovic. Jen to stálé *já starý mořský vlk* mu šlo čím dál tím víc na nervy.

Vcelku kapitán Pierre Berthaut Monte-Hauban budil u Pétrusových přátel dojem člověka poněkud dětinského, nadšeného kdečím, milujícího kdeco, podléhajícího kdejaké náladě, ale přitom jindy prozrazujícího svými slovy bytost hluboce znuděnou, nic nemilující, v nic nevěřící. Jednou hýřil dobrou náladou, a vzápětí byl zasmušilý jako majitel pohřebního ústavu. Zkrátka, připadal jim jako

podivná směsice různorodých vlastností, nevysvětlitelná míchanina nejskvostnějších ctností a nejodpornějších hanebností, nejvznešenějších citů a nejnižších vášní. Jednou působil jako důstojný vědec puntičkář, podruhé jako nejhloupější stvoření pod sluncem. Vykládal zasvěceně o malířství, a nesvedl nakreslit kozí chlup; hovořil pozoruhodně o hudbě, a nerozeznal jednu notu od druhé; ráno si vypůjčil Robertovy *Guelfy a ghibelliny*, a večer mu ukázal základní nedostatek dramatu s takovou přesností a jasností, že básník všecek překvapen se zeptal:

„Nemám snad čest mluvit s někým z našeho cechu?“

„Jenom s nenáročným uchazečem, pokud se mohu dovolávat své chabé účasti na několika tragédiích z konce minulého století, kupříkladu na *Jenovefě Brabantské*“ zněla překvapující, skromná

odpověď. „Napsal jsem ji s občanem Cecilem a hráli ji prvně v Divadle Odeon 14. brumairu roku šestého.“

Několik dní se takto všichni tři věnovali kapitánovi, vodili ho do pařížských divadel, vyjížděli s ním koňmo do Lesíku v Boulogne (přičemž se ukázal jako dokonalý jezdec), vymýšleli pro něho všechny možné zábavy. Kapitán tím byl dojat až k slzám a sliboval Pétrusovi, že se oběma přátelům co nevidět odvděčí, že i on jim dokáže svou přízeň.

Tak utekl týden a přišla neděle, kdy mělo být první sezení na portrétu malé Abeille.

6.

Předtucha

Pétrus vysedával v ateliéru už od osmi ráno, ačkoliv návštěva byla domluvena na poledne. V deset vzkázal kapitánovi, nemá-li chuť s ním něco pojíst, avšak Jean mu s diskrétním pousmáním sdělil, že pán se od včerejšího večera nevrátil. Pétrus to vyslechl s jistou úlevou, trochu se obával setkání Reginy se samorostlým kmotrem Berthautem. Když i Ludovic a Robert ho někdy těžko snášeli, což teprve taková urozená jemná bytost jako Regina de la Mothe-Houdan? Dal tedy Jeanovi příkaz, aby v případě, že se kapitán vrátí a Regina dosud bude v ateliéru, kmotrovi oznámil, že má práci, a nespouštěje oči z pendlovek, dokončil svou snídani jen sám. V jedenáct hodin si začal pomalu pečlivě připravovat paletu. V půl dvanácté vzal tužku a na plátno naskicoval obrys kompozice. Přesně ve dvanáct zaslechl hrčení kočáru dole před portálem. Odložil paletu na židli a seběhl po schodišti dolů v ústrety svým návštěvnicím.

Malou Abeille doprovázela pouze Regina. Markýza Jolanda Pentaltais de la Tournelle byla přesvědčena, že nemůže vynechat nedělní velkou mši ve farním kostele Saint-Germain-des-Prés, takže *tentokrát* musela jít s Včelkou její sestřička jen sama.

Děvčátko se rozběhlo Pétrusovi vstříc jako starému kamarádu, kterého dlouho nevidělo, a Regina mu podala ruku, již malíř pokryl

několika něžnými, dlouhými polibky s radostným povzdychnutím člověka, kterého potkalo příliš velké štěstí, než aby byl s to je potlačit.

Ukázal jim, co si zatím připravil na plátně, Regina schválila jeho kompozici a Abeille, přímo okouzlena tolika květinami, které ji obklopovaly (Pétrus kvůli tomu téměř vyplenil Luxembourskou zahradu i Botanickou zahradu), se posadila na připravené místo.

Když Pétrus kdysi maloval Reginin portrét, byla to radost sama. Teď, když měl pracovat na portrétu Abeillině, pociťoval úplné opojení. Poprvé mu Regina seděla modelem, teď se stala jeho pomocnicí a rádkyní. Propůjčovalo jí to právo přiblížit se k malíři, dotknout se jeho ramene, zajít za ním za plátno na stojanu.

Přijal Regininu radu, znovu se pustil do práce, štětec se mu chvěl v ruce a on nespouštěl zrak z krásné hraběnky. Nepotřeboval se dívat na Včelku, ne, tu mohl malovat zpaměti, se zavřenýma očima.

Ale nemohl věčně jen mlčet, dívat se na Reginu a šťastně se usmívat.

Začal jí vyprávět o tom, že Ludovic je zoufalý, protože se ztratila Čemeřička, o tom, že Salvator ji slíbil vypátrat, i o tom, jak podivně se Ludovika vyptával, zda by si ji vzal, kdyby byla bohatá.

Regina na oplátku vyprávěla o tom, jaký úspěch měla Carmélita při svém posledním vystoupení ve společnosti, o tom, že dostala nabídku na hostování v Opeře, a svěřila mu i novinky o de Marandových. Ačkoliv pan de Marande měl plnou hlavu své nové milenky jménem Chante-Lilas, choval se ke své ženě velice ohleduplně, dopřával jí naprostou volnost, za což mu Lydie nemohla než být neskonale vděčna. Ostatně obchody i politické záležitosti vycházely bankéři přímo báječně, měl právě odjet do Londýna, aby uzavřel pro Španělsko šedesátimiliónovou půjčku, a bylo nad slunce jasnější, že král ho při příštím sblížení s liberály bude jmenovat ministrem.

Regina se pak přeptávala na Fragolu. Zřídkakdy ji vídala, ale kdykoliv ji navštívila, vracela se usměvavá, uklidněná, jako víla, jež se spatřila v zrcadle jezerní hladiny, jako anděl, jenž se zhlédl v kůrech nebeských. A Pétrus přece tak často hovořil o Fragole se Salvatorem!

Čas ubíhal oběma mladým lidem jako voda, a než se nadáli, ozval se zvuk pendlovek.

„Čtyři hodiny," zvolala Regina, oba se na sebe podívali a oběma připadlo, že spolu strávili snad nanejvýš dvacet minut.

Bylo třeba se rozloučit, krásná chvíle skončila.

Ale čekalo je další sezení a večírek v pondělí večer a Regina doufala, že při něm bude moci strávit s Pétrusem hodinku v zimní zahradě paláce na bulváru des Invalides.

Pétrus vyprovodil své návštěvnice až ke schodišti a potom se ještě dlouho díval z okna za kočárem, dokud se mu neztratil z dohledu.

Nazítří večer se schovával v blahém očekávání za kmenem nejsilnějšího stromu, který se rozkošatěl na bulváru des Invalides, před vedlejším vchodem do paláce maršála de la Mothe-Houdan. Pět minut po desáté se tichounce otevřela branka a v ní se objevila stará Nanon. Pétrus k ní proklouzl a nedočkavě se hnal lipovou alejí k obvyklému místu svých schůzek. Na konci stromořadí ho očekávala Reginina měkká náruč.

„Ach, Regino! Má dobrá, okouzlující, krásná Regino! Jsem vám tak vděčný, že jste splnila svůj slib! Jak vás miluji!"

„Pssst, ne tak nahlas," položila mu mladá žena svou krásnou ruku na ústa a Pétrus ji pokryl tisíci polibky.

„Ale božínku, copak se s vámi dnes večer děje?" bránila se lehce Regina.

„Nic, jenom jsem samou láskou k vám ztratil rozum! To všechno ta nádherná naděje, kterou jste mi dala ve svém dopise! Měsíc volnosti, kdy se budeme denně vídat, u mne, u vás…"

„Denně ne, to nepůjde, můj milý, ale každý druhý den…"

„Co nejčastěji, Regino, co nejčastěji! Kdybyste věděla, jak se chvěju, když na vás čekám, jak se mi zdá k nepřečkání dlouhá doba, kdy stojím u brány…"

„Ale dnes jste přece nemusel čekat dlouho!"

„Ne, Regino, a děkuju za to z celé duše. Víte, bál jsem se, že vás najdu uslzenou, že mi řeknete, Pétrusi, lituji, pozvala jsem vás, abych vám řekla, že se zítra neuvidíme. Srdce se mi nad tím svíralo, Regino!"

„Nu vidíte, příteli, a já vůbec nejsem v slzách, je mi hezky a usmívám se a vám říkám, Pétrusi, zítra přesně v poledne za vámi přijedu s naší malou Abeille. Tentokrát i s tetou, ale ona vidí jenom s brýlemi, a ty si nasazuje jen v nejnutnějších případech! Pořád ještě se chce líbit. A kromě toho také často poklimbává! Zase se sobě

budeme dívat do očí, naše ruce se budou dotýkat, skloním se nad vaše rameno, až mi budete ukazovat, co jste namaloval… Není to přímo opojné?“

„Ach, Regino, Regino! Víte, čeho se nejvíc obávám? Že by mohla přijít chvíle, kdy bych vás už nesměl nikdy uvidět!“

„Pétrusi,“ zvolala Regina, „na světě není síla, která by mi zabránila, abych se s vámi vídala! Ten člověk? Vždyť víte, že nemám proč se ho bát! Maršála, jedině maršála, kdyby se dozvěděl o naší lásce… Ale kdo by mu o ní řekl? Nikdo! A i kdyby… já bych zapírala, já bych lhala, já bych se k ní nikdy nepřiznala. Och! Bylo by to ale tak strašně kruté říci, že vás nemiluji. Nevím, jestli bych k tomu měla dost odvahy, můj milovaný…“

„Má milovaná! Kéž by všechno bylo tak, jak očekáváme!“

„Bude to tak! V Tuileriích už hrabě dostává instrukce na svou cestu! Pétrusi, kdyby nebylo tak strašně nudné mluvit o politice, mohla bych vám sáhodlouze vyprávět o rozhovoru mého otce a hraběte Rappta. Velmi by vás to uspokojilo!“

„Mluvte, Regino! Řekněte mi to!“

„Víte, že se sestavuje nový vládní kabinet?“

„A proto tedy není Salvator k nalezení, u všech čertů,“ zabručel Pétrus.

„Prosím?“

„Ne, nic, miláčku Regino, pokračujte!“

„Počítá se s ministerskými křesly pro pana de Martignac, pana de Portalis, pana de Caux, finance nabídli panu de Marande, ale ten odmítl, počítá se s panem de la Ferronays… a snad i s mým otcem; ale on váhá, nechce být, jak on říká, v přechodné vládě…“

„Regino, jaká krásná věc je politika, když o ní mluvíte vy! Mluvte dál, poslouchám vás!“

„Pan de Chateaubriand, který upadl v nemilost po tom svém dopise králi a utekl se, jak víte, do Říma, dostane pověřovací listiny jako velvyslanec v…, vůbec dojde k velkým politickým zvratům.“

„A čím budete jmenována vy, Regino?“

„Já budu kastelánkou paláce na bulváru des Invalides. A můj otec guvernérem královského zámku. A pan Rappt mimořádným vyslancem u Jeho Veličenstva Mikuláše Prvního.“

„A toho se právě bojím. Že se to nakonec neuskuteční.“

„Musí se to uskutečnit! Chceme se konečně odpoutat od

spojenectví s Anglií a sblížit se s Ruskem. Získáme provincie v Porýní a Prusko bude odškodněno na úkor Anglie… Chápete?“

„Vy mě omračujete, Regino! Bože, jak se tohle všechno může vejít do vaší krásné hlavičky!“ zvolal Pétrus. „Jestli mi nedovolíte, abych vás políbil na čelo, budu si myslet, že vám od samého přemýšlení naskočily vrásky!“

Regina přivřela oči a lehce zvrátila hlavu, aby se milovaný malíř mohl přesvědčit, že jí od předvčerejška nepřibyla ani jedna jediná vráska. Pétrus ji políbil. Cosi jako sladké zasténání uniklo z úst mladého muže a Regina rychle odtáhla od něho tvář, jak ucítila na rtech jeho rozechvělý dech. Mladý muž na ni vrhl prosebný pohled a ona ho hned sama objala rukama kolem krku.

„Tak tedy koncem týdne, až odjede, budete volná,“ zašeptal. „Ach, těch několik dní bude přímo k nepřečkání! Vždyť se za takovou dobu může přihodit tolik věcí!“

Jako by ho pojednou zmohla nějaká strašná předtucha, poodstoupil stranou k travnatému výčnělku a přitáhl Reginu k sobě. Přimkli se jeden k druhému a na chvíli jako by se ty dvě bytosti spojily v bytost jedinou.

Bylo jim oběma tak krásně, že ani jeden, ani druhý si neuvědomovali, jak rychle ubíhá čas.

Najednou se ozvalo hrčení přijíždějícího kočáru a až k nim zalétlo netrpělivé volání kočího:

„Bránu! Otevřít!“

Regina se vytrhla malíři z objetí.

„Už přijeli! Musím jít přivítat otce! Na shledanou zítra!“

„Zítra, zítra,“ povzdechl zhluboka Pétrus. „Kdybych tu tak mohl zůstat do zítřka! Můj ty bože!“

„Co je vám, Pétrusi?“

„Nevím. Cítím, jako by se blížila nějaká pohroma…“

„Jste dítě!“

Regina mu podruhé nabídla čelo k polibku, Pétrus se ho lehce dotkl rty a na její opakované na shledanou odpověděl: „Zítra na shledanou,“ ale vyslovil to tak těžce, jako by ta slova spíš než příslib lásky obsahovala věštbu hrozícího neštěstí.

Dlouho stál na místě mlčky, dokud ho nevytrhla stará, dobrá Nanon.

„Dvířka jsou otevřena,“ upozornila ho, on jí poděkoval, vyběhl

ven, myšlenkami stále u Reginy, skočil do kočáru, který na něj čekal asi sto kroků od paláce ve stínu vedlejší ulice, a dal se dovézt domů.

Když přijel, začal se shánět po kapitánovi, ale Jean mu řekl, že jeho host na něj čekal v ateliéru do půl dvanácté, a když se nevracel, že odešel do mládeneckého pokoje. Pétrus, zmučený podivnou nejistotou, sešel dolů, zaklepal jednou, dvakrát, třikrát, odpovídalo mu však jen ticho.

Vrátil se k sobě nahoru do ateliéru a teprve teď si všiml stop, jež tu kapitán zanechal. Lampa svítila.

Na stole ležel pohozený, otevřený svazek Malebranche. Pétrus šel dál do své ložničky.

Měl pocit, že se dusí. Otevřel okno a nadechl se zhluboka chladného nočního vzduchu. Cítil, že ho trochu osvěžil, a rozhodl se, že se hned natáhne. Nicméně spánek nepřicházel. A když mu konečně

přece jenom sklížil víčka, co chvíli se probouzel, vytrhoval, jako by jím zmítala horečka.

V pět hodin ráno ho únava konečně přemohla.

A v sedm někdo zabouřil na jeho dveře.

Vymrštil se naráz a uviděl, že nad ním stojí jeho sluha.

„Co se děje, Jeane?“ vyděsil se.

„Nějaká dáma se závojem si přeje mluvit s pánem,“ oznamoval sluha vylekaně.

„Dáma se závojem? Znáš ji?“

„Ona, prosím, neřekla jméno, ale myslím si, že to je…“

„Regina…,“ zvolal Pétrus, vyřítil se z lůžka, bleskurychle si natáhl kalhoty a hodil na sebe župan. „V tuhle hodinu! Muselo se asi stát něco strašného! Ach, ta moje zlá předtucha! Ať jde do ateliéru,“ vykřikl na Jeana téměř zoufale.

Za několik málo okamžiků stál tváří v tvář ženě se závojem přes obličej.

Ano, Jean se nemýlil, byla to Regina.

„Zavři!“ vykřikl Pétrus na sluhu a vrhl se k mladé hraběnce, která jako by pojednou zavrávorala.

„Regino, jste to opravdu vy?“ zvolal zoufale a zachytil ji. Poodhrnula závoj a slabounkým hlasem přisvědčila: „Ano, Pétrusi, jsem to já.“

A když malíř za zdviženým závojem spatřil zcela sinalou tvář hraběnky Rapptové, v tom okamžiku podobnou mramorové masce, bezděky o dva kroky ucouvl.

Ale co se stalo?

Co se stalo?

7.

Řím

Odložíme na chvíli vysvětlení toho, proč Regina v tak nezvyklou hodinu navštívila Pétruse de Courtenay, a přeneseme se daleko odtud až na jih do Věčného města, kam se, jak si vzpomínáme, před šesti

týdny vypravil bratr Dominik. Do Říma dorazil před týdnem, několikrát se marně pokusil získat slyšení u papeže Lva Dvanáctého, a posléze, propadaje již zoufalství, se rozhodl, že použije dopisu, který mu dal Salvator.

Vejdeme nyní do paláce Colonna, stojícího na via del Santi-Apostoli, vystoupíme na *piano nobile*, do vznešeného poschodí, to jest do prvního patra, projdeme dvoukřídlými dveřmi a ocitneme se v pracovně francouzského velvyslance.

Pracovna je jednoduchá, zeleně vytapetovaná, na oknech visí záclony z damašku a nábytek je potažen touž látkou se stejným vzorem. Jedinou ozdobou na stěně místnosti, kdysi se pyšnící mnoha obrazy Říma, je portrét francouzského krále Karla Desátého. Kolem stěn jsou umístěny zlomky sloupových dříků, ženská paže, torzo mužského těla, to všechno objevené při nedávných vykopávkách, potom poblíž masivní blok z řeckého mramoru a proti psacímu stolu jednoduchý model náhrobku a na něm Poussinova busta s tímto nápisem:

NICOLASU POUSSINOVI
KE SLÁVĚ UMĚNÍ
A K POCTĚ FRANCII
F. R. de CH.

Za stolem sedí asi šedesátiletý muž a protáhlým, úhledným rukopisem píše dopis. Vysoké čelo stíní řídké šedivé vlasy, černé obočí chrání oči metající pohledy pronikavé jako blesky, pod úzkým, dlouhým nosem se rýsují jemná, malá ústa a výrazná brada. Tváře, osmahlé sluncem z četných cest, jsou lehce poznamenány jizvami po neštovicích. Celkový výraz obličeje je hrdý a laskavý zároveň, vše ukazuje na člověka s vysokou inteligencí, bystrým úsudkem a pohotovým rozhodováním.

Tento muž je básník, který napsal slavná díla *René, Atala, Mučedníci,* je to však i státník, jenž uveřejnil pamflet *Bonaparte a Bourboni* a kritiku *O monarchii podle ústavní listiny,* ministr, který vyhlásil roku 1823 válku Španělsku, avšak též diplomat zastupující Francii v Berlíně i v Londýně. Je to vikomt François-René de Chateaubriand, nynější velvyslanec v Římě.

Jeho šlechtictví je staré jako Francie sama, sám Svatý Ludvík jednomu z jeho předků udělil výsadu používat rodového hesla: *Má krev zbarvila francouzské korouhve,* když zachránil francouzský prapor před Saracény; ale nyní ho monarchie nenávidí jako každého,

kdo je spravedlivý a mluví pravdu. Proto ho odstranila z Paříže, proto mu jako básníkovi nabídla velvyslanectví v Římě.

A co zde nyní dělá?

Sleduje dohasínající život Lva Dvanáctého, píše paní Récamierové jako Dante své Beatrici, chystá se zbudovat pomník Poussinovi a ve zbývajícím čase podniká vykopávky v Torre-Vergata (ne za státní peníze, ale za své) a sbírá starověké památky, kterých jsme si všimli v jeho pracovně.

Teď ho vidíme šťastného jako dítě. Včera se mu podařilo získat v *loterii mrtvých*, jak tomu říká, onen blok řeckého mramoru, dost velký na to, aby se z něho dala vytesat Poussinova socha. A právě v této chvíli dobré pohody se otevírají dveře, pan de Chateaubriand zvedá hlavu a táže se sloužícího:

„Copak se děje?“

„Excelence, je tu nějaký mnich až z Francie. Přišel do Říma z Paříže pěšky a přál by si s vámi mluvit. Prý ve věci nejvyšší důležitosti.“

„Mnich?“ podivil se velvyslanec. „Z jakého řádu?“

„Dominikán.“

„Řekněte mu, ať vstoupí.“

Velvyslanec povstal. Najednou bylo vidět, že je malé postavy, že má na svůj vzrůst trochu příliš velkou hlavu, a jako u všech potomků válečnických rodů, jejichž předkové nosívali pravidelně přilby, že jeho krk je poněkud sražený do ramen.

V otevřených dveřích se objevil mnich, uklonil se a pan de Chateaubriand, dávaje sluhovi pokyn, aby zavřel dveře, vztáhl na uvítanou obě ruce:

„Vítejte, důstojný otče! Co mi přinášíte?“

Bratr Dominik se opět uklonil, vytáhl ze záňadří list a podal ho mlčky velvyslanci. Pan de Chateaubriand se na něj letmo podíval a ihned poznal svůj rukopis.

„To jsem psal já…,“ řekl s překvapením v hlase.

„Nenašel jsem bohužel lepší způsob doporučení k Vaší Excelenci,“ odpověděl mnich.

„Je adresován mému příteli de Valgeneuse… Jak jste přišel k tomu dopisu, důstojný otče?“

„Mám jej od jeho syna.“

„Od Konráda de Valgeneuse?“ zvolal velvyslanec a naráz se

zasmušil. „*Znal* jsem toho ubohého, nadějného jinocha. Tak nešťastně přišel o život! Byl to osud!“

„Excelence, tak jako ostatní máte za to, že Konrád de Valgeneuse je mrtev, ale vám jako příteli jeho otce to mohu říci: Není po smrti, žije, a mám vám vyřídit výraz jeho nejhlubší úcty.“

Velvyslanec vytřeštil na mnicha oči a v té chvíli jistě zapochyboval, zda má jeho návštěvník všech pět pohromadě. Dominik si toho okamžitě všiml a smutně se pousmál.

„Ne, pane velvyslance, já jsem se nezbláznil, nebojte se, a hlavně nepochybujte! Ostatně člověk jako vy, který rozumí mnoha záhadám, bezpochyby ví, že skutečnost obvykle překonává všechny naše představy!“

„Vy pravíte, že Konrád žije?“

„Ano.“

„A co dělá?“

„Nezlobte se, Excelence, ale to je jeho tajemství, ne moje.“

„Byl to zcela mimořádný člověk, jak jsem ho znal, a podniká-li něco, je to určitě věc velká, nic malicherného… Dobrá – teď mi řekněte, jak a proč vám svěřil tento list. Co potřebujete? Jsem ochoten vám pomoci.“

„Vaše Excelence mi nabízí pomoc a ani se neptá, kdo jsem?“

„Jste člověk, tedy můj bratr. A jste kněz, tedy posel boží. Víc nepotřebuji vědět.“

„Přesto bych vám rád všechno pověděl. Vždyť ten, kdo se mnou vejde ve styk, činí osudný krok.“

„Důstojný otče, když se velký Cid setkal s malomocným, požádal ho ten ubožák, aby mu pomohl z jámy, do níž spadl. ‚Pane rytíři, slitujte se a podejte mi pomocnou ruku. Máte na ní rukavici, jste v železném brnění, nic neriskujete!‘ A víte, co udělal Cid? Svlékl svou železnou rukavici, podal mu pravici a řekl: ‚S pomocí boží ti podávám svou ruku obnaženou. Nebojím se nebezpečí!‘ A já, důstojný otče, bych se měl bát vám podat pomocnou ruku? Chce-li na mně někdo, abych se nevystavoval nebezpečí, nesmí říkat: Je to nebezpečná věc!“

„Excelence,“ pravil pohnutě otec Dominik, „jsem synem muže, jehož jméno jste jistě slyšel i vy zde.“

„Řekněte je.“

„Jsem synem Gaetana Sarrantiho, odsouzeného před dvěma měsíci pařížskou porotou k smrti.“

Velvyslanec mimoděk o krůček poodstoupil.

„Člověk ovšem může být odsouzen i k smrti, a přitom být zcela nevinen,“ dodal Dominik.

„Byť byl souzen za loupežnou vraždu?“ zahučel velvyslanec.

„Pamatujte na případ Calase nebo na případ Lesurquese! Sám král Karel, když jsem se mu vrhl k nohám a řekl: ‚Veličenstvo, potřebuji tři měsíce a předložím důkaz o nevině svého otce,‘ mi odpověděl: ‚Máte je mít!‘ a já jsem se vydal na cestu. Teď jsem přišel, stojím před Vaší Excelencí a prohlašuji: Při posvátnosti šatu, který nosím, při krvi našeho Spasitele, kterou za nás prolil, důkaz o nevině mého otce mám u sebe, zde!“

Při posledních slovech Dominik se udeřil do prsou.

„Vy máte důkaz a nejdete s ním ven, na světlo boží?!“ zvolal básník užasle.

Mnich sklonil hlavu.

„Nesmím to udělat.“

„Kdo vám v tom brání?“

„Má řehole, Excelence, můj slib, železná pečeť zpovědního tajemství.“

„Ach! Ale… v tom případě musíte za Svatým otcem, aby vás zprostil slibu! Cokoli svážeš, bude svázáno, cokoli rozvážeš, bude rozvázáno, bylo řečeno svatému Petru, jehož je papež následníkem, – a to, jak známo, od samého Krista!“

Tvář mladého mnicha se rázem celá rozjasnila.

„Ano, právě proto jsem přišel do Říma, právě proto jsem tady u vás! Už týden mne odmítají ve Vatikáne přijmout, překážky se kupí jedna přes druhou, a čas přitom letí! Každou hodinou se přibližuje ostří popravčí sekery k otcově hlavě. Jeho nepřátelé jsou mocní a baží po jeho smrti! Sám jsem si slíbil, že za Vaší Excelencí půjdu jen v případě nejkrajnější nutnosti, a ona nastala! Klečím u vašich nohou, Excelence, jako jsem klečel před králem, kterého zastupujete, a

prosím vás: Pomozte mi, abych se co nejdříve dostal k Jeho Svatosti! Co nejrychleji! Musím si pospíšit, než bude pozdě!“

Okamžik bylo ticho. Pan de Chateaubriand pozoroval řeholníka s pohnutím.

„Za půl hodiny, milý bratře, budete stát před Jeho Svatostí,“ řekl potom pomalu a zřetelně a zazvonil na svého ceremoniáře. Objevil se ve dveřích vzápětí.

„Dejte zapřáhnout, pak okamžitě zajděte za mnou do mého pokoje. Pomůžete mi při oblékání,“ oznámil mu pan de Chateaubriand, a obraceje se k Dominikovi, dodal: „Jdu si vzít svou velvyslaneckou uniformu. Vy, důstojný otče, na mne počkejte… ve svém bojovém úboru.“

Po deseti minutách velvyslanec a dominikánský mnich vykročili na via del Passeggio, přešli přes Svatoandělský most a rychle zamířili na náměstí Svatého Petra.

8.

Nástupce svatého Petra

Papež Lev Dvanáctý – vlastním jménem Annibal della Genga – byl zvolen do svého pastýřského úřadu 28. září 1823 a v době našeho vyprávění seděl na papežském trůně téměř pět let. Byl to osmašedesátiletý vysoký hubený stařec vážného a smutného výrazu, který se zdržoval většinou jen ve své pracovně, chudě vybavené a takřka bez nábytku. Žil tu samotářsky se svým přítelem kocourem a jedinou stravou jeho i jeho nerozlučného druha byla kukuřičná kaše. Věděl, že je vážně nemocen a pozvolné ubývání svých sil pozoroval s jakousi radostnou odevzdaností. Dvakrát již přijal poslední pomazání, protože měl za to, že se přiblížila jeho poslední hodinka, a po vzoru svého předchůdce Benedikta Třináctého se už odhodlal k tomu, aby mu položili vedle lože rakev. Ostatně již tehdy, když mu po volbě přišli kardinálové blahopřát, pozvedl svůj purpurový hábit, a ukazuje sboru volitelů v konkláve své opuchlé nohy, zvolal:

„Navalujete na mne příliš těžké břemeno! Pomysleli jste na to, co

se stane s církví uprostřed tak zmatených dob, když jste rozhodli vložit tiáru na hlavu nemocného, umírajícího kněze?“

Nikdo z nástupců svatého Petra se nedožil věku tohoto prvního apoštola, nikdo nebyl jako on po pětadvacet let nejvyšším pontifikem. *Non videbitis annos Petri,* neuzříte Petrova léta, tak ostatně zní rčení, nebo spíše proroctví, jímž zdraví církevní hodnostáři volbu každého nového papeže. A snad i proto přijal Annibal della Genga jméno Lev, aby zvlášť připověděl, že je odhodlán co nejdřív se rozloučit s tímto světem. Vždyť jeho předcházející jmenovec Lev Jedenáctý, zvolený roku 1605, zasedal na papežské stolici pouhých sedmadvacet dní.

A přece tento nemocný člověk se strašlivě opuchlýma nohama jako by v rukou někdy držel meč. Pustil se do zápasu s lupičskými bandami řádícími v okolí Říma a došlápl tvrdě na lichváře ve městě. Jenže obyvatelé Říma neměli jiný zdroj obživy než vydřidušské ceny za pronájem obydlí, a horalé z okolí neměli jiné obchodní styky než s lupičskými bandami. A tak měšťané i venkované začali svorně papeže Lva nenávidět.

Jako chlapec byl malý *markýzek,* jak della Gengovi v rodném Spoletu říkali, nejhezčím dítětem široko daleko. Byl ještě studentem v koleji, když se jednou účastnil procesí, které uspořádali seminaristé bez vědomí profesorů k uctění Panenky Marie. Della Genga měl půvabnou tvářičku, a proto představoval Madonu. Studenti ho nesli v průvodu na nosítkách, když se na náměstí objevil jeden jejich profesor. V té chvíli nechali nosítka nosítkami, rozprchli se do všech stran a Panenka Marie se poroučela k zemi. K nesmírnému podivu se *markýzkovi* vůbec nic nestalo, neutrpěl ani nejmenší šrámeček. „To je znamení! *Marchesino* se stane jednoho dne papežem!“ prohlásil pak prý jakýsi člověk, který se zabýval astrologií a jasnovidectvím. Po padesáti letech, když už byl prorok dávno na pravdě boží, povolali někdejšího krasavce na nejvyšší trůn církve. Ostatně jeho sličná tvář nejednou uvedla duši božího sluhy do pokušení. Mluvilo se o dvou velkých vášních, jejichž očistnou silou v životě prošel, pokud se ovšem do nich nezapletl: byla to horoucí láska k jedné urozené Římance a potom obdiv k jisté vznešené Bavorce…

Když ohlásili návštěvu francouzského velvyslance, dlela Jeho Svatost právě v zahradě a věnovala se své poslední vášni, již jedinou prý nedokázal přemoci, lovu ptáčků ve vatikánských zahradách.

Papež Lev Dvanáctý měl pana de Chateaubriand velmi rád, a když mu oznámili jeho příchod, ihned podal svou loveckou jednohlavňovku komorníkovi, nařídil, aby vzácného návštěvníka nenechali ani minutu čekat, a odebral se rychle do své pracovny. Než tam velvyslance a jeho chráněnce dlouhou, temnou chodbou dovedli, byl Svatý otec připraven hosta přijmout.

Vyšel dokonce básníkovi v ústrety až ke dveřím.

Ten před Jeho Svatostí podle obvyklého ceremonielu a bez ohledu na svoje vlastní vysoké postavení poklekl na koleno.

Lev Dvanáctý ho jemně pozdvihl, vzal ho za rámě a odvedl ho k lenošce, naznačuje gestem ruky, aby si sedl.

Dominika ovšem nechal klečet a vyčkal, až políbil okraj jeho bílého roucha.

Pak se pootočil, a protože viděl, že pan de Chateaubriand se do lenošky stále ještě neposadil, pokynul mu opět rukou. Pan de Chateaubriand se uklonil:

„Nechť mi Svatý otec odpustí, že nevyužívám jeho laskavosti a zůstávám stát, ba dokonce, že se hodlám vzdálit. Ale přišel jsem, abych přivedl tohoto mladého muže, který vás, Svatosti, chce prosit za život svého otce. Ušel pěšky čtyři sta mil, aby směl stanout před vaší tváří, a čtyři sta mil ho čeká, až se bude vracet. Vyhledal Vaši Svatost s nadějí v srdci, a podle toho, odpoví-li mu ano, či ne, navrátí se buď pln radosti, anebo v slzách a zármutku.“

Pootočil se k Dominikovi, jenž stále ještě klečel na kolenou, a dodal povzbuzujícím hlasem:

„Neztrácejte odvahu, důstojný otče! Pomněte, že vás nechávám s tím, kdo převyšuje korunované hlavy všech zemí tak, jako ony převyšují ubohé prosebníky, které jsme viděli prosit o almužnu u bran Vatikánu.“

„Vy se vracíte na velvyslanectví? To už vás neuvidím?“ vzhlédl k básníkovi klečící řeholník, pojednou polekaný, že tu zůstává odkázán jen sám na sebe.

„Ovšemže mne uvidíte, vždyť váš případ mne velice zajímá,“ usmál se pan de Chateaubriand. „Ale smím-li o to Jeho Svatost poprosit, počkám na vás v pokojích Stanza della Segnatura. A nemějte obavy, že ztrácím čekáním vzácný čas. Budu ve společnosti umělce, který ho navěky přemohl. Jeho Svatost dovolí?“

Lev Dvanáctý schýlil na znamení souhlasu hlavu, podal

velvyslanci ruku, a ačkoliv se tomu bránil, pan de Chateaubriand ji na znamení úcty políbil.

Potom zůstali sami dva, nejvyšší a nejnižší z žebříčku církevních hodnostářů: papež a prostý řeholník.

Snad ani Mojžíš, když ho na hoře Sinaji oslepily paprsky boží slávy, nezesinal a neroztřásl se tak jako bratr Dominik tváří v tvář Lvu Dvanáctému. Papeži stačil jediný pohled, aby si uvědomil, že ten hezký mnich v nejbližší chvíli snad padne do mdlob. Vztáhl k němu laskavě ruku.

„Odvahu, synu, mějte odvahu! Ať vás tíží jakýkoliv hřích, nechť jste spáchal jakýkoliv zločin, vězte, že milosrdenství boží je větší než všechna lidská zlovůle.“

„Svatý otče, jsem hříšník, protože jsem člověk,“ zašeptal pokorně dominikán, „ale nejsem-li bez hříchu, nedopustil jsem se, doufám, žádného zločinu…“

„Ano, váš vzácný přímluvčí mi, synu, přece řekl, že přicházíte prosit za svého otce.“

„Ano, Svatosti, přicházím kvůli němu.“

„Kde žije váš otec, synu?“

„Ve Francii, v Paříži.“

„A co dělá?“

„Očekává smrt, k níž ho odsoudila lidská spravedlnost, avšak spíše lidská zloba.“

„Synu, nesuďme ty, kdo soudí nás. Bůh sám zváží jejich vinu, aniž bychom je obžalovávali.“

„Avšak můj otec je nevinen a hrozí mu smrt!“

„Francouzský král je zbožný a dobrý vládce, synu. Proč jste se neobrátil na něho?“

„Učinil jsem to, Svatosti, a on udělal všechno, co mohl udělat. Zadržel katovu sekeru na tři měsíce. Na takovou dobu, abych se mohl odebrat do Říma a opět se vrátit.“

„A proč jste přišel do Říma?“

„Vrhnout se s prosbou k nohám Vaší Svatosti!“

„Avšak v mých rukou nespočívá vezdejší život poddaných francouzského krále. Moje moc se týká pouze duchovního života,“ řekl papež a odmlčel se. „Z čeho je obviněn váš otec, synu?“

„Z loupežné vraždy.“

„A vy tvrdíte, že tento čin nespáchal?“

„Ne, protože já znám toho, kdo loupil a zavraždil.“

„Ale proč to strašlivé tajemství neodhalíte?“

„Protože to není moje tajemství, nýbrž tajemství boží. Je to zpovědní tajemství, Vaše Svatosti.“

Dominik se rozvzlykal a udeřil čelem do podlahy, znovu se vrhaje papežovi k nohám. Lev Dvanáctý zhlížel na mladého muže s výrazem hlubokého soucitu.

„A já jsem přišel k vám, k Nejsvětějšímu otci, k římskému biskupovi, k zástupci Kristovu, ke služebníku božímu, abyste rozhodl: smím nechat zemřít svého otce, když tady, na prsou, ve svých rukou, přímo před vámi mám jasný důkaz jeho neviny – pachatelovo doznání?!“

A Dominik položil k nohám velekněze zapečetěnou obálku obsahující vlastnoručně sepsané doznání Gérarda Tardieua, jeho zpověď stvrzenou podpisem. Na kolenou, s rukama vztaženýma, s prosebným pohledem a se slzami v očích očekával odpověď.

„Řekl jste, synu,“ pravil Lev Dvanáctý, „že toto svědectví bylo svěřeno do vašich rukou?“

„Přímo viníkem, Nejsvětější otče.“

„S jakou podmínkou?“

Dominik zasténal.

„S jakou podmínkou?“ opakoval Lev Dvanáctý.

„Že se o něm veřejnost dozví až po jeho smrti.“

„Musíte tedy čekat na jeho smrt, drahý synu,“ řekl tiše papež.

„Ale můj otec… můj otec!“ rozvzlykal se Dominik. „On zemře, a je nevinný!“

„Drahý synu,“ řekl velekněz pomalým, ale pevným hlasem, „nechť raději zemře nevinný člověk, deset nevinných a třeba celý svět, než aby byl porušen byť i jediný článek víry!“

Dominik se pomalu sebral ze země, jeho nitro bylo naplněno beznadějí, ale, podivná věc, z jeho tváře vyzařoval veliký klid. Přes rty mu skanuly poslední dvě slzy. Oči pojednou vyschly, jako by přes ně přejelo rozžhavené železo.

„Už vidím, Nejsvětější otče, že na tomto světě nemohu doufat v nikoho jiného než v sebe sama,“ pronesl zesláblým, dutým hlasem.

„Mýlíte se, synu,“ zvedl papež prst, „chtěl jsem vám právě říci, že i když neprozradíte viníkovo zpovědní tajemství, váš otec zůstane naživu.“

„Cožpak žijeme v dobách zázraků, Nejsvětější otče? Jenom zázrak by teď mohl zachránit mého otce!“

„Opět se mýlíte, drahý synu. Protože i když mi neprozradíte zpovědní tajemství, a pro mne musí zůstat tajemstvím jako pro kohokoliv jiného, mohu napsat francouzskému králi, že váš otec je nevinen, že to vím… a není-li to pravda, kéž mi Bůh odpustí, když béřu tu věc na sebe… a že žádám krále o milost.“

„*O milost?!* Ano, o milost, jinak se to asi nedá vyjádřit, Nejsvětější otče. Ale milost se uděluje toliko viníkům, a můj otec je nevinen. A pro nevinné milost neexistuje! Můj otec, Svatosti, tedy přece zemře.“

Dominik se Kristovu náměstku uctivě uklonil a hotovil se k odchodu.

„Počkejte, neodcházejte,“ zvolal Lev Dvanáctý. „Rozmyslete si to!“

Dominik znovu poklekl a zamumlal:

„Už prosím jenom o jedno, Svatosti. O vaše požehnání. *In articulo mortis.* V poslední hodince.“

„Můj drahý synu! K čemu se chystáte?“

„To je, Nejsvětější otče, mé tajemství. Ještě větší, ještě nevyslovitelnější, ještě strašnější než zpovědní!“

Lev Dvanáctý spustil obě ruce, jež se užuž vztahovaly k řeholníku, aby mu udělily požehnání.

„Ale já nemohu požehnat tomu, kdo mne opouští s tajemstvím, jež nemůže svěřit náměstku Ježíše Krista,“ řekl s bolestí v hlase papež.

„Neprosím tedy o požehnání, Svatosti, prosím jen o to, abyste na mne pamatoval v modlitbách.“

„Jděte, drahý synu, budu při nich na vás myslet neustále!“

Bratr Dominik se hluboce poklonil, ale vcházel-li k Svatému otci, jako by se potácel, ubíral se nyní pevným, rozhodným krokem.

A velekněz, cítě, že mu docházejí síly, se spustil do své lenošky, sepjal ruce a zašeptal:

„Bože můj, ostříhej toto dítě, náleží k těm, kdož za onoho času umírali mučednickou smrtí.“

9.

Torre-Vergata

Básník očekával Dominika podle slibu v Stanza della Segnatura, kde si vsedě prohlížel Osvobození Petrovo. Jakmile uslyšel klapání sandálů, pootočil hlavu, a když spatřil řeholníkovu postavu, zvedl se a vyšel mu vstříc. Dominikova tvář se podobala mramorové masce, byla stejně chladná a bledá.

„Jak… to dopadlo?“

„Vím, na čem jsem,“ odpověděl řeholník.

„Odmítl?“ zajíkl se vikomt de Chateaubriand.

„Ano. Vlastně ani nemohl nic jiného udělat. A já jsem byl blázen, když jsem si myslel, že kvůli mně, bezvýznamnému řeholníku, nebo kvůli otci, Napoleonovu člověku, snad poruší základní článek víry.“

„To však znamená, že… že váš otec zemře…“

Dominik neodpověděl.

„Poslyšte,“ řekl pan de Chateaubriand, „můžete mě ujistit, že váš otec je nevinen?“

„Už jsem vás o tom ujistil! Kdyby ho tížila vina, byl bych lhal!“

„Ach ne, promiňte…“ Pan de Chateaubriand se odmlčel a pak pokračoval. „Znám osobně krále Karla Desátého. Je to slušný člověk dobrého srdce, snad bych mohl říci velkého, ušlechtilého srdce, ale ani já nechci lhát…“

„Chcete králi navrhnout, aby udělil otci milost?“ přerušil Dominik básníka.

„Ano.“

„Děkuji vám, ale totéž mi nabídl Svatý otec a já jsem odmítl. Milost se uděluje pouze provinilcům. A jak znám otce, kdyby se měl zachránit cestou milosti, první, co by učinil, by bylo, že by si prohnal kulí lebku.“

„Ale co bude dál?“

„To ví jenom Bůh, který zná budoucnost i moje myšlenky. Jestliže se mé záměry Nejvyššímu, který je dost mocný, aby je rozdrtil, nezalíbí, stačí pokyn a srazí mne do prachu. Ale shledá-li, že jsem volil správně, urovná cestu, kterou se hodlám ubírat.“

„Dovolíte tedy, důstojný otče,“ řekl vikomt, „abych vám tuto cestu ulehčil?“

„Chcete mi zaplatit jízdu lodí nebo rychlým dostavníkem?“

„Jste členem chudé řehole, otče, a nechtěl bych, abyste v mé nabídce spatřoval něco urážlivého. Jednám jako vlastenec.“

„Jistě,“ přisvědčil Dominik. „Za jiných okolností bych nabídku, kterou jste mi učinil jménem svým i jménem Francie, přijal a vděčně políbil dárcovu ruku. Jsem však připraven snášet všechny útrapy. Budou při mém nynějším duševním stavu působit jen blahodárně.“

„Bezpochyby. Nicméně lodí nebo dostavníkem byste cestoval rychleji.“

„Proč bych měl cestovat rychleji? Potřebuji být v Paříži v předvečer dne určeného k výkonu trestu, nic víc. Král mi poskytl lhůtu tří měsíců, a já jeho slovu důvěřuji.“

„Mohu vám aspoň nabídnout na několik dní pohostinství ve velvyslaneckém paláci?“

„Prosím, ať se Vaše Excelence nezlobí, že odmítám její laskavost. Ale chci z Říma odjet.“

„Kdy?“

„Ještě dnes. Ihned.“

„Ani nezajdete na modlitbu do katedrály svatého Petra?“

„Už se stalo. Ostatně modlím se neustále, na každém kroku.“

„Ukáži vám tedy aspoň cestu. Počkáte na mne, než odložím velvyslaneckou uniformu?“

„Pro Vaši Excelenci mám tolik času, o kolik mne jen požádá.“

„Pojďme tedy! Náš kočí čeká u Vatikánské brány.“

Po celou zpáteční cestu na velvyslanectví už spolu nevyměnili ani jediné slovo. Když odjeli do paláce, uvedl vikomt otce Dominika do pracovny, udělil sluhovi několik pokynů a odešel se převléknout do svého pokoje.

Lokajové mezitím přinesli jídelní stolek, prostřený pro dvě osoby. Asi za deset minut se pan de Chateaubriand vrátil, převlečen do svých civilních šatů, a vybídl otce Dominika, aby s ním zasedl k malému občerstvení. Ale řeholník sepjal ruce a zavrtěl hlavou.

„Když jsem odcházel z Paříže, složil jsem slib, že až do svého návratu se neposadím ke stolu, nepojím cestou nic jiného než chléb a nenapiju se ničeho než čisté vody.“

„Tak tedy dovolte, důstojný otče,“ řekl básník, „abych se pro tuto chvíli i já přidržel vašeho slibu. Nic víc než několik soust chleba a

dva tři doušky vody… i když vody ze slavné fontány di Trevi.“

Vstoje pojedli oba několik kousků chleba a vypili každý sklenku vody.

„Vyjedeme?“ řekl básník, když dojedli.

„Ano, vyjedeme,“ souhlasil bratr Dominik.

Nasedli do kočáru a velvyslanec se naklonil k vozkovi na kozlíku:

„Torre-Vergata,“ poručil a s úsměvem se obrátil k řeholníkovi: „To je moje denní projížďka. Nemám tedy ani tu zásluhu, že jsem se jí kvůli vám musil vzdát!“

Čtyřkolka vyjela na ulici del Corso, pokračovala na náměstí del Popolo a potom dál Francouzskou silnicí, kde minula zříceniny takzvané Neronovy hrobky. Asi tak jednu míli za těmito ruinami se kočár zastavil.

„Tady obyčejně vystupuji,“ řekl básník. „Ale kočí vás může zavézt ještě dál, jestli chcete…“

„Kde vystoupí Vaše Excelence, tam vystoupím i já,“ odpověděl Dominik. „Je čas se rozloučit. Buďte zdráv, můj vzácný ochránče! Nikdy nezapomenu, co jste pro mne vykonal, a hlavně, co jste pro mne ještě chtěl udělat.“

Dominik poodstoupil a na znamení úcty zkřížil ruce na prsou.

„Nedáte mi své požehnání, dřív než mne opustíte?“ pravil starý básník mladému řeholníkovi s dojetím.

Mnich zavrtěl hlavou.

„Ještě dnes ráno bych vám byl mohl požehnat; ale udělit požehnání nyní, s těmi myšlenkami, jichž mám plnou hlavu, by bylo špatné; a vám by to nepřineslo nic než neštěstí.“

„Budiž,“ odvětil básník. „Tak tedy udělím požehnání já vám. Můj věk mi k tomu dává právo! Běžte, důstojný otče, svou cestou a nechť vaše kroky provází Bůh!“

Dominik se slavnému básníku naposledy hluboce poklonil a vykročil směrem ke Spoletu.

Kráčel půl hodiny, aniž se otočil, aniž věnoval Římu jediný pohled. Opouštěl jej, aby již nikdy Věčné město nespatřil, a zdálo se, že mu netane na mysli o nic víc než nejzapadlejší vesnice kdesi na francouzském venkově.

Básník ho sledoval dlouhým, vytrvalým pohledem, stál bez hnutí a beze slova, dokud mu nezmizel z očí, a jistě netušil, že právě tak

provázel nedávno Dominika při jeho odchodu z Paříže i Salvator. Konečně se ztratil z obzoru za nízkými kopečky della Stora. Ne, ani tentokrát ten přesmutný poutník bolesti neotočil hlavu.

10.

Vyděračův list

Když se Salvator po několikadenní nepřítomnosti vrátil domů, uvítalo ho vřelé objetí Fragoly, oddané lísání Rolanda a… trojnásobné zabušení na dveře, jež ho hned po příchodu vytrhlo z té chvilky něžností a mazlení. Tímhle způsobem zaklepání se totiž vždy ohlašovali jeho přátelé a Salvator se šel ihned podívat, kdo z nich za ním přichází. Byl to Pétrus, celý zničený, rozrušený, takřka bez sebe.

„Stala se hrozná věc," vypravil ze sebe hned na prahu tak těžce, že mu sotva bylo rozumět. „Hrozná, strašná, nenapravitelná věc! Čtěte, příteli, čtěte!"

Podal Salvatorovi pomačkaný list papíru a zdrceně si přitiskl obě ruce ke spánkům.

„Jsme přece muži," řekl Salvator, vzal papír, rozložil ho, vrhl na Pétruse povzbuzující pohled a jal se hlasitě číst.

Urozené Regině de la Mothe-Houdan, hraběnce Rapptové.

Madam, jednomu z nejoddanějších a nejuctivějších služebníků vznešené a starobylé rodiny de la Mothe-Houdan se naskytla příležitost prokázat Vám anonymně nejskvělejší službu, jakou vůbec může lidský tvor prokázat svému bližnímu. Jsem si jist, že se mnou budete souhlasit, jakmile seznáte, že běží nejen o Váš vlastní klid a štěstí, nýbrž i o čest hraběte Rappta, a patrně o věc ještě cennější, to jest o život slavného maršála, Vašeho otce.

Dovolte, abych pomlčel o způsobu, jímž jsem odhalil nebezpečí, které Vám hrozí, a vyjádřil naději, že Vás před ním navždycky uchráním. Opakuji, že mám tu čest čítat se k nejoddanějším služebníkům rodiny de la Mothe-Houdan.

Skutečnost je, madam, v celé své strašné pravdivosti taková:

Jistý darebák, ničema nejhoršího druhu, zajisté hodný nejhroznějšího

potrestání, nalezl, jak tvrdí, u pana malíře Pétruse de Courtenay jedenáct důvěrných dopisů podepsaných jménem Regina, hraběnka de Brignoles. On dobře ví, ze nejste hraběnka de Brignoles, Váš rod je mnohem starobylejší než rod těch počestných obchodníků se švestkami, ale onen bídák tvrdí, že sice můžete zapřít jméno, ale nikoliv svůj rukopis. Nevím, jakým osudným způsobem se dostaly ty dopisy do jeho rukou, ale jsem s to Vás zpravit o přemrštěné ceně, kterou žádá za jejich navrácení. Požaduje ne méně než pět set tisíc franků, což při Vašich finančních poměrech je ztráta sotva hodná zaznamenání, zatímco pro něj znamená zajištění na celý život…

Když přečetl cifru, svraštil Salvator obočí a zle se zamračil; Pétrus, který ho při čtení bez dechu sledoval, schoval hlavu do dlaní a hlasitě zaúpěl:

„Že je to hrozné!“

„Příšerné, opravdu příšerné,“ zahučel Salvator potřásaje hlavou, ale hned svým klidným hlasem, jímž by neotřásl snad ani konec světa, pokračoval v předčítání listu.

Ten darebák, madam, aby ospravedlnil obnos, který požaduje, tvrdí, že každý z těch dopisů má v průměru padesát řádek a vzhledem k postavení pisatelů cenu přinejmenším padesát tisíc. Tedy každý řádek tisíc franků, což při jedenácti dopisech činí pět set padesát tisíc.

Nelekejte se však, prosím, můj přítel – napsal jsem přítel? – chtěl jsem napsat ten ničema, zaokrouhlil své nároky na oněch pět set tisíc. Pokoušel jsem se ho nejdřív zastrašit a vylíčil jsem mu nebezpečí, jimž se vystavuje při podobné hře, kdybyste se kupříkladu obrátila na policii, ale on se mi vysmál a pravil, že v tom případě by muselo dojít k soudnímu projednávání a při tom by samozřejmě byly prokurátorovi předloženy a přečteny ony dopisy, které by tisk nepochybně ihned zveřejnil, takže čest pana hraběte Rappta a i zdraví Vašeho pana otce by byly uvedeny v nesmírné nebezpečí.

Madam, žijí mezi námi hrozní, bezostyšní mizerové, ale já jsem mu bohužel v jeho úvahách byl nucen dát za pravdu.

A Vám musím s bolestí sdělit, že i když jsem všemožně se pokoušel předejít této pohromě, podle mého názoru nemáte jinou cestu, jak zajistit klid celé své rodině, než přijmout to, co onen hanebný člověk navrhuje. Jen proto si Vám dovoluji tlumočit jeho jménem tyto podmínky v naději, že budou-li vyřčeny ústy člověka Vám oddaného a s Vámi dobře

smýšlejícího, ztratí alespoň částečně na své hořkosti. Jestliže je, madam, přijmete, o čemž dotyčný nepochybuje, prosí Vás, abyste na znamení toho dnes večer umístila do posledního okna ve svém křídle rozsvícenou svíčku. On sám se přesně o půlnoci dostaví pod Vaše okna. Shledá-li, že tento bod jeho požadavků je splněn, prosí, abyste laskavě o den později v touž hodinu přišla k zadní zahradní brance, vedoucí na bulvár des Invalides.

Jistý muž, jehož vzhled Vás naprosto nesmí polekat, Vám ukáže na dálku svazek dopisů, a vy, madam, rovněž takto na dálku mu ukážete padesátitisícový svazek bankovek, ať už v tisícifrancích nebo v pětitisícovkách. Tím bude podán důkaz, že jste pochopila; on postoupí o tři kroky směrem k Vám, Vy o tři kroky směrem k němu; on proti Vám vztáhne ruku a Vy stejně napřáhnete svou. Tak odevzdáte příslušný dohodnutý obnos a dostanete zpět první z dopisů. Stejným způsobem se bude postupovat pravidelně i podruhé, potřetí, až posléze i podesáté.

Ten člověk věří, madam, jak prohlásil, že zlé poměry, které všeobecně sužují celou Francii, drahota životních nákladů, přehnaný vzestup nájemného, srdcervoucí nářek jeho početné nezajištěné rodiny alespoň částečně, byť snad ne zcela postačujícím způsobem ospravedlní či přinejmenším zmírní opovážlivost jeho podnikání.

Pokud jde o toho, kdo na sebe vzal břímě prostředníka v této záležitosti, ten se pokorně vrhá k Vašim nohám a prosí Vás již potřetí, madam, abyste ho počítala mezi své nejoddanější a nejuctivější služebníky.

Hrabě Ercolano

„Tak to je tedy skutečně darebák, jak zákon káže," řekl Salvator svým poklidným, tichým hlasem. „Jak si s tím chcete poradit?"

„Nevím, nemám nejmenší představu," vypravil ze sebe zdrceně Pétrus. „Než jsem se rozhodl, že zajdu za vámi, přišel mi na mysl jediný lék na tu hrůzu!"

„Jaký?"

„Vpálit si kulku do hlavy!"

„To není lék, to je zločin," odtušil chladně Salvator. „A žádný zločin ještě nikdy nevyléčil žádnou bolest."

„Já vím… Ale vlezlo mi to všechno na mozek…"

„A právě mozek byste teď potřeboval ze všeho nejvíc!"

„Ach, můj milý Salvatore, jen vy mě můžete nějak zachránit!" vykřikl Pétrus celý zoufalý a Fragola, která zatím mlčky poslouchala, na něm utkvěla soucitným pohledem.

„Proč za mnou Regina nepřišla?“ zašeptala.

„Co byste pro ni mohla za takových okolností udělat?“ řekl Pétrus.

„Plakat s ní,“ odpověděla prostě Fragola.

„Jste prostě anděl,“ zamumlal malíř dojatě.

„Ale mám-li vám, příteli, pomoci,“ zasáhl Salvator, „musíte se mi se vším upřímně svěřit. Chápete, že se nechci vyptávat ze zvědavosti… Především: jak se vám vůbec dostal do rukou ten vyděračský list, psaný hraběnce Rapptové? A jak se mohly dostat hraběnčiny dopisy do rukou toho arcilotra? Máte na někoho podezření, že je ukradl?“

„Začnu po pořádku, milý Salvatore, ale nesmíte se zlobit, jestli budu plést páté přes deváté. Nedokážu se prostě ovládat tak jako vy!“

„Hlavně neztrácejme čas!“ připomenul Salvator.

„Dobře… Tedy dnes ráno asi před půlhodinou za mnou přišla Regina, celá rozrušená, a ptala se mne, kde mám schovány její dopisy. Řekl jsem, že jsou jako vždycky v mé zdobené železné skříňce, zamčené na klíček, který nosím ve dne v noci s sebou na krku. Chtěla je vidět, šel jsem tedy k truhlici, a protože skříňka byla na místě, otevřel jsem ji s klidem a s jistotou, že je všechno v pořádku. Ale když jsme nahlédli dovnitř, oba jsme zůstali, jako by do nás uhodil blesk. Byla prázdná, dopisy byly pryč! A v tu hroznou chvíli mi Regina dala ten vyděračský list! Salvatore, když jsem si ho přečetl, pochopil jsem, jak snadno se člověk může stát vrahem!“

„Podezíráte někoho? Sluha je spolehlivý?“

„Sluha je hlupák… ten ani není schopen nějaké podlosti!“

„Ale na někoho podezření mít musíte, to přece není možné.“

„Podezření… ale ne,“ zahučel Pétrus. „Spíš je mi něco divného… Víte, měl jsem v posledních dnech návštěvu, svého kmotra…“

„Toho námořního kapitána? A milovníka malířství?“

„Ano. Vy ho znáte?“

„Vůbec ne, ale Jean Robert se mi o něm zmínil několika slovy, ještě než jsem odjel před několika dny z Paříže… Podle toho, co mi o něm vykládal, bych řekl, že je to podvodník. A jak to s tím vaším kmotrem přesně bylo?“

„Představil se mi jako starý otcův přítel, jeho jméno jsem dobře znal od dětství. Už jako chlapci mi vypravovali, že to je statečný a poctivý námořník.“

„Jen jestli ten člověk, který se vám tak představil, měl na to jméno právo!“

„Proč by se vydával za někoho jiného?“

„Třeba právě proto, aby vám ukradl ty dopisy.“

„Jenže proč by to dělal? Vystupoval jako nabob, a dokonce mi prokázal velkou službu.“

„Velkou službu!“ hvízdl si Salvator a pohledem se přímo zavrtal Pétrusovi do očí. Malíř zbrunátněl až po kořínky vlasů a vykoktal:

„On… on mi nedovolil, abych rozprodal nábytek a… věci z ateliéru… a půjčil mi deset tisíc franků.“

„A sám si vybere pět set tisíc franků od hraběnky Rapptové! Uznáte, můj zlatý, že ten čipera umí jaksepatří investovat peníze!“

Pétrus vrhl na Salvatora nešťastný pohled.

„Asi jsem udělal chybu, já vím. Ale stalo se.“

„Takže jste dlužen o deset tisíc víc,“ řekl Salvator. „Kdypak jste toho pána viděl naposled?“

„Včera ráno… Od té doby se neobjevil.“

„No prosím!“ zvolal Salvator. „A vám to ani nebylo divné?“

„Několikrát se stalo, že se zdržel na noc mimo…“

„Dobře, a teď mi povězte, co udělala hraběnka, když dostala ten vyděračský list?“

„Začala prodávat svoje cennosti, diamanty, šperky, kdeco! Jenže ty věci stojí fůru peněz, když je kupujete, a při prodeji za ně dostanete sotva polovičku. Sežene dohromady tak sedmdesát, nejvýš osmdesát tisíc franků!“

„Má přece přítelkyně!“

„Myslíte paní de Marande? Jistě, běžela za ní hned, jenže pan de Marande je právě nepřítomen, a to, co paní de Marande mohla dát, dávno nestačí. A na chudáčka Carmélitu nemůže ani pomyslit, tu by to jen zbytečně rozrušilo…“

„A chudáček Fragola,“ ozvala se Salvatorova drahá bytost, „ta má všeho všudy tenhle jediný zlatý prsten. Neprodala by ho ani za pět set tisíc, a klenotník by ho stejně neocenil ani na deset!“

„A co váš strýc?“ naléhal dál Salvator. „Generál je bohatý, má vás rád a je to skutečný kavalír. Jistě by dal život, aby vykoupil čest takové ženy, jako je hraběnka Rapptová.“

„Ano, dal by život, ale ani desetinu ze svého majetku,“ řekl Pétrus. „A krom toho má ve zvyku jednat vždycky přímo jako voják. Kdyby si přečetl ten dopis, šel by se schovat někam za strom u paláce de la Mothe-Houdanů a vrhl by se se šavlí v ruce na prvního podezřelejšího chodce na bulváru des Invalides… Ale myslel jsem, že by se možná našel jiný způsob…“

„Jaký?“

„Vy znáte přece pana Jackala. Kdybychom ho do té věci zasvětili…“

Salvator se shovívavě pousmál.

„Jistě, to by byl napohled ten nejpřirozenější a nejjednodušší způsob. Ve skutečnosti však nejnebezpečnější.“

„Jak to?“

„Vzpomeňte si na pátrání našich legálních míst v případu unesené Míny! Nebýt náhody, nebo Prozřetelnosti, jak chcete, byla by ještě dnes zajatkyní Lorédana de Valgeneuse! A jakpak si

počínají táž místa v pátrání kolem aféry Gaetana Sarrantiho? Musíte si uvědomit, drahý příteli, že naše policie z roku 1828 něco odhalí jenom tehdy, když to odhalení slouží jejím vlastním zájmům! A v záležitosti, o kterou vám jde, neodhalí nic, a dokonce nejenže nám nepomůže, nýbrž nám bude házet klacky pod nohy. Na to bych chtěl vzít jed!“

„Ale proč by se tak chovala?“

„Protože nejsme dobře zapsáni u pana Delavaua, příteli!“

„Jaký zájem může mít policie na pošpinění hraběnky Rapptové?“

„A jaký zájem mohla mít na unesení Míny? A jaký zájem může mít na popravě Sarrantiho, která se má ostatně konat už za týden na náměstí de Grève? Jaký zájem má na tom, aby pan Gérard Tardieu se jevil jako výlupek ctností? Jaký zájem může mít na tom, aby Čemeřička zmizela z Brocantina obydlí? Policie, drahý příteli, je potměšilá a lstivá bohyně a ubírá se cestami křivolakými a ponurými! A její zájem? Ten zná jen ona sama… pokud ho vůbec zná! Má jich totiž tolik, že se nikdy nedá vědět, ve prospěch kterého z nich právě jedná! Jsou tu zájmy politické, morální, dokonce by se dalo říci filozofické, a k tomu dnes navíc máme policii a protipolicii. Je králova policie, policie pana následníka trůnu, policie royalistická, policie krajně roajalistická… Co vy víte! Pana de la Mothe-Houdana povolali do Tuilerií a nabídli mu křeslo po boku pánů de Martignaka, de Portailise, de Laferronnayse, ale maršál se s těmihle mluvky nechce posadit do jednoho kočáru. Možná že mu chtějí dát na výběr mezi ministerským křeslem a – skandálem. Panebože, v dnešních časech je přece možné všechno!“

„Ano, ano,“ povzdechl si Pétrus, „všechno je možné, jenom není možné opatřit si rychle pět set tisíc franků.“

Salvator se tvářil, jako by tu poznámku nezaslechl, a dál se obíral svými úvahami.

„Poslyšte, Pétrusi, ten námořník, co se u vás usadil, znal zřejmě všechny podrobnosti vašeho rodinného života, a už proto bych vsadil nevímco na to, že v tom má prsty ulice de Jérusalem. Jenom otec, matka, nebo policie ovládají všechny podrobnosti člověkova života od kolébky… až po ateliér, řekněme. Mimoto jsem si všiml, že ruka, která psala ten vyděračský list, se přitom snad vůbec nezachvěla. Podívejte se… písmo je široké, pevné, pisatel se naprosto nesnažil je změnit. To je důkaz, že se nebál, ačkoliv jistě ví, že riskuje odsouzení

na galeje! Máme co dělat s obratným, smělým a ke všemu odhodlaným chlapíkem. Dobře, budeme podle toho taky jednat!“

„Budeme podle toho jednat?“

„Chtěl jsem říci: Budu podle toho jednat!“

„To znamená, že máte nějakou naději?“

„Myslím, že víc než naději,“ řekl Salvator. „Máme tvrdého soupeře, příteli, ale jestli jste si všiml, i já mám svaly v pořádku. Nejdřív mi povězte: Regina je doma?“

„Zoufale čeká na nějakou zprávu.“

„Výborně. Fragolo, seber kabát a klobouk, vezmi si drožku a zajeď za ní! Ať paní de Marande vrátí všechno, co si vypůjčila. Ať svoje šperky zavře zase do schránky a peníze ať strčí zpátky do peněženky. Nemusí se vůbec ničeho bát. A dnes o půlnoci ať postaví do svého okna zapálenou svíčku, jak to po ní ten vydřiduch chce.“

„Už běžím,“ vykřikla Fragola, a jak se zdálo, nebyla pranic udivena posláním, kterým ji Salvator právě pověřil. V mžiku byla připravena a vyběhla.

„Ale jestli Regina dá požadované znamení, přijde za ní zítra o půlnoci ten bezectný netvor a bude chtít pět set tisíc franků,“ vykřikl Pétrus. „A co si pak počne ona?“

„Dá mu pět set tisíc,“ řekl klidně Salvator.

Pétrus vytřeštil zrak.

„Kde je sebere?“ vykoktal zoufale.

„Dostane je ode mne,“ řekl Salvator.

„Od vás! Vy seženete do zítřka pět set tisíc? Kde?“

„O to se, příteli, nestarejte, hlavně že ty peníze budou… Vidím vám na nose, že nevěříte! Učiněný svatý Tomáš! Ale přesvědčíte se tak jako on!“

„A… kdy?“

„Zítra večer dáme Regině deset balíčků po padesáti tisících franků, rozdělených a připravených tak, jak si to pan pisatel přeje!“

„Rozumím,“ rozhodil Pétrus rukama a ťukl se ukazovákem do čela, „falešné bankovky!“

„Co vás nemá,“ zchladil ho Salvator, „nemám chuť se dostat na galeje! Budou to krásné, pravé, červené pětitisícovky s nápisem: Padělání se trestá smrtí!“

„Nerozumím vám, Salvatore; a hlavně nevím, jak se vám za vaši službu budu moci odvděčit!“

„Nejlíp tak, když na ni prostě zapomenete," pravil Salvator a v tváři mu zahrál jeho tichý, klidný úsměv.

„Mohu vám aspoň něčím pomoci?"

„Ne, vůbec ničím, příteli."

„Tak mi řekněte, co mám teď dělat?"

„Zachovat klid a jít někam na příjemnou procházku nebo projížďku. Třeba do Belleville, do Fontenay-aux-Roses, na Montmartre, do Saint-Germain, kamkoliv, jenom ne na bulvár des Invalides!"

„Ale Regina, Salvatore! Co Regina?!"

„O tu se postará Fragola. Ostatně si myslím, že bude rozumnější než vy a zůstane pěkně doma mezi čtyřmi stěnami."

„Salvatore, mně připadá, jako bych se ocitl ve snu."

„V hodně ošklivém snu, viďte? Doufejme, že skončí procitnutím a šťastněji, než jak začal."

„Kéž byste měl pravdu! Uvidím vás tedy až zítra?"

„Zajdu k vám asi tak kolem desáté dopoledne," přisvědčil Salvator. „A teď bychom měli jít. Počkáte na mne okamžik?"

Salvator odešel do ložnice, tam vytáhl ve svém sekretáři z růžového dřeva tajnou zásuvku, vyňal odtud listinu s dvojí pečetí a zasunul ji do postranní kapsy svého sametového kabátu.

„Rolande, budeš hlídat," řekl svému věrnému psu, když se opět vrátil a naznačil Pétrusovi gestem ruky, že mohou jít.

Před domem podal malíři ruku na rozloučenou.

„Myslím, že se naše cesty rozcházejí. Vy půjdete pravděpodobně přímo do ulice Notre-Dame-des-Champs, a já musím na známé místo v ulici aux Fers."

„Vy se vracíte…?"

„…na své stanoviště," zasmál se Salvator, „už mě tam dávno neviděli. Měl bych ještě někomu poskytnout dvě tři služ bičky, abych doplnil těch pět set tisíc franků, které potřebujete!"

Ještě jednou s úsměvem pokynul malíři rukou a Pétrus, dokonale zmatený událostmi dnešního dne, se pustil, téměř vrávoraje, směrem ke svému obydlí.

Salvator se za ním chvíli díval, potom se otočil, avšak nevykročil ve směru k ulici aux Fers, kam věru neměl namířeno, nýbrž k ulici de Varenne, v níž měl svou úřední kancelář ctihodný notář pan Pierre-Nicolas Baratteau.

11.

Notář Bouda

S notáři je to jako s kuřátky, pouze s tím rozdílem, že kuřátka živí nás, kdežto notáře živíme my. Ale jinak v tom i v onom případě není žádný rozdíl; jsou výtečná kuřata a výteční notáři; a jsou kuřata, která nestojí za nic, a notáři, kteří patří leda na kolo.

Pierre-Nicolas Baratteau náležel k této druhé skupině, ale přesto se na předměstí Saint-Germain těšil podobné reputaci jako počestný pan Gérard ve Vanvres. Těšil se i přízni Lorédana de Valgeneuse, který uplatnil veškerý svůj vliv na ministra vnitra, aby pan Baratteau byl vyznamenán křížem Čestné legie. K nemalému pohoršení veškerého jeho úřednictva, jež vědělo v hrubých rysech o různých jeho machinacích a mezi sebou mu neřeklo jinak než *notář Bouda*.

V předpokoji kanceláře tohoto pána se objevil městský posel Salvator ve chvíli, kdy se právě loučil přehlubokou úklonou s jakýmsi vzácným zákazníkem, ozdobeným Řádem svatého Ludvíka. Když ho pan notář vyprovodil, vrhl na nového příchozího opovržlivý pohled, kterým jako by říkal: Co tu pohledává tenhle křupan?, a neuznávaje ho za hodna ani pozdravu, zaklepal na rameno jednomu ze svých písařů:

„Co tady chce ten chlap?“

„Přeje si s vámi mluvit, pane,“ ozval se Salvator dřív, než stačil odpovědět písař.

Notář zvedl obočí:

„Máte mi něco odevzdat?“

„Ne, pane. Potřebuji s vámi mluvit osobně.“

„Jde o nějaký spor?“

„Potřebuji s vámi mluvit,“ opakoval Salvator.

„Zajděte za vedoucím kanceláře, příteli. To je, jako byste mluvil se mnou,“ zabručel nepřívětivě pan Baratteau.

„Tu věc mohu projednat jenom s vámi,“ řekl Salvator.

„Přijďte jindy, dnes nemám čas.“

„Odpusťte, pane, ale já s vámi musím mluvit dnes, a ne někdy jindy!“

Salvator to vyřkl tak pevně a rozhodně, že notář se zarazil.

„Tak prosím," vybídl městského posla. „Oč běží? Ale krátce, jen dvěma třemi slovy!"

„To nepůjde," řekl Salvator. „Má záležitost není z těch, které se dají vyřídit za pět minut jen tak mezi dveřmi."

„Ano? A víte, že člověk jako já si nemůže dovolit ztrácet čas?"

„Právě proto, pane, si musíte pospíšit. Slibuji vám, že čas, který mi věnujete, pro vás nebude ztracený. Přicházím totiž od pana de Valgeneuse."

„Och!" podivil se notář a znovu si udiveně prohlédl návštěvníka, jako by si říkal: Copak asi může mít tenhle městský posluha společného s panem de Valgeneuse? „Tak tedy pojďte dál; ačkoliv nevím, co tak důležitého pan de Valgeneuse mohl svěřit právě vám!"

„Hned to pochopíte!" odpověděl Salvator, vešel za notářem do jeho pracovny a pozorně za sebou zavřel.

„To je taková tajnost, s čím přicházíte, že musíte zavírat dveře," ušklíbl se notář.

„To posoudíte sám, pane."

„Hm," procedil mezi zuby pan Baratteau poněkud zneklidněn a zasedl za svůj pracovní stůl jako dělostřelec za lafetu. „Tak spusťte!"

Salvator se rozhlédl, uviděl židli, přitáhl ji k notářovu psacímu stolu a uvelebil se na ní.

„Ale já jsem vás nevybídl, abyste se posadil," řekl rezavě pan Baratteau.

„Myslel jsem, že jste na to zapomněl," odpověděl s klidem Salvator. „Ostatně ta návštěva přede mnou jistě projednávala svou věc také vsedě."

„To byl pan hrabě Noirette, rytíř Řádu svatého Ludvíka!"

„To je možné, ale náš zákoník praví, že všichni Francouzi jsou si před zákonem rovni, a protože jsem Francouz stejně jako pan hrabě, sedám si tu plným právem. Ovšem jemu je sedmdesát, mně jen čtyřiatřicet; proto si beru jen obyčejnou židli, ne fotel jako on."

„No uvidíme, uvidíme," řekl notář spíš pro sebe a jeho ohromení jako by s každou vteřinou vzrůstalo. „Tak ven s tou vaší záležitostí! Abychom se konečně dostali k věci!"

„To je vaše chyba, že jsme se k ní ještě nedostali," poznamenal Salvator. „Já jsem se o to snažil od začátku."

„Tak dobře. Oč jde?"

„Jde o půjčku, pane. Potřebuji pro jednoho svého přítele jistou peněžní sumu.“

„Já bohužel v této chvíli nemám žádné volné peníze.“

„Oh! Jako notář jste ovšem schopen je opatřit…“

„Víte, já půjčuji jenom na záruku na nemovitosti. Máte nějaký nemovitý majetek nezatížený hypotékou?“

„Ani píď země, aspoň pro tuto chvíli.“

„V tom případě nevím, který čert vás sem ke mně nese!“

„Já vás na tuto okolnost chci pouze upozornit…“

„Tak dost, příteli,“ přerušil pan Baratteau Salvatora ostře a s veškerou důstojností, jíž byl schopen. „Skončíme tu hru, že ano? Uvědomte si, prosím, že klienti, kteří mi svěřují své peníze, jsou lidé uvážliví a rozumní, a naprosto je nepůjčují tomu, kdo se jen tak první namane.“

„Vždyť já také nechci ten obnos od vašich klientů,“ řekl Salvator s ledovým klidem, nedávaje se zastrašit ani na okamžik veledůstojností svého protějšku. „Já ho chci od vás!“

„Člověče dobrá, vy jste se zbláznil!“ vykřikl pobouřeně notář a vyskočil ze židle. „Anebo jste prostě darebák!“

„Žádný darebák!“ ohradil se Salvator. „A vůbec, ještě jsem vám neřekl všechno, co jsem chtěl, tak se laskavě zase posaďte a poslouchejte dál!“

Pan Baratteau zablýskal očima, ale v postoji veřejného posluhy, ve výrazu jeho tváře, v jeho pohledu bylo cosi silného, vědomého si svého práva. Jako by před notářem odpočíval lev. Baratteau se posadil, rty se mu stáhly do křečovitého úsměvu. Bylo jasné, že se připravuje k protiúderu, jemuž jeho protivník stěží bude moci čelit.

„Ještě jste mi nevysvětlil, v jaké věci vás pan Lorédan de Valgeneuse za mnou posílá.“

„Paměť vám poněkud vynechává, vážený pane notáři,“ odpověděl Salvator. „Já jsem vám neřekl, že mne posílá pan Lorédan de Valgeneuse!“

„Ale jděte! Vy jste před chvílí…“

„Já jsem vám před chvílí řekl, že přicházím od pana de Valgeneuse.“

„To je podle mne pěšky jako za vozem.“

„Ne tak docela!“

„Tak mi vysvětlete rozdíl, ale hlavně rychle, už mne to unavuje!“

„Vy jste zapomněl, že existují dva de Valgeneusové?“

„Jak to myslíte… dva de Valgeneusové?“ řekl notář a přitom se zachvěl.

„Jeden, který se jmenuje Konrád, a druhý, který se jmenuje Lorédan.“

„A vás posílá…“

„Konrád!“

„Cože? Vy jste ho kdysi znal?“

„Kdysi?“

„Myslím, než zemřel…“

„Vy jste si jist, že zemřel?“

Na tu jednoduchou otázku pan Baratteau ve svém křesle doslova nadskočil.

„Jestli jsem si jist? Samozřejmě! Naprosto!“

„Tak si mne prohlédněte, pane notáři.“

„Nač bych si vás měl prohlížet? Jak to souvisí s vaší věcí?“

„Velice jednoduše: Konrád de Valgeneuse jsem totiž já!“

Tvář pana Baratteaua zesinala.

„To je podfuk!“ vykřikl zakoktávaje se. „Konrád de Valgeneuse je mrtev!“

„Konrád de Valgeneuse je před vámi.“

Notářův zrak se upřel na mladého muže. Po chvíli ticha začal pan Baratteau poněkud smířlivějším tónem:

„A i kdybyste nakrásně byl tím, za koho se vydáváte, co by z toho vyplývalo?“

„Především by z toho vyplývalo, že jsem se zachoval při životě, za druhé, že jsem nelhal, když jsem vám oznámil, že přicházím ve jménu pana de Valgeneuse, a za třetí, že se mnou jako s takovým budete jednat přece jen zdvořileji. Což už se stalo.“

„Ale v tom případě, pane…“

„…pane Konráde de Valgeneuse,“ řekl Salvator důrazně.

„…Tedy pane Konráde de Valgeneuse,“ pravil notář krče rameny, jako by chtěl říci: Když o to tak stojíte, „v tom případě víte líp než kdokoliv jiný, co se stalo, když váš otec zemřel.“

„Skutečně, to vím líp než kdokoliv jiný,“ přisvědčil Salvator a vyslovil to tak, že notáři znovu až přeběhl mráz po zádech.

Na chvilku se opět rozhostilo ticho, ale Baratteau se zřejmě rozhodl, že bude bojovat.

„Dobře… Oč vám tedy jde?“ zeptal se.

„Nejdřív mi povězte, jste-li doopravdy přesvědčen o mé totožnosti.“

„Tak, jak může být přesvědčen člověk o přítomnosti někoho, komu byl sám na pohřbu,“ zahučel notář doufaje, že se bude moci přidržovat i nadále svých pochyb.

„Jenže vy jste nebyl na mém pohřbu, pane notáři,“ řekl Salvator.

„Já jsem…“

„Vy jste byl při tom, když pochovávali mrtvé tělo, které jsem koupil v pitevně. Důvody svého počínání vám nebudu vysvětlovat, ale je to tak, jak říkám.“

To byl poslední úder do notářovy sebejistoty. Stáhl se do sebe a několikrát přejel pohledem Salvatorovu tvář.

„Skutečně…,“ zamumlal, využívaje chvilky oddechu, jež se mu naskytla, „…čím víc si vás prohlížím… tím víc mi připomínáte… ale na první pohled bych vás nepoznal nikdy… myslím, že jste se změnil…“

„Šest let je šest let,“ řekl Salvator poněkud zádumčivě.

„Ten čas ale letí! To je hrozné, viďte?“ povzdechl si i Baratteau a na chvíli zadoufal, že hovor se stočí na nějaké běžné banality. Snažil se odhadnout, oč vlastně tomu člověku v oblečení veřejného posluhy jde. Jeho zevnějšek byl, pravda, upravený a čistý, ale zřetelně svědčil o tom, že tomu, kdo sem za ním přišel, se vede dost nuzně. Možná že mladík bude chtít nějakou malou půjčku. A protože mistr Baratteau si zakládal na své pověsti, rozhodl se v duchu, že mu, bude-li se chovat zdvořile a uctivě, vyjde vstříc. Aby nemohl vykládat, že notář rodiny de Valgeneuse nechal markýzova syna, třebaže levobočka, pro pár zlatých na holičkách…

Přesvědčen skálopevně o správnosti svých úvah, přehodil si pan Baratteau spokojeně nohu přes nohu, sáhl po deskách s obchodními spisy na psacím stole, vytáhl z nich jakési lejstro, a předstíraje, že si ho letmo pročítá, prohodil soucitným hlasem:

„A vy jste se stal… veřejným poslem…, ubohý chlapče?“

„Můj bože, ano…,“ přisvědčil Salvator a mimoděk se usmál.

„A stačí vám to k živobytí?“ pokračoval notář a ani nezvedl hlavu od svých papírů.

„Nestěžuju si,“ odpověděl Salvator.

„Hm… A na kolik si přijdete… řekněme denně?“

„Na pět šest franků. Jak kdy, jednou víc, jednou míň, to víte…“

„Tak to tedy je slušné řemeslo, to si může člověk, když umí hospodařit, dát ročně stranou takových čtyři sta pět set franků.“

„Myslíte?“ podotkl Salvator a podíval se přitom na notáře, jenž stále nezvedal oči od svého lejstra, jako když si kocour prohlíží myš, kterou drží ve svých drápech.

„Ale ovšem! Jakpak myslíte, že jsem začínal já? Šetřil jsem, utahoval jsem si opasek, dával jsem si stranou po stovkách. Taky jsem byl mladý, taky jsem si leckdy vyhodil z kopýtka, ale věděl jsem, co si smím dovolit, a nikdy jsem si nepůjčoval. Když se člověk řídí těmihle zásadami, zabezpečí si klidné a pokojné stáří. No, kdož ví… možná že i z vás jednoho krásného dne bude milionář.“

„Kdož ví,“ ozval se Salvator.

„Jenže zatím, jestli se nepletu, máme hluboko do kapsy, že? Trochu jsme se rozparádili, a když jsme se octli najednou na suchu, vzpomněli jsme si na starého, dobrého Baratteaua a řekli si: Ten dobrák nás v louži přece nenechá!“

„Na mou věru, pane, vy mi přímo čtete myšlenky.“

„Bohužel!“ řekl notář a kazatelsky zvedl prst. „Takových jako vy tu mívám padesát denně. A jeden jako druhý zpívají stejnou písničku. Kdybych měl pomoci všem, nestačila by mi ani Rothschildova banka. Ovšem vy, hochu,“ připojil rychle pan Baratteau, „nejste jen tak někdo, vy jste z krve mého dávného klienta markýze de Valgeneuse. Takže budete-li rozumný, jsem ochoten vám podat pomocnou ruku. Kolik tedy doopravdy potřebujete? No?!“

Pan Baratteau se pohodlně opřel o opěradlo a povytáhl přitom zásuvku, kam si ukládal běžné peníze.

„Potřebuji pět set tisíc franků,“ řekl v té chvíli jasně a zřetelně Salvator.

Notář zděšením divže nespadl ze židle.

„Vy jste, člověče, blázen,“ obořil se na Salvatora a rázně přirazil zásuvku a klíč od ní zastrčil do kapsy.

„Jsem blázen asi tak, jako jsem nebožtík,“ řekl klidně Salvator. „Potřebuju pět set tisíc, a to do čtyřiadvaceti hodin.“

Notář vytřeštil na mladíka oči. Užuž viděl, jak na něj vytahuje nůž, nebo míří pistolí. Ale veřejný posluha seděl klidně na židli a v tváři měl výraz dobrodušné spokojenosti.

„Zítra ráno v devět hodin si je přijdu vyzvednout.“

Notář neodpověděl, jen potřásl hlavou, jako by chtěl říci: Tomu nebožáku úplně přeskočilo, není mu pomoci.

„Zítra v devět hodin ráno, slyšel jste?“ opakoval Salvator pomalu a s důrazem na každé slovo.

„Ale můj drahý hochu, při všem přátelství a při vší úctě k vašemu otci, jak vás jen mohlo napadnout, že by vám chuděra notář jako já byl s to půjčit takovou sumu?“ pravil mírným, konejšivým hlasem pan Baratteau, jenž sice ještě neměl potuchy, co všechno má Salvator za lubem, ale který nicméně začínal za jeho flegmatickým klidem tušit veliké nebezpečí.

„Máte pravdu, já jsem se špatně vyjádřil. Nejde mi o půjčku, jde mi o odškodné. Ale to na věci samé nic nemění… Nicméně pro větší přesnost: přicházím vás žádat o pět set tisíc franků odškodného,“ řekl Salvator přísně a odměřeně.

„Odškodného za co?“ zabreptal nešťastně Baratteau, kterému se už pomalu začalo rozsvěcovat, proč za sebou jeho návštěvník tak pečlivě zavřel dveře.

„Nevíte?“ podivil se Salvator. „Tak tedy poslouchejte. Před sedmi lety, jedenáctého června 1821, si vás dal zavolat můj otec markýz de Valgeneuse proto, aby vám předal závěť, v které mne adoptoval jako syna a určil mě za svého jediného dědice…“

„To není pravda,“ vykřikl notář a zezelenal jak sedma.

„Já jsem tu závěť četl,“ pokračoval Salvator, jako by neslyšel, „a vím, že byla vyhotovena ve dvou exemplářích. Oba otec vlastnoručně podepsal. Jedna z těchto kopií byla předána vám, druhá se ztratila. Žádám, abyste mi sdělil, co se s otcovou závětí stalo.“

„Ale to všechno není pravda, takhle to vůbec není,“ vyjel si notář a celý se roztřásl. „Ano, já jsem slyšel vašeho pana otce mluvit o tom, že pořídí závěť, ale… víte přece, že zemřel tak náhle! Možná že ji napsal, ale mně ji nestačil odevzdat.“

„Mohl byste to odpřisáhnout?“

„Dávám vám čestné slovo. Přísahám před Bohem!“ zvolal notář a slavnostně zvedl prsty jako k přísaze před krucifixem.

Ale na Salvatora to neudělalo nejmenší dojem.

„Jestliže na to přísaháte před Bohem,“ řekl a hlas mu všecek ztvrdl, „pak jste, pane Baratteau, nejdarebáčtější darebák, kterého jsem kdy viděl!“

„Pane Konráde!“ přímo zařval notář a vymrštil se ze svého místa

za stolem, jako by se chtěl na Salvatora okamžitě vrhnout. Ale ten ho uchopil za ramena a rázně ho vtlačil zpět do fotelu.

„Tak tedy naposledy, pane Baratteau! Co se stalo s otcovou závětí?“

„Neexistuje, říkám vám, že neexistuje,“ zvolal notář a zadupal pod stolem nohama jako tvrdohlavé dítě.

„Budiž, pane Baratteau,“ pravil tiše Salvator. „Na okamžik, ale pouze na okamžik připouštím, že vám o osudu závěti není nic známo…“

Pierre-Nicolas Baratteau si zhluboka oddechl.

12.

Salvator zasvěcuje mistra Baratteaua do ustanovení občanského zákoníka

Domníval-li se pan Baratteau, že je z nejhoršího venku, hned následující Salvatorova otázka ho vyvedla z omylu.

„Pane notáři,“ řekl, když mu popřál několik chvil oddechu, „jaký trest by stihl úřední osobu v případě, že by zpronevěřila závěť?“

Baratteau přivřel oči a zavrtěl hlavou.

„Jen tak z hlavy vám to neřeknu…“

„Nevadí, podíváme se do občanského a trestního zákoníku; promiňte,“ řekl Salvator a sáhl po jedné z knih, jež ležely na notářově stole a jejichž jednotlivé částí byly odlišeny různobarevnými papíry.

Baratteau se pokusil chytit Salvatora za ruku: „To je zbytečné,“ řekl spěšně.

„Naopak, to je důležité,“ odsunul Salvator Baratteauovu ruku. „Nebojte se, hned tu pasáž najdu, nejsem sice notář, ale trošku jsem sbírku zákonů studoval… No, prosím: článek 254 trestního zákona… Poslouchejte!“

Ani nepotřeboval notáře upozorňovat, měl tak jako tak oči navrch hlavy a uši nastražené.

„Dojde-li ke zpronevěře, zničení či odcizení listin, spisů či jiných

dokumentů uložených v archívech, soudních kancelářích anebo veřejných depozitářích," četl Salvator pomalu a zřetelně, „bude zaměstnanec archívu, soudní kanceláře nebo notář, případně jiná pověřená osoba, potrestána vězením v trvání od tří měsíců do jednoho roku a pokutou ve výši od jednoho sta do tří set franků."

Salvator se podíval na Baratteaua a zdálo se, že v jeho očích četl jako v otevřené knize. Dobrá, dobrá, myslil si notář, i kdyby v takovém případě byl vynesen nejvyšší trest, rok ve vězení a tři sta franků pokuty, nebylo by to tak nejhorší. A to by se ještě musela najít druhá závěť, kterou však pan markýz, jak ho ujistil, hodil do ohně…

Ale Salvator dosud neskončil.

„Potom tu ještě je druhý paragraf článku 255," pokračoval zvýšeným hlasem a jal se opět předčítat: „Jestliže spáchá takový čin ten, jemuž byl dokument svěřen do úschovy, budiž odsouzen na nucené práce."

Notářova tvář se celá zkřivila a Salvatorovi se zdálo, že Baratteau se v nejbližší chvíli zhroutí.

„Snad vám není špatně, pane notáři? Pošlu radši pro doktora," řekl a natáhl ruku po zvonečku, aby přivolal pomoc. Ale notář ho chytil za rukáv.

„Ne, ne, prosím vás, to nic není, nevšímejte si toho… Přišlo mi jen slabo od žaludku. Musil jsem dnes vyřídit tolik věcí, že jsem se ani nestačil pořádně najíst."

„Ale to děláte chybu," řekl mladý muž starostlivě, „je sice správné, že tak pohotově vyřizujete, co je třeba, ale nesmí to být na úkor zdraví. Já klidně počkám, až si něco sníte."

„Ne, ne, jen se nezdržujte," odmítl pan Baratteau, „já stejně předpokládám, že už jste mi to hlavní řekl…, i když jste se mnou mluvil posledních deset minut, jako byste byl soudce a já nějaký provinilec. Prosím, zkraťme to. Já opakuji, že jsem ochoten s ohledem na památku vašeho pana otce vám nabídnout své služby, ovšem, prosím, v rozumné míře. I kdybyste mě rozkrájel na čtyři kusy, to, co nemám, vám prostě nemohu poskytnout. Opakuji tedy: zkraťme to!"

„S radostí, pane notáři… Abych to tedy zkrátil, přečtu vám ještě v rychlosti články 1382 a 1383 civilního zákoníku, kniha třetí, část čtvrtá, druhá kapitola, které se týkají naší záležitosti. Tak, už to mám… Článek 1382: Každý skutek, jenž způsobí druhému člověku jakoukoliv újmu, musí být v plném rozsahu napraven tím, kdo újmu

způsobil… A hned následující článek: Každý občan je odpovědný za škodu či újmu, které způsobil nejenom svým konáním, nýbrž také svou nedbalostí nebo neopatrností… Jsou tu ještě další odstavce, týkající se ztráty občanských práv, ale to už je pro nás v daném případě jen detail… Takže shrnuji a dovoluji si opakovat svůj požadavek: Budete od té dobroty a přinesete mi zítra ráno do devíti hodin pět set tisíc franků?“

„Ale to je k zbláznění,“ vykřikl notář a naklonil se, jako by chtěl čelem udeřit o psací stůl. „To je přece nesmysl, co mi tu říkáte. Nebo se mi to všecko jen zdá?“

„Ubezpečuji vás, ctěný pane, že jste v dokonale bdělém stavu… A naposled se vás ptám: Chcete mi odpřisáhnout, že jste nikdy neviděl ani neobdržel závěť markýze de Valgeneuse?“

„Ano, ano, přísahám vám znovu, před bohem i před lidmi, že jsem ten testament nikdy ani neviděl, ani nedostal.“

„Ano?“ řekl Salvator ledovým hlasem, sahaje do kapsy a vytahuje z ní složený list papíru. „A já vám zase znovu opakuji, že jsem v životě nepotkal darebáčtějšího darebáka, než jste vy. Podívejte se!“

A Salvator nastavil notáři přímo před oči vlastnoručně sepsanou markýzovu závěť, kterou, jak si vzpomínáme, již jednou ukázal Lorédanovi de Valgeneuse v oné chatrči v Châtillonu, kde se Jean Taureau a jeho přítel Toussaint-Louverture k chudáku šlechtici chovali tak velice neohleduplně. A Salvator pomalu slovo za slovem slabikoval:

Toto je druhopis mé vlastnoruční závěti, jejíž kopie stejného znění bude uložena do rukou pana Pierra-Nicolase Baratteaua, notáře, ulice de Varennes, Paříž. Každá z obou kopií, mnou vlastnoručně sepsaných, má platnost originálu.

11. července 1821. *Markýz de Valgeneuse.*

„*Bude* uložena,“ zajásal pan Baratteau. „Bude je tam napsáno, a nikoliv *je* uložena.“

„Ovšem,“ přisvědčil Salvator, „jenže tu maličkou mezeru v údajích zaplňuje jedno slovo zakryté mým palcem.“

Salvator odtáhl prst a mistr notář, čelo zvlhlé smrtelným potem, spatřil svůj vlastní podpis plný kudrlinek pod jediným usvědčujícím slůvkem: *Převzal: P.-N. Baratteau.*

Vrhl se kupředu jako smyslu zbavený, ale Salvator jeho úmysl předvídal, chytil ho za ruku a zkroutil mu ji tak, že notář bolestí až zasténal:

„Pane Konráde, vždyť mi zlomíte ruku!“ vypískl.

„Ty mizero!“ ulevil si Salvator, smýkl notářovou pravicí, zhnuseně ji pak pustil ze sevření a zasunul listinu zpátky do kapsy. Zkřížil ruce na prsou a přeměřil si pohrdavě svůj protějšek. „A to jsi přísahal, že jsi závěť ani neviděl? Jak dalece až může otupět lidské svědomí! Takhle tedy vypadá lump, který věděl, že kvůli jeho zločinu si nešťastný mladý muž na prahu života prohnal kulkou hlavu. A on dokonce mu šel na pohřeb, žil bez výčitek klidně dál, přijímal jakoby nic veřejné pocty, oženil se, měl děti, přátele jako každý jiný, užíval si, dopřával si jídlo i pití. A nepřiznával si vůbec, že místo za přepychovým psacím stolem by měl být na pranýři, za mřížemi, na galejích. Jen co je pravda, společnost, která nám nabízí takovéhle zrůdnosti, je prachšpatně organizovaná a potřebuje kruté reformy.“

Potřásl hlavou a změnil tón:

„Skončeme to," rozhodl rázně. „Můj otec mi poslední vůlí odkázal všechen svůj majetek, movitý i nemovitý. Podle odhadu v testamentu měl hodnotu čtyř miliónů. Úrok za sedm let je, řekněme, milión čtyřikrát sto tisíc franků, a to nepočítám úroky z úroků a náhradu škod, na což bych rovněž měl nárok. Prostě a jasně: v tuto hodinu jste mi dlužen obnos pěti miliónů a čtyř set tisíc franků. Takže vidíte, že to, co po vás žádám, je požadavek rozumnější a skromnější, než jste sám říkal. Ani ne desetina mého majetku… No, na co myslíme?"

Notář seděl za stolem jako bez ducha, oči upřené k zemi, hlavu skleslou na prsa, ruce spuštěné bez vlády podél těla, učiněná troska. Zdálo se, že nevnímá nic kolem sebe, teprve když mu Salvator zalomcoval rameny, aby ho z té strnulosti vytrhl, roztřásl se, jako by se ho už dotkla ruka zatýkajícího četníka. Zvedl k svému návštěvníku zděšené, poplašené, vyjukané oči, ale hlava mu hned zas klesla na prsa a on upadl znovu do své pochmurné, beznadějné netečnosti.

„Hola, hola, chlape šejdířská, vzpamatujte se!" vykřikl Salvator, kterému se při pohledu na něho zdvíhal žaludek. „Zítra ráno potřebuju pět set tisíc franků. Kolikrát to mám opakovat?"

„To je… nemožné," zabreptal notář a ani nezvedl hlavu. „Přísahám, že…"

„Zas jedna přísaha? To je za půl hodiny už třetí. Nevěřím jí o nic víc než těm předcházejícím!"

„Posečkejte mi aspoň měsíc, potom…"

„Potřebuji ty peníze zítra v devět hodin. V deset už by bylo pozdě."

„Aspoň týden!" zvolal notář. „Vždyť chcete nemožnost!"

„Ani hodinu," řekl tvrdě a nesmlouvavě Salvator. „Jinak mi zbývá už jenom jedno. Jistě víte co!" Zvedl se a zamířil ke dveřím.

Notář sebral všechny své síly, vyskočil a vrhl se mu se srdceryvným výkřikem do cesty:

„Pro lásku boží, pane de Valgeneuse, nedělejte to! Ve jménu vašeho otce, který byl mým přítelem, ušetřte mne té potupy!"

Salvator však zůstával neoblomný.

„Nechte mne! Odcházím," řekl ledovým hlasem, setřásaje ho z ramen.

„Jestli otevřete tyto dveře, pamatujte si, že jimi vejde smrt! Moje smrt, ne občanská, ale opravdová! Nejenže nepřežiju svou hanbu, ale já jí ani nevyčkám. Odejdete-li, vpálím si kulku do hlavy!“

„Vy?“ Salvator si pohrdavě přeměřil notáře od hlavy k patě. „To je jediný dobrý skutek, který byste mohl udělat. A právě proto ho nikdy neuděláte.“

„Ne, ne, zabiju se,“ téměř zavyl Baratteau, „a přijdete o všechen svůj majetek. Ale když mi dopřejete aspoň trochu času…“

Notář se svezl Salvatorovi k nohám, rozvzlykal se, objal mu kolena a mezi slzami ho znovu začal zapřísahat:

„Milost, prosím, dobrý, drahý pane Konráde, mějte slitování! Já se vším souhlasím, já udělám všechno, co budete chtít.“

„No konečně! Ale že to dalo práci,“ řekl Salvator, který se užuž chystal vzít za kliku, ale teď se zvolna vrátil nazpět ke svému místu u krbu, zatímco notář se stěží dovlekl ke křeslu za psacím stolem, a jako by ho těch několik kroků zmohlo, těžce se rozvzdychal. „Tak abychom to vzali pěkně od podlahy: Máte u sebe tu sumu, kterou potřebuju?“

„V pokladně je asi sto tisíc v hotovosti,“ zašeptal sotva slyšitelně pan Baratteau.

„A dalších čtyři sta tisíc?“ neúprosně pokračoval Salvator.

„Mám za osm set tisíc cenných papírů, obligace, renty, akcie atakdále,“ řekl notář skomírajícím hlasem.

„Dobře! Máte celý den na to, abyste je směnil na hotové peníze. Ale upozorňuju vás, že je potřebuji v tisícových nebo pětitisícových bankovkách. Žádné směnky!“

„Udělám to, co si budete přát.“

„Dobře, dostanu celou sumu v tisícovkách, a rozdělíte ji na deset balíčků po padesáti tisících.“

„Ano, jistě! A předat je mám…?“

„Zítra ráno před devátou, jak jsem řekl.“

„Budou u vás dnes večer.“

„To bude ještě lepší.“

„A kde vás najdu?“

„V ulici Mâcon, číslo čtyři. Budete se ptát na pana Salvatora, veřejného posla z ulice aux Fers.“

„A až splním, co na mně žádáte, do puntíku přesně, mohu doufat, drahý pane Konráde, že se už nemusím ničeho obávat?“

„Zařídím své chování podle vašeho, pane. Jak vy mně, tak já vám! Zatím nechávám svůj kapitál, ty čtyři milióny devět krát sto tisíc franků, ve vašich rukou. Jsou u vás uloženy, můžete je tedy používat. Ale ne zneužívat!“

„Pane markýzi, vy mi zachraňujete život!“ vykřikl mistr Baratteau a oči se mu zalily slzami radosti a vděku.

„Prozatím,“ řekl Salvator úsečně a jaksi varovně zároveň.

A spěšně opustil místnost, kde od chvíle, kdy vešel, pociťoval v nitru jen hnus a odpor.

13.

Povětroň

Nazítří po výjevu, který jsme právě popsali, působil bulvár des Invalides půl hodiny před půlnocí dojmem hustého Ardenského lesa. Byl liduprázdný, ponořený do ticha a tmy, a cestovatel, který by v tuto hodinu vstoupil do Paříže vaugirardskou branou, by určitě měl za to, že se ocitl někde sto mil od hlavního města. Čtyři řady vysokých, mohutných stromů, zalévaných přeludným měsíčním svitem, ozářených v korunách a tonoucích svými kmeny v hlubokém stínu, tu stály seřazeny jako obří vojáci armády střežící hradby jakéhosi babylónského sídla. Ale člověk, na jehož čelo dopadaly ty podivné stíny stromů, nevypadal na venkovského cestovatele, který přijel odkudsi daleko z venkova do Paříže a jenž se cítí zaskočen ponurým prostředím stromořadí, které jsme přirovnali k Ardenskému lesu. Zdálo se, že ta tajemná pustota je mu důvěrně známá, ba soudě podle toho, jak vyhledával nejtemnější místa, že zřejmě skýtá příznivé útočiště jeho záměrům.

Kradl se bulvárem opatrně jako někdo, koho k této noční vycházce přivádí vážný důvod. Každé maličkosti kolem sebe věnoval pečlivou pozornost, díval se kolem sebe, ohlížel se vpravo i vlevo, dozadu i dopředu, potácel se sem tam jako melancholický pierot, jenže na rozdíl od tohoto přítele luny se pečlivě vyhýbal těm řídkým místům, kam dopadaly jasné měsíční paprsky. Předmět jeho hlavního zájmu,

jímž jako by byl neustále přitahován, byla branka vedoucí do zahrady paláce maršála de la Mothe-Houdan. Přiblížil se k ní podél zdi přeopatrně, po dvou třech krůčcích kupředu se zase o krok vracel, až se konečně ocitl před mříží, skrze niž mohl prohlédnout na druhou stranu za branku, do hustého porostu zahrady.

Kdopak asi mohl mít důvod k podobné půlnoční procházce před brankou k Reginině paláci? Určitě nikdo jiný než milenec, anebo… zloděj. Jenže Pétrusovi Salvator přísně nařídil, aby radši zůstal doma a tady se vůbec neukazoval, takže z oněch dvou možností zbývala jediná. Ostatně ten noční chodec vůbec nevypadal na zamilovaného a na první pohled neměl ani zbla z Pétruse. Byl to muž středního vzrůstu, mírně baculatý, zahalený až po paty do jakéhosi dlouhého hábitu, který se podobal spíš říze Peršana než běžnému redingotu; na hlavě mu seděl nízký klobouk, což mu dodávalo vzezření protestantského pastora nebo amerického kvakera; tvář se mu skoro ztrácela v houštině licousů, sahajících až k obočí a odkrývajících jen pramalý díl obličeje. Ne, to nebyl Pétrus, to nebyl žádný zamilovaný mladík, nýbrž docela obyčejný zloděj. Vlastně neobyčejný zloděj; protože ta tiše se plížící postava, prohlížející do nejmenších podrobností kdejaký kout v ulici a skrývající za opaskem pod svým hábitem pár dvouhlavňových pistolí a dlouhou, ostře nabroušenou dýku, nebyl nikdo jiný než hrabě Ercolano.

Když prozkoumal okolí v blízkosti vedlejšího vchodu do paláce, obrátil svou pozornost k ulici Plumet, kde byl hlavní vchod do sídla de la Mothe-Houdanů a odkud nejspíš mohlo vzejít nějaké nebezpečí. Tam někde za vstupní branou se mohl klidně schovat i půltucet po zuby ozbrojených chlapíků, alespoň vznícené fantazii hraběte Ercolana to tak připadalo. Již včera si proto tato místa důkladně obhlédl a nyní se chtěl přesvědčit, že se za posledních čtyřiadvacet hodin nic nezměnilo. Jako liška prošmejdil celou ulici Plumet, a když se ujistil, že je pustá, ba jako vymetená, přikradl se k těžkým, dubovým dvoukřídlým dveřím, opatřeným z každé strany železným knoflíkem velikosti pomeranče. Pak vytáhl z rukávu svého hábitu kus železa, zahnutý do podoby S, a zavěsil jej za oba knoflíky tak, že se dveřmi nedalo ani hnout. Železo zapadlo přesně a vyděrač si s ulehčením oddechl.

Teď už ho mohlo ohrozit jen jediné nebezpečí, ovšem to největší, a to mohlo přijít jen od vedlejší branky, vedoucí do zahrady paláce.

Na hodinách odbíjelo tři čtvrti na dvanáct. Času nebylo nazbyt.

Dobrodruh ještě jednou přešel kolem branky a přesvědčil se pohledem, že zahrada, nebo spíš hájek, je stejně liduprázdná jako bulvár. Zacloumal několikrát železnou mříží, aby se ubezpečil, že je zavřena a že se na něj nevyřítí nečekaně ze zálohy pár chlapů a nevyrve mu jeho kořist. Ale mříž seděla stejně pevně jako jeho železo mezi knoflíky v hlavní bráně. Zkouška dopadla dobře, získal teď jistotu. Nicméně sáhl znovu pod svůj háv, vylovil asi čtyři pět stop dlouhý řetěz, několikrát jím ovinul mříž i sloupek, do něhož byla branka zasazena, a na konci udělal spolehlivý takzvaný námořnický uzel, aniž mu přišlo na mysl, že by ho mohl prozradit. Jenže člověka všechno hned nenapadne…

S tichou úlevou zvedl zrak k obloze poseté hvězdami.

Když opět sklopil oči, spatřil tři kroky před sebou jakýsi pohybující se bílý stín. Byla to hraběnka Rapptová.

Neviditelný anděl pokoje, jenž střeží spravedlivý spánek zesnulých, neobchází tišším krokem, než jak se po trávníku blížila tato mladá, krásná žena.

Dokonce ani cvičené ucho hraběte Ercolana ji nezaslechlo, ačkoliv k němu došla až tak blízko. A byť byl na toto setkání už dávno připraven, nenadále se vynořivší obraz mladé ženy na něj zapůsobil jako zjevení. Instinktivně uskočil zpět a vrhl rychlý pohled do všech stran, jako by její náhlé objevení muselo nutně znamenat nebezpečí.

Ale nespatřil nic než její bílou postavu, neslyšel nic než šelest vánku ve větvích. Učinil jí krok vstříc, nicméně se ještě na chvíli zarazil. Co když to je někdo jen převlečený za ženu a najednou vytáhne pistoli? Ke všem čertům, nestaly se už horší věci?

„Jste to vy, paní hraběnko?“ ujistil se polohlasem, schovávaje se za kmen stromu.

„Ano, jsem to já,“ uslyšel odpověď pronesenou tak sladkým, milým hlasem, že to rozptýlilo všechny jeho obavy i podezření. Přiblížil se k ní s uctivou úklonou. „Madam, jsem váš uctivý služebník.“

Ale Regina nepřišla pro to, aby od hraběte Ercolana přijímala poklony. Pokynula jen zlehka hlavou, přiblížila se k mříži branky a natáhla skrz mříž pravici.

„Zde je, pane, prvních padesát tisíc franků,“ řekla téměř

nezúčastněně. „Můžete se přesvědčit, že jsou pravé a že jsou všechny.“

„Chraňbože, abych je po vás přepočítával, paní hraběnko,“ odvětil vyděrač a strčil svazek bankovek do pravé kapsy svého hábitu. Pak, rozhlížeje se kolem, sáhl do levé kapsy.

„Tady je dopis,“ řekl.

Hraběnka nebyla tak důvěřivá jako Ercolano. Vzala list, zvedla jej proti měsíčnímu svitu, přesvědčila se, že je na něm skutečně její písmo, pak ho rychlým pohybem zasunula do záňadří a podala dobrodruhovi druhý balíček s padesáti tisíci franky.

„Stejná důvěra,“ poznamenal a podal jí druhý dopis.

„Pospěšme si,“ řekla Regina, přejímajíc s odporem druhý list. Přezkoumala jej v jasu měsíčního světla podobně jako předcházející a beze slova podala Ercolanovi balíček s penězi.

„Ustavičná důvěra,“ poznamenal opět a třetí dopis putoval z jeho ruky do hraběnčiny pravice.

Když si měli předat šestý z dopisů, zazdálo se dobrodruhovi, že zaslechl, jak nějak podezřele zašustilo listí. Bylo to docela slabounké zaševelení, ale jemu přeběhl mráz po celém těle. Vystrašilo ho to tím víc, že nemohl uhádnout příčinu toho zvuku.

„Okamžik, hraběnko,“ zvolal a uskočil zpátky. „Tak se mi zdá, že se tu kolem mne něco děje. Dovolíte, abych se přesvědčil?“

Vytáhl střelhbitě pistoli a na její hlavni se odrazil paprsek měsíčního světla.

Regina slabounce vykřikla.

Nemohl by být i takový slabounký výkřik smluveným znamením, znepokojil se Ercolano a pustil se do obhlídky. Regina ho sledovala s pohledem plným úzkosti. Co kdyby se už nevrátil, co kdyby teď najednou vzal do zaječích? Ale ničema přeběhl bulvár, pak zabočil do ulice Plumet, přesvědčil se, že závora na hlavní bráně je neporušená a nejeví žádné stopy násilí a vůbec že je všechno tak, jak bylo. Trochu se tím uklidnil.

„Co kdybych teď práskl do bot?“ zabručel si sám pro sebe. „Tři sta tisíc mám v kapse, to je už slušných pár grošů. I když nechat dalších dvě stě tisíc jen tak…? Konečně, co se stalo?! Někde zašustila nějaká větvička, přece se kvůli tomu nevyjevím! Zatím jde všecko jako po drátku, nezůstaneme v půli cesty. Pokračujme v rozpravě, kde jsme přestali!“

Ještě jednou se rozhlédl vpravo vlevo (a byl to potměšilý, dravý

pohled hyeny) a vrátil se k brance, kde se chuděrka Regina chvěla při pomyšlení, že by ten darebák mohl zmizet se zbývajícími čtyřmi dopisy. Stála tu se zaťatými zuby a mlčky lomila rukama. Když uviděla, že lotr Ercolano se přece jen vrací, obrátila oči k nebi a plna nevýslovné vděčnosti zašeptala: „Bože, děkuji ti z celého srdce!“

„Omlouvám se, madam, zdálo se mi, že jsem zaslechl něco nenáležitého, proto jsem byl nucen vás na chvíli opustit,“ řekl dobrodruh. „Ale nic to nebylo, všechno kolem nás je v pořádku. Jestli je libo, můžeme pokračovat. Zde je váš sedmý dopis.“

„A tady je váš sedmý balíček.“

„Osmý, hraběnko!“

„Osmý, pane!“

Regina se i tentokrát přesvědčila, že dostává svůj vlastní dopis. Jak je ta hraběnka Rapptová podezíravá, pomyslil si v té chvíli dobrodruh a cítil se dotčen; přece se tak snažil, aby jednal s veškerou zdvořilostí a ohleduplností! Jak velice asi hraběnce na těch dopisech záleží, když si každičký z nich prohlíží! A jako by se chtěl Regině za její nedůvěřivost pomstít, řekl posměšně:

„Devátá epištola od stejné pisatelky stejnému adresátu se stejným vyznáním.“

Reginina tvář, bledá jako měsíc, který ji ozařoval, rázem zčervenala jako kotouč zapadajícího slunce.

„A desátý a poslední list za stejnou cenu jako jeho starší sourozenci, ačkoliv má cenu jako všech devět předcházejících dohromady,“ zašklebil se potměšile Ercolano. „Ale dohoda je dohoda, takže opět z ručky do ručky, že ano, paní hraběnko?“

„Právě,“ vydralo se Regině z hrdla. „Dávejte a berte!“

„Och, ta důvěra,“ poznamenal nestydatý darebák a radostně si oddechl, když provedli poslední výměnu. „Smím vám, madam, nyní, když jsme tak úspěšně uzavřeli naše jednání, dát co nejzdvořileji malou radu? Věřte zkušenostem starého rutinéra a… lásce se vždycky oddávejte, ale nikdy o ní nepište.“

„Dost už, ty jeden bídáku ničemný! *Jsme si kvit!*“ zvolala Regina pobouřeně, otočila se a ve vteřině zmizela.

A právě v tom okamžiku, jako by hraběnčina slova byla dohodnutým znamením mezi ní a jakousi vyšší mocí, hrabě Ercolano pojednou ucítil, že mu přímo na hlavu narazil jakýsi obrovský, těžký

předmět, jako by to byl nějaký povětroň spadlý z nebe. A dobrodruh se rozplácl jak široký tak dlouhý a nestačil si přitom snad ani uvědomit, že líbá matičku zemi.

14.

Lehce nabyl, lehce pozbyl

Všechno se to seběhlo tak bleskurychle a tak překvapivě, že ničema neměl ani čas si pořádně uvědomit, co se děje. Pocítil pouze, že nezdolná síla, jež ho srazila k zemi, se zmocňuje jeho rukou, že mu je strhuje za záda a svírá je jako železnou obručí. Se zkroucenýma rukama si připadal nemohoucí jako dítě. Ta neznámá síla ho potom zvedla a rázně ho z vodorovné polohy na zemi přemístila zase do polohy svislé, lidské bytosti jedině přirozené, to jest postavila ho na nohy; neboť člověk byl obdarován vzpřímenou páteří, aby mohl vzhlížet k nebi.

Musíme ovšem poznamenat, že hraběte Ercolana v jeho trudném postavení ani nenapadlo, aby se rozhlížel po obloze, nýbrž se pouze ze všech sil snažil postřehnout alespoň koutkem oka, s kým má tu čest a kdo se mu rozhodl předvést takovým rázným, ba přímo brutálním způsobem svou tělesnou zdatnost. V prvním okamžiku neviděl vůbec nic, protože toho člověka, byl-li to vůbec člověk, měl za zády. Zato cítil, že jediná ruka neznámého ho stačí držet jako v kleštích, zatímco druhá mu zcela nešetrně a bezohledně šmátrá po celém těle. Zarazila se u jeho opasku, nahmatala jednu z pistolí, pak druhou a odhodila je obě obloukem přes zeď. Vzápětí se zmocnila i dýky a ta putovala stejnou cestou pryč. Ruka se potom důkladně přesvědčila, že to byla jediná výzbroj hraběte, a začala se zvolna sunout nahoru k jeho hrdlu a sevřela je stejně železným stiskem, jakým se druhá zatínala do obou jeho zápěstí. Ruka na hrdle začala dál tisknout krk, jako by se na něm pozvolna přitahovala matice na šroubu, a jak tento tlak sílil, uvolňovalo se naopak sevření zápěstí, takže hrabě mohl poznenáhlu začít hýbat rukama, ale zato nebyl s to ze sebou vypravit ani hlásku.

Ptáte se, jak mohl tento lidský povětroň uniknout pozornosti přeopatrného člověka, když si tak důkladně obhlédl terén, v němž se chystal vykonat svou práci? Na to je jednoduchá odpověď: hrabě Ercolano byl materialista, ohledal tedy důkladně kdejaký kout na zemi, ale zapomněl stejně důkladně prozkoumat i oblast nadzemskou. A právě z nebeských výšin se snesl na jeho hlavu povětroň, přesněji řečeno z husté, zarostlé koruny jednoho z kaštanů, které zakrývaly svým stínem vchod do zahrady Reginina paláce. A tím povětroněm nebyl nikdo jiný než náš starý dobrý známý tesař Barthélemy Lelong řečený Jean Taureau, Honza Bejček.

Před čtyřiadvaceti hodinami (když předtím uklidnil Pétruse a ukázal mu hromadu pěti set tisícovek pro Reginu de la Mothe-Houdan) navštívil Salvator svého přítele tesaře a zeptal se ho, zda by mu mohl prokázat menší službu.

„Potřebuji na jeden večer tvoje silné ruce," svěřil se mu, aniž zatím blíž objasnil, oč půjde.

„Na jeden večer? Třeba na dva nebo na tři dny! Nebo na týden," zahořel ihned jako obvykle ochotou Jean Taureau.

„Ten jeden večer postačí," usmál se Salvator. „Sejdeme se zítra v devět na bulváru des Invalides."

Jean Taureau se dostavil přesně a Salvator ho odvedl k paláci de la Mothe-Houdan a ukázal mu kaštan stínící branku vedlejšího vchodu.

„Na tenhle strom si vylezeš," vysvětlil mu, „a zůstaneš bez sebemenšího zašramocení schovaný v jeho koruně až do půlnoci. O půlnoci, nebo možná i o něco dřív, uvidíš chlapa, který se tu bude potloukat kolem. Nespustíš z něho oči a ani se nezavrtíš, ať se děje, co se děje. O půlnoci přijde zahradou k brance dáma, která se dá s tím chlapiskem do hovoru a odevzdá mu deset balíčků s penězi a dostane za to od něho deset dopisů. Až obdrží desátý, řekne: *Jsme si kvit!* Jakmile uslyšíš tahle slova, skočíš dolů na toho chlapa, chytíš ho za krk a pěkně mu ho stiskneš. A nepustíš ho, dokud ti nedá všech deset balíčků s bankovkami. Pak se zařídíš podle potřeby. Můžeš mu trochu nabančit, když na to přijde, ale ne zas abys ho umlátil k smrti… Ledaže by se ti vzpouzel."

Jean Taureau, jak jsme viděli, první část úkolu provedl zcela přesně a teď tiskl lapenému vyděrači hrdlo tak, že hrabě Ercolano sotva sípal, a lapaje po dechu, povyplazoval v křeči jazyk.

„Tak," řekl spokojeně obrovitý tesař, „a teď si trošku popovídáme. Slyšíš mě? Jo?"

Tesařův zajatec vydal přidušené zasténání a maličko pohnul hlavou.

„Fajn," pochválil si Jean Taureau, vykládaje si to zachrčení po svém jako souhlas. „Poslouchej teďka! Dáš mi těch deset balíčků, co ti je přinesla ta mladá paní!"

Lapený ničema se zachvěl, jako by uslyšel hlas trouby svolávající hříšníky k poslednímu soudu, ale tentokrát nedal odpověď, ba ani nezasípěl.

Dusí se, nebo se vzpouzí? pomyslil si Jean Taureau. Dusil se, ale ještě se vzpouzel.

Jean Taureau přitiskl prsty na hrdlo ještě o něco pevněji a opakoval svou žádost. Hrabě, který měl nyní ruce volné, se pokusil chytit svého protivníka také za krk, ale Barthélemy Lelong zařval mocně: „Dej pryč ty pracky!" a praštil ho přes ruce tak silně, že mu je div nevykloubil. Přitáhl svěrák svých pěstí ještě o stupínek víc a hraběti vystoupil jazyk z úst o další paleček. Sníjel se zprava doleva a zleva doprava, tvář mu brunátněla, fialověla a oči vylézaly z důlků. Jean Taureau mu nyní sice mohl balíčky s bankovkami klidně vytáhnout z kapes, ale Salvator mu jasně řekl: Nepustíš ho, dokud ti *nedá* deset balíčků, a Jean Taureau byl věrný a přesný vykonavatel pokynů; a tak mačkal a tiskl Ercolanovo hrdlo čím dál tím víc, až posléze zjistil, že ničema, jemuž se už dělaly kruhy před očima, se snaží zajet rukou do kapsy.

Nahmátl v nich postupně devět balíčků a spíš upustil, než hodil k nohám obrovitého tesaře svůj čerstvě získaný lup.

Jean Taureau povolil mírně prsty, dobrodruh chraptivě zalapal po dechu, a tesař, nepouštěje Ercolana ze sevření, balíčky přepočítal.

„Ještě jeden," zavrčel nemilosrdně a stiskl prsty zase o něco silněji.

„Počkejte, nechte mě, vždyť ho hledám," zaúpěl Ercolano zadrhávaje. Noční svěží vzduch a přechodné uvolnění stisku mu vlilo do srdce zase trochu naděje. Jak prve šátral po bankovkách, ucítil v kapse nůž, docela obyčejný malý nůž, kterým by za jiných okolností opovrhl, ale který mu teď přišel náramně vhod jako dýka z nezbytí. Proto vyhodil jen devět balíčků – počítal s tím, že při hledání

desátého se mu v kapse podaří nůž otevřít a pak změřit síly s protivníkem už ve vyrovnanějším zápase.

„Jen hledej, hledej," hučel netrpělivě Jean Taureau. „Ale rychle!"

„Tak mě pusťte!"

„Až budu mít všechny," odbyl ho Jean Taureau. „Potom tě pustím, dřív ne!"

„Tady ho máte," vykřikl Ercolano, hodil desátý balíček daleko od sebe a současně otevřel v kapse nůž.

Jean Taureau stál ve svém slově. Dostal žádaných deset balíčků a podle slibu pustil svého protivníka, který se kojil nadějí, že až se hromotluk otočí, aby posbíral balíčky s bankovkami, skočí na něj zezadu a probodne ho, nebo aspoň několika ranami zneškodní. Ale byla to planá naděje. Jean Taureau se sice vtipné kaše nenajedl zrovna dvakrát, ale tolik mu pánbůh nadělil, že dobrodruhovi nevěřil a koutkem oka ho nespouštěl z dohledu. A když spatřil, jak se v jeho pravičce zableskla čepel nože, měl právě dost času k tomu, aby nastavil svou ruku jako lopatu, na kterou narazila ozbrojená ničemova pěst. Nůž vyletěl Ercolanovi z ruky, v téže chvíli se pod ním podlomila kolena a násilník se poroučel k zemi.

Jean Taureau si mu klekl na hruď, ozvalo se suché zapraskání provázené přidušeným zachroptěním, a obrovitý tesař se konečně mohl věnovat tomu, aby balíčky sebral a poschovával je po kapsách. Ještě jednou se pokusil přemožený protivník vzepřít a zmocnit se odlétlého nože, ale to už se Jean Taureau dopálil a rozhodl se skoncovat s chlapíkem jednou provždy. Úderem, který věru dělal čest jeho přezdívce Honza Bejček, přímo zatloukl vyděračovu hlavu do země.

„Tak, a teď už konečně dáme pokoj, ne?! Ani se nehneme!" řekl s uspokojením, které by působilo až trochu komicky, kdyby účinek jeho pěstí nebyl tak krutý. Dobrodruh se tentokrát skutečně už ani nehnul.

A jak by mohl, když upadl do hlubokého bezvědomí!

Jean Taureau povstal, přepočítal si pro jistotu ještě jednou balíčky s penězi a chvíli čekal, co bude s hrabětem. Ale poněvadž nejevil žádné známky života, vždycky zdvořilý Jean Taureau pozvedl klobouk, uctivě svého bezvládného protivníka pozdravil a potom mávl odevzdaně levičkou, jako by chtěl říci, je to špatné, ale zavinil sis to, brachu, sám. Načež zastrčil ruce do kapes a odešel klidným a vyrovnaným krokem jako člověk vědomý si toho, že splnil do puntíku svou povinnost.

Vyděrač přišel opět k sobě, až když už byl hromotlucký tesař dávno doma, přesněji řečeno až s příchodem ranní rosy. Rosa má, jak známo, blahodárné účinky na veškeré rostliny, leč i na živočišný svět, neboť sotva padly její první kapičky, rozkýchal se hrabě Ercolano na celé kolo. Pět minut s ním ten záchvat rýmy doslova cloumal, pak se otřesený ničema zvedl na loktech, zakymácel se, spustil hlavu na prsa, opět se zvedl, až se mu podařilo jakžtakž najít těžiště. Chvíli zůstal nehybně sedět, jako člověk, který sbírá myšlenky, potom si začal prohledávat kapsy, a nakonec strašlivě zaklel.

Bylo jasné, že se mu vrací paměť.

A jak se mu vracela, začala se před ním rozvírat strašná propast a tou propastí byla prázdnotou zející kapsa, která v sobě skrývala ještě docela před nedávnem krásných pět set tisíc franků čili pětadvacet tisíc livrů renty.

Hrabě Ercolano si zhluboka a lítostivě povzdechl, ale protože byl také velký filozof, připomněl si okamžitě, že ho sice postihla převeliká ztráta, ale že všechno mohlo být ještě horší; mohl přece přijít krom těch pěti set tisíc ještě o něco mnohem cennějšího – o život. A ten si zachoval, sice trochu pošramocený co do dalších vyhlídek, ale pořád ještě plný páry.

Nadechl se s rozkoší čerstvého ranního vzduchu, ohmatal si krk jako šťastlivec, který se právě zbavil oprátky, rukávem hábitu si utřel zvlhlé čelo, a potáceje se, zvedl se ze země a rozhlédl se kolem sebe. Odkašlal si, pocítil, jak ho zabolelo ve svalech na prsou, potřásl hlavou, jako by si říkal, že potrvá nějaký čas, než se z toho všeho pořádně sebere, narazil si do čela svou hučku, a nedívaje se tentokrát ani napravo, ani nalevo, vzal nohy na ramena, šťastný, že aspoň vyvázl se zdravou kůží.

A my bychom jistě velice podceňovali důvtip čtenářů, kdybychom jen na okamžik zapochybovali, že v onom milovníku malířského umění, který si našel přístřeší u Pétruse jako jeho kmotr Berthaut Monte-Hauban, a ve vyděračském hraběti Ercolanovi, kterého Jean Taureau málem přizabil, nepoznali našeho starého známého Gibassiera, pevně přesvědčeného o tom, že člověk, jenž se těší důvěře pana Jackala, se koneckonců může jednou za čas pokusit o výnosný, byť krajně hazardní podnik na vlastní pěst.

15.

Jak je nebezpečné podpisovat kvitance

Druhý den po vzrušujících událostech u zahradní branky paláce de la Mothe-Houdanů se Salvator zastavil v ulici de la Bourbe, v domácnosti Jeana Taureaua a jeho hádavé zrzavé družky Fifiny. Čtvrté poschodí neutěšeného baráku se jako obvykle otřásalo tartasem a halasem dokonce snad ještě bouřlivějším než tehdy, když Salvator přišel Barthélemyho Lelonga požádat, aby ho doprovodil na výpravě do zámku ve Viry-sur-Orge. Když rázně zabušil na dveře, otevřela mu Fifina, vlasy jako vrabčí hnízdo, oči vykulené navrch hlavy, napůl ve spodním prádle a celá rudá vzteky. Sotva popadala dech.

„Copak se u vás nemůžu zastavit, abyste nebyli v sobě jako pes a kočka?“ zahřměl hned na prahu Salvator a změřil si přísně tesařovu milou.

„Jo, jenže tentokrát může za všechno von!“ vypískla Fifina a jen taktak uhnula před pěstí Jeana Taureaua, který na ni dorážel se zlobnými výkřiky:

„Vždyť je to běhna darebácká, já ji roztrhnu, já ji zmaluju!“

„Ale, ale, příteli,“ postavil se mu do cesty Salvator, „takhle brzo po ránu bít ženu, to se přece nedělá! Ani se dokonce nemůžeš vymlouvat, že máš vypito. Nech ji!“

„To se vám řekne, pane Salvator, ale mě už hodinu svrbí ruka. Já jí musím jednu přišít!“

„Jeminkote, zachraňte mě, pane Salvatore, zachraňte mě!“ vykřikla Fifina a skočila k posluhovi a křečovitě ho objala oběma rukama. Salvator se vyprostil z nepříjemného objetí, strčil děvče za sebe a chytil obrovitého tesaře za ruce, které se už už sápaly po nebohé družce.

„Tak co se zase stalo?“ zvýšil znovu hlas.

„Co se stalo, co se stalo!“ zahučel hromotluk, kterého Salvatorův pohled jako by přimrazil. „Je to poběhlice! Já ji zachráním na náměstí de Grève před ostudou, a vona se mi takhle vodvděčuje.“

„Jak?“

„Zaplete se s chlapem!“

„Můj drahý, na to si u Fifiny asi budeš muset zvyknout…“

„Jenže vona mi taky chtěla ukrást ty vaše balíčky s penězma. Asi je chtěla vodnést svýmu novýmu galánovi. Jeden má ještě u sebe.“

„Ale, ale, ale…,“ hvízdl si tiše Salvator. „Tak na tohle, drahá slečno Josefino Dumontová, pozor! To by pro vás nemuselo skončit dobře. Leccos víme o vašich hříšcích v minulosti. Policii by určitě zajímalo, jak to bylo se Zrzavou Blážou…“

„S tím já neměla nic společnýho…“

„Já vím, ty jsi jen držela lampu, když druzí mordovali…,“ řekl docela tiše Salvator a Fifina naráz zbledla jako křída, sáhla do záňadří, vytáhla odtud balíček a hodila ho vztekle na zem.

„Tady máte svoje peníze a uduste se s nima třeba!“

Zadupala, pohodila hlavou a vyrazila ven na chodbu.

„Nezapomeň odprosit Barthélemyho,“ zavolal za ní Salvator. „Jestli si na tebe bude ještě jednou stěžovat, půjdeš před soud.“

„Tak ji vidíte,“ povzdechl si Jean Taureau, „přece jenom jsem jí měl vyprášit sukně!“

„A kdopak je ten její nový galán,“ zeptal se Salvator, ukládaje si do kapes balíčky s bankovkami, které mu začal Jean Taureau pečlivě odpočítávat.

„Takový jméno má… vždycky si nemůžu vzpomenout… Počkejte… Gimba… Gipa…“

„Gibassier!“

„Jo, Gibassier! Von bydlí v Malým Bicêtru, v dvěstědevadesátsedmičce.“

„Ale to je přímo dar Prozřetelnosti, příteli,“ zasmál se Salvator. „Já hledám jeho adresu, a slečna Fifina mi ji docela nečekaně zprostředkuje! Ano, ano, pan Jackal má pravdu, když říká: Za vším hledejte ženu… Sbohem, kamaráde! Musím teď nutně navštívit jednoho pána. A dík za tvou práci. Dobře jsi to provedl!“

Salvator pokynul obrovitému tesaři na rozloučenou, přitáhl si k tělu kabát, jehož kapsy byly napěchovány balíčky s penězi, a zanedlouho se už proplétal bludištěm obskurních, vlhkých uliček ve čtvrti Saint-Jacques, kam ho již nejednou přivedly jeho lidumilné výpravy. Nalezl číslo 297, vyběhl po špinavém spirálovém schodišti nevlídné budovy, až došplhal nahoru pod střechu do pátého patra. Zastavil se tu, vyňal z kapsy jeden z balíčků, oddělil od něho deset bankovek, vložil je do své peněženky a potom zaklepal na jedny ze sedmi dveří na chodbě.

Měl štěstí.

Když se otevřely, uviděl před sebou známou tvář člověka, kterému nepřestával věnovat pozornost od doby, kdy se dozvěděl, že se podílel na únosu Míny. Pohotově zachytil rukou dveře, které se už už začaly opět zavírat, a co nejzdvořileji oslovil muže vevnitř.

„Mám prosím tu čest mluvit s panem Gibassierem?“ zeptal se skoro sladce.

„Ano, pane. A vy jste kdo?“

„Městský posel…“

„To vidím, ale jaké je vaše jméno?“

„Salvator.“

„Aha… míváte stanoviště na rohu ulice aux Fers, že?“

Gibassierův hlas se lehce zachvěl.

„Přesně tak. Mohu prosím dál?“ uklonil se Salvator.

„Hmmmm,“ zahučel Gibassier nepřesvědčivě.

„Vy mi nedůvěřujete?“ podivil se Salvator a proklouzl mezi pootevřenými dveřmi do místnosti.

„Proč bych vám měl nedůvěřovat? Nikdy jsem vám nic neudělal, nevím, proč bych měl od vás čekat něco zlého!“

„Tak, tak! Přicházím totiž s důležitou věcí. Sám to hned posoudíte.“

„Nechcete se tedy na to posadit?“

„To je zbytečné,“ odmítl Salvator. „Mám naspěch a krom toho myslím, že vyřízení té věci nebude trvat dlouho.“

„Jak chcete. Ale já se posadím,“ řekl Gibassier, který se cítil po nočním výprasku jako polámaný. „No! A teď mi laskavě řekněte, co vás ke mně přivádí.“

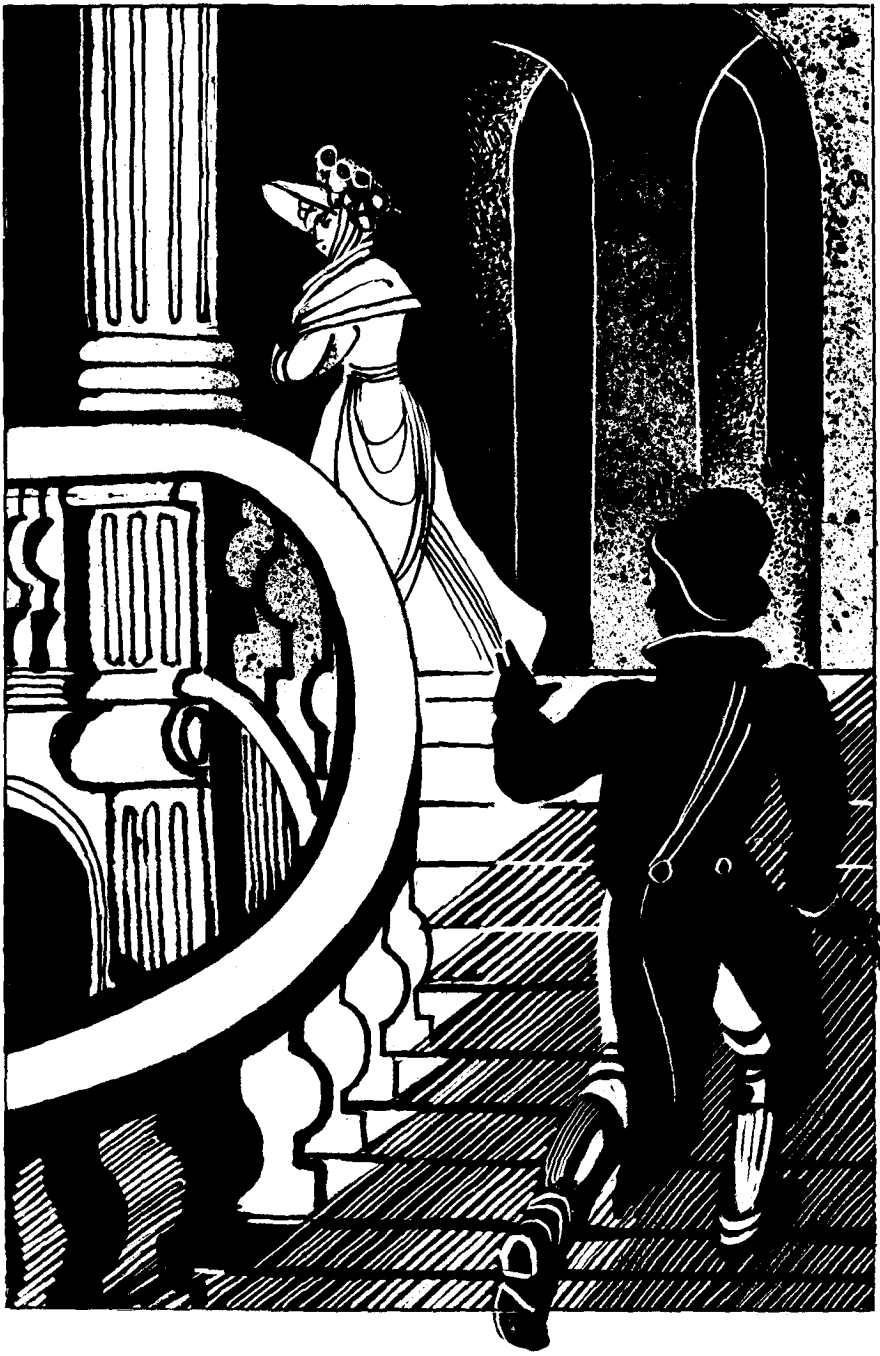
„Jde o to, zda byste se mohl asi na týden uvolnit a podniknout cestu, podotýkám, že výnosnou a pohodlnou, při níž byste, jak se říká, spojil příjemné s užitečným.“

„No výborně… Cestování mám rád…,“ řekl Gibassier. „A kam by mě ta cesta vedla?“

„Do Německa,“ odpověděl Salvator.

„Čím dál tím líp,“ pochválil si jeho nabídku Gibassier. „Tam jezdím docela rád. Při každé návštěvě jsem tam vždycky dobře pochodil. A navíc se mi hodí odjet na pár dní z Francie. Nějak mi totiž poslední dobou nesvědčí pařížský vzduch,“ dodal.

„Ano, ovšem,“ přikývl Salvator chápavě, „máte taková opuchlá víčka, jak vidím. A zřejmě vám taky stoupá do hlavy krev…“

„Měl jsem dnes v noci menší záchvat.“

„Bezpochyby vám pustili žilou…“

„Ano, pustili mi žilou,“ opakoval Gibassier s povzdechem. „Dokonce dost silně…“

„Ale to je před takovou cestou jen dobře! Člověku to tak nějak odlehčí.“

„Odlehčí mu to, jistě, a jak,“ zahučel Gibassier. „Ale ještě jste mi nevysvětlil, co by bylo třeba na té cestě vyřídit.“

„Och, to je velice jednoduché. Stačí odevzdat dopis, to je všechno.“

„Hm, hm,“ procedil mezi zuby Gibassier a zmocnila se ho jakási pochybnost. Posílat někoho takovou řádku mil jen proto, aby odevzdal dopis, když je možné využít služeb pošty – v tom určitě musí být schováno čertovo kopýtko. Naklonil se k Salvatorovi. „To jde jistě o velice důvěrnou věc, že ano? Politická záležitost?“

„Vysloveně politická!“

„A tedy nebezpečná!“

„Byla by nebezpečná, kdyby se nepodnikla příslušná opatření. Ale vy s sebou povezete pouze čistý papír, popsaný neviditelným inkoustem. Adresu příjemce se dozvíte jen ústně. Policie nic nepozná, a vy nebudete nic riskovat. Odměna bude samo sebou přiměřená důležitosti poslání.“

„Kdy by bylo třeba odjet?“

„Co nejdříve! Ještě dnes!“

Gibassiera to udivilo. Potřásl hlavou.

„Jsem příliš unaven. Měl jsem zlou noc,“ namítl.

„Tedy zítra!“

„Zítra? To by šlo…“

„Tak dobře… Cílové město je Heidelberg. Tam také převezmete odpověď a vrátíte se s ní do Paříže. Za cestu do Německa dostanete tisíc franků. Je to dost?“

„Řekl jste: za cestu do Německa. A kolik za zpáteční cestu?“

„Také tisíc franků. To je na materiální zajištění. Kolik budete požadovat za splnění poslání, si určete sám!“

„To není obsaženo v těch dvou tisících?“

„Pracujete pro zámožné kruhy, drahý pane Gibassiere.“

„Není to příliš, řeknu-li dva tisíce…?“

„To je rozumná částka,“ řekl klidně Salvator. „Dohromady tedy čtyři tisíce franků.“

„Ten dopis, který budu mít odevzdat, máte u sebe?“ zeptal se Gibassier a v duchu si pomyslil, jak snadno a bez rizika lze někdy získat čtyři tisícovky.

„Ne, pane! Bude napsán, teprve až projevíte souhlas se svým posláním.“

„Ano, souhlasím s ním v plné šíři,“ potvrdil Gibassier. „Takže zítra ráno se vydáte na cestu?“

„Přesně tak. Za úsvitu.“

Salvator spokojeně přikývl, sáhl do kapsy, vytáhl peněženku a Gibassierovi se naskytl pohled na celý vějíř bankovek. Unikl mu přitom lehký povzdech, jako by ho bodlo u srdce nad tou hromádkou tisícovek. Nicméně Salvator se tvářil, že nic nepozoruje, vzal prostě dvě tisícifrankovky a podal je Gibassierovi:

„Dobré účty dělají dobré přátele. Tady je záloha na cestovní výdaje. Zbytek dohodnuté sumy dostanete, jakmile se vrátíte s odpovědí…“

Položil bankovky na stůl. Gibassier je rychle sebral, promnul je zběžně mezi prsty a prohlédl si je pozorně proti světlu.

„Snad si nemyslíte, že bych vám dal falešné peníze?“ zatvářil se uraženě Salvator.

„To jistě ne, ale… ale třeba vás někdo mohl oklamat padělkem. Dnes už udělala technika takové pokroky… Kdy mi přinesete ten dopis?“

„Budete doma dnes večer?“

„Na krok se odtud nehnu.“

„Výborně! Tedy v devět hodin?“

„Budu vás čekat,“ řekl Gibassier, Salvator se mu uklonil a namířil si to ke dveřím. Bral už za kliku, když se najednou opět otočil.

„No to je dobré,“ zasmál se. „Nakonec abych běžel zase znova přes celou Paříž! Zapomněl jsem ještě na maličkost!“

„Na jakoupak?“

„Na kvitanci, pane Gibassiere! Rozumějte, ty peníze nejsou moje, kdepak by taky přišel ubohý veřejný posluha k takovým penězům, a abych vyplácel na cestovném dva tisíce, na to už teprve nemám…“

„Však jsem se také divil.“

„Takže mi dáte takové malé potvrzeníčko, že jste ode mne přijal dva tisíce franků? Docela jednoduché potvrzeníčko?“

„Můj ty bože, to je samozřejmé! Dostanete docela jednoduché potvrzeníčko.“

Gibassier se opřel oběma lokty o stůl a jal se krasopisně vyhotovovat potvrzenku. Když byl hotov, podal ji Salvatorovi, ten si kvitanci pozorně přečetl, usmál se a papír nadvakrát složil.

Gibassier ho pozoroval s jistým znepokojením. Ten úsměv se mu najednou vůbec nelíbil. A co teprve když si Salvator založil ruce na prsou a vrhl po něm pohled plný pohrdání a místo lehkého úsměvu vybuchl se sžíravým posměchem:

„To se musí nechat, vy jeden šejdíři podvodnická, že taková drzost a hloupost jako u vás se hned tak nesejdou. Je to vůbec možné, že věříte těm dětským báchorkám, co vám tu vykládám? To je neskutečné. To vám po tom nočním dobrodružství vůbec nedošlo, že z vás chci dostat pár řádek vašeho rukopisu?! Co se tak díváte, pane hrabě Ercolano? Klidně seďte a zapište si dobře za uši, co vám teď povím.“

Ohromený Gibassier si v tu chvíli uvědomil, jakou hloupost provedl, chňapl rukou po kvitanci, kterou Salvator stále ještě držel v ruce, ale veřejný posluha byl připraven. Obratem ruky vytáhl z kapsy pistoli, přiložil hlaveň Gibassierovi na prsa a zahřměl:

„Sedět a poslouchat!“

Gibassier, celý zelený a čelo zalité potem, se spíš zhroutil, než si sedl do židle a vytřeštěně zíral na Salvatora, který si pohrával se svou zbraní a usadil se u stolu naproti němu.

„Tak aby bylo jasno: vím, že jste byl odsouzen k nuceným pracím pro krádež a padělání úředních listin a že mnoho nechybělo a byl by vás stihl nejvyšší trest. Zachránil vás nedostatek důkazů v případě vraždy vesničana jménem Claude Vincent, která byla spáchána v jistém vykřičeném domě v ulici Froidmanteau. Měla v té věci prsty trpaslice Zrzavá Bláža a slečna Fifina, ale já mohu dokázat, že jste všecko začal vy. Protože vy první jste dal tomu nešťastníkovi ránu kusem železa! Ty dvě pak dílo dodělaly, jedna z nich už bručí za mřížemi kvůli jinému hříchu a ta druhá sem za vámi poslední dobou dolézá. Je to tak, jak říkám?“

„Ano,“ zahučel Gibassier.

„Jenže to není všecko. Pár dní po tom, co jste utekl z nucených

prací, jste se dal do kupy s Lorédanem de Valgeneuse a v jeho službách jste unesl z jednoho penzionátu ve Versailles děvče. Doplatil jste na to, protože vaši povedení kumpáni vám váš podíl z odměny za tu krásnou výpravu ukradli. Nechali vás na holičkách, ale zachránil vás nakonec pan Jackal. Ovšem ani spojenými silami s panem Jackalem jste nemohli zabránit, abych Mínu nevyrval z drápů Lorédana de Valgeneuse. Mám nad vámi, jak vidíte, vrch. Ale tentokrát jde o ještě vážnější věc, než je únos děvčete, za tu bych dal víc než těch pět set tisíc franků, které jsem vám dal sebrat včera o půlnoci. A upozorňuju vás, že každého, kdo se mi postaví do cesty, nemilosrdně rozdrtím! Poslouchejte dobře: Znáte ctihodného pana Gérarda Tardieua z Vanvres?“

„Je to můj přítel… kolega,“ zabreptal Gibassier.

„Vím. A jestlipak vás ten přítel někdy pozval k sobě na zámek?“

„To ne. Nikdy!“

„To od něho není pěkné. Ale napravíme to. Místo do Heidelbergu pojedete do Vanvres.“

„Ano… Jistě… Jsem ochoten… ale co tam budu dělat?“

„Všecko se dozvíte. Samozřejmě že cestovné do Vanvres je nižší než do Heidelbergu, ale uděláte-li všechno to, co vám za chvíli řeknu, dostanete deset tisíc franků. A ještě uděláte dobrou věc.“

„Deset tisíc… to je…“

„To je suma, kterou jste ráčil půjčit svému kmotřenci panu Pétrusovi, takže nebudete škodný. Jako zálohu vám přidám k těm dvěma tisícům, co už máte, ještě tři tisícovky,“ řekl Salvator.

„A na ty, prosím, budete chtít také… kvitanci?“ zeptal se zkroušeně vyplašený Gibassier.

„Vidím, že máte smysl pro humor i v obtížné situaci,“ odvětil s kamennou tváří Salvator.

„To je celé moje neštěstí,“ zabědoval Gibassier. „Příliš velká obrazotvornost… Ale to potom dostanu ještě pět tisíc?“

„Až se vrátíte z Vanvres! Až splníte, co vám bude uloženo!“

„A co mi bude uloženo?“

„Poslouchejte dobře. Pan Gérard byl právě jmenován starostou ve Vanvres a na oslavu svého jmenování pozval svých dvanáct přátel na večeři. Vás vynechal, protože byste byl třináctý.“

„Ano, on je strašně pověrčivý, taky jsem si všiml,“ odvážil se poznamenat Gibassier.

„Dáte mu tedy lekci ze slušného chování; to se snad přátelům nedělá, kvůli třináctce zapomenout na vztah! Vy, zkrátka, pane Gibassiere, se vydáte do Vanvres a z té večeře pana Gérarda tak na dvě hodinky odvedete. Z důvodů, které vám nebudu blíž vysvětlovat, potřebuju, aby se vzdálil na nějaký čas od svých hostů.“

„Ale… jak to mám zařídit, pane Salvatore?“

„Docela jednoduše. Pan Gérard jistě nic neodřekne panu Jackalovi. A vy, jeho kolega a přítel, za ním přijdete… asi tak kolem půl sedmé… do zahrady, protože ta slavnost se bude konat v zahradě… a přátelsky se na něj usmějete a vezmete ho kolem ramen a řeknete mu: Nejdražší kolego, náš společný šéf pan Jackal vás naléhavě prosí, abyste se ve věci nejvyšší důležitosti okamžitě odebral do hotelu Černá hlava v Saint-Cloudu.“

Gibassier se díval na Salvatora dost nechápavě.

„A to je všechno?“

„Všechno.“

„To mi nepřipadá tak obtížné, ale…“

„Ale?“

„Ale přivolám na sebe hněv pana Jackala! Víte, nerad šéfa rozčiluji… Nenašel by se nějaký lepší způsob, jak dostat pana Gérarda od večeře?“

„To by se nenašel,“ odsekl Salvator přísně. „A kromě toho vy pana Jackala vůbec nerozčilíte!“

„Jak to?“

„Pojedete s panem Gérardem až do Saint-Cloudu, chvíli tam s ním pobudete, půlhodinku budete dělat, že pan Jackal se opozdil a že vás to mrzí, a pak po půlhodince se dáte do smíchu a řeknete něco jako, pane Gérarde, my se pana Jackala už asi nedočkáme, on totiž to byl takový žert. Já jsem se dozvěděl, že pořádáte malou slavnost, ale vy jste mě na ni nepozval, no, a mne se to poněkud dotklo. Proto jsem si vymyslel jakousi menší pomstu, tuhle mystifikaci. Pan Jackal po vás vůbec nic nechtěl, jenom vás po mně dává pozdravovat… Pak se můžete rozloučit a nechat ho, aby se vrátil ke svým hostům. Vidíte, že jediný pohněvaný člověk tu může být pan Gérard. A z toho vás hlava bolet nebude.“

„To určitě ne,“ řekl Gibassier.

„Takže to uzavřeme,“ pousmál se lehce Salvator. „V půl sedmé budete ve Vanvres u pana Gérarda, pak se o něj na dvě hodiny podle

dohody postaráte a ráno si přijdete ke mně do ulice Mâcon, číslo čtyři, pro zbývajících pět tisíc. Tím je s vámi přirozeně vyrovnán pan Pétrus, pane kmotře!“

„Zajisté, pane Salvatore!“

„A zapište si za uši: žádné postranní myšlenky. Při prvním pokusu o úskok jste synem smrti…“

„Slibuji vám, že nepomyslím na nic jiného, než jak splnit váš úkol,“ vykřikl Gibassier a zkroušeně se před Salvatorem uklonil málem až k zemi.

Ten však už sbíhal dolů po schodišti.

Spěchal, protože se chtěl připravit na nadcházející večer, který měl rozhodnout o mnoha důležitých věcech.

16.

Zahradní banket

Uprostřed rozlehlé travnaté plochy, která vypadala jako zelený koberec rozvinutý až k zámku, do něhož se vstupovalo nádherným kamenným schodištěm, stál stůl a kolem něho sedělo jedenáct významných osobností, které sem zámecký pán pozval pod záminkou večeře, ale s nimiž si ve skutečnosti chtěl promluvit o nadcházejících volbách. Jejich počet omezil skutečně na jedenáct, aby spolu s ním stoloval rovný tucet, protože by byl umřel strachy, kdyby se mělo u tabule sejít třináct lidí. Počestný zámecký pán byl víc než pověrčivý.

Místní společenská smetánka přijala pozvání s velikou horlivostí, vždyť pan Gérard Tardieu byl vskutku cosi jako vládce celého kraje, a kromě toho každý z pánů mu byl něčím zavázán. Ten mu vděčil za peněžní půjčku, onen za svobodu, třetí za existenci. Jen on sám nebyl dlužen nikomu.

Ve Vanvres a okolí šel jeden hlas, že pan Gérard zasedne v poslaneckých lavicích, a ti nejhorlivější ze spoluobčanů rovnou navrhovali, aby reprezentoval Seinský departement. Pan Gérard takovou čest zprvu ve vší skromnosti odmítal, nepokládal se jí za

hodna, namítal, že toho pro vanvreský kraj ještě dost nevykonal, a také tvrdil, že je větší hříšník, nežli se lidé domnívají, ale to všechno se přecházelo mávnutím ruky a úsměvy, takže se posléze pan Gérard podvolil a pověřil své přátele, aby předložili jeho kandidaturu. Rozumí se, že deputaci, která ho přišla přemlouvat, nenechal odejít bez bohatého občerstvení a že jedenáct vyslanců veřejného mínění pozval na nejbližší čtvrtek k slavnostní večeři.

Teď tu tedy seděli u stolu pana Gérarda, a mělo-li by se soudit podle veselých jiskřiček blýskajících v očích stolovníků, nikdo nelitoval, že pozvání přijal. Bylo to svěží, milé odpoledne, podávala se vybraná jídla, pilo se ušlechtilé víno… Bylo už k šesté, blížil se večer, každý se pokoušel využít uvolněnosti, jíž mu propůjčovala lehká opilost, a proměňoval svou židličku v řečnickou tribunu, a vypadalo to, jako by se tu chýlil ke konci nikoli příjemný banket pod širým nebem, nýbrž plenární zasedání sněmovny.

Jeden z hostů, rolník a zažraný royalista, který si sliboval od poslanecké kariéry pana Gérarda, že mu pomůže půjčkou zvelebit statek, už kdovíjak dlouho pěl ve všeobecných frázích pajány na hostitelovy podnikatelské schopnosti; místní notář při přípitku srovnával zámeckého pána se starověkým Aristidem, jeden soudní vykonavatel za sebe chrlil hotové chvalozpěvy o tom, jak se pan Gérard bije a bude bít s hydrou anarchie; lékař, jenž se zabýval toxikologickým průzkumem vztekliny, líčil, jak pan Gérard, vyzbrojen svou dvouhlavňovkou, zbavil kraj vzteklého psa, a připil na budoucí úspěchy vědy v boji s tímto strašlivým onemocněním; a nakonec se objevil zahradník s věncem z vavřínu a karafiátů a slavnostně jej položil hostiteli na hlavu. Krátce řečeno, to všeobecné nadšení nad výborností velkého občana vanvreského právě vrcholilo, když se objevil sluha, oznamující, že přišel jakýsi cizí pán a přeje si s panem Gérardem okamžitě mluvit.

„Jméno neřekl?“ zeptal se pan Gérard nevrle.

„Ne, pane.“

„Tak mu vyřiďte, že přijímám jenom lidi, kteří mi sdělí své jméno a ohlásí, v jaké záležitosti přicházejí.“

Sluha se otočil na patách a kolem vypuklo nadšené volání. „Bravo! Bravo! Bravo!“ křičeli rozjaření stolovníci. „Báječně ho utřel,“ rozplýval se notář.

„Tak má mluvit poslanec,“ hřímal lékař.

„Ministr!“ ozval se dokonce další hlas a pan Gérard, usmívaje se, zvedal ruce nad hlavu.

„Pánové, pánové, prosím vás,“ opakoval na oko skromně, ale navýsost polichocen.

Sluha se mezitím vrátil.

„Ten pán přichází od pana Jackala a chce vám říci, že poprava pana Sarrantiho se koná zítra.“

Vanvreský pán najednou celý pobledl, vyskočil ze židle a rozběhl se za sluhou, který se vracel k vchodu do zámku.

„Už jdu, už jdu!“ křikl najednou zcela změněným hlasem.

I když už stolovníci začínali mít pěkně v hlavě, nebyl mezi nimi snad ani jediný, který by si nebyl povšiml, jakým dojmem zapůsobila ta dvě jména na jejich hostitele. Na chvíli zavládlo místo živé konverzace ticho, avšak většina z hostů věděla dost o Sarrantiho aféře, která vzbudila nemalý ohlas, a tak tu byl nový podnět k výměně názorů. Notář hned poznamenal, že ta celá věc se musela ctihodného a citlivého pana Gérarda bezpochyby hodně dotknout, vždyť ten ničema, pověřený výchovou dětí páně Gérardova bratra, byl usvědčen z vraždy obou neviňátek, kterou ke všemu provedl tak rafinovaně, že se ani nenašla těla ubohých obětí. To, že známý pan Jackal posílá pro pana Gérarda v den popravy, znamená určitě, že Sarranti chce v poslední chvíli učinit ještě nějaké doznání.

Většina s notářovým názorem souhlasila, ostatně čekalo je burgundské víno nejlepší sorty, dokonale vychlazené šampaňské, vedle na stole se připravovaly výborné zákusky, a tak se pozornost hostí soustředila na příští chuťové požitky; tím spíš, že po chvíli se objevil sluha, v každé ruce dvě láhve, a ohlašoval:

„Pan Gérard vám posílá na ochutnání ještě zvláštní révu z úrody 1811 a omlouvá se vám, že ho neodkladná záležitost odvádí do Paříže. Bude však zase brzy zpátky!“

„Výborně! Výborně!“ volali jako jedním hrdlem stolovníci a rázem se několik rukou natáhlo po nových lahvích vzácného moku.

Bylo slyšet hrčení kočáru, a tu si všichni uvědomili, že pan Gérard již odjíždí.

„Na jeho brzký návrat,“ vykřikl lékař, ostatní se hýkavě přidávali, zvedajíce číše k zdravici, i když u několika pánů již chtění dost přesahovalo jejich možnosti. Ti, co seděli, začali vstávat a ti, co stáli,

si už pomalu zase sedali, když se objevila na scéně nová bytost, jež úplně změnila náplň rozhovoru.

Bytostí, která způsobila učiněné pozdvižení, aniž kdo věděl, kde a jak se tu v zahradě vzala, byl náš starý dobrý přítel Roland, či vlastně, vzhledem k okolnostem – Brésil.

První ze stolovníků, který ho uviděl, vyrazil výkřik plný zděšení.

A nebylo se co divit. Pes se přehnal s vyplazeným jazykem, s naježenou srstí a rozpálenýma očima, takže pan notář zaječel, jako když ho na nože bere:

„U všech všudy, vzteklý pes!“

„Vzteklý pes? Kde je? Tamhle utíká! Podívejte se!“ spustili křik i ostatní a zraky všech se obrátily tam, kam ukazoval notář.

Zvíře vypadalo opravdu podrážděně, vrčelo a skučelo, pak s čenichem u země začalo obíhat stůl, nejdřív ve větších kruzích a potom stále v menších a menších, páni stolovníci už v duchu viděli, jak se na ně v nejbližším okamžiku vrhá, a každý přemýšlel, jak se spasí, když se pojednou ozvalo ostré zapísknutí a čísi hlas velitelsky poručil:

„Ke mně, Rolande!“

Zraky všech se obrátily k muži vybraně oblečenému do černých šatů s bělostným nákrčníkem z jemného batistu, který sestupoval ze zámeckého schodiště a rukama v rukavičkách si lehce pohrával se španělkou s lazuritovým držadlem. Zastavil se, pozvedl klobouk, přešel přes pěšinku vysypanou pískem na trávník, a zdvořile se ukláněje na všechny strany, kráčel rovnou k židli pana Gérarda, která byla teď volná. Pes poslušně a ukázněně za ním.

„Pánové,“ oslovil elegantní mladík udivené hosty, „jsem jeden ze starých známých našeho společného přítele pana Gérarda. Chtěl mi prokázat tu čest a osobně mě představit této vzácné společnosti při večeři, na kterou mne pozval, ale bohužel mne v Paříži zdržel stejný případ, který nyní vzdálil našeho společného hostitele z vašeho středu.“

„Myslíte aféru Sarrantiho?“ ozval se notář, kterému ihned otrnulo, když viděl, že pes je jako beránek a poslouchá mladého muže na pouhý pohled.

„Zajisté, pánové, myslím případ Gaetana Sarrantiho.“

„Zítra ho zkrátí o hlavu, bídníka jednoho,“ křikl rozčileně soudní vykonavatel, také jeden z hostí.

„Leda by se ovšem prokázala jeho nevina," řekl mladý muž, v němž čtenář zajisté poznal Salvatora.

„Jeho nevina? To asi těžko…," dal se opět slyšet notář.

„Kdopak ví? Kdopak může vědět, co se stane do zítřka, viď, Brésile?" řekl Salvator a pohladil psa po hřbetu. „Ale omlouvám se, že jsem tak mezi vás vpadl, chtěl jsem původně odjet s panem Gérardem, ale on nedal jinak, než že musím zůstat, a dokonce mě pověřil, abych místo něho zatím plnil úlohu hostitele."

„Ale to je znamenité! Bravo, bravo! Sedněte si na jeho místo!" volali hosté vanvreského pána jeden přes druhého a nejvíc bylo opět slyšet notáře, který se chopil láhve a přímo povykoval:

„A já vám s dovolením naleju a napijete se na jeho zdraví!"

Salvator ochotně přistrčil číši k notáři.

„To je správné," zvolal a chopil se naplněné sklenky, „ať sám pánbůh odmění po zásluze pana Gérarda!"

Ve chvíli, kdy přiložil pohár ke rtům, Brésil táhle zaskučel.

„Copak se děje vašemu psovi, že zase začíná?" ulekl se tak trochu notář.

„Víte, že jsem se jednu chvíli těšil, že je to zvíře vzteklé?" podotkl lékař.

„Vy jste se *těšil?*" podivil se Salvator.

„Pan doktor je vědec, vzteklina je jeho obor," vyjekl sedlák royalista, kterému víno stouplo nejvíc do hlavy.

„Dal bych mu totiž v tom případě dávku protijedu, který jsem sám připravil. Chci ho při vhodné příležitosti vyzkoušet," vysvětlil lékař.

„Jenže můj Brésil není pokusné zvíře," řekl Salvator. „Je to velice chytrý pes a ví, co dělá."

„Teď nám tady zrovna pod stolem kouše trávu a odhrabává hlínu," ozval se soudní vykonavatel.

„To asi ze strachu o pana Gérarda! Třeba mu něco hrozí… Víte, že zvířata mívají někdy podivuhodná tušení?"

Lékař vrhl pohled pod stůl. Brésil tam očichával půdu a hrabal packami.

„Ale proč má tak zježenou srst? A podívejte se, jak má krví podlité oči! Je celý rozdrážděný."

„Trochu rozdrážděný je, to je pravda," připustil Salvator. „Ale má k tomu důvod. Trápí ho totiž jedna hrozná věc."

„Jaká?“

„On měl totiž dva pány, které nesmírně miloval. Malého chlapce a mladé děvče. Chlapec byl zavražděn, děvče se ztratilo, ale pak se zase nalezlo, také díky Brésilovi. Dobře hledal, a vlastně… ještě hledá…“

„Ještě hledá? Jak to? Koho?“ řekl zvědavě lékař.

„Toho mrtvého chlapce, jeho tělo. Přesněji řečeno místo, kam byl zahrabán,“ odvětil Salvator a mezi hosty to údivem jen zahučelo.

„Snad ne tady, na zahradě ctihodného pana Gérarda?“ zasmál se lékař. „Promiňte, ale to zní jako příběh z románu!“

„Dokonce z velice hrůzného románu,“ řekl s největší vážností Salvator.

Na chvíli zavládlo ticho a do něho zavyl nečekaně Brésil tak pronikavě, tak naříkavě, že všem málem ztuhla krev v žilách. Notář si polekaně odplivl, lékař zamumlal: „Tiše, neštěkej nám tu, zvíře jedno,“ a soudní vykonavatel se chytil Salvatora za rukáv.

„A můžete nám tedy k té věci něco říct?“ ozval se čísi hlas.

„Jistě, pánové,“ přisvědčil Salvator. „Můžete ode mne slyšet celý ten příběh, nebo spíš drama, které bych si dovolil nazvat titulem Počestný občan neboli Zdání klame.“

„Počestný občan neboli Zdání klame?“ zvolal notář. „Jako titul se mi to zamlouvá! Jako název je to výborné!“

„Jako příběh se vám to už bude zamlouvat méně,“ řekl Salvator. „I když vám zatím jméno skutečné hlavní osoby neřeknu. A nazvěme ho… třeba pan Giraud.“

„Pan Giraud, to zní skoro jako pan Gérard,“ poznamenal notář.

„Jen dvě písmenka jsou jiná,“ prohodil nedbale v odpověď Salvator.

„K věci, prosím pěkně, k věci,“ řekl lékař a nepřestával pozorovat Brésila, který funěl pod stolem a rozhrabával tam tlapami zemi.

„Ano, pánové, k věci,“ opakoval Salvator a začal vypravovat příběh nám už dobře známý.

O muži, který se dopustil těžkého hrdelního zločinu.

O muži, který ukázal tolik podlosti a zbabělosti, že za čin, jejž spáchal, byl s to nechat poslat na smrt nevinného člověka.

Nebudeme čtenáři opakovat všechny ty smutné události, které pod smyšleným jménem Salvator vypověděl hostům na vanvreské zámecké zahradě.

Řekneme pouze, že činy onoho smyšleného pana Girauda vzbudily u všech přítomných hněv, opovržení a hnus.

A když se dozvěděli, že nevinně odsouzenému hrozí, že snad již za několik hodin odevzdá svou duši bohu, jejich rozhořčení a kletby neznaly mezí.

„Dobrý bože, cožpak se nenašel nějaký důkaz, který by soudu otevřel oči?“ zhrozil se lékař a pod dojmem Salvatorova vyprávění si stejně jako ostatní ani nepovšiml, jak horlivě se činí Brésil pod stolem.

„Ten důkaz se již našel,“ řekl Salvator. „Přesněji řečeno, našel ho dobrý, věrný Brésil. Jenže potom se znovu ztratil…“

„Znovu se ztratil? A jaký to byl důkaz?“ vykřikl notář.

„Kostra zavražděného chlapce!“

Ohromení a úděs jako by všechny přítomné zmrazily po těchto Salvatorových slovech. Jen lékař se hned vzpamatoval a vykřikl:

„Měl jste okamžitě zavolat policii a vyžádat si přítomnost lékaře!“

„To jsem udělal…, jenže mezitím kostra zmizela a policejní orgány se mi vysmály do očí.“

„A vy teď… hledáte pozůstatky… toho chlapce?“ vypravil ze sebe těžce soudní vykonavatel.

„Můj ty bože, ovšem! Vždyť je odklidil vrah! Pan Sarranti to určitě nebyl!“

„Sarranti?“ zašumělo to vzrušeně kolem. „Proč najednou mluvíte o Sarrantim?“

„Vyslovil jsem jeho jméno? Dobrá, nevezmu je už zpět!“ řekl ostře mladý muž.

„Sarranti, Sarranti přece…“

„…je otec jednoho z mých přátel; ale i kdyby byl cizí, snažil bych se mu pomoci, protože si myslím, že to je prostě lidská povinnost; mimochodem, já jsem přesvědčen o jeho nevině!“

„A máte nějakou naději ty ostatky někde objevit?“ zajímal se lékař dál o osud nešťastného chlapce.

Salvator hned neodpověděl. Rozhlédl se kolem sebe a pak se podíval lékaři přímo do očí:

„Možná že právě tady.“

„Tady ve Vanvres? V zámecké zahradě pana Gérarda?“ vypískl sedlák royalista.

„A proč ne?“

Pes pod stolem opět táhle a žalostně zavyl, jako kdyby odpovídal na slova svého pána.

„No prosím, pánové, dokonce ani můj milý Brésil neztrácí naději, že se nám to podaří," dodal Salvator.

„Jak to myslíte?" zeptal se soudní vykonavatel.

„Neříkal jsem vám, že pořád hledá pozůstatky svého někdejšího malého pána? Mám dojem, že zatímco jsem vám vyprávěl první čtyři dějství dramatu, Brésil pracuje na pátém. Podívejte se pod stůl, pánové!"

Salvator nadzvedl ubrus a hlavy páně Gérardových hostů se ponořily pod stůl.

„U všech čertů," vykřikl první ze všech lékař, kterého Salvatorovo psisko nepřestávalo zajímat, byť i k jeho lítosti nebylo stiženo vzteklinou. „On tam hrabe! On tam hrabe jako pominutý!"

„Vždyť má pod sebou hotovou jámu," zvolal notář.

„Bude už mít víc než metr do hloubky," podotkl Salvator.

„A vy říkáte, že hledá…," zablekotal soudní vykonavatel.

„Usvědčující důkaz!"

„To jest?"

„Pozůstatky zavražděného chlapce."

Salvatorova slova, vyřčená poté, co vypověděl otřesný příběh dvou dětských obětí, a k tomu ve chvíli, kdy už se začaly mezi stromy v zahradě vkrádat stíny, nahnala přítomným takový strach, že jim málem vstávaly hrůzou vlasy na hlavě. Bezděky odcouvali jeden po druhém od jámy, pouze lékař si dodal odvahy a ukázal Salvatorovi na stůl, pod nímž se Brésil pilně věnoval svému úsilí.

„Překáží nám," upozornil.

„Pomůžete mi?" zeptal se Salvator.

Oba muži vzali stůl, zvedli jej a odnesli několik kroků stranou.

Hrabající pes, jak se zdálo, si té změny ani nepovšiml.

Salvator se podíval přes rameno na pány postávající v hloučku opodál.

„Ke všem čertům, jsme přece chlapi, ne?"

„Ano, ano," zakoktal notář, „přiznávám, že jsem zvědav na to, jak se to všechno rozuzlí."

„Už to brzy bude," řekl Salvator, „přistupte, pánové, blíž, nebojte se!"

Kolem Brésila se utvořil kruh.

Hloubil svou jámu s tak vytrvalou pravidelností, až přihlížejícím připadalo, že spíš než zvíře tu pracuje jakýsi stroj. Ale Salvator ho tiše povzbuzoval, pes co chvíli k němu jakoby na poděkování zvedal hlavu a hrabající tlapy se jen míhaly. Asi po pěti minutách se Brésil zarazil, z hrdla se mu vydralo táhlé zakvílení a pak se zafuněním přiblížil čenich k jednomu místu ve vyhrabaném dolíku.

„Tak tady to je!“ vykřikl Salvator, „ty jsi to přece našel, Brésilku, no, ty jsi hodný pes! Tak počkej, počkej, teď už nemusíš hrabat, teď už to obstaráme my.“

Skočil do vyhloubené jámy, ohmatal zemi na nejhlubším místě a zavolal na lékaře:

„Pojďte, pane! Podívejte se! Tady!“

Lékař se spustil dolů k Salvatorovi (jeho spolustolovníci, už napůl vystřízlivělí, jen užasle přihlíželi), sklonil se k označenému místu a ucítil pod špičkami prstů cosi velice jemného, hebkého. Zvedl k Salvatorovi zrak a zahučel:

„Och, můj ty bože, to jsou… to jsou vlasy!“

„Vlasy!“ neslo se od úst k ústům mezi přihlížejícími hosty pana Gérarda.

„Ano, pánové, vlasy… Donesete-li někdo svíčku, můžete se o tom přesvědčit.“

Několik se jich rozběhlo k zámecké budově a po chvíli se objevili se svíčkami nebo se svícny v rukou.

Salvator mezitím přinesl z kůlny, kam si zámecký zahradník ukládal nástroje, pořádný rýč.

Hosté se rozestavili kolem jámy a svit jejich svící ozářil ponuré místo. Bylo vidět jako ve dne.

Pod vyhrabanou zeminou se objevil chuchvalec plavých vlasů.

„Pokračujte,“ ozval se chladnokrevný hlas lékaře, u něhož vědomí stavovské povinnosti přemohlo všechno zděšení. „Tu exhumaci musíme dokončit!“

„To právě chci udělat,“ řekl Salvator. „Pánové, prosím vás, vezměte ten ubrus ze stolu a roztáhněte ho tady u jámy.“

Poslechli ho.

Salvator s nejvyšší možnou úctou obryl kus země kolem nálezu, potom odhodil rýč a téměř něžně vzal do rukou v bílých rukavičkách dětskou lebku a položil ji jemnocitně na tu provizorní podušku. Přihlížející dlouze zaúpěli, ale Salvator se znovu chopil rýče a

pokračoval v smutném díle. Část po části tak skládal pozůstatky dětského těla, pozorně kladl každou kost na příslušné místo, každou i pojmenoval, k nesmírnému údivu přítomných, hlavně však lékaře, odborným anatomickým názvem.

„Račte být kolega? Lékař?“ zeptal se, když Salvator skončil.

„Ne, pane. Ale anatom ze záliby,“ odpověděl mladý muž a pak se obrátil ke všem přítomným a pokračoval: „Pánové, jste mi svědky, že jsem tu před vašima vlastníma očima našel zakopanou kostru dítěte.“

„Ano, byl jsem svědkem toho, že se zde našla kostra chlapce ve věku asi tak osm až devět let,“ ozval se lékař, který žádost o svědectví, s níž se obrátil Salvator na všechny, vztahoval hlavně a především sám na sebe.

„Všichni jsou svědky,“ opakoval Salvator zastavuje se pohledem do očí u každého ze stolovníků, „a všichni jsou ochotni to dotvrdit i před soudem?“

„Ano, ano, ano…,“ ozvalo se sborem.

„Navrhuji, aby se o tom pořídil zápis,“ rozpomenul se soudní vykonavatel na úřední postup.

„Je připraven,“ odvětil Salvator. „Byl jsem si jist, že se tu najde to, co jsme pak skutečně objevili. Tady je.“

Přečetl svědecký zápis, sestavený podle všech příslušných regulí, a bylo v něm všechno, i přesný popis místa a okolnosti, za nichž byla kostra chlapce nalezena, což dokazovalo, že to nebylo poprvé, co Salvator navštívil zámeckou zahradu ve Vanvres. Stačilo jen připojit jména těch, kdo byli exhumaci přítomni, a podepsat.

„Kalamář, prosím!“ zavolal Salvator na jednoho ze sloužících, kteří s očima navrch hlavy jako bez dechu sledovali, co se děje v zahradě jejich pána. Příkaz byl tak samozřejmý a přísně vyřčený, že v několika okamžicích měl kalamář i pero před sebou.

Jeden po druhém podepsali všichni připravenou listinu, Salvator ji potom pečlivě uložil do kapsy, pohladil ještě jednou Brésila a pak zavázal ubrus s pozůstatky chlapce na uzel.

„Pánové, děkuji vám za vaši pomoc a prosím vás, abyste mi dovolili se vzdálit. Nesmím ztrácet čas. Zítra ve čtyři hodiny odpoledne má být popraven naprosto nevinný člověk.“

„Vy jste ale říkal, že ten nevinný člověk… je Sarranti,“ ozval se notář.

„Říkal jsem to, pane,“ přikývl Salvator, „a říkám to teď znova.“

„Ovšem… s tou smutnou záležitostí měl co dělat… také náš hostitel… pan Gérard,“ pokračoval notář.

„To je pravda. Měl s ní co dělat, vážený pane…“

„Ale to by potom znamenalo,“ přerušil ho lékař, „že ten muž z vašeho vyprávění… pan Giraud… jednoduše je…“

„Pan Gérard?“

„Ano, ano…,“ zahučelo to koleni Salvatora. „Co si vlastně máme myslet?“

„Myslet si, pánové, můžete, co chcete,“ řekl Salvator. „Ostatně zítra už nebudeme odkázáni na to, co si myslíme, protože budeme mít o všem naprostou jistotu… Mám tu čest se vám poroučet, pánové. A pojď, Brésile!“

A mladý muž i se svým psem rychle odkráčel, zanechávaje hosty pana Gérarda v takovém zděšení, že je snad nemožné je vůbec nějak popsat.

17.

Co pan Gérard našel, či spíš nenašel po návratu do Vanvres

Když Gibassier opustil Gérarda u městské vstupní brány d'Enfer a přesně podle Salvatorova pokynu mu (ostatně s gustem) prozradil, že si z něho jen vystřelil, že to byla oplátka za půjčku, protože ho nepozval na banket do zámku, první myšlenkou vanvreského pána bylo okamžitě zaběhnout za šéfem tajné policie a žádat zadostiučinění za špatný vtip, který mu vyvedl jeho agent. Ale vzpomněl si na kousavý tón, jakým s ním pan Jackal obvykle mluvíval a který jemu, Gérardovi, šel tak strašně na nervy, že každé setkání s tím pánem čítal k nejtrapnějším okamžikům v životě. Ostatně jak by před ním vypadal? Jako zapšklý školáček, který si jde stěžovat na kamaráda k panu učiteli.

Zavrhl tu myšlenku také proto, že se ho začínalo zmocňovat jakési nejisté tušení, že ve Vanvres se dějí za jeho nepřítomnosti nějaké neblahé věci. Ostatně ať byly důvody Gibassierova nechutného žertíku jakékoliv, určitě to neprovedl pro to, že by se urazil kvůli opominutému pozvání na slavnostní večeři. Takovým jeho přítelem se Gibassier určitě necítil! Ne, v té podivné záležitosti bylo skryto jiné čertovo kopýtko!

Nad Vaugirardem se schylovalo k bouřce, Gérard zaslechl už dunění hromu, a tak se rychle rozhodl a pohotově zavolal na fiakristu, kterého tu Gibassier zanechal i s ním:

„Příteli, vracím se nazpět do Vanvres! Pět franků za hodinu, ale práskněte do koní! Spěchám."

„Dobře, dobře, občane," souhlasil kočí, „aspoň ujedu bouřce. Ale to víte, jsou to jenom koně a mají jen čtyři kopyta. A už jednu cestu za sebou!"

Fiakrista měl pravdu. Z Vanvres až k bráně d'Enfer to jeho spřežení trvalo pět čtvrtí hodiny, ke zpáteční jízdě, pravda, ve tmě a za hromů a blesků, potřebovali o dobrou čtvrthodinu víc.

Na věži odbíjela desátá, když pan Gérard vystupoval před svým sídlem ponořeným do hluboké tmy.

Ačkoliv nebyla stažena ani jediná okenice, v žádném z oken nebylo vidět světlo.

Neudivilo ho to příliš. Bylo již pozdě, hosté určitě odešli a čeleď byla patrně někde po svých. Vystoupil po schodišti k hlavnímu vchodu, zdálo se mu, že je pootevřeno – a skutečně: dveře vedoucí na ulici byly skoro dokořán. Zamračil se. Je to pěkná neopatrnost od služebnictva, nechat dveře nezamčené a okenice nepřibouchnuté. Na noc, a když se k tomu zřejmě budou všichni čerti ženit! Rozhodl se, že jim za to pěkně vycinká.

Vstoupil, zavřel za sebou a ve tmě dotápal k správcovu bytu. I tady byly dveře otevřené.

Zavolal na správce, nikdo však neodpověděl. Pan Gérard udělal několik kroků, nohama našel poslepu první schod a zavolal lokaje.

Opět žádná odpověď.

„Všecko to žere v kuchyni," zamumlal si sám pro sebe, vtom zasvítil blesk, vzápětí se rozburácel hrom a pan Gérard v té vteřině světla zahlédl, že rovněž dveře vedoucí na zahradu jsou dokořán. „No, co tohle má znamenat?! Copak v celém domě není živá duše?" zašeptal a plížil se podél zdi dál předsíní.

Na konci zahlédl světlo mdle probleskující z kuchyně.

„To jsem si mohl myslet. Ti darebáci debužírují," zahromoval a pustil se ke kuchyni.

Na prahu zůstal stát jako opařený.

V kuchyni bylo prostřeno – ale nikde ani živáčka.

„Co se to tady děje?" zabručel, vzal kuchyňskou lampu a přešel chodbou do jídelny.

Byla prázdná.

Proběhl celým přízemím – bylo úplně pusté.

V prvním patře také ani noha.

Ve druhém poschodí totéž. Jako vymeteno.

Znova zavolal – ale odpověděla mu jen ponurá ozvěna.

Vrátil se ke schodišti, musel se však přidržovat rukou zábradlí, poněvadž nohy mu podklesávaly při každém kroku. Konečně se

dostal zase do předsíně a potom ven k východu, vedoucímu na zahradu.

Zvedl lampu, aby se tam podíval, vtom však prudký závan větru zhasil svíci a pan Gérard se ocitl ve tmě. Zmocnil se ho nevysvětlitelný a zároveň nepotlačitelný pocit strachu a prudké nutkání vrátit se k sobě do pokoje a tam se zabarikádovat, když vtom vyrazil hrůzyplný výkřik a strnul, jako by ho přikoval k zemi.

Šlehnutím blesku se otevřelo nebe a v tom záblesku pan Gérard spatřil na trávníku převržený stůl.

Kdo mohl ten stůl převrátit? Neviděl nakonec špatně, nezdálo se mu to? Vždyť ten záblesk trval jen zlomek sekundy!

Odvážil se sejít krok co krok z vnějšího schodiště zámku, a hmataje před sebou rukou jako slepec, po paměti se ubíral kupředu.

Pojednou mu připadlo, že ztrácí pod nohama půdu, zavrávoral, uskočil, a v téže chvíli se obloha opět rozsvítila a pan Gérard spatřil před svýma nohama jámu hlubokou jako příkop u cesty.

Cosi jako výkřik se mu vydralo z hrudi, ale nebyl to výkřik lidské bytosti, nýbrž skřek budící děs a plynoucí z děsu.

„Ne, to není možné! To se mi zdá!“

Svezl se k zemi a kolena se mu zabořila do čerstvě vykopané půdy. Zašmátral rukama kolem a zuby se mu rozdrkotaly hrůzou. Nemýlil se, zrak ho prve nešálil, byla tu jáma, čerstvě vykopaná jáma, tak hluboká, že rukama ani nemohl nahmátnout dno.

„Někdo… někdo tu byl, když jsem byl pryč… a našel hrob,“ zasípěl těžce. „A… vyhrabali… kostru!“

Zacpal si pěstí ústa, avšak mezi prsty mu unikal dál nářek jako truchlivý, usedavý vzlykot.

„Panebože, co si teď počnu? Co si počnu?“ opakoval a začal jektat: „Utéct… utéct… utéct!“

Vyskočil, vrhl se bezhlavě vpřed, po deseti krocích narazil na jakýsi předmět a svalil se k zemi jako žok.

Zaslechl cosi jako zachrochtání, zvedl se, chtěl pokračovat v úprku, zarazil se však, poněvadž ten zvuk zněl jako člověčí zasténání.

Někdo živý tu tedy přece byl.

Ale kdo? A co zde dělá?

Ať už tu dělá cokoliv, je to člověk, je to jeho nepřítel! Napadlo ho, že se ho musí zbavit, jenže neměl žádnou zbraň a marně se po nějaké ohlížel. Vzpomněl si, že nedaleko je bouda se zahradníkovým

nářadím, skokem se k ní vrhl a ozbrojil se rýčem.

Vrátil se k tomu člověku, hrozný jako Kain hotovící se zabít Ábela.

Další blesk sjel po obloze a Gérard se napřáhl rýčem nad hlavou.

„Jezusky, pane Gérard, vy jste… hodnej," ozval se zdola opilý, zadrhávající hlas. „Odežeňte ty… potvory mouchy… jojo!"

„Opilý namol," zašeptal pan Gérard a spustil zase rýč, zatímco chlap se pomalu sbíral ze země na kolena a věšel se na kabát Gérardovi, který se rozčilením třásl od hlavy k patě.

„Představte si, ty rošťáci tu… turecký," blekotal opilý chlapík, „no, to si představte, že mě kvůli jednomu klukovi ošklivýmu, no, bylo mu deset, kterýho jsem zabil, a to ještě ani přesně nevím, no, představte si, oni mi za to zahrabou zaživa! A natřeli mě medem, aby si na mně ty mrchy mouchy pochutnaly! Jó, to je štěstí, že jste přišel, pane," pletl opilec páté přes deváté, „vy jste mi tím rýčem vykopal z hrobu. Konečně jsem se dostal ven. Ale sakra práce, že jste se s tím nadřel, pane Gérard! Já jsem vám za to hrozně, ale hrozně vděčnej, a kdybych žil sto let, tak vám, pane Gérard, tu službu nikdy nezapomenu!"

Najednou si Gérard uvědomil, koho má před sebou. Jeden z jeho hostí na slavnostním banketu, to sedlačisko, které tak velebilo jeho podnikatelské schopnosti! Copak ten člověk asi ví, napadlo ho okamžitě. A zdalipak si vůbec na něco vzpomene?

Na tom spočíval celý další nešťastníkův osud.

„Ale ke všem čertům… kde jsou… kde jsou ostatní?" rozpomněl se najednou vrávorající chlapík a rozhodil bezmocně rukama.

„Na to se vás právě chci zeptat," řekl Gérard.

„Ne, ne, dovolte, já se vás na to chci zeptat," zabreptal opilý a zavrtěl rozhodně hlavou.

„Přece to musíte vědět! Vzpomeňte si: co se tu dělo po mém odchodu?" zatřásl jím Gérard.

„To už jsem vám řekl, vážený pane Gérarde! Žraly mě mouchy!"

„Myslím ještě před tím. Copak si na nic nevzpomínáte?" dotíral dál vanvreský pán.

„Já jsem asi zamordoval nějaký dítě."

Teď zavrávoral Gérard. Cítil se najednou, jako by měl upadnout.

„Heleďte," položil mu ruku na rameno opilec, „to se tak podlamujou nohy vám, anebo mně?"

„Vám, příteli,“ vzpamatoval se Gérard, „ale buďte klidný, opřete se o mne a já vás odvedu. Ale napřed mi řekněte, co se stalo, když jsem odtud odešel.“

„Jo, počkejte, to máte pravdu, vždyť vy jste vodešel,“ potřásl hlavou sedlák a důležitě zvedl prst. „Protože pro vás přišli od pana Jackala, že zítra uříznou krk… tomu lumpovi… Sarrantimu.“

„No dobře, ale co bylo pak? Po mém odchodu.“

„Jo, po vodchodu… Počkat, počkat, počkat… To já vím… Potom přišel ten mladík, co jste ho za námi poslal.“

„Já za vámi někoho poslal? Koho?“

„No přece takového mladýho fešáka s vlasy jako havran. Byl celej v černým a měl bílý rukavice a bílej nákrčník. Vypadal jako notář, ještě líp.“

„Byl sám?“

„To nebyl. Byl se psem. To byste ale musel vidět, jaký to bylo zuřivý zvíře! A to byl zrovna ten moment, co jsem spad do tý jámy. Jezusky, to psisko ale umělo hrabat!“

„Hrabat?“

„No jo, hrabat! Tady pod stolem. A víte, najednou jako když se pode mnou zatřese země, a šup… a začaly mě žrát mouchy.“

„A co dál? Co si ještě pamatujete?“ naléhal Gérard.

„Co si ještě pamatuji? No nic! Vy si myslíte, že si člověk může něco pamatovat, když ho žerou mouchy kus po kuse? Vy jste dobrej!“

„Poslyšte,“ zatřásl jím Gérard a takřka zaškemral, „jste přece můj dobrý přítel, zkuste si vzpomenout, jak to bylo!“

Opilec přivřel víčka a začal počítat na prstech:

„Ne, je to tak, my jsme byli… kolik nás bylo… Sarranti a Jackal a pak ten mládenec s bílým nákrčníkem a ten pes Brésil…“

„Brésil! Brésil,“ vykřikl zděšeně pan Gérard, chytil muže pod krkem a znovu jím zatřásl.

„Říkáte, že se jmenoval Brésil?“

„Jezusky, co to se mnou děláte? Vždyť mě uškrtíte! Pomoc! Pomoc!“ rozeřval se opilý sedlák na celé kolo a pan Gérard se nenadále svezl na kolena a sepjal ruce.

„Člověče nešťastná, nekřičte! Prosím vás, buďte tiše! Nikoho nevolejte,“ zapřísahal ho téměř plačky.

„Tak mě ale nechte odejít! Já už tu nechci bejt!“

„Ovšem, ano, příteli. Půjdu vás doprovodit. Opřete se o mne.“

„No dobře; jenomže… že vy máte v hlavě?“

„Jak to?“

„Vždyť se taktak držíte na nohách!“

A opravdu, místo aby někoho podpíral, potřeboval pan Gérard spíš, aby se sám o někoho opřel. Ale přesto s velkou námahou a pln obav dovlekl opilého sedláka jakžtakž ven ze zahrady. Ovšem uklidnil se, teprve když uviděl, jak mizí na konci ulice. Šněroval si to sem a tam, vrávoral při každém kroku, a pokaždé když mu podklesly nohy, si mumlal: „Ty mi daly… včely jedny… prokletý, darebný!“

Když zmizel ve tmě a jeho hlas utichl, pan Gérard se vrátil zpět do zámku stejnou cestou, kudy přišel poprvé. Zavřel za sebou hlavní bránu, a jako by se cítil už obrněn svými prvními objevy, vydal se přímo k jámě a začal ji znovu prozkoumávat a prohmatávat rukama. Nenašel nic a po chvíli i blesk, provázený úderem hromu, mu ukázal, že je prázdná. Spustil se prudký liják, ale pan Gérard ani v nejmenším necítil ty těžké kapky deště, seděl na kraji jámy s nohama spuštěnýma dolů, s hlavou složenou v dlaních a pokoušel se odhadnout svoje vyhlídky.

Jen na dvě hodiny byl vylákán pod směšnou záminkou, a stačilo to, aby všechny jeho naděje na klid a pokoj byly tytam; tolik mučivých chvil musil přestát, když se pokoušel zastřít svůj zločin, a co z toho všeho zbylo? Ne, žádné výčitky svědomí, ale pouze vědomí toho, že je vrahem, a hrozný strach, že ho čeká popraviště. Kdy vlastně začala jeho katastrofa? Možná že právě ve chvíli, kdy se domníval, že konečně dospěl k vrcholu poct, k naplnění svých tužeb. Ještě docela nedávno se viděl, jak zasedá do poslanecké lavice, a teď sedí na kraji osudné jámy a má před sebou vidinu lavice obžalovaných v porotní síni; sedí tam, cítí, že z obou stran se lokty dotýká četníků, a schovává hlavu mezi ramena, aby se vyhnul dotěrným pohledům zvědavců, kteří se mermomocí chtějí podívat na Gérarda Tardieua, toho *počestného muže*… A pak, někde vpovzdáli uprostřed náměstí, jemuž dominuje budova se špičatými věžičkami, se vynořuje mezi vzrušeným davem obrys dvou hrůzných rudých ramen onoho nástroje, jenž pronásleduje ve snách všechny zločince, všechny vrahy…

Lidumil z Vanvres byl ovšem muž kalený z tvrdé oceli. Vždyť před chvilkou se to znovu ukázalo, když se chopil na zahradě rýče;

nebyl by se štítil další vraždy, kdyby se tak mohl vyvléci z té první; uvědomil si však, že musí bezpodmínečně hledat prostředek, jak vyklouznout ze všeho bez nového zločinu. Ty dva, které měl na krku, stačily ažaž.

Utéci, vzít nohy na ramena, ani nesmeknout, ztratit se, tak jako se naráz ztratili všichni ti jeho hosté z banketu, zastavit se za horami, za doly, a až pod ním padne kůň, skočit na jiného, měnit je třeba na každé poštovní stanici, přeplavit se přes moře a zarazit se až v Americe.

Ano, ano!… Ale kde vzít pas? Na první zastávce mu přednosta pošty odmítne poskytnout koně a pošle pro četníky.

Ne, jedině Jackal může pomoci, musí jít za ním, svěřit mu všechno a požádat ho o radu.

Odbíjela jedenáctá hodina.

Na dobrém koni – a pan Gérard měl ve stáji dva vynikající běhouny – by musel do půlhodiny dojet až na dvůr pařížské prefektury!

Určitě je to to nejlepší, co může podniknout.

Vyletěl jako šipka, zaběhl do stáje, sám si osedlal koně a vyvedl ho vedlejšími vraty, pak velice pečlivě za sebou zavřel, skočil do sedla jako mladík, nasadil koni ostruhy a bez klobouku, nedbaje větru ani deště, který bičoval jeho prostovlasou hlavu, vyrazil zběsilým tryskem po silnici do Paříže.

18.

Doličné předměty

Salvator se ohlásil u pana Jackala právě ve chvíli, kdy se Gérard Tardieu pustil na svou zběsilou jízdu z Vanvres do Paříže. O šéfu tajné policie se říkalo, že neví, co je noc, a že spí pouze tak, jako někteří lidé jsou zvyklí jíst: vstoje. Protože vydal příkaz, že Salvator má k němu kdykoliv volný přístup, ohlásili jeho příchod ihned. Nicméně musel asi pět minut posečkat, než Jackal vyřídí jakési naléhavé hlášení. Po pěti minutách Salvator vstoupil jedněmi

dveřmi, zatímco druhými pan Jackal propouštěl strážníka; odložil do kouta pracovny pečlivě svázaný ubrus s pozůstatky nebohého chlapce a pes Roland si k tomu smutnému uzlíčku lehl a žalostně zavyl.

Jackal si nadzvedl brýle na čelo a ukázal na židli před sebou. Jeho pracovna byla v polotmě, lampa se zeleným stínidlem vrhala kužel světla jen na stůl, takže když se Salvator posadil, zaléval její osvit oba muže od kolen dolů, zatímco hlavy se jim ztrácely ve stínu.

„To je překvapení, drahý pane Salvatore!“ přerušil Jackal mlčení. „Netušil jsem, že jste v Paříži.“

„Vrátil jsem se před několika dny.“

„A jakým novým okolnostem mohu děkovat za potěšení, že vás znovu vidím? Protože vy nevděčníku jeden, vy se objevíte vždycky jen tehdy, když už není zbytí.“

Salvator se pousmál.

„Člověk si vždycky nemůže dopřát radost, aby se řídil svými sympatiemi. Měl jsem dost běhání.“

„Ale prosím vás! A odkudpak jste právě teď přiběhl?“

„Z Vanvres. Od jednoho z vašich přátel.“

„Od jednoho z mých přátel?“ opakoval Jackal, jako by pátral kdovíjak hluboko v paměti.

„Přesněji řečeno: od jednoho z vašich známých.“

„Vy mě uvádíte do rozpaků,“ řekl pan Jackal. „Přátele bych mohl spočítat na prstech jedné ruky, známých mám ovšem hromadu!“

„Nechávám vás dlouho v trapné nejistotě,“ řekl mladý muž velice vážným hlasem. „Přicházím od pana Gérarda.“

„Neříkejte!“ pravil šéf tajné policie, sáhl po tabatěrce a ponořil do ní prsty. „Od pana Gérarda? Ale já mezi svými známými žádného pána toho jména nemám…“

„Ale ano! Připomenu vám ho jedinou větou: je to ten člověk, který spáchal zločin, za nějž chcete dát zítra popravit Sarrantiho!“

„No ne!“ vykřikl Jackal a kýchl po své dávce šňupavého tabáku tak hlučně, že se všechno kolem otřáslo. „Víte, co mi tu říkáte? Copak vážně věříte, že bych mohl znát vraha a…“

„Pane Jackale,“ přerušil ho Salvator, „náš čas je vzácný, ani já, ani vy si nemůžeme dovolit jím zbůhdarma mrhat, šetřme si ho tedy. Vyslechněte mě teď, prosím, bez přerušování. Známe se přece už příliš dlouho na to, abychom šli jeden proti druhému! Vy

představujete jistou moc, já také, však to dobře víte. Nechci vám připomínat, že jsem vám kdysi zachránil život. Rád bych jen upozornil, že ten, kdo proti mně jen zvedne ruku, na to doplatí do čtyřiadvaceti hodin.“

„Povinnost je mi, pane Salvatore, nad vlastní život, a vyhrůžky na mne neplatí…“

„Ale já vám vůbec nevyhrožuji,“ namítl Salvator se svým pověstným klidným úsměvem v tváři. „A na důkaz toho rád změním formu svého vyjádření. Myslíte, pane Jackale, že ten, kdo proti mně zvedne ruku, na to do čtyřiadvaceti hodin nedoplatí?“

„Nemyslím,“ pravil klidně pan Jackal.

„Nic jiného jsem vám nechtěl říci… Ale teď k věci. Víte, že zítra má být vykonán rozsudek nad Gaetanem Sarrantim?“

„Vidíte! Na to jsem zapomněl!“

„To máte hodně krátkou paměť. Protože dnes odpoledne v pět hodin jste upozorňoval mistra popravčího, aby na zítřek vykonal všechny potřebné přípravy.“

„U všech rohatých, proč vám ten Sarranti pořád tak leží na srdci?“ zavrčel policejní šéf.

„Protože je to otec mého přítele abbého Dominika.“

„No dobře, to vím. Ten ubožák uprosil krále a vymohl otci tříměsíční odklad, jinak by Sarranti byl už po smrti. Sám se vydal do Říma, nevím proč, ale fakt je, že po něm není od té doby vidu ani slechu. Nepochodil, nebo sám přišel cestou o život, nevím… Je mi ho líto, je to nešťastný člověk!“

„Ne tak docela, pane Jackale. Protože zatímco on se vydal do Říma zcela zřejmě proto, aby si vyprosil milost u papeže, mne požádal, abych se tu pokusil zjednat průchod právu. S boží pomocí se mi to podařilo. A to i proti vaší vůli, pane Jackale! A už podruhé!“

„Prosím vás! A kdy to bylo poprvé?“

„Vy jste zapomněl na Justinovu Mínu, kterou unesl můj bratranec Lorédan de Valgeneuse? Víte přece, že jsem Konrád, to vám neříkám nic nového – ale to jen tak na okraj, teď jde o něco jiného. V zámku Viry-sur-Orge, jak víte, zmizely dvě děti. Z tohoto činu byl obžalován Gaetano Sarranti. Ale pachatelem nebyl. Jedno z dětí, chlapce Viktora, zavraždil a zahrabal pod dubem v parku pan Gérard Tardieu. Druhé, děvčátko Leonii, na poslední chvíli, když se ji pokoušela odpravit Gérardova milenka Orsola, zachránil pes.

Vyděšené děvče našla na hlavní silnici do Fontainebleau jistá cikánka. Znáte ji, jmenuje se Brocanta a bydlí v ulici d'Ulm, číslo čtyři. Vy jste tam byl s mistrem Gibassierem v předvečer dne, kdy zmizela Čemeřička… která ovšem není nikdo jiný než právě ona nešťastná malá Leonie. Neměl jsem také o její osud žádné obavy, věděl jsem, že je ve vašich rukou. Říkám to jenom proto, abych osvěžil vaši paměť…"

Pan Jackal ze sebe vydal jakýsi skřek, ne nepodobný hlasu šakala, zvířete, jež připomínal svým jménem.

„Pokud jde o onoho malého chlapce," pokračoval neúprosně Salvator, „nemusím vám snad líčit, jak jsem ho našel s pomocí Brésila, tedy dnes Rolanda; vy to místo dobře znáte, však jsem vás k němu sám zavedl. Bohužel tělesné pozůstatky chlapce tam už nebyly. Někdo je odnesl."

„A vy si myslíte, že jsem je odnesl já?" řekl pan Jackal a nacpal si do nosu notnou dávku šňupavého tabáku.

„Bůh chraň! Vy ne. Pan Gérard!"

„Kdyby to tak slyšel! Ten by se rozzlobil," řekl Jackal.

„To se mýlíte, spíš by se roztřásl," opravil ho Salvator.

„Ostatně nevím, jak jste přišel k předpokladu, že pan Gérard něco takového udělal."

„Já jsem nepřišel k žádnému předpokladu. Já jsem si tím byl od počátku jist. Podezíral jsem Gérarda, že kostru své oběti přenesl z Viry někam do Vanvres, a tak jsem se tam jedné krásné noci vypravil i s Rolandem. Musel jsem přes plot, ale vyplatilo se to! Roland to místo vyslídil a měl jsem co dělat, aby je nerozhrabal tak, že by vzbudilo druhý den podezření. Ale svoje jsem věděl, a to mi stačilo… Mám ještě vyprávět dál, pane Jackale? Sarranti, který je už tři měsíce pod zámkem, tu kostru jistě nevykopal a nepřenesl z Viry-sur-Orge doprostřed zahrady ve Vanvres! A když to neudělal Sarranti, udělal to bezpochyby ctihodný pan Gérard."

„Hm… A když jste si byl tak jist, že doličná kostra je v domě pana Gérarda, proč jste, pane, nejednal dřív?"

„Čekal jsem od vás podobnou otázku. Má odpověď je jednoduchá: protože jsem blázen a vždycky každého člověka vidím lepšího, než jaký je. Představoval jsem si, že Gérard nedopustí, aby na jeho místě pykal nevinný, že třeba uprchne do ciziny, do Anglie nebo do Ameriky, ale odtud že všechno odhalí. Ovšem ten ničemník se ani

nehnul! A tak tedy jsem dnes večer dospěl k rozhodnutí: je načase.“

„Je tedy načase, abych s vámi šel asistovat při exhumaci ostatků…“

„Vůbec ne! Tentokrát si dám větší pozor, pane Jackale. Jak říkáme my lovci: dvakrát stejnou kulkou lišku netrefíš. Tentokrát jsem se postaral sám.“

„Co tím myslíte?“ přimhouřil víčka pan Jackal.

„Jen to, že jsem se dnes večer vypravil do Vanvres, kde pan Gérard Tardieu pořádal… nu, cosi jako předvolební zahradní banket. Dal jsem ho na dvě hodinky odvolat, sedl jsem si na jeho místo a nechal Brésila hrabat. Po čtvrthodině stačilo jen ukázat hostům pana Gérarda, co chytrý pes našel. Deset přítomných podepsalo svědecké vyjádření, přesně podle zákonných požadavků. Kde ten jedenáctý vašnosta vyspává svou opici, to nevím. Zápis předkládám, můžete si ho přečíst, a pokud jde o doličnou kostru, ta je tady, zabalená v ubruse.“

Salvator vstal, přenesl ubrus s ostatky na Jackalův stůl a rozvázal uzly. Šéf policie byl zvyklý na lecjaké zvraty v každodenních dramatech, jichž býval svědkem, ale takovéto rozuzlení nečekal. Odstrčil prudce lenošku a proti svému zvyku se ani nesnažil zakrýt rozčilení, jež se ho zmocnilo.

„A teď dobře poslouchejte,“ řekl Salvator. „Jestliže zítra Sarrantiho popraví, budete za jeho smrt odpovědný jedině vy, je vám to jasné? Zde vám odevzdávám doličné předměty, zápis o jejich nálezu mi stačí, konečně je podepsán mimo jiné třemi úředními osobami: notářem, soudním vykonavatelem a lékařem. A já se okamžitě obracím se stížností na královského prokurátora. Bude-li to třeba, půjdu i na ministra spravedlnosti. A třeba až ke králi!“

A Salvator chladně pokynul veliteli tajné policie na pozdrav a vyšel z jeho pracovny, ponechávaje pana Jackala zcela omráčeného nad tím, co se právě dozvěděl, a krajně znepokojeného vyhrůžkou, vyřčenou tak výstražným tónem.

Jackal znal Salvatora už dlouho a věděl, že je mužem činu; byl přesvědčen, že nikdy neslibuje něco, co by nemohl splnit. A tak sotva za ním zapadly dveře, položil si v duchu otázku, co může teď za daných okolností podniknout.

Nejsnadnější by bylo se vším se smířit a nechat Gérarda, ať si sám sní, co si navařil. Jenže to znamenalo vlastníma rukama roztrhat s

takovou námahou zosnované předivo, to znamenalo udělat z bonapartisty hrdinu, ba dokonce vyloženého mučedníka. A ke všemu v předvečer voleb najednou představit kandidáta na místo ve sněmovně, podporovaného do jisté míry i vládou, jako sprostého vraha! Nehledě k tomu, že Gérard, až by poznal, že je tak jako tak ztracen, by se mohl na celé čáře přiznat a ještě do toho zatáhnout jeho, Jackala, jako svého komplice!

Ne, tento způsob byl sice nejsnazší, ale také nejhorší.

Pak tu byl ještě způsob druhý, a právě pro ten se pan Jackal rozhodl.

Zvedl se ze židle, přešel rovnou k oknu a zatáhl za tajný zvonek ve výklenku. Tucet dalších zvonků se v té chvíli rozdrnčelo od pracoven v hlavní budově až po vrátnici u vchodu do prefektury.

„Takhle aspoň budu mít čas si vyžádat pokyny od ministra spravedlnosti," zahuhlal si spokojeně, vraceje se zpátky ke své židli.

Ale ani tu větu ještě nedořekl, když se ozvalo zaklepání a dozorčí služba z předpokoje ohlásila, že přišel pan Gérard Tardieu a prosí o naléhavou rozmluvu mezi čtyřma očima.

19.

Pan Jackal hledá cestu ze slepé uličky

Pan Gérard vpadl dovnitř celý bledý, sinalý, zpocený, rozechvěný a zhroutil se do lenošky jako podťatý.

„Pane Jackale, pro boha živého, pane Jackale!" zaúpěl a obrátil žalostný pohled na policejního šéfa. Ale ten kýval právě prstem na dozorčího.

„Hned to bude, pane Gérarde, jen co vyřídím jednu věc… Poslyšte," obrátil se na dozorčího, „teď ode mne vycházel mladý člověk se psem. Všiml jste si?"

„Ano, pane."

„Nařizuji oba zatknout. Psa i člověka, oba jsou krajně nebezpeční. Ale ručíte mi hlavou, že se jinak ani jednomu nic nestane. Rozumíte?"

„Ano, pane.“

„Pospěšte si a zařiďte to! Teď tu pro nikoho nejsem… Ano, a ať pro mne zapřáhnou! Hned! Hoďte sebou!“

Dozorčí zmizel jako pára a pan Jackal se obrátil k panu Gérardovi. Ubožák vypadal zbědovaně, byl na omdlení. Neměl ani sílu kale promluvit. Jen mlčky s prosebnými pohledy spínal ruce.

„Tak se už seberte, člověče,“ řekl policejní šéf znechuceně. „Něco se už najde, buďte klidný. Zatím se podívejte tamhle z okna na dvůr a řekněte mi, co se tam děje…“

„Pane Jackale! Prosím vás! V tomhle stavu mě…“

„Poslyšte, člověče, vy ode mne zřejmě něco potřebujete?“

„Velikou službu, pane Jackale!“

„Tak vidíte, vy potřebujete něco ode mne, já potřebuju něco od vás. Ruka ruku myje, tak už to v životě chodí. Vyjděme si vstříc.“

„Ale o nic jiného mi nejde, váže…“

„Tak si běžte stoupnout k oknu!“ přerušil ho zhurta Jackal. „Nejdřív jedno, potom druhé. Taky přijdete na řadu.“

Gérard se dopotácel k oknu, opíraje se cestou o kdejaký kus nábytku.

„Už jsem tady,“ vysoukal ze sebe.

„Otevřete okno!“

Pan Gérard poslechl a Jackal zatím, pohodlně roztažen ve svém křesle, vyňal z kapsy tabatěrku, nasypal na hřbet ruky štipec tabáku a s požitkem si šňupl.

„Už je otevřené…“ zamumlal Gérard.

„Teď mi povězte: copak se tam děje na dvoře?“

„Běží tam nějaký mladík…“

„Hm… A dál?“

„Vyřítili se za ním strážníci… Čtyři.“

„Hm… A dál?“

„No… teď se s ním začali prát.“

„Hm… Tak dávejte pozor! Ten mladík má v rukou váš osud, pane Gérarde!“

„Je tam nějaký pes a brání ho!“

„No, to jsem čekal.“

„Teď tam přiběhla pomoc, už jich je tam aspoň deset, těch strážníků. Ale on se brání jako lev.“

„Copak Salvator!“ zabručel si sám pro sebe Jackal.

„A ještě další posily se na něj vrhly… Už ho povalili!“

„A co pes?“

„Teď mu strčili hlavu do pytle a uvázali mu ho kolem krku.“

„Když jim jde o kůži, tak jsou hned plni nápadů.“

„Už toho chlapíka odvádějí pryč…“

„I se psem?“

„Ano, i se psem… Zašli dolů pod podloubí do chodby…“

„A tím to skončilo,“ řekl spokojeně Jackal. „Můžete zas zavřít okno, vážený pane Gérarde, a posadit se naproti mně do křesla.“

Pan Gérard doklopýtal přes místnost až k Jackalovu stolu a do křesla se v pravém slova smyslu zhroutil.

„Tak, a teď si můžeme promluvit o tom vašem trápeníčku… Vy jste pořádal ve Vanvres banket, pane Gérarde?“

„Myslel jsem, když se ucházím o poslanecký mandát…“

„Že si můžete dovolit takové menší kulinářské podmazání, pravda? Ne, já vám nic nevyčítám, až na to, že jste to prašpatně provedl. Neměl jste především z té hostiny pod širým nebem nikam odcházet.“

„Bylo mi řečeno, že se mnou chcete mluvit.“

„Tak jste to měl nechat na další den a říci si s Horatiem: *Valeat res ludicra.* Žádné zahrávání!“

„To jsem si netroufal,“ zasténal pan Gérard.

„A místo toho jste nechal své hosty dál sedět za stolem. Za tím stolem, pod nímž byly v zemi zahrabány ostatky toho nešťastného chlapce.“

„Ale… pane Jackale… jak to víte?“

„To už patří k mému povolání leccos vědět. Když jste se pak vrátil domů, po vašich spolustolovnících nebylo ani památky, v domě nebylo živáčka, stůl byl vzhůru nohama a jáma prázdná.“

„Pane Jackale, kam se ale mohla podít ta kostra?“ zakvílel pan Gérard.

Jackal zatáhl za jeden z cípů ubrusu položeného na stůl a odkryl Salvatorův hrůzný nález.

„Kam? Sem, pane Gérarde!“

Zločinec příšerně zaječel, vymrštil se a jako ztřeštěný se hnal rovnou ke dveřím.

„Kam se ženete?“ zahřměl za ním Jackal. „V tomhle stavu neuděláte ani pět kroků a budete zatčen. Milý pane, zloděj,

křivopřísežník, a dokonce vrah musí mít trochu víc v hlavě než vy! Nedělejte hlouposti a pojďte si vážně promluvit!“

Gérard odvrávoral zpátky ke křeslu, z něhož před vteřinou vyskočil, a znovu do něho těžce zapadl. Jackal si posunul své okuláry na čelo a změřil si ho pohledem kocoura držícího ve svých drápech myš. Po chvilce, když ho potrápil svým mlčením, pokračoval:

„Víte, že byste se svými historkami poskytl docela dobrou látku nějakému šikovnému autorovi divadelních kusů? Srdceryvné výjevy, vzrušující zvraty, až za hrob věrné psisko, namouduši Paříž by se utleskala vidět něco takového na jevišti. Ovšem nemáme ještě, jak říkají dramatikové, rozuzlení. Ale od toho jsme tady právě my, že ano, vážený pane? Opona spadla za čtvrtým dějstvím, stůl se válí vzhůru nohama, úkryt je prázdný a služební duchové se rozutekli. To je momentálně náš obrázek.“

„Pane Jackale, prosím vás…,“ zasténal Gérard prosebným hlasem.

„Já vím, chcete mi říct, že nevíte kudy kam. To je ale vaše starost. Když se něco podniká společně, tak si každý hledí svého dílu. Já jsem už svůj díl práce vykonal. Dal jsem zatknout toho věčného ochránce nevinných i jeho kurážné psisko.“

„Prosím, pane Jackale?“

„No, proč myslíte, že se moji strážci vrhli dole na toho mladíka a nasadili mu želízka? Protože ten mládenec, vážený pane, je městský posel z ulice aux Fers jménem Salvator a jinak velký přítel abbého Dominika. A to jeho psisko je Brésil, věrný kamarád vašeho synovce a vaší neteře, o kterém jste si asi myslel, že jste ho svou kulkou poslal na onen svět; jenže on se z rány vylízal; nepřál bych vám, abyste se s ním potkal, roztrhal by vás zaživa!“

„Pro boha živého, já omdlím,“ zaskučel Gérard a schoval hlavu do dlaní.

„Pánaboha sem nepleťte a kvílení a omdlévání vynechte! Teď potřebujete ukázat, že jste vynalézavý, pane Gérarde. Já bych věděl, jak zakončit to páté dějství… Jako autor ctící morálku a jako šéf policie bych logicky pustil toho mladého muže se psem a nechal ho, ať si jde, kam ho nohy ponesou, třeba ke královskému prokurátorovi nebo k ministru spravedlnosti. Uznám, že nevinný je nevinen a viník že je vinen, a nechám pár desítek bezvýznamných statistů provolávat pod okny: Sarrantiho na svobodu, zavřete Gérarda! Dám ho strčit do

kobky, odkud vyvedou za velkých ovací Sarrantiho, a…“

Gérard už to nevydržel a znova zděšeně zaúpěl a zabědoval.

„Vy jste přece nervózní chlap!“ řekl Jackal vrtě hlavou. „Kdybych měl tři čtyři spolupracovníky, jako jste vy, za týden by mě vezli do blázince. Když jsem řekl, že bych věděl, jak zakončit naše páté dějství, tak jsem tím přece netvrdil, že by to bylo pro vás dobré, u všech čertů! Čekám, že mi navrhnete svoje řešení, a budu jen rád, bude-li lepší…“

„Ale já žádné řešení nemám,“ vykřikl Gérard.

„Nevěřím! Přece jste sem nepřišel jen tak.“

„Přišel jsem k vám o radu. Říkal jsem si, že… máte také zájem na tom, abych se nedostal… do maléru,“ zabreptal Gérard.

„To vůbec ne, ale nevadí, pokračujte.“

„Přemýšlel jsem po cestě a říkal jsem si, že… například… mám ještě dvanáct hodin k dobru. Za dvanáct hodin se… například… dá ujet kus cesty.“

„Čtyřicet mil, když slušně zaplatíte.“

„Za osmnáct hodin bych mohl dojet až k moři, k přístavu. Za čtyřiadvacet bych mohl být v Anglii.“

„K tomu byste ovšem potřeboval pas.“

„Právě…,“ hlesl Gérard.

„A vy jste mě o něj přišel požádat?“

„Ano.“

„Hm… A mně byste nechal v tom případě volnou ruku ve věci Sarrantiho?“

„Já jsem nikdy netrval na jeho smrti…“

„…jenom potud, pokud mohla zabezpečit váš život, že ano? Rozumím.“

„A… co soudíte o mém… řešení?“

„Soudím, že je chabé. Nevinnost sice bude zachráněna, to je pravda, ale zločin zůstane bez trestu.“

„Pane Jackale!“ zavyl zcela zničený Gérard.

„Je chabé,“ opakoval Jackal, „ale protože zřejmě nic lepšího nenajdeme… budiž!“

Zločinec vyskočil z křesla a s výkřikem: „Drahý, drahý pane Jackale!“ se vrhl k policejnímu šéfovi, napřahuje k němu obě ruce. Ale ten si jeho gesta ani nevšiml, odtáhl se a zazvonil na zvonek.

Vešel dozorčí.

„Jeden nevyplněný pas do ciziny,“ nařídil mu. „Ihned!“

Jackalův podřízený s úklonou zmizel a v místnosti se rozhostilo ledové ticho. Gérard se neodvážil zvednout zrak a Jackalovy malé šedé oči probodávaly bez ustání bídníka, jako by nechtěly přijít ani o nejmenší podrobnost jeho agónie. Když opět zavrzaly dveře, Gérard se roztřásl jako osika.

„Vy na tu třesavku jednou umřete,“ ušklíbl se Jackal.

„Myslel jsem, že to je…“

„…že to je četník. A zatím přinesli váš pas. Tu máte!“ Gérard převzal dokument a vzápětí se bojácně ozval: „Ale on není vidovaný.“

„Člověče, vy jste ostříž! Taky nemusí být vidovaný, protože to je pas pro pověřence se zvláštními úkoly! Budete dokonce cestovat, jestli vám to nevadí, na vládní útraty. Tady k tomu máte doklad: Nositeli tohoto průkazu je dovoleno se volně pohybovat…“

„Díky, pane Jackale, srdečné díky,“ rozplýval se Gérard, třesoucí se rukou shrábl listiny a ani neposkytl Jackalovi čas, aby pokračoval v předčítání dokumentu. „Teď mohu, díky bohu, odjet…“

Vyřítil se z pracovny pana Jackala, který počkal, až za ním zapadly dveře, a sahaje opět po zvonku, ulevil si:

„Díky čertu jsi měl říct! Protože jestli se pánbůh vloží do těch tvých špinavostí, tak jsi, mizero, navždycky ztracený člověk… Co je s mým kočárem?“ osopil se nevrle na dozorčího, který se mezitím již objevil na prahu kanceláře.

„Čeká už deset minut.“

Jackal přikývl, přesvědčil se pohledem, že je bezvadně oblečen (černé kalhoty, černý frak, bílá vesta, bílý nákrčník, lehoučké polobotky), usmál se spokojeně a navlékl si svrchník. Sešel jako obvykle rozvážným krokem dolů na nádvoří, nasedl do kočáru a poručil:

„K panu ministru spravedlnosti, náměstí Vendôme… Vlastně co to říkám,“ uvědomil si, neboť si připomněl, že všichni ministři se dnes scházejí na velké slavnosti na zámku Saint-Cloud; rychle se opravil: „Do Saint-Cloudu, kočí!“

Uvelebil se pohodlně v rohu a zívl si.

„Namouvěru, jako na zavolanou, aspoň si cestou trochu zdřímnu…“

Vůz se rozkodrcal po dláždění, a než dojeli k Louvru, byl Jackal, který byl zřejmě schopen usnout na povel, už v hlubokém limbu.

U Cours-la-Reine ho probudil nečekaný náraz.

Vůz stál, zvenčí se ozývaly tlumené hlasy, pak se po obou stranách vyrojili maskovaní muži, dva se vedrali dovnitř a posadili se k Jackalovi. Čtyři pistole mířily na jeho prsa. Jackal zatřepal hlavou, aby se vytrhl ze spánku, a vykřikl:

„Co to má znamenat?! Co chcete?!“

„Ani se nehnout, ani nepromluvit!“ nařídil jeden z maskovaných chlapů přísně. „Jinak střílíme!“

„Co to má znamenat,“ opakoval Jackal, který se přece jenom ještě docela neprobral k vědomí. „Copak se přepadají lidi o půlnoci na Champs-Elysées? Kdo takhle nemožně řídí policii?“

„Vy, pane Jackale! Ale buďte ujištěn, že za to vůbec nemůžete. My ostatně nejsme žádní zloději.“

„A kdo tedy jste?“

„Jsme vaši nepřátelé, kteří zasvětili život posvátné věci a kteří teď mají váš život ve svých rukou. Proto vám opakuju: ani se nehnout, ani nehlesnout, sice jste synem smrti!“

Jackal byl zajat, a nevěděl kým.

Odkud mohl doufat v nějakou pomoc?

„Prosím, pánové, dělejte si se mnou, co chcete,“ podvolil se odevzdaně a vůbec se nevzpíral, když jeden ze zakuklenců mu zavázal oči šátkem, zatímco druhý mu stále držel pistoli na prsou. Ostatně naprosto stejně se vedlo i vpředu vozkovi. Jeden z maskovaných mužů pak přisedl k němu na kozlík, vytrhl mu z rukou opratě, ostatní naskákali dozadu na vůz, až posléze ten, který seděl vedle Jackala, poručil velitelským tónem:

„Víte kam! Jedeme!“

Kočár se obrátil, koně poskočili pod prudkým švihnutím bičem a cvalem jej unášeli – neznámo kam.

20.

Cestovní dojmy pana Jackala

Zakuklenec, který převzal otěže, se vyznal ve svém řemesle dokonale. Jel s kočárem jako blesk sotva deset minut a za tu dobu udělal tolik odboček a tolikrát změnil směr, že Jackal i při své znalosti Paříže začal ztrácet jakoukoli představu o tom, kde vlastně je a kam ho chtějí odvézt. Nejdříve se mu zdálo, že se oklikou vracejí na cestu vedoucí ke Cours-la-Resné a k nábřeží de la Conférence, potom zahnuli doleva, zřejmě přejeli přes most a zabočili k nábřeží d'Orsay. Až sem Jackal směr jízdy jakžtakž uhadoval. Ještě když znovu zatáčel vůz vpravo, předpokládal, že se blíží k ulici du Bac, a po dalším odbočení doprava si byl téměř jist, že jedou ulicí de l'Université. Ale kličkování pokračovalo a mátlo ho, po chvíli ucítil ve vzduchu zvláštní pach, jaký vydávají stromy za ranní rosy, a z toho usoudil, že se ocitli kdesi na břehu Seiny, nebo že přejeli na některý z bulvárů. Po další chvíli vytušil, že kočár nejede už po dlažbě, ale po zemině. Pokračoval rychlostí asi tak čtyř mil za hodinu, než náhle zastavil.

„Jsme na místě?" zeptal se Jackal, kterému už jízda připadala poněkud dlouhá.

„Ne!" odvětil lakonicky jeho soused.

„Nechci být dotěrný, ale… máme před sebou ještě dlouhou cestu?"

„Ano!" odpověděl opět tak úsečně zamaskovaný muž.

„A dovolil byste, pane, když jsme se na chvíli zastavili, abych si dal šňupec tabáku?" pokračoval Jackal v hovoru, ať už proto, že si chtěl jen tak popovídat, či proto, že se chtěl podle hlasu, podle způsobu vyjadřování dopídit, s jakými lidmi má vlastně co dělat.

„Jistě, pane, rád, ale dovolil byste zase vy mně, abych si od vás vyžádal zbraně, které máte v pravé kapse svého svrchníku? A také dvě kapesní pistole a dýku."

„Och, och… ani kdybyste mi prošacoval kapsy, nemohl byste mít větší přehled o tom, co v nich nosím! Ale kdybyste mi laskavě uvolnil ruku, abych vám ty předměty mohl dát."

„To je zbytečné, pane, já si je vezmu sám, jestli dovolíte."

Neznámý hrábl Jackalovi do kapes, probral je postupně, vylovil z nich všechny tři zbraně a uschoval je do svého redingotu.

„A teď, prosím, si můžete dělat s rukama, co vám libo. Ovšem v rozumných mezích.“

„Já vám skutečně děkuji za vaši ohleduplnost,“ řekl tím nejzdvořilejším tónem pan Jackal, „a věřte, že kdyby se jednou naskytla příležitost a já bych vám v podobné situaci mohl prokázat podobnou službu, nikdy bych nezapomněl na pozornost, kterou jste mi prokázal.“

„Ta příležitost se nenaskytne,“ řekl neznámý suše. „Zbytečně se těšíte.“

Jackal na to nic neodpověděl, mlčky si vzal svou dávku šňupavého tabáku a začal uvažovat, kdo asi s ním hraje tuto podivnou hru. Ale ať to promýšlel, jak to promýšlel, pořád mu vycházelo, že nejspíš v tom má prsty Salvator. Bezpochyby počítal s možností, že by mohl být zatčen. Copak neříkal, že ten, kdo proti němu zvedne ruku, na to do čtyřiadvaceti hodin doplatí? Patrně svým přátelům řekl: „Jestli se do té a té doby nevrátím, jsem zatčen. Zmocněte se Jackala, to bude rukojmí.“ Zatracený Salvator! A prokletý Gérard!

Kočár se teď hnal velkou rychlostí a šéf policie, spokojen svými úvahami, si zamnul ruce, docela jako kdyby seděl za stolem ve své kanceláři a s obvyklou rutinou rozjížděl nějakou úspěšnou akci. Tenhle Jackal byl ve svém oboru opravdu cosi jako umělec a bezpochyby i ctil zásadu umění pro umění.

Když si tak už poněkolikáté zamnul ruce, ozvala se pojednou rána, jako by dopadl na kočár nějaký předmět. Jackal sebou bezděky trhl.

„Co to?“ zeptal se svého souseda a strážce.

„Nic!“ zněla opět lakonická odpověď.

A ačkoliv to odporovalo všem zákonům dynamiky, kočár s břemenem navíc se rozjel ještě s větší rychlostí. „To je divné, to je divné,“ zabručel si sám pro sebe a zavdal si znovu pořádný šňupec tabáku. Zdálo se mu, že do vozu zavanul proud svěžího vzduchu jako od řeky (nebyla to Seina?), pak kočár přestal drkotat a zlehka, jako když utíká ženská bytost po trávníku, se přímo rozletěl a snad ještě zvyšoval svou rychlost. Podivná věc! Zřejmě se teď hnal otevřenou krajinou, možná už na venkově, ale kudy jenom, kudy? Byli na sever od Paříže, nebo na jih, na západ, či na východ?

Myšlenky na pomstu za kousek, který mu provedli, ovládly Jackala

do té míry, že ho tisíckrát víc zajímalo, kudy jedou, nežli vlastní cíl cesty. Byl tak vzrušen, tak přímo hořel nedočkavostí něco podniknout, že docela zapomněl na varování svého strážce a zkusil aspoň nadzvednout cípek šátku převázaného přes obličej. Ale sotva se jeho ruka zvedla, ozval se suchý zvuk kohoutku pistole jeho ostražitého souseda. Nespouštěl ho zřejmě z očí a bedlivě sledoval každý i bezděčný zajatcův pohyb. Jackal rychle spustil ruku zpět, a jako by ani nezaslechl odjišťování bubínku, řekl co nejpřirozenějším hlasem:

„Ještě prosbičku, pane… Já se tu přímo dusím, pro boha živého, šlo by sem pustit trochu čerstvého vzduchu?“

„Snadná pomoc,“ odpověděl neznámý a pootevřel po své pravici okno. „Nechával jsem staženo jen kvůli vám. Každý nesnáší průvan.“

„Jste ke mně až příliš laskavý,“ pospíšil si s poděkováním Jackal a cítil, že svěží vzduch mu vskutku dělá dobře. „Ale doufám, že nezneužívám vaší ochoty? Kdyby naopak vám nějak ten průvan vadil, prosím, jako bych byl vůbec nic neřekl.“

„Naprosto ne, pane! Chtěl jste, abych otevřel, zůstane otevřeno.“

„Tisíceré díky,“ řekl šéf tajné policie a znovu se pohroužil do svých úvah.

„Ano, ano,“ opakoval si v duchu, „tohle všechno nemohl spískat nikdo jiný než Salvator. Ti, co mne vezou, nejsou přece nějací tuctoví chlápci, to člověk pozná už podle toho, jak se vyjadřují. Jsou trochu odměření, přitom zdvořilí, ale při vší zdvořilosti zřejmě, pokud jde o jádro věcí, zcela nesmlouvaví. S tím se člověk hned tak nesetkává, to všechno určitě vymyslel Salvator. Šikovný chlapík, škoda že si tak zakládá na čestném jednání. Má určitě spojení s karbonáři po celé Francii i po Itálii a patrně také s těmi německými blouznivci. Asi jsem ho podcenil, měl jsem na to jít jinak. Nemohu se ovšem vymlouvat, on mne varoval. Ďábelský chlapík! Jestli se nevrátím do té a té doby…“

Pan Jackal vyrazil pojednou pronikavý výkřik. Cosi ho napadlo a ani při největším sebeovládání nebyl s to potlačit výraz uspokojení nad svou myšlenkou.

„Copak ještě?“ ozval se jeho soused a strážce.

„Totiž… právě mi blesklo hlavou, pane, aby ta naše velice příjemná společná projížďka neměla nepříjemné důsledky pro někoho třetího. Představte si, že jsem dal zajistit, chvíli před svým odjezdem, jaksi preventivně, jistého mladého muže. Chtěl jsem ho dát zase propustit po návratu ze Saint-Cloudu, protože tam jsem měl

namířeno, předtím než jste mi laskavě ráčili poněkud změnit směr mé jízdy. Abych si o něj nedělal zbytečné starosti: předpokládám, že asi tak za hodinu budeme zase zpátky?“

„Nebudeme!“ řekl stroze neznámý.

„Ale to by pak moje vyjížďka měla krajně nepříjemné následky pro toho pána, ostatně nevinného. Dovolil byste, abych napsal, před vašima očima samozřejmě, propouštěcí rozkaz pro pana Salvatora?“

Tím, že až posledním slovem prozradil, o koho běží, si pan Jackal přichystal, jak se říká mezi herci, bombu. Mohl se o tom okamžitě přesvědčit. Strážce sebou trhl a křikl na muže na kozlíku:

„Prrr! Zastavit!“

Kočár se zarazil.

„To bude snadné,“ řekl nedbale Jackal, „napíšu tu při měsíčku pár řádek na papírek ze svého diáře a…“

Už zdvíhal ruku, že si sundá šátek, který mu zakrýval oči, ale strážce ho ihned za ni chytil.

„Jen ne tak zhurta, pane! O všem rozhodujeme my. I o způsobu, jak se ta věc vyřídí.“

Neznámý zakuklenec zavřel opět okna u kočáru, zatáhl pečlivě po obou stranách červené hedvábné záclonky, pak připravil malou lampičku a vyzval policejního šéfa:

„Teď si, prosím, můžete sundat šátek!“

O to by si byl Jackal nerad dával říkat dvakrát, ale přesto si šátek sundával jen pomalu, jako člověk, který nemá nijak naspěch. Nechtějí, abych věděl, kde jsem se ocitl, pomyslil si, a umějí vzít věci do ruky; jsem tu jako v krabici, nikde ani skulinka, kudy bych mohl něco zahlédnout. Jako všichni energičtí lidé se ihned vzdal marných pokusů, vytáhl z kapsy diář, vytrhl z něho list a napsal na něj:

Příkaz Canlerovi, službu konajícímu dozorčímu v policejním vězení Saint-Martin, jímž se nařizuje okamžitě propustit na svobodu dnes zadrženého pana Salvatora.

Připojil podpis a datum a řekl:

„S tímhle příkazem ať zajede můj kočí do Saint-Martinu! Je to výborný člověk, je už zvyklý na mé lidumilné akty. Neopozdí se při plnění svého poslání ani o minutku.“

„My si raději služby vašeho kočího necháme na jindy, což nám jistě schválíte,“ řekl opět tak zdvořile Jackalův strážce. „Pro tento

druh vzkazů máme vlastní lidi. A ti jsou nade všechny kočí světa.“

Neznámý zhasil lampičku, s největší ohleduplností zavázal opět Jackalovi šátek přes oči, pak mu přísnějším hlasem nařídil, že se nesmí ani hnout, a cosi zavolal. Jackal pocítil, že jeden z dvojice, která si vylezla vzadu na kočár, ze svého místa seskakuje, potom uslyšel kroky blížící se ke dveřím a vzápětí tlumený rozhovor vedený v jakési lahodné, zpěvné, ale jemu docela neznámé řeči, zakončený stručnou anglickou poznámkou: *All right!* Nato se ozvalo zapráskání biče, koně se dali do prudkého cvalu a kočár se znovu rozkodrcal. Asi po pěti minutách se opět ozvala rána, cosi dopadlo na povoz, až se zakymácel, a Jackal svým bystrým sluchem rozpoznal podle zvuku, že tento předmět je dlouhý, ne tak krátký jako první, a nepochybně ze dřeva. A jako poprvé, kočí ihned potom zdvojnásobil rychlost. Jackalovi připadalo, jako by někdo tam nahoru hodil žebřík, především si však lámal hlavu tím, jakou řečí hovořili vlastně ti dva u dvířek. Angličtina to nebyla ani italština či španělština, a podle malého počtu samohlásek ani žádný slovanský jazyk; ani na arabštinu se mu to nezdálo, na to chyběly jisté hrdelní hlásky; snad tedy turečtina, perština nebo hindština…

Právě když se začal definitivně přiklánět k hindštině, kočár se náhle zastavil, vpředu se ozvalo zaštrachání, jako by si na kozlíku měnili místa, pak se zprudka otevřely na jeho straně dvířka a jakýsi hlas, jejž až dosud Jackal neslyšel, houkl:

„Podejte mu ruku!“

„Ruku? Já? A komu?“ zeptal se pln údivu policejní šéf. „Vašemu kočímu! Dál s námi nejede a chce se s vámi rozloučit, protože ví, že se s vámi možná už nikdy neuvidí.“

„Ale ne!“ zvolal Jackal. „Něco mu hrozí?“

„Co by mu hrozilo? Vůbec nic. Odvedeme ho na jisté místo, tam mu dovolíme sundat šátek z očí a půjde po svých.“

„Tak je to,“ Jackal si div nehvízdl. „Ale když jste řekl, že se se mnou možná neuvidí, znamená to, že hrozí něco… mně!“

„Zcela správně!“

„A kdybych vyslovil skromné přání, aby ten mládenec zůstal i nadále se mnou? Ať už jednání mezi námi dopadne jakkoliv?“

„Pane,“ zasmál se neznámý drsně, „přece právě vám nemusím vykládat, že… ať výsledek jednání mezi námi dopadne jakkoliv, tak jste to řekl?… v žádném případě nepotřebujeme svědky!“

Nejenom ta otevřená slova, nýbrž především tón, jakým byla vyřčena, Jackalem otřásly. Jednání, při nichž není třeba svědků, končívají prašpatně. O kolika jen věděl popravách, tajných, vykonaných v noci za městem, někde v příkopě, u zdi, v lesní houštině…

„Když se tedy musíme rozloučit, chlapče," řekl těžce, „tady je moje ruka!"

Kočí se k ní sklonil, a dotýkaje se jí rty, tichounce pronesl:

„Bylo by neslušné, kdybych pánovi připomněl, že zítra bych měl být vyplacen za minulý měsíc?"

„Ty jsi povedený šibal!" řekl Jackal. „Tohle tě nejvíc zajímá? Pánové, dovolíte, abych ho na místě do krejcárku vyplatil?"

„S tím si nedělejte starosti, pane," zarazil Jackala zakuklenec. „To vyřídíme sami… Tady máš pět zlatých!"

„Ale to je o třicet franků víc, než beru!" vykřikl překvapeně kočí.

„Tak je propiješ na zdraví svého pána," řekl posměšně neznámý.

„A už dost, ne?" vpadl do toho netrpělivě Jackalův soused. „Zavřete dvířka a pokračujeme v cestě!"

Dveře se zabouchly, zasvištěl bič a koně opět vyrazili vpřed.

Jackal se od této chvíle zahalil v mlčení; to, co vyslechl, jako by před ním vyvolávalo tisíce hrůzných představ; a čím rychleji kočár uháněl, tím děsivější obrazy před ním vyvstávaly, tísnily ho jako fantomy, znepokojení se proměňovalo v obavy, obavy ve strach, strach v úděs a úděs přerostl až v hrůzu, když po půlhodinové zběsilé jízdě uslyšel strohý hlas svého strážce a souseda:

„Jsme na místě!"

Kočár zůstal stát, ale dvířka se k velkému překvapení policejního šéfa neotvírala.

„Neřekl jste, pane, že jsme na místě?" odvážil se položit opět po dlouhé době svému průvodci otázku.

„Ano!" zněla stručná odpověď.

„Proč nám tedy neotevřou, abychom vystoupili?"

„Protože k tomu ještě nepřišel čas."

Jackal uslyšel hluk na střeše kočáru, uvědomil si, že skládají to dlouhé břemeno, a podle štrachání se znovu utvrdil v domněnce, že to musí být nějaký žebřík.

Za několik okamžiků se o tom měl přesvědčit.

Konečně se zprudka otevřely dveře kočáru a nějaký chlapík houkl dovnitř německy:

„Fertig!“

„Vystupte si, pomohou vám, pane,“ řekl Jackalův soused a policejní šéf bez rozmýšlení učinil krok vpřed. Kočí ho vzal za ruku, podepřel ho, aby na stupátku neuklouzl a odvedl ho několik kroků stranou. Druhý Jackalův strážce a soused je sledoval, a když zůstali stát, položil šéfu policie ruku na rameno, jako by naznačoval, že stále střeží každý jeho pohyb.

Zakuklenec, který řídil spřežení, zatím přistavil žebřík ke zdi a opřel jej ve výši okna v prvním poschodí. Třetí z maskovaných mužů pak hbitě vyšplhal nahoru a diamantem rozřízl okenní tabulku. Neslyšně ji vmáčkl dovnitř, prostrčil otvorem ruku, nahmátl kliku a okno otevřel. Pak se pootočil a pokynul rukou dolů svým kumpánům.

„Před vámi je žebřík, pane. Lezte nahoru,“ poručil Jackalovi jeho soused a strážce. „A upozorňuji vás znovu, že jste víc než kdy jindy synem smrti, jestli se ozvete jenom hláskem.“

Jackal s nohou na první příčce přikývl, že porozuměl, a v duchu si pomyslil: Teď se všechno rozhodne, přichází rozuzlení – a jen ho to povzbudilo k tomu, aby stoupal po příčkách přesně a opatrně. Lezl však nahoru, jako by ani neměl zavázané oči, jako by bylo pravé poledne a on byl zvyklý na podobný výstup snad každý den.

Když se došplhal až na poslední příčku (napočítal jich sedmnáct), chytil ho chlapík, který otevřel okno, ohleduplně pod paží.

„Tady to musíte překročit!“ upozornil.

Jackal poslechl jako vzorný žák. Vešel.

Po chvíli uslyšel zdola známý zvuk – zřejmě na střechu kočáru zas vytahovali žebřík. Pak zapráskal bič, zaskřípěla kola a znervóznělý Jackal si podle dusotu kopyt uvědomil, že vůz odjíždí. Teď mě tady zavřeli, pomyslil si, ale kdybych aspoň věděl kam a kde a proč. Rozhodl se, že zkusí dostat něco ze svého strážce.

„Bylo by indiskrétní, kdybych se optal, jestli náš společný výlet skončil?“

„Neskončil,“ odpověděl stroze známý hlas.

„A čeká nás ještě dlouhá cesta?“

„Asi za tři čtvrti hodinky budeme na místě, dřív sotva.“

„Zas pojedeme kočárem?“

„Ne.“

„Tedy pěší procházka?“

„Právě.“

Třičtvrtihodinová procházka, to bude dost monotónní záležitost, pomyslel si Jackal a všechno mu připadalo čím dál podivnější. I přes šátek zaznamenal, že se k němu přibližuje nějaké světlo, bezpochyby jeho strážce rozžal lampu. Potom ucítil, že ho opět někdo bere za paži.

„Jdeme,“ řekl jeho strážce.

„Kam?“

„Jste příliš zvědavý!“

„Promiňte, špatně jsem se vyjádřil. Chtěl jsem se zeptat, kudy a jak půjdeme. Nahoru, dolů, dokola…“

„Tišeji, pane,“ napomenul ho strážce, ale odpověď na otázku dal. „Dávejte pozor, budeme sestupovat.“

„Sestupovat? Tak dobře, sešplháme tedy do přízemí!“

Jackal se pokoušel o žertovný tón, protože chtěl navenek ukázat chladnou krev, ale v hloubi srdce vůbec nebyl klidný; v tepnách mu prudce bušilo a jednu chvíli se přistihl, jak závistivě myslí na ty, kteří se volně procházejí při měsíčku, *per amica silentia lunae,* jak říká Vergilius. Ale ten záchvat melancholie byl jen přechodný, záhy upoutal jeho pozornost hluk jakýchsi kročejů, a potom něčí hluboký hlas. Jeho strážce vyměnil s novým příchozím několik slov, pak ona nová osoba, která na ně zřejmě čekala, otevřela dveře a začala sestupovat po schodech dolů. Strážce se dotkl Jackalova ramene a zahučel:

„Držte se zábradlí, pane! Tudy!“

Tak jako šéf tajné policie prve počítal příčky žebříku, teď odpočítával schody, po nichž sestupoval.

Než se ocitli na dvoře vydlážděném kamennými kostkami, napočítal jich třiačtyřicet.

Všichni tři se zastavili u studně uprostřed dvora a muž, který je očekával, zvedl lampu a naklonil se nad roubení.

„Jste tam dole?“ vykřikl.

„Anóóóó…,“ uslyšel Jackal dunivý hlas a zdálo se mu, že vychází snad až z pekelných hlubin. Mráz mu přeběhl po zádech.

Nový průvodce položil lampu na obrubeň studny, přitáhl si rukou provaz, jako by chtěl vytáhnout vědro, jenže místo vědra s vodou vytáhl pořádný koš, dost velký na to, aby mohl unést jednoho, nebo dokonce dva lidi.

Muž pracoval pomalu a opatrně, ale kola rumpálu přesto nepříjemně skřípala, asi jej už dlouho nemazali. Jackal si uvědomil, od čeho ten skřípot a vrzání asi pocházejí, a polil ho od hlavy až k patě studený pot. Ale neměl kdy ovládnout své pocity, protože vzápětí se ho chopily paže jeho strážce, vyzdvihly ho ze země a vsadily do koše tak bleskurychle a tak šikovně, že Jackala na okamžik napadlo, jestli ti muži nepracovali někdy v dolech.

Nebyl s to potlačit aspoň malé zasténání, ale jeho strážce se ihned ozval.

„Běda vám, jestli budete křičet! Okamžitě vás pustím a sletíte dolů!“

Jackal se kousl do rtu, cítil, jak mu studené kapky potu stékají po čele a snažil se aspoň trochu sebrat své myšlenky. „Kdyby mě chtěli svrhnout do studny,“ přemítal sám u sebe, „tak by se nezdržovali

nějakými vyhrůžkami a nestrkali by mě do koše. U všech čertů, proč jsme museli podniknout takovou dlouhou štrapaci? A kde stojí psáno, že mě spouštějí do studny? Copak nejsou také podzemní chodby, nejsou katakomby? Asi mě chtěli zmást tím, že mě vozili z místa na místo, a jestli to udělali, tak to znamená, že můj život není bezprostředně ohrožen. Když někoho chci zkrátit o hlavu, nevozím ho sem a tam po Paříži a okolí. Ostatně s Neyem se přihodilo cosi podobného, a s těmi třemi seržanty z Rochelle také! Tak se mi zdá, že je nad slunce jasnější, že jsem se ocitl v rukou karbonářů. A důvod, proč mne unesli? I to je jasné… protože jsem dal zatknout Salvatora. Pořád dokola! Zatracený Salvator! Prokletý Gérard!“

S hlavou plnou těchto úvah klesal Jackal v koši hloub a hloub, drže se přitom křečovitě oběma rukama za lano, zatímco druhý koš, naplněný kamením, stoupal vzhůru.

Pak bylo slyšet shora výkřik: „Máte ho?“ a zezdola odpověděl jiný hlas: „Už je tu!“

A vskutku, košina s šéfem tajné policie se právě dotkla země.

Pomohli mu vystoupit a koš ještě dvakrát vykonal cestu nahoru a dolů kolmou šachtou a pokaždé v něm přistál jeden z Jackalových osobních strážců.

21.

Pan Jackal konečně zví, na čem je

Kráčeli jakousi dlouhou, prostornou podzemní chodbou, nespočetněkrát se vraceli a zase zatáčeli, a ačkoliv ten pomalý pochod, či spíše klopýtání, trval asi tři čtvrti hodiny, zajatci se zdálo, že snad už sto let se vlečou tím studeným, vlhkým podzemním tunelem. Odměřený pravidelný krok a naprosté ticho kolem dokola proměňovaly noční pochůzku ve smuteční průvod.

Konečně se skupinka zastavila před malými dvířky, jeden z Jackalových průvodců je otevřel, dva další vešli první a ten, který dvířka otvíral, pak chytil Jackala za rameno a strčil ho dovnitř.

„Půjdeme po schodech nahoru,“ zahučel.

„Jsme na místě?“ zeptal se Jackal.

„Za chvíli.“

Dveře zapadly a Jackal zvolna stoupal po schodech, napočítal jich čtyřicet. Asi mě vedou zas zpátky, usoudil v duchu, chtějí mne kličkováním zmást, abych si nepamatoval stopu. Ale tentokrát se mýlil, a brzy si to uvědomil, když ucítil pod nohama rovnou, pevnou půdu a v plicích závan chladného čerstvého vzduchu. Jako by se nadechl osvěžující lesní vůně.

Udělal ještě asi deset kroků, potom mu jeho strážce položil ruku na rameno a on uslyšel znovu známý hlas:

„Jsme na místě. Můžete si sejmout šátek.“

To nebylo třeba říkat Jackalovi dvakrát. Rázným pohybem, prozrazujícím jeho vzrušení víc, než by si byl přál, strhl šátek a…

Když se kolem sebe rozhlédl, vyrazil výkřik úžasu.

Stál uprostřed kruhu asi stovky mužů na volném prostranství obklopeném mohutnými stromy a houštinami.

Zmateně bloudil pohledem od jednoho ke druhému, pokoušel se ve svitu měsíce rozeznat některou z tváří, osvětlovaných shora měsíčním svitem a zdola plameny asi dvaceti pochodní, zabodnutých do země. Nepoznával však žádný z těch obličejů a neměl ani tušení, kde je, neznal v okolí Paříže jediné místo, jež by se podobalo divočině, v níž se nyní ocitl. Hledal nějaký opěrný bod, pokoušel se proniknout pohledem nad obzor stromů, ale dým z hořících pochodní stoupal přes jejich vrcholky a vytvářel kouřovou clonu, kterou se nicí zrak nemohl prodrat.

Ovšem nejvíc ho drtilo pochmurné ticho, vládnoucí kolem něho, nad ním a snad i pod ním, ticho, které proměňovalo tu stovku mužů ve shromáždění přeludných zjevení. Byl by je měl za fantomy, kdyby jiskry sršící z jejich očí mu nepřipomínaly slova, jež mu znovu a znovu zněla v uších: Nejsme zloději, jsme vaši nepřátelé, kteří zasvětili život posvátné věci. V jejich rukou teď byl, uprostřed noci, uprostřed jakéhosi hlubokého hvozdu.

Pan Jackal byl jistě velmi filozofický duch, zapřísáhlý voltairián a ateista do morku kostí, což všechno je víceméně totéž; a přece ať už to zní jako chvála, či potupa, v této pohnuté chvíli, kdy se poznenáhlu pokoušel vzpamatovat, obrátil oči k nebi a poručil svou duši bohu.

Čtenáři ovšem poznali, že místo, kam byl dopraven, není žádný prales ani hvozd, ale ona stará, zanedbaná zahrada v ulici de l’Enfer

téměř ve středu Paříže, odkud se vypravili Salvator a generál Lebastard de Prémont vyrvat Mínu z rukou Lorédana de Valgeneuse. Netonula v zeleni jako tehdy, v onu jarní noc 21. května, kdy generál de Prémont přišel požádat o pomoc pro svého přítele Sarrantiho shromáždění karbonářů, jejich takzvaný *trh,* jemuž říkají italsky *venta;* ale zahrada nebyla proto méně malebná ani v této noční hodině pokročilého podzimu. Generálovi se tehdy dostalo od bratří karbonářů naprostého odmítnutí, jak víme jednomyslného, až na Salvatora, jenž mu nabídl pomocnou ruku. S mnohými z těch, kteří se tehdy sešli na opuštěném, dobře střeženém místě v ulici de l'Enfer, bychom se setkali i zde – kromě Salvatora a ovšem též šéfa tajné policie Jackala.

Neboť onen jasný, přesvědčivý a nezvratný důkaz o Sarrantiho nevině, jejž karbonáři požadovali na generálu de Prémont, byl na světě. Od desáté hodiny večer členové pařížských karbonářských sborů věděli, že pachatelem zločinů připsaných Sarrantimu je Gérard Tardieu, že jejich bratr Salvator je zatčen a že je třeba zmocnit se stůj co stůj Jackala.

Prozíravý Salvator totiž v onen den, kdy se pouštěl na svou výpravu do Vanvres, zašel ke generálu de Prémont, a když ho nenašel doma, nechal mu tento písemný vzkaz:

Dnes v noci schůzka na známém místě. Jděte tam a oznamte bratřím, že máme naprostý důkaz o tom, že Sarranti je nevinen. Důkaz předložím osobně kolem půlnoci.

V devět večer se ukryjte s tuctem spolehlivých mužů v okolí ulice Jérusalem. Uvidíte mne vcházet na prefekturu. Až do tohoto okamžiku ručím za všechno. Může se však stát, i když si myslím, že Jackal se toho neodváží, že tam budu zatčen. Jestli se do deseti hodin opět neobjevím, bude to znamenat, že jsem uvězněn. Jackal bude v tom případě nucen podniknout jisté kroky mimo budovu prefektury. Sledujte ho, zmocněte se ho a odveďte ho na místo shromáždění bratří karbonářů. Kočího se nějakým způsobem zbavte cestou. Jackal nesmí do poslední chvíle tušit, kudy a kam ho odvážíte. Až budu opět propuštěn na svobodu, postarám se o něj sám.

Lebastard de Prémont (neboť on byl oním sousedem a strážcem pana Jackala po pravici) vykonal, jak vidno, všechny Salvatorovy pokyny přesně do poslední tečky.

Venta byla svolána, její členové si rozdělili úlohy a Jackalův kočár byl zadržen na cestě do Cours-la-Reine. Policejní šéf se stal zajatcem mocné lóže a neměl nejmenší naději uniknout její moci.

Stál teď uprostřed noci tváří v tvář svým soudcům a očekával s úzkostí ortel, který podle všech známek mu mohl přinést jediné – rozsudek smrti.

„Bratři," oslovil generál Lebastard de Prémont shromáždění, „přivedli jsme vám muže, na kterého jsme čekali. Ten, kdo se odvážil na našeho bratra Salvatora vztáhnout ruku, stojí před vámi."

Shromáždění karbonáři zachovávali zlověstné mlčení. Po chvíli se ozval čísi rozhodný hlas:

„Především musí dát příkaz, aby Salvator byl propuštěn!"

„Už se stalo," pospíšil si s odpovědí Jackal.

„Je to pravda?" zahučelo ze zástupu pět nebo šest hlasů.

„Ano, je to tak. Ale poslyšte, bratři, ten člověk je neobyčejně bystrý," řekl generál. „Domyslel si, co stojí za naší akcí, a dobře si uvědomil, že sám ručí vlastní hlavou za našeho přítele. Dal sice příkaz k jeho propuštění, ale podle mne jen proto, aby si opatřil polehčující okolnost."

„Ale, pánové, já jsem prohlásil už cestou sem, že jenom omylem jsem nedal pana Salvatora propustit hned, když jsem odcházel. Prostě jsem zapomněl!" pokusil se ohradit Jackal.

„Mrzuté nedopatření, že ano?" ušklíbl se generál de Prémont. „Však ho bratři ocení."

„Vy zde nejste, pane, jenom proto, že odpovídáte za zatčení Salvatora," ozval se jiný hlas. „Stojíte před námi pro stovky jiných přehmatů!"

Jackal učinil pohyb rukou, jako by chtěl něco namítnout, ale mluvčí karbonářů ho velitelským gestem zarazil.

„A nemluvím pouze o přehmatech politických, málo záleží na tom, že vy milujete monarchii, a my všichni jsme pro republiku. Máte právo sloužit jedinému člověku, tak jako my se zasvěcujeme službě ve prospěch obecných zásad. Vy však před námi stojíte proto, že své moci zneužíváte; není dne, aby nepřišel některý z našich bratří se žádostí, abychom proti vašim přečinům zasáhli; není dne, aby se někdo nesvěřoval se stížností našemu tajnému tribunálu. Kdyby nebylo právě Salvatora, vážený pane, bylo by už dávno rozhodnuto o vaší smrti."

Ten rozvážný tón, důstojný klid a pochmurná vážnost zapůsobily na Jackala tak drtivě, jako kdyby uslyšel hlas andělských trub při posledním soudu. Napadlo ho tisíc námitek proti tomu, co mu vytýkali, a přece byť byl jindy tak výmluvný a pohotový, teď, když udeřila jeho poslední hodina, se ani nepokusil uplatnit svou výřečnost. Neboť slavnostní ticho, jež se rozhostilo mezi přítomnými, dodávalo tomuto shromáždění jedinečnou a úděsnou úctyhodnost.

A již se ujal slova další řečník.

„Muž, kterého jste dal zatknout, ačkoliv mu vděčíte za záchranu života, je nám zvlášť drahý, a už proto, že jste se odvážil vztáhnout ruku na svého dobrodince, si zasloužíte nejtěžší trest. Dnes se o něm také rozhodne. Přinesou vám nyní stůl, papír, pero a inkoust, a zatímco my budeme rokovat o vašem trestu, a to jako svrchovaní soudci, můžete vy sepsat své poslední pořízení. Zaručujeme se vám čestným slovem, že vaše přání v závěti budou splněna do posledního písmene.“

„Ale platný testament vyžaduje přítomnost notáře, nebo dvou svědků,“ vykřikl Jackal.

„Pokud není napsán vlastnoručně a pokud není pisatel duševně i tělesně zdráv. Ale tady je sto svědků, kteří v případě potřeby dotvrdí, že ve chvíli, kdy jste sepisoval svou závěť, jste byl tím nejzdravějším člověkem na duchu i na těle. Prosím, pane, právě přinesli stůl. Psací potřeby jsou zde; pište, pište… necháme vás o samotě, abychom vás nerušili.“

Mluvčí karbonářů pozvedl pravici a shromáždění muži, jako by pouze čekali na jeho pokyn, se naráz, jako švihnutím kouzelného proutku, ztratili v hustém stromoví.

Jackal osaměl. Stůl měl před sebou a židličku na dosah ruky. Papír, jenž ležel před ním na stole, byl opatřen kolkem.

Nebylo pochyby, že muži, kteří ho nechali o samotě, se stáhli jen proto, aby se usnesli o jeho smrti.

Jackal si to znovu uvědomil, poškrábal se na hlavě a pomyslil si, že věci jsou ještě horší, nežli si představoval. A přece v těch chvílích, kdy mu bylo jasné, že ho čeká vbrzku poslední hodinka, nemyslel na svůj testament, ani na to, co dobrého měl udělat a co nedobrého skutečně vykonal, ani na pánaboha, ani na ďábla, nýbrž jednoduše na to, že teď bude nejlíp, když si pěkně šňupne svého tabáku. Nasypal si drobet na hřbet ruky, pomalu, požitkářsky vdechl, prstem zaklopil

víčko své tabatěrky a znovu si sám pro sebe zašeptal: „Je to všechno horší, než jsem si představoval! Tak se mi zdá, že americké hvozdy se všemi svými pumami, jaguáry a chřestýši nejsou tak záludné a nebezpečné jako tenhleten místní prales.“

Ale co se teď dá podniknout? Vrhl pohled na papír, inkoust a pero, mechanicky se posadil do židle a lokty se opřel o stůl. Ne proto, aby se pustil do psaní závěti, protože mu málo záleželo na tom, odejde-li na onen svět s pořízenou poslední vůlí, nebo bez ní, nýbrž jednoduše proto, že po tom trmácení už sotva stál na nohou. A tak místo toho, aby vzal pero a psal, svěsil hlavu a podepřel si dlaněmi bradu.

Zůstal tak asi čtvrt hodiny, úplně lhostejný k tomu, co se děje kolem, pohroužený do myšlenek, a vytrhl se z nich, teprve když ucítil čísi ruku na svém rameni.

Zachvěl se, zvedl hlavu a zjistil, že kruh karbonářů ho opět obklopuje ze všech stran. Jenom jejich pohledy byly ještě ponuřejší, ještě plamennější.

„Ano?“ zvedl Jackal oči k muži, který mu položil pravici na rameno.

„Chcete vůbec tu závěť psát, nebo ne?“

„Na to přece potřebuju čas!“

Neznámý muž vytáhl hodinky.

„Jsou tři hodiny a deset minut ráno,“ řekl. „Dáváme vám lhůtu do půl čtvrté… to je dvacet minut. Pokud nechcete všechno skončit rovnou. V tom případě vás nenecháme čekat!“

„Ne, ne,“ vykřikl Jackal, představuje si v duchu, kolik událostí se ještě může přihodit za dvacet minut, „naopak, já ještě mám na srdci spoustu důležitých věcí! Všechny je musím vyřídit, pochybuju, že na to bude stačit dvacet minut.“

„Bude muset,“ odpověděl suše karbonář a položil hodinky před Jackala, tak aby na ně odsouzenec viděl. „Navíc nedostanete ani sekundu.“

Poodstoupil a zařadil se do kruhu ostatních.

Jackal vrhl pohled na hodinky. První z drahocenných dvaceti minut již uplynula. Zdálo se mu, že hodinky se rozběhly jako o závod, že se jejich tikot stále zrychluje a zrychluje, a zatmělo se mu před očima.

„Budete psát, nebo ne?“ ozval se znovu známý hlas.

„Ale jistě, jistě…," odpověděl Jackal, vzal do ruky pero, křečovitě je stiskl a začal konečně psát.

Nastalo hrobové ticho, nebylo slyšet nic než skřípot pera běžícího po papíře, jak tu a tam zaškobrtalo, jak se ruka, jež je vedla, v horečném, nervózním vzrušení na okamžik zarazila. A když Jackal zvedl hlavu, aby si oddechl, ihned ji zase schýlil nad papír, zděšen zlověstným odhodláním, jež doslova vyzařovalo z tváří těch, kdo ho obklopovali.

„Končete, pane! Vašich dvacet minut uplynulo," ozval se potom hlas muže, který mu položil hodinky na stůl.

Jackal se zachvěl.

„Prosím ještě několik minut, pánové. Třese se mi ruka. Je tu zima a já nejsem zvyklý pracovat v noci a tak narychlo."

Jako všichni odsouzenci, chytající se i nejmenšího stébla naděje, chtěl aspoň o několik sekund oddálit osudový okamžik.

„Máte ještě pět minut," vyhověl mu mluvčí karbonářů. „Ale potom ani o vteřinu víc."

„Pět minut!" vykřikl Jackal. „Ale to je strašně málo, pánové, na to, aby člověk napsal poslední vůli! Vždyť si ji musím po sobě také přečíst, podepsat ji, běžně na něco takového člověk potřebuje aspoň měsíc… Pánové, vážně, uznejte, že to není přiměřené…"

Karbonáři ho nechali mluvit.

Pak opět vystoupil jejich mluvčí, přešel ke stolku, ukázal na hodinky a řekl:

„Vašich pět minut uplynulo."

Jackalovi se z hrdla vydral zoufalý výkřik. Kruh jeho soudců se začal zužovat a obklopil ho jako živá zeď, jež ze všech stran byla na dosah ruky.

„Podepište svůj testament, musíme to už skoncovat," pronesl důrazně jejich mluvčí.

„Máme ještě jiné naléhavé věci," ozval se jiný hlas.

„A ztratili jsme už spoustu času," přidal se třetí.

Mluvčí podal Jackalovi pero.

„Váš podpis," řekl.

Jackal se odevzdaně podepsal.

„Pane, přísahám vám před bohem, že jménem všech přítomných bratří budeme dbát vaší závěti a že vaše poslední přání vyplníme."

„Pojďte,“ ozval se na to jiný hlas a z kruhu povystoupil muž, jehož atletická postava neklamně svědčila o tom, že byl určen tímto tribunálem, aby provedl jeho rozsudek. Uchopil Jackala za límec, kruh karbonářů se rozestoupil a ulička propustila kata i jeho oběť.

O několik kroků dál policejní šéf uviděl mezi stromy větev, na níž se nad čerstvě vykopanou jámou pohupoval provaz.

A v té chvíli se pojednou mezi stromy v dálce vynořily siluety dvou mužů. Přicházeli s velikým spěchem, jako by se vynořili ze země, jeden z nich mával rukama, a když se dostal až k místu, kde už k Jackalovu krku sklouzávala osudná smyčka, řekl jediné, rozhodující, osvobozující slovo:

„Zadržte!“

22.

Jak zachránit Sarrantiho

Jean Taureau, náš dobrý známý Honza Bejček, neboť on to byl, kdo měl vykonat rozsudek smrti nad Jackalem, pustil policejního šéfa ze svého sevření k zemi. Odsouzenec zavrávoral, a když ke svému nesmírnému úžasu poznal v muži, který vyřkl to zázračné, osvobozující slovo, Salvatora, samou radostí až zajásal.

„Pane Salvatore, zachránil jste mi život!“

„Není to poprvé,“ řekl mladý muž stroze, „aspoň pokud si vzpomínám.“

„Vím, vím, a před tváří nebes vám přísahám, že vám to nezapomenu. Podrobte mě zkoušce a dokážu vám, že nejsem nevděčník.“

„Však na to dojde. U takových typů, jako jste vy, pane Jackale, člověk nesmí dát podobným citům vychladnout. Následujte mě, prosím!“

„S největší radostí!“ vykřikl a vrhl pohled na jámu pod stromem i na provaz visící z větve nad ní.

Vykročil za Salvatorem ne bez nejistoty, protože těsně za ním kráčel Jean Taureau, jako by tím Jackalovi naznačoval, že ještě nemá vyhráno.

Když dorazili k místu, kde sepisoval testament, shromáždění karbonářů bylo zřejmě zaujato jakýmsi dalším jednáním. Rozestoupili se, aby mezi sebe přijali Salvatora, Jackala a v patách za ním i Jeana Taureaua a další dva bratry, a šéf policie četl v očích, upřených na vracející se skupinu, jednu jedinou, všem společnou otázku: Proč nám toho chlapa vedete zase zpátky? A jako by slyšel touž nevyřčenou otázku, Salvator ihned oslovil své druhy:

„Já vím, že se divíte, bratři, a také to plně chápu. Domnívali jste se, že pan Jackal se už odebral na onen svět, a já ho zatím přivedl mezi vás. Rád bych vám k tomu podal vysvětlení. Dospěl jsem totiž, bratři, k názoru, že mrtvý pan Jackal nám nebude k ničemu, zatímco živý šéf policie nám při dobré vůli může prokázat velmi dobrou službu. Že mám pravdu, pane Jackale? Že nám budete ochoten pomoci?“

„Vzal jste mi to přímo z úst, pane Salvatore. Samozřejmě že souhlasím. Prosím pouze tento slavný soudní dvůr, aby ode mne žádal jen věci, které jsou v mých silách.“

Salvator přikývl, jako by chtěl říci: Buďte bez starosti, a obrátil se ke shromážděným karbonářům.

„Bratři, stojí před námi muž, který mohl zhatit naše plány. Nevím, proč bychom si o nich neměli pohovořit právě v jeho přítomnosti. Pan Jackal nám může poskytnout dobré rady, a kdybychom snad při svých úvahách sešli na scestí, zajisté nás opraví.“

Pan Jackal ochotně přikývl.

„Nemýlím-li se, je vykonání rozsudku nad Sarrantim stanoveno na zítřek, na čtvrtou hodinu?“ obrátil se na něho s přímou otázkou Salvator.

„Ano, to mohu potvrdit,“ odpověděl policejní šéf.

Salvator se rozhlédl po přítomných vlevo i vpravo a položil další otázku, tentokrát muži, stojícímu po boku pana Jackala.

„Učinil jste v tomto směru příslušná opatření, bratře?“

„Jistě,“ odpověděl karbonář, totiž generál Lebastard de Prémont. „Pronajal jsem pro naše lidi všechna okna v prvním poschodí po celé délce nábřeží Pelletier a na náměstí de Grève všechna okna od přízemí až k podkrovním mansardám.“

„To vás muselo stát pěkné peníze,“ zamumlal Jackal.

„Hezkých pár tisíc! Ale zato mám k dispozici čtyři sta oken, do každého počítám se třemi muži, čili to je dvanáct set dohromady.

Další čtyři sta rozestavuji do přilehlých ulic, například du Mouton, de la Vannerie, du Martroy, zkrátka do všech, co ústí na náměstí de l'Hôtel-de-Ville. Dvě stě lidí zaujme místa od brány vězení Conciergerie až po náměstí de Grève, každá z hlídek bude mít dvě pistole a dýku."

„A hrome! To vás přišlo ještě na víc než těch čtyři sta oken!"

„Mýlíte se, pane Jackale. Okna se pronajímají, ale srdce se dávají!"

„Pokračujte," naléhal netrpělivě Salvator.

„Až vyjede kára s odsouzencem z věznice Conciergerie," ujal se opět slova karbonář, „což bude někdy kolem půl čtvrté, vydá se za doprovodu četníků směrem k náměstí de Grève a dojede bez překážky na konec mostu Saint-Michel. Tam se jí vrhne do cesty jeden z mých lidí. Incident vyvolá v davu zmatek a křik a pozornost stráže se na chvíli rozptýlí. Toho využijí moji muži v blízkosti káry, převrátí ji a začnou vyvolávat dohodnuté heslo. V tu chvíli se vyřítí naše hlídky z přilehlých ulic i ti, co budou přihlížet z oken, obklíčí káru ze všech stran a zatarasí cestu. I když nějaká ta desítka či stovka chlapů selže, bude to pořád ještě dost lidí na to, aby přeřezali koňské postroje a utvořili kolem odsouzence kruh. Deset chlapíků na koních si ho potom vezme na starost a unese ho. Já sám budu jedním z nich. A ručím za to, že mě buď stihne smrt, nebo Sarrantiho zachráním… To je, bratře, můj plán! Myslíte, že je proveditelný?"

„Vidím, že promluvil pravý generál Lebastard de Prémont," řekl Salvator. „Ale zeptáme se pana Jackala. On jediný nám může povědět, jakou máme naději… Prosím, pane Jackale, jaký je váš názor, ale… upřímně!"

„Můj ty bože, pane Salvatore," odpověděl šéf policie, který už mezitím opět nabyl své chladnokrevnosti, protože se mu zdálo, že nebezpečí sice ještě úplně nepominulo, nicméně se jistě notně vzdálilo, „já skutečně bych dal nevímco za to, abych vám pomohl zachránit pana Sarrantiho, ale naneštěstí jsem učinil všechna opatření, aby ten pán nemohl upláchnout. Ať si lámu hlavu, jak chci, ať si v duchu probírám všechny možné způsoby úniku, nevím, co bych vám měl navrhnout."

„Pane Jackale," zamračil se Salvator, „já jsem se vás ptal na něco jiného. Nechci po vás, abyste nám navrhoval, jak zachránit pana

Sarrantiho, nýbrž pouze, abyste posoudil, je-li generálův návrh dobrý a proveditelný.“

„Prosím o prominutí, pane Salvatore,“ odvětil Jackal, „ale mně se zdá, že jsem nemohl odpovědět na vaši otázku určitěji, než jsem to udělal. Když říkám, že nemohu přijít na žádný způsob, jak pomoci Sarrantimu, říkám tím, že způsob váženého pana generála je nepřijatelný…“

„Smím vědět proč?“ vpadl generál de Prémont.

„Ano… Proč?“ přidal se Salvator.

„To je velice jednoduché, pánové,“ řekl Jackal. „Vaším zbožným přáním je dostat Sarrantiho na svobodu, zbožným přáním vlády naproti tomu je, aby naopak se ho nikdo nemohl zmocnit. Já se vám omlouvám, pánové, ale i já jsem udělal jistá předběžná opatření a ta kupodivu jako by z oka vypadla vašim. Až na to, že přirozeně míří proti vašim záměrům.“

„To byla vaše úřední povinnost. Ovšem teď nás s nimi musíte seznámit… to je ve vašem vlastním zájmu.“

„Chápu. Tedy když jsem se dozvěděl o návratu generála de Prémont do Francie po tom nezdařeném únosu Římského krále…“

„To jste už tak dlouho věděl, že jsem v Paříži?“ ozval se Lebastard de Prémont.

„Věděl jsem o tom čtvrt hodiny po vašem příjezdu.“

„A nedal jste mne zatknout?“

„To by bylo, promiňte, generále, čiré dětinství. Kdybych vás byl dal vsadit za mříže, nedozvěděl bych se nikdy, proč jste do Paříže přijel. Myslel jsem například zpočátku, že přicházíte provádět nábor ve jménu Napoleona Druhého. Mýlil jsem se. Ale dík tomu, že jsem vás nechal na svobodě, jsem shledal, že jste přítelem Gaetana Sarrantiho. A zjistil jsem rovněž, že jste v úzkých stycích s panem Salvatorem. Byl jsem uvědomen, že jste spolu navštívili zámecký park ve Viry-sur-Orge. A když jsem vypátral, že generál, člen karbonářského sdružení ve Florencii, navázal styk s lóží Pot-de-Fer, řekl jsem si, že při takovém spojení může klidně sehnat dvě stě, tři sta a třeba tisíc chlapíků, kteří by se mohli pokusit dostat Sarrantiho na svobodu. A taky jsem si řekl, že generál, bohatý jako maharádža, je nenechá přece s holýma rukama. Moji pátrači zapracovali – a co zjistili? Za minulý týden se prodalo třináct set párů pistolí a osm set loveckých pušek! Běžný prodej občanům činil asi sto párů pistolí a

tak dvě stovky loveckých zbraní; čili zbytek, pane generále, připadá na vás…“

„Je to tak,“ přiznal generál a zamračil se.

„Nu, a potom jsem jen udělal totéž, co byste udělal vy na mém místě. Řekl jsem si, generál vyzbrojil asi dva tisíce mužů, my jich vyzbrojíme šest tisíc. Třetina z nich je od včerejška usazena v místnostech radnice, další třetina napochodovala dnes v noci do chrámu Notre-Dame, který jsem dal uzavřít pod záminkou oprav, a další dva tisíce mužů se shromažďují na náměstí Royal a přesně o půl čtvrté zaujmou místo na náměstí de Grève. Vidíte tedy, že vaši lidi budou mezi mými jako rybky v síti, a v tom právě spočívá má námitka proti vašemu plánu. Jako stratég jsem vás porazil: mám víc zbraní, víc lidí, víc praporů; váš podnik by byl krajně riskantní, což říkám i jako lidumil… A mimochodem, nezapomeňte, že páni měšťánci, které byste poděsil, protože by měli čtyři dny zavřené své hospůdky a lokály, by na vás krutě zanevřeli. Už slyším, jak royalisté křičí, že stoupenci Napoleona Druhého se spřahají s jakobíny a že všichni dobří občané se musí spojit proti revoluci… A vy přece spoléháte na příští volby! Tak to, pánové, vidím já. Podle mne tahle cesta k záchraně Sarrantiho nevede a vás jen navždy kompromituje; protože to všecko byste podnikli ne pro bonapartistu nebo republikána, ale pro loupežného vraha…“

Salvator a generál Lebastard de Prémont si vyměnili pohled a pak se očima dorozuměli i s ostatními karbonáři.

„Máte pravdu,“ připustil Salvator „A byť jste hlavní příčinou našich trampot, musím vám nicméně poděkovat jménem bratří přítomných, i těch nepřítomných,“ dodal a na okamžik se odmlčel. Pak se rozhlédl po shromáždění: „Má někdo lepší návrh?“

Nikdo neodpověděl. Jako by většinu karbonářů zaplavil pocit beznaděje.

Avšak Salvator si zachovával svou neotřesitelnou vyrovnanost. Nechal uplynout ještě několik sekund a pak znovu oslovil policejního šéfa.

„A přece si myslím, že existuje prostředek záchrany pro Sarrantiho, pane Jackale,“ pronesl pevným hlasem. „A dokonce jednoduchý, tak jednoduchý, že jste na něj bezpochyby ani nepomyslel.“

„Prosím, prozraďte mi ho.“

„Budu se možná opakovat, ale když jste nepochopil poprvé, snad

poznáte, odkud vítr fouká, aspoň podruhé,“ pokračoval Salvator.

Jackal nastražil uši.

„Před tím, než jste mne dal zatknout, jsem za vámi přišel. Nemusím snad říkat kvůli čemu,“ pravil Salvator.

„Přinesl jste mi jistý doličný předmět prokazující Sarrantiho nevinu, který byl nalezen ve vanvreské zahradě pana Gérarda. To máte na mysli?“

„Přesně to. A proč jsem vám onen doličný předmět odevzdal?“

„Měl jsem ho předložit královské prokuratuře.“

„A provedl jste to?“ zpřísnil Salvator hlas.

„Mohl bych vám odpřisáhnout, pane Salvatore, že jsem byl právě na cestě do Saint-Cloudu za Jeho Veličenstvem, abych tam věc projednal s ministrem spravedlnosti, když jste mě… tedy… zadrželi.“

„Dobře, neudělal jste, co jste měl, tak to tedy uděláme ve dvou! Půjdete se mnou ke královskému prokurátorovi a tam mu vyložíte všechny skutečnosti, tak jak jsou vám teď známy.“

„Ale ovšem, jestli na tom trváte…,“ přikývl Jackal a zatvářil se jako člověk, který vůbec nevěří podniku, na němž se má podílet.

„Nejste nadšen,“ poznamenal Salvator. „Vy neschvalujete můj návrh?“

„Naprosto ne.“

„Z jakého důvodu?“

„I kdybychom panu královskému prokurátoru předložili sebenezvratnější důkazy Sarrantiho neviny, nepřestal by tím ještě platit výrok poroty, podle našich zákonů neomylný. I kdyby byly ty důkazy nad slunce jasnější, nepřinesly by ještě odsouzenému svobodu. Muselo by se zavést nové vyšetřování a konat nový soudní proces, ale do té doby by Sarranti zůstával dál za mřížemi. A víte, takový obnovený proces, ten trvá dlouho, rok, dva roky, a třeba i deset let. Podobná líčení se protahují donekonečna, a je-li tu ke všemu zájem, aby se vůbec k žádnému konci nedošlo… Obžalovaný zatím ztrácí odvahu, propadá beznaději, nějaký čas bojuje s omrzelostí ze života, a jednoho krásného dne se nakonec rozhodne s ním prostě skoncovat…“

Jackal se odmlčel, aby se přesvědčil, jakým dojmem jeho řeč zapůsobila, a přehlédl shromáždění. Jako zasažena elektrickým proudem se celá ta stovka karbonářů přímo chvěla, až se Jackal náhle zhrozil pohnutí, jež vyvolal, protože mu blesklo hlavou, že všechno to

pobouření by se mohlo nakonec obrátit právě proti němu.

„Ale vysvětlete, pane Salvatore, těmto pánům," obrátil se rychle na mladého muže, „že já sám jsem pouze vykonavatel rozkazů, jedno kolečko ve stroji, já nedávám žádný popud ani žádný příkaz, já jenom dělám, co se mi nařizuje…"

„Nemusíte dál mluvit," přerušil ho Salvator. „Máte pravdu, že ani tento způsob není šťastný. Ale i když se ho zřekneme, tak jako jsme se zřekli plánu generála Lebastarda de Prémont, je tu naštěstí ještě třetí prostředek, jak Sarrantimu pomoci. A ten, věřím, je schůdnější než oba předešlé."

Shromáždění si s úlevou vydychlo.

„Ani nevíte, s jakým zájmem budu naslouchat," řekl Jackal.

Na Salvatorově tváři se objevil neproniknutelný úsměv.

„Vy jistě znáte věznici Conciergerie jako vlastní boty, pane Jackale, pravda? Když se projde mezi dvěma věžemi, kudy se normálně vstupuje dovnitř, musí se přejít nádvoří a pak se člověk dostane ke strážnici, tedy vlastně k jakési vězeňské předsíni."

„To souhlasí," přitakal Jackal.

„Uprostřed strážnice jsou kamna, obyčejně se tam sesedávají kolem nich dozorci, četníci, policejní agenti. Přímo proti vchodu jsou dveře vedoucí do chodby mezi celami, těch si nebudeme všímat. Ale když se dáme nalevo od vchodu, projdeme vlevo od kamen zamřížovanými dveřmi do vydlážděné místnosti, odkud vede jiná chodba, a to k celám odsouzenců na smrt. Tam musí být umístěn i Sarranti, ne-li od okamžiku svého odsouzení, tak přinejmenším tři nebo čtyři dny před vykonáním rozsudku."

„Tři dny," potvrdil Jackal.

„Čili právě teď, v tuto hodinu, tam je a zůstane tam až do doby, než udeří hodina exekuce."

„Tak jest."

„To máme první bod, přejděme ke druhému," řekl Salvator. „Představte si, za co všechno může náhoda a jak někdy nahrává čestným lidem, ať si škarohlídi říkají cokoliv. Vracím se jednoho dne z přelíčení se Sarrantim a sejdu dolů ke břehu Seiny, k pilíři mostu Saint-Michel, kde mívám přivázán svůj člun. A jak se tak s ním plavím, všimnu si pod nábřežím de l'Horloge asi pěti otvorů zajištěných železnou mříží s dvojitými příčkami. Bezpochyby bych jindy těmto v podstatě kanálovým rourám nevěnoval pozornost, ale

tentokrát mě hnala jakási podvědomá předtucha, nebo snad to způsobilo očekávání rozsudku nad Sarrantim, zkrátka jsem se rozhodl, že si to místo prozkoumám. A zjistil jsem, že nic není snazší než mříž uvolnit a proniknout tudy dolů pod nábřeží a podle všeho pravděpodobně i pod věznici. Celou noc jsem o tom bádal a hned nazítří jsem se vypravil do Conciergerie. Mám tam jednoho přítele, ono je vůbec dobré mít všude nějakého přítele, to ještě uvidíte, a brzy jsem nabyl jistotu, že jedna z těch podzemních chodeb vede naprosto nepochybně místy, kde je strážnice, tedy zcela blízko cely pro odsouzené na smrt. To znamená, řekl jsem si, že se tu bude muset prokopat šachtička, ale naši přátelé raziči naštěstí nejsou pápěrky, aby jen tak před něčím couvli.“

Tři nebo čtyři muži ze shromáždění souhlasně přikývli.

„Opatřil jsem si potom plánek věznice,“ pokračoval Salvator, „což nebylo tak těžké, protože jsem okopíroval jeden starší plán, který jsem nalezl v knihovně soudního dvora, a když jsem se seznámil s podrobnostmi, obrátil jsem se na tři z našich bratří, kteří byli ochotni pustit se spolu se mnou do věci. Byla tehdy naštěstí mimořádně temná noc, když jsem uvolnil mříž před podzemní štolou a když jsme všichni tři pronikli do odporně páchnoucí chodby. Šel jsem první sám, ale už po deseti krocích jsem se musel zastavit, narazil jsem totiž na další mříž, zcela podobnou oné u břehu Seiny. Vrátil jsem se a poslal jednoho z pomocníků, vyzbrojeného nářadím, aby překážku odstranil. Po deseti minutách byl zpátky a klesl mi na břehu přiotrávený k nohám; ale svou práci dokončil! Pustil jsem se znovu sám do smrdutého podzemí, ovšem postoupil jsem jen asi o dvacet kroků, poněvadž jsem narazil na další mříže. Druhý z mých pomocníků pracoval stejně obětavě jako první, mříž byla odstraněna a já jsem se mohl pustit dál. Nedostal jsem se daleko, po dalších dvaceti krocích jsem opět stál před stejnou překážkou. Znovu jsem se musel vrátit ke svým lidem, bylo mi z toho už bídně, ale odvahu jsem neztrácel. Ti dva ovšem byli vyčerpáni, a tak přišla řada na třetího pomocníka. Vrhl se do štoly přímo s nadšením, ani jsem ještě nedopověděl své přání a už mi zmizel v temnotě. Uplynulo deset minut, čtvrthodina, dvacet minut, můj člověk se stále nevracel… Znepokojen jsem se vydal za ním a po nějakých deseti krocích od ústí štoly jsem narazil na jakousi překážku. Rukama jsem před sebou nahmatal bezvládně ležící tělo. Vytáhl jsem je ven na čerstvý vzduch,

ale bylo pozdě. Nebylo v něm už známek života, nebožák se udusil…“

„Chudák,“ řekl pln soucitu generál Lebastard de Prémont. „Jistě měl ženu a děti…“

„Postarali jsme se o ně, generále,“ řekl Salvator. „Žena bude mít doživotní rentu a děti chodí do školy v Amiensu…“

„Aspoň to…“

Generál vrhl pohled na Jackala, který poslouchal Salvatorovo svědectví skoro ohromen obdivným úžasem. Cítil se zbabělý a nicotný vedle toho mladého člověka a připadalo mu, že Salvator nad ním činí do nebetyčných výšin.

„Druhý den jsem se vrátil se svými pomocníky ke štole vyzbrojen lahvemi s chlórem. Pustil jsem se do ní opět napřed sám; cesta byla tentokrát snazší, poněvadž všechny překážky byly odstraněny. Za třetími mřížemi štola zatáčela vpravo. Jak jsem postupoval a potom už víceméně klopýtal, zdálo se mi, že se zužuje a že vrstva země nad hlavou je tenčí a tenčí. V jedné chvíli jsem nad sebou zřetelně slyšel kroky, to byly stráže na pochůzce po nádvoří. Ale to místo mne nezajímalo, vypočítal jsem si, že kopat bude třeba dál, určil jsem přesně kde. Na zpáteční cestě jsem celou štolu vystříkal chlórem, abych ji dezinfikoval pro příští den, kdy jsem po topografickém průzkumu hodlal zahájit praktické práce. Řeknu vám o nich jen tolik, že se tu střídali hodinu co hodinu tři muži a že se pracovalo po dvou hodinách i v noci. Uplynulo jich sedmašedesát, než bylo dílo přivedeno zdárně ke konci.“

Obdivné zamumlání a uznalý tlumený výkřik přítomných doprovodily poslední Salvatorova slova.

„Ti tři, kdo provedli tu gigantickou práci, jsou dnes mezi námi, tesař Jean Taureau, uhlíř Toussaint-Louverture a zedník Sac-à-Plâtre,“ ukázal Salvator na své tři pomocníky v zástupu.

„Ať už se nám Sarrantiho podaří osvobodit, nebo nepodaří,“ ozval se opět Lebastard de Prémont, „o ty tři se musím postarat.“

Salvator stiskl mlčky generálovi pravici a pokračoval:

„Po dvou měsících jsme se tedy prokopali až pod celu odsouzenců na smrt. Měli jsme štěstí, že v tu dobu byla prázdná, takže jsme mohli pracovat bez obav, že bychom vzbudili pozornost vězeňských dozorců. Přezkoušeli jsme všechno před týdnem. Vytlačili jsme jednu z velkých dlaždic v podlaze cely a uvolnili ji tak, že bude stačit jen ji

nadzvednout a otevře se prostor, kudy se vězeň bude moci protáhnout a sklouznout dolů do štoly. Sac-à-Plâtre k dlaždici přidělal kovový kroužek, za který ji Jean Taureau bude moci přidržet, než se Sarranti dostane chodbou až na břeh. To pro případ, kdyby si vězeňská stráž něčeho všimla a vpadla do cely. Ale jak bude jednou Sarranti v mé loďce, ručím za všechno… Teď jste vyslechli můj plán, pánové, věc je připravena, zbývá jen se do ní pustit. Ledaže by pan Jackal objevil nějakou slabinu. Nuže, co na to řeknete? Ale prosím rychle, nemám času nazbyt!“

„Pane Salvatore,“ odpověděl šéf tajné policie, „kdybych se nebál, že to budete považovat za podlézavost, vyslovil bych vám hluboký obdiv…“

„Nestojím o poklony, chci znát váš názor,“ řekl netrpělivě mladý muž.

„Obdivovat váš plán znamená v tomto případě ho přijímat! Je vynikající, je bez chyby a jsem si jist, že vám vyjde. Ale dovolte jednu otázku. Až bude vězeň na svobodě, co potom s ním?“

„Řekl jsem přece, že ručím za jeho osobu.“

Jackal potřásl hlavou na znamení, že takové ujištění mu nestačí.

„Dobrá, řeknu vám i to, co podnikneme potom,“ řekl Salvator. „V jedné postranní uličce na nábřeží bude čekat dostavníkový vůz s čerstvou přípřeží. Výměna koní po předpokládané cestě až do Le Havru je zajištěna. Počítám, že nebude trvat déle než deset hodin a že náš člověk stihne anglický parník odjíždějící z přístavu. V době, kdy se zvědavci na náměstí de Grève budou strkat, aby uviděli popravu pana Sarrantiho, bude už opouštět spolu s generálem de Prémont francouzskou půdu.“

„Zapomínáte na telegraf,“ upozornil Jackal.

„Ani v nejmenším,“ zavrtěl hlavou Salvator a na rtech mu zahrál jeho zvláštní úsměv. „Kdopak může vyhlásit poplach? A zalarmovat telegraf? Pouze policie. Přesně řečeno pouze pan Jackal. Ale pan Jackal to neudělá, pan Jackal totiž zůstane s námi!“

„Správně, plně chápu,“ uklonil se policejní šéf. „Jsem vám k službám, pánové.“

Salvator ukázal na dva muže, kteří vystoupili ze zástupu.

„Tito dva pánové vás doprovodí do bytu, který jsme vám vybrali; zůstanete tam do té doby, než splníme svůj úkol. Nemusím vám snad připomínat, abyste se choval rozumně. Každý pokus o útěk by byl

okamžitě a bezohledně potrestán. A tentokrát už bych nepřiběhl, abych vás zachránil, pane Jackale, vezměte to na vědomí!“

Dva muži určeného doprovodu uchopili Jackala za paže, každý z jedné strany, a zmizeli v houštině mezi stromovím.

Když byli z dohledu, dal Salvator znamení generálovi de Prémont a svým třem pomocníkům, Jeanu Taureauovi, Toussaint-Louverturovi i Sac-à-Plâtrovi. Všichni pak rychle sestoupili do oné neznámé podzemní chodby, kudy sem přibyl před nedávnem i Jackal, a z bludiště katakomb se vynořili v jednom domě v ulici Saint-Jacques.

Pod nábřežím de l’Horloge je na Seině již očekávala Salvatorova lodice.

Generál, Toussaint-Louverture a Sac-à-Plâtre se v ní usadili tak, že stačilo ji jen odvázat a mohla se pustit na vodu.

„Buďte připraveni!“ řekl Salvator a obrátil se pak k Jeanu Taureauovi, jenž spolu s ním zůstal stát na břehu. „Nyní bude záležet na nás! Dobře poslouchej, co teď povím! Důkladně si to zapiš za uši!“

„Poslouchám!“

„Prolezeme teď co nejrychleji štolou až k našemu místu. Až se tam přesvědčíme, že se nemáme čeho obávat, opřeš se rameny o dlaždici a silně, ovšem opatrně budeš tlačit, abys ji nadzvedl. Ale ne abys ji vyvrátil do cely s nějakým randabasem, který by zburcoval dozorce! Pozor na to! Až s tím budeš hotov, dáš mi znamení, já budu stát za tebou; třeba mě zataháš za rukáv. Ostatní už je zase moje věc. Je ti to jasné?“

„Jakpak ne, pane Salvator!“

„Tak žádné zdržování, jde se!“

Jean Taureau odstranil první mříž zahrazující vstup do podzemní chodby z břehu Seiny a vrhl se do štoly s obratností a rychlostí, jakou by u muže jeho obrovité postavy nikdo nepředpokládal.

Salvator ho po několika málo okamžicích následoval.

Pod celou odsouzenců na smrt se zastavili, vydýchali se a chvilku naslouchali, neuslyší-li nějaký podezřelý zvuk.

Ale obklopovalo je jen přehluboké ticho.

Jean Taureau se přikrčil, stáhl hlavu mezi ramena, a podpíraje se oběma rukama o svá napolo pokrčená kolena, vzepřel se plecemi proti dlaždici nad sebou. Po několika vteřinách ucítil, že pod jeho tlakem povoluje. Zatahal Salvatora za rukáv.

„Hotovo?“ zašeptal Salvator.

„Aaaannno…“ zamručel Jean Taureau popadaje dech.

„Výborně, příteli!“ zaradoval se mladý muž. „Vydrž, ještě chvíli tlač, tlač… už se uvolňuje.“

Jean Taureau se do dlaždice znovu opřel, ta se pod jeho náporem uvolnila a nadzvedla. Slabounké světlo z lampy jako za dušičky proniklo škvírou do podzemní chodby. Salvator rychle prostrčil otvorem hlavu, jediným bystrým pohledem přelétl prostor cely – a vyrazil ze sebe zděšený, hrůzyplný výkřik.

Kobka byla prázdná!

23.

Pohnutá noc ve Vanvres

Abychom přišli na kloub záhadnému překvapení, které tak otřáslo Salvatorem, musíme se vrátit k okamžiku, kdy Gérard Tardieu vychází z páně Jackalovy úřadovny, vyzbrojen cestovním pasem a naplněn bezmeznou touhou co nejdřív dát vale Francii. Přímo se řítí přes dvůr prefektury, jako v obavách, že na poslední chvíli ho některý z agentů zatkne, ještě rychleji prolétne branou, jako ve strachu, že mříže u vchodu se před ním zavřou a uvězní ho, na ulici si oddychne, když najde v pořádku svého koně, jehož uzdu svěřil rukám veřejného posluhy, hodí hlídači pár mincí, skočí na klusáka a ten vyrazí vpřed jako hřebec na závodech v Epsomu…

Z bouře, která přikvačila s takovým burácením a křižováním blesků, zůstal již jen černý mrak, zakrývající kotouč měsíce. Poslední záblesky, neprovázené už žádným hřměním, vrhaly čas od času sinavé světlo na fantastického jezdce a probouzely v něm vzpomínky na bázeň, jakou zakoušel při bouřích za dob své mladosti; a kdyby k tomu měl dost smělosti, byl by se nejraději pokřižoval. Vždyť ta ponurá, přízračná noc byla přímo stvořena k tomu, aby se zahryzávala i do svědomí daleko méně zatíženého vinou, než bylo jeho. Jaký div, že pan Gérard cítil, jak mu vyráží po celém těle ledový pot a jak mu čím dál víc krev tuhne v žilách.

Chybělo mu ještě deset minut, aby dorazil k cíli své divoké jízdy, do Vanvres. Avšak zvíře, byť statné a po celou cestu poháněné bez ustání ostruhami, bylo znaveno a brzy sotva pletlo všemi čtyřmi, vždyť za sebou mělo už jednu takovou zběsilou jízdu! Široce zející nozdry nasávaly křečovitě vzduch, ale zdálo se, že ani neproniká do jeho plic. Gérard pozoroval pronikavým pohledem obzor a hádal v duchu, za kolik minut může dorazit na své sídlo. Na chvíli zkusil povolit zvířeti uzdu a uvolnit stisk kolen, ale vzápětí si uvědomil, že kůň určitě padne, jestliže mu dovolí zastávku, a proto mu jen s ještě větší bezohledností zaryl ostruhy do břicha.

Po pěti či šesti minutách, které mu připadaly jako věčnost, začínal ve tmě rozpoznávat obrysy zámku; po několika sekundách dorazil k bráně; a jak správně předvídal, v okamžiku, kdy se zastavil, vysílený kůň klesl k zemi.

Jindy by to bezpochyby vzbudilo jeho soucit, avšak tentokrát pramálo dbal o život či smrt koně, který se tak obětoval pro jeho záchranu. Dostal se k svému cíli, byl doma a na ostatním nezáleželo.

Nechal zvíře zvířetem, ani je nezbavil sedla, nic se nestaraje o to, co bude se zdechlinou, kterou patrně objeví až někdy zítra, protože kůň padl až u zámku, ne někde uprostřed silnice. Překotně otevřel dveře budovy, ještě překotněji je za sebou přibouchl, zamkl na dva západy, zastrčil závoru, vyběhl jako blesk do druhého poschodí, v komoře našel velký kožený cestovní kufr, odtáhl ho do ložnice a rozsvítil svíčku.

Konečně si na chvilinku oddychl… Srdce mu bilo, jako kdyby se mělo rozskočit; na okamžik se zastavil s rukou položenou na prsa, zkusil se vydýchat a potom, když se uklidnil, začal balit kufry. I tomu nejhoršímu pozorovateli, ukrytému někde v koutku ložnice, by se Gérard v té chvíli bezpochyby jevil jako zločinec, už z pouhého pohledu na jeho nesmyslné počínání: rval do kufru věci jednu přes druhou, jak mu přišly pod ruku, spodní prádlo, šaty, které vyházel ze skříně, punčochy, límečky ke košili, vesty, košile; holínky nastrkal do kapes od fraku, polobotky cpal do rukávů redingotu a přitom sebou trhal při každém šramotu a stíral si pot z bledého čela utěrkou nebo košilí, co právě v té vteřině držel.

Když se potom pokusil zavazadlo zavřít, bylo tak strašně napěchované, že zámek nemohl zapadnout, ať se namáhal sebevíc. Vztekle otevřel víko, vyhodil za sebe bez rozmýšlení několik kusů

prádla a šatů až doprostřed místnosti, zaklopil víko a s ulehčením kufr přirazil.

Potom otevřel svůj sekretář, ze zásuvky zavřené na dva západy vytáhl portfej, v němž byly cenné papíry v hodnotě asi dvou miliónů, znějící na rakouské a anglické banky, sundal dvě dvouhlavňové pistole, zavěšené nad hlavou postele, seběhl ze schodů do stáje a zapřáhl do své lehké čtyřkolky dva koně. S těmi určitě dojede do Saint-Cloudu, tam si opatří poštovní přípřež a vyrazí směrem k belgickým hranicím! Za dvacet minut, až bude postiliónům vyplácet dvojnásobek obvyklé sazby, je překročí.

Když byl hotov se zapřahaním, uložil pistole do kolesky, otevřel vrata na ulici, aby se pak už nezdržoval sesedáním, a rozběhl se pro kufr. Byl strašně těžký, po několika pokusech naložit si ho na ramena se rozhodl, že ho potáhne za sebou po zemi. Ve chvíli, kdy ho uchopil za kožené držadlo, se mu zazdálo, že zaslechl dole na schodišti lehký šramot.

Pátravě se rozhlédl.

V šeru u vchodu spatřil jakousi postavu v bílém. Ve výklenku dveří se podobala soše.

Co znamená tohle zjevení, pomyslil si Gérard Tardieu a mimoděk ucouvl.

Zjevení učinilo tři nebo čtyři kroky kupředu. Gérard si maně vzpomněl na scénu z Dona Juana, kdy komtur kráčí mlčky vstříc svému vyděšenému hostiteli a zahání ho před sebou.

„Kdo jste?“ zajektal zuby.

„Já,“ odpovědělo zjevení ponurým hlasem, jenž jako by vycházel z hluboké hrobky.

„Kdo… já?“ vypravil Gérard těžce z hrdla staženého hrůzou a jeho zrak se marně snažil rozpoznat, kdo se k němu přibližuje.

Přeludný zjev neodpověděl, učinil opět dva tři kroky kupředu a vstoupil do světelného kruhu mihotající se svíčky a pomalým pohybem sundal kapuci.

„Mnich!“ vykřikl Gérard a bylo to, jako by zvolal: „Umírám!“

„Tedy mě přece poznáváte,“ řekl abbé Dominik.

„Ano… ano…,“ zabreptal Gérard. „Co… co ode mne chcete?“

„Povím vám to,“ odpověděl řeholník mírným hlasem.

„Ale jindy, ne dnes! Zítra… pozítří… Já právě odjíždím a spěchám; nemohu zdržet svůj odjezd ani o chvíli!“

„Ale mě musíte vyslechnout!“ řekl řeholník a jeho hlas zněl tentokrát pevně.

„Jindy, ne dneska, ne hned teď,“ opakoval Gérard a chopil se svého kufru a táhl jej za sebou ke dveřím.

Udělal s ním dva kroky, mnich také ustoupil o dva kroky, ale tak, že tělem zatarasil dveře.

„Ven se nedostanete,“ pravil.

„Pusťte mě! Musíte mě pustit!“

„Ne!“ řekl opět tak rozhodným hlasem abbé Dominik.

Gérard pochopil, že mezi ním a tímto živoucím fantomem se chystá propuknout jakási hrůzná srážka. Pohledem zabloudil tam, kde visely jeho pistole; ale ty odnesl právě před chvílí do své čtyřkolky! Nikde jinde žádná zbraň. Zajel rukama do kapes, křečovitě hledaje aspoň nůž. Také nic.

„Zabil byste mě, jako jste zabil svého synovce,“ ozval se řeholník.

„Ale i kdybyste našel zbraň, nemohl byste mě zabít. Bůh si přeje, abych žil.“

Ten pevný, až slavnostní hlas a pronikavý pohled jako by Gérarda zmrazily a znovu naplnily hrůzou.

„Mluvte tedy,“ vypravil ze sebe a zaskřípal zuby.

„Naposled za vámi přicházím s prosbou, abych směl vyjevit, co jste mi svěřil při zpovědi,“ řekl abbé Dominik, ale tentokrát jeho hlas zněl mírně, skoro smutně.

„To by znamenalo mou smrt! Chcete mě dostat na šibenici? Nikdy!“

„Ne, neznamenalo by to vaši smrt a já vás nechci dostat na šibenici! Zprostíte-li mě mého závazku, nechám vás odejít…“

„…a půjdete mne udat a oni mě zatknou, neujedu ještě ani deset mil. Nikdy, říkám vám, nikdy!“

„Slibuji vám to, pane, a vy víte dobře, že jsem otrokem svých slibů! Nepoužiju vašeho doznání dříve než zítra v poledne. V tu dobu již budete za hranicemi Francie.“

„A což když potom požádáte o moje vydání?“

„Nepožádám, pane! Jsem člověk míru. Přeju si, aby se hříšník kál za svoje činy, ne aby byl trestán. Netoužím přece po vaší smrti, ale po tom, aby nestihla mého otce.“

„Ne, ne… nikdy!“ zařval Gérard.

„Ach, to je hrozné…,“ řekl jakoby sám k sobě abbé Dominik. „Copak neslyšíte, co vám navrhuji, copak nerozumíte mým slovům? Nevidíte, jak trpím? Asi nevíte, že jsem putoval pěšky osm set mil až do Říma, abych si u Svatého otce vyprosil zproštění zpovědního tajemství, a… že mi to bylo odepřeno?“

Pan Gérard měl náhle pocit, že kolem přelétl anděl smrti; ale tentokrát se ho jeho křídlo nedotklo. Zvedl sklopenou hlavu:

„Víte dobře, že závazek, který jste vůči mně převzal, je zcela jednoznačný. Svolil jsem, abyste promluvil, až zemřu… ale dokud jsem na této zemi živ, ne, nikdy ne!“

„Až zemře, potom ano, ale dokud je živ na této zemi, nikdy…,“ opakoval abbé mechanicky a celý se zachvěl.

„Nechte mne projít,“ pravil Gérard. „Už se mnou nic nezmůžete.“

Řeholník široce rozpažil své bílé ruce, aby zatarasil dveře. To gesto i bledá, strhaná tvář mu propůjčovaly vzhled Ukřižovaného.

„Pane, uvědomujete si, že rozsudek nad otcem má být vykonán zítra ve čtyři hodiny?“

Gérard Tardieu neodpověděl.

„Víte, že cestou z Říma jsem v Lyoně padl vysílením a osm dní se potácel mezi životem a smrtí přesvědčen, že udeřila moje poslední hodinka? Víte, že jsem učinil slib jít pěšky a jíst jen vstoje? A že jsem ztratil celých osm dní? Víte, že jsem musel za dnešek ujít téměř dvacet mil, abych došel včas do Paříže? Víte, že jsem podnikl všechno možné, abych jako zbožný syn zachránil otce?“

Gérard dál mlčel jako němý.

„A dovedete si představit, co znamená, že po tom všem jsem našel bránu u vašeho zámku otevřenou, ačkoliv mohlo být zavřeno, a že jsem vás ještě zastihl, ačkoliv už jste mohl být na cestě? Nikdy jsme se už nemuseli vidět, a přesto se díváme jeden druhému do očí! Nevidíte, pane, že v tom je boží vůle?“

„Naopak, mnichu, vidím, že boží vůle je, abych nebyl potrestán. Poněvadž bůh ti přikazuje uchovat zpovědní tajemství a protože tě toho slibu nezprostil ani Svatý otec!“ přerušil konečně Gérard své mlčení a rukou učinil rozhodný posunek, naznačující, že je odhodlán i beze zbraně si vynutit odchod, byť třeba zápasem muže proti muži. „A nechte mě konečně projít, abbé!“

Ale řeholník opět rozpažil, aby mu zahradil cestu, a pokojným, pevným, ale skoro úpěnlivým hlasem řekl:

„Cožpak jsem, pane, nezkusil všechna slova, všechny modlitby, všechny i nejponíženější prosby, které jen jsou s to pohnout lidským srdcem? Myslíte, že je nějaká jiná cesta k záchraně mého otce než ta, kterou vám navrhuji, ne, o kterou vás prosím?! Jestli o ní víte, vyjevte mi ji a já ji použiji, i kdybych měl zahubit svou tělesnou schránu na tomto světě a zatratit duši na onom… Klesám vám k nohám, pane, zapřísahám vás, řekněte mi, jakým způsobem mohu zachránit otcův život!“

Abbé Dominik padl na kolena a s prosebným výrazem v očích vztáhl proti Gérardovi obě ruce.

„Nevím o žádném takovém způsobu,“ řekl až nestoudně chladně pán vanvreského zámku a netrpělivě od sebe odsunul mnichovy sepjaté ruce. „Pusťte mne!“

„Ale já o něm vím,“ vykřikl zoufale abbé Dominik. „Bůh mi odpusť, že jsem se k němu uchýlil! Ale smím-li vyjevit zpovědní

tajemství jen po tvé smrti, pak tedy… není jiné cesty… Zhyň!“

A v té chvíli vytasil ze záňadří nůž a jediným prudkým máchnutím jej zabodl do zločincova srdce.

Pan Gérard Tardieu ze sebe nevydal ani hlásku.

Na místě padl mrtev k zemi.

Abbé se nad ním sklonil, a když seznal, že je již bez života, zašeptal:

„Bože, přijmi milostivě jeho hříšnou duši a odpusť mu jeho činy na nebi tak, jako já mu je odpouštím zde na zemi.“

Potom zasunul zkrvavený nůž nazpět do svého hábitu, vyšel na schodiště, aniž se třeba jen jedinkrát ohlédl, a kráčel pomalu zámeckým parkem až k bráně se železnými mřížemi, kterou sem vstoupil.

Nebe bylo již klidné, noc jasná; měsíc zářil jako velká koule z topasu a hvězdy kolem něho se třpytily jako drobné diamanty.

24.

Král se nebaví

Na zámku Saint-Cloud, jak jsme již řekli, se konala veliká slavnost, které se účastnili i všichni ministři.

Byla to velkolepá slavnost, ale nálada příliš slavnostní nebyla. Pánové de Villèle, de Damas, de Chabrol i maršál Oudinot se sice nikdy nevyznačovali překypujícím veselím, ale v onu noc dolehla melancholie na celý dvůr, na dvořany i hosty, jako těžký mrak. Neklid se zračil v jejich každém pohledu, v každém gestu, v každém proneseném slově. Dívali se na sebe, jako by jeden od druhého očekával radu, jak vybřednout z kaše, v níž vězeli všichni do jednoho.

Neboť král Karel Desátý, v generálské uniformě s modravou šerpou přes ramena a s mečem po boku, zadumaně přecházel ze sálu do sálu a od skupinky ke skupince a odpovídal na všechny projevy úcty bezvýrazným úsměvem a roztržitými pozdravy, čas od času se zastavil u okna, otevřel je a s největší pozorností vyhlédl na krásné, jasné noční nebe. Zdálo se, že porovnává nudný královský večírek – k jeho neprospěchu ovšem – s tou okázalou, rozjásanou slavností,

Karel X.

kterou uspořádal měsíc pro všechny hvězdy na obloze. A jako by nebyl ve společnosti, ale sám ve své ložnici, a jako kdyby se nejmenoval Karel Desátý, nýbrž Ludvík Třináctý, král si čas od času ulevil žalostným povzdechnutím. Nač myslel?

Na onen nešťastný zákon proti tisku? Na násilnosti při pohřbu pana de Rochefoucauld-Liancourt? Na urážky, které slyšel při přehlídce na Champ de Mars? Na rozpuštění národních gard a vření, které následovalo? Na zákon o volebních seznamech, jenž vzbudil v Paříži takové pozdvižení? Na důsledky rozpuštění poslanecké sněmovny? Nebo snad na zítřejší vykonání rozsudku nad Gaetanem Sarrantim, jež by mohlo vyvolat nepokoje v hlavním městě?

Nikoliv!

To, co Karla Desátého tak znepokojovalo, zarmucovalo, ba znechucovalo, byl – černý mrak, poslední stopa po vybouřené vichřici, jenž se chvílemi kladl na jasné čelo měsíce.

Král měl strach, že bouře by se mohla vrátit a že velký hon v

compiègneském lese, který Jeho Veličenstvo, nejvášnivější z nimrodů, chystalo na zítřek, by mohla další nepřízeň počasí překazit. V duchu přímo sténal při tom pomyšlení a přidušeně si pobroukával: „Čertovský mrak! A ten prokletý měsíc!“ A přitom vraštil své majestátní čelo tak žalostně, že dvorní dámy si jedna druhé šeptaly:

„Nevíte, co se mohlo stát Jeho Veličenstvu?“

„Netušíte, co může být králi?“

„Co myslíte, že trápí panovníka?“

„Přece není smutný kvůli tomu, že zemřel Manuel? To je rána pro opozici, ale ne pro krále!“

„Nebo že by to bylo kvůli zítřejší popravě Sarrantiho? Někteří říkají, že je nevinen.“

„Ale prosím vás, i kdyby nekradl a nezabíjel, je to bonapartista, a to je ještě horší! Už za to by si zasloužil trojnásobně pověsit. Proč by se nad tím mělo chmuřit vznešené čelo Jeho Veličenstva?“

A potom ve chvíli, kdy nejistota i neklid ovládly náladu hostí tak, že začali přemýšlet, jak co nejzdvořileji zmizet, pojednou král, stojící u okna s tváří takřka přitisknutou na sklo, hlasitě, radostně zajásal, až se to rozlehlo kolem dokola.

„Král se baví,“ zaznělo šeptem v davu a všichni si ulehčeně oddychli.

Ano, král se bavil!

Mrak, který zastiňoval lunu, se sice nerozpadl úplně, avšak opustil své místo, kde tak dlouho stál, a – poháněn vzdušnými proudy sem a tam – pohyboval se z východu na západ a ze západu na východ s lehkostí míčku poletujícího mezi dvěma pálkami.

A Jeho Veličenstvo ta zábavná podívaná rozveselila do té míry, že ji pozdravil radostným výkřikem, kterým tak potěšil srdce všech dvorních dam.

Jenže královna šťastná chvíle měla jen velmi krátké trvání.

Na nebi se sice rozjasnilo, zato na zemi se začala stahovat mračna.

Ohlásili příchod policejního prefekta, a ten předstoupil před krále s tváří ještě o něco zamračenější, než měl před chvíli jeho pán a vladař.

„Sire,“ uklonil se před ním pan Delavau s hlubokou uctivostí, pramenící z dvojí vážnosti, k majestátu stáří i k majestátu stavu,

„přicházím sdělit vážné věci a poprosit o souhlas s opatřeními, která si vyžadují vážné události, jichž budeme zítra v hlavním městě svědky!“

„Jde o tak vážné věci, že o nich musíme mluvit teď?“ zeptal se nerudně král, který prostě nechápal, že by v tomto okamžiku mohlo být na zeměkouli něco zajímavějšího než nebeská hra mraku poháněného dvěma vzdušnými proudy.

„Pro Vaše Veličenstvo jistě není novinka, že zemřel Manuel…“

„Není to pro mne novinka a také mě to nijak nezarmucuje,“ přerušil ho netrpělivě Karel Desátý.

„Ani mne to nijak nermoutí, Sire, nýbrž znepokojuje.“

„V jakém smyslu, pane prefekte?“

„Král si jistě vzpomíná na politováníhodné výjevy, které se udály při smutečních obřadech za pana de la Rochefoucauld-Liancourt?“

„Jistěže si vzpomínám, vždyť to není tak dávno.“

„Ty nešťastné události,“ pokračoval pan Delavau, „vyvolaly velké pobouření ve sněmovně a sdílela ho i značná část obyvatel vašeho dobrého města Paříže.“

„Mého dobrého města Paříže…,“ zamručel král. „Vy jste dobrý! Nuže pokračujte, pane…“

„Sněmovna…“

„Sněmovna je rozpuštěna, pane prefekte. O té se nebudeme bavit.“

„Zajisté,“ zarazil se prefekt. „Ale právě proto, že je rozpuštěna, a nemůžeme se tudíž o ni opřít, přicházím, Sire, přímo za vámi. Prosím, abyste dovolil vyhlásit nad Paříží stav obležení, abychom mohli čelit nebezpečí, které hrozí vzejít ze smutečních obřadů za Manuela.“

Zdálo se, že král se začal živěji zajímat o to, co pan Delavau říká.

„Vám se zdá nebezpečí tak bezprostřední, pane prefekte?“ zeptal se poněkud znepokojeně.

„Ano, Sire!“ potvrdil důrazně pan Delavau a s každou novou vráskou na králově čele nabýval znovu odvahu.

„To budete muset vysvětlit,“ řekl Karel Desátý a dodal, obraceje se k ministrům, stojícím po jeho boku: „Prosím, pánové, pojďme stranou!“

Poodešel do výklenku, přesvědčil se pohledem, že ministerská rada je téměř úplná, a pokynul prefektovi:

„Objasněte svou myšlenku!“

„Veličenstvo,“ ujal se opět slova pan Delavau, „kdyby šlo pouze o možné nepokoje v souvislosti s Manuelovým pohřbem, nedovolil bych si krále znepokojovat. Nechť však Veličenstvo uváží, že je sice obtížné potlačit jedno revoluční hnutí, ale je téměř nemožné je zvládnout, když se k němu přidá další.“

„O jakém hnutí mluvíte?“ podivil se král.

„O bonapartistickém hnutí,“ odpověděl policejní prefekt.

„Bubák na ženské a děcka!“ vykřikl Karel Desátý. „Bonapartismus vzal za své smrtí pana *Buonaparta*. Škoda slov o něm, právě tak jako o sněmovně. *Requiescant in pace,* ať oba odpočívají v pokoji!“

„Dovolte mi, Sire, abych trval na svém,“ řekl policejní prefekt. „Bonapartisté se mají čile k životu, dokonce do té míry, že za poslední měsíc vykoupili všechny prodejny zbraní. Jako by zbrojovky v Lutychu a v Saint-Étienne pracovaly pouze pro ně.“

„Co mi to povídáte? Chci znát podrobnosti!“

„Jak víte, Sire, zítra má být vykonán rozsudek nad Sarrantim…“

„Počkejte, Sarranti, Sarranti… Tomu jsem na úpěnlivé prosby jistého mnicha udělil cosi jako milost?“

„Udělil jste mu tříměsíční odklad, a to na prosby jeho syna, který se chtěl vydat do Říma, aby přinesl doklad o nevině svého otce. Tato lhůta dnes vyprší a podle rozkazů, které jsem obdržel, má být zítra trest vykonán.“

„Zdálo se mi ovšem, že ten mnich je řádný člověk; určitě byl přesvědčen o tom, že otec je nevinen,“ řekl zamyšleně král.

„Ano, Sire. Jenže tu nevinu nijak neprokázal, a dokonce se do lhůty ani neobjevil. Musím Veličenstvo upozornit, že pan Lebastard de Prémont, jeden z nejoddanějších přívrženců někdejšího císaře, týž, který se pokusil bez úspěchu unést takzvaného římského krále, vynaložil v poslední době značné prostředky na záchranu zmíněného Sarrantiho. Svého velikého přítele.“

„A vy věříte, pane, že člověk, který by doopravdy byl loupežným vrahem, by mohl v generálovi vzbuzovat takovou náklonnost?“

„Veličenstvo, ten člověk byl odsouzen!“

„Dobře,“ řekl král. „A jakými silami podle vás disponuje generál de Prémont?“

„Značnými, Sire.“

„Tak proti nim postavte dvojnásobek. Nebo trojnásobek. Čtyřnásobek.“

„Tato opatření jsem již učinil, Sire.“

„Čeho se tedy v tom případě obáváte?“ zeptal se netrpělivě monarcha a pohlédl oknem ven na oblohu. Mrak se trhal, nebe se vyjasňovalo a s ním se vyjasňovala i králova tvář.

„Obávám se, Veličenstvo, aby se pohřeb Manuelův nespojil se Sarrantiho exekucí, aby při té příležitosti nedošlo k společné akci bonapartistů a jakobínů, tím spíš, že tu jsou jisté alarmující příznaky. Byl unesen jeden z nejschopnějších a nejoddanějších policejních úředníků Vašeho Veličenstva.“

„A to?“

„Pan Jackal, Sire.“

„Jakže?“ zvolal král všecek ohromen. „Pan Jackal byl unesen?! A kdy se to stalo?“

„Asi před třemi hodinami, Sire, na cestě do Saint-Cloudu, když se jel poradit se mnou a s ministrem spravedlnosti o nových skutečnostech, které podle všeho objevil… Znovu tedy prosím Vaše Veličenstvo, aby souhlasilo s vyhlášením výjimečného stavu nad Paříží.“

Král potřásl hlavou, ale neodpovídal – a nechtělo se mu odpovědět ze dvou důvodů. Především se mu opatření zdálo přespříliš tvrdé. Za druhé musil stále myslet na domluvený slavnostní hon v Compiègne, na nějž se nesmírně těšil. Bylo by samozřejmě těžké oddávat se loveckým radovánkám ve chvíli, kdy nad hlavním městem je vyhlášen stav obležení, a Karel Desátý si byl vědom toho, že opoziční noviny by určitě nemlčely a nedaly si ujít takovou krásnou příležitost. Ne, mimořádný stav a slavnostní hon, to nejde dohromady, jednoho nebo druhého se bude třeba zříci. Král si nad tím zhluboka povzdychl.

„Co si myslí pánové o návrhu pana policejního prefekta?“ zeptal se a k jeho velkému podivení projevili všichni ministři do jednoho souhlas s mimořádným opatřením; nejživěji pan de Villèle, který ostatně na podobnou příležitost dávno čekal.

Ale panovníkovi tyto krajní názory nebyly po chuti. Znovu potřásl hlavou a to gesto znamenalo, že nesdílí přesvědčení svých rádců. A najednou, jako by ho osvítil šťastný nápad, zvolal:

„A co kdybych udělil Sarrantimu milost? Tím bych nejen snížil o polovinu možnost nějaké vzpoury, ale navíc bych si svou shovívavostí získal nové stoupence!“

Ministři zaraženě mlčeli, nikdo z nich se neozval ani slovem.

„Prosím, pánové, proč mi na to nic neříkáte?“

Buď že byl o něco odvážnější než ostatní, buď že se udělení milosti týkalo bezprostředně jeho úřadu, ministr spravedlnosti si dodal odvahy, uklonil se králi a promluvil.

„Jestliže Vaše Veličenstvo dovolí, abych se otevřeně vyjádřil, odvážil bych se poznamenat, že udělení milosti odsouzenému by zapůsobilo na všechny věrné královy poddané velice neblaze. V Sarrantim je vlastně odsouzen poslední výhonek bonapartismu a milost, kterou by dostal, by se neposuzovala jako projev lidskosti, nýbrž jako známka slabosti. Prosím proto Veličenstvo – a věřím, že mluvím jménem všech svých kolegů – aby spravedlnosti ponechalo plný průchod.“

„Ministerská rada má skutečně stejný názor?“ zeptal se po chvíli ticha král.

Jeden po druhém pánové potvrdili, že sdílejí mínění ministra spravedlnosti.

„Dobře tedy, ať je po vašem, když si to všichni myslíte,“ řekl král stále ještě váhavě. „I když musím přiznat, že vyhlášení mimořádného stavu se mi zdá velmi tvrdým opatřením.“

„Právě taková tvrdá opatření jsou nutná, Sire. A král správně pochopil, že přišla chvíle, kdy je nezbytné jich použít.“

Karel Desátý si povzdychl.

„Směl bych se odvážit vznést na Vaše Veličenstvo ještě jednu žádost?“ řekl pan Delavau.

„A to?“

„Není mi známo, jak hodlá Veličenstvo strávit zítřejší den…“

„Na lovu přece!“ vpadl mu do řeči panovník nevrle. „V Compiègne.“

„Ano, a směl bych změnit svou žádost v prosbu, aby Veličenstvo zítra laskavě neopouštělo Paříž?“

„Hm!“ polkl naprázdno král a rozhlédl se po členech své ministerské rady s nevyřčenou otázkou.

„Je to náš společný názor, Sire,“ řekl pan de Villèle a ostatní se přidali. „My kolem našeho krále, ale král uprostřed mezi námi.“

„No dobře, nemluvme už o tom. Ať mi zavolají nejvyššího lovčího,“ řekl odevzdaně Karel Desátý, a upíraje oči na oblohu, zašeptal si sám pro sebe: „A přitom bude tak krásně! To je smůla…“

V této chvíli se vynořil dvorní ceremoniář.

„Omlouvám se, Sire, že ruším, ale je tu jakýsi mnich a tvrdí, že má dovolení, aby se u vás hlásil v jisté závažné věci v kteroukoliv dobu denní či noční.“

„Řekl, jak se jmenuje?“

„Abbé Dominik, Veličenstvo.“

„To je on!“ zvolal král a okamžitě poručil: „Zaveďte ho ke mně do pracovny!“

Pak se otočil k udiveným ministrům a rozechvělým hlasem jim připomenul:

„Pánové, ať nikdo z vás neodchází, dokud se nevrátím! Ohlásili mi člověka, jehož příchod může všechno změnit. Ani nejvyšší lovčí ať nepřijímá od nikoho žádné rozkazy o zítřejším honu, dokud mu sám nedám vědět.“

A rychle vykročil směrem ke své pracovně, utěšuje se nadějí, že neočekávaný příchod abbého možná přece jen ovlivní to hrozné opatření, jež mu na zítřek tak jednomyslně navrhla jeho ministerská rada.

25.

Proč Salvator nenašel Sarrantiho v cele smrti

Řádový bratr stál nehybně a strnule jako mramorová socha a opíral se o dřevěné obložení královy pracovny, aby se nezhroutil. Byl bledý jako křída a Karlovi Desátému se zdálo, že před ním stojí přízrak.

„Důstojný otče, jste to vy?“

„Ano, Sire,“ odpověděl hlasem tak slabým, že to opravdu vypadalo, jako by promlouval přízrak.

„Vypadáte špatně! K smrti unaven?“

„Ano, Sire, k smrti unaven… Mám za sebou osm set mil pěší chůze; v soutěskách Mont Cenis jsem se roznemohl; když jsem přecházel přes Maremmes, zachvátila mne horečka; měsíc jsem se tak

potácel v jednom hostinci mezi životem a smrtí, než jsem se vydal na další cestu. Potřeboval jsem čtyřicet dní, abych zdolal padesát mil a před dvěma hodinami jsem konečně došel…“

„Proč jste si nevzal nějaký vůz? Ostatně duchovní osobu by rád někdo vzal s sebou.“

„Učinil jsem slib, že půjdu do Říma pěšky a že se pěšky vrátím.“

„A splnil jste jej?“

„Ano, Sire.“

„Jste světec.“

Hořký úsměv přeběhl přes rty abbého Dominika.

„Sire, nezasloužím si takovou poctu! Jsem naopak zločinec, který vás přichází žádat o spravedlnost pro druhé a o zasloužený trest pro sebe.“

„Nejdřív se vás na něco zeptám.“

„Nechť král promluví,“ řekl abbé, ukláněje se hluboce. „Navštívil jste Řím s jistým cílem. Můžete mi nyní povědět s jakým?“

„Chtěl jsem pokorně poprosit Svatého otce, aby mne zbavil pečeti, která uzamyká svaté zpovědní tajemství.“

„A jste stále přesvědčen o nevině svého otce?“

„Nezlomně, Sire. A přináším její nezvratitelný důkaz.“

„Posaďte se a mluvte,“ vyzval ho král.

„Vaše Veličenstvo mi prokazuje velkou laskavost. Ale zůstanu stát, tak jak se sluší na poddaného, když hovoří se svým králem… anebo se vrhnu na kolena, jak se sluší na kajícího se provinilce, když stanul před svým soudcem.“

„Zadržte, pane! Chystáte-li se mi prozradit, co má zůstat zahaleno zpovědním tajemstvím, nechci se na této svatokrádeži podílet!“

„Nechť mi Vaše Veličenstvo promine, ale i když mu nyní vyjevím strašlivé věci, svatokrádeže se nedopustí.“

„Nechápu, pane, ale jsem ochoten vás vyslechnout.“

„Sire, modlil jsem se kdysi u postele zesnulého, když za mnou přiběhli a zavolali mne k smrtelnému lůžku kohosi jiného. Mrtvý mě už nepotřeboval, šel jsem tedy, jak mi víra přikazuje, prokázat onomu umírajícímu poslední službu. Chtěl se vyzpovídat a já jsem chtěl ulehčit jeho duši. Ale vyslechl jsem sotva několik vět a poprosil jsem ho, aby už nic dál neříkal. ‚Vy jste Gérard Tardieu,‘ řekl jsem mu, ‚a já nemohu vyslechnout už ani jediné vaše slovo.‘ Ptal se mne proč, a já jsem odpověděl: ‚Poněvadž jsem Dominik Sarranti, syn člověka,

kterého jste dal obžalovat z krádeže a z vraždy.‘ Chtěl jsem odejít, ale chytil mě za můj hábit a donutil mě, abych zůstal. ‚Důstojný otče,‘ řekl mi, ‚sama Prozřetelnost vás ke mně posílá. Kdybyste nepřišel, sám bych vás šel hledat třeba celý světa kraj. Jako mnichu a knězi vám svěřuji svou vinu. A jako synovi vracím vám nevinu vašeho otce. Chystám se na cestu na onen svět, až budu mrtev, můžete všechno, co se dozvíte, vyjevit světu…‘ Ano, Sire, a tehdy jsem se dozvěděl strašlivé věci. O tom, jak sám sebe okradl, aby mohl svalit podezření na mého otce, který byl nucen ještě téže noci uprchnout, poněvadž se zapletl do spiknutí proti otci Vašeho Veličenstva. Ale potom, potom mi ten muž začal svěřovat podrobnosti svého zločinu, skutečného zločinu, Sire…“

„Dost, pane! Jak mi můžete vykládat věci, které jste se dozvěděl pod rouškou zpovědního tajemství?“ vybuchl král. „To není určeno mým uším!“

„Dovolte, abych dokončil, Sire,“ sklonil pokorně hlavu abbé Dominik. „Přísahám, že nechci svést vaši duši ke hříchu, to jenom moje vlastní se vystavuje věčnému zatracení… či spíš už zatracení propadla.“

Abbé Dominik sepjal ruce a obrátil oči k nebi.

„Gérard Tardieu mi svěřil,“ pokračoval po chvíli, „že podlehl naléhání ženy, s níž žil, a že se rozhodl zbavit se dvou malých dítek svého bratra. Jistěže nepřijal tu myšlenku bez váhání, výčitek, vnitřních zápasů…, nakonec však povolil. Ti dva si rozdělili své hrozné dílo tak, že on si vzal na starost chlapce, žena měla sprovodit ze světa děvče. Jemu se podařilo svrhnout chlapce do rybníka; pokaždé když se hoch vynořil nad hladinu, ho ještě srážel veslem pod vodu…“

„Víte, pane, vůbec, jakou hrůzu mi tu líčíte? A kde máte ten váš důkaz, hmatatelný důkaz, že věci se takto zběhly?“

„Hned vám ho předložím, Sire,“ zašeptal řeholník. „Žena svůj zločin nedokonala. Když se chystala připravit děvče o život, začalo křičet tak, že jeho nejmilejší pes přetrhl řetěz, na němž byl uvázán, skočil skrz okno a zahryzl se té ženě do krku. Děvčátko, zbrocené krví, mělo čas utéci…“

„Žije?“ zeptal se král.

„To nevím. Vaše policie, Sire, se ho zmocnila, odvedla ho neznámo kam, aby nemohlo svědčit ve prospěch mého otce.“

„Dávám vám, důstojný otče, slovo šlechtice, že spravedlnosti bude učiněno zadost… Ale důkaz! Je třeba mít důkaz!“

„Tu je,“ řekl mnich a sáhl zvolna do záňadří a vyňal ze svého hábitu svazek papírů. Podal jej s úklonou králi a ten četl:

Toto je má generální zpověď před Bohem i před lidmi, v níž se vyznávám ze svých zločinů a s níž po mé smrti budiž v případě potřeby seznámena veřejnost.

Gérard Tardieu

„Odkdy máte tento dokument?“ řekl král, když si přečetl celé Gérardovo doznání.

„Od chvíle, kdy byl napsán. Dal mi ho sám vrah, protože byl přesvědčen, že umírá.“

„Ale teď mi ho dáváte… Znamená to snad, že je mrtev?“

„Ano.“

„Jak dlouho?“

„Asi tři čtvrti hodiny, Sire! Tak dlouho, kolik času je třeba k tomu, aby člověk dojel z Vanvres do Saint-Cloudu.“

„Ach! To je řízení boží, že odešel na věčnost právě včas,“ řekl král.

„Ano, Sire, i já věřím, že to je boží vůle. Ale musím se vám vyznat, že znám bytost stejně ničemnou, ba ještě ničemnější a špatnější, než byl ten, který se rozloučil se životem,“ řekl abbé a klesl před králem na kolena.

„Co tím chcete říci? Co to má znamenat?“ zvolal král.

„Chci říci, že Gérard Tardieu nezemřel přirozenou smrtí.“

„Spáchal sebevraždu?“

„Ne, Sire. Byl zavražděn,“ řekl Dominik, zajel rukou do hábitu a položil nůž, jímž ukončil Gérardovu pozemskou pouť, králi k nohám.

Nůž byl všecek zakrvácený.

A také na mnichových rukou rudly temné, krvavé skvrny.

„A vrahem… jste…,“ zašeptal král a ustoupil o krok, neodvažuje se ani dokončit myšlenku.

„Ano, Sire, já jsem vrahem!“ pravil řeholník skláněje pokorně hlavu. „Byl to jediný způsob, jak jsem mohl zachránit čest i život svého otce. Popraviště je připraveno, Sire. Dejte příkaz, aby mě tam odvedli!“

Nastala chvíle ticha. Abbé Dominik klečel s hlavou skloněnou až k zemi a očekával ortel.

Králův pohled ještě jednou utkvěl na zkrvaveném noži, potom panovník pokročil kupředu a tichým, skoro vlídným hlasem pravil:

„Vstaňte, pane! Váš zločin je bezpochyby skutek strašný, hrůzný, a i když jej nelze ničím omluvit, lze jej aspoň vysvětlit vaší oddaností otci. Synovská láska vám vtiskla do rukou nůž, ale protože nikomu nesmí být dovoleno, aby bral spravedlnost do vlastních rukou, zákon zváží váš čin. A já do té doby, než bude vynesen rozsudek, nemám, co bych řekl, ani, co bych udělal.“

„Ale můj otec, Sire! Můj nevinný otec!“ zasténal hlasitě klečící muž.

„To je jiná věc.“

Král zazvonil. Ve dveřích se objevil komorník.

„Upozorněte, prosím, pana policejního prefekta a pana ministra spravedlnosti, že je zde očekávám.“

Potom se obrátil k stále ještě klečícímu řeholníkovi a opakoval:

„Vstaňte, pane!“

Dominik poslechl, ale byl tak vysílen, že se musel opřít rukou o hranu stolu, aby opět neklesl k zemi.

„Sedněte si!“

„Sire,“ zablekotal Dominik. „Nejsem hoden…“

„Vidím, že vám musím poručit. Je to můj rozkaz, pane!“

Mnich, napůl bez vlády, se do lenošky téměř zhroutil. Vzápětí se objevili ve dveřích ministr spravedlnosti a policejní prefekt.

„Pánové,“ oslovil je hned na prahu Karel Desátý skoro vesele, „musím vám sdělit, že jsem měl pravdu, když jsem vás upozornil před malou chvílí, že příchod osoby, kterou mi ohlásili, může všechno změnit. Tím chci také říci, že jsem měl pravdu, když jsem trval na tom, že mimořádný stav obležení by měl být vyhlášen pouze v případě nejvyšší nutnosti. Ale díky bohu, tak daleko jsme nedospěli.“

Král ukázal prstem na policejního prefekta:

„Naznačil jste mi, pane prefekte, že byste pohřeb Manuelův zvládl bez jediného výstřelu, nebýt komplikací s případem Sarrantiho?“

„Zajisté, Sire. Nechápu ovšem…“

„Podobných komplikací se už nemusíte obávat. Od této chvíle je Gaetano Sarranti volný. Mám v rukou naprostý důkaz jeho neviny.“

„Ale…,“ vysoukal ze sebe zcela ohromený policejní prefekt, avšak král ani tentokrát mu nedovolil dokončit námitku.

„Tohoto pána naložíte do kočáru,“ ukázal panovník na abbého Dominika, „– a zajedete s ním do Conciergerie. Tam okamžitě dáte propustit Gaetana Sarrantiho na svobodu. Opakuji vám, že je nevinen, a já si nepřeji, aby nevinný člověk, jakmile je věc prokázána, zůstal třeba jen o minutu déle za mřížemi.“

„Och, Sire! Sire!“ vykřikl abbé Dominik, rozvíraje vděčně svou náruč.

„Nezdržujte se, pane,“ řekl Karel Desátý policejnímu prefektovi a potom se obrátil k řeholníkovi: „Vám dávám týden na to, abyste se zotavil z útrap své cesty. Po osmi dnech se vydáte sám do rukou spravedlnosti.“

„Sire, přísahám vám slavnostně, že…“

„Nežádám od vás žádné přísahy! Stačí mi vaše slovo. Pane prefekte, proveďte, co jsem vám uložil!“

„Máte mé slovo, Sire, i hluboký dík,“ zamumlal abbé a opustil spolu s policejním prefektem, který se už neodvážil na nic ptát, královu pracovnu. Teprve když za nimi zapadly dveře, dodal si kuráže ministr spravedlnosti.

„Prokáže mi Vaše Veličenstvo tu laskavost a vysvětlí mi, co se přihodilo?“

„To bude snadné vysvětlení, pane,“ odpověděl král. „Vezměte si tento list, obsahuje doznání skutečného pachatele vraždy, za niž měl být odsouzen Sarranti. Seznamte s jeho obsahem ministra vnitra, myslím, že div neomdlí, až si přečte jeho jméno a pozná v něm člověka, kterého prosazoval jako kandidáta na poslanecké místo. Pokud jde o toho mnicha, nechť je učiněno spravedlnosti zadost. Postarejte se, aby se případ dostal na nejbližší zasedání poroty… Počkejte, ještě tento zakrvavený nůž! Vezměte si ho s sebou, je to doličný předmět. Teď můžete jít.“

A král, ponechávaje ministru na vůli, zda chce zůstat v jeho pracovně, nebo ho doprovodit, se vrátil v dobré, radostné náladě do salónu, kde na něj čekal nejvyšší lovčí.

„Vaše přání, Sire?“ otázal se panovníka.

„Přál bych si, aby zítřejší hon se dokonale vydařil, milý hrabě. Udělejte pro to, prosím, všechno.“

„Dovolí Vaše Veličenstvo, abych mu řekl, že jsem ho již dlouho neviděl v takovém výborném rozpoložení?“

„Však se také, milý hrabě, od poslední čtvrthodiny cítím o deset let mladší,“ usmál se Karel Desátý a dodal, obraceje se ke svým užaslým ministrům:

„Pánové, v důsledku mých nejnovějších informací policejní prefekt ručí za klidný průběh zítřejšího dne v Paříži.“

Pozdravil zkoprnělé pány gestem ruky, prošel salónem, zastavil se u následníka trůnu a upozornil ho, že zítřejší hon se koná, laskavě prohodil několik slov s vévodkyní d’Angoulême, objal vévodkyni de Berry, jako hodný dědeček pohladil po tváři vévodu de Bordeaux, docela tak, jak by to udělal měšťan z ulice Saint-Denis nebo z bulváru du Temple, a odkráčel do své ložnice.

Tam se zastavil u barometru, zavěšeného nad postelí, potěšil se, že ukazuje na stálé, krásné počasí, odříkal svou pravidelnou modlitbu,

zahrabal se pod přikrývku, a ještě než se zabral do spánku, si spokojeně pochválil:

„Díky bohu, zítra bude báječné počasí pro náš hon!“

26.

Předvolební rejdy

Mezi osobami, které sehrály v našem příběhu smutnou roli, nesmíme zapomenout na plukovníka Rappta, manžela Reginy de la Mothe-Houdan.

Je samozřejmé, že díky půjčce od mistra Baratteaua aféra s dopisy nevyšla najevo, to však vůbec neznamenalo, že v paláci na bulváru des Invalides zavládl klid. Nezapomeňme, co napsal o manželu krásné Reginy Pétrus: „Je to člověk chladný a mrazivý jako kus mramoru. Má oči jako z matného skla, tenké, úzké rty věčně sevřené a pleť, jako by byla z popela. Kdyby se dala lidskou kůží potáhnout ledová maska, aniž by v kůži přestala pulsovat krev, byl by to zázrak anatomie – a přece by ta nehybná škraboška skýtala pouze slabou představu o výrazu tváře tohoto muže!“ A Regina? Ta mu několik dní po svatební noci vmetla do tváře tato slova: „Neznám ctižádostivějšího ani zhýralejšího člověka, než jste vy! Máte dalekosáhlé záměry, ale ty vaše dalekosáhlé záměry vedou ke zločinům. Jiný by před nimi ucouvl – vy vůbec ne! Kvůli dvěma miliónům se oženíte s vlastní dcerou, kvůli tomu, abyste se stal ministrem, prodáte vlastní ženu. Chcete vědět, co k vám pociťuji v hloubi svého srdce? Cit, který vy chováte vůči všem lidem a který já jsem nechovala nikdy vůči nikomu: *nenávist!* Nenávidím vaši ctižádost. Nenávidím vaši pýchu. Nenávidím vaši podlost. Nenávidím vás od hlavy až k patě, protože od hlavy až k patě jste lež a lež a lež!“

Tak se jevil Fréderic Rappt před tím, než byl pověřen diplomatickým posláním do Sankt Petěrburgu, svou podobou muž mramorové tváře a svou povahou člověk kamenného srdce. Podívejme se, jestli ho cesta na sever změnila, jestli přetvořila něco z jeho vlastností.

Byl předvečer voleb, dva měsíce po událostech, o nichž jsme vypravovali v předchozích kapitolách, a dobří Pařížané se těšili na to, jak pan de Villèle ve volbách pohoří. Celá Paříž – aniž si lidé mezi sebou co řekli, protože umět mlčet je také diplomacie – v tichosti vyčkávala. Ponížená, utlačovaná, pokořená a zneuctěná se připravovala k zápasu a jen se mlčky dorozumívala, jak podpořit své oblíbence. Jedním z kandidátů na křeslo v nové sněmovně (a ne zrovna nejméně vlivným a oblíbeným) byl i plukovník hrabě Rappt. Měl několik želízek v ohni. Byl majitelem listu, který se bojovně zastával legitimní monarchie, ale zároveň byl potají hlavním redaktorem časopisu, jenž bezohledně napadal vládu a intrikoval proti ní ve prospěch vévody Orleánského. V deníku vychvaloval a obhajoval zákon proti svobodě tisku, ale v nejbližším čísle revue jej napadal jako nejčernější tmářství, jako nepřátelský čin namířený nejen proti volnému vyjadřování myšlenek, nýbrž proti přirozené svobodě vůbec. V revui útočil proti svévoli a nemorálnosti vládních opatření a v deníku se za ně zuřivě stavěl. Často odkládal s pocitem pýchy a samolibosti své pero, kterým právě dopsal obhajobu věci, na niž předtím zaútočil, a blahopřál si v duchu k své obratnosti i k pružnosti mysli, schopné nalézt rozumové důvody pro dvě třeba zcela protichůdná hlediska.

Takový byl Fréderic Rappt vždycky – a v předvečer voleb zejména.

Zastihujeme ho odpoledne ve tři hodiny v jeho pracovně, za psacím stolem potaženým zeleným suknem a pokrytým pyramidou lejster. Vpravo ode dveří je u okna jiný stůl a za ním sedí asi pětatřicetiletý vyzáblý, bledý muž s baziliščíma očima, pan Bordier, tajemník nastávajícího poslance. Král, nadšený výsledky jednání v Sankt Petěrburgu, přislíbil plukovníkovi dokonce ministerské křeslo a hrabě Rappt, nadšený zase výsledkem slyšení v Tuileriích, sestavil v návalu opojení volební provolání, nad nímž i ten nejostřílenější diplomatický expert nevycházel z rozpaků. Bylo totiž tak mlhavé, nejasné a mnohosmyslné, že mohlo stejně dobře uchvátit krále, jako příjemně překvapit opozici.

Nyní pan Rappt přijímá již od rána voliče, desítky lidí z nejrůznějších kruhů, z čela mu stékají kapičky potu, vyhlíží jako herec bezmála vyřízený po patnácti obrazech nekonečného dramatu. Osušuje si kapesníčkem zrosené čelo a vyčerpaně se opírá v křesle.

„Bordiere, to je k zbláznění, to se nedá vydržet! Poslouchat takové

pitomosti! Pošli už všechny návštěvy k čertu, už nechci s nikým mluvit, čestné slovo!“

„Seberte se, pane hrabě,“ domlouvá mu sekretář, „myslete přece na hlasy, které ti páni představují.“

„Já vím, každý mi je slibuje, ale každý mi přitom strká pod nos pistoli: Že pro nás, pane budoucí poslanče, zařídíte tohle či onohle?! Hlava mi z toho třeští, Bordiere… Koho tam ještě máte v předpokoji?“

„Pana lékárníka Louise Renauda.“

„Co je to zač?“

Tajemník sáhne po deskách na svém stole, zalistuje v papírech a začne číst:

„Pan Louis Renaud, lékárník z předměstí Saint-Jacques, majitel tří nemovitostí, zejména v ulici Vanneau, kde bydlí přibližně dvacet voličů, které ovládá. Zažraný měšťan, býval girondistou, hnusí si i jméno Napoleonovo, nemluví o něm jinak než jako o *panu de Buonaparté;* duchovenstvo nemůže ani cítit, všichni jsou pro něj kněžouři a flanďáci; klasický voltairián, ale dobrý hospodář; odebírá všechny liberální publikace…“

„Ke všem rohatým, co tenhle chlap na mně může chtít?“ vzdychne si hrabě Rappt a Bordier krčí rameny:

„Však se uvidí…“

„Zazvoňte na Baptista, ať ho uvede!“

Objeví se sluha, dostane od tajemníka pokyn a po chvíli vchází lékárník.

Pan Rappt, jako by z něho spadla únava, se vlídně usmívá, jde mu vstříc ke dveřím, zve ho, aby se posadil, a tiskne mu přívětivě pravici.

„Příliš velká čest pro mne, pane, opravdu, až příliš velká,“ bručí lékárník, ale plukovník odmítavě vrtí hlavou.

„Komu čest, tomu čest, pane Renaude! Takových čestných lidí, jako jste vy, je pořídku a pro mne je potěšením, když jim mohu stisknout ruku. Ostatně velký básník přece napsal:

V původu či krvi není mezi lidmi nerovnosti.
V čem se liší, to je různá míra jejich ctností.

Znáte zajisté autora, pane Renaude?“

„Přirozeně, pane hrabě! Nesmrtelný Francois-Marie Arouet de Voltaire. Ale že já znám Voltaira, na tom není nic divného, protože já

ho obdivuji; daleko víc mě překvapuje, jak znáte vy mne!“

„Jak bych vás neznal, pane Renaude!“ usmívá se hrabě. „Vážím si vás přece. Vážím si toho, že jste se za mnou vypravil z ulice Saint-Jacques, ačkoliv teď bydlíte, nemýlím-li se, v ulici Vanneau? I když zatím nevím, čemu mám děkovat za vaši návštěvu…“

„Četl jsem vaše volební provolání, pane hrabě, dokonce několikrát, a velice mě upoutalo ono místo, kde mluvíte o nespravedlnostech, které se pášou pod rouškou náboženství. Přimělo mě k tomu, že jsem, byť s jistou nechutí, překročil okruh svých zájmů – protože já se považuji za filozofa, pane hrabě! Zkrátka a dobře jsem se za vámi vypravil, abych několika fakty podepřel vaše výroky.“

„Ale mluvte, drahý pane Renaude, to mě zajímá! Věřte, že vám budu za takové poučení povděčen… Ach, žijeme ve smutných dobách, pane Renaude!“

„Ano. V dobách pokrytectví a licoměrnosti. Vládnou nám flanďáci, pane hrabě!“ Návštěvník přímo vybuchl: „Státní úředníci chodí do procesí se svíčkou v ruce! Jako nedávno v Saint-Acheul!“

„To je skutečně politováníhodné… Ovšem předpokládám, že jste nepřišel kvůli tomu?“

„Ovšemže ne. Chci předeslat, že i jako majitel domů i jako lékárník činím zadost všem svým povinnostem. Lékárníkem jsem, prosím, už celých třicet let. Za tu dobu jsem, pravda, leccos zažil, konzulát a císařství *pana Buonaparté*, ale musím říci, že takových věcí, jaké se dějí teď, jsme ještě nikdy nebyli svědky!“

„Jak to myslíte, pane Renaude? Lekáte mě!“

„Obchody nejdou, pane hrabě. Člověk si pomalu ani nepřijde na živobytí.“

„Copak váš obchod…“

„Už ne *můj* obchod, pane hrabě, přepustil jsem jej synovci! Což dokazuje, jak nezaujatý jsem v těchto otázkách. Proto mi věřte, když tvrdím: momentálně je s obchodováním amen. A to ještě ono *momentálně* vyjadřuje spíše zbožné přání než přesvědčení…“

„Čert aby to vzal!“ politoval pohotově budoucí poslanec páně Renaudova synovce. „Ale v čem to může vězet? Nemá pan synovec… nebo vy… možná trochu přespříliš pokrokové názory?“

„Naprosto ne, pane! Politické názory s tím nemají nic společného. Ať jste girondista nebo jakobín, royalista či bonapartista – rýmu ani průdušky vám to nevyléčí!“

„Právě, pane Renaude! Tím spíš nechápu… Cožpak lidi najednou přestali kupovat léky?“

„Vidíte. A já jsem si všecko srovnal v hlavě, když jsem přečetl vaše volební provolání.“

Hrabě Rappt už začínal být netrpělivý.

„To mi, drahý pane, laskavě vysvětlete. Abych se vyjádřil zcela upřímně, nevidím žádnou souvislost mezi svým provoláním a politováníhodným stavem obchodu vašeho pana synovce.“

„Copak jste neudělal dost zřetelnou narážku na hanebnosti našich kněžourů? Já totiž pánům v sutanách jinak neřeknu!“

„Poslyšte, pane,“ vpadl mu do řeči rychle hrabě, „já jsem vskutku hovořil o nedobrých jevech, o nesprávnostech, které se dějí pod pláštíkem náboženství, ovšem nepoužil jsem výrazů tak… no řekněme tak ostrých jako právě teď vy.“

„A víte, co praví Voltaire, pane hrabě? Já nazývám kočku kočkou a darebáka darebákem!“ vychrlil ze sebe lékárník dopáleně. „Jaképak hraní se slovíčky, nebudu se přece vyjadřovat jako akademik! Ale pokud jde o vaše provolání, myslím si, že si rozumíme.“

„Se slušnými lidmi si člověk vždycky porozumí,“ řekl hrabě, kterého lékárníkova prudká slova jaksi vyvedla z míry. „Ale abychom se snad vrátili k věci.“

„Správně. Tedy si představte: v onom domě, kde jsem bydlel, než jsem postoupil živnost synovci, žil jistý starý učitel, přesněji řečeno muzikant. Jmenoval se Müller a učil víceméně zadarmo dobře dvacet dětí. Převzal je po nějakém panu Justinu Corbym, který z ryze osobních důvodů odešel do ciziny. Lidé z celé čtvrti si starého pána vážili, jenom těm černým kutnám z Montrouge to nedávalo spát. Jednoho krásného dne za ním přišli, že prý nemá oprávnění vyučovat a že se musí pakovat. On, jeho děti i rodina toho učitele, kterého zastupoval. Netrvalo ani čtrnáct dní a už si ti nedouci v kutnách školu zabrali! Dovedete si představit, jak to tam teď chodí. Inu, jak se to zpívá v tom novém kousku od Bérangera:

Kde se tu bere ta černá rota?
Z podzemních děr vylézá slota!

Mimochodem – znáte tu písničku?“

„Ne, neznám,“ řekl rychle hrabě. „Ale k tomu vašemu panu Müllerovi: vy mu asi chcete vymoci odškodné?“

„Má na ně plné právo a já doufám, že zjednáte nápravu,“ řekl lékárník. „Ale přišel jsem hlavně kvůli synovci. Abyste totiž věděl, ti fráterníci nechávají vřeštět děti od rána až do večera takovým způsobem, že to ani jeden zákazník nevydrží. Obchod kvůli tomu zeje prázdnotou!“

„Promyslím, jak by se s nimi dalo pohnout, pane Renaude.“

„To není ale všechno,“ pokračoval lékárník. „Bratři fráterníci totiž mají sestry fráternice, a ty, jak jsme zjistili, vyrábějí léky a prodávají je. Pod cenou. Víc než o polovinu laciněji, než co stojí v lékárně. Takže k synovci do obchodu nepáchne ani myš!“

„No tohle!“ vykřikl pan Rappt navýsost pohoršené, protože pochopil, že s povídavým lékárníkem nedojde k žádnému konci, nedá-li mu co nejbouřlivěji za pravdu. „Sestry řeholnice si dovolují plést se do řemesla ctihodným pařížským lékárníkům? To je tedy k neuvěření! Bože, bože, v jakých dobách to žijeme!“

„Nemluvím jen za sebe,“ řekl lékárník, sáhl do kapsy a vytáhl na čtvrtky složený list papíru. „Tady je petice podepsaná dvanácti nejvyhlášenějšími lékaři našeho obvodu.“

„Jsem skutečně pobouřen, pane Renaude!“ zvolal hrabě Rappt. „Můžete mi tu ten dokument ponechat? Ručím vám za to, že zjednám pořádek. Jak jde o spravedlnost, pane, neznám slitování! V nejkratší době vám podám zprávu, jak jsem tu věc vyřídil.“

Lékárník se po tomto ujištění konečně začal zvedat k odchodu.

„Jsem dojat vaším smyslem pro právo i vaší otevřeností, pane hrabě. Musím se přiznat, že jsem měl jisté obavy, než jsem k vám šel, nebyl jsem si totiž jist, jestli pochopíte, oč mi jde.“

„Copak jsem už neřekl, že mezi upřímnými lidmi vždycky dojde ke vzájemnému pochopení…?“ řekl budoucí poslanec a vyprovodil lékárníka až ke dveřím.

Když za ním zapadly, objevil se opět sluha Baptiste a ohlásil dalšího návštěvníka.

„Pan abbé Bouquemont a pan Xavier Bouquemont, jeho bratr.“

„Co je to za lidi, Bordiere?“

Hrabě kývl s povzdechem na tajemníka a ten pohotově posloužil informací ze svých desek.

„Abbé Bouquemont, věk pětačtyřicet, má farnost v okolí Paříže, je dosti hrubé povahy a libuje si v intrikách. Údajně rediguje bretoňskou revui s názvem *Hranostaj*. Nasazoval všechny páky, jen aby se stal abbém, když jím nyní je, stejně bez skrupulí usiluje o biskupskou mitru. Jeho bratr je *duchovní* malíř, to jest nemaluje nic jiného nežli kostelní obrazy. Naprosto se vyhýbá přírodním motivům i aktům. Licoměrný člověk, ješitný a závistivý jako všichni umělci bez talentu.“

„Hromská práce, to mi ještě chybělo,“ ulevil si hrabě Rappt a pokynul hlavou Baptistovi, přešlapujícímu u dveří. „Tak je nenechte čekat! Že prosím…“

27.

Herecký rejstřík jedné trojice

Abbé byl malý, podsaditý človíček, od neštovic poďobaný břicháček, vyslovený šereda.

„Pane hrabě,“ spustil skřípavým, krákoravým hlasem hned na prahu, – „jsem majitelem a redaktorem jisté skromné revue, jejíž jméno pravděpodobně ještě nedolehlo k vašemu sluchu…“

„Promiňte, pane abbé,“ přerušil ho budoucí poslanec, ukláněje se lehce na pozdrav, „ale je tomu právě naopak: jsem jedním z nejpilnějších čtenářů *Hranostaje*… že se tak jmenuje časopis, který řídíte?“

„Ano, pane hrabě,“ protáhl potěšeně překvapený abbé, nicméně se nevzdávaje pochyb o tom, že by hrabě patřil k nejpilnějším čtenářům jeho revue.

Bordier to zřejmě postřehl a jako správný tajemník pohotově podal panu Rapptovi brožuru se žlutou obálkou. „Máme tu právě poslední číslo,“ řekl.

Rappt vzal sešit do ruky, přesvědčil se, že je rozřezán, a nabídl ho abbému. Avšak ten odmítavě zamával rukou.

„Bůh mě chraň, abych pochyboval o vašich slovech, pane hrabě,“ ohradil se a zbystřil okamžitě pozornost. Tak tady si musíme dát pozor! pomyslel si. Chlapík, který má u sebe exemplář čísla, jež dosud nepřišlo do prodeje, bude pěkně vykutálený lišák.

„Vaše jméno bude, jestli dokonce už teď není, ozdobou naší bojovné žurnalistiky. Pokud jde o polemický zápal a úroveň, pane abbé, znám málo publicistů, kteří by se vám mohli postavit. Jen kdyby si všichni bojovníci za dobrou věc vedli jako vy! To by ani nebylo třeba dlouhého zápasu!“

„Spolu s takovými osobnostmi jako vy, pane plukovníku, určitě ne,“ odpověděl ve stejném, podkuřujícím tónu velebníček. „To bychom snadno vyhráli, však jsme si to říkali zde s bratrem, když jsme četli některá místa vašeho volebního provolání. Například ta, kde naznačujete, že k rozdrcení nepřátel církve jsou všechny prostředky dobré. A když už jsem se zmínil o bratrovi… dovolte, abych vám ho představil.“

Postrčil bratra před sebe a dodal:

„Xavier Bouquemont.“

„Malíř velkého nadání,“ řekl hrabě Rappt, přidávaje svůj nejroztomilejší úsměv.

„Vy mého bratra znáte?“ podivil se podruhé abbé.

„Já mám, prosím, čest vám být znám?“ ozval se polohlasně tenounkou fistulkou Xavier Bouquemont.

„Znám vás tak, jako vás zná celá Paříž, můj milý mladý mistře,“ pravil hrabě. „Z dobré pověsti, která vás předchází. Inu, slavný malíř.“

„Můj bratr ovšem nijak nebaží po světské slávě,“ řekl abbé, sepjal devótně ruce a sklopil pokorně oči. „Co je to vlastně světská sláva? Pomíjivá radost z toho, že vás znají lidé, které vy neznáte. Ne, pane hrabě, můj bratr je člověkem pravé víry. Tak jako velcí křesťanští mistři čtrnáctého a patnáctého století.“

„Dělám, co mohu, pane hrabě, a nikdy jsem nedoufal, že by moje skromná pověst mohla proniknout až k vám,“ zapištěl podlézavě malíř, ale abbé mu rychle vpadl do řeči.

„Nesmíte brát vážně, co říká, pane hrabě. On je to člověk kromobyčejně skromný a nevýbojný. Věřil byste kupříkladu, že vůbec odmítal jít se mnou k vám na návštěvu? Nechtěl, abychom obtěžovali žádostí ani o docela malou službičku. Že je to tak, Xaviere?“

„Je…,“ zapípal svou fistulkou malíř a stydlivě sklopil víčka.

„Marně jsem mu opakoval, že jste jedním z nejznamenitějších důstojníků, jedním z vynikajících státníků a také jedním z nejosvícenějších protektorů umění ve Francii. Ta jeho nešťastná skromnost a přecitlivělost! Musel jsem ho sem dovléci skoro násilím.“

„Ach, pánové, pánové,“ povzdechl si Rappt, „kdybyste věděli, jak mne rmoutí, že nejsem umělcem! Protože koneckonců co je vojenská sláva a politický věhlas proti koruně, kterou klade bůh na skráně takových Raffaelů a Michelangelů? Ale když už člověku není dáno, aby se těšil podobnému věhlasu sám, může se radovat aspoň z toho, že se smí důvěrně stýkat s nejslavnějšími umělci Evropy. Nemusím, pane Xaviere, snad zdůrazňovat, že budu šťasten, budete-li mezi nimi i vy.“

„Tak vidíš, Xaviere,“ zakrákoral abbé a pozvedl ruku, jako by si chtěl osušit slzy, „co jsem ti říkal? Přechválil jsem ti tohoto převzácného člověka?“

„Pane abbé…“

„Ne, vy jste skutečně převzácný člověk, pane hrabě, a já nevím, jak vám vyjádříme svůj dík, jestli pro Xaviera získáte zakázku na těch deset fresek, kterými bychom tak rádi obohatili stěny našeho chudičkého kostelíku.“

„Ale bratře, co to říkáš? Vždyť víš, že jsem je slíbil namalovat jako poděkování za uzdravení naší ubohé matky. Namaloval bych je, i kdybych za ně nedostal ani groš.“

„Jenže tvůj slib je nad tvoje síly, to je to, nešťastníku! Splníš ho, ale zemřeš hlady. Víte, pane hrabě, já mám jen svou faru a všechno, co vynese, dostanou zase moji ubozí chudí farníci. A Xavier nemá nic než ten svůj štětec!“

„Mýlíš se, bratře. Mám ještě svou víru,“ řekl Xavier, obraceje zrak k nebi.

„Slyšíte ho, pane hrabě? Slyšíte ho? Není to k pláči?“

Hrabě Rappt pochopil, oč jde, a chtěl rozhovor rychle skoncovat. Zvedl se, aby dal najevo, že audience skončila.

„Během týdne, pánové, vše vyřídíme,“ pravil s povzbuzujícím úsměvem. „Obdržíte oficiální zakázku na deset fresek. Moje slovo.“

„Steré, tisíceré díky, pane hrabě, máte v nás věrné přívržence ve svých příštích zápasech,“ řekl abbé Bouquemont. „Dovolíte nyní svým oddaným služebníkům, aby se vzdálili?“

Velebníček se zhluboka poklonil, vykročil ke dveřím, jako by skutečně chtěl odejít, avšak tu ho uchopil jeho bratr za paži a zvolal:

„Ještě chvíli, bratře! Já bych také rád řekl několik slovíček panu hraběti. Dovolíte, pane hrabě?“

„Mluvte, pane,“ pokrčil pan Rappt tak trochu odevzdaně rameny.

Oba Bouquemontové byli dost bystří, aby si toho všimli, ale nedali na sobě nic znát a malíř, byť prý tak nevýbojný, pojednou spustil hotovou filipiku.

„Můj bratr Sulpicius vám, pane hrabě, vykládal o tom, jaký skromný a nenáročný život vedu. Dovolte mi, abych vás teď upozornil, že on sám je vzorem skromnosti a nezištnosti. Víte, musím vám prozradit jedno: když jsem proti svému lepšímu přesvědčení přece jen souhlasil, že ho k vám doprovodím, bylo to z toho jediného důvodu, že jsem si usmyslil mu nějak pomoci. Kdyby se jednalo jen o mne, věřte, pane hrabě, že bych nikdy nesouhlasil s tím, abychom vás vytrhovali z klidu. Já skutečně nic nepotřebuji, já mám svou víru a

umím čekat. Ostatně jsem vždycky tvrdil, že takzvaní mistři této epochy a této země nejsou hodni ani toho, aby umývali štětce Fra Angelika nebo Fra Bartolomea. A proč je to tak, pane hrabě, táži se? Poněvadž dnešní umělci nemají pravou víru. Já ji mám, a právě proto nic nepotřebuji a nemusím se doprošovat. Ale když vidím svého bratra, pane hrabě, toho dobráka, toho přímo světce, když vidím, jak všechno, co mu vynáší farnost, rozdává mezi chudé a sám si nenechává ani tolik, aby měl na mešní víno, to se mi potom svírá srdce… a rozvazuje se mi jazyk. Pak už se nebojím promluvit, protože to přece není pro mne, nýbrž pro mého bratra.“

„Xaviere! Bratře!“ téměř zasténal abbé.

„Ne, milý Sulpicie, musel jsem to povědět… A vy, pane hrabě, uvažte sám, co máte podniknout. Já vám nic nevnucuji, nic vám nenavrhuji, všechno ponechávám na vašem ušlechtilém srdci. My nejsme z těch, kdo by přišli za budoucím poslancem a říkali: Máme k dispozici časopis, vy potřebujete jeho podporu, dejte nám peníze! Ne, z těchhle lidí my nejsme… díky bohu!“

„Cožpak vůbec takoví lidé mohou být?“ zakrákoral abbé, spínaje opět pohoršeně ruce.

„Bohužel, pane abbé, najdou se i takoví!“ pochopil situaci pan Rappt. „Ale jak řekl váš bratr, vy k nim nepatříte. Vaší záležitostí se ovšem budu zabývat. Zajdu za ministrem kultury a pokusíme se vaše nepatrné požitky zvednout, aspoň o polovinu.“

„Ministr vám to jistě neodmítne,“ řekl abbé, „vždyť jako poslanec ho budete mít v hrsti! Třeba vám nabídne farnost ne s třemi, ale šesti tisíci franků ročního důchodu. Bože můj, ale to přece vůbec není pro mne, já se spokojím s trochou chleba a vody, ale moji chudí farníci, ti vám budou žehnat, ti se budou za vás modlit…“

Abbé zvedl oči k nebi a pan Rappt se zase zvedl, aby podruhé naznačil, že audience končí.

„Poroučím se do jejich i do vašich modliteb, pane abbé. Myslím, že s tou farou můžete počítat.“

Oba Bouquemontové se za hlubokých úklon zvolna šourali ke dveřím. Najednou, už s rukou na klice, se abbé udeřil do čela.

„Ach, promiňte, pane hrabě, já bych málem zapomněl. Člověk se stará o drobnosti, a velká věc mu uteče.“

„Anebo jsi už neměl, bratře, odvahu unavovat pana hraběte ještě další žádostí?“ zapištěl Xavier.

„Ale jen mluvte, pane abbé,“ řekl pan Rappt. „Ať už vyřídíme všechno při jednom!“

„Vy mne tak povzbuzujete, pane hrabě,“ řekl velebníček, jako by mu činilo největší obtíž přemoci svůj ostych. „Ale když myslíte… Jde totiž o jednu školu na předměstí Saint-Jacques, kterou jsme založili, já a ještě několik bratří řeholníků… Máme v úmyslu zakoupit pro ni celý dům, ale bydlí tam bohužel jeden lékárník. Má celé přízemí a mezipatro, a kromě toho ještě dole laboratoř, odkud unikají všelijaké výpary a odkud také doléhají všelijaké zvuky, což všechno působí neblaze na zdraví dětí. Rádi bychom nalezli nějaký vhodný způsob, jak co možno nejdřív tohoto nevítaného pána dostat z domu…“

„O tom něco vím, pane abbé,“ přerušil ho hrabě Rappt. „Mluvil jsem s tím lékárníkem.“

„Vy jste s ním mluvil?“ zaskuhral kněz. „Vidíš, Xaviere, já jsem ti říkal, že jsme ho potkali, když jsme sem šli! Byl to on!“

„Já vím, ale kdopak by si pomyslil, že bude mít tu drzost ukázat se na očích panu hraběti,“ vypískl Xavier.

„Vidíte, a on tu drzost měl!“ řekl budoucí poslanec.

„Ale jistě stačilo, abyste se na něj podíval, a hned jste věděl, co je to zač,“ zachraptěl Sulpicius Bouquemont.

„Vyznám se trochu v lidech, pane abbé; už od pohledu…“

„Myslím, že ty své nebezpečné politické názory má takříkajíc napsány na nose,“ pokračoval velebníček.

„Ovšem, je to voltairián, jak zákon káže.“

„A kdo říká voltairián, ten říká rovnou neznaboh!“

„On také býval girondista…“

„A kdo říká girondista, říká královrah!“

„Je pravda, že kněžský stav nemá právě v lásce,“ připustil plukovník.

„Kdo nemá rád kněze, nemiluje Boha, a kdo nemiluje Boha, nemiluje ani krále, protože ten vládne z boží milosti! A to znamená, že to je revolucionář!“

„A krvežíznivec,“ vykřikl svou fistulkou malíř. „Krvelačník, kterému nejde o nic jiného, než jak podrýt společenský pořádek!“

„A přitom vám vypadal tak mírumilovně…! Musím vám, pánové, poděkovat, že jste mě upozornili na takové individuum,“ řekl hrabě Rappt.

„To byla naše povinnost,“ řekl Xavier Bouquemont a Sulpicius se přidal: „Povinnost dobrých občanů.“

„Kdybyste mi ale mohli poskytnout nějaké důkazy o činnosti toho pána! Abychom se ho mohli zbavit, ať už tak, či onak.“

„Ach, což o to, ty máme,“ zaskuhral velebníček s úlisným úsměvem, zalovil v sutaně a vytáhl na čtvrtky složený list papíru. „Zde je, prosím, petice podepsaná tuctem nejvyhlášenějších lékařů našeho obvodu, která dokazuje, že ten travič nepřipravuje své léky s náležitou obezřetností, takže mnohé z nich už stály i lidské životy.“

„U všech čertů, to je ovšem vážná věc!“ zvolal pan Rappt pobouřeně. „Pánové, nechte mi tady tu petici a já ji ve vhodné chvíli určitě použiju.“

„Takový ničemný chlap by zasluhoval jít za mříže. A když už ne rovnou na pevnost do Rochefortu, tak alespoň do blázince v Bicêtru.“

„Pane abbé, vy jste přímo vzor křesťanské lásky k bližnímu,“ podotkl hrabě Rappt. „Vy žádáte pokání hříšníkovo, nikoliv jeho hlavu.“

Abbé se uklonil.

„Pane hrabě, rozhovor s vámi na mne udělal ten nejhlubší dojem. Budete zajisté souhlasit, abych s ním seznámil i čtenáře *Hranostaje*. Hned v příštím čísle.“

„Ani já, pane hrabě, nikdy nezapomenu na naši návštěvu u vás,“ zapištěl Xavier. „A prosím o dovolení, abych si směl připamatovat vaši vznešenou podobu, až budu malovat obraz Spravedlivého!“

Zatímco Bouquemontové skládali budoucímu poslanci tyto komplimenty, hrabě Rappt se snažil jako obratný stratég (přece nebyl nadarmo plukovníkem!) zatlačit oba návštěvníky konečně ke dveřím. A když už abbé zvedal ruku, aby je otevřel, najednou se samy od sebe rozletěly a dovnitř se vřítila, celá udýchaná, stará markýza Jolanda Pentaltais de la Tournelle. „Díkybohu,“ chtělo se vykřiknout plukovníkovi, protože byl přesvědčen, že Reginina teta ho vyrve z drápů té bratrské dvojice, a vůbec netušil, co ho čeká.

28.

Co způsobilo zmatek paní de la Tournelle

„Pomoc! Já umřu!“ vykřikla markýza slabým hlasem a se zavřenýma očima klesla přímo do náruče abbého Bouquemonta.

„Ach, můj bože, paní markýzo, co se vám stalo?“ zděsil se kněz a v hraběti Rapptovi, který se chystal Regininu tetu podepřít, doslova hrklo.

„Jakže? Vy znáte paní markýzu?“ uklouzlo mu. Nic ho v dané chvíli nemohlo víc poděsit. Znal dobře markýzinu lehkověrnost, budil se někdy v noci zalit potem, když si uvědomil, že jeho tajemství je v rukou staré ženy, jež ho sice má ráda, ale která ho jednoho krásného dne může úplně znemožnit, ba zničit. Jako ten La Fontainův medvěd, který chtěl spícímu příteli zahnat prackou mouchu na čele a přitom mu rozdrtil lebku. Ale jestli paní de la Tournelle byla dokonce přítelkyní abbého, pak to znamenalo, že místo, aby byla oporou jemu, bude oporou pro ty muže svaté církve. Natolik svou přepobožnou příbuznou znal.

„Byl bych špatným pastýřem svých oveček, kdybych neznal jednu z nejzbožnějších duší v Paříži,“ zaskuhral mezitím svým krákoravým hlasem abbé a hrabě si uvědomil, že bude třeba rychle se přizpůsobit nejčerstvějšímu poznatku. Vrhl se k markýze, jež předstírala mdloby teď ve své šedesátce stejně zdařile, jako když jí bylo dvacet, a teď on se zeptal:

„Markýzo, prosím vás, co se vám stalo? Nedělejte nám starosti.“

„To se mi stalo, že umírám!“ zvolala vzletně markýza a stále pevně svírala svá víčka.

„Řeknu Bordierovi, aby přivolal lékaře,“ řekl hrabě, a vtom hraběnka víčka pohotově zvedla a rychle odmítla.

„Není potřebí,“ rozhlédla se kolem a utkvěla pohledem na knězi. „Ach, to jste vy, pane abbé,“ dodala svým nejněžnějším hlasem.

„Ano, paní markýzo, já. A dovolte, abych vám představil svého bratra Xaviera Bouquemonta.“

„Malíře velkého talentu,“ přidala markýza ještě svůj nejpůvabnější úsměv, „kterého doporučuji z celého srdce pozornosti našeho budoucího poslance.“

„To ani není třeba,“ řekl rychle pan Rappt, kterému z těch několika důvěrných vět přešel mráz po zádech. „Pánové již jeho pozornost vzbudili, bohudík… Ale teď jde o vás, markýzo. Co se přihodilo? Nepotřebujete klid?“

Bouquemontové cudně sklopili oči; abbé ovšem pochopil, že poslední otázka byla i jemným pokynem, aby odešli.

„Myslím, bratře, že bychom neměli okrádat pana hraběte o jeho vzácný čas.“

Ale markýza ho ihned chytila za šos sutany.

„Co vás napadá, pane abbé! Příčinu mé bolesti může vyslechnout každý. A kromě toho vás tu ráda vidím.“

Tvář budoucího poslance se zakabonila a tvář abbého se rozzářila.

„Důstojnosti,“ pokračovala paní de la Tournelle pohřebním hlasem, „vy jste přece znal Croupettku? Potkali jsme se spolu mnohokrát…“

„A kde to?“ zrozpačitěl syn církve.

„U vás na faře, pane abbé. A u řeholních bratří v Montrouge. Vždycky ji beru s sebou… vlastně vždycky jsem ji brávala s sebou. Dobrý Bože! To ubohé zvíře… Croupettka… už nežije.“

„Váš rozkošný, milý, chytrý psík už nežije, madam? Ale to je hrozné,“ vykřikli současně oba bratři.

„Nejenže nežije… ona se stala obětí hrozného zločinu, neslýchané léčky!“

„Nebesa!“ zaječel svou fistulí Xavier.

„A vy víte, kdo spáchal tu ohavnost?“ spráskl abbé pohoršené ruce.

„Váš i náš společný nepřítel, nepřítel vlády i krále. Ten lékárník z předměstí Saint-Jacques!“

„Jestli bych to neřekl,“ divže se nepokřižoval páter. „A jak k tomu došlo?“

„Šla jsem na procházku k sestrám řeholnicím,“ začala třesoucím se hlasem markýza, „a když jsme míjely lékárníka, má malá, ubohá Croupette se najednou zastavila… Myslela jsem, že má chudinka potřebu, tak jsem se zastavila rovněž… Ona najednou vyrazila takové divné, táhlé zakviknutí, podívala se na mne úzkostným pohledem… a v křečích na místě padla mrtvá.“

„Hrozné!“ zakrákoral kněz a obrátil oči v sloup.

„Strašné!“ vyjekl malíř.

„Neříkali jsme vám, že ten netvor je schopen každého zločinu?“ rozmáchl se oběma rukama do široka abbé.

„Ano, pánové, zajisté jste mi to řekli; jsem vám za to vděčen a doufám, že to nebyl náš poslední rozhovor,“ řekl hrabě Rappt a opět se významně uklonil.

Bouquemontové si vyměnili pohled.

„Je to i naše nejvroucnější přání,“ řekl abbé hlasem o poznání chladnějším než prve. „Zatím se tedy loučíme, pane hrabě.“

Budoucí poslanec je doprovodil, a sotva se za nimi zavřely dveře, otočil se k tajemníkovi, který mlčky a diskrétně po celou tu dobu seděl za svým psacím stolem.

„Bordiere, zapamatoval jste si ty dva lidi?“

„Jistěže, pane hrabě.“

„Tak si pamatujte: jestli mi tu ještě překročí práh, tak vás okamžitě vyženu!“

„Ale hrabě, co to znamená? Jste vzteky bez sebe, a proti takovým služebníkům božím,“ zhrozila se stará markýza de la Tournelle.

„Služebníci boží? Tihle dva?“ zařval až nepříčetně budoucí poslanec. „Kdybyste řekla pochopi satanovi, ďáblovi spřeženci!“

„Jak si to můžete myslet, pane? Ctím jednoho z nich pro hlubokou zbožnost a druhého si nesmírně vážím pro jeho umělecký talent.“

„K tomu vám tedy blahopřeji, markýzo,“ ušklíbl se hrabě, stíraje si pot z čela. „Ale musím vám říct, že jsem už viděl lecjaké šibaly, ale intrikány takovéto ráže jsem ještě nepotkal. To si církev vybírá povedené sluhy boží! Nedivím se už, že je tak neoblíbená.“

„Pane, vy se rouháte!“ zvolala markýza, pobouřena na nejvyšší míru. „Prosím, už ani slovo!“

„Máte pravdu, už ani slovo o nich,“ řekl hrabě. „Mluvme o jiných věcech… Bordiere, jděte do přijímacího předpokoje, omluvte mě, vyslechněte ty nejneodbytnější, dva tři si podle svého uvážení vyberte, a ostatní pošlete domů. Padám únavou.“

Tajemník s úklonou odešel a hrabě Rappt s markýzou osaměl.

„Ach, lidi jsou přece hnusní!“ zamumlala markýza a opřela se pohodlně do opěradla lenošky.

Pan Rappt měl tisíc chutí udělat totéž, jenže si uvědomoval, že začatý rozhovor s paní de la Tournelle musí dovést ke konci.

„Drahá markýzo,“ řekl už klidnějším tónem, přešel k ní a lehce ji pohladil po ramenou, „jsem ochoten, aspoň pro tento okamžik, vám v lecčems dát za pravdu, uvědomte si však, prosím, že pozítří jsou volby…“

„…a právě proto je velice nerozumné si dělat nepřátele z lidí tak vlivných, jako jsou abbé Bouquemont a jeho bratr.“

„Proboha, vy máte za to, že jsem si z nich udělal nepřátele?“

„S tím počítejte! Dobře jsem si všimla, jak se na vás ti dva úctyhodní lidé dívali, když se loučili.“

„Ti dva úctyhodní lidé! Vy mě usoužíte, drahá!“ obrátil zase hrabě oči v sloup. „Tak já jsem si z těch dvou panáků udělal nepřátele! Jestlipak víte, paní markýzo, že tu u mne byli více než hodinu? A že celou tu dobu mi střídavě mazali kolem úst med a střídavě mi vyhrožovali? A že jsem slíbil jednomu opatřit faru s důchodem pět šest tisíc a druhému zadat zakázku na výzdobu celého kostela? Na mou věru, můj žaludek je už na leccos zvyklý, ale kdyby nebyli vypadli sami, tak bych je byl, pánbůh mi to odpusť, vlastnoručně vyrazil!“

„A to byste si nadrobil pěknou věc! Pan abbé Bouquemont je totiž důvěrný přítel monseigneura Colettiho, a u toho jste dost špatně zapsán.“

„Cože? U monseigneura že jsem špatně zapsán? Z čeho tak soudíte, madam?“

„Přece jste mě prosil, abych za ním zašla, či ne? Někdo vás asi u něho očernil.“

„Ale to mi musíte blíž vysvětlit, drahá markýzo! Máte mě snad ráda?“

„Ale jistě, můj milý, jak o tom můžete pochybovat?“

„Já o tom nepochybuji, však právě proto s vámi mluvím tak upřímně! Paní markýzo, záleží mi nesmírně na dobré pověsti. To je pro mne otázka života či smrti, celé mé budoucnosti. Má ctižádost je větší než má touha po štěstí, chci se stát poslancem proto, abych byl jmenován ministrem. A ministrem chci být, musím jím být. A pan monseigneur přece slíbil, že prostřednictvím vévodkyně d’Angoulême, jejímž je zpovědníkem, pohne krále k tomu, abych to jmenování dostal… Splnil, markýzo, svůj slib?“

„Ne,“ odpověděla paní de la Tournelle. „A dokonce ani k tomu nejeví nijakou ochotu.“

„On to odmítá udělat?“

„Naprosto!“

„To vám přímo řekl?“

„Ano, to mi řekl.“

„Hm! Takže zapomněl, že jeho jmenování monseigneurem je moje práce a jeho přístup ke dvoru vévodkyně d’Angoulême že jste zprostředkovala vy!“

„Nezapomněl na to, ale říká, že jsou věci, které nemůže přenést přes své svědomí.“

„Jeho svědomí, jeho svědomí!“ zabručel hrabě Rappt. „To bych rád věděl, který můj dobrý přítelíček a za kolik to jeho svědomí probudil k životu.“

„Ale můj drahý, já vás nepoznávám,“ vykřikla markýza a rychle se požehnala křížem. „Vaše zaujatost vás připravuje o zdravý rozum!“

„To je namouduši, jako když člověk proráží zeď hlavou! Už si myslí, že si jednoho koupil, a on mu mezitím pěkně podraží! Drahá markýzo, smím vás o něco požádat? Sedněte do kočáru, zajeďte za monseigneurem a pozvěte ho ke mně.“

„S tím nepočítejte, příteli. Na to je pozdě. Už jsem to sama zkoušela, ale on mi řekl, že máte přijet vy za ním, potřebujete-li něco projednat, ne on za vámi.“

„Copak on neví, jakou mám nouzi o čas? Ale dobře… půjdu zítra.“

„Zítra bude pozdě.“

„Jak to?“

„Zítřejší noviny už mohou přinést leccos proti vám.“

„Co by mohly tak přinést proti mně?“

„Kdo ví…,“ povzdechla markýza.

„Jak to, kdo ví…? Vysvětlete mi to!“

„Monseigneur Coletti, jak víte, připravuje princeznu Rinu k přestoupení na naši katolickou víru. Mimochodem, její zdraví se den ode dne horší.“

„Myslil jsem, že ta věc se již uskutečnila.“

„Monseigneur je kromě toho i zpovědníkem vaší ženy…“

„Och! Snad nemyslíte, že Regina mu říká něco proti mně?“

„Kdo ví… To víte, ve zpovědnici…“

„Madam,“ řekl hrabě Rappt rozčileně, „i ten nejhorší kněz snad ctí svátost zpovědního tajemství.“

„Konečně, co já vím," řekla najednou markýza krčíc rameny. „Ale mohu-li vám dát dobrou radu, sedněte si do kočáru vy a jeďte se s monseigneurem usmířit!"

„Vždyť mám ještě spoustu jednání s voliči! To jsou desítky hlasů, které bych mohl ztratit."

„Je lepší ztratit desítky hlasů nežli stovky a tisíce," řekla markýza a významně pokývala hlavou.

Hrabě Rappt se na několik vteřin zamyslil, pak sáhl po zvonku a rázně zazvonil.

„Máte pravdu, markýzo… Baptiste, Baptiste!"

Sluha se objevil ve dveřích.

„Můj kočár, Baptiste," poručil, „a pošlete mi sem Bordiera."

Sluha se uklonil, odspěchal.

Mezi dveřmi se protáhl Rapptův tajemník s tázavým pohledem v očích.

„Bordiere," řekl budoucí poslanec, „odcházím tajným schodištěm. Řekněte tamtěm lidem, že už dnes nikoho nepřijímám."

Sklonil se k markýzině ruce, vřele ji poceloval a bystře jako jelen vyběhl ze své pracovny. Ale přece jen ne zas tak bystře, aby nezaslechl, jak paní markýza Jolanda Pentaltais de la Tournelle praví jeho tajemníkovi:

„A my si teď, Bordiere, probereme, jakým způsobem bychom mohli pomstít smrt ubohé Croupettky, pravda?"

29.

Pobouření a tužby monseigneura Colettiho

Monseigneur bydlel v ulici Saint-Guillaume, v malém domku uprostřed zahrady, chráněném před severními větry a otevřeném polednímu slunci a tak kouzelně útulném, že spíš mohl být hnízdem básníka či milence než duchovního. Jeho vnitřek na první pohled prozrazoval rafinovanou smyslnost osoby, jež ho obývala. Sotva jste vstoupili do místnosti, ovanulo vás zvláštní voňavé, dráždivé ovzduší, a kdyby vás sem zavedli se zavázanýma očima, mohli byste se podle

té omamné vůně domnívat, že jste se ocitli v jednom z oněch tajemných budoárů, kam docházívali šviháci za dob direktoria na své rozkošnické hrátky.

Sluha – napůl podomek, napůl kněz – uvedl hraběte Rappta do malého, spoře osvětleného salónku, který byl předpokojem velké přijímací místnosti.

„Jeho Milost je právě velice zaneprázdněna," upozornil. „Nevím, bude-li moci vás přijmout, ale kdyby mi pán laskavě sdělil své jméno…"

„Ohlaste hraběte Rappta."

Sluha se mlčky uklonil, zmizel v přijímací místnosti a po chvíli se vynořil se slovy:

„Jeho Milost pana hraběte přijme."

Budoucí poslanec nemusel dlouho čekat. Už asi po pěti minutách monseigneur vyšel a hrabě v polotmě rozeznal, že doprovází dvě osoby. Do tváří jim neviděl, ale podle přezdvořilého uklánění se mu zdálo, že to nemůže být nikdo jiný než oba Bouquemontové. Pozdravil je letmo, ale zdvořile a vstoupil do přijímacího salónu sledován monseigneurem, který za žádnou cenu nechtěl jít první.

„Nečekal jsem, že budu mít tu čest i potěšení se s vámi dnes setkat, pane hrabě," řekl prelát, ukazuje hraběti Rapptovi na lenošku a sedaje si tam vedle něho. „Politik vašeho ražení má jistě v předvečer voleb jiné starosti, než aby navštěvoval chudého poustevníka, jako jsem já."

„Monseigneure," řekl hrabě Rappt, který postřehl, že podobné řečnické lichotky by ho mohly odvést daleko od předmětu jeho návštěvy, a proto se rozhodl zaútočit přímo, „paní markýza de la Tournelle byla tak laskavá a naznačila mi, že jsem, ke svému velikému zármutku, ztratil vaši veškerou důvěru…"

„Paní markýza zašla poněkud daleko, když mluvila o veškeré důvěře," přerušil ho kněz mírným hlasem.

„Což mi ovšem potvrzuje, že zčásti jsem o ni přišel, monseigneure."

Abbé Coletti stáhl s výrazem smutku obočí a potom obrátil zrak vzhůru, jako kdyby svolával na hlavu hříšníka boží milosrdenství.

„Přiznávám se, pane hrabě, že když se mě Jeho Veličenstvo ptalo na můj upřímný názor, pokud jde o váš vstup na ministerské křeslo, že jsem… aniž bych prosím, řekl, co všechno si myslím… že jsem

byl vlastně nucen krále požádat, aby tuto věc ještě zvážil… Aby prostě neučinil rozhodnutí, dřív než s vámi budu moci pohovořit.“

„Proto jsem také za vámi přišel, monseigneure,“ podotkl dosti suše budoucí poslanec. „Co mi, prosím, vytýkáte? Rozumí se osobně.“

„Já? Já že bych vám měl něco osobně vytýkat?“ zvolal církevní hodnostář s výrazem dokonalé nevinnosti ve tváři. „Vy mě přivádíte do rozpaků! Vždyť pokud jde o mne, pane hrabě, já pro vás nemám než slova chvály. A také jsem to králi řekl. A každému potvrdím, že k vám chovám city naprosté vděčnosti.“

„Oč tedy jde, monseigneure? Když pro mne nemáte nic než slova chvály, kde se bere nedůvěra, do které jsem u vás upadl?“

„To je těžké… jak bych vám to řekl,“ potřásl monseigneur rozpačitě hlavou. „Ostatně si myslím, že tušíte, o jakou věc jde?“

„Ujišťuji vás, že ani v nejmenším,“ nechápal hrabě. „Ale snad na to přijdu, když mi dovolíte několik otázek.“

„Tažte se, poslouchám vás s velikým zájmem.“

„Ve vás žijí, monseigneure, dvě bytosti: kněz a politik,“ řekl hrabě a upřeně se na duchovního zadíval. „Které z těch dvou jsem se nějak dotkl?“

„Žádné,“ odpověděl prelát váhavě.

„Monseigneure, prosím, otevřeně! Prozraďte mi, které z těch dvou bytostí se mám omluvit a jak mám odčinit, co se snad nevědomky stalo?“

„Dobře, pane hrabě, budu s vámi mluvit naprosto upřímně. Především bych vás chtěl ovšem ujistit, že chovám obdiv k vašemu talentu a že až dosud se mi žádná osoba nejevila hodnější toho, aby se ucházela o nejvyšší úřady ve státě… Naneštěstí se na tom jasném nebi objevil mrak.“

„Vysvětlete mi to blíž, monseigneure. Jsem připraven se vyznat ze všeho.“

„Beru vás za slovo,“ řekl chladně kněz, protahuje každou hlásku. „Náhoda chtěla, že jsem se seznámil s pokleskem, jehož jste se dopustil. Přiznejte se mi k němu, jako kdybyste klečel ve zpovědnici, a já pak budu ve dne v noci na kolenou prosit Boha, aby se nad vámi slitoval a odpustil vám.“

Ach, ty jeden licoměrníku pokrytecká, pomyslil si v duchu Rappt, to jsi takový hlupák, to si myslíš, že já jsem takový bláhovec,

že se ti chytím do pasti? Ne, ne, naopak, já si vyzpovídám tebe, tak to bude…

„Monseigneure," řekl nahlas, „rozumím-li dobře, dozvěděl jste se *náhodou* o jakémsi mém poklesku. Pomozte mi najít správnou cestu. Můj poklesek je lehký hřích… nebo smrtelný?"

„Zkoumejte svoje svědomí, pane hrabě!" zvolal kněz s výrazem zkroušené lítosti. „Netíží je něco těžkého, přetěžkého? Víte, že k celé vaší rodině chovám otcovské city, k vám především. Budu nanejvýš shovívavý. Svěřte se mi s důvěrou, nemáte oddanějšího přítele, než jsem já!"

„Ach, monseigneure," odpověděl hrabě, „známe přece oba lidskou povahu. Známe lidské vášně i lidské slabosti. A kdo z nás může říci, že si vzpomíná na všechny své skutky, dobré i špatné? Poklesek, který se nám mohl jevit jako lehký, bezvýznamný, vždyť víme, že cíl posvěcuje prostředky, se někdy v očích společnosti proměňuje v

nestvůrný zločin. Lidská přirozenost je tak nedokonalá a naše ctižádost tak nesmírná! A najděte mi člověka, který by v hloubi svého nitra neukrýval nějaké hrozné tajemství, výčitky svědomí, pocity strachu. Kdo může s čistým svědomím prohlásit: Šel jsem přímou cestou, nezanechal jsem na té trnité pouti ani kapičku krve. Splnil jsem svou povinnost a neulpěla na mně ani kapka prohřešení, ani stín špatnosti. Lidské srdce, monseigneure, se podobá velké řece, na jejíž hladině se zrcadlí nebe, ale jež ukrývá před pohledy druhých bahno dna. Nežádejte na mne, monseigneure, abych vám vyjevil to či ono tajemství… mám jich víc, než kolik mi je let. Ne, povězte mi, o čem jste se dozvěděl, a budeme společně hledat cestu, jak se vykoupit z toho provinění."

„Nepřeji si nic jiného, než vám podat pomocnou ruku, pane hrabě," odpověděl po chvíli mlčení prelát. „Ale smím porušit dané slovo? Uvažte, že vaše tajemství mi bylo svěřeno pod slibem naprosté mlčenlivosti."

„Při zpovědi?" zeptal se pan Rappt.

Kněz zaváhal.

„Ne, to ne…"

„Můžete tedy mluvit…," řekl budoucí poslanec. „Čestní lidé jako my dva si musí pomáhat… A krom toho, abych uklidnil vaše svědomí: copak by to bylo poprvé, co jste se neohlížel na dané slovo? Nemluvím o slibech politických, ty se dávají jen proto, aby se neplnily, to je známé, ale vy jste přece neváhal ani jindy porušit slib…"

„Pane hrabě," vykřikl pohoršené monseigneur, ale začervenal se.

„Složil jste kupříkladu slib čistoty," pokračoval hrabě nesmlouvavě, „a pokud vím, a nejsem sám, kdo to ví, větší milovník žen než vy se mezi pařížskými kněži nenajde."

„Vy mne urážíte, pane hrabě!" zvolal monseigneur Coletti a skryl si hlavu do dlaní.

„Složil jste také slib chudoby, a jste možná bohatší nežli já, máte přece desetitisícové pohledávky. Učinil jste rovněž slib…"

„Pane hrabě," skočil mu do řeči prelát, „nebudu vás už dál poslouchat! Věřil jsem, že jste přišel hledat smíření, ale vidím, že jste mi přišel vyhlásit válku. Budiž!"

„Počkejte, monseigneure," zjihl budoucí poslanec. „Kdybychom si vyhlásili navzájem válku, nebudeme z toho mít nic ani vy, ani já. A já jsem vám ji nepřišel vyhlásit, jak jste se právě vyjádřil. Kdybych měl

něco takového v úmyslu, nebyl bych sem vůbec přišel.“

„Oč vám tedy jde?“ už poněkud klidněji se zeptal monseigneur Coletti.

„Chci konečně vědět, jaký můj poklesek vás tak pobouřil,“ řekl zřetelně a jasně plukovník.

„Poklesek? Strašný hřích!“ zašeptal kněz a s hlubokým povzdechem zvedl oči k nebi.

„Který?“

„Vzal jste si za ženu svou vlastní dceru,“ řekl znovu šeptem prelát, zakryl si obličej a klesl na lenošku.

Hrabě na něho upřel mírně pohrdavý pohled, kterým jako by říkal: No – a?

„To máte přímo od hraběnky tohle tajemství?“ zeptal se.

„Nikoliv.“

„Tedy od markýzy de la Tournelle.“

„Nikoliv,“ opakoval monseigneur.

„Tak od paní maršálky de la Mothe-Houdan.“

„Nemohu vám říci od koho,“ zavrtěl hlavou církevní hodnostář.

„Napadlo mne to, protože jste její zpovědník.“

„Nedozvěděl jsem se tu věc při zpovědi, ostatně jsem to už jednou řekl,“ pospíšil si ujistit hraběte prelát. „To mi můžete věřit!“

„Nejenže vám to věřím, já o tom dokonce ani nepochybuji.“ Pan Rappt se podíval monseigneurovi zpříma do očí. „Dobrá, je to pravda, nepopírám to, a jistě je to strašný poklesek v očích společnosti, v očích zákona. Ale především, monseigneure, dovolíte-li, abych to tak vyjádřil, vzal jsem si ji ve smyslu duchovním, nikoliv fyzickém, jak vy se zřejmě domníváte. A za druhé. Zákony tu nejsou k tomu, aby překážely dvěma druhům lidí. Těm dole, jako jsou zločinci a vůbec spodina, a těm nahoře, jako jste vy a já, monseigneure.“

„Pane hrabě!“ zhrozil se prelát a rozhlédl se kolem sebe, jako by se obával, že by ta slova mohl někdo zaslechnout. „Já vám nerozumím.“

„Víte, monseigneure,“ řekl po chvilce odmlčení plukovník, „rád bych vám na oplátku za to, co jste mi řekl, svěřil jiné tajemství, pro vás osobně bude, jsem o tom přesvědčen, velmi příjemné… Vzpomínáte si na náš rozhovor v předvečer mého odjezdu do Ruska, tam na procházce pod korunami starých stromů v Saint-Cloudu? Bylo to kolem půl osmé večer a vy jste mě tehdy požádal, zda bych vám

nemohl opatřit arcibiskupskou berlu. Já jsem na vaši žádost nezapomněl a hned po návratu jsem napsal našemu Svatému otci a upozornil jsem ho, že ve vašich žilách proudí krev Mazarinova. Požádal jsem o co možno brzkou odpověď… očekávám ji v několika příštích dnech.“

„Já jsem… věřte mi… pane hrabě… já jsem dojat,“ vypravil ze sebe prelát. „Nepřipadalo mi, že jsem vyslovil… tak odvážné přání… A lituji, že nedorozumění, které se mezi nás postavilo, mi nedovoluje vám poděkovat, jak bych si přál. Vždyť hříšník jako…“

Hrabě Rappt ho zarazil.

„Okamžik, monseigneure,“ řekl s lehkým úsměvem na rtech. „Zatím jsem vám pouze sdělil jistou informaci. Vy jste projevil přání stát se arcibiskupem, já jsem napsal Svatému otci, oba čekáme na odpověď. Až potud je všechno zcela přirozené. Ovšem důvěrné tajemství, které vám chci svěřit, je věc státního významu, a já musím vědět, že na vás mohu, monseigneure, plně spoléhat…“

„Jak tomu mám rozumět?“ řekl prelát živě, patrně až příliš živě, protože diplomat a politik pan Rappt se útrpně pousmál.

„V době, kdy u vás byla markýza de la Tournelle, mě totiž navštívil osobní lékař monseigneura de Quélena. Je to obvykle člověk velmi vyrovnaný, jako bývají ostatně vyrovnaní všichni lidé jeho vrstvy. Jsou prostě zvyklí přijímat klidně věci, jimž nemohou zabránit. Ale já jsem na něm viděl takové dojetí, že jsem se musel zeptat na jeho příčinu.“

Monseigneur vyvalil oči a s předstíranou účastí se zeptal: „A copak trápilo pana doktora?“

„To se dá snadno uhodnout, monseigneure, když vám povím, že náš arcipastýř je nemocen,“ odpověděl hrabě Rappt.

„Ach, náš arcipastýř je nemocen?“ zvolal prelát s tak pěkně sehraným úděsem, že by mu uvěřil každý, kromě stejně dobrého herce, hraběte Rappta. „A je to vážné?“ dodal upíraje tázavý pohled na návštěvníka, kterým jako by říkal: „Rozumím vám, nabízíte mi pařížské arcibiskupství výměnou za mlčení o svém zločinu. My dva se jistě můžeme dohodnout, ale nemylte se, kdybyste mne chtěl podvést, běda vám! Necouvnu před ničím, abych vás zničil!“

Hrabě Rappt porozuměl okamžitě. Kývl jen lehce hlavou a prelát pokračoval:

„A vy myslíte, že je to dokonce tak vážné, že by nám náš arcipastýř

mohl způsobit svým odchodem na věčnost největší bolest?“

Rappt dobře věděl, že místo bolest měl prelát na mysli spíš slovo radost, ale pohnutým hlasem přisvědčil:

„Doktor byl skutečně velmi znepokojen.“

„Ale medicína učinila velké pokroky, určitě lze doufat, že našeho svatého muže uzdraví.“

„Ano, náš arcipastýř je svatý muž, monseigneure, to jste řekl správně.“

„A těžko ho kdo nahradí,“ zkormouceně pronesl monseigneur Coletti.

„Ano, těžko, ale přece jenom tu je člověk, který by mohl být představen Jeho Veličenstvu jako důstojný následník.“

„Myslíte, že takový muž existuje?“

„Ano,“ řekl budoucí poslanec, „a já ho znám.“

Pohlédl na preláta opět tak významně, že monseigneur sklopil pokorně hlavu a zašeptal:

„Já ho ovšem neznám, já ne.“

„Dovolte mi tedy, monseigneure, abych vás s ním seznámil,“ řekl pan Rappt. „Jste to vy!“

„Já?“ zvolal církevní hodnostář. „Že bych já byl… já… nehodný…,“ opakoval s předstíraným úžasem.

„Ano, vy, důstojnosti!“ přisvědčil hrabě. „Bude-li vaše jmenování záležet na mně, jako že bude, budu-li ministrem…“

Monseigneuru Colettimu se samou radostí dělalo až špatně.

„Ach, ach, ach…,“ zalapal po dechu, ale budoucí poslanec ani nečekal, co ze sebe vysouká.

„Soudím, že jste mne pochopil, monseigneure. Nabízím vám arcibiskupský stolec na oplátku za vaše mlčení. Myslím, že naše dvě tajemství mají stejnou cenu.“

„Takže vy byste se slavnostně zavázal, že mne v daném případě budete posuzovat jako osobu vhodnou na prestol pařížského arcibiskupa?“

„Zajisté,“ přisvědčil pan Rappt.

„A neodřeknete se svého slova, až dojde k věci?“ zapochyboval prelát. „Ovšem přísahat…“

„My oba přece víme, jakou cenu mají přísahy,“ usmál se hrabě.

„Nepochybně, nepochybně,“ odkašlal si monseigneur. „Slušní lidé se vždycky dohodnou… Takže bych vás případně mohl i poprosit, abyste mi pokud možná svůj slib potvrdil? Myslím písemně…“

„Samozřejmě že písemně,“ ujistil ho hrabě.

„V tom případě…“

Prelát ukázal rukou na svůj pracovní stůl, kde měl rozloženy listy papíru, inkoust i pero, a jeho *tom případě* bylo tak výmluvné, že hrabě Rappt, aniž se na cokoliv dál vyptával, přešel ke stolu a několika tahy pera svůj příslib potvrdil. Pak podal papír monseigneurovi, ten ho pozorně posypal posypátkem, se zadostiučiněním jej přečetl, složil na čtvrtky, zasunul do zásuvky stolu a podíval se na hraběte tajuplným pohledem, jako naučeným přímo od Mefista:

„Pane hrabě, odnynějška nemáte oddanějšího přítele nade mne.“

„Monseigneure,“ odpověděl hrabě Rappt, „ať mě vševědoucí pánbůh na místě ztrestá, jestli jsem někdy pochyboval o vaší náklonnosti k mé osobě.“

A ti dva slušní lidé si na rozloučenou pevně stiskli ruce.

30.

Pan Jackal se hodlá odvděčit

Bylo pěkné nedělní ráno 18. prosince. Začínal druhý den dlouho očekávaných voleb, jimž jak jsme to snad až příliš pečlivě popsali, věnoval hrabě Rappt tak všestrannou přípravu, a všechno nasvědčovalo tomu, že bude stejně klidný jako ten včerejší, kdy se voliči v míru a pohodě dostavovali na radnice pařížských čtvrtí. Kdo by si pomyslel, že Paříž místo dne odpočinku prožije den, či spíše večer velice bouřlivý. Ale staré přísloví říká: časy se mění, den jde za dnem, každý jiný.

Jestliže se pan Rappt tak horlivě věnoval svým plánům, Salvator nezůstával v té velké bitvě sedět se založenýma rukama. Nejenže se scházel se svými pařížskými přáteli i s mocnými činiteli karbonářské lóže, ale zajížděl i na venkov a tam podnikal proti ministru přesně to, co ministr podnikal proti opozici. To konečně také vysvětlovalo jeho dlouhou nepřítomnost v hlavním městě, které jsme si v průběhu nedávno vylíčených událostí zajisté všimli.

Nyní seděl s Fragolou při snídani, a byla by to učiněná idylka dvou do sebe zahleděných mladých milenců, kdyby je v nejlepším nevyrušil hlas zvonku a ostražité zavrčení dobrého Rolanda, které zvěstovávalo nevítanou návštěvu.

Fragola se z opatrnosti raději zvedla od stolu a odběhla se schovat k sobě do pokojíku.

Salvator šel otevřít.

Na prahu přešlapoval člověk v redingotu, bohatě lemovaném kožešinou.

„Vy jste veřejný posluha z ulice aux Fers?“ zahuhlal.

„Ano,“ přisvědčil Salvator a marně se snažil zahlédnout návštěvníkův obličej. Halil se do dlouhého hnědého vlňáku, jakéhosi předchůdce našich moderních šál.

„Musím s vámi mluvit,“ řekl neznámý, vcházeje dovnitř a zavíraje za sebou dveře.

„Oč jde?“ chtěl zvědět Salvator, který pořád marně pokukoval přes látku zahalující neznámou tvář.

„Jste sám?“ řekl příchozí a rozhlédl se nedůvěřivě kolem sebe. „Ovšemže jsem sám,“ ujistil ho Salvator.

„Tak potom je tohle přestrojení zbytečné,“ řekl muž, shodil ze sebe redingot a odvinul z tváře dlouhý vlňák, v němž až dosud skrýval svůj obličej.

Salvator samým překvapením hlasitě vykřikl:

„To jste vy, pane Jackale? Ale, ale!“

„Co se tak divíte?“ zahlaholil rozšafně Jackal. „Dlužím vám přece návštěvu, aspoň jako uznání za těch několik dní na naší matičce zemi, které mi bude dáno díky vám ještě prožít. Prohlašuji slavnostně, a jsem ochoten to potvrdit na potkání, že jste mě vytáhl z pěkné bryndy. Pfffuj…! Ještě teď mi běhá mráz po zádech, když si na to vzpomenu.“

„To mi sice vysvětluje vaši návštěvu, ale ne vaše přestrojení,“ řekl Salvator.

„Nic není prostšího, pane Salvatore. Jednak tenhle teplý převlečník s kožešinkou rád nosím, hlavně když mrzne, jen praští, a dneska máme pravý zimní prosincový den, že ano… a za druhé jsem měl strach, aby mě někdo nepoznal, když k vám jdu.“

„A co by se stalo, kdyby vás někdo poznal?“

„Bylo by těžké, vlastně úplně nemožné vysvětlit, proč jsem si

vybral k návštěvě ulice Mâcon právě takový den, jako je dnešní.“

„A jaký je dnešní den? Stejný jako ostatní,“ pokrčil rameny Salvator.

„Ale vůbec ne! Předně je neděle, a v neděli nám naše svaté náboženství přikazuje odpočívat, a za druhé je dnes druhý, a to poslední den voleb.“

„Pořád ještě nerozumím.“

„Trošku trpělivosti a bude vám jasno. Ale protože přicházím v záležitosti velmi závažné, která si vyžaduje širšího vysvětlení, byl bych vám zavázán, kdybyste mi nabídl židli.“

„Ach, drahý pane Jackale, prosím tisíckrát o prominutí; samozřejmě, pojďte jen dál,“ ukázal mladý muž na pootevřené dveře do salónku.

Jackal vešel, posadil se do lenošky v rohu u krbu, ale Salvator zůstal stát.

Protější dveře do jídelny zůstaly pootevřené a Jackal si všiml, že tam je prostřeno pro dva.

„Vy jste právě snídal?“ zeptal se, jako by se omlouval.

„Už jsem dojedl,“ uklidnil ho Salvator. „Jen povídejte, co máte na srdci.“

„Ano, hned,“ přikývl pan Jackal. „Ale především bych rád vysvětlil, proč přicházím v tak mimořádný den, jako je dnešní.“

„Mimořádný?“ pokrčil rameny Salvator. „Opakuji, že nechápu, kam míříte.“

„Pochopíte to okamžitě, jakmile vám sdělím jedno: všichni kandidáti opozice v Paříži prošli… Omlouvám se, asi to víte od přátel, takže vám to jen potvrzuji. Ale zato ještě nevíte, že většina liberálních kandidátů byla zvolena i na ostatním území Francie. Takže je-li tato neděle den jako každý jiný pro vás, pro vládu určitě ne.“

„Ale co mi to říkáte! To je přece výborné,“ zajásal Salvator.

„Zatím to ještě není známo, dostali jsme zprávy přes telegraf do úřadu… V každém případě vidím, že jsem k vám nešel zbytečně, když se z té novinky tak radujete.“

Salvator si zamnul ruce.

„Děkuji vám za tu dobrou zvěst! A kdybyste měl opět podobné potíže jako posledně, jsem vám k službám.“

Pana Jackala poněkud zamrazilo, jako vždy, když si nějak připomněl své dobrodružství.

„Ale to je pouze první část toho, co jsem vám přišel říci, drahý pane Salvatore. Byl bych rád, kdybyste mi věnoval i nadále svou pozornost.“

„Poslouchám, a to s největším zájmem,“ přikývl Salvator.

„Nejdřív bych vám položil jednu otázku.“

„Prosím.“

„Řekněte mi, drahý pane Salvatore, kdybyste byl členem vlády, nebo pro jednoduchost králem, a kdybyste viděl, že přes všechno úsilí vaše i vaší správy přímo triumfuje strana, jež stojí proti vám, řekněte: jak byste se zachoval?“

„Zkoumal bych, drahý pane Jackale, proč můj protivník má vrch, a kdyby získal většinu, tak bych se… k ní připojil.“

„Pokud by se na to člověk díval jen a jen rozumově, tak na tom něco je. Ano. Prozkoumat příčiny protivníkova vítězství a osvojit si ty složky, které k němu vedly! Já bych v tom s vámi souhlasil… Naneštěstí vláda věci nevidí tak jasně jako my. Ta zná jen jednu cestu a jeden prostředek: potlačovat!“

„Chcete říci: utlačovat,“ zasmál se sarkasticky Salvator.

„Potlačovat či utlačovat, na slůvku nesejde. Zkrátka, vláda se k tomu rozhodla v pevné víře, že jedná v zájmu většiny, a zde prosím, můj drahý pane, o vaši pozornost. Ať už jedná právem, nebo neprávem, co myslíte, že podnikne?“

„O tom nemám ani potuchy,“ zavrtěl hlavou Salvator. „Nejspíše by mohla vyhlásit výjimečný stav, jako to chtěla udělat v případě Manuelova pohřbu a exekuce nad Sarrantim. Možná také, že pan Villèle dá přednost před výjimečným stavem vojenským výjimečnému stavu v oblasti ducha. Dá potlačit všechen opoziční tisk, což je asi takové opatření, jako když zhasneme všechna světla, abychom líp viděli.“

„To jsou sice opatření pravděpodobná, ale týkají se budoucnosti; mně však jde o opatření zcela jistá, a týkající se přítomnosti.“

„Uznejte, pane Jackale, že se teď nevyjadřujete právě nejjasněji.“

„Dobře, vynasnažím se být jasnější. Co se chystáte dělat dnes večer?“

„Vy mi zas kladete otázky, místo abyste mi podával vysvětlení… ale budiž!“ zasmál se Salvator. „Dnes večer jako obvykle si budu číst Homéra, Vergila nebo Lukiana.“

„To je ušlechtilé rozptýlení, sám bych si ho rád čas od času dopřál.

A dnes vám ho doporučuji ještě mnohem vřeleji než kdy jindy.“

„Ale, ale! Pročpak?“

„Protože jestli se ve vás dobře vyznám, nemáte přece v lásce rozruch, zmatek, davy lidí.“

„Aha, už mi to dochází. Vy čekáte dnes večer v Paříži davy lidí, zmatek a rozruch.“

„Obávám se toho.“

„Čeho? Nějakého srocení?“ upřel Salvator zrak na pana Jackala.

„Chcete-li, tedy srocení… ale opakuju, že na slovíčku nesejde. Chtěl jsem vás prostě přesvědčit, že pro takového pokoje milovného člověka, jako jste vy, je dnes večer četba antických básníků mnohem doporučení hodnější než procházka po městě, řekněme mezi sedmou a osmou večer.“

„Ó, to je od vás milé, že se staráte. A jste si tak jist, že večer k něčemu dojde?“

„Drahý pane Salvatore, člověk si nikdy ničím nemůže být jist, a kdo se už vyzná v náladách davu! Ovšem podle některých informací z dobrých pramenů se odvažuji tvrdit, že projevy obecné radosti budou… halasné…, dokonce… nepřátelské.“

„Čili vy jste mne přišel zpravit o tom, že mezi sedmou a osmou hodinou má vypuknout vzbouření?“

„Tak jest! Víte, já znám dost srdce i mysli Pařížanů na to, abych si uměl představit, jak všechno proběhne, až se dozvědí o vítězství opozice. Nejdřív to jimi otřese, pak se davy začnou hrnout na ulici a zpívat, od zpívání k lampiónovým průvodům je už jen krůček, a když už budou ulice zářit, jsou na dosah ruky hned petardy. Náhodou půjde kolem kněz nebo voják, nachomýtne se k tomu nějaké kvítko, popletený výrostek, náhodou na ně hodí nějakou tu prskavku, strhne se pokřik, jedni začnou vybuchovat radostí, druzí začnou bít na poplach. Pak po sobě začnou házet hrubostmi a nadávkami, padne nějaký ten štulec a… Co vám mám říkat: reakce davu jsou nevypočitatelné!“

„Vy myslíte, že to dojde tak daleko?“

„Ale to stačí, aby na toho uličníka s petardou někdo zvedl sukovici! To podařené kvítko se uhne, uklouzne mu náhodou noha, a stejnou náhodou se odporoučí k zemi, nahmátne tam dlažební kostku, vyrve ji, a jak je jedna venku, následují další a za chvíli je jich celá kupa. A co se dá s takovou kupou dělat jiného nežli barikáda? Policie

ovšem projeví přímo otcovskou shovívavost. Místo aby původce zadržela, odvrátí zrak a řekne si: No co, ať si jenom dětičky trošku pohrají – a nechá v klidu barikádníky, jen ať si zabarikádují.“

„To je krátce a dobře hanebnost!“ vybuchl Salvator.

„Musíme přece dopřát lidem, aby se trochu pobavili. Já vím, že v tom zmatku může leckoho leccos napadnout, jistě se tam kupříkladu najde někdo, kdo místo nevinné prskavky vystřelí z pistole, anebo možná místo rakety si vypálí ránu z pušky! Ale potom už policie bude muset něco dělat, to je pochopitelné, jinak by ji obvinili z neschopnosti, nebo dokonce ze spoluviny. To samozřejmě teprve v nejzazším případě, až když už se události vyvinou tím nejpolitováníhodnějším způsobem. Nicméně, pane Salvatore, váš úmysl strávit večer při četbě oblíbených autorů je hodný chvály a já vám chtěl jenom dát upřímnou radu, abyste jej rozhodně neměnil.“

„Och, pane Jackale, za tu vaši radu vám stejně upřímně děkuji… teď jsme si skutečně vyrovnáni,“ řekl vážným hlasem Salvator. „Ale abych řekl pravdu, ony novinky, s kterými jste za mnou přišel, znám už od sedmi hodin ráno.“

„Takže jsem přišel pozdě? To je mi líto, pane Salvatore,“ potřásl hlavou šéf tajné policie. „Ale odcházím od vás alespoň s ujištěním, že ani vy, ani nikdo z vašich přátel nebudete strkat nos do toho vosího hnízda, pravda?“

„Pokud jde o to vosí hnízdo, pane Jackale, nemohu vám nic slíbit. Naopak, já sám například jsem rozhodnut, že budu *strkat nos*, jak jste se vyjádřil, všude tam, kde bude největší rozruch.“

„To myslíte vážně?“

„Člověk musí všechno vidět, aby si mohl udělat o věci správný úsudek.“

„V tom případě, drahý pane Salvatore, mi nezbývá než vám co nejvroucněji popřát, aby se vám při tom nepřihodilo nic nepříjemného,“ řekl Jackal, zvedaje se a navlékaje si svůj redingot.

„Děkuji za přání,“ opáčil Salvator, „a naopak i já vám přeju, aby se vám nepřihodilo nic mrzutého; a to ani potom, až se ctěné ministerstvo stane obětí svého vlastního vynálezu.“

„Takový je osud všech vynálezů,“ podotkl Jackal, pokrčil rameny, ovázal si šálu kolem obličeje a vyběhl ve svém podivném přestrojení do ulic.

31.

Andante revoluce z roku 1830

Zatímco pan Jackal dával Salvatorovi své otcovsky míněné rady, pařížští měšťané se procházeli mírumilovně ulicemi jako jindy. Jedni se svými ženami, druzí se svými dětičkami, jiní jen tak sami, ale žádný z nich nemyslel na nic nezákonného, čímž nebudiž řečeno, že snili jen o samých ušlechtilostech. Ale všechno, co si ti lidičkové přáli, bylo, aby se dnešní neděle vydařila a aby sluníčko, byť už prosincové, pěkně teple hřálo, což je dost přirozené u lidí, kteří si ho neužijí, jak je týden dlouhý.

Ale najednou se na bulvárech, na nábřeží i na Champs-Elysées od úst k ústům, od ucha k uchu rozletěla novina: „Vláda byla poražena!“ a Pařížané si začali uvědomovat, že vítězi v tom boji jsou oni, ti, kdo se tu právě promenují. Zprvu je to pomyšlení okouzlovalo, pak se jich začalo zmocňovat nadšení, a posléze začali tupit poražené. Nesměle, jen tak šeptem, ale čím dál hlasitěji začali nadávat na vládu, posmívat se jezuitům a flanďákům, utahovat si z pánbíčkářek i pánbíčkářů, na nikom nenechávali dobrý chlup – s výjimkou krále, kterého většinou litovali.

„Za všechno může de Villèle,“ vykřikl jeden.

„Hlavně de Peyronnet,“ nasazoval druhý.

„V tom jede de Corbière,“ tvrdil třetí.

„A hlavně de Damas,“ přidával další.

„A taky církevní kongregace!“ osočoval zas jiný.

A do tvé vřavy zazněl najednou hlas jakéhosi chodce, který přímo ohromil dav svým výkřikem:

„A všichni se pletete! Vším je vinna monarchie!“

Salvator sledoval tyto události v okolí městské brány Saint-Denis, kam se vypravil hned, jak vyprovodil Jackala z domu. Byl na ně připraven, vždyť už v první den voleb, kdy vešlo ve známost, že v Paříži opozice dostala většinu, se nakvap sešly nejrůznější zednářské i karbonářské lóže, aby se poradily o nastalé situaci. Třebaže se schůzky svolávaly narychlo, účast byla značná.

„Zřejmě nadešla chvíle činů, musíme jednat,“ prohlašovali někteří.

„Jen jestli jsme dost připraveni!“ namítali rozvážnější. „To je příležitost pro revoluci!“ hořeli další.

„Ovšem,“ přidávali se jiní, „copak většina v Paříži neznamená většinu v celé Francii? Paříž je mozek, který myslí, rozhoduje a jedná! Uchopí-li se hlavní město příležitosti, která se nabízí, provincie mu půjdou v patách!“

Salvator si při těchto zasedáních zachovával chladnou hlavu.

„Jistě, příležitost to je. Ale věřte mi, přátelé, že to je špatná příležitost, spíš bych řekl, že to je léčka, kterou nám nastražili. Myslíte to dobře, jenže strom, který chcete porazit, má ještě příliš silné kořeny. Směšujete různé věci… pád vlády ještě neznamená pád krále, a pád krále ještě není pádem monarchie! Představujete si, že odstraněním jednoho zničíte i druhé, ale to je, přátelé, omyl, velký omyl! Sociální revoluce nevznikají náhodně, mají stejně přísné zákony, jako jsou zákony geologických převratů! Říkám to s lítostí, ale musíte mi věřit: chvíle ke svržení monarchie dosud nenadešla. Vyčkávejte, doufejte, ale nedávejte se zaplést do toho, co se bude odehrávat v příštích dnech. Kdybyste nejednali podle mých rad, stali byste se nejenom oběťmi, nýbrž i spoluviníky vládních aktů! Nevím, co vláda podnikne, ale prosím vás, my od toho dejme ruce pryč, abychom nevyprovokovali nevítaný vývoj věcí.“

Salvator rozvíjel své myšlenky tak přesvědčivě a vyjadřoval je s takovou vážností v hlase, že jeho důvody všichni uznali: proto nebyl nijak překvapen tím, co vyslechl ráno o den později z úst policejního šéfa; a proto také s poněkud hořkým úsměvem sledoval vzrušení davu, spílajícího ministrům a litujícího krále.

S večerním soumrakem se začaly rozsvěcet pouliční svítilny a mezi zástupy lidí, proudícími ulicemi, to začalo vřít a kypět. Proskakovaly první zprávy o tom, že i na venkově vítězí kandidáti vystupující proti vládě. Zvěsti se šířily rychlostí blesku, dav se přeléval z místa na místo, z ulice do ulice, zdálo se, jako by se k tomu neustávajícímu proudění přidávaly i budovy. Nějaký mladík vykřikl: „Lampióny! Lampióny!“ V jednom okně se skutečně objevil rozsvícený lampión, potom i v druhém, ve třetím, v desátém. Na takhle ozářené město je překrásný pohled, a Paříži sluší iluminace dvojnásob. Je jako snový přelud, jako čínské město o lampiónové slavnosti, je malebná a pitoreskní, i když tak okázalé nadšení se tak docela nezamlouvá měšťanům, promenujícím se ulicemi Saint-Denis

a Saint-Martin i přilehlými uličkami, tím slavnostněji osvětlenými, tím nadšenějšími, čím jsou menší. Lidé se ještě nedozvěděli konečné výsledky voleb z venkovských departementů, ale i to, co vešlo ve známost, stačilo k tomu, aby se rozjásali, aby se ulice proměnily v jedinou obrovskou fosforeskující řeku. Nicméně toho večera 18. prosince 1827 se ještě nic nestalo, a i když srdce Pařížanů bila s největším vzrušením, navenek zůstávalo vše v klidu.

Ovšem staré dobré přísloví říká: Jeden den veselice, druhý den pro sudlice.

Den nato, devatenáctého, noviny opozice podrobně popisovaly radostnou náladu Pařížanů a předpovídaly, že další večer bude stejně slavnostní, ba že záplava světel pravděpodobně bude ještě větší, protože vzroste úměrně volebnímu triumfu. Ministerské žurnály, nucené přiznat porážku, se vyjadřovaly hořce o smutném výsledku voleb i o způsobu, jak hlavní město přijalo porážku vlády: „Vítězná většina slaví triumf, ale běda zemi! Nepotrvá dlouho a uvidíme při práci revoluci!“

Ale zdálo se, že Paříž ani v nejmenším nesdílí žal vládního kabinetu: Pařížané si šli jako obvykle po své práci, strávili celý den v klidu a v radostné náladě. Až teprve večer, jak předpovídaly opoziční noviny, odhodili pracovní šaty, oblékli se do svátečního a zaplavili ulici Saint-Martin, Saint-Denis i okolní ulice, které se jako švihnutím kouzelného proutku opět rozhořely tisíci světel. Radost, které při pohledu na tu záplavu lampiónů dávali průchod, patrně zněla ministrům jako hrany. Tisíce lidí se procházelo, zastavovali se spolu a pouštěli se do řeči, ačkoliv se předtím vůbec neznali, tiskli si navzájem ruce, jeden druhému se cítil blízký a nemusel přitom pronést ani slovo. Užívali prvních doušků svobody, nadýchávali se pocitu volnosti, jejich stísněné hrudi se uvolňovaly. Byly to zástupy, které se ve vší počestnosti radovaly ze svého vítězství, aniž se kdokoliv pokusil ho zneužít. Nikdo nemohl proti projevům jejich radosti nic namítat.

Pojednou se ozvaly ze samého středu zástupů výkřiky: „Nakupujte petardy a rozbušky, pánové, nakupujte je na oslavu volebního vítězství!“

Výkřiky se setkaly s rozpaky, snad i tak trochu s obavami; pánové nevěděli, co si s těmi věcmi počít; pak se odkudsi vynořil nějaký mládenec a jakoby z rozpustilosti podstrčil jednomu měšťanovi k

balíčku petard, které si právě koupil, kousíček zapáleného troudu.

Petardy vzplanuly jasnou září.

Jako by se čekalo jen na tento signál.

A petardy, tisíce rozbušek, létavic a raket od tohoto okamžiku začaly třaskat, bouchat a rozprskávat se do všech stran.

Mnozí z měšťanů začali myslet na to, jak se teď co nejrychleji dostat z tlačícího se davu; ale to vůbec nebyla lehká věc, a k tomu věci vbrzku změnily svou tvář. Objevila se skupina výrostků, mladých lidí a jakýchsi chlapů v rozedraných šatech, podivný houf podezřelých individuí fantastického vzhledu, kteří se obvykle schovávají někde v zapadlých uličkách. Zasvěcený člověk si mohl povšimnout, že uprostřed té skupiny se pohybuje Gibassier; byl obklopen přičinlivými agenty pana Jackala, kteří se snažili vzbudit dojem, že k němu vůbec nepatří, že nejednají podle jeho pokynů, ale Salvator, který se zdržoval na svém místě na rohu ulice aux Fers a zatím se jen všemu usmíval tak jako při včerejších průvodech, si ihned uvědomil s kým má tu čest. Papillon (Motýlek), Carmagnole, Longue-Avoine (Dlouhý oves), Brin-d'Acier (Vocílka)! Když je spatřil v cárech a hadrech, s pochodněmi v rukou, s rudými tvářemi, s opileckýma očima, bylo mu jasno, co znamená, že se do davu vmísili tihle šibeničníci: pochopil, že se právě dostavili na jeviště poslové vzpoury a že skutečná oslava, ta krvavá oslava, propukne co nevidět.

A vskutku: noví aktéři se smísili s davem, začali povykovat a vyvolávat jeden přes druhého slávu nejprotichůdnějším osobnostem, jak je to právě napadlo.

„Ať žije La Fayette!"

„Ať žije císař!"

„Ať žije Benjamin Constant!"

„Ať žije Napoleon Druhý!"

„Ať žije republika!"

„Lampióny, lampióny!"

Přebíhali sem tam, křičeli až do ochraptění, na jejich vlastenecké výzvy se znovu zapalovaly lampióny; ale jinde už přicházeli s křížkem po funuse, protože v lampiónech už dohořívalo a slavnostní osvětlení se vytrácelo, a v těch místech dávali hlučně najevo svou nevoli. Potom někdo upozornil na budovu zcela zahalenou do tmy, a tu se před ni nahrnuli a spustili nepříčetně divoký řev.

„Lampióny, lampióny!“ volali do černých oken.

„Pryč s jezuity!“ ječeli další.

„Pryč s pánbíčkáři!“ přidávali se třetí.

„Pryč s Villèlem!“

„Pryč s úřednickými stvůrami!“

Obyvatelé domu nedávali nejmenší známky života a to ticho jen ještě víc podráždilo dav.

„Neodpovídají!“

„To je urážka lidu!“

„Posmívají se vlastencům!“

„Smrt jezuitům!“

„Zakroutit jim krkem, zakroutit jim krkem,“ začalo skandovat několik mladíků.

A jako by to byl další signál, banda začala z kapes vytahovat kameny nejrůznějších velikostí i tvarů a házet je do oken. Bylo to jako pravidelná dělostřelecká palba. V několika minutách nezůstala celá ani jediná okenní tabulka.

Začínalo vzbouření.

Tlupa vtrhla do domu, ale budova, kterou uvnitř právě renovovali, byla zcela neobydlená. Několik rozumnějších to uklidnilo, pochopili, proč se v oknech prázdné budovy nemohl objevit ani jeden lampión, ale podněcovačům vzpoury, přesněji řečeno Jackalovým náhončím, to nevadilo. Spustili zuřivý jekot a jejich druzi, kteří zůstali dole na ulici, jim odpověděli ohlušujícím povykem.

„Pomstěte se! Podřízli nám kamarády!“

Ovšemže nikoho nepodřízli, ale byla tu záminka, proč se vrhnout jinam, k jiným domům, kde naneštěstí už lampióny nechali zhasnout, a donutit obyvatele k nemalému veselí zástupů, aby je znovu porozsvěceli.

Tou dobou projížděly ulicí Saint-Denis vozy mířící na tržiště des Innocentes, anebo se odtud již vracející. Vozkové byli náramně překvapeni, že v místech jindy tak klidných se hemží nepřehledný dav, vyzpěvující, hulákající, spílající a rozhazující na všechny strany desítky, ba stovky petard. Ale ještě víc než vozkové se cítili zaskočeni koně. Zmatek, který jim bránil v pohybu, výbuchy petard a rachejtlí, ohlušující hřmot, to vše je dráždilo tak, že přímo ztuhli na místě, a ať je vozkové bili, jak chtěli, nedali se přimět k jedinému kroku vpřed.

„Jeďte!“ křičeli na povozníky lidé z davu.

„Vidíte, že koně nechtějí,“ rozčiloval se vozka, který jel v čele kolony vozů.

„Jen počkejte, já je popoženu,“ chechtal se jakýsi mladík a strčil zapálenou petardu koni přímo k nozdrám.

Zvíře se vzepjalo, zaržálo, ale místo, aby se hnulo kupředu, o několik kroků couvlo.

Pobavený dav se hlučně rozchechtal.

„Vy jste tu ucpal veřejnou cestu!“ bylo slyšet hluboký hlas Gibassiera.

„A překážíte projevům radosti našeho lidu!“ zaječel po jeho boku pohotově jako ozvěna Carmagnole.

„Nepřekážet, nepřekážet, nepřekážet!“ začalo skandovat několik hlasů.

Rozčilený vozka mával nad hlavou bičem.

„Tisíc hromů, copak nevidíte? Kobyla se nechce hnout!“

„Tak se vraťte zpátky, kamaráde!“ řval Longue-Avoine.

„Ale copak to jde, sakra práce?!“ hulákal vozka. „Nechce tam ani zpátky a ulice je zaplavená lidmi!“

„Tak slez dolů a vypřahá se,“ povykoval Carmagnole.

Mávl rukou na své kumpány, a než se kočí nadál, vrhlo se na něho šest chlapů, strhli ho k zemi, zatímco jiní už vypřahali koně s takovou hbitostí, jako by vyrostli ve stájích.

Zářný příklad byl dán.

A k čemu se dávají příklady, ne-li k tomu, aby byly následovány? I ostatní vozkové museli hezky rychle dolů. Než se nadáli, byli i jejich koně zbaveni postrojů.

Překotit vozy bylo pak dílem okamžiku. Za deset minut z nich udělali barikádu. Cesta byla přehrazena a provoz v ulici se zastavil.

Poprask přilákal i několik výrostků, kteří prováděli svá alotria nedaleko na rumišti v ulici Grénetat. Přiřítili se jako velká voda a začali na vozy vršit kamení. V davu hned našli další pomocníky, každý se chápal toho, co měl zrovna po ruce a na co mu stačily síly. Vlekli sem dveře vyvrácené z veřejí; prkna z lešení; dlažební kostky z hromady přichystané k opravě cesty. Barikáda rostla před očima a uváděla zástupy v nadšení. Jako by se na té hromadě dřeva a kamení měl vztyčit chrám svobody!

Za jedinou hodinu vyrostly další a další barikády; každý i

nejbuřičtější výkřik jako by vyvěral ze srdce zástupů; rachejtle a petardy vybuchovaly chodcům přímo před nosem; létaly do oken všude tam, kde rozkurážená masa podezírala obyvatele z malého nadšení či vlažného zájmu o tuto vlasteneckou manifestaci.

Tři nebo čtyři hodiny trval rozruch, aniž se někde objevil byť i jediný policista, jediný četník.

Když kocour není doma, myši mají pré, praví přísloví a davy v ulicích se chovaly přesně podle něho.

Každý se chtěl po libosti vyřádit. Jedni bez přestání zpívali, druzí se oddávali opojení z tance, někteří pilně vršili barikády, jiní zase se pokoušeli využít příležitosti k nekalým kouskům; každý povoloval své náklonnosti, svému pudu, své fantazii. A když se najednou, jako by vyrostl ze země, objevil na rohu ulice Grenétat oddíl četníků, zmocnilo se té spousty opojených lidí naprosté ohromení – jako kdyby byli všichni přesvědčeni, že jejich radostiplný rej potrvá celou noc až do rána. Ale četníci se usmívali, přátelsky kynuli a naznačovali nadšencům, že legrace už užili dost a že by se měli rozejít a vrátit se v poklidu domů.

Všechno zatím probíhalo dobře, a možná že by lidé byli poslechli těchto dobrých rad, nebýt výkřiků a nadávek, které se začaly ozývat, když oddíl dopochodoval k ulici Saint-Denis. A nebýt toho, že z hloučku, doprovázejícího oddíl, krom nadávek začaly létat kameny. Nejdřív malé a řídce, potom velké a často.

Četníci se přestali usmívat, ale byli stále ještě klidní a nereptali. Rozvážně se sunuli krok za krokem k barikádě, a začali ji rozebírat…

Jedním z nejnadšenějších budovatelů barikády v ulici Saint-Denis naproti ulici Grenétat byl i náš dobrý přítel Jean Taureau s několika svými přáteli. Salvator, který sledoval všechny události toho večera se zatrpklým pohledem, ho objevil při své obchůzce ulicemi právě ve chvíli, kdy hromotlucký tesař, zcela omámený neustálým provoláváním „Ať žije svoboda!“, pilně zpevňoval barikádu, kterou se na druhé straně četníci snažili rozebrat. Salvator byl smutný z toho, že ti poctiví dělníci sedají takhle na lep, že se dávají tak nešťastně zaplést. Rychle k Jeanu Taureauovi přiskočil a chytil ho za ruku.

„Pan Salvator!“ zvolal udiveně tesař, cele zaujatý svým dílem.

„Nekřič, a pojď trochu stranou, musím ti něco připomenout…“

„Ale pane Salvator, teď já nemohu, vidíte…“

„Příteli, řekni mi, jestli jsem ti někdy špatně radil?“

„To ne, pane Salvator, ale…“

„Takže mi věříš, ano?“

„Jistěže vám věřím, pane Salvator, ale…“

„Jestli mi tedy věříš, sbal si svých pět švestek a hajdy domů!“

„To nejde, pane Salvator!“

„Co že to nejde? Proč to nejde?“

„Protože my jsme se rozhodli, že si to vyřídíme s jezovitama a vůbec s flanďákama!“

„Hodino umučená! Tys pil!“ uklouzlo Salvatorovi bezděky.

„Pánbůh je mi svědek, pane Salvator, že jsem za celý den neměl ani náprstek vína.“

„Ale řeči máš jako po konvici,“ zlobil se Salvator.

„Neškodila by takhle aspoň sklenička,“ vzdychl si Jean Taureau upřímně.

„Tak pojď,“ řekl Salvator, vzal valibuka kolem ramen a odvedl ho stranou do nálevny v malé krčmě opodál. Objednal láhev vína a posadil se naproti němu. S pravým zájmem přírodovědce pozoroval, jak tesař naráz vyzunkl svou skleničku.

„Poslouchej, příteli,“ naklonil se k němu, „ty jsi dobrý, kurážný a poctivý chlap, mockrát už jsi mi to dokázal. Věř mi a dej si teď na nějakou chvíli s jezuity a pánbíčkáři pokoj!“

„Jo, pane Salvator,“ zvedl tesař obočí i sklenku, „když my jsme přece v revoluci!“

„Třesky plesky, kamaráde! Tropíš tu trochu povyku, nic víc! A opakuju ti, nic dobrého ti z toho nevzejde. Kdopak tě sem vůbec poslal? Zrovna v ten čas, kdy bys měl mít nos v kanafasu!“

„No, kdo… Fifina.“

„Mhm… A co ti říkala?“

„No, co říkala… Že se půjdeme mrknout na lampióny.“

„A už nic dál?“

„No, říkala, že… Bude tam pěkná mela, říkala, bude legrace.“

„A ty, mírumilovný člověk, teď už vlastně zabezpečený, když máš těch dvanáct stovek renty od generála de Prémont, chlap, který si rád dá po práci pohov, když slyší, že bude nějaká zábavička, se hned sebere a letí se na to dívat! A rovnou se do té mely zamíchá… A jak to vůbec Fifina věděla?“

„To jeden pán, co ho potkala, jí říkal, že bude večer v ulici Saint-Denis pěkně horko a aby přivedla toho svýho.“

„A víš, kdo byl ten pán?“

Jean Taureau pokrčil rameny.

„Tak já ti to povím, kdo byl ten pán! Prachobyčejný policejní agent!“

„Fízl? Práskači bych dycky zakroutil krkem!“ vykřikl bojovně Jean Taureau.

„*Non bis in idem,“ řekl* Salvator. „To znamená asi tolik, že dvakrát si účty s jedním darebákem nevyřizujeme. A tomuhle tys už málem jednou krkem zakroutil! Na bulváru des Invalides.“

„Počkejte,“ zesinal Jean Taureau, „vy myslíte, že to byl Gibassier?“

„Už to tak asi bude, příteli.“

„To je ten, co si vo něm celá štvrť povídá, že hází vočima po Fifině! No kdybych toho dostal do rukou…“

Jean Taureau divoce zahrozil svou pěstí velkou jako dětská hlava.

„Pomalu, pomalu, nejde o něho, jde teď o tebe! Když už jsi tak hloupý, že ses tady do toho zamíchal, musíš aspoň koukat vyváznout se zdravou kůží. Jestli tu ještě jenom půl hodiny zůstaneš, riskuješ, že tě zamordují jako psa!“

„Jenže já svůj život tak lehko neprodám,“ zahučel tesař.

„Především by sis ho měl zachovat pro dobrou věc.“

„A tohleto není dobrá věc, když to chceme spočítat jezovitům?“ podivil se s bezelstnou upřímností Jean Taureau.

„Především je to věc policie, příteli. A ty jí tu hraješ přímo do ruky!“

„Ale fuj!“ odplivl si hromotluk a upřel překvapený pohled na Salvatora. „Jenže se mnou tu jsou kamarádi… Sac-à-Plâtre, Toussaint-Louverture, Gibelotte…“

„To tys je sem přivedl?“

„Jasně… Když říkali, že tady bude horko, tak jsem si vzal k ruce kamarády.“

„Tak podívej se, teď si dopiješ tuhle skleničku a vrátíš se na barikádu…“

„…a budu provolávat: Pryč s policejníma špiclama, zabte všecky fízly!“

„To tě nesmí ani napadnout, nešťastníku jeden! Ty půjdeš docela

potichu, všechny ty své přátele při barikádě sebereš a řekneš jim, že jim vzkazuju, že sedli na lep provokatérům! A že nařizuju, aby se okamžitě stáhli, protože jinak do půl hodiny do nich začnou střílet! A ať to řeknou ostatním!“

„Že do nich začnou střílet?“ vykřikl tesař rozhořčeně. „Copak se to smí, střílet na bezbranné lidi?“

„Právě to ti dokazuje, ty hlupáčku, že když nemáte zbraně, nemůžete tu dělat žádnou revoluci.“

„To je pravda,“ připustil Jean Taureau po chvilce přemýšlení.

„Tak vidíš! Seber se a jdi,“ řekl Salvator a sám se zvedl ze židle.

Když vycházeli ze dveří, objevila se na konci ulice kolona četníků.

Jean Taureau byl k neudržení. Jedva je spatřil, rozkřikl se, až mu naskočily žíly na krku:

„Četnícíííí… Pryč s četníkamáááá!“

Salvator mu prudce sevřel zápěstí.

„Budeš zticha,“ zasyčel na něho. „Ať už jsi u kamarádů na barikádě!“

Hromotlukovi už to nebylo potřebí říkat podruhé. Vrhl se mocnými skoky kupředu, tam, kde jeho kamarádi až do ochraptění provolávali:

„Ať žije svobodáááá! Pryč s četníkamáááá!“

Ti pokřiku nevěnovali pozornost, rozestoupili se a začali rozebírat navršenou barikádu.

Její budovatelé se zatím stáhli a pozorovali, jak se činí.

Když byl četnický oddíl s odklizováním jakžtakž hotov, postoupil dál po ulici Saint-Denis a pustil se do odstraňování další překážky.

Jenže barikády mají cosi společného s těmi živočichy, jimž odseknuté části těla okamžitě znovu dorůstají.

Zatímco četníci rozvalovali další zátaras, přátelé Jeana Taureaua a jejich druzi se vrátili a všechno, co muži v uniformách odházeli, začali vracet zpátky. Bouřlivý křik a hvízdot, který doprovázel práci četníků, se proměnil v radostný jásot. Potom se ten výbuch veselí a nadšení trochu uklidnil, protože spatřili, jak se na obou koncích ulice Saint-Denis, směrem od bulvárů i od náměstí Châtelet, vynořily další oddíly četnictva. Tihle kráčeli zachmuřeně v sevřeném útvaru a zřejmě nebyli vůbec nakloněni k úsměvům a žertům jako jejich druzi ve zbrani.

Nastala chvíle rozpaků a váhání. Jeden se ohlížel po druhém a

čekal, co udělá. Bylo vidět, že ozbrojenci v uniformách se také zastavili. Tu najednou jakýsi muž, odvážnější než druzí, anebo spíš dokonale spřažený s policejními agenty, zařval na plné kolo: „Pryč s četníkamáááá!“

Výkřik prořízl napjaté ticho jako hromový úder. Bouře se přibližovala.

Jako by dav jenom čekal, až se takový výkřik ozve, zahučel a znova a znova ho opakoval. Pohnul se kupředu proti četníkům, jejichž pěší i jízdní oddíly se sunuly s ponurým mlčením celou šířkou ulice a odstraňovaly přitom všechny překážky, které jim bránily v postupu. Před tržištěm des Innocents se zastavily a zaujaly postavení. Nevšímajíce si, co se děje za jejich zády (několik skupin se tam opět pokoušelo navršit barikádu), stáli teď četníci nehybně jako vytesaní z kamene.

Zatím se směrem od nábřeží vynořil další oddíl, zřejmě ještě odhodlanější, složený z mužů královské gardy a řadového vojska. Velel mu na koni důstojník s plukovnickými distinkcemi. Oddíl se zastavil a velitel dal rozkaz rozdělit mužům patrony a nabít zbraně. Potom nařídil, aby se oddíly rozdělily na tři skupiny, doprovázené vždy policejním komisařem. První měla postupovat ulicí Saint-Denis, druhá k chrámu Saint-Leu, třetí k průchodu Grand-Cerf.

Salvator pozoroval s obavami, jak sevřený, chladný a ke všemu odhodlaný oddíl zvolna postupuje dopředu, a zoufale se rozhlížel, nesetká-li se se známou tváří, aby ji varoval. Ale místo známého obličeje některého z přátel, jež hledal, se před ním na rohu ulice vynořila postava muže zahaleného do pláště a sledujícího, zdálo se, pohnuté dění kolem stejně napjatě jako Salvator. Až se zachvěl, když rozpoznal, že to je pan Jackal, bdící bedlivě nad svou akcí.

Jejich pohledy se zkřížily.

„Ah, pan Salvator,“ ozval se první šéf tajné policie. „Vy jste zde?“

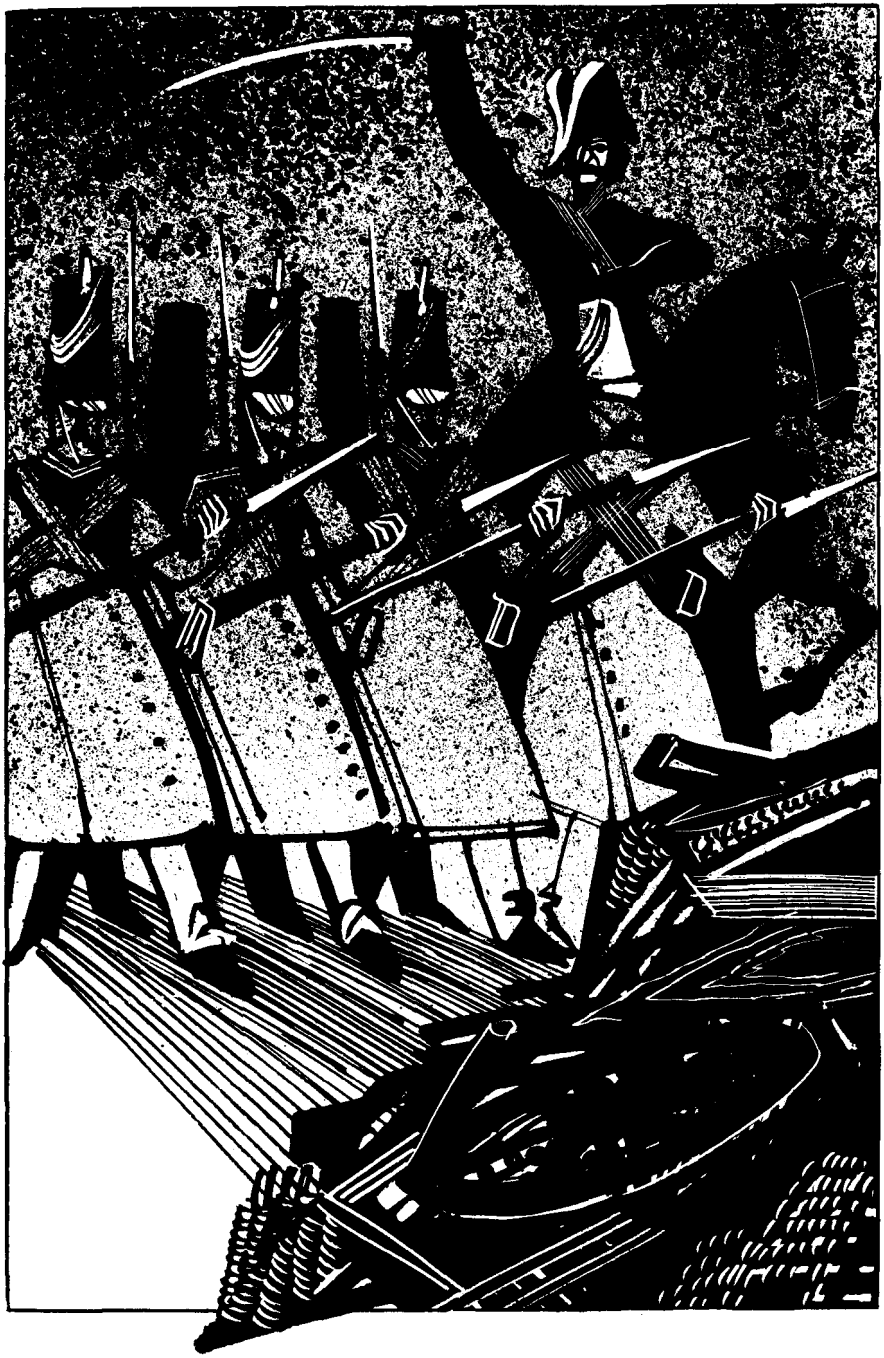
„Jak vidíte,“ odpověděl chladně Salvator.

Jackal jako by odměřenost mladého muže vůbec nevnímal.

„Jsem rád, že vás potkávám, přisámbohu! Aspoň vám budu moci dokázat, že jsem měl se svými včerejšími přátelskými radami pravdu.“

„Začínám tomu věřit,“ řekl Salvator.

„Za chvíli se o tom přesvědčíte docela. Všiml jste si už tamtěch oddílů, které postupují od nábřeží?“

„Královská garda a řadové vojsko. Vidím je.“

„A víte, kdo jim velí?“

„Plukovník, nemýlím-li se.“

„Chtěl jsem říci, jestli ho poznáváte?“

„Och… to je přece hrabě Rappt,“ ustrnul Salvator.

„Osobně.“

„On se vrátil zase k vojenské službě?“

„Na dnešní večer!“

„Jistě. Nezvolili ho poslancem…“

„…tak chce být jmenován pairem v panské sněmovně.“

„Je tedy ve službě vlastně jen mimořádně.“

„Mimořádně! Přesné slovo, pane Salvatore!“

Salvator pohlédl zkoumavě na šéfa tajné policie.

„Jaký má úkol?“

„Ó, jednoduchý. Chladnokrevně dojde se svým oddílem k barikádě, tam dá jednoslabičný povel a tři sta pušek ho uposlechne.“

„Něco takového!“ vykřikl pobouřeně Salvator. „Budu toho chlapa do smrti nenávidět.“

Jackal trhl rameny, jako by naznačoval údiv.

„Vy jste ho dosud…“

„Dosud jsem jím jen pohrdal!“

„Tak se na něj dobře dívejte, pane Salvatore! Dívat se odtud je rozhodně rozumnější než stát na druhé straně!“ A Salvator skutečně upřel pohled k barikádě, proti níž plukovník vedl svůj oddíl. Fréderic Rappt se před ní zastavil, a aniž si dal námahu, aby vyřkl obvyklou varovnou výzvu, vyslovil rovnou ono strašné jednoslabičné:

„Pal!“

32.

Jatky v ulici Saint-Denis

Po tom příšerném povelu *pal!* následovala strašlivá detonace; ale ještě úděsnější byl křik plný hrůzy a zděšení, který se vydral z desítek hrdel lidí tam na barikádách; bezmezným zlořečením zahrnul církev i vojáky, ministry i královskou moc.

„Pal!“ opakoval svůj rozkaz hrabě Rappt ve chvíli, kdy kletby už začínaly poznenáhlu utichat.

A vojáci, kteří znovu nabili své zbraně, uposlechli.

Salva výstřelů zazněla podruhé.

Zástupy odpověděly opět výkřiky, ale lidé už nevolali: „Pryč s ministry, pryč s králem,“ nýbrž „Zabte je, zabte je!“ Povyk se nesl celou ulicí jako temné dunění hromu.

Vojáci vyběhli proti opuštěné barikádě u průchodu du Grand-Cerf a obsadili ji.

V čele jel plukovník a vrhal na dav pohledy plné záští a nenávisti. Ti tady také patřili k těm, kteří mu připravili takový krach! Co by za to byl dal, kdyby teď měl před sebou někoho z těch voličů, jež v minulých dnech přijímal – nemluvě vůbec o lékárníkovi Renaudovi, obou Bouquemontech či monseigneurovi Colettim! S jakou radostí by je byl přistihl při pokusu o vzpouru a jak rád by se jim byl pomstil za svou volební porážku! Jenže lékárník se tou dobou poklidně věnoval zábavě se svým přítelem, oba Bouquemontové si hřáli ve vší zbožnosti kolena u krbu a monseigneur Coletti odpočíval slastně na pohovce a s otevřenýma očima snil o tom, že důstojný pan spolubratr de Quélen se odebral na věčnost a on, Coletti, byl právě jmenován pařížským arcibiskupem.

Ti, které by tu byl Fréderic Rappt viděl nejradši, zde nebyli, stíhal tedy svými hněvivými pohledy přirozené nepřátele všech ctižádostivců, dělníky a měšťáky; byl by nejšťastnějším člověkem, kdyby je byl mohl jediným pohledem rozdrtit na prach! Honil na koni prchající stavitele barikád, porážel všechno, co mu stálo v cestě, kopyty svého zvířete šlapal po nešťastnících, kteří upadli na zem, a šavlí kosil a srážel ty, kdo zůstali stát; jak se proti nim hnal a jak do krve pobodával koně ostruhami, oči rozpálené zuřivostí a šavli nad

hlavou, vyhlížel jako trestající archanděl, anebo spíš, poněvadž mu chyběl onen nebeský klid, jako sám démon pomsty. Když mu připadalo, že barikáda je již opuštěna, trhl uzdou, chtěje přinutit koně, aby tu překážku zdolal skokem.

„Stát, plukovníku, stát!“ zazněl v tu chvíli jakýsi hlas, jakoby vycházející ze samých hlubin země.

Plukovník se naklonil dolů k šíji svého zvířete, pokoušeje se zjistit, kdo na něho volá, když tu z nevysvětlitelného důvodu (nebo možná proto, že do toho skoku vložil svou veškerou energii) vzpínající se kůň sebou škubl a svalil se na dlažbu, strhávaje při tom pádu s sebou i svého pána. Jako by ho jezdci z jeho oddílu už několikrát nenabádali, aby se držel za nimi!

Vojáci, kteří byli dobrých třicet kroků za plukovníkem, se rozběhli k veliteli, jenž se snažil vyprostit z třmenů, a popřáli tak prchajícím chvíli oddechu. Byl mezi nimi i Jean Taureau, který už hodnou chvíli hledal své přátelé, aby je podle Salvatorova přání varoval, ale ať hledal, jak hledal, nikoho z nich nenašel.

Když prve zapráskla první salva Rapptova oddílu, pomyslil si: Tak pan Salvator, jak se zdá, měl pravdu! Toussaint-Louverture nikde, Sac-à-Plâtre nikde, nejlíp bude udělat to, co zřejmě udělali kamarádi – vzít nohy na ramena! Zástup lidí se už rozprchával na všechny strany, za ním se valili jezdci na koních se šavlemi v rukou. Jean Taureau se ohlížel, zda by se nedalo zmizet v některé z bočních uliček, ale u všech stáli vojáci s bodly nasazenými na hlavně pušek. V poslední chvíli si všiml, že v další barikádě je v prostředku mezera, kudy by se dalo proklouznout; vrhl se k ní právě v okamžiku, kdy dva či tři chlapi se snažili ji něčím uzavřít. Přidal se okamžitě k nim, hledaje nějakou kládu, nebo desku, nebo pořádný kus balvanu, aby zacpal díru a znemožnil blížícím se jezdcům průjezd, aby všichni získali čas se stáhnout a vyváznout se zdravou kůží. Uviděl opodál jakýsi vozík, ani se nepokusil ho odtlačit k barikádě, protože nechtěl zbytečně ztrácet čas, zvedl ho prostě nad hlavu a odnášel jej k průrvě v barikádě. Byl by své předsevzetí určitě splnil, kdyby ho nečekaný útok nedonutil k tomu, aby proměnil svůj vůz ze zbraně obranné na zbraň útočnou.

„To je on!“ ozvalo se totiž neočekávaně z hloučku několika mužů sledujících jeho úsilí.

„Kdo on?“

„Ten tesař! Jean Taureau přece!“ tvrdil hlas, který nepatřil nikomu jinému než našemu známému Carmagnolovi.

„Myslíš?“

„Určitě! Můžeš se ho přece zeptat, Longue-Avoine!“

„Hloupé vtipy! Jestli to je tak, musíme zavolat Gibassiera!“

„Nemusíme! Tamhle přibíhá!“

„Co se děje?“ hrnul se k čtveřici Jackalových náhončích Gibassier.

„Ten člověk, co ti stiskl krček na bulváru des Invalides, že tě poslal málem pod hlínu…“

„Toho kdybych jednou našel!“ zaskřípěl zuby Gibassier.

„Ani ho nemusíš hledat! Už se našel!“ řekl Carmagnole. „Podívej se tamhle na toho chlapíka! Je to on?“

„To bych řekl!“ zařval Jackalův nohsled. „U svatého Gibassiera, teď uvidíte tanec!“

S pistolí v ruce se rozběhl k tesaři a za ním v patách Carmagnole, Longue-Avoine a další kumpáni z Jackalovy líhně.

Jean Taureau právě pozvedával vozík za dvojitou oj nad hlavu, když se Gibassier proti němu vyřítil s namířenou pistolí. Zapráskl výstřel, ale kulka se zaryla doprostřed prkna a vzápětí vůz dopadl Gibassierovi ztěžka rovnou na hlavu. Zaklesla mezi žebřiny, takže vyhlížel jako zločinec na pranýři s ohlávkou kolem krku, a pod tíhou vozu se sesul bezmocně k zemi. Rána, kterou utržil na bulváru des Invalides, mu připadala proti tomu jako dotek míčku.

Carmagnole i Longue-Avoine strnuli, a když viděli, jak se Gibassier bezmocně zmítá mezi příčlemi, nenapadlo je nic jiného než vzít co nejrychleji nohy na ramena a ponechat ho osudu.

Ale Jean Taureau nebyl z těch, jimž se dá jen tak snadno upláchnout. Chlapíka uvězněného pod vozem pustil na chvíli ze zřetele, přeskočil dvojitou oj a mohutnými skoky se jal stíhat uprchlíky. Dohonil Longue-Avoina, lapil ho za nohy a zamával s ním jako s cepem, až srazil k zemi i Carmagnola. Pak každému z nich uštědřil mocnou ránu pěstí, přivlekl je k vozíku a hodil je mezi žebřiny. A nedbaje na trýzeň, kterou tím působí Gibassierovi, odtlačil vůz k průlomu v barikádě. Gibassier supěl a funěl, trhal sebou, zmítal se ve svém vězení, a to se mu stalo osudným: tesařův pohled utkvěl na hlavě trčící mezi příčkami žebřin. Jean Taureau si najednou uvědomil, koho má před sebou.

„To jsi ty, darebáku jeden?!“ zařval.

„Kdo… já…,“ zasténal lump.

„Ty… ty, co mi dolézáš za Fifinou!“

„Přísahám, že nemám potuchy, o čem mluvíte!“ zvolal Gibassier.

„Jo? Tak já ti to připomenu,“ zahřměl hromotluk, a nestaraje se ani za mák, co se děje před ním či za ním, chytil Gibassiera pod krkem; pěst jako kladivo se zvedla a dopadla s tupým buchnutím na Gibassierovu lebku.

A v téže chvíli pocítil i tesař jakýsi prudký náraz a vzápětí si uvědomil, že ho povalil kůň a že se ocitl pod jeho břichem.

Plukovník Rappt totiž právě před zlomkem vteřiny skokem zdolával barikádu. Ale zadní nohy jeho zvířete zavadily o navršené kusy dřeva i dlažebních kostek, zatímco přední dopadly na dvojitou oj povozu, kůň klopýtl a klesl. Teď se Jean Taureau pokoušel svými mocnými bedry vzepřít a odvalit ze sebe zvíře, jež ztratilo na tom nerovném terénu rovnováhu, a přitom, jak se vyprošťoval ze zalehnutí, právě vykřikl ona slova: „Stát, plukovníku, stát!“

Konečně se mu podařilo se uvolnit.

Kůň i jezdec se váleli na dlažbě a tesař se užuž chystal skočit po plukovníkovi, aby s ním naložil bezpochyby stejně jako s Gibassierem. Jenže vojáci ženoucí se s tasenými šavlemi za velitelem se už blížili k barikádě a nebyli dál než dva nebo tři metry.

„Tudy, tudy, kamaráde! Rychle, než vás rozšavlují!“ ozval se do toho zmatku chraplavý hlas, který byl Jeanu Taureauovi velice povědomý. Ucítil, jak ho jakási ruka tahá za kabát a pokouší se ho odvléci pryč.

Otočil se a uviděl, že to je komediant Fafiou, dávný přítel jeho Fifiny, který mu způsobil už nejednu krušnou chvíli žárlivosti.

„Kamaráde?“ zahučel. „Ty mi říkáš kamaráde…?“

„Pane Barthélemy, prosím vás!“ vykřikl Fafiou. „Já přece nechci, aby se vám něco stalo! Přisámbůh! Podívejte se, vojáci se sem řítí, bude se střílet! Honem pojďte za mnou… tímhle průjezdem… mám tam v domě známou, klidně u ní můžeme počkat, až se všechno zas utiší!“

„Dobře, dobře,“ zamručel Jean Taureau, „to je mi najednou nějakých starostí!“

„Ustupte aspoň sem stranou! Schovejte se!“ trhal Fafiou hromotluka za kabát.

Vtom zahalil oba muže oblak dýmu, ozvala se strašlivá detonace a

zahvízdaly kulky. A Jean Taureau spatřil, že Fafiou se kácí a padá mu k nohám.

„U sta hromů, tady se vraždí?!“ vyrazil ze sebe tesař divoký výkřik a zahrozil vojákům pěstí.

„Ke mně, pane Barthélemy, ke mně!“ zašeptal slabounce Fafiou jakoby umírajícím hlasem. Hromotluk se k němu rychle sklonil, vzal ho do náručí, udělal několik skoků do průjezdu a kopnutím rozrazil dveře domu, na který mu prve Fafiou ukázal. Zmizel v nich právě ve chvíli, kdy hrabě Rappt se již znovu vyhoupl do sedla svého koně a zuřivě se rozeřval:

„Rozsekejte je na maděru! Postřílejte tu chásku darebáckou!“

Gibassierovi se podařilo vyvléknout se ze svého pranýře a proplížit se až k chodníku proti místu, kde Jean Taureau zmizel s Fafiouem, ale přes těla Carmagnola a Longue-Avoina se přehnalo osmdesát koní, zuřivě poháněných do cvalu!

Modlete se za jejich duše!

Jean Taureau s Fafiouem v náručí se zastavil za dveřmi.

„Kam teď?“

„Nahoru… tím vchodem… do pátého,“ vypravil ze sebe Fafiou a upadl do bezvědomí.

Hromotluk vyběhl nahoru bez jediného zastavení. Ten ubožák v jeho svalnatých pažích byl lehoučký jako pírko.

Schodiště ústilo doprostřed chodby se šesti či sedmi dveřmi.

„Chlapče, no tak, chlapče,“ cloumal Jean Taureau Fafiouem, ale nešťastník spočíval v jeho náručí bez vlády, bledý, se sevřenými víčky. „No povídám, hochu, co s tebou je, u všech čertů! Nedělej takové hloupé vtipy!“

Ale Fafiouovi nebylo nic tak vzdálené jako dělat vtipy. Kulka mu projela ramenem a bolestí i ztrátou krve doopravdy omdlel.

„U sta hromů!“ ulevil si znovu zmatený tesař, vrhl pohled na nejbližší dveře a zabušil na ně loktem.

„Hej, hej, je tam někdo?!“

Po dvou třech sekundách zarachotil v zámku klíč a na prahu se ukázal chlapík v košili, s lucernou v ruce a s noční čepičkou na hlavě.

„Ale já jsem, pánové, měl lampióny rozsvícené, já jsem měl slavnostní osvětlení,“ zablekotal, přesvědčen, že ho přišli vyzvat, aby dal najevo své nadšení nad výsledkem voleb.

„Vo to nejde,“ přerušil ho zhurta Jean Taureau, „tady kamarád je zraněn a má tu někde na poschodí známou, tak ho u ní chci uložit. Můžete mi pomoct?“

Měšťan se osmělil a naklonil se k bezvládnému tělu v hromotlukově náručí.

„To je přece pan Fafiou!“ zvolal. „To zaklepejte tamhle naproti!“

„Dík,“ řekl tesař a loktem zabušil na protější dveře. Následoval okamžik ticha, pak bylo slyšet blížící se váhavé kroky. Jean Taureau zabušil znovu.

„Kdo tam?“ ozval se ženský hlas.

„Fafiou,“ vykřikl Jean Taureau.

„To není pravda!“ ozvalo se zevnitř. „Přece znám jeho hlas!“

„Ke všem čertům!“ zaklel Jean Taureau, ale než se dostal k vysvětlení, přispěl mu na pomoc ochotný sousedv košili.

„A můj hlas poznáváte, slečno?“ zavolal.

„To je pan Guyomard z protějšího bytu.“

„Ano, ano! Slečno, otevřete dveře, pro milosrdenství boží! Váš přítel pan Fafiou je zraněn a potřebuje pomoc!“

Dveře se ihned rozletěly a mladá dívka, kolombína z Koperníkova divadla, se přímo zhrozila, když spatřila svého přítele zbroceného krví a bez vlády.

„Panebože, co se mu stalo? Pojďte rychle dál, musíme ho uložit!“ vykřikla a ukázala do místnosti.

Pan Guyomard šel první a svítil jim na cestu. Za ním kráčel Jean Taureau s bezvládným Fafiouem v náručí a poslední vrávorala dívka.

Pokoj byl chudičký, několik židlí, starý stůl a jediná postel v rohu. Jean Taureau do ní zraněného položil, aniž čekal na svolení, a otočil se k dívce:

„Teď ho opatrně vysvlečte,“ poručil, „já mezitím přivedu doktora. Ničeho se nestrachujte, kdybych se zdržel. Dneska to není jen tak dostat se někam jenom přes ulici!“

Statečný, dobrý Jean Taureau se po těch slovech vrhl ke schodišti, seběhl dolů a pustil se hledat Ludovika.

Mladý lékař nebyl ovšem už celé dva dny u sebe, nýbrž v ulici d’Ulm, kam se vrátila jeho milá, drahá Čemeřička.

Vzpomínáme si, že Brocanta jednoho dne nalezla její hnízdečko

prázdné. Ale ptáčátko, které ji tak obveselovalo, se brzo vrátilo, po dvou dnech se po ránu objevilo tak náhle, jako náhle zmizelo. Salvator měl pravdu, když to předvídal. Po Gérardově smrti neměl přece pan Jackal žádný důvod, aby zadržoval děvče, jež mohlo vnést ne-li úplné, tedy aspoň částečné světlo do případu Gaetana Sarrantiho.

Když se pak Čemeřičky vyptávali, co se s ní za tu dobu dělo, odpověděla, že ji odvedli do jakéhosi domu, kde se o ni přepečlivě staraly milosrdné sestřičky, které ji přímo zahrnovaly dobrotami a bonbóny. Trápilo ji jedině to, že byla odloučena od svého drahého přítele Ludovika.

Měla zpočátku trochu strach, aby se něco podobného zas neopakovalo, ale Salvator ji ujistil, že ji už určitě nic takového nemůže potkat, protože pro ni našel místo v pěkném penziónu, kde se bude učit novým, zajímavým věcem a kde ji Ludovic bude dvakrát týdně navštěvovat. Bude tam v bezpečí a dobré péči očekávat den svého odchodu, den, kdy se stane Ludovikovou ženou. To Čemeřičku zcela uklidnilo, zvlášť když uslyšela přímo od Ludovika, že do posledního písmene souhlasí s tím, co Salvator navrhuje. Mladá dvojice si na něm jen vyprosila, aby spolu mohla strávit týden volna, a s tím jejich dobrý přítel z ulice Mâcon souhlasil.

Proto tedy musel statečný, dobrý tesař Barthélemy Lelong běžet za Ludovikem až do ulice d'Ulm.

I když se mladý lékař okamžitě sebral a co nejrychleji spěchal za postřeleným Fafiouem, ačkoliv se v ulicích ještě střílelo a bojovalo, dorazil za ním vlastně ve chvíli, kdy vzbouření už dohasínalo.

Ostatně – jaký boj tam, kde bojiště je místem vraždění, kde jedni sekají šavlemi a střílejí z pušek, a druzí, bezbranní, jen křičí a zachraňují se útěkem?

Ne, žádný organizovaný odpor se neprojevil, protože se ani nepřipravoval. Nemocnice přijaly zraněné a márnice Morgue mrtvé.

Noviny se druhého dne o všech těch událostech zmínily jen zlomkovitě, ale hlas lidu vypověděl vše, co bylo zamlčeno. Útoku jízdy plukovníka Rappta neřekl jinak než krvavá dragonáda v ulici Saint-Denis.

Nicméně pan de Villèle, který doufal, že se bezohledným terorem udrží u moci, byl nucen odstoupit a jeho kabinet byl nahrazen mírnější vládou, v níž zaujali místo i pan de Marande jako ministr financí a pan de la Mothe-Houdan jako ministr války.

A hrabě Fréderic Rappt?

Ten byl za své dobré a věrné služby v ulici Saint-Denis povýšen a jmenován francouzským pairem, členem panské sněmovny.

33.

Šťastný den generála de Prémont

Několik dní po událostech, které jsme právě vylíčili, se generál Lebastard de Prémont spolu s Gaetanem Sarrantim zastavil na návštěvě v ulici Mâcon; od chvíle, kdy jeho korsický přítel byl opět na svobodě, se zdržoval výpadů proti vládě, a protože se za něj Salvator u Jackala zaručil, dostal i povolení k pobytu v Paříži; teď se chtěl rozloučit a také poděkovat za pomoc tomu, kdo v našem vyprávění bude napříště čím dál řidčeji vystupovat jako veřejný posluha Salvator a čím dál častěji jako pan Konrád de Valgeneuse.

Generál seděl v Salvatorově přijímacím pokoji, po levici měl svého mladého druha a po pravici Korsičana, a v příjemném a důvěrném rozhovoru tu strávil dobrou hodinu, čas plynul, plynula i řeč, ale po celou tu dobu se zdálo, že Salvatorovi leží na srdci cosi důležitého, o čem by si rád s generálem pohovořil. A skutečně, ve chvíli, kdy se pan de Prémont zvedl a chystal se mu stisknout na rozloučenou ruku, na Salvatorově tváři se objevil jeho známý mírný, tichý úsměv a mladý muž požádal, aby mu věnoval ještě několik minut: že konečně přišel vhodný okamžik, kdy by se ho chtěl zeptat na něco, nač myslel už dávno. Diskrétní Sarranti naznačil, že oba přátele nechá o samotě, ale Salvator ho rychle zarazil.

„Proboha, ne, to ne, stál jste při generálovi v nejhorších dobách, bude jen spravedlivé, když s ním zažijete také chvíle radosti.“

„Salvatore, Salvatore, co to říkáte?“ potřásl hlavou Lebastard de Prémont. „Mně už svět moc radostí nedopřeje, ledaže bych se ještě dožil návratu císařova syna na trůn… Víte, v životě jsem zažil tři těžké rány. První, když zemřel císař, druhou, když tak bezpříkladně odsoudili zde mého přítele Sarrantiho; a třetí…“

Generál stáhl obočí a odmlčel se.

„A třetí…," napověděl tiše Salvator.

„To byla ztráta děvčátka, které jsem miloval tak vroucně jako její matku."

„Ano, generále, v životě prožíváme smutné chvíle. Ale i chvíle jasu a štěstí. Hleďte, stále ještě můžete doufat v návrat syna vašeho velkého císaře. Vašeho přítele Sarrantiho se podařilo zachránit z vězení a vrátit mu čest. A pokud jde o vaši bolest… třeba vás ještě někdo přivede na stopu vaší milované dcery…"

„Co to říkáte, pane?" zvolal generál. „Kdo by mi mohl udělat takovou radost?"

„Kdoví!" řekl Salvator. „Možná že právě já!"

„Vy?"

„Všechno závisí na tom, co teď od vás uslyším. Řekněte mi: byl jste někdy v Rouenu?"

„Jednou, ale už je to dlouho," odpověděl de Prémont a lehce se zachvěl. „Před patnácti lety…"

„Přijel jste tam tehdy v noci poštovním vozem?"

„Ano."

„Ale dlouho jste se nezdržel?"

„Jen co by si trochu oddechli koně," řekl generál, čím dál tím udivenější. „Jeli jsme dál, jakmile mi ukázali cestu do vesnice, kam jsem měl namířeno."

„Do vesnice jménem La Bouille, pravda?" řekl Salvator.

„Cože?" trhl sebou generál. „Jak to víte?"

„Vím ještě jiné věci, generále," usmál se svým obvyklým záhadným úsměvem Salvator. „Ale dovolte, abych pokračoval. Když jste dorazili do vesnice, zastavil poštovní vůz před sešlým domem. Vystoupil muž s objemným nákladem v náručí… snad nemusím říkat, že tím mužem jste byl vy?"

„Opravdu. Nemýlíte se…"

„Pak jste vytáhl klíč, otevřel jste, vstoupil, našel v rohu místnosti postel a položil na ni své břímě."

„To je pravda," přisvědčil generál se zadrhnutým hrdlem.

„Potom jste položil na stůl peněženku a dopis, odešel z místnosti, pečlivě zavřel, nasedl do vozu a odjel silnicí do Le Havru. Bylo to tak?"

„Líčíte to, jako byste u toho byl. Nemohu to pochopit…"

„A přece není nic snazšího," řekl Salvator. „Hned se přesvědčíte.

Ale pokračujme! Tohle všechno jsou věci vám dobře známé a jen potvrzují mé informace; ale já vás teď seznámím s něčím, co vám určitě známo není.“

Generál zbystřil pozornost.

„Asi tak hodinu po vašem odjezdu,“ pokračoval Salvator, „se vrátila domů z trhu v Rouenu jistá dobrá žena. Když otevřela dveře svého příbytku, zaslechla dětský nářek. Rychle zažehla lampu, rozhlédla se, odkud ten dětský křik je slyšet, a tu uviděla, že na její posteli se zmítá jakési stvoření zabalené do bílého mušelínu. Nadzdvihla jej a před očima se jí objevila překrásná, asi roční holčička, svěží, růžová, ale tvářičky samá slza.“

„Chudáček Mína,“ zašeptal generál de Prémont a přejel si hřbetem ruky zvlhlá víčka.

„Překvapená dobrá žena vzala dítko do náruče, pochovala je a začala si ho prohlížet a hledat nějakou známku toho, odkud se tu vzalo. Ale nezjistila nic, shledala jen, že má plenky z nejjemnějšího batistu a povijan z převzácných alençonských krajek, a celé že je zabaleno do indického mušelínu. Teprve pak tu dobračku napadlo, aby se porozhlédla po místnosti, a tu konečně objevila vaši peněženku, v níž bylo dvanáct set franků, a vedle dopis, v němž bylo napsáno: *Počínaje 28. říjnem budete prostřednictvím pana faráře z La Bouille dostávat pravidelně měsíčně sto franků. Poskytněte děvčátku nejlepší výchovu, postarejte se především, aby uměla dobře hospodařit. Bůhsámví, jaké zkoušky v životě bude musit podstoupit! Její křestní jméno je Mína. Nechť je nosí i nadále, patří k ní!*“

„Ano, Mína, to jméno dostala po své matce,“ zašeptal vzrušeně generál.

„Dopis byl opatřen i datem, a to 28. října roku 1812.“

„Souhlasí,“ přikývl pan de Prémont. „Datum i text dopisu jsou zcela přesné.“

„Ostatně aby nebylo pochyb, můžete se přesvědčit, jestli ten dopis je psán vaší rukou,“ řekl Salvator, vyňal z kapsy list papíru a podal ho generálovi.

De Prémont po něm rychle sáhl, rozložil jej, přelétl ho od první do poslední řádky a v očích se mu znovu objevily slzy. Sarranti mu účastně stiskl rameno, Salvator mlčky čekal, až se otec trochu uklidní. Teprve potom pokračoval:

„Takže teď, milý generále, když jsem se přesvědčil, že jsem se

nestal obětí omylu, vám mohu povědět plnou pravdu. Vaše dcera je naživu.“

„Salvatore! Jste si tím jist?“ vykřikl Lebastard de Prémont.

„Dostal jsem od ní zprávu před třemi dny,“ řekl Salvator.

„Ona je naživu, ona je naživu!“ zvolal generál a nedočkavě ze sebe vychrlil: „Kde je? Kde ji najdu? Co o ní víte? Jak se jí daří?“

„Počkejte, generále, uklidněte se,“ řekl Salvator a položil rozčilenému muži ruku na rameno. „Dřív nežli vám povím, kde je, bych vám rád připomněl jistou událost.“

„Tak ale rychle, prosím, mluvte rychle! Nenechávejte mě zbytečně čekat!“

„Neřeknu jediné zbytečné slovo, ovšem…“

„Ano, jistě, ale prosím vás, mluvte už, mluvte!“

„Pamatujete se ještě, co se událo v noci jedenadvacátého května?“

„Jestli si pamatuji, co se událo? To bych prosil! To přece byla noc, kdy jsem měl tu čest se s vámi seznámit, drahý příteli! Jeli jsme spolu hledat důkaz o nevině Sarrantiho do zámeckého parku ve Viry-sur-Orge…“

„…a přitom jsme vyrvali z rukou jednoho bídníka mladou dívku, kterou ten člověk unesl. Dokonce jsme ji vrátili do náruče jejího snoubence.“

„Ovšem! Ten bídák se jmenoval Lorédan de Valgeneuse a onen mladík Justin Corby. Vidíte, že jsem nic nezapomněl.“

„Výborně!“ řekl Salvator. „Možná dokonce, že jste ani nezapomněl na jeden důležitý detail v příběhu oněch dvou mladých lidí. Vzpomínáte si? V tom případě bych věru už neměl, nač se ještě dál vyptávat.“

„Ta dívka byla nalezenec a vychovával ji učitel, ale de Valgeneuse mu ji unesl z penzionátu ve Versailles… To jste měl svou otázkou na mysli?“

„Ne, generále, toto jsou fakta, to je to, co se skutečně událo. Ale já bych rád věděl, jestli si pamatujete na jistou podrobnost, v které se vlastně zračí… řekl bych morální stránka věci! Zkuste si vzpomenout!“

„Ne. Nevím, kam míříte, příteli,“ pravil generál.

„Zkusím vás na to přivést. Co se stalo potom s tím párkem mladých lidiček?“

„Odjeli do ciziny.“

„Velmi dobře! Odjeli z Francie, a to díky vám, protože jste jim velkomyslně poskytl prostředky na cestu i na další pobyt…“

„O tom, prosím, nemluvme, drahý příteli.“

„Jak si přejete. Ale tím jsme se už dostali k našemu důležitému detailu. Já jsem vám tehdy, když jsme spolu mluvili o osudu té mladé dvojice, řekl: ‚Jedna věc mne trápí. Co když se jednoho dne rodiče té dívenky přihlásí a ukáže se, že to jsou bohatí, mocní a snad i urození lidé? Nebudou zaujati proti Justinovi? Nebudou mu vyčítat?‘ Vy jste mi tehdy odpověděl, že…“

„…že rodiče by člověku, který se ujal děvčete, jež oni opustili, a který jí dal vychování, jako by byla jeho vlastní, a vlastně ji zachránil od bídy i od zneuctění, nemohli vyčítat vůbec nic.“

„A tehdy jsem se vás zeptal: ‚A kdybyste byl vy na jejich místě? Kdyby za vaší nepřítomnosti rozhodl někdo o osudu vaší dcery jako Justin o osudu své unesené snoubenky?‘“

Generál se najednou všecek zachvěl.

„Pamatuji se na svou odpověď,“ pravil. „Prohlásil jsem: ‚Nejenže bych ho rád objal jako ženicha, ale blahořečil bych mu jako jejímu zachránci!‘“

„A kdybych vám dnes řekl: ‚Generále, jde o vaše vlastní dítě,‘ opakoval byste opět ta slova?“

„Příteli, já jsem přísahal věrnost na život a na smrt císaři. Nebylo mi dopřáno za něho zemřít, můj život tedy teď, když již nežije, patří jeho synu.“

„Ale také vaší dceři, generále,“ řekl slavnostně Salvator. „Neboť dívka, kterou Justin zachránil, je vaše Mína.“

„Moje… moje dcera… moje Mína!“ zvolal Lebestard de Prémont a jeho nitro zaplavila nesmírná, opojná radost.

„Och, můj drahý, drahý příteli!“ vykřikl Sarranti a bezděky stiskl generálovu ruku z nadšení nad tou neuvěřitelnou, šťastnou zprávou.

„Salvatore, musíte mi to znovu opakovat, nechce se mi věřit, že mě potkalo takové štěstí! Řekněte mi, jak jste to mohl zjistit… jak si vůbec můžete být tak jist? A proč jste mi to řekl až dnes?“

„Právě proto, že jsem si chtěl být úplně jist, že jsem nechtěl, abyste se těšil falešnou zprávou. K čemu by to bylo, kdybych předčasnými nadějemi jitřil vaše srdce? Především bylo třeba zajet do Rouenu a promluvit s farářem v La Bouille. Zjistil jsem, že mezitím již zemřel, ale jedna ze služek na faře mi prozradila, že nedávno tu

jistý pán z Paříže, který vypadal podle chování na vojáka, ačkoliv přišel v civilních šatech, hledal někoho, kdo by mu mohl povědět o děvčátku, jež bylo vychováno ve vsi a asi před pěti nebo šesti lety zmizelo. Snadno jsem si domyslil, že ten pán jste byl vy…“

„A nemýlil jste se,“ přikývl pan de Prémont.

„Vypátral jsem, že děvčátko vychovali jistí Boivinovi, ale lidí toho jména bylo v kraji patero. Někteří žili v Rouenu. Navštívil jsem jednu rodinu po druhé, až jsem nakonec našel jednu starou pannu toho jména, která zdědila po své pratetě něco peněz, nábytek a nějaké staré listiny. A tahle stará panna věnovala Míně po pět let všechnu svou péči a dokonale ji poznala. Aby rozptýlila všechny mé pochybnosti, našla mi i dopis, ten, který jsem vám právě odevzdal.“

„Ale kde je moje dítě teď? Kde je má Mína?“

„Je… vlastně si budete muset zvyknout mluvit v množném čísle… tedy jsou v Holandsku. Jsou s Justinem jako párek zpívajících kanárků, každý ve své klícce, ale vedle sebe.“

„Odjíždím okamžitě do Haagu!“ zvolal generál a vyskočil ze židle.

„Chcete snad říci *odjíždíme*, pravdaže, drahý příteli?“ ozval se Sarranti a rovněž se zvedl.

„Rád bych vás, pánové, doprovázel,“ řekl Salvator, „ale politická situace v Paříži, jak víte, je velmi komplikovaná a já se odtud zatím nemohu vzdálit…“

„Na shledanou, můj drahý Salvatore… na shledanou,“ opakoval generál a stáhl obočí, „protože sbohem si ještě nedáváme. Než odjedu, musím vykonat jednu důležitou návštěvu. Zdrží mě tak čtyřiadvacet hodin. Víte, s kým si chci promluvit…“

De Prémontovo svraštěné obočí napovědělo Salvatorovi dost, aby uhádl, oč jde.

„Zajisté, generále. Ale pan de Valgeneuse je právě mimo Paříž!“

„Nevadí, počkám si,“ řekl rezolutně pan de Prémont.

„To by vás mohlo zdržet na nevím jak dlouho. Můj drahý bratránek Lorédan včera odcestoval a nevrátí se do hlavního města dřív než osoba, za kterou se vydal. Aby vám bylo jasno, je to paní de Marande. De Valgeneuse veřejně prohlásil, že ji zbožňuje… což jistě nebude po chuti básníku Jeanu Robertovi a určitě ani panu de Marande, který sice trpí, aby jeho žena měla milence, ale nikomu nedovolí, aby ho veřejně kompromitoval. Což právě teď činí Lorédan.

Dozvěděl se, že paní de Marande jede navštívit těžce nemocnou tetu do Pikardie, a nenapadlo ho nic lepšího, než ji tam následovat… či vlastně pronásledovat. Myslím, že můžete klidně odjet, de Valgeneuse se nevrátí do Paříže dřív než jeho zbožňovaná. A to už vy dávno budete zpátky. Neuteče vám, generále!“

„To bych také nerad,“ řekl de Prémont. „A kdyby mě snad chtěl někdo v mé záležitosti s panem de Valgeneuse zastoupit, okamžitě by pro mne přestal být přítelem.“

„Ale generále, já přece chci zůstat vaším přítelem navždycky,“ ohradil se ihned Salvator. „Uklidněte se! Jako že jsem oddán věci svobody tak jako vy věci císaře, nezkřivím panu de Valgeneuse ani vlásek na hlavě.“

„Děkuji, to mi stačí,“ odpověděl de Prémont a stiskl vřele Salvatorovi pravici. „A teď opravdu už sbohem, odjíždím…“

„Dovolte, abych vás doprovodil aspoň k městské bráně. Ostatně budete potřebovat spolehlivý vůz. Dojdu za člověkem, který vezl Mínu s Justinem do Holandska, budete si mít aspoň po cestě co povídat…“

„Salvatore, my jsme se měli poznat dřív…,“ povzdechl si melancholicky pan de Prémont. „My tři,“ ukázal na Sarrantiho, „bychom dokázali pohnout zeměkoulí!“

„To se ještě může všecko stát,“ řekl Salvator, „zatím jsme neztratili nic než čas.“

Potom se všichni tři vydali směrem k ulici d’Enfer a poblíž nalezince vyhledali koláře, u něhož objednal Salvator svého času čtyřkolku pro Justina a Mínu.

Když byl vůz k dispozici, sehnali i vozku Jacquesa Bernarda, který byl ochoten si zopakovat třeba ihned jízdu do Holandska. Než uplynula hodina, rozloučili se u městské brány Saint-Denis Lebastard de Prémont a Gaetano Sarranti se Salvatorem upřímným objetím.

Po cestě potkali u kostela svatého Vavřince jakýsi kočár; kdyby ho byl generál znal, určitě by hned dal čtyřkolku otočit a odjezd z města by odložil.

Neboť za jeho záclonkami seděla paní Lydie de Marande, která přijela příliš pozdě, než aby mohla ještě naposled své tetě stisknout ruku, a teď se co nejrychleji vracela do Paříže, k Jeanu Robertovi, který ji očekával s horečnou nedočkavostí.

Avšak generál neznal ani Lydii de Marande, ani její kočár, a tak naplněn radostí z vytouženého setkání s drahou Mínou pokračoval ve spěšné cestě do Holandska.

34.

Muž za závěsem

Je večer, paní de Marande se právě vrátila domů, odpočívá ve své kouzelné komůrce a používá práva, které jí poskytl její manžel a které nezrušil ani poté, co byl ustaven nový vládní kabinet, v němž přijal křeslo ministra financí. Po jejím boku sedí – vlastně klečí – básník Jean Robert a krásnou paní oblažuje jednou z oněch dlouhých a něžných rozprávek, jimiž se srdce žádné milující ženy nikdy neunaví. Noří se pohledem do jejích očí a klade divnou, pošetilou otázku:

„Co myslíte, moje lásko, který z pěti smyslů, jimiž byl člověk obdařen, je podle vás nejméně důležitý?“

„Můj milý příteli, když jste u mne vy, jsou pro mne všechny smysly stejně důležité!“

„Ach, děkuji… Ale přece jen… Člověk si vždycky cení něčeho víc a něčeho míň…“

„Nejmíň si cením těch chvil, kdy mě opouštějí všechny smysly. Kdy nevidím, neslyším, nedýchám, necítím… a to je pokaždé, když na vás musím čekat, můj nejmilejší!“

„Dnes jste mě také čekala?“

„Och, vy nevděčníku! Copak se na vás vždycky netěším?“

„Drahá Lydie, je to pravda?“

„Bože dobrý, on pochybuje!“

„Ne, moje lásko, vůbec nepochybuji, jenom se obávám…“

„Čeho se můžete obávat?“

„Čeho se obává neskonale šťastný člověk, který už nemá oč prosit nebesa, protože sám je v sedmém nebi? Všeho!“

„Ach, můj básníku,“ řekla něžně Lydie de Marande a rty se lehce dotkla milencova čela. „Mám vám připomenout verš vašeho slavného

předchůdce Jeana Racma? *Bojím se Boha, a jinak z ničeho strach nemám!*“

„Ano, ano, bát se Boha a jinak ničeho na světě… Jenže kdo je vaším bohem, můj anděli?“

„Ty!“ odpověděla a po tom sladkém vyznání ji Jean Robert objal.

„Ale já, drahá Lydie,“ pousmál se, „já jsem jen váš velmi zamilovaný přítel, kdežto váš skutečný milenec, váš bůh je… svět velké společnosti! Vždyť mu zasvěcujete víc než polovinu svého života! A z toho vyplývá, že já jsem… jednou z jeho obětí.“

„Taková věrolomnost! Takové rouhačské řeči!“ zvolala pobouřeně mladá žena a o kousek se odtáhla. „Co je pro mne celý ten velký svět bez vás!“

„Nechcete snad říci: Co jsem pro vás bez velkého světa?“

„Tak on si to nedá vymluvit!“ řekla paní de Marande a znovu učinila pohyb, jako by se chtěla odtáhnout.

„Ano, má nejmilejší, nedávám si to vymluvit, a víte proč? Protože si myslím, že jste až příliš mondénní, poněvadž vidím, že valčík nebo čtverylka vás celou uchvacují, očarovávají, strhávají tak, že na mne nemyslíte o nic víc než na smítko prachu, které jste rozvířila svými atlasovými střevíčky! Ale umíte si představit moje muka, když vás vidím ve víru tance, nebo když jen vím, že se při něm udýchaná, s obnaženým hrdlem a pažemi, oddáváte kdekomu? Že vás drží v náručí za večer třeba dvacet domýšlivých hejsků?! Já vím, že jsou vám pro smích, nepochybuju o tom, ale když oni se vás v té chvíli zmocňují aspoň v myšlenkách!“

„Och, pokračujte, pokračujte,“ řekla tiše paní de Marande, dívajíc se na svého milého, jehož žárlivost ji okouzlovala.

„Vy si myslíte, že jsem nespravedlivý, nebo dokonce egoista, chcete namítnout, že moje úspěchy na divadle jsou stejně velké jako vaše při společenských večírcích – ale má drahá, já se nestavím na odiv veřejnosti jako vy, když jí nabízíte pohled na svou poodhalenou krásu; já jí pouze předestírám své myšlenky, své úvahy, svá pozorování! Svět mi ukazuje svoje rány a já, když už je nemohu léčit, snažím se alespoň na ně upozornit naše zákonodárce; oni jsou přece pro společnost tím, čím jsou lékaři pro lidská těla! Proč se, Lydie, tak zcela oddáváte při těch společenských radovánkách kdekomu? Když se zdobíte všemi těmi rubíny, perlami, démanty, květinami, to je totéž, jako byste si navlékala magnety na přilákání pohledů. Nebyl

jsem snad desetkrát svědkem, jak se připravujete na ples? Člověk by řekl, že se chystáte na válečnou výpravu! Ani Vilém Dobyvatel, ani Hernando Cortez neosnovali své bitevní plány líp než vy… Proto se mě vždycky znovu zmocňují pochyby, byť mi poskytujete tak nezměrné důkazy své lásky.“

„Miluji tě,“ zašeptala paní de Marande, přivinula k sobě básníka a vtiskla mu na rty horoucí polibek. „To je, můj milý, moje odpověď! Velmi tě miluji!“

„Já vím,“ vykřikl Jean Robert, „jenže v lásce *velmi* neznamená *dost!*“

„Počkej, mluvme rozumně, aspoň jednou,“ řekla najednou vážně Lydie de Marande. „Myslíš, že je nějaká vdaná žena z vyšší společnosti, která by se těšila takové volnosti jako já?“

„To ne, jistě. Ale…“

„Nech mne domluvit a nepřerušuj mě, prosím! Rozum je plachý ptáček, a když na něj jdeš zhurta, tak se poplaší! Řekla jsem ti, že žádná vdaná žena se nemůže těšit takové volnosti jako já. Ale za volnost, kterou mi poskytuje, žádá můj manžel jedno: abych byla dokonalou hostitelkou, příjemnou, společenskou paní domu. Potřebuje milou, usměvavou tvář, když přichází do společnosti, a přátelský stisk ruky, který ho ujistí, že svěřuje dům chápající duši, když z ní odchází. Rozhodla jsem se, že vypluji na to bouřlivé moře velkého světa s plnými plachtami a že se v něm budu plavit, jak nejlíp budu umět. Potom jednoho večera jsem za svitu luny mezi jeho úskalími spatřila na obzoru překrásnou zemi, kvetoucí tisíci kouzelných květů. Zvolala jsem jako mořeplavec: Země! Země! a vkročila na tu pevninu a nalezla krajinu svých snů – a v ní tebe!“

„Lásko moje!“ zašeptal Jean Robert a vztáhl paže, aby Lydii znovu sevřel v objetí.

Lehce se mu vyvinula.

„Vstoupila jsem do krajiny svých snů s tou myšlenkou, že se odtud nikdy nevzdálím. Ale bylo tu moře, nenasytný oceán, jak říkáte vy básníci, který nechtěl pustit svou kořist a který mě, chci být upřímná, i přitahoval, lákal. Jeho vlny mě vábily a volaly: ‚Chceš-li si zachovat svou volnost, vrať se mezi nás, ne-li napořád, aspoň čas od času!‘ A já jsem to volání vyslyšela, poslechla jsem ten rozkazující hlas, kdykoliv se ozval, a vracela se zaplatit svou daň. Splácím ji slzami,

ale vykupuji si jimi svou volnost… a tobě se, milý, z toho vyznávám!“

„Ach, dost už, lásko moje, já tě miluji!“ zvolal vášnivě Jean Robert.

Nechala se obejmout, nechala se i políbit, ale sama milenci políbení nevrátila; jako by se na něho horšila.

„Teď bychom se však měli vrátit tam, odkud jsme vyšli. Zeptal jste se mě, který ze smyslů daných člověku pokládám za nejméně důležitý, a já jsem odpověděla. Ale co byste na tu otázku odpověděl vy?“

„Nic, nic a zase nic, dokud mi nepřestanete vykat!“

„Dobrá… Tak tedy… *ty!*“

„Jenom to? Když jsem se tě zeptal, kdo je tvým bohem, dala jsi mi něžný polibek!“

„Nejdřív mě požádej, abych ti odpustila, cos o mě řekl: že se ve společnosti oddávám kdekomu! Teprve pak dostaneš rozhřešení.“

„Rád se budu kát, anděli, ale musíš mne ujistit, že v myšlenkách zůstáváš se mnou, i když mi nejsi po boku!“

Mladá žena odpověděla básníkovi bouřlivým objetím.

„Vidíš,“ řekl Jean Robert, „já tě teď držím v náručí, upírám na tebe svůj zrak, dotýkám se tě, cítím tvůj dech i tvou vůni, ale neslyším tě, protože naše rty se dotýkají, a já nechci nic slyšet, protože žádné slovo není s to vyjádřit, co pociťuji celou svou bytostí. Sluch, má drahá, sluch je v takových chvílích smysl, bez něhož se nejspíš můžeme obejít!“

„Ne, ne, nerouhej se, milý, sluch je stejně důležitý smysl jako ostatní, vždyť bych jinak neslyšela žádné z tvých něžných slůvek…“

Paní de Marande ani netušila, jak brzy její obhajoba sluchu dojde potvrzení, ba jak brzy se dokonce ukáže, že sluch může být za jistých okolností smyslem ze všech nejdůležitějším.

Neboť při všech těch galantních řečech, při všech těch pohledech z očí do očí a objetích i polibcích náš zamilovaný párek vůbec nevnímal okolí (takoví už zamilovaní lidé bývají) a nepostřehl, že v alkovně se čas od času zavlní závěs, jako by sem pronikal pootevřenými dveřmi průvan.

Ale proč by se měl závěs pohybovat, když dveře přece byly pevně zavřeny?

Kdyby byli naši dva milenci zavolali ze svých smyslů na pomoc

zrak, kdyby byli jen nahlédli za závěs, našli by příčinu toho podivného vlnění: totiž muže, který se tu skrýval přitisknut zády ke zdi a s největší námahou přemáhal křeče, jež se ho v tom krajně nepohodlném postavení začínaly zmocňovat. Dvě hodiny se mu jakžtakž dařilo stát tiše jako myška, ale ve chvíli, kdy Jean Robert ukončil debatu o pěti smyslech pěti polibky, už to nemohl dál vydržet, pohnul se a zašramotil tak, že paní de Marande, jež zaslechla nečekaný zvuk, sebou trhla. Jean Robert si povšiml jejího nepokoje a udiveně se zeptal:

„Copak se děje, miláčku?“

„Neslyšel jsi nic?“ zašeptala mladá žena.

„Ne, nic.“

„Poslouchej!“ vyzvala ho a pohnula hlavou směrem k alkovně.

Jean Robert zbystřil sluch, ale nezaslechl nic; vzal Lydii za ruce a přitiskl na ně opět své rty.

Jeden polibek je jako hudba, sto polibků je jako symfonie. Jenže anděl polibků se vyplaší ještě snadněji než plachý ptáček rozumu, a když paní de Marande zaslechla, jak opět cosi zaharašilo, vyrazila ze sebe polekaný výkřik. Jean Robert už tentokrát slyšel, vymrštil se a skokem se vrhl do alkovny k Lydiinu lůžku, odkud, zdálo se mu, ten šramot přicházel. V té chvíli se závěs prudce rozvlnil. Jean Robert oběhl lůžko, rozhrnul jej – a ocitl se tváří v tvář Lorédanovi de Valgeneuse.

„Co vy tady?!“ zahřmělo na něho.

Lydie se zvedla a roztřásla se rozčilením jako osika, neboť i ona teď uviděla drzého vetřelce. To má na svědomí Natalie, blesklo jí okamžitě hlavou, vytanulo jí totiž na mysli, jak vemlouvavě jí slečna Zuzana de Valgeneuse nabízela, ba vnucovala svou komornou, když se před nějakou dobou sháněla po šikovné, čiperné pokojské. Natalie byla vskutku přičinlivá, ovšem neučesala snad jediný pramínek Lydiiných vlasů, aby se přitom nerozplývala nad tím, jak báječný je pan Lorédan de Valgeneuse. Paní de Marande se tomu nedivila, připadalo jí, že vynášení Zuzanina bratra, hrdiny tolika ženských srdcí, je cosi jako výraz vděčnosti bývalé paní. Netušila, že záletný pan bratr se Zuzaně vyznal ze své vášně k Lydii – a že jí Natalii nasadili jako špióna. Víme přece, jaký vliv mívají komorné na své velitelky! Jenže paní de Marande byla do Jeana Roberta tak zamilovaná, že všechny chvalozpěvy na Lorédana jí šly jedním uchem tam a druhým ven. Škoda že zapomněla na otcovská slova pana de Marande, jenž ji důtklivě varoval před monseigneurem Colettim i Lorédanem de Valgeneuse. Když o něm tehdy bankéř mluvil, řekl: „Pokud jde o jeho úspěchy u žen, jde hlavně o ženy z vyšších kruhů, protože u dívek z lidu se musí často uchýlit k násilí, i když mu tak velkoryse pomáhá slečna Zuzana!“ Ale jak se teď ukázalo, neposkytovala mu pomocnou ruku pouze při jeho avantýrách s děvčaty z nižších vrstev! Nebýt jí a nebýt Nataliiny věrolomnosti, nestál by v tuto chvíli za závěsem v alkovně!

Zamilovaného muže netrýzní nejvíc to, že není milován, nýbrž to, že srdce zavřené před ním na zámek se jinému otevírá takříkajíc samo. Lorédan de Valgeneuse, kterého Lydiina nevšímavost už doslova připravovala o zdravý rozum, tento večer už dvě hodiny čekal na svou příležitost a při každé něžnůstce mezi Jeanem Robertem a Lydii, při každém jejich polibku, při každém milostném

vyznání prožíval hotová pekelná muka. V jednu chvíli div mezi ně už nevtrhl, jenže si včas uvědomil, že i kdyby Jeana Roberta třeba na místě skolil, lásku krásné paní by si tím nezískal. Naproti tomu, kdyby k ní přišel druhý den a řekl: „Strávil jsem včera celý večer za závěsem ve vaší ložnici, všechno jsem viděl a slyšel, a je jenom jediný způsob, jak si zajistit mé mlčení!“, naskytla by se mu šance: naděje, že z úzkosti o milence nebo ze strachu před manželem Lydie de Marande posléze svolí pod pohrůžkou vyzrazení k tomu, co tak vytrvale odpírala i jeho nejněžnějšímu naléhání.

A pan de Valgeneuse se rozhodl, že plně využije, co se mu nabídlo dík věrolomné komorné.

Když spatřil vše, co mohl spatřit, a uslyšel vše, co mohl uslyšet, nemyslel už na nic, než jak se dostat nenápadně pryč. Ale z tak těsného úkrytu se snadno neprchá a těžko se plíží po špičkách jako rys, máš-li na nohou lakýrky, vržou-li při každém krůčku parkety na podlaze a závěs se rozhoupává při každém tvém hnutí! A tak když se Lorédan de Valgeneuse pokusil vyklouznout ze své skrýše, podlaha náhle zapraskala a závěs se rozvlnil. A paní de Marande vyrazila onen úzkostný výkřik.

Jean Robert se tyčil nad vetřelcem jako anděl pomsty a celý sinalý jen opakoval: „Co vy tady?! Vy darebáku! Vy ničemo!“ a už držel opovážlivého šlechtice za límec.

„Tiše, pane básníku, tiše!“ procedil pan de Valgeneuse mezi zuby. „Pusťte mě! V domě je možná pár kroků od nás ještě třetí zainteresovaný pán! Mohl by zaslechnout naši výměnu názorů… a to by bezpochyby zarmoutilo naši paní.“

„Jste odporný, podlý chlap,“ zasyčel polohlasem Jean Robert.

„Tiše, opakuji vám, ne tak nahlas!“

„Tiše, nebo nahlas, co na tom záleží, pane! Stejně vás zabiju!“

„Jsme tu v pokoji dámy, pane!“

„Tak z něho vyjděme!“

„Jen žádný poplach! Víte přece, kde bydlím? Kdybyste to zapomněl, rád vám to připomenu! Jinak vám jsem k dispozici, pane!“

„Hned teď?“

„Hned teď? Vždyť je tma jako v pytli! A na naši záležitost musí být dobře vidět, abychom ji zdárně dovedli ke konci! A kromě toho, nepozorujete, že paní de Marande se necítí dobře?“

Skutečně, mladá žena sklesla zničeně do lenošky.

„Budiž, pane!“ řekl Jean Robert. „Zítra se ale uvidíme!“

„S největší radostí, pane! Na shledanou! Poroučím se!“

Lorédan de Valgeneuse vyběhl z alkovny a zavřel za sebou tiše dveře. Jean Robert sevřel ruce v pěst, zahrozil a potom se vrhl Lydii k nohám.

„Odpusť mi, lásko, odpusť mi, má drahá!“ zašeptal, objal ji vroucně a políbil ji.

„Co ti mám odpustit? Copak jsi spáchal něco špatného?… Ach, ten bídák! Že se tam mohl dostat!“

„Buď klidná, Lydie, už nikdy ho neuvidíš!“

„Ale ty, můj miláčku, ty nesmíš dávat všanc svůj život v souboji s tím padouchem!“ řekla paní de Marande a přitiskla nešťastného básníka ke své hrudi. „Přísahej, že se s ním nebudeš bít!“

„Jak ti mohu odpřisáhnout něco takového? Zničím ho!“ vybuchl Jean Robert.

„Ne, nesmíš se bít! Přísahej, že to neuděláš! Jestli mě opravdu miluješ, slíbíš mi to!“

„Vždyť to nejde, pochop to! Já ho musím…“

„Tak ty mě nemiluješ…?“

„Já že tě nemiluji? Bože můj!“

„Příteli, myslím, že mě to přivede do hrobu…“

Opravdu se zdálo, že mladou ženu opouštějí síly. Byla celá sinalá, těžce oddechovala, byla jen tělo bez duše.

Jean Robert se polekal.

„Odpusť, drahá! Udělám všechno, co si přeješ,“ řekl.

„Přísaháš?“

„Na svůj vlastní život!“

„Byla bych radši, kdybys přísahal na můj,“ řekla slabým hlasem paní de Marande. „Měla bych aspoň naději, že zemřu, kdybys nesplnil svůj slib.“

Po těch slovech se mu vrhla kolem krku a sevřela ho tak vášnivě, že ho div nezadusila, a v té chvíli se obě srdce milujících opět vznesla do oněch sladkých krajin štěstí, v nichž jim bylo dáno zapomenout na hroznou scénu, kterou právě prožili.

35.

Nejvzornější manžel

Jakmile Jean Robert odešel, paní de Marande se rozběhla do své ložnice, kde na ni čekala Natalie, aby jí pomohla se odstrojit a uložit se k spánku. Vyšla své paní vstříc, ale ta ji odbyla strohým: „Nepotřebuji vaše služby, slečno!“

„Provedla jsem něco, madam?“

„Provedla,“ odpověděla pohrdavě paní de Marande.

„Madam je ke mně obyčejně tak laskavá, a zničehonic na mě mluví tak přísně, že bych málem věřila…,“ začala povzlykávat Natalie.

„Nechte toho!“ přerušila ji rázně paní de Marande. „Seberte si svých pět švestek a ztraťte se mi okamžitě z očí! Tady máte pětadvacet louisdorů, a zítra už vás v domě nechci vidět!“

„Ale, madam, dovolte,“ vypískla komorná, zvyšujíc najednou hlas, „když se někomu dává vyhazov, tak se mu aspoň řekne proč!“

„K tomu nemám nejmenší chuť! Vezměte si své peníze a jděte!“

„Jak si přejete, madam,“ řekla komorná a upřela na svou paní záštiplný pohled. „V tom případě se ale budu muset obrátit na pana de Marande.“

„Pan de Marande vám jen zopakuje to, co jste slyšela ode mne! A jděte už!“

Řekla to tak rozhodně a doprovodila svá slova takovým gestem, že Natalie pochopila, že jakákoliv další námitka je zbytečná. Otočila se na podpatku, beze slova vyběhla ze dveří a hlučně je za sebou zabouchla.

Lydie de Marande se rychle sama svlékla, vklouzla do postele a hlavou se jí začalo rojit tisíce dojmů a myšlenek, které je stejně snadné pochopit, jako je nesnadné je popsat.

Neležela tak ani pět minut, když zaslechla, jak kdosi zlehka ťuká na dveře.

Bezděčně se zachvěla, stejně bezděčně přidusila stříbrným zhasínátkem svíčku, takže místnost, kterou jsme, jak si čtenář vzpomene, již popsali, naráz osvětlovalo pouze opálové světlo lampy z českého skla, svítící v malém skleníku.

Kdopak asi může v tuto hodinu klepat, uvažovala horečně mladá žena. Určitě ne komorná, tolik drzosti by neměla; jistě ani Jean Robert, ten nikdy nechtěl do této místnosti vkročit, aspoň ne v tak pozdní noční hodinu; tak tedy pan de Marande? Ale ten byl stejně ohleduplný jako Jean Robert, po desáté večer se tu v ložnici neobjevil od té doby, kdy ji v noční rozmluvě přišel varovat před monseigneurem Colettim a Lorédanem de Valgeneuse…

Že by to tedy byl pan de Valgeneuse…?!

Při pouhém pomyšlení na to se mladá žena roztřásla po celém těle; neměla najednou ani sílu se ozvat.

Naštěstí hlas toho, kdo ťukal, ji nenechal dlouho v nejistotě.

„To jsem já," ozvalo se za dveřmi a paní de Marande poznala hlas svého manžela.

„Vstupte!" vykřikla s úlevou, až skoro radostně.

Pan de Marande vešel, v ruce svícen se zhasnutou svíčkou a zamířil k loži své manželky; sklonil se k ní a políbil jí ruku.

„Odpusťte, má drahá, že ruším v tuhle pozdní hodinu, ale dozvěděl jsem se o vašem návratu a současně o bolestné ztrátě, která vás postihla úmrtím vaší drahé tety. Přišel jsem, abych vám vyjádřil svou soustrast."

„Děkuji," řekla mladá žena, poněkud překvapená jeho noční návštěvou, a s jistým zaváháním pokračovala: „Ale to jste přišel za mnou jen proto? Nic jiného nemáte už na srdci?"

„Naopak, drahá Lydie, mám na srdci spoustu dalších věcí," řekl bankéř a paní de Marande naň upřela pohled plný znepokojení.

Pan de Marande si toho všiml a ihned se pokusil uklidnit ji úsměvem.

„Nejdřív bych vás rád požádal o oheň," řekl. „Jak vidíte, moje svíčka zhasla…"

„A světlo mé lampy k našemu rozhovoru nestačí?"

„Ale jistěže stačí! Ale než začneme, musím vám povědět, co se mi právě stalo. Pro náš rozhovor je to dost důležité…"

„Dost důležité…," opakovala paní de Marande, ale znělo to spíš, jako by se ptala.

„Jak víte, má drahá, byl jsem jmenován ministrem financí…"

„K čemuž jsem vám upřímně blahopřála…"

„…a na což já odpovídám: nebylo k čemu. Ale kvůli tomu jsem samozřejmě také nepřišel. Jsem sice ministr financí, ale v této chvíli

vlastně spíš ministr bez portfeje, něco jako ministr financí bez financí…“

„Nerozumím vám,“ řekla paní de Marande, která neměla skutečně ani potuchy, kam bankéř míří.

„A je to vlastně tak jednoduché!“ odvětil pan de Marande. „Šel jsem za vámi, abych si s vámi trochu pohovořil, a jak tak pokojně kráčím chodbou se svícnem v ruce a s portfejem pod paží, vyrazí najednou proti mně chlap. Řítil se jako splašený po schodišti od vašich pokojů. Strčil do mne tak, až mi portfej spadl na zem a svíčka zhasla. Dovolíte, abych si ji znovu zažehl a šel se poohlédnout po svém portfeji?“

„Ovšem,“ řekla paní de Marande, „a vy víte, kdo byl ten člověk na schodišti?“

„Nejdřív jsem si myslel, že to je nějaký zloděj, že někdo dostal zálusk na mou pokladnu. Ale pak jsem si uvědomil, odkud běží, a napadlo mne, že chtěl okrást vás. Budeme se muset poradit, co podniknout.“

„Ale… vy jste ho… poznal… toho člověka?“ zajíkla se paní de Marande.

„Aspoň si to myslím.“

„A… a… mohu se zeptat… kdo…,“ hlesla mladá žena a srdce se jí rozbušilo při pomyšlení, že její manžel se na chodbě setkal s Jeanem Robertem.

„Jistěže se můžete zeptat,“ odpověděl přívětivě pan de Marande. „Předpokládal jsem, že vás to bude zajímat. Ten pán byl Lorédan de Valgeneuse!“

„Lorédan de Valgeneuse,“ opakovala mladá žena.

„Ano, on osobně,“ přisvědčil bankéř a s milým úsměvem se zeptal: „Mohu si tedy zapálit svíčku, drahá Lydie? Nezdržím se, vrátím se hned…“

„Vrátím se hned,“ opakovala zase tak odevzdaně paní de Marande po svém manželovi a začala horečně přemítat, o čem s ní asi chce mluvit. Dal jí sice volnost, ale s podmínkou, že se vyhne jakémukoliv skandálu, a teď ji možná bude činit odpovědnou za noční návštěvu pana de Valgeneuse. Ale copak to může učinit člověk tak spravedlivý a tak shovívavý, jako je on? Utěšovala se, připomínala si v duchu jeho velkorysost, a přesto cítila, jak jí skoro tuhne krev v žilách, a vzpamatovala se ze svého zadumání, teprve když pan de Marande

dvakrát znova zaťukal na dveře se slovy: „To jsem já, to jsem já, drahá Lydie!“

„Vstupte!“ vyzvala ho polohlasem.

Pan de Marande vešel, odložil svícen i portfej na stolek při stěně, vzal si židli a přisedl k lůžku své ženy.

„Omlouvám se, drahá Lydie, že vás takhle pozdě vyrušuji,“ řekl tím nejmilejším hlasem, „ale zítra ráno v devět mě čeká král a po celý den bych asi nenašel klidnou chvilku na pár slov v dobré pohodě.“

„Jsem připravena splnit vaše příkazy, pane,“ odpověděla stejně mile Lydie.

„Ale, ale, takové ošklivé slovo! Příkazy!“ zašeptal pan de Marande, znovu vzal mladou ženu za ruku a uctivě ji políbil. „Řekněte spíš prosby, má drahá! Má-li tu někdo právo dávat rozkazy, pak jste to přece vy, ne já!“

„Zahanbujete mě svou dobrotou,“ zašeptala paní de Marande.

„A vy mě přivádíte do rozpaků. Protože to, čemu vy říkáte dobrota, není nic jiného nežli spravedlnost, ujišťuji vás. Ale nechci vás okrádat o čas… začnu raději hned o tom, proč jsem přišel. Dovolte, abych nejdřív opakoval otázku, kterou jsem vám už jednou, myslím, dal: Milujete pana de Valgeneuse?“

„Ano, pane, tu otázku jste mi už dal, a já jsem tehdy jasně odpověděla: Ne! Proč mi ji kladete znovu?“

„Protože za šest měsíců se v duši ženy mohou odehrát veliké změny.“

„Tak tedy… Nemiluji ho dnes, tak jako jsem ho nemilovala před šesti měsíci.“

„Jste si jista, že k němu necítíte vůbec nic?“

„Přísahám, pane! Jestliže k němu něco cítím, pak jedině…“

„Nenávist?“

„Víc než to… Pohrdání!“

„Zvláštní věc, drahá Lydie: my dva máme rádi a nenávidíme tytéž lidi! V tomto směru jsme tedy zajedno, možná že si porozumíme i v ostatním. Ale jestliže pohrdáme panem de Valgeneuse, kterak to, že ho potkáváme v tak pokročilou noční hodinu na schodišti našeho domu? Říkám teď my, poněvadž předpokládám, že jste se s ním mohla střetnout asi tak jako já. A že jste si patrně nepřála, aby přišel, ani nemluvě o tom, že byste ho byla výslovně pozvala?“

„Je to tak, jak říkáte.“

„Myslel jsem si to,“ přikývl bankéř. „Vy jste ho nepozvala, já jsem ho také nepozval; ale snad byste mi mohla pomoci vypátrat, proč, pod jakou záminkou se tu proti vaší vůli a v tuhle dobu objevil?“

„Ach, pane, já se tak stydím,“ povzdechla mladá žena. „Když si pomyslím, jak jste velkomyslný a dobrý, zatímco já…“

„Nemluvte tak, drahá Lydie! Věřte, že se ptám proto, abych vás uklidnil, ne abych vás rozrušil… Hleďte, znám leccos z vašich tajností, a nedávám to na sobě znát. Je-li vám zatěžko odpovědět, protože to nějak s nimi souvisí, dovolte mi, abych vám pomohl. Spolehněte se na mne, půjde se vám pak vaší cestou snáz!“

„Ach, pane, vy jste vtělená shovívavost,“ zvolala paní de Marande, ale její manžel s jemným a smutným úsměvem potřásl hlavou.

„Ne, drahá Lydie, já jsem se pouze naučil uplatňovat zásadu mudrců: Poznej sebe samého! Ale nestal se ze mne shovívavý člověk, nýbrž filozof.“

„Chcete-li tedy slyšet pravdu,“ řekla paní de Marande, „před půl hodinou jsem nebyla sama.“

„Vím to, Lydie. Vrátila jste se z venkova a Jean Robert, který vás neviděl déle než týden, vás přišel navštívit. To jste mi chtěla říci, viďte?“

„Ano…,“ přisvědčila mladá žena a v tváři celá zrůžověla.

„Zajisté, co také může být přirozenějšího než taková návštěva… Ale co se stalo potom?“

„Potom… potom jsme uslyšeli, jak zavrzaly parkety… a rozhoupal se závěs v alkovně…“

„…a v pokoji se objevila třetí osoba,“ dopověděl za paní de Marande její manžel.

„Pan de Valgeneuse,“ řekla Lydie.

„Fuj!“ ulevil si bankéř s výrazem nejvyššího znechucení. „Ten pán vás špehoval!“

Paní de Marande mlčky sklonila hlavu. Nastala chvíle ticha. „A co udělal pan Jean Robert, když uviděl toho darebáka?“ přerušil ji bankéř.

„Vrhl se na něho a… a řekl mu jako vy… že je darebák!“

„To musela být krajně nechutná scéna,“ zabručel bankéř jakoby napůl sám pro sebe.

„Máte pravdu, pane,“ vykřikla Lydie, která nepochopila jeho

myšlenku, „vždyť mohl vzniknout mou vinou skandál a ten by pak zasáhl i vaši pověst!“

„Kdopak mluví o něčem takovém, Lydie? Když jsem řekl krajně nechutná scéna, myslel jsem na vás, ne na sebe. Představuji si vás mezi dvěma muži, k jednomu cítíte lásku, druhým opovrhujete, vidím, jak ti dva se přímo před vašima očima popadají do křížku, jak si vjíždějí do vlasů a říkám si: Politováníhodná žena, která musí přihlížet takové scéně! Předpokládám totiž, že Jean Robert si to nenechal líbit! Nehnal to na souboj? Muži jsou muži! Chtěli se jistě bít!“

„Ano, pane,“ řekla Lydie. „Zpočátku to tak vypadalo. Ale potom pan de Valgeneuse utekl. Přes můj toaletní pokojík.“

„Proto jsem ho tedy mohl načapat na schodišti k mým pokojům! Hm… Ale to musel mít v domě někoho, kdo mu tu cestu ukázal. Nejenže nezabloudil, ale ztratil se mi, než jsem ho mohl chytnout za rukáv! Ten mizera se vyzná v domě líp než já!“

„To Natalie, moje komorná. Ta ho sem přivedla, ta mu všechno ukázala.“

„Stvůra jedna! Kde jste k ní přišla?“

„Doporučila mi ji slečna de Valgeneuse.“

„Ta také jednou špatně dopadne,“ zabručel bankéř a svraštil obočí. „Aspoň doufám! Ale jak myslíte, že to všechno skončí? Jean Robert se bude určitě s panem de Valgeneuse bít!“

„Myslím, že ne,“ šeptla paní de Marande.

„Že ne?“ pochybovačně potřásl hlavou pan de Marande. „Přece se vyzvali na souboj, sama jste to připustila.“

„Ale Jean Robert mi slíbil, že se bít nebude. Odpřisáhl mi to.“

„Jenže, má drahá, jsou přísahy, které čestný muž porušuje právě proto, že je čestný muž. A jednou z nich je přísaha zřeknout se souboje, když se člověk dbalý cti dostane do takové situace jako Jean Robert!“

„Vy myslíte, že…“

„Já myslím, že Jean Robert se bít bude. A nejen, že si to myslím, já to tvrdím!“

Paní de Marande sklesla hlava k hrudi. Vzdychla.

Je sklíčená, protože má strach, že by de Valgeneuse mohl zabít jejího milovaného básníka, pomyslil si pan de Marande a uchopil ji za ruku.

„Má drahá přítelkyně, prosím vás, poslouchejte mě chvíli pozorně, beze strachu, bez rozrušení, bez obav… Přísahám vám, že jsem vás přišel navštívit jen proto, abych vám dodal důvěru a sílu… Hleďte, co byste si vy sama pomyslela o Jeanu Robertovi, kdyby vás nechránil proti hrubci, který vás tak hluboce urazil a který může své urážky kdykoliv opakovat? Co byste si pomyslela o jeho čestnosti, o jeho odvaze, dokonce i o jeho lásce, kdyby se nebil za vaši čest jen kvůli tomu, že jste ho o to ve chvíli rozrušení požádala?“

„Nedávejte mi takové strašné otázky, pane!“ zvolala mladá žena celá nešťastná. „Rozum mi z toho zůstává stát a nevyznám se už ani ve vlastním svědomí!“

„Potřetí vám musím opakovat, Lydie, že jsem tu proto, abych vás posílil! Připusťte spolu se mnou, že Jean Robert se bude bít, a to budiž pro vaše svědomí tím nejmenším důkazem lásky, který vám může poskytnout – a já na oplátku vám odpřisáhnu, že se bít nebude!“

„Vy se mi chcete zaručit přísahou, že se… nebude bít?“ vykřikla paní de Marande a vytřeštila oči na svého manžela.

„Ano, Lydie,“ přisvědčil velký finančník a s nádechem melancholie dodal: „Chci se za to zaručit přísahou, a to nebude přísaha zamilovaného mladého muže…“

Tvář paní de Marande se naráz celá rozjasnila, ale nezdálo se, že bankéř by si byl povšiml její sobecké radosti.

„Hleďte, má drahá,“ pokračoval zamyšleně, „co by asi vyvolala ve společnosti zpráva, že se Jean Robert a Lorédan de Valgeneuse střetnou v souboji? V čem by lidé hledali důvody duelu? Nejdřív by se vynořily nejrůznější domněnky, a nakonec by vyplynula na povrch pravda; protože by nikdo nemohl věřit, že mezi básníkem a takovým hejskem může vzniknout například něco jako duchovní rivalita či myšlenkový spor. Brzy by do toho dobrodružství nějak zapletli i mě, a to by nebylo příliš po chuti ani mně, ani vám, pravda? A já jsem dokonce přesvědčen, že ani panu Robertovi. Takže to vše bychom neměli dopustit… to bych já neměl dopustit, viďte?“

„Ne… Ale v tom případě… Co chcete podniknout?“ sepjala ruce paní de Marande a ulpěla dlouhým, ustrašeným pohledem na manželovi. Začala mlhavě tušit, co asi navrhne.

„Co chci podniknout, drahá Lydie? Jednoduše dám tu celou záležitost do pořádku já sám! Protože mne se přece také týká!“

Mladá žena se v lůžku napůl vztyčila, až se s ní svezla přikrývka a odhalila její ramena, bílá jako mramor.

„Pane!“ vykřikla vzrušeně. „Vy se chcete kvůli mně bít!“

Pan de Marande vrhl na Lydii pohled plný obdivu.

„Má drahá přítelkyně,“ řekl, „udělám všechno na světě pro to, abyste zůstala co nejdéle zachována mé úctyplné něžnosti. Dovolte, abych vám teď popřál klidnou, pokojnou noc.“

Povstal, sklonil se k ní a políbil jí jemně ruku.

A Lydie ho oběma pažemi objala a zašeptala jako omámená:

„Ach, můj pane, proč jste se do mne nikdy nezamiloval?“

„Psssst!“ ztišil pan de Marande hlas a položil si prst na ústa. „Nemluvme o provaze v domě oběšencově!“

A potom vzal do ruky svůj svícen i svůj portfej a tak nenápadně a diskrétně, jako přišel, zas Lydiinu ložnici opustil.

36.

Pan de Marande jedná důsledně podle svých zásad

Pan de Marande sice řekl své ženě, že se naučil uplatňovat zásadu filozofů poznej sama sebe, ale neměl tak zcela pravdu, když poznamenal, že se z něho stal filozof. Ano, vyznával určité filozofické zásady, které ho vedly k shovívavosti vůči slabostem krásné bytosti, kterou mu osud postavil po bok; avšak právě této shovívavosti, s níž popřával své mladé ženě naprostou volnost v jednání, vděčil za to, že navenek mohl vystupovat jako duchaplný, nade všechno povznesený člověk, zatímco ve své masce jen skrýval před lidmi to, co cítil v hloubce svého nitra. Neboť proslulý finančník ve skutečnosti svou ženu velmi obdivoval, ba byla pro něho tvorem, jenž jediný na světě je hoden lásky a zbožňování. A poněvadž není lásky bez žárlivosti, i pana de Marande trápila hluboká, bezmezná, nesmírná žárlivost. Byl možná nejžárlivějším mužem na světě, byť se tvářil jako by mu byl takový cit naprosto cizí.

Ale pan de Marande si počínal nejenom jako filozof, nýbrž i jako

člověk se srdcem na pravém místě. Protože se domníval, že se od Lydie nemůže nadít projevů skutečné lásky, vedl si aspoň tak, aby se mu od ní dostávalo projevů uznání a úcty. Proto se rozhodl, že naváže s Jeanem Robertem přátelské vztahy, a proto se stal tak zapřísáhlým nepřítelem pana de Valgeneuse. Jeho nenávist k Lorédanovi byla vlastně pojistným ventilem, který umožňoval, aby se vybila jeho žárlivost na Jeana Roberta. Žárlivost, která by jinak jednoho dne určitě vedla k prudkému výbuchu. Události posledního večera mu nyní poskytly příležitost, aby své nenávisti k panu de Valgeneuse dal plný průchod.

Nazítří po nočním rozhovoru s paní de Marande bankéř – místo aby odjel kočárem o deváté hodině do Tuilerií – vstal již v sedm, pěšky opustil svůj dům, na bulváru si najal kabriolet a dal se zavézt k Jeanu Robertovi do ulice de l'Université.

Zazvonil ve třetím poschodí u bytu mladého básníka a požádal lokaje, aby ho u pána ohlásil. Pootevřenými dveřmi zahlédl v druhé místnosti skříňku s pistolemi na stole a pár šavlí opřených v rohu o zeď. Sluha sice sdělil s politováním, že pan Jean Robert není doma, ale pan de Marande dobře věděl, na čem je. Ostatně měl uši stejně bystré jako oči, a tak mu neušlo, že z básníkovy ložnice zaznívají zřetelně dva nebo tři mužské hlasy.

Klidně dal lokajovi svou navštívenku, požádal ho, aby ji předal pánovi, až bude sám, a poznamenal, že se zde znovu zastaví asi v deset hodin, až půjde od krále.

Zdálo se, že na sluhu to udělalo nemalý dojem. Bankéř si mohl být jist, že jeho vzkaz přesně a pečlivě vyřídí.

Pak pan de Marande odešel, nastoupil do svého kabrioletu, několik kroků od Robertova příbytku dal zastavit a otočit, tak aby měl dobře na očích ty, kdo budou vycházet z domu.

Netrvalo ani dlouho a objevili se dva mladíci, Ludovic a Pétrus, jejichž kroky mířily směrem ke kabrioletu. Panu de Marande stačilo, aby vystoupil, a ocitl se jim tváří v tvář. Oba ho zdvořile pozdravili, vždyť k němu pociťovali lidskou sympatii a vážili si ho i jako politika. Nenadáli se ovšem, že čeká právě na ně, a proto byli poněkud překvapeni, když jim odpověděl na pozdrav přátelským úsměvem a slovy:

„Jsem rád, pánové, že se potkáváme. Čekám na vás."

„Na nás?" odpověděli jednohlasně a udiveně se po sobě podívali.

„Ano, zajisté. Tušil jsem, že pro vás dnes ráno váš kamarád Jean Robert pošle, a chtěl jsem si s vámi pohovořit pár slůvek o úkolu, který pro vás připravil.“

Údiv obou básníkových přátel vzrůstal.

„Jistě mě znáte, pánové,“ pokračoval bankéř, mile se usmívaje, „víte, že jsem člověk seriózní a že mám u každého v úctě dobrou pověst. Nechtěl bych tedy ani v nejmenším škodit vašemu příteli, o tom vás nemusím zvlášť ujišťovat. Už proto také věřím, že mi budete moci prokázat určitou laskavost. Byl bych rád, kdybyste mi mohli odpovědět na několik jednoduchých otázek.“

Oba mladíci se usmívajícímu se finančníkovi zdvořile uklonili.

„Pokusíme se, pane,“ odpověděl Pétrus Herbel a také se usmál.

„Myslím, že teď jdete za panem de Valgeneuse, pravda? A jdete za ním proto, abyste s ním, případně s jeho svědky, dojednali podmínky souboje… Ne, nemusíte se ničeho obávat, můžete odpovědět naprosto otevřeně. Jsem ministr financí, nikoliv policejní prefekt! Jde o souboj mezi vaším přítelem a panem Lorédanem?“

„Ano, pane, to je pravda.“

„Ovšem důvod, proč se ti dva pánové hodlají bít, neznáte?“ řekl pan de Marande a upřeně se zahleděl na Robertovy přátele.

„Ne, pane,“ odpověděli opět oba najednou.

„Pochopitelně, pan Robert je přece kavalír,“ zabručel si bankéř sám pro sebe a znovu se na Pétruse a Ludovika usmál. „Ovšem já, pánové, ty důvody znám. Za hodinu o nich budu s vaším přítelem mluvit a řeknu mu věci, které jeho rozhodnutí určitě změní.“

„Tomu nevěřím, pane,“ zavrtěl hlavou Ludovic. „Jeho rozhodnutí je skálopevné.“

„Nicméně, pánové, mohli byste mi prokázat malou laskavost? Byl bych rád, kdybyste šli vyhledat pana de Valgeneuse teprve po mé rozmluvě s vaším přítelem. Jistě i on si pak s vámi znovu pohovoří.“

„Ale to znamená, pane, nedbat pokynů, které jsme od něho dostali, takže skutečně nevíme…“

„Jde o pouhé dvě hodiny!“

„Dvě hodiny mohou hrát za určitých okolností vážnou roli!“

„Ujišťuji vás, pánové, že váš přítel vám to malé zdržení nebude mít za zlé. Dávám vám na to čestné slovo!“

Oba přátelé si vyměnili pohled a pak se ozval Pétrus:

„Ale proč v tom případě nezajdete rovnou za Jeanem Robertem?“

Pan de Marande vytáhl hodinky.

„Poněvadž je za deset minut devět a já mám být přesně o deváté v Tuilerijském paláci. Nejsem ministrem ještě tak dlouho, abych si mohl dovolit nechat krále čekat!“

„Dovolíte tedy, abychom sami našeho přítele upozornili na tuto změnu?“

„Ne, pánové, prosím vás, to ne! Záměry pana Roberta musí vyplynout z toho, co se dozví ode mne. Ale víte co? Přijďte k němu v jedenáct hodin jako já.“

„Jenže přece…,“ chystal se cosi namítnout Ludovic, avšak pan de Marande mu položil ruku na rameno a přerušil ho:

„Co když jste nenašli pana de Valgeneuse doma? Pak jste se prostě museli smířit s malým opožděním! Jsem ochoten se v tom za vás postavit.“

„Příteli,“ řekl Pétrus Ludovikovi, „když máme slovo takového muže, jakým je pan de Marande, můžeme se, myslím, na ně spolehnout.“

Pak se obrátil k bankéři a ministru v jedné osobě a dodal:

„Ujednáno. V jedenáct hodin budeme u našeho přítele. Do té doby nepodnikneme nic, co by mohlo zkřížit váš záměr, pane.“

Oba mladí muži se zdvořile uklonili, naznačujíce, že už spěchajícího pána nehodlají déle zdržovat, a finančník odpověděl stejně zdvořilou poklonou a naskočil rychle do kabrioletu, který se okamžitě rozjel směrem k Tuileriím.

Mezitím lokaj Jeana Roberta odevzdal svému pánovi ministrovu navštívenku a samozřejmě přitom nezapomněl upozornit, že pan de Marande se ohlásí v deset hodin, ihned jakmile skončí slyšení u krále.

Jean Robert si dal vzkaz dvakrát zopakovat, potom vzal navštívenku, přelétl ji pohledem a svraštil obočí. Necítil strach, byl mužem pera stejně jako mužem meče, ale znepokojovalo ho, že se mu nedostalo ani náznaku, oč panu de Marande jde. Co na něm mohl chtít v osm hodin ráno, v době, kdy bankéři a ministři už jsou jako čiperky, ale básníci obvykle ještě mají půlnoc?

Naštěstí nemusel příliš dlouho čekat.

Už v deset hodin zazvonil zvonek u vchodu a hned nato lokaj uvedl pana de Marande.

Jean Robert se zvedl.

„Hluboce se vám omlouvám, pane," pravil na uvítanou. „Prokázal jste mi tu čest, že jste mě přišel navštívit dnes ráno v půl deváté; já ovšem…"

„…vy ovšem jste mě nemohl přijmout," dořekl pan de Marande. „Neomlouvejte se, prosím, měl jste vážné jednání se svými přáteli, Pétrusem a Ludovikem; a jak říkáme my finančníci, nejdřív starost, potom radost. Vy jste si ráno radost z rozmluvy se mnou odřekl, takže teď bude zajisté o to větší."

Finančníkova slova se dala vykládat jako špička stejně dobře jako poklona a Jean Robert z nich nebyl vůbec moudrý. Nabídl mlčky panu de Marande místo v lenošce, a když mu bankéř pokynul, aby si sedl vedle něho, usadil se po jeho levici.

„Moje návštěva vás, jak se zdá, překvapuje," řekl bankéř.

„Nevím, jestli mě překvapuje, spíš mi prokazuje takovou čest, že…"

Pan de Marande ho přerušil.

„Ale víte, co překvapuje *mě?* Že jsem za vámi nezašel už dřív. Ale znáte to, my, lidé od peněz, jsme nevděčnost sama. Je to od nás špatnost, že pro samou práci zapomínáme na ty, kdo nám připravují nejkrásnější volné chvíle! Tím chci říci, pane, že mi je hanba, že teprve dnes k vám poprvé přicházím na návštěvu, když vy mi už tak dlouho prokazujete tuto čest v mém domě v ulici Laffitte."

„Pane…," vypravil ze sebe nejistě Jean Robert, protože byl z finančníkových slov úplně zmaten, a marně v duchu pátral, kam jimi míří.

„A ke všemu se mi tu ještě začnete omlouvat, místo abyste mě docela po zásluze zahrnul výčitkami," pokračoval bankéř. „Promiňte mi opět ten finančnický výraz, ale – vy mě považujete za věřitele, místo abyste se mnou nakládal jako s dlužníkem! Mám vám přece oplácet nespočetné množství návštěv, zrovna včera večer jsem to říkal paní de Marande. Hned jak jste od ní odešel."

A už jsme u toho, pomyslil si v té chvíli Jean Robert; viděl mě včera, jak odcházím od Lydie, a teď se bude vyptávat, proč jsem za ní přišel.

„Ostatně paní de Marande k vám pociťuje hlubokou náklonnost," pokračoval však docela vlídně finančník. „Ona vás miluje… jako bratra," řekl s nápadným důrazem na poslední dvě slova. „Ale co mne přitom udivuje i současně zarmucuje, je to, že se jí nepodařilo vzbudit

ve vás aspoň trochu té náklonnosti, kterou k vám má, také k mé osobě…“

Jean Robert jen trnul, jakým směrem se rozhovor začíná ubírat, a přitom jeho cíl mu byl stále ještě nepochopitelný. Vzmohl se jen na jedinou chabou větu:

„To je možná tím, že se zaměstnáváme tak rozličnými obory…“

„A to, myslíte, by vám mohlo bránit v přátelském vztahu ke mně?“ přerušil ho opět pan de Marande. „Vy se, můj drahý básníku, domníváte, že finančníkova práce se obejde bez důvtipu a fantazie? A že bankéři jsou buď pitomci, anebo…“

„Ale probůh, to ne! Takovým názorům jsem na míle vzdálen!“ vykřikl básník.

„Hned jsem si to myslel, pane, a právě proto říkám: i když se to nezdá, naše poslání má hodně společného. Přinejmenším nám finance, abych tak řekl, poskytují prostředky k radostem žití. A poezie nás zas učí, jak se z nich těšit. Jsme jako dva póly – oba nutné k otáčení zeměkoule!“

„Jak mi právě dokazujete, pane,“ pravil Jean Robert pohotově, „jste přinejmenším takový básník jako já.“

„To mi lichotíte! Tak krásného pojmenování si nezasloužím, i když jsem o ně svého času opravdu usiloval.“

„Vy?“

„Divíte se? Zdá se vám, že banka se nerýmuje s poezií?“

„To jsem neřekl.“

„Ale myslel jste si to! A co když k vám jednoho krásného dne přijdu s rukopisem pod paží? Ne, ne, dnes ne, dnes se vám přicházím pouze omluvit… Ale víte, že i já jsem psával tragédie, jako ostatně se o to pokoušel snad každý? Napsal jsem Coriolana, potom prvních šest zpěvů větší poemy, která se jmenovala *Lidstvo,* svazek intimních básní, potom… potom… vím já, co ještě? Bohužel poezie je náboženství, které své kněze neuživí, a mně nezbývalo než se začít starat o hmotné záležitosti, místo abych se vznášel na křídlech duchovna! Stal se ze mne bankéř, a mohl jsem být poeta jako vy! Což si troufám říci jenom vám, aby mi někdo nepředhazoval, že se naparuji.“

Jean Robert mlčky přikývl. Neočekávaným obratem v rozhovoru se cítil zaskočen ještě víc než předchozími narážkami.

„Takže i z tohoto důvodu se odvažuji dovolávat se vašeho

přátelství, a dokonce vlastně víc: žádat od vás jeho důkaz!“ dokončil své úvahy pan de Marande.

„Ode mne?“

„Ano,“ přisvědčil nedbale a jaksi samozřejmě finančník. „Jsou sice na světě – naštěstí! – lidi jako my, kteří pěstují poezii a mají ji v úctě, ale jsou na druhé straně i takoví, kterým je každý vyšší ideál jen k smíchu a na světě neznají nic než hrubé hmotné rozkoše a nejrůznější přízemní choutky! Tyhle typy podle mého názoru nejvíc brání přirozenému pokroku civilizace. Strhávají člověka na úroveň zvířete. Například žena je pro ně jen předmětem jejich nenasytné zhýralosti – to je jedna z těžkých chorob našeho věku, nemám pravdu, můj milý básníku?“

„Naprostou, pane,“ přikývl Jean Robert.

„Dokonce znám člověka, který všechny tyhle neřesti našeho věku přímo ztělesňuje. Ten zhýralec se bezostyšně chvástá svými nespočetnými úspěchy u žen, a tam, kde byl odmrštěn, aspoň předstírá, že dosáhl svého. Ostatně vy toho zpustlíka znáte také, je to pan Lorédan de Valgeneuse.“

„Lorédan de Valgeneuse?“ vykřikl Jean Robert. „Ale ovšemže ho znám!“

V očích mu to zajiskřilo nenávistí.

„Představte si, můj milý básníku, že paní de Marande mi svěřila slovo od slova všechno, co se u ní událo včera večer. Věděl jsem už dávno, že ten hejsek se jí dvoří, ona sama mi to řekla, a čekal jsem jen na vhodnou příležitost, abych jako její zákonitý ochránce dal tomu svůdníkovi pěkně za vyučenou. Ačkoliv jemu to k ničemu nebude, když se celá záležitost takhle vybarvila…“

„Co tím chcete naznačit?“ řekl Jean Robert, který začal, zatím mlhavě, tušit, co má návštěvník za lubem.

„Jednoduše to, že pan de Valgeneuse těžce urazil mou ženu. A že já ho za to zabiju!“

„Ovšem tu urážku paní de Marande bych měl potrestat především já, pane!“ vykřikl Jean Robert. „Byl jsem přece přímým svědkem!“

„Můj milý básníku,“ usmál se finančník, „já od vás přece žádám přátelství, ne sebeobětování! Mluvme vážně! Má žena byla uražena. Ale kdy a kde? O půlnoci a v pokoji, kde čas od času, když se jí zachce, přespává. Kde byl skryt pan de Valgeneuse? V alkovně téže

místnosti. To všechno jsou velice intimní okolnosti… řekl bych nejintimnější. Přesto jsem to nebyl já, kdo byl přítomen výstupu s panem de Valgeneuse, ani jsem to nebyl já, kdo objevil jeho úkryt. Jenomže v té místnosti jsem *měl* být! A *já* jsem také měl toho hejska odhalit! Znáte přece naše novináře, dovedete si představit, co by všechno naškrábali, kdybyste se bil s panem de Valgeneuse vy! Nemyslíte však, že jméno paní de Marande je jméno vážené a počestné a že by takovým mělo i zůstat? Přemýšlejte chvíli, než mi odpovíte!“

„Chápu úplně vaši úvahu,“ odpověděl s jakýmsi zaváháním Jean Robert. „Ale nemohu přece souhlasit, abyste se *vy* bil s člověkem, který urazil vaši ženu *přede mnou?*“

„Promiňte, musím vám odporovat, příteli… dovolíte, abych vám tak říkal, že? Žena, která byla uražena před svým hostem – všimněte si, že pro mne jste host – byla přece *moje žena.* Chci říci, že nosí moje jméno, a že je proto na mně, abych bránil její čest… i kdybyste jinak měl stokrát pravdu!“

„Pane… nicméně… já nevím,“ začal se zajíkat Jean Robert.

„Ale, ale, můj milý básníku! Slova se vám obvykle jen sypou z rukávu, a najednou nevíte, jak odpovědět? A přece je to tak jednoduché. Žádal jsem vás, abyste mi podal důkaz o svém přátelství, a teď se vás ptám: jste k tomu ochoten?“

Jean Robert sklonil mlčky hlavu.

„O dobrodružství včerejšího večera je prostě nutné zachovat nejpřísnější mlčení. Prosíme vás o to já i paní de Marande.“

„Chápu, pane,“ zvolal Jean Robert, „ale obávám se, že žádáte nemožnou věc. V této chvíli totiž jsou již dva moji přátelé u pana de Valgeneuse, aby si od něho vyžádali jména jeho svědků!“

„Míníte pana Ludovika a pana Pétruse Herbela?“

„Ano…“

„Och, pokud jde o tyto pány, můžete zůstat klidný. Potkal jsem je, právě když odcházeli od vás, a slíbili mi, což bylo, prosím, na mou odpovědnost, že s návštěvou pana de Valgeneuse počkají do jedenácti hodin. Přijdou si k vám pro nové pokyny. Jak se tak dívám na vaše pendlovky, jedenáct už je… a slyšme, někdo zvoní! To budou určitě oni! Nuže, pane Jeane Roberte?“

„Nemám, co bych ještě dál řekl,“ odpověděl Jean Robert a pan de Marande mu vzápětí nabídl pravici ke stisku.

„Děkuji vám,“ řekl, udělal několik kroků ke dveřím a tam se náhle

zarazil. „U všech čertů, málem bych byl zapomněl na to hlavní!“

Jean Robert k němu vzhlédl s novým výrazem údivu.

„Přišel jsem vás požádat jménem paní de Marande, zdali by na vaši zítřejší premiéru místo první lóže mohla dostat lóži v přízemí? Chce se jí stůj co stůj zúčastnit, ale nepřeje si být lidem na očích. Bylo by to možné zařídit?“

„Samozřejmě, pane. Stane se, jak si paní de Marande přeje.“

„Výborně, děkuji vám. A kdyby se náhodou někdo ptal, proč jsem vás dnes vyhledal, řekněte mu laskavě po pravdě, že to bylo kvůli této výměně lóže na premiéru… A velice se znova omlouvám, že jsem vás tak dlouhou dobu zdržoval pro vyslovenou drobnost.“

Pan de Marande se po těch slovech hluboce uklonil, a jak ho zcela ohromený básník sledoval očima až ke dveřím, zjišťoval, že pociťuje k tomuto muži bankovního světa vážnost a úctu. Připadal mu jako velkorysý člověk a ušlechtilý manžel.

Když pak za několik okamžiků vstoupili do místnosti Ludovic a Pétrus, vyšel jim vstříc s omluvným úsměvem:

„Je mi nesmírně líto, přátelé, že jsem vás tak brzo po ránu zbytečně vyrušil, ale – s panem de Valgeneuse už nemám co vyřizovat!“

37.

Lorédan de Valgeneuse promluví o bitvě u Navarina

Když Lorédan de Valgeneuse unikl z domu Lydie de Marande, byl si vědom toho, že ho poznal nejen Jean Robert, nýbrž také pan de Marande, jemuž, jak víme, při svém překotném úprku vyrazil portfej a zhasil svíci, a počítal s tím, že jeden či druhý, anebo možná oba, patrně hned dopoledne za ním přijdou, a to nejspíš v obvyklou dobu návštěv mezi devátou a desátou. Měl tedy trochu času, aby si předtím opatřil nějaké informace, což považoval ve svém postavení za nutnost číslo jedna. Rozhodl se, že si pro ně zajde za Natalií, a proto vstal hned v sedm ráno, skočil do kabrioletu a dal se dovézt do ulice

Laffitte. Předpokládal, že panstvo tak brzy ještě nebude vzhůru a že tudíž nebude nijak obtížné si promluvit nepozorovaně s komornou.

Náhoda mu šťastně nahrála – právě když přijížděl před sídlo de Marandů, vycházela z domu Natalie se svými zavazadly. De Valgeneuse na ni z kabrioletu zamával, komorná ho poznala a rozběhla se poslušně k vozu.

„To jsem ráda, pane, že vás potkávám!“

„Však já taky, právě za tebou jedu. Co se děje?“

„Paní mě vyhodila! To se děje!“ zvolala Natalie.

„Cože? A kam teď běžíš?“

„Za slečnou Zuzanou, aby se o mne postarala. Vlastně mě vyhnali kvůli vám, protože jsem dělala, co jste na mně chtěli! Můžu za ní hned, anebo až v poledne?“

„Do poledne nečekej, slečna Zuzana vstává brzo po ránu. Řekni jí, co se stalo, a ona tě zas vezme do služby. A ode mne dostaneš odškodné. Nepřijdeš o ně, neměj strach!“

„Já nemám strach, já vím, že pán je uznalý. Nenechal by mě vyhodit na dlažbu!“

„To víš! A teď mi pověz, co se dálo včera, když jsem odešel.“

„Strhl se velikánský výstup mezi paní a panem Robertem! Hádali se a nakonec pan Robert se zapřísáhl, že vás vyzve na souboj. Možná že kvůli tomu je už touhle dobou u vás.“

„Když jsem odcházel, ještě tam nebyl… Co bylo dál?“

„Potom odešla paní de Marande do své ložnice a dala mi ten vyhazov. A pak už za ní přišel pan de Marande.“

„Vždyť jsi tvrdila, že za ní do jejích pokojů nikdy nechodí!“ namítl s lehkým podezřením v hlasem mladý šlechtic.

„Jenže tohle byla výjimka! On ji chtěl uklidnit…“

„Uklidnit? Co tím myslíš? No mluv dál, dopověz to! Jistě jsi zase měla ouško na dveřích!“

„Měla, ale jen kvůli vám, pane! Přísámbůh!“ vypískla Natalie.

„Hrome, chci slyšet, co si tam říkali!“

„Zdálo se mi, že pan de Marande se zastává pana Jeana Roberta.“

„To je celý on! Perla mezi mužskými!“ ušklíbl se Lorédan. „Co udělal nakonec?“

„Políbil paní ruku a potichoučku polehoučku zase odešel.“

„Aha!“ zamyslil se na okamžik Lorédan. „Tak to asi znamená, že mne vyzve na souboj on!“

„Skoro bych na to přísahala.“

„Nenecháme ho čekat na příležitost,“ řekl pan de Valgeneuse. „No, děvenko, kdybych měl zavřený vůz, vzal bych tě s sebou, ale v otevřeném kabrioletu… to nejde, chápeš! Zavolej si fiakr!“

„Hlavně že pán ví, na čem je!“ řekla Natalie.

„Ano, Natalie. Když člověk ví, na čem je, je z toho hned dvakrát chytřejší!“

Pan de Valgeneuse dal kočímu adresu a kabriolet se rychle rozjel směrem k jeho domu…

Slečnu Zuzanu de Valgeneuse jsme měli to potěšení zastihnout naposled při večírku v domě pana de Marande, kdy začala koketovat s Camillem de Rozan. Od oné hýřivé noci neměla oči pro nikoho jiného než pro něho, a byť ji stíhaly žárlivé pohledy mladičké kreolky Dolores, plné španělsky ohnivých výhrůžek, nepřestávala ho pronásledovat. Nebylo dne, aby ji Camille de Rozan jakoby náhodou nepotkal, tu v Opeře, jindy v Komické opeře, či na dostizích anebo v Boulogneském lese, v Tuileriích či v některém z dvacítky salónů, kam oba měli přístup. Čím dál tím víc se tato jakoby náhodná setkání proměňovala ve skutečná milostná dostaveníčka. Camille de Rozan stavěl svůj cit na odiv všem a slečna Zuzana de Valgeneuse se nechávala kompromitovat, aniž se tomu nějak příliš bránila. Jednoho krásného dne dokonce udělala ještě další krůček – přiznala se, že lásku mladého muže sdílí, a týž večer mu o tom podala otevřený důkaz.

Od onoho večera Camille de Rozan navštěvoval dům rodiny de Valgeneuse v každé volné chvíli, kterou mu popřála jeho žárlivá manželka, což bylo obvykle časně ráno, kdy mladičká Španělka ještě vyspávala. Proto se také mohlo stát, že pan de Marande ho potkal na rohu ulice du Bac, právě když mířil od Jeana Roberta do Tuilerií. Kreol finančníka pozdravil, ani v nejmenším neznepokojován tím, že ho tu někdo zastihl. Zato bankéř udiveně zavrtěl hlavou a odpověděl na pozdrav otázkou:

„Pan de Rozan? Copak hledáme tak časně v těchto místech?“

„Byl jsem u pana de Valgeneuse,“ zněla odpověď.

„Vy se znáte?“

„Představil jste nás přece vy sám.“

„Pravda, pravda, zapomněl jsem!“

Oba se velmi zdvořile uklonili a každý se pustil dál svou cestou.

V půl dvanácté se tudy pan de Marande ubíral znovu, aby se dal ohlásit u Lorédana de Valgeneuse, který se už velice divil, že až dosud se u něho neobjevil ani bankéř, ani Jean Robert.

Byl uveden do salónu, kde ho mladý šlechtic uvítal společenským úsměvem a slovy:

„Teprve včera večer jsem se dozvěděl novinku o tom, že jste byl jmenován ministrem. Počítal jsem s tím, že vám dnes přijdu blahopřát.“

Bankéř odpověděl velmi suše:

„Pane de Valgeneuse, předpokládám, že motiv mé návštěvy vám není neznámý. Buďte, prosím, tak laskav a pomozte mi ji co nejvíce zkrátit! Ani jeden z nás nemá tolik času, abychom jej marnili v zbytečných komplimentech.“

„Jsem vám k službám, pane,“ řekl Lorédan, „ačkoliv ani v nejmenším netuším, co mi chcete sdělit.“

„Vy jste se, pane de Valgeneuse, včera vloudil do mého domu, a to v hodině, kdy navštěvujeme své známé pouze na výslovné pozvání, jehož se vám, nemýlím-li se, nedostalo, není-liž pravda?“

Lorédanovi nezbývalo než na tak jasně položenou otázku jasně odpovědět. Ale spíš než otevřená byla jeho odpověď drzá.

„To máte pravdu, musím skutečně připustit, že mi chybělo pozvání – aspoň od vás!“

„Neměl jste pozvání od nikoho, pane!“ zamračil se pan de Marande. „Když jste se vetřel do domu, vnikl jste do jedné z ložnic paní de Marande a schoval jste se v alkovně.“

„Vidím ke své lítosti, že jste přesně informován,“ ušklíbl se Lorédan.

„Jestliže tedy svůj čin nepopíráte, připouštíte také bezpochyby, že má své důsledky.“

„Mám-li je připustit, musím je nejdřív znát.“

„Důsledkem vašeho počínání je urážka mé ženy!“

„Tu tedy musím připustit, u všech hromů, už proto, že u toho byli svědci,“ řekl de Valgeneuse s přímo chvástavým tónem v hlase.

„V tom případě jistě shledáváte jako docela přirozené, že po vás žádám zadostiučinění?“ pokračoval bankéř.

„Zadostiučinění? Jsem vám k službám, pane, a je-li vám libo, poskytnu vám je třeba hned. Na konci mé zahrady je loubí jako stvořené pro chvilku šermu!“

„Škoda že nemohu vyhovět vaší nabídce tak rychle," řekl pan de Marande.

„Vy jste patrně ještě neposnídal?" poznamenal uštěpačně mladý šlechtic. „Někteří lidé se neradi bijí na lačný žaludek – ale mně je to dokonale jedno."

„Jde o něco vážnějšího," řekl bankéř, přecházeje bez poznámky Lorédanův pochybný pokus o vtip. „Jde o dobré jméno, na němž člověku musí záležet!"

„Dobré jméno? Co to je?" odfrkl si pohrdavě Lorédan de Valgeneuse. „Komu na tom záleží? Po nás potopa!"

„Vy si s jménem vašeho otce nakládejte, jak chcete, ale já si je přeju zachovat v úctě a nepřipustím, aby bylo poskvrněno nějakými posměšky! Z toho důvodu vám chci učinit jistý návrh."

„Poslouchám vás."

„Jestli se nemýlím, už dlouho jste si nevyžádal v panské sněmovně slovo?"

„To máte pravdu, ale jak souvisí sněmovna s naší záležitostí?"

„Úzce, pane, jak vám hned vysvětlím. V minulých dnech došla zpráva o bitvě u Navarina a zítra se má sněmovna zabývat řeckými a tureckými problémy, které jsme bohužel kvůli volbám a kvůli tomu, co se sběhlo kolem nich, tak trochu zanedbali…"

„Však už se do debaty o těch záležitostech někdo přihlásil."

„Navrhuji vám, abyste se do debaty přihlásil i vy!"

„Já? A ke všem čertům proč?" vybuchl mladý šlechtic nezastřeně v impertinentní smích.

I tentokrát pan de Marande přešel jeho nezdvořilé chování mlčky a pokračoval klidným a rozvážným tónem:

„Otázka Řecka je velice důležitá a je středem živého zájmu. Dá se proto skvěle využít v náš prospěch. Stačí, když si připravíte dobrý projev – a já jsem přesvědčen, že si tu práci dáte – a věc je hotová. Rozumíte mi?"

„Tak málo jako nikdy, přiznávám," řekl Lorédan.

„Ale pane de Valgeneuse, já jsem přece znám jako přívrženec, ba přímo zuřivý přívrženec Řeků, dokonce jsem o nich tu a tam něco i napsal! Vám jsou ty řecko-turecké aféry arci lhostejné, ale tentokrát vystoupíte jako turkofil a oboříte se na mne jako na zarytého stoupence filhelénského hnutí. Najdete si nějaký vhodný způsob, jak mě kvůli tomu urazit, a sice tak, abych od vás mohl veřejně žádat

zadostiučinění. Což také učiním… Nuže, doufám, že teď jsem mluvil dost jasně!“

„Zcela jasně, pane,“ přikývl Lorédan. „Připadá mi sice trošku groteskní, co jste si vymyslil, ale když vám o to tak jde, přijímám.“

„Takže zítra po zasedání sněmovny budu mít tu čest vám poslat své svědky,“ řekl bankéř.

„Proč až zítra? Ještě není jedna hodina! Je dost času, abych hned teď zašel do sněmovny a promluvil ještě dnes!“

„O to jsem se vás ani neodvážil žádat. Nechtěl jsem vás připravit o dnešní program.“

„Ale jaképak upejpání, pane de Marande!“

„Jak vidíte, neupejpám se, ba naopak. Jen si v tom případě, prosím, pospěšte!“ řekl bankéř a zvedl se k odchodu.

„Dopřejete mi aspoň chvilku, abych dal zapřáhnout?“

„To by vás někdo mohl předběhnout. Víte, že se slovo uděluje podle pořadí přihlášek. Ale mám dole vůz, a kdybych vám v něm mohl nabídnout místo…“

„Ale samozřejmě! Přijímám!“ zvolal Lorédan de Valgeneuse a za několik okamžiků dva muži, kteří se právě dohodli, že se zítra utkají v souboji, vyšli před dům zavěšeni do sebe, jako by to byli dva nejlepší přátelé.

Dole u vchodu se srazili s Camillem de Rozan.

Kreol právě vystupoval z drožky.

„Dnes už podruhé mám to potěšení vás potkat na stejném místě,“ zavolal na něj pan de Marande.

„I takové náhody se stávají,“ odpověděl s úsměvem kreol.

„Ale chcete-li něco panu de Valgeneuse, musíte si pospíšit,“ poznamenal bankéř. „Má právě velice naspěch!“

Lorédan podal Camillovi de Rozan pravici: „Jdete za mnou, příteli?“

„Ano, jak jinak,“ odpověděl kreol a maličko se přitom začervenal.

„Tak to opravdu máte smůlu, musím teď nutně pryč,“ řekl Lorédan už na stupátku páně de Marandova vozu. „Ale běžte dál, najdete tam sestru, uvidíte ji jistě stejně rád jako mne a bude vám jistě stejně příjemnou společnicí jako já. Zatím sbohem, či lépe na viděnou, pane de Rozan!“

Deset minut nato Lorédan de Valgeneuse vstoupil do panské sněmovny a přihlásil se o slovo.

38.

Projev a co z něho vzešlo

Když pan de Valgeneuse, známý svými krajně royalistickými názory, požádal o slovo, roztleskala se bouřlivě polovina panské sněmovny, ne-li dokonce tři čtvrtiny jejích členů, sdílejících názory mladého vznešeného paira. „Mluvte, mluvte!“ bylo slyšet ze všech stran výkřiky a bouřlivý potlesk doprovázel bezmála každou větu řečníka, který hned v úvodu prohlásil, že se chce zabývat oněmi neblahými událostmi, jež se v poslední době oslavují jako vítězství a úspěchy. Šlo ovšem o bitvu u Navarina, o vítězství francouzského, ruského a anglického loďstva nad turecko-egyptskou flotilou, což bylo vykoupeno šesti lety tuhých bojů. Srdce celé Evropy bilo pro trpící Řecko, pro obnovení jeho nezávislosti po tolika letech spánku. Hugo a Lamartine ji opěvovali, Byron za ni položil život, věc Řeků se stala do jisté míry věcí Francie, jež truchlila nad jejich porážkami a tleskala jejich triumfům. Ale čím víc tyto city zachvacovaly nejširší vrstvy národa, tím méně byly po chuti takovým lidem, jako byl pan de Villèle, a ve Francii by se byl asi stěží našel větší nepřítel helénského revolučního hnutí, nežli byl tento ministr.

„Jaké pohnuté doby prožíváme,“ hřímal od samého začátku zcela v duchu pana de Villèle Lorédan de Valgeneuse, „když jsme připustili onu osudnou protitureckou koalici! Měli bychom za to vládu zahrnout výtkami, postavit na pranýř ten podivný sentiment, pocházející snad ještě z dob křižáckých výprav? Ne – schovejme si svůj hněv, všechno své pobouření pro ty, kdo si toho nejvíc zasluhují, kdo buďto z bláznovství, nebo pro vlastní zájmy podporují revoluce v jiných zemích, když se jim nedaří je rozpoutávat zde u nás. Nechci nikoho jmenovat, ale víme, že kdekdo mluví v této souvislosti o jistém bankéři, a kdekdo ví, z čí pokladny čerpá revoluce své finanční zdroje! A já bych vám, pánové, rád položil jednu otázku – a to i za tu cenu, že bych ji měl zaplatit vlastní krví: otázku, na niž jsem myslil při nedávných bouřích, totiž, zda ten, kdo podporuje tak zuřivě povstalce v Řecku, nepodněcuje stejně tak i naše domácí povstalce v Paříži!“

Po těchto slovech zahrnula řečníka bouře potlesku. Jméno pana de Marande, tak neoblíbeného v panské sněmovně, letělo ihned od úst k ústům. Jeho náhlý vzestup na křeslo ministra financí mu přirozeně na oblibě nepřidal, takže veřejné obvinění pana de Valgeneuse vyvolalo okamžitě u jeho protivníků škodolibou radost. A přece se v té vlně souhlasného tleskání ozvalo i nesouhlasné mručení několika členů sněmovny. Generál Herbel vykřikl ze svého místa na Lorédana pobouřeně:

„Protestuji proti tomu, co se zde tvrdí! Odvolejte svá slova, pane, vždyť to jsou samé pomluvy a hrubé osobní urážky!“

„Urážky?“ odpověděl mu Lorédan. „Pakliže považujete pravdu za urážku, pak…“

„Nemůžete vážně obviňovat pana de Marande, že podporoval buřičské hordy z ulice Saint-Denis!“

„Jméno pana de Marande jste vyslovil ovšem vy, nikoliv já!“ zvolal tím nejdrzejším tónem Lorédan de Valgeneuse.

„Jste učiněný jezovita!“ zabručel generál Herbel sice spíš pro sebe, ale dost hlasitě na to, aby ho Lorédan de Valgeneuse zaslechl.

„Jestliže pan generál myslí, že mě tím pojmenováním urazil, těžce se mýlí,“ ušklíbl se řečník. „To je, jako bych já o něm řekl, že je stará vojna! Nemyslím, že by to pan generál pokládal za urážku!“

Strhla se vřava, divoká rozprava ještě chvíli pokračovala, než se přešlo k dalšímu pořadu jednání, ale toho se již generál Herbel nezúčastnil.

Když se kolem páté vrátil ze zasedání sněmovny, čekal už na něho pan de Marande. Generál si domyslil; co ho k němu bezpochyby přivádí. Však také sotva si potřásli rukama, bankéř přešel rovnou k věci.

„Právě jsem se dozvěděl, milý generále, že mě v panské sněmovně napadl pan Lorédan de Valgeneuse. Prý jste se mne okamžitě zastal. Děkuji vám, naplňuje mě to hrdostí: být uražen panem de Valgeneuse a být obhájen vámi, to je hned dvojnásobná pocta a já jsem na podobné věci citlivý. Proto jsem nechtěl ztratit ani minutu a zašel jsem za vámi, abych vám poděkoval.“

Generál Herbel se uklonil, jako by chtěl říci: Neučinil jsem nic víc, než že jsem splnil samozřejmou povinnost čestného muže.

„Dává mi to také naději,“ pokračoval finančník, „že stejně tak budete při mně stát, i pokud jde o důsledky, které hodlám vyvodit z urážlivých slov pana de Valgeneuse.“

„Jsem vám zcela k dispozici, pane de Marande,“ odpověděl generál. „Sám jsem se chystal požádat pana de Valgeneuse o zadostiučinění vaším jménem.“

„To je od vás milá pozornost,“ řekl pan de Marande.

„Znáte vůbec blíž svého rivala?“ zeptal se hrabě Herbel najednou.

„Jen trochu.“

„Je to takový mladý, samolibý hejsek. Víte, jeden z těch typů, co po večeři obyčejně zastávají přesně opačný názor než před ní.“

„To nic nevadí, generále,“ zasmál se pan de Marande. „Docela snadno odpomůžeme tomu, aby pan de Valgeneuse tentokrát změnil přes večeři svůj názor! Vyřídíme s ním všechno, ještě než se do ní pustí!“ Bankéř vytáhl hodinky. „Je pět hodin, pan Lorédan večeřívá kolem půl sedmé, takže máme čas sednout do mého kočáru a zajet pro druhého svědka. Po cestě si můžeme promluvit pár slov o podmínkách souboje.“

„Mluvíte mi ze srdce,“ řekl generál, nerozmýšleje se ani okamžik. „Kam pojedeme?“

„Do ulice Mâcon číslo čtyři,“ odpověděl finančník a pokynem ruky naznačil, že mohou vyrazit.

Kočí si pospíšil a zanedlouho zastavili před domem, v němž bydlil Salvator. Pan de Marande vyskočil z vozu.

„Hnusná ulice,“ poznamenal generál. „To půjdeme do tamtoho domu naproti?“

„Ano,“ pousmál se pan de Marande.

„Hnusná barabizna!“ podotkl Herbel sestupuje po stupátku.

„Ale bydlí tu jeden z nejstatečnějších a nejpoctivějších mužů, které jsem kdy poznal.“

„Jakpak se jmenuje?“

„Salvator.“

„Salvator?… Zastává nějaký úřad?“

Pan de Marande se zasmál.

„Je veřejným posluhou – aspoň jak se říká.“

„Aha, vzpomínám si! Jakýsi záhadný filozof, generál La Fayette mi o něm vypravoval. Velice si ho váží!“

„Ale vy jste o něm nejen slyšel vypravovat, generále. Vy jste se s ním osobně setkal. Mluvili jste spolu.“

„Prosím vás! A kde?“ skoro zkoprněl překvapením hrabě Herbel.

„U mne!“

„Já že jsem u vás mluvil s nějakým veřejným posluhou?“

„To víte, že u mne nebyl ve svých hábcích a s popruhy přes ramena! Pan de Valsigny – to byl totiž on!“

„Pan de Valsigny? Ale na toho se pamatuji dobře! Příjemný, milý mladík!“

„Tak vidíte! A toho chci požádat, aby mi byl druhým svědkem. Pojďte!“

Vystoupili rychle do třetího poschodí a zastavili se před dveřmi Salvatorova bytu.

Zaklepali a přišel jim otevřít Salvator, ještě ve svém pracovním oblečení, jak se před docela malou chvílí vrátil z pochůzek.

„Pojďte dál,“ zval je, podávaje ruku nejdřív bankéři a potom generálovi.

„Milý Valsigny, mám k vám velkou prosbu,“ řekl pan de Marande. „Kdysi jste mi nabídl své přátelství výměnou za moje. Dnes přicházím v jeho jménu vás požádat o naléhavou službu.“

„Jsem připraven vám jakkoliv posloužit,“ řekl Salvator.

„Zítra mě čeká souboj, příteli. Zde generál Herbel se laskavě uvolil být mým sekundantem. Prokázal byste mi tu čest a byl byste mým druhým svědkem?“

„S radostí, pane, jen mi řekněte příčinu, proč se budete bít a s kým.“

„S panem de Valgeneuse. Těžce mě urazil v panské sněmovně Nezbývá mi nic než žádat od něho zadostiučinění.“

„Budete se bít s Lorédanem de Valgeneuse?“ zvolal Salvator.

„Ano… vy ho znáte?“

Salvator potřásl zarmouceně hlavou.

„Znám, znám! Velice důvěrně!“

„Ach! Tak důvěrně, že vám to brání dělat mi sekundanta?“

„Poslyšte, pane de Marande, ten muž leží v žaludku i mně,“ odpověděl pomalu a vážně Salvator. „Dozvíte se ode mne jednoho dne proč, a nebude to ani tak dlouho trvat, neklame-li mě předtucha. Já sám bych měl spoustu důvodů, proč se mu mstít, ale… přísahal jsem zkrátka jistému člověku, že Lorédanovi de Valgeneuse nezkřivím ani vlásek na hlavě. A připadá mi, pánové, že bych nedodržel slovo, kdybych přijal úlohu svědka.“

„Chápu vás,“ přikývl pan de Marande. „Za těchto okolností mi nezbývá než požádat o prominutí, že jsem vás vyrušoval.“

„Kvůli tomu si nedělejte výčitky,“ řekl Salvator vlídně. „Ostatně, nemohu-li vám posloužit jako svědek, snad bych vám mohl být dobrý jinak. Například bych se mohl postarat o lékařskou péči…“

„Znamenitý nápad,“ pravil bankéř a podal Salvatorovi ruku. „Věděl jsem, že mi budete moci prokázat službu…“

„Takže zítra ráno se tu pro vás zastavím,“ dodal generál Herbel a rozloučil se se Salvatorem rovněž stiskem pravice.

Hrabě i pan de Marande se pak spěšně odebrali do ulice de Luxembourg, kde bydlel generál Pajol. Ten přijal okamžitě a bez váhání bankéřův návrh, aby při dalším jednání vystupoval jako jeho svědek.

Čtvrt hodiny poté oba generálové vešli do salónu Lorédana de Valgeneuse. Mladý šlechtic se právě rozvaloval na pohovce a smál se na celé kolo vtipům, které vykládal Camille de Rozan a další mladík z kruhu jeho početných domýšlivých přátel. Generál Pajol Lorédana požádal, zda by s ním mohli na chvíli promluvit o samotě.

„Ale proč o samotě?“ zašklebil se drze oslovený. „Před mými přáteli můžete mluvit docela otevřeně. Nemám před nimi co skrývat.“

„V tom případě, pane, máme čest požádat vás jménem pana de Marande o zadostiučinění za urážky, jichž jste se vůči němu dopustil,“ řekl suše hrabě Herbel.

„Přišli jste jako svědkové?“

„Ano, pane,“ odpověděli jako jedním hlasem oba generálové.

„Tak se račte domluvit s těmito pány. To jsou zase moji svědkové. Dávám jim plnou moc,“ řekl Lorédan, a povstávaje z lenošky, nedbale pozdravil oba muže. Na odchodu se ještě zastavil u Camilla de Rozan a dodal: „Dávám prostřít na stůl. Skoncujte to, Camille, rychle, umírám hlady.“

Když zmizel za dveřmi, obrátil se generál Herbel na kreola:

„Předpokládám, pane, že je vám známo, za jakou urážku žádáme zadostiučinění?“

„Jistěže,“ potvrdil Camille de Rozan se sotva znatelným pousmáním.

„Takže se nemusíme zdržovat podrobnostmi… Jste ochotni se za urážku, jíž jste se dopustili, veřejně omluvit?“

„Naprosto ne, pane! Jakékoliv omluvy výslovně odmítáme!“ Camille de Rozan zavrtěl rezolutně hlavou.

„V tom případě nezbývá než dohodnout podmínky boje.“

„Vy se cítíte uraženi, stanovte je tedy vy!“

„Máme čest navrhnout vám, aby se bojovalo pistolemi.“

„Výborně, i my jsme pro pistole,“ přikývl blahosklonně de Rozan.

„Protivníci se postaví jeden od druhého do vzdálenosti čtyřiceti kroků a každý z nich bude moci podle vlastního uvážení postoupit až o patnáct kroků kupředu.“

„Takže budou stát, využije-li každý tohoto práva, deset kroků od sebe?“ ozval se druhý mladík.

„Ano, deset kroků,“ potvrdil generál Pajol.

„Zbraně?“

„Každá z obou stran zakoupí jeden pár u Lepage. Na místo souboje je přinese zbrojířův příručí, aby zbraně byly oběma protivníkům neznámé. On také všechny čtyři pistole nabije. Potom se vylosují dvě, které se použijí.“

„Souhlasíme,“ přikývl Camille de Rozan. „Teď ještě místo střetnutí. Máte připraven návrh?“

„Alej de la Muette, bude-li vám to vyhovovat.“

„Alej de la Muette? Ano, na jejím konci je malá plošinka, ukrytá nepovolaným očím. Je jako stvořená pro naši věc.“

„Přesně tak.“

„Doba souboje?“

„Před sedmou ráno ještě nebývá dobře vidět. Dohodněme se na deváté hodině.“

„Ano, v devět, výborně… Bude aspoň čas na ranní toaletu.“

„Teď už, pánové, dovolte, abychom vás co nejuctivěji pozdravili,“ řekl hrabě Herbel a oba vojáci se zdvořile uklonili, na což oba mladíci odpověděli stejně zdvořilou úklonou.

„I my vás zdravíme.“

Sotva za bankéřovými vyjednavači zapadly dveře, vrazil Lorédan opět do salónu:

„Loudáte se, páni, loudáte! Už jsem myslel, že to nikdy neskončíte!“

„Vždyť jsme se dohodli!“

„Dohodli!“ odfrkl si Lorédan. „Já vím! Dohodli jsme se, že večeře bude v půl sedmé. A je šest třicet pět!“

„Ale já mluvím o souboji!“

„A já zase o večeři! Souboj se dá odložit, ale večeře – nikdy! Ke stolu, pánové, račte ke stolu!“

„Už se řítíme!“ vykřikli oba mladí Lorédanovi kumpáni a vtrhli do jídelny, kde za stolem seděla už i Zuzana de Valgeneuse.

Večeře byla samý smích a vtip o třech chodech: pomlouvali kdekoho v Paříži, hlavně bankéře; pak si z pana de Marande tropili posměšky; a nakonec ho ztrhali jako politika, finančníka, moralistu i člověka. Zítřejší souboj je nezajímal víc než čínský císař. Bůhví, jestli se tak chtěli vytahovat před Zuzanou, nebo zda byli tak lehkomyslní, či tak svrchovaně si jistí jeho výsledkem… A dost možná, že se v tom mísilo od každého toho pocitu něco.

Končili už večeři zákuskem, když se objevil osobní lokaj Lorédana de Valgeneuse a na stříbrném podnose podal svému pánovi navštívenku.

Ten na ni vrhl letmý pohled a vykřikl:

„Konrád!“

„Konrád?“ zašeptala slečna de Valgeneuse a maličko zesinala. „Co od nás může chtít?“

Ale i Lorédan, ačkoliv se zřejmě ze všech sil snažil přemoci, pobledl jako šálek ze sèvreského porcelánu, který právě pozvedával ke svým rtům.

„Mrzí mě, přátelé, že vás musím na chvíli nechat o samotě,“ zadrmolil a dodal, obraceje se k lokajovi: „Uveďte ho ke mně do pracovny!“

Dveře z jídelny vedly přímo do Lorédanovy pracovny.

Nenadálý návštěvník tam na něj čekal – a nebylo možné si představit elegantněji, klidněji, ba vznešeněji vyhlížejícího mladíka, než jaký byl v tomto okamžiku Salvator… či vlastně Konrád de Valgeneuse.

„Co mi chcete?“ skoro se na něj osopil Lorédan, stíhaje ho nevraživým pohledem.

„Trochu si s vámi pohovořit,“ odpověděl Salvator.

„O čem bychom si my dva tak mohli povídat? My, kteří se máme rádi asi jako pes a kočka! Nebo jste mě začal náhle milovat, bratránku?“

„To jistě ne, bratránku!“

„Tak oč tedy jde?“

„O zítřejší souboj!“

„Ach tak! A vás se to snad týká?“ přimhouřil víčka Lorédan.

„Nás obou se to týká, bratranče, hned uvidíte! Váš duel s panem de Marande se koná zítra ráno v devět, v Boulogneském lesíku, na pistole. Jak vidíte, jsem dobře informován.“

„Neprozradil byste mi náhodou pramen svých informací?“

Salvator pokrčil rameny.

„Na tom přece vůbec nezáleží. Podstatné je, že to vím. A že vám přicházím nabídnout své služby.“

„Cože? Vy?“ vykřikl Lorédan de Valgeneuse, jako by ho uštkl. „Upozorňuji vás, že na podobné žertování nemám náladu ani čas!“

„Nikdy nežertuji se svými nepřáteli,“ řekl smrtelně vážným hlasem Salvator.

„Skončeme to! Co po mně chcete: Rychle!“

„Především bych se vás rád zeptal, zda dost znáte pana de Marande?“

„Znám ho dost na to, abych mu zítra udělil lekci, kterou si bude pamatovat… jestli bude mít kdy si na ni pamatovat!“

„Chtěl bych vás upozornit, že pan de Marande již leckomu udělil pořádnou lekci – a ještě nikdy žádnou nedostal!“

Lorédan se podíval na svého bratrance, jako by mu bylo líto jeho prostomyslnosti, a pokrčil beze slova rameny.

„Krčíte rameny?“ řekl Salvator. „To si tedy hodně důvěřujete! Měl byste ale důvěřovat více mně, když vám zcela vážně pravím: pan de Marande vás zabije!“

„Pan de Marande?“ rozřehtal se na celé kolo mladý šlechtic. „Už ho vidím!“

„Jen se smějte! Ale jestlipak víte, že pan de Marande se bil, pokud já vím, už čtyřikrát, a vždycky svého protivníka zabil?! Mezi jinými i pana de Bedmar, vašeho přítele, vzpomínám-li si dobře. Bylo to v Livornu.“

„Pan de Bedmar umřel na mrtvici,“ opravil ho Lorédan přece jen poněkud znepokojen.

„Pan de Bedmar byl zastřelen ranou z pistole! Víte přece sám, bratranče, že když v rodině dojde k podobné události, vyrukuje se na veřejnost obyčejně s mrtvicí! I když je to vlastně dětinství! Buď jak buď, čeká vás zítra osud pana de Bedmar. Ale chcete-li, mohu zařídit, aby o tom noviny přinesly zprávu podle vašeho přání. Můžete si vybrat oznámení, jakou smrtí jste sešel ze světa!“

„Tak už by těch vtipů mohlo být dost!“ vzkypěl Lorédan de Valgeneuse. „Nechte toho laskavě, než dojde na nejhorší!“

„Na nejhorší? Snad byste mě nechtěl vyhodit z okna? Ale bratranče, podívejte se, jaké mám teď svaly!“ Salvator rozpřáhl ruce a napjal svaly, které zřetelně vystoupily pod látkou jeho hábitu.

„Co mi chcete?“ zavrčel znovu Lorédan.

„Předně se vás zeptat na vaše poslední přání a za druhé vás upozornit, že i kdybyste zítra řízením náhody vyvázl živ, budete mít co dělat s mužem, který dovrší, co pan de Marande začal!“

„To mluvíte bezpochyby o sobě?“ odpověděl Lorédan a opět stihl svého bratrance pohledem plným nenávisti.

„Nikoliv! Já jsem teprve třetí na řadě!“

„A kdo tedy je druhý…?“

„Otec děvčete, které jste unesl a které jsme vám vyrvali z rukou. Otec Míny,“ řekl tím nejvážnějším hlasem Salvator. „Poslouchejte mě dobře, stejně jsem tu už ztratil příliš mnoho času! Čeká vás smrt – mine-li vás kulka jednoho, padnete ranou druhého nebo třetího mstitele. Ale jménem vašeho otce, který patřil mezi nejryzejší lidi, a jménem vaší matky, kterou sklátila bolest do hrobu, i jménem chrabrých předků, na jejichž čistém štítě nikdy neulpěla ani nejmenší skvrna, a také jménem lidské důstojnosti, máte-li ještě aspoň trochu smyslu pro čest, vás zapřísahám: řekněte mi, co z vašich hanebných skutků mohu aspoň nějak odčinit!“

„Vaše bláznovství a vaše drzost, pane, už překročily všechny meze!“ vybuchl Lorédan, až mu přeskočil hlas. „Nařizuji vám, abyste odtud okamžitě odešel!“

„A já vás znovu zapřísahám, abyste mi řekl o všech svých skutcích, které…“

„Nechte žertů! A běžte, pane!“ zahřměl znovu pan de Valgeneuse a sevřel obě ruce v pěst.

Avšak jeho bratranec klidně, bez pohnutí setrvával na svém místě.

„Zapřísahám vás potřetí – řekněte, co jste spáchal špatného, ať se alespoň pokusím napravit následky vašich činů!“

„Vypadněte už!“ zařval Lorédan, skočil ke šňůře od zvonku a prudce zazvonil.

„Kéž se nad vámi smiluje Nejvyšší v hodině vaší smrti! Chtěl jsem vám pomoci…,“ řekl Konrád de Valgeneuse ztěžka, obrátil se a opustil svého rozzuřeného bratrance.

39.

Král čeká

Toho dne, kdy se měl konat souboj, skýtal Boulogneský les velice malebnou scenérii. Byl leden, vláda zimy vrcholila a obloha se skláněla až nízko k bílému sněhu; vzduch byl průzračný a chladný a jinovatkou pokrytá země se třpytila v odlescích slunečních paprsků; větve spouštěly ze stromů s půvabnou nedbalostí blyskotavé stalaktity, a celý lesík budil dojem obrovské divadelní dekorace zhotovené z drobounkých solných zrnek.

První se na místo, kde tak často se křížily zbraně v soubojích, dostavil Salvator. Povoz, jímž přijel, nechal stát ve vedlejší aleji, prošel mezi stromovým porostem až k dohodnuté plošince a důkladně si prohlédl bezprostřední liduprázdné okolí. Netrvalo však dlouho a uslyšel blížící se lidské hlasy, potom zvuk kročejů, a když se otočil, spatřil mezi stromy pana de Marande, doprovázeného generálem Pajolem a hrabětem Herbelem. Několik kroků za nimi kráčel lokaj v livreji rodu de Marandů a nesl pod paží portfej.

Bankéř držel v ruce svazek jakýchsi listin, zřejmě došlých ve chvíli jeho odjezdu, a v chůzi je pročítal a ty, jimž nepřikládal význam, rovnou roztrhával. Jiné vracel lokajovi s poznámkami, které připisoval na okraj tužkou, používaje přitom dýnka z klobouku jako podložky. Když zahlédl Salvatora, okamžitě k němu zamířil a stiskl mu pevně pravici se slovy:

„Naši pánové se dosud nedostavili?“

„Ne, ale přišel jste o deset minut dřív,“ odpověděl Salvator.

„Tím líp,“ řekl bankéř. „Měl jsem strach, že se opozdím, a tak jsem doma nechal ještě šest nebo sedm nevyřízených spisů s pokynem, aby je sem za mnou poslali, jakmile budou připraveny v opisech.“ Podíval se na hodinky a pokývl hlavou. „Přednosta kabinetu mi slíbil, že tu budou v devět. To znamená – přijdou-li pánové přesně –, že ještě budu mít čas je podepsat, nežli přeměříte vzdálenost a připravíte zbraně. Omluvíte mě, že si zatím proberu těchto pár listin?“

„Ale nemohl byste ty věci raději nechat až na později?“ ozval se generál Herbel. „Přece v této chvíli…“

„Vyloučeno! Král čeká, že budou vyřízeny hned ráno! A jak víte, pánové, náš panovník není zrovna vtělená trpělivost! Apropó, pane Salvatore, páni svědci," obrátil se finančník ke svým přátelům, „vy přece víte přesně, na kterém místě se má duel konat?"

„Jistě. Tam… na konci aleje," řekl Salvator.

„Pojďme tam tedy rovnou, ať se už zbytečně nevyrušuji! Podívejte, co na mne ještě čeká!" řekl pan de Marande, zvedaje pravici s listinami, a jal se pokračovat v čtení, roztrhávání i podpisování úředních spisů.

Oba generálové se osvědčili již mnohokrát jako stateční vojáci, Salvator často prokázal svou neohroženost jako občan, a přece všichni tři pocítili němý obdiv k chladnokrevnému počínání tohoto muže, který dokázal klidně vyřizovat své denní úřední povinnosti takřka na prahu osudových chvil, jež měly rozhodnout o jeho bytí či nebytí. Ale jak tu stál, prostovlasý, se smeknutým kloboukem, který mu sloužil jako psací pultík, připadalo jim, že není vzrušen o nic víc, než jako kdyby vyrovnával účet číšníkovi. Ruka běžela po papíru lehce, bez nejmenšího zachvění, jako by seděl v pohodlném koženém křesle před psacím stolem vedle své pokladny. Bylo zřejmé, že si vůbec nepřipouští myšlenku na ztrátu života. Je to zvláštní, jakou podivnou sílu propůjčuje Prozřetelnost silným osobnostem (a též velkým pošetilcům)! Jak takřka slepě, neohlížejíce se na nic, lhostejní k jakýmkoliv překážkám a obtížím, kráčejí neochvějně za svým cílem. Jistě my všichni více či méně tušíme, že nám byl dán na této zemi úkol, který musíme splnit; avšak ten, kdo jej pociťuje hluboko jako své poslání, pozoruje všechna blížící se ohrožení života s úsměvem, neboť je skálopevně přesvědčen, že smrt se mu vyhne, dokud nedokončí své dílo. To také vysvětluje onen klid velkých dobyvatelů tváří v tvář sebevětším nebezpečím.

Páně de Marandův protivník se objevil na místě přesně v devět hodin. Tvářil se ledabyle, zato jeho dva svědci byli vážnější, než by člověk u takových lehkomyslných mladíků očekával.

Skoro současně s nimi se na konci aleje vynořil jezdec na koni, přinášející panu de Marande slíbené listiny.

Trojice mladíků na něho vrhla nedůvěřivý pohled, ale když zjistili, že chce vyřídit cosi úředního s bankéřem, nevěnovali mu už další pozornost. Kreol Camille de Rozan se zatím šel pozdravit s oběma generály.

„Jsme zde, pánové; s politováním zjišťujeme, že jste na nás museli čekat. Omlouvám se,“ uklonil se oběma důstojníkům zdvořile.

„Omluvy jsou zbytečné, pánové, přišli jste včas,“ odpověděl suše generál Herbel.

„V každém případě jsme vám plně k službám,“ pravil druhý de Valgeneusův svědek.

Lorédan povystoupil z nedalekého houští, kam se uchýlil, aby nechal své svědky jednat, a v té chvíli si všiml, že vedle generálů stojí Salvator. Bezděky ho zamrazilo a nervózně zašvihal hůlkou, kterou držel v ruce.

„Ach… vy jste tu také?“ vypravil ze sebe, dívaje se s pohrdáním na svého bratrance.

„Osobně,“ řekl Salvator vážně.

„Pánové,“ obrátil se Lorédan ke svým sekundantům, „nevím, jestli nás chtěli urazit tím, že si sem přivedli tohohle městského posla, ale upozorňuji, že jako svědka ho naprosto neuznáváme. Ledaže je tu kvůli tomu, aby v té své krosně odnesl zraněného…“

„Nepřišel jsem jako svědek, pane,“ upozornil chladně Salvator.

„Jako divák tedy?“

„Ne, jako lékařská služba, abych vám poskytl pomoc!“

„Mně?“

Pan de Valgeneuse zacukal podrážděně rameny a s opovržením se odvrátil.

Čtyři sekundanti již mezitím převzali pouzdra s pistolemi, ale pan de Marande stále ještě ničemu z toho, co se dálo kolem něho, nevěnoval pozornost. V pokleku na jedno koleno namáčel pero do kalamáře, který mu úslužně přidržoval jízdní posel, a spěšně pročítal přinesené dokumenty a jeden za druhým podepisoval. Jak tak pozoroval ty dva muže, z nichž jeden se chladnokrevně věnoval své denní práci, a druhý se s horečným úsilím snažil potlačit svůj nepokoj, Salvatora napadla hrozná myšlenka. Nikdo na světě v téhle chvíli nemohl zapochybovat, kdo z těch dvou je neohroženější a statečnější. Na jedné straně muž práce a velkých znalostí, schopný ještě pro svou zemi mnohé vykonat, a na druhé muž zlého srdce, prázdného mozku, neužitečný, ba dokonce zákeřný a zlomyslný – a přece zanedlouho může kulka hejska přervat život úctyhodného muže; a hloupost může zničit rozum; a slabost oslavit triumf nad silou! To blesklo hlavou Salvatorovi ve chvíli, kdy generál Herbel

přistoupil k panu de Marande, položil mu ruku na rameno a vyzval ho: „Buďte tak laskav, pane, připravte se.“

„Já jsem úplně připraven,“ řekl pan de Marande a dál klidně pokračoval v podepisování úředních aktů.

„Vy mi nerozumíte,“ usmál se generál, „chci říci, že byste měl vstát a udělat několik kroků, aby se vám vyrovnal krevní oběh; prospělo by vám to, když jste tu teď hezkou chvíli klečel…“

„Bojíte se, že mám zvýšený puls?“ řekl bankéř. „Kdyby byl čas ho přeměřit, zjistil byste, že nemám ani o dva tepy za minutu navíc!“ Ukázal přitom na svazek listin. „Bohužel se musím ještě aspoň podívat na tyhle záležitosti. Pět minut mi bude stačit na podepsání.“

Generál Herbel se téměř rozzlobil.

„To je nerozum, co děláte! Po tom podepisování nebudete moci ani pořádně zamířit!“

„Ale kdež!“ zavrtěl bezstarostně hlavou pan de Marande. „Snad si nemyslíte, že mě dostane? Jenom klidně dejte nabít pistole a odměřte čtyřicet kroků.“

Hrabě Herbel mlčky přikývl a přešel k ostatním sekundantům. Pod společným dohledem byly nabity pistole a generál Pajol potom odměřil vzdálenost, na níž se svědkové jménem duelantů dohodli. Čtyřicet kroků v základním postavení a patnáct kroků povoleného přiblížení. Oba de Valgeneusovi svědci překontrolovali ještě jednou vzdálenost, předali Lorédanovi nabitou pistoli a upozornili ho, že po třetím tlesknutí sokové proti sobě mohou vykročit, anebo hned vystřelit, jak si vyberou.

„Výborně, pánové!“ vykřikl Lorédan rozechvěle, švihl svou španělkou po ojíněné špičce stromu tak prudce, až přesekl větev, a pak hůlku odhodil daleko od sebe. „Můžeme začít!“

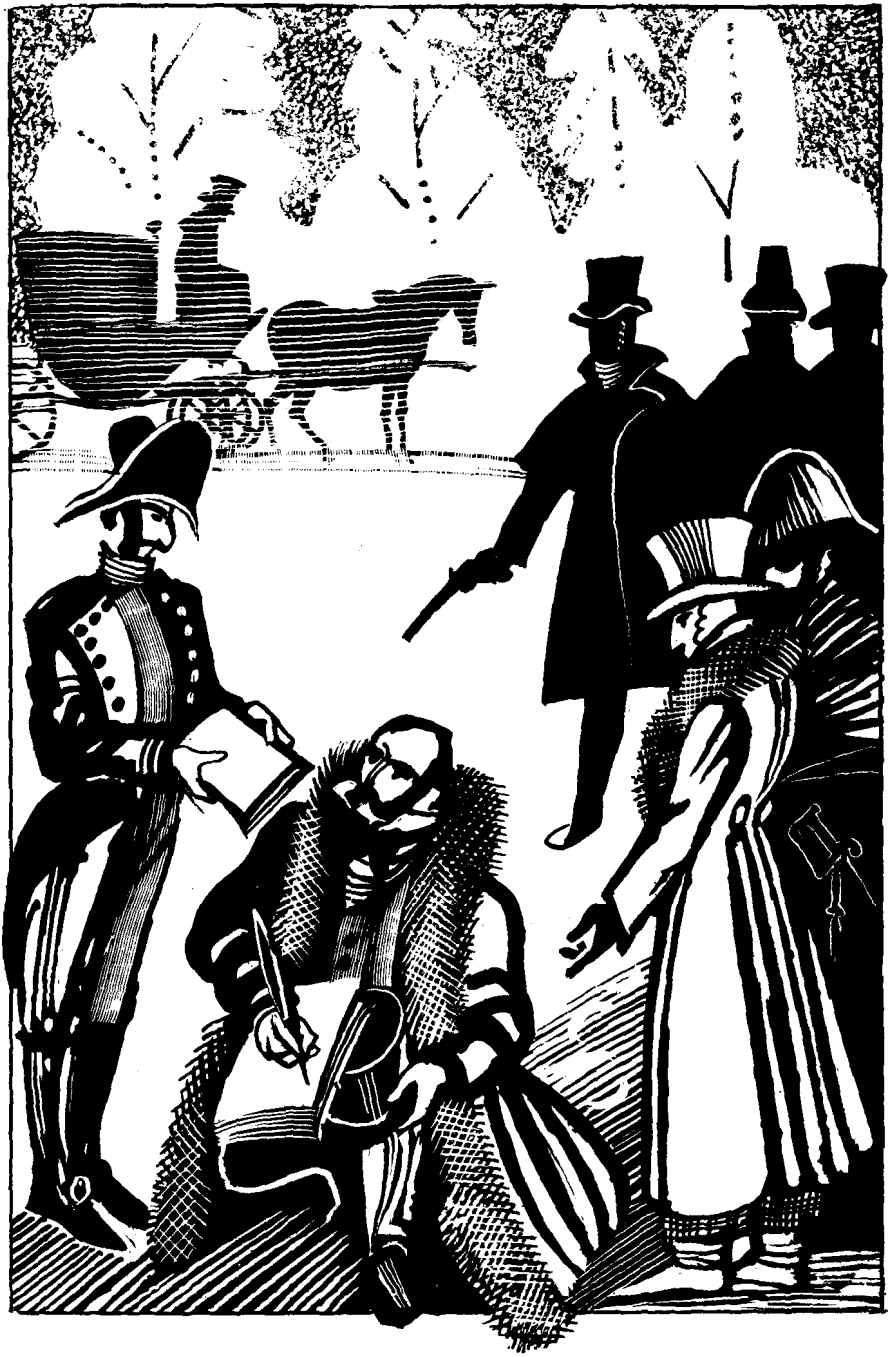
„Prosím, pane de Marande,“ řekl hrabě Herbel a podal bankéři jeho zbraň.

Ten ji klidně zasunul pod levou paži, ale podepisování nepřerušil.

„Každý máme právo postoupit proti protivníkovi o patnáct kroků a podle vlastního uvážení kdykoliv vystřelit?“ zeptal se ani nezvedaje oči od svých dokumentů.

„Ano,“ ujistil ho generál Herbel.

„Ovšem já už na svém stanovišti jsem, ať prosím zaujme místo pan Lorédan de Valgeneuse. Může i postoupit těch patnáct kroků proti mně a vystřelit. Budu pálit jako druhý,“ řekl pan de Marande.

„Rozmyslel jste si, co říkáte? Vždyť vás může zastřelit jako zajíce v pekáči. Vsadil bych na to sto zlatých," zhrozil se generál Pajol.

„Ale král čeká," namítl bankéř. „A mám tu už k vyřízení a podepsání jen dva spisy, jak vidíte…"

„Nedá si říct za nic na světe," zamumlal tiše Salvator.

„Ten člověk je synem smrti," povzdechl generál Pajol.

„Však se uvidí," pravil hrabě Herbel, kterému bankéřovo chladnokrevné počínání imponovalo čím dál tím víc. Pokynul rukou a všichni tři uvolnili místo kolem pana de Marande. Ten stále ještě v pokleku na jednom koleni namáčel pero do kalamáře, jejž mu přidržoval úřední posel, a podepisoval.

„Pánové! Co tohle má znamenat?! To se se mnou chce můj odpůrce bít jako klečící Venuše?" zaječel Lorédan de Valgeneuse a oba jeho svědci vzápětí vyzvali bankéře jako jedním hlasem:

„Pane, zvedněte se a zaujměte místo vstoje!"

„Jak si přejete pánové," řekl pan de Marande a vztyčil se. „Když tak naléháte… Jsem vám, pane, k službám! Comtoisi, ještě si jednou namočím pero, a potom běž stranou!" pootočil se k poslu.

„Co je to za hru? To je mystifikace!" vykřikl Lorédan de Valgeneuse.

„Žádná hra! Žádná mystifikace!" zvolal generál Herbel. „Dávejte pozor, dávám už povel – a po něm můžete vykročit a střílet!"

„Upozorňuji vás, že celá tahle komedie na mne nedělá ani ten nejmenší dojem! Zastřelím toho pána klidně jako psa!" zaskřípal zuby Lorédan de Valgeneuse, rozčilením už celý bez sebe.

„Snad abychom tedy začali!" ozval se pan de Marande, jenže stále ještě, s pistolí pod levou paží a s perem v pravici, pročítal poslední úřední spis.

„Dejte konečně už ten povel!" zavřeštěl Lorédan.

Sekundanti se na sebe podívali, pokynuli hlavami a lehce rozpřáhli ruce.

Měli zatleskat společně třikrát za sebou.

Na první tlesknutí měli duelanti odjistit pistole; po druhém zatlesknutí směli pozvednout zbraň; po třetím měli proti sobě vykročit a střílet.

Pan de Marande při prvním znamení sáhl pravicí pod levou paži a odjistil svou zbraň. Když se ozvalo druhé zatleskání, přelétl pohledem poslední spis a jediným škrtnutím pera připojil svůj podpis.

S posledním tlesknutím zahodil listinu i pero, zdvihl hlavu, odhodil prudkým pohybem vlasy z čela – a v tom okamžiku se jeho klidný a vyrovnaný pohled setkal se znepokojenýma očima generála Pajola.

„Sto zlatých, generále? Platí?“ zvolal aniž učinil jediný pohyb.

„Platí! Ale kéž bych je prohrál, příteli!“

Lorédan de Valgeneuse v tom okamžiku již postupoval kupředu a mířil. Prst svírající spoušť se pohnul. Vyšla rána…

„Prohrál jste, generále!“ vykřikl pan de Marande, sáhl po pistoli v podpaží, zvolna ji vyprostil a potom bez přípravy stiskl kohoutek.

Lorédan de Valgeneuse se zapotácel, otočil se kolem své osy a padl hlavou k zemi.

Pan de Marande pustil pistoli z ruky, sebral ze země listinu, kterou prve odhodil, a jakoby sám pro sebe polohlasem prohodil:

„Tak tedy vyřízeno, přece jen jsem ten dnešní den zbytečně nepromarnil. Ve čtvrt na deset ráno jsem vyhrál sto zlatých louisdorů, a ještě zbavil matičku zemi jednoho darebáka.“

Salvator a dva mladí de Valgeneusovi sekundanti se mezitím již přiřítili na pomoc zraněnému.

Lorédan se svíjel v trávě, pěsti měl křečovitě sevřené, tvář byla sinalá jako křída a ústa byla ztřísněna krvavou pěnou. Oči obrácené v sloup již byly napůl vyhaslé.

Salvator se k němu sklonil a rychle mu uvolnil šaty, rozepjal vestu a roztrhl košili, aby odkryl ránu. Kulka prošla hrudníkem pod levou prsní bradavkou a bezpochyby zasáhla přímo srdeční krajinu. Salvator si místo zásahu pečlivě prohlédl a potom se beze slova vztyčil.

Camille de Rozan na něho upřel úpěnlivý pohled. „Hrozí mu… smrt?“

„Nehrozí… Už si ho našla!“ odpověděl Salvator tichým hlasem.

„Ale… snad je ještě nějaká naděje?“ řekl zajíkaje se druhý Lorédanův sekundant.

Salvator vrhl znovu pohled na zraněného a zavrtěl hlavou.

„Chcete říci, že náš přítel to zranění… nepřežije?“ ozval se opět Camille de Rozan.

„Tak jako Colomban nepřežil ránu, kterou utržil, pane de Rozan!“ řekl strohým hlasem Salvator. „O nic víc, pane de Rozan!“

Mladý muž se zachvěl jako osika a o krok ustoupil.

K Salvatorovi se blížili oba bankéřovi sekundanti i pan de Marande.

„Těžké zranění?“ zeptal se hrabě Herbel.

„Má posledních deset minut života,“ odvětil Salvator.

„Nedá se mu nějak pomoci?“ ozval se generál Pajol.

„Už ne.“

„Bůh mu buď milostiv!“ řekl pan de Marande. „Ale my si, pánové, musíme pospíšit. Protože – král čeká.“

40.

Pastorální symfonie

Zavítáte-li do Amsterdamu, který by měl určitě čáku stát se hlavním přístavem světa, kdyby se v něm mluvilo jinak než holandsky, bude vám to připadat, jako byste se ocitli v obrovských Benátkách, kde tisíce kanálů obepínají základy domů jako stuhy z měňavého moaré a desetitisíce barevných paprsků se třpytí na hřebenech jejich střech. Jistě, dům, který je natřen od přízemí až po půdu ostrou červení, či vtíravou zelení, nebo křiklavou žlutí, bývá sám o sobě pramálo lákavý, ale když se všechny tyto barvy spojí v příjemné rozkošné harmonii, kupodivu proměňují zdejší městské bludiště v jakousi půvabnou nekonečnou kamennou duhu. A pak: nejenom barevný vzhled, nýbrž i celková tvářnost amsterdamských domů je milá, protože hýří originalitou, pestrostí, překvapující malebností. Člověk tu chápe, že všichni ti žáci slavné holandské malířské školy malovali své město především pro potěchu vlastních očí, a teprve na druhém místě pro radost a uznání jeho návštěvníků.

Ostatně připomíná-li Amsterdam tisíci svých kanálů Benátky, podobá se na druhé straně svou zářivou barevností čínským městům, aspoň jak si je představujeme jako hotová skladiště jemného porcelánu. Každý z jeho domků a titěrných stavení jako by připomínal ty fantastické pavilónky, jež zdobí naše šálky na čaj. A člověk pak překračuje jejich práh téměř s pocitem bázně, kterou v něm budí jejich křehká krása.

Říká se: klerika nedělá klerika, ale ráz domova určitě vytváří ráz toho, kdo v něm žije. Jakýpak jiný by mohl být obyvatel takových rozkošných, mírumilovných domků než bytost tichá, mírumilovná, ušlechtilá? I návštěvníka tu zaplaví takový příval něhy, že mu přímo vnuká touhu zde zůstat a trávit tu svůj život. Kdyby byl ten, kdo uviděl Neapol a první vyřkl slavné: *Uvidět Neapol, a zemřít!*, zavítal do Amsterdamu, určitě by byl pozměnil své volání a prohlásil: *Vidět Amsterdam, a žít!*

Tak jako Justin a Mína, ti dva holoubci, kteří tu našli své šťastné hnízdečko.

Zpočátku se ubytovali na předměstí v málo vyhovujícím bytě, který pronajali jen do té doby, než Justin podle slibu daného Salvatorovi opatří Míně místo ve vhodném penzionátě. Majitel domu mu poradil, aby se přeptal u jisté paní van Slyperové.

Paní van Slyperová byla pozoruhodná dáma. Pocházela ze zámožné obchodnické rodiny z jižní Francie, ale provdala se hodně mladá za staršího holandského rejdaře, jemuž dala čtyři dcery. Když ovdověla, našla ve své rodné zemi vzdělanou učitelku a té svěřila své čtyři dívenky, především proto, že si přála, aby dostaly co nejlepší základy ve francouzštině. Jak už to bývá, sousedkám to neušlo a brzy u ní zaklepaly na dveře s prosbou, zda by „slečna na francouzštinu“ nemohla docházet učit i jejich dcery. Nových žaček rychle přibývalo, takže čtveřice dcerušek paní van Slyperové začala svou učitelku vídat čím dál tím řidčeji.

Nějaký čas to paní van Slyperová snášela bez námitek, ale potom si jednoho dne milé sousedky k sobě sezvala a zdvořile a s úsměvy, nicméně velmi rozhodně prohlásila, že napříště již nedovolí, aby slečna učitelka se věnovala dívkám ze sousedství na úkor jejích vlastních dcer.

„Ale milá paní van Slyperová,“ ozvala se na to sladkým hlasem jedna ze sousedek, matka dokonce pěti dcer, „ta věc by se jistě dala vyřešit k naší vzájemné spokojenosti!“

„Nedovedu si představit jakým způsobem,“ pokrčila paní van Slyperová rameny.

„A což kdyby slečna nedocházela vyučovat za našimi dívkami, ale kdybychom je posílaly všechny k vám,“ navrhla ta podnikavá sousedka a ostatní přítomné paní se k ní hned živě přidaly.

„Co vás nemá, copak mám v domě dost místa pro třicet děvčat? To

už abych si zařídila penzionát!“ bránila se paní van Slyperová.

„Ale výborně! Penzionát, drahá paní van Slyperová! To jste udeřila hřebík na hlavičku! Povedete penzionát, jistě, vždyť k tomu máte schopnosti!“ zaradovala se sousedka.

„Ale říkám přece, že můj dům na něco takového nestačí…“

„Najmete si takový, aby vám stačil!“

„To se snadno řekne, ovšem…“

„Ovšem…? Ovšem za úvahu to stojí, že! Já dobře vím, nač myslíte, paní van Slyperová!“ hovořila čím dál nadšeněji sousedka. „Ale pokud jde o finanční stránku, nemusíte se ničeho obávat! Budu se s vámi podílet na všech nákladech! Do tří neděl vám najdu vhodný dům a sama se postarám, aby byl vybaven… jako penzionát!“

„Takový vážný krok si musím nejdřív řádně promyslit,“ namítla paní van Slyperová, které se sice myšlenka dívčího penzionátu zalíbila, ale přece jen ji poněkud vyváděla z míry.

„Jaképak promýšlení! Drahá přítelkyně – každá velká věc se musí uskutečnit bez okolků a naráz! Jenom ne nic na příliš dlouhé lokty! Jste rozená ředitelka ústavu! Nemám pravdu, mé drahé?“

Všechny přítomné dámy se bouřlivě připojily s tím, že též ony všemožně pomohou při zrodu nového penzionátu – a tak se paní van Slyperová stala skoro přes noc a vlastně jen částečně z vlastní vůle majitelkou jednoho z nejvyhlášenějších výchovných dívčích ústavů v Amsterdamu.

V době, kdy ji Justin navštívil, jej vedla již druhým rokem a návštěva mladého muže jí přišla právě vhod. Učitelka francouzštiny, jež vyučovala asi třicet mladých dívek, už nechtěla příliš dlouho pokračovat ve své práci – kromě jiného i proto, že cítila, že na vyšší stupeň výuky svými vědomostmi nestačí, což paní van Slyperové otevřeně přiznala. Když se majitelka penzionátu asi po půlhodinovém rozhovoru dozvěděla skoro všechno o pohnutých osudech mladého učitele a jeho snoubenky a když se přesvědčila, že Justin je velmi jemný, skromně vystupující, zdvořilý a vzdělaný muž, který se celá léta věnoval výchově dětí, měla jen jedinou myšlenku, jediné přání: získat ho jako učitele francouzštiny pro svůj penzionát. Zdálo se jí, že jí ho posílá sama Prozřetelnost a její radost dosáhla vrcholu, když zjistila, že Mína, o jejíž umístění v penzionátě Justin současně požádal, by sama mohla vyučovat mladé dívky zeměpisu, dějepisu, botanice, angličtině a italštině. Což mu také hned navrhla.

Jenže v tom směru narazila na nepochopení. Justin Corby nejenže nesouhlasil, ale dokonce se chystal, zřejmě zklamán, odejít.

„Počkejte přece," snažila se ho zadržet paní van Slyperová. „Ještě slovíčko… Proč vlastně sháníte pro slečnu Mínu penzionát?"

„Vždyť jsem vám to přece řekl, madam. Chci, aby vyčkala buď návratu svého otce, anebo své plnoletosti, protože potom bychom se mohli vzít."

„A ona, říkáte, vůbec nemá rodinu?"

„Jen adoptivní, tedy moji – mou matku, mou sestru a mne."

„A když se chcete ubytovat v Amsterdamu, co vám najednou brání, abyste mi to děvče svěřil, dokud nedosáhne plnoletosti?"

„Slíbil jsem, že si dokončí vzdělání," řekl Justin. „Zná už teď hodně, to jistě, ale chtěl bych, aby měla vzdělání co nejúplnější. A vy jste se sama zmínila, že vaše dosavadní učitelka na něco takového nestačí."

„A svěřil byste mi ji, kdybych vám našla někoho, kdo by vzdělání slečny Míny mohl dovršit podle vašich představ?“

„To velmi rád.“

„Myslím, že už jsem na toho pravého přišla. Ovšem závisí všechno na vás.“

„Co tím míníte?“

„Roční poplatek za pobyt v penzionátě je tisíc franků. Je to pro vás hodně?“ vyhnula se přímé odpovědi otázkou.

„Ne, madam.“

„Kolik dostává v Paříži učitel, dává-li tři lekce týdně?“

„Od tisíce do dvanácti set franků.“

„Výborně, pane, poslyšte tedy, co vám navrhuji: budete v mém penzionátě vyučovat francouzštinu, a to šest hodin týdně. Dostanete za to dvanáct set franků ročně a přitom budete moci sám vést vyučování slečny Míny. Co tomu říkáte?“

„To mi připadá nádherné jako sen!“ zvolal Justin. „A co bych měl udělat, aby se změnil ve skutečnost?“

„Prostě přijmout to, co jsem vám navrhla.“

„Přijímám ze srdce a s hlubokou vděčností.“

„Promluvme si teď o slečně Míně,“ pokračovala paní van Slyperová. „Myslíte, že by souhlasila s tím, aby si rozdělila s naší učitelkou základní výuku děvčátek?“

„To vám mohu zaručit.“

„Nabízím vám pro ni šest set franků služného a zaopatření i stravu v mém ústavu zdarma.“

„Madam, vaše laskavost mě dojímá, ale mám jednu podmínku.“

„Mluvte!“ vybídla ho okamžitě.

„A to, že místo šesti hodin týdně budu vyučovat každý den aspoň dvě hodiny,“ řekl Justin.

„Dvě vyučovací hodiny denně?“ řekla paní van Slyperová, celá zmatená. „To nemohu přijmout, to by pro vás znamenalo příliš velkou námahu.“

„Vyučování se podobá v něčem práci v přírodě,“ pravil Justin. „Kouzelné květy se rodí z kapek potu. Musíte přijmout mou nabídku, madam; jinak se nedohodneme! Měl bych pocit, že všechno dostávám a sám nedávám nic.“

„Už vidím, že vám budu muset ustoupit,“ usmála se paní van Slyperová a podala mladému muži ruku.

Nazítří se Mína přestěhovala do penzionátu a den nato již oba snoubenci začali vyučovat.

Od této chvíle jako by prožívali každým dnem ten nejkrásnější sen.

Po tak dlouhém odloučení se moci vidět den co den, ba téměř hodinu co hodinu! Rozcházet se každý k sobě domů se vzpomínkou na právě strávenou společnou chvíli a se sladkou představou příštího setkání! Být si zcela jist vzájemnou láskou, vyznávat si ji znovu a znovu, nespočetněkrát opakovat slova vyznání, žít myšlenkou na lásku celý den a snít o ní v noci – jedním slovem milovat se, milovat se upřímně, milovat se stejnou vzájemnou láskou, a cítit, že obě srdce bijí společně jako nástěnné hodiny natahované klíčkem lásky a odbíjející stejnou hodinu radosti a štěstí!

Tak to pociťovali oba mladí milenci, a jestliže jim všední dny v týdnu uplývaly sladce jako zrnka jasných perel na náhrdelníku, štědrá neděle uvíjela kolem jejich čela věnce z těch nejvzácnějších květin. Cítili se jako v pohádce. Neboť ten den směli trávit v rozkošné vísce Huizenu nedaleko Amsterdamu, v půvabném domku paní van Slyperové, jaké se najdou jenom v Holandsku. Z oken se nabízel očím úchvatný pohled na rozlehlou rovinu jen tu a tam mírně zvlněnou jako Zuiderské jezero při severním vánku. Kymácející se koruny dubů připomínaly z dálky plovoucí ostrovy ve smaragdovém moři. Na jihozápadě vystupoval z lehkého závoje mlh jako kytice ve váze tisíci barvami zářící Amsterdam. Na východě veselé, malé vísky schovávaly svá čela do stínu stromových porostů a koupaly své nohy v paprscích slunce. Na severu kvetoucí pahorky se pozvolna svažovaly k Zuiderskému jezeru, kde bezpočet nejrůznějších lodí i lodiček nejpestřejších barev křižoval po jeho tiché a jakoby vyleštěné hladině, až se zdálo, že rovina vpravo je moře a moře vlevo že je rovinatá pláň pevniny.

Byla to pravá holandská krajina, plná smírného půvabu, plná vnitřní lahody, a marně by tu ucho či oko hledalo rušivou barvu nebo disharmonický tón. Hranice horizontu toho kousku země uzavírala před našimi dvěma zamilovanými všechen ostatní svět.

Jistě, na tom šťastném obrázku chyběla Justinova matka a sestra, a Mína jako dřív byla odložený sirotek. Ale ti dva dostávali dopisy od paní Corbyové, od sestry Celesty a také od Salvatora. Matčiny a sestřiny dopisy přinášely šťastná poselství o tom, že matka tráví své

dny v klidu a sestra se těší dobrému zdraví, a Salvatorova psaní byla plná povzbuzení a příslibů. A tak ony neděle ve venkovském domečku paní van Slyperové byly sladkými svátečními dny, které snoubenci vychutnávali s radostnou rozkoší ptáčat zkoušejících poprvé svá křídla. V přilehlém hospodářském dvoře pěstovali kravky, kozy i ovce a Justin a Mína je často vyháněli na pastvu a hráli si přitom na pastýře a pastýřku s prostomyslností i půvabem pastýřů Vergiliových či Theokritových.

Byla to slastná idyla, která trvala celé léto, ale ani když přišla zima, nepřestávali zajíždět do venkovského sídla paní van Slyperové a u krbu v příjemně vytopené místnosti si vzpomínali na horoucí, jasné letní dny, které jim připomínaly spousty květin v zimní zahradě, kam je paní domu ráda zvávala na trochu hovoru.

Když takhle jedné lednové neděle seděli a povídali si, objevil se podomek se zprávou, že za panem Justinem přišli dva pánové až z Paříže, kteří si s ním naléhavě přejí mluvit.

Justin a Mína si vyměnili poplašený pohled a oba se bezděčně zachvěli. A mladý učitel pohladil dívku lehce po vlasech a následoval sluhu do jídelny, přemítaje v duchu horečně, co asi ta nenadálá návštěva z hlavního města přináší.

41.

Sentimentální symfonie

Očekávali ho dva muži vysoké postavy, jeden v dlouhém plášti, druhý zahalený od hlavy až k patě v peleríně. Když tento druhý návštěvník uviděl Justina vcházet, vyšel mu v ústrety, hluboce se mu uklonil na pozdrav a odhrnul z hlavy kapuci, až dosud zakrývající jeho ušlechtile formovanou hlavu. Tvář prozrazovala sice únavu, ale podržovala si přesto rysy hrdosti, šlechetnosti i energie. Muž v dlouhém plášti se rovněž zdvořile uklonil, avšak zůstal přitom stát na místě.

Justin ukázal rukou na židle a vyzval návštěvníky, aby se posadili.

„Nevím, jestli vám sluha vyřídil, že nás posílá pan Salvator,“ řekl muž v peleríně.

„Ach, pan Salvator!“ zvolal Justin Corby překvapeně. „Jak se mu vede? Už o sobě nedal vědět víc než měsíc!“

„Měl poslední dobou starostí až nad hlavu,“ odpověděl návštěvník. „Bezpochyby vám je známo, že dík jeho vytrvalému úsilí se podařilo zachránit život mému dobrému příteli Sarrantimu.“

„Dozvěděli jsme se to docela nedávno,“ přisvědčil mladý učitel. „Nejraději bych se byl rozjel do Paříže, abych panu Sarrantimu poblahopřál.“

„To by byla zbytečná cesta, tam byste ho nenašel.“

„Vypověděli ho?“ znepokojil se Justin.

„Dosud ne, ale možná že se o to pokusí… Zatím je v Holandsku.“

„Půjdu za ním!“ vykřikl nedočkavě Justin.

„To nebudete muset daleko,“ podotkl návštěvník, pootočil se a ukázal prstem na svého průvodce. „Tu je!“

„Pan Sarranti!“

Mladý učitel se s výkřikem vrhl k muži v dlouhém plášti a oba se vzápětí bratrsky objali.

„Ale *mne* nepoznáváte, i když jsem vám řekl, že mě za vámi posílá Salvator?“ ozval se opět muž v peleríně.

„Bohužel ne, pane,“ přiznal váhavě Justin.

„Jen se na mne dobře podívejte a připomeňte si onu pamětihodnou noc, kdy jste našel svou snoubenku a kdy já jsem poprvé objal…“

„Ale ovšem,“ udeřil se do čela mladý učitel. „Setkali jsme se tehdy v noci, kdy jsem odvážel z Viry svou Mínu! Vy a Salvator jste ji pro mne zachránili! Jste generál Lebastard de Prémont!“

Vrhl se generálovi do náručí a ten ho přitiskl na svou hruď a zjevně dojat zašeptal:

„Justine! Příteli, drahý příteli… Můj…“

Přistihl se, že málem řekl *můj synu,* a nedopověděl.

Mladý učitel netušil, proč se generál náhle odmlčel, ale cítil, že se ho zmocňuje jakési zvláštní dojetí. Všiml si, že oči pana de Prémont zvlhly slzami. Ale to už ho generál opět oslovil:

„Poslyšte, Justine, nevyprávěl vám někdy Salvator něco o otci vaší snoubenky?“

„Ne, to ne…“

V mladíkově hlase se mísil údiv s lehkým znepokojením. „Nezmínil se vám aspoň o tom, že její otec je naživu?“

„Spíš mi jen naznačil, že se v to dá doufat. Vy ho snad znáte, generále?“

„Ano, znám…“ zamumlal generál de Prémont. „Ale co vy jste si pomyslel o otci, který tak opustil své dítě?“

„Že to je člověk… velmi nešťastný,“ odpověděl prostě Justin.

„Ano, velmi, velmi nešťastný,“ ozval se Sarranti a lehce přikývl.

„Takže jste ho nikdy neodsuzoval?“ řekl generál.

„Neznám nikoho, kdo by si víc zasloužil politování,“ řekl polohlasem Gaetano Sarranti.

Mladý učitel se zadíval na Korsičana stejně zpytavě jako před okamžikem na generála de Prémont. Jakýsi vnitřní hlas mu našeptával, že jeden z těchto dvou je možná otcem Míny. Ale který? Pohledem bloudil z jednoho na druhého a snažil se pochopit, v čí hrudi asi bije otcovské srdce.

„Mínin otec se vrátil a každou chvíli může stanout tváří v tvář své dceři,“ pokračoval generál.

Mladý muž se zachvěl. Zdálo se mu, jako by ta slova v sobě měla cosi výhružného. Generál si toho všiml a pochopil, že Justina se zmocnily obavy; ale ani zdaleka je nerozptýlil, ba naopak, jen je ještě rozhojnil, když hlasem, který se pokoušel znít zcela klidně, připojil:

„Až si k vám Mínin otec přijde pro dceru… jistě mu ji vrátíte čistou… bez výčitek… bez pláče…?“

„Bez výčitek, to jistě, ale bez pláče? Ne, to ne…“

Justinův hlas zněl velmi dojatě.

„Milujete ji hodně?“ řekl generál.

„Hluboce!“ odpověděl Justin.

„Jako vlastní sestru?“

„Víc než sestru,“ odpověděl mladý muž a lehce se zarděl.

„Jestli ji tak milujete… milujete ji láskou, za niž se její otec nemusí stydět?“

„Na to mohu přísahat!“ zvolal mladík, zvedaje ruku i oči k nebi.

„Mína tedy bude hodna stát se manželkou muže, kterého jí otec přisoudí,“ řekl generál.

Justin se celý zachvěl, ale neodpověděl; sklopil hlavu. V tom okamžiku mu proběhlo myslí všechno, co prožil od chvíle, kdy nalezl

děvčátko spící na poli mezi obilím, až po okamžik, kdy si s Mínou, naplněn láskou, radostí a štěstím, povídal a kdy se objevil sluha oznamující, že za ním přišli dva páni z Paříže. Jako by se před ním odvíjel celý jeho dosavadní život, zrnko po zrnku, list po listu, kapka za kapkou, minuta za minutou. Znovu vdechoval vůni všech těch prožitých chvil, znova slyšel všechny písně, které zpíval, a potom, když dospěl až na sám kouzelný vrchol svých nadějí, znovu se naráz zřítil do temnot beznaděje.

Pozdvihl hlavu a všecek sinalý a s třesoucími se rty upřel na oba návštěvníky oči, z nichž mluvila černá hrůza.

Sarranti vrhl na generála úpěnlivý pohled, jímž jako by říkal: „Ta zkouška je příliš těžká, už toho mládence nemučme!“ I generál se cítil zasažen bolestí, již mládenec zřejmě prožíval, ale zdálo se mu, že přes všechny prosebné pohledy pana Sarrantiho bude správné podrobit ho ještě poslední zkoušce.

„Vychoval jste slečnu Mínu, jako by to byla vaše vlastní sestra. Její otec vám nyní mými ústy vzdává dík a žehná vám jako vlastnímu synu. Ale předpokládejte, že řízením osudu se slavnostně zavázal dát ruku své dcery někomu jinému… Řekněte mi, jak byste se v takovém případě zachoval? Odpovězte mi, jak byste odpovídal Míninu otci, jehož tu zastupuji!“

„Gene-generále,“ zakoktal Justin cítě, jak se mu stahuje hrdlo, „od chvíle, kdy mi zemřel otec, jsem si uvykl v životě trpět. Trpěl bych, strašně bych trpěl…“

„A nevzbouřil byste se proti takové ukrutnosti otce?“

„Pane,“ povzdechl mladý učitel, „na světě už je to tak, že nad lidmi je bůh, a nad milenci otcové. Co by mi zbývalo, než říci Míně: Bůh vás svěřil do mé péče, když váš otec se o vás nemohl starat; když se teď vrátil, vraťte se k němu i vy!“

„Synu! Můj synu!“ zvolal generál de Prémont a rozevřel svou náruč.

Justin na okamžik strnul, pak se mu vydral z hrudi pronikavý výkřik, a nevěda ani jak, ocitl se v generálově náručí.

„Můj… můj… můj… otče,“ zasténal, a vzápětí se vytrhl z objetí starého vojáka, skočil ke dveřím a na plné kolo vykřikl: „Míno! Míno!“

Lebastard de Prémont ještě stačil zachytit ruku již již sahající po klice. Potom mu přikryl dlaní ústa.

„Tiše! Co když ji ta zpráva rozruší?! Nebojíte se toho?“ řekl.

„Štěstí nikomu neublíží!“ zvolal Justin, jehož obličej radostí doslova zářil. „Podívejte se na mne! Vždyť bych si musel vyčítat, kdybych ji připravil byť jen o jedinou minutu štěstí! Běžím pro ni!“

„Tak tedy… běžte… běžte!“ Generálův hlas se dojetím zachvíval. „Ale neříkejte jí, kdo jsem… Chci jí to povědět sám… až na to bude připravena, až to budu pokládat za vhodné. Že to tak bude lepší, Sarranti?“

„Myslím, že máte pravdu,“ zahučel Korsičan.

Trvalo opravdu jen malou chvíli, než Mína stanula tváří v tvář oběma návštěvníkům.

„Má drahá přítelkyně,“ zastavil se s ní Justin na prahu jídelny, „představuji tě svým dvěma dobrým přátelům, kteří zakrátko budou i tvými přáteli.“

Když pan Lebastard de Prémont spatřil vstupovat krásnou bytost, jež byla jeho vlastní dcerou, cítil, že se mu srdce rozbušilo tak prudce, jako by měl v nejbližším okamžiku omdlít. Opřel se o jídelní příborník a dlouhým pohledem utkvěl na dívce.

„Ano, Míno,“ pokračoval zatím Justin, „tito dva pánové jsou mí přátelé a přinášejí ti dobrou zprávu, novinku, jakou bys sotva očekávala. Vlastně tu nejlepší zprávu, kterou bys mohla dostat.“

„Chtějí se mnou mluvit o tatínkovi?“ zvolala okamžitě Mína a generál cítil, jak mu po tvářích stékají dvě slzy.

„Ano, má milá,“ přikývl Justin. „Přinášejí ti zprávu o otci…“

„Vy jste ho znali?“ pravila dívka rychle a upřela pohled na oba muže, aby jí neunikla ani jediná slabika jejich odpovědi.

Generál i Sarranti na souhlas mlčky sklonili hlavy. Byli v tom okamžiku příliš dojati, než aby mohli cokoliv říci, ale i jejich němá odpověď okamžitě vyvolala v Mínině srdci prudké vzrušení. Vykřikla hlasem naplněným náhlou úzkostí:

„Ale můj otec je přece naživu… že ještě žije?“

Oba přátelé sotva stačili znovu přikývnout; Mína je okamžitě zahrnula dalšími netrpělivými otázkami:

„Ale tak mi o něm něco povězte! Kde je? Proč se ke mně nehlásí? Má mě rád?“

Pan de Prémont si přejel rukou přes obličej, ukázal dívce na židli, vyzývaje ji, aby se posadila, a sám si sedl na židli proti ní. Vzal ji za ruce a podržel je ve svých.

„Váš otec je naživu a miluje vás," pravil měkce. „Byl bych vám řekl víc již toho večera, kdy jste prchala z Viry-sur-Orge, jen kdybych byl tehdy o vás víc věděl."

„Poznávám vás po hlase," řekla Mína celá se chvějíc, „vy jste mě tehdy ve Viry objal a dal jste mi polibek na čelo… a když jsem přelézala zeď, tak jste mi pomohl a řekl jste… *Žehná váni otec, který patnáct let neviděl svou dceru. Buďte šťastna!* Vaše přání se splnilo," dodala a podívala se výmluvně na Justina a potom i na oba příchozí. „Jsem šťastná, opravdu moc šťastná, a teď ještě o to šťastnější, že se dozvím něco o otci. Vyprávějte mi o něm! Kde je?"

„Je… nedaleko vás," odpověděl pan de Prémont a na jeho lících se zaperlily dvě velké kapky potu.

„Ale proč nepřišel s vámi?"

Generál neodpověděl.

„Bezpochyby se bojí, že by vás jeho nenadálý příchod příliš rozrušil, slečno," vložil se do hovoru Sarranti, ale Mína se po něm ani nepodívala a nespouštěla oči z generála. Každý rys jeho obličeje prozrazoval, že je na nejvyšší míru rozechvěn.

„Myslíte si, že štěstí vidět zas otce je pro mne větší trýzeň, než zůstávat dál bez něho?"

V tu chvíli již generál Lebastard de Prémont nebyl s to dál přemáhat hlas svého srdce.

„Dcero! Má drahá dcero!" zvolal a rozpřáhl obě paže.

„Tatínku!" vykřikla Mína a vrhla se mu do náručí a generál ji objal kolem pasu, přivinul ji k sobě a pokryl ji polibky i slzami.

Justin se pootočil k Sarrantimu, pokynul mu lehce rukou, pak pootevřel dveře a potom on i Korsičan, kráčejíce po špičkách, aby ani nejmenším hlukem nerušili dojímavou scénu shledání, opustili místnost a ponechali otce a dceru o samotě.

Generál zatím Míně tiše vypravoval, že po smrti její matky, jež zemřela v hodině, kdy ji přivedla na svět, mu nezbývalo než svěřit ji jako robátko do péče důvěryhodné ženy, neboť neúprosná povinnost vojáka ho volala k císaři, kterého měl doprovázet na nešťastné výpravě do Ruska. Vypravoval jí o bitvách, jimiž prošel, o válečných akcích, o spiknutích, jimž bylo třeba čelit, o svých nadějích i o svém zoufalství, o všem, co prožil od jejího narození. Byla to velká hrdinská epopej a mladá dívka nad ní prolila moře slz – slz lásky, obdivu i pohnutí.

Jak idylické jí připadalo naproti tomu to, co mohla vypravovat ona! Rozprostřela před otcem svůj nevinný život, jako by rozprostírala oltářní roušku na svatostánku. Její životní běh zářil jasem líbezného nebe, byl průzračný jako voda v jezeře a neposkvrněný jako květ bílé rozvíjející se růže…

Paní van Slyperová, které Justin představil Sarrantiho, projevila přání, aby otce a dceru nechali spolu o samotě až do sklonku dne.

Však také o sobě dali vědět, až když je překvapil soumrak a bylo třeba požádat o světlo.

Zazvonili na zvonek a teprve potom paní van Slyperová, Justin Corby a Gaetano Sarranti vstoupili do jídelny, sledujíce sluhu, který přinášel lampu.

„To je můj tatínek, paní van Slyperová!“ zvolala radostně Mína, sotva spatřila majitelku penzionátu; generál jí vyšel vstříc, uctivě jí políbil ruku a vyjádřil vřelý dík za péči, kterou paní van Slyperová věnovala jeho dceři.

„Doufám, že u nás nyní zůstanete,“ odpověděla majitelka penzionátu upřímně míněným pozváním.

„Alespoň nějakou dobu,“ přisvědčil generál. „Škoda jen že tu se mnou nemůže zůstat i přítel Sarranti. Chtěl mi pomoci při hledání mé drahé dcery, ovšem teď se už musí vrátit do Paříže. Za synem, kterého láska k otci uvrhla do vězení.“

Všichni přítomní se s pohnutím sklonili před nešťastným mužem, snášejícím statečně, beze slova, svůj těžký osud.

Sarranti také hned druhého dne odcestoval do Francie, zanechávaje svého šťastnějšího přítele péči jeho dcery i jejího snoubence.

Dny, které nyní ti tři prožívali v Amsterdamu, byly věru dny požehnaného štěstí. Po tolika protivenstvích osudu, po tolika letech utrpení se mohli kochat blaženstvím asi tak, jako se jím kochá cestovatel, který se po celodenním úsilí vyšplhal v sužujícím slunečním vedru až na temeno vysoké hory a nyní zhluboka nabírá do plic vůni svěžího horského povětří. Ale jak je psáno, štěstí jedněch bývá neštěstím druhých – a paní van Slyperová se těžko smiřovala s myšlenkou, že milý učitel a stejně milá učitelka jejího penzionátu od ní odejdou, že brzy odcestují s generálem do Paříže. Pan de Prémont vytušil, proč se kormoutí, a aby rozptýlil její pocity žalosti, slíbil, že jí pošle po návratu do Francie dvě nejlepší učitelky z celé Paříže, které jen on a Justin společně najdou.

Jednoho jitra, když právě končili snídani, přinesli generálovi spěšný dopis, nad nímž smutně svraštil obočí. „Něco se stalo, otče?“ ulekli se oba mladí lidé.

„Čtěte!“ řekl pan de Prémont a podal jim list, který mu poslal Salvator.

Přečetli ho spolu nahlas. Zněl takto:

Generále, nechtěl bych, aby cokoli rušilo šťastné okamžiky, které prožíváte po boku své dcery, a proto spěchám, abych Vám sdělil, že její únosce Lorédan de Valgeneuse byl včera zabit v souboji panem de Marande, čemuž jsem byl osobně přítomen.

Blahopřeji Vám při této příležitosti, neboť teď už nebude nutné, abyste svůj vzácný život vystavoval nebezpečí kvůli zaslouženému potrestání darebáka tohoto zrna.

Posílám nejvřelejší pozdravy oběma snoubencům a Vás, generále, ujišťuji svým oddaným přátelstvím.

Konrád de Valgeneuse

„Ale proč ten smutek, tatínku?“ zeptala se Mína nechápavě.

„Proč vás ten dopis tak zarmoutil?“ přidal se i Justin.

„Protože toho ničemníka jsem měl ztrestat já!“ vybuchl pan de Prémont. „A lituji, že to za mne udělal někdo jiný!“

„Tatínku,“ řekla něžně Mína, „vy litujete? Vždyť vy želíte možnosti, že byste mě byl mohl ztratit! Že bych já mohla ztratit vás!“

„Ach, mé drahé dítě! Odpusť, ale tak jsem to nemyslil!“ vzpamatoval se pan de Prémont, objal svou Mínu a mraky na jeho čele se rozplynuly.

Snad i ten dopis rozhodl o tom, že si umínili neodkládat už dlouho svůj odjezd. Stanovili jej hned na nejbližší sobotu a Mína toho rána zulíbala a poobjímala všechny své přátele z penzionátu, nejdřív paní van Slyperovou, pak všechny schovanky penzionátu i všechny své přítelkyně, a když konečně opírajíc se o rámě otce a po boku svého snoubence vyšla ven ke stanici dostavníku, snad stokrát se otočila a zamávala šátkem na rozloučenou. A pak se ještě jednou naklonila z okénka dostavníku, aby se slzami v očích dala sbohem tomuto pohostinnému místečku, aby si navždy vtiskla do paměti jeho podobu; a připadalo jí v tu chvíli, jako by se loučila se svou vlastí.

Vždyť opouštěla místo, kde vlastně poznala svého otce…

42.

Nebohá slečna Zuzana

Vraťme se nyní k Lorédanovi de Valgeneuse, kterého jsme opustili smrtelně zraněného na trávníku Boulogneského lesa; několik minut poté, co odjeli pan de Marande, Salvator i oba generálové, vydechl naposled.

Je to hrozná věc, když přítel, kterého jste přivezli přednedávnem plného života a vesele vtipkujícího, dodýchává ve vašem náručí s křečovitě staženými ústy, tuhnoucími údy a s očima obrácenýma v sloup. Nechceme však zveličovat bolest, kterou pociťovali ani ne tak přátelé jako spíš kumpáni Lorédana de Valgeneuse, když se přesvědčili, že Salvatorova prognóza byla správná. Pociťovali ovšem zármutek nad smrtí svého bracha, ale ještě víc je trápila starost, co teď s jeho tělesnými pozůstatky. Vrátit se s nimi do Paříže nebylo nic snadného. Zákony o soubojích byly v té době dosti přísné a stíhaly svědky ještě ostřeji než duelanta, který přežil, protože na toho se pohlíželo, jako by jednal v sebeobraně. Kromě toho si uvědomovali, že až stráže u městské brány uvidí mrtvé tělo, začnou s nesnesitelným vyptáváním a všelijakými protivnými formalitami. A konečně, řekněme i to otevřeně, souboj se poněkud protáhl a de Valgeneusovi sekundanti už cítili, že jim kručí v žaludku. Toto zcela věcné konstatování jsme byli nuceni učinit, poněvadž svědčí výmluvněji než co jiného o míře jejich zármutku.

Všichni tři přijeli na místo souboje společně v Lorédanově voze – teď se rozhodli, že v kočáře s mrtvým tělem pojedou oba Lorédanovi sluhové a Camille s druhým svědkem že je budou doprovázet pěšky.

Zavolali na sloužící, aby předjeli.

Oba lokajové zaslechli dva výstřely z pistole, viděli také, že odjíždějí pan de Marande a jeho přátelé, ale to jim neřeklo nic o strašné tragédii jejich pána. Ale buďme opět klidní, pokud jde o jejich zděšení při pohledu na pánovu mrtvolu. Lorédan de Valgeneuse byl člověk bezohledný, vrtošivý, surový a jeho čeleď ho neměla v nijaké velké lásce. Sloužili mu spolehlivě, protože byl tvrdý a protože přesně platil – ale to bylo všechno.

Jaký tedy div, že oba sloužící ze sebe vyrazili jen pár výkřiků, a to spíš výkřiků údivu než účasti, což považovali za dostatečný projev soucitu s mrtvým, a potom s téměř samozřejmým klidem pomohli sekundantům uložit nebožtíka do vozu. Camille de Rozan jim pak poručil, aby jeli krokem. Napadlo ho přitom, že si bude muset cestou opatřit kabriolet, aby co nejdřív připravil Zuzanu na ránu, která ji stihla.

U městské brány Maillot potkali fiakr, který se vracel z Neuilly. Zastavili ho a dali se odvézt k bráně Étoile. Tam se rozdělili. Camille uložil svému společníkovi, aby zajel k jeho ženě a vylíčil jí, co se stalo, a upozornil ji, že on, Camille, se vrátí domů později. Sám se potom rychle vydal do ulice du Bac.

Bylo něco kolem půl jedenácté.

De Valgeneusův dům měl docela obvyklou tvářnost. Vrátný špásoval na dvoře s pradlenou, Natalie, znovu přijatá do služeb jako komorná, koketovala v předsíni s mladičkým lokajem, který u Lorédana nastoupil teprve před několika dny.

Když Camille otevřel dveře, Natalie se právě prohýbala smíchy nad vtípky nového komorníka. Camille na ni kývl, a když k němu přiběhla, řekl stručně:

„Chci mluvit s paní!“

„Paní ještě spinká, pane de Rozan,“ odvětila prostořece komorná. „Vy jí ale určitě chcete něco náramně důležitého?“ A doprovodila svou drzou otázku ještě drzejším úsměvem.

„Velice důležitého!“ potvrdil vážně Camille de Rozan.

„Když to je tak a když si to pán přeje, skočím milostpaní vzbudit.“

„A to hodně rychle! Plav, plav! Čekám v salóně.“

Natalie vyběhla chodbou do Zuzaniny ložnice a Camille de Rozan zatím v salónu netrpělivě přecházel sem a tam.

Zuzana de Valgeneuse ležela na lůžku, své bohaté černé vlasy měla rozpuštěné, noční košili u krku rozhalenou a ruce obnažené až po lokty. V záplavě kadeří se mramorově rýsoval její matně bledý obličej.

Dýchala zprudka, byla v zajetí jakéhosi sladkého snu a lehce sténala:

„Camille… drahý Camille…,“ dralo se jí co chvíli ze rtů. Natalie se sklonila k paninu uchu a zašeptala:

„Slečno Zuzano… Slečno Zuzano, pan Camille na vás čeká…“

Spící žena pomalu otevřela víčka, zamrkala a pootočila hlavu:

„Co je…? Kde je Camille?“

„V salónu, paní,“ řekla přitlumeně Natalie.

„A proč nejde dál, ať za mnou přijde – anebo raději ne! Bratr se už vrátil?“

„Zatím ne.“

„Ať na mne Camille počká v mém budoáru…“

„Ano, paní, vyřídím.“

„Počkej ještě,“ zadržela komornou slečna de Valgeneuse.

Natáhla ruku, vzala z nočního stolku příruční zrcátko, zadívala se do něho a zeptala se neodtrhujíc zrak od jeho hladkého lesklého oválu.

„Jak vypadám dnes, Natalie?“

„Jste krásná jako včera, jako předevčírem, jako vždycky.“

„Mluv se mnou upřímně, Natalie! Nezdá se ti, že jsem trošku unavená?“

„Trošičku bledá jste, skutečně – ale lilie jsou také bledé, a jak se lidem líbí!“

„Vlastně ano…,“ řekla mladá žena a slastně se protáhla. „Když tedy říkáš, že nejsem dnes ráno příliš škaredá, jdi za ním a uveď ho do budoáru.“

Natalie udělala pukrle a odešla.

Zuzana ještě celá malátná se pomalu zvedla z lůžka, natáhla si růžové hedvábné punčošky, vklouzla do zlatě vyšívaných pantoflíčků z modrého atlasu, přehodila přes sebe kašmírový domácí župan, přepásala se, stočila si své dlouhé vlasy do uzlu až na temeno hlavy a pak se zastavila před velikým toaletním zrcadlem. Chvíli se na sebe dívala, aby se ujistila, že postavu má stejně půvabnou jako obličej, a potom zamířila do budoáru.

Natalie tam jako zkušená komorná ztlumila světlo; zatáhla trojité záclony z průhledné tkaniny, z mušelínu a z růžového taftu. Camille de Rozan seděl v rohu místnosti v polosvětle.

„Camille!“ zvolala slečna de Valgeneuse, sotva přestoupila práh.

„Ano, Zuzano!“ ozval se z přítmí Camille, povstal a vyšel jí v ústrety.

Vzal ji do náruče, ona mu ovinula ruce kolem krku. „Ani mě nepolíbíš?“

„Ach, promiň, má drahá,“ odpověděl kreol dotýkaje se svými rty jejích chvějících se víček. „Bohužel ti musím říci něco velmi smutného.“

„Tvá žena se o nás všechno dozvěděla!“ vykřikla okamžitě mladá žena.

„Ne, naopak, myslím, že nemá ani stín podezření.“

„Tedy… ty mě už nemiluješ!?“

Tentokrát byl jedinou Camillovou odpovědí polibek na ústa. Slečna de Valgeneuse se zachvěla. „Chceš mi snad říci, že se musíš vrátit do Ameriky?“

„Ne, Zuzano, to ne… ale je to velmi špatná zpráva, kterou ode mne uslyšíš…“

„Už to mám! Jsi na mizině!“ vykřikla dívka. „Ale na tom nic nesejde, miláčku. Já jsem dost bohatá – copak nemám dost pro dva, i pro tři, i pro čtyři?“

„Ani o to nejde, Zuzano,“ odpověděl zase tak vážně Camille.

V okamžiku ticha, jež následovalo, vzala Zuzana svého milence za ruku a odvedla si ho k oknu. Poodhrnula záclonu, světlo zalilo místnost a ona spatřila v Camillových očích výraz hlubokého znepokojení.

„Tobě se přihodilo nějaké neštěstí?“ zadívala se mu zpytavě do tváře.

„*Mně* osobně – ne!“ řekl Camille.

„Tak tedy – mně?“

Kreol chvíli váhal, nežli přisvědčil.

„Ano.“

„Tak mluv, Camille, nemusíš mít strach. Když vím, že mám tvou lásku, nedotkne se mne žádné neštěstí!“

„Ani smrt přítele?“

„Co jsou to přátelé!“ řekla Zuzana a pokrčila rameny. „Myslil jsem, že Lorédan ti byl nejenom bratrem, ale i nejlepším přítelem…“

„Lorédan! O něm chceš se mnou mluvit? Ale já o něm vím všechno! Vím, že napadl pana de Marande ve sněmovně; vím, že se s ním bude dnes bít; a předem lituji toho bankéře!“

„Jenže nevíš, že se už bili, Zuzano! A že Lorédan…“

Camille se zarazil, neodvažuje se dokončit větu.

„…je zraněn?“ vykřikla Zuzana.

Camille neodpověděl.

„Nebo… snad nechceš říci… mrtev?!“

„Bohužel, Zuzano,“ zašeptal Camille de Rozan a svěsil hlavu.

Zuzana vyrazila strašlivý výkřik, v němž bylo snad víc zuřivosti nežli bolesti, a zhroutila se na pohovku.

Camille zazvonil na komornou a pokoušel se přivést Zuzanu k vědomí, ale trvalo hodnou chvíli, než se mu to podařilo. Když se probrala, sklesla mu do náručí a usedavě se rozeštkala. Konejšil ji, ale pak se ozvalo zaklepání a na prahu se objevila Zuzanina komorná. „Pane Camille,“ zavolala tlumeně a přivolala ho prstem ke dveřím. Vyměnila si tam s ním šeptem několik slov a Camille se pak vrátil k mladé ženě, kterou předtím ohleduplně položil na pohovku.

„Co ti chtěla, Camille?“ zašeptala.

„Ach, má drahá… přivezli… jeho tělo,“ pohladil ji po vlasech Camille.

„Chci ho vidět!“ vykřikla Zuzana a vyskočila.

„Řekl jsem, aby ho odnesli do jeho ložnice.“

Zasténala, ale z očí jí neskápla ani jediná slza. Camille ji chvíli hladil po vlasech. Pak se ozvalo zaklepání a vešla opět Natalie.

„Uložili jsme ho na lůžko,“ řekla přidušeným hlasem.

„Chci ho vidět…,“ opakovala Zuzana, „chci ho vidět…“

Camille přikývl, nabídl jí rámě, ona se o ně opřela, sama otevřela dveře vedoucí z budoáru do salónu a pojednou kupodivu pevným krokem vstoupila do Lorédanova kuřáckého pokojíku, vyzdobeného indickými rohožemi.

V téhle místnosti ještě ve dvě hodiny ráno popíjeli a pokuřovali tři mladí lidé. Ovzduší pokojíku bylo dosud nasáklé trojí pronikavou vůní tabáku, alkoholu a verbeny; všechno bylo tak, jak to opustili; nedopalky cigaret po koberci, sklenky s nedopitým likérem a šálky se zbytky čaje na stolku, dvě nebo tři láhve pohozené vedle židlí – všechno nasvědčovalo tomu, že mladíci se v ty poslední chvíle před soubojem oddávali bujnému veselí jako kdykoliv jindy.

Rudé kapky na koberci vedly od jedněch dveří ke druhým.

Rozechvěná Zuzana mlčky ukázala Camillovi na tu krvavou stopu, a stále potlačujíc vzlykot, položila svou hlavu na hruď milence. Přidala do kroku a obloukem se vyhnula skvrnám, jež zde zanechala krev jejího bratra.

Camille pocítil, že všechen ten nepořádek v kuřáckém pokojíku mu vhání do tváří červeň. Jako by mu jakýsi vyčítavý hlas říkal, že to byla prašpatná věc trávit noc před duelem při zábavě a sklenkách.

Zdálo se mu, že nebyl svědkem Lorédanovy smrti, nýbrž jejím spoluviníkem.

Vešli do ložnice, kde spočívalo na loži Lorédanovo mrtvé tělo.

Pokoj připomínal spíš salón fintivé slečinky než místo nočního odpočinku pro mladého muže. Stěny byly potaženy lyonským hedvábím s lehce namodralým podkladem a se vzorkem zlatem převázaných kytic v přirozených barvách a stejná látka zdobila i strop, závěsy na oknech a nebesa nad postelí. Všechen nábytek byl zhotoven z jemného růžového dřeva. Nevýrazný koberec barvy spadaného listí jej činil ještě nápadnějším. Zrcadlo, jež bylo svědkem tolika sladkých milostných výjevů, teď odráželo bledé neživé tělo.

Zuzana se vrhla na lůžko, pozvedla mrtvému hlavu a její oči se konečně zalily slzami…

„Bratře, drahý bratře,“ zaštkala usedavě a začala hladit nebožtíka po nehybné tváři.

Camille s rukama zkříženýma na prsou stál mlčky ve dveřích a nechával dívku, aby ulevila své bolesti. Cítil, že ho ten výjev prudce dojímá, ale spíš upřímný dívčin nářek než pohled na mramorově bledé tělo přítele, a byl tím pocitem překvapen. Nevěřil vlastně, že by něčeho podobného byl vůbec schopen.

Když se Zuzana po nějaké chvíli aspoň trochu uklidnila, dotkl se zlehka jejího ramene a zašeptal jí do ucha:

„Zuzano, jsem tu s vámi, má Zuzano…“

Dívka zhluboka povzdechla, ale nervy jí už vypovídaly službu: podlomily se pod ní nohy a Camille ji musel rychle zachytit a podepřít, aby se nezhroutila. Nebránila se, když ji odváděl ke dveřím a potom přes kuřácký salónek cestou, kterou přišli, až do budoáru. Na okamžik zůstal její pokoj ponořen do stejně hlubokého ticha jako ložnice s mrtvým, odkud právě přišli. První je přerušila Zuzana.

„Tak jsem teď na světě sama. Bez rodiny, bez rodičů, bez přátel…,“ vypravila ze sebe pochmurně znějícím hlasem.

„Zapomínáš, že jsem tu já,“ naklonil se k ní Camille a polibkem na rty učinil tečku za jejím posledním slovem.

„Ano, ty mi zůstáváš, jistě – protože mě miluješ. Aspoň mi to stále říkáš.“

„Jen říkám? Dej mi příležitost, a já ti to dokážu!“

„Myslíš to doopravdy?“ naráz skoro vykřikla dívka.

„Jako že jsem až dosud nikoho nemiloval tak jako tebe!“ zvolal kreol.

„A kdybych tě právě teď, když jsem tak nešťastná, požádala, abys mi to dokázal?“

„Pak bych to přijal… a byl bych rád, a byl bych vděčný, a byl bych z toho šťasten!“

„Dobře, poslouchej tedy!“ řekla Zuzana náhle tak tvrdě, že Camilla z toho až zamrazilo. „Chci ti říci jenom jedno: Když je teď bratr mrtev, nezáleží mi už na nikom. Na nikoho na světě nemusím brát ohled, na nikoho, jsem volná, mohu si dělat, co chci. A já chci od dnešního dne být jen tvá, patřit ti tělem i duší!“

„Zuzano!“

„Odnynějška budeme žít jen jeden pro druhého. Nechci bez tebe zůstat ani jedinou hodinu!“

„Ach, Zuzano! Zapomínáš, že…“

„Že jsi ženatý? Ne – ale co na tom záleží?“

Camille si otřel kapesníkem čelo, pojednou zvlhlé kapkami potu.

„Poslyš, Camille,“ pokračovala Zuzana de Valgeneuse, „odpověz mi, ale tak, jako bys ses měl vyznat před tváří boží. Miluješ mne – anebo ji?“

Mladý muž zaváhal.

„Camille, odpověz, celý můj život závisí na tom, co teď řekneš! Pro kterou z nás dvou chceš žít?“

„Ale Zuzano! Miláčku Zuzano!“ vykřikl kreol a prudce strhl dívku do náručí.

Ale Zuzana ho odstrčila.

„Polibek není odpověď!“ řekla mrazivým hlasem.

„Ano – protože tvoje otázka není otázkou, Zuzano!“

„Nerozumím ti.“

Kreol sepjal ruce:

„Ty o mně pochybuješ?! Miluji jen tebe, tebe jedinou, tebe na celém světě!“

„Ach, můj milý Camille,“ přitáhla si ho vášnivě na prsa, „odjeďme z Paříže! Pojeďme spolu do Havru, do Bordeaux, do Marseille, do

Brestu, nebo první lodí do Ameriky, nebo někam do Indie, hned teď, Camille! A když se ti někde nebude líbit, nebo tě to znudí, odjedeme jinam, kam nás vlny ponesou, kam nás vítr zavěje! Budeme hledat svůj ráj, a až ho najdeme, zůstaneme v něm společně navždy.“

„Ale, Zuzano… víš, co by tohle všechno… stálo peněz?“

„Proč si tím lámeš hlavu?“

„Má milá, většina toho, co mám, náleží mé ženě…“

„Necháš jí přece všechno! Prodám, co mi patří, třeba náš palác, jen za ten dostanu jistě dva milióny, to je sto tisíc livrů renty – s tím už si můžeme zařídit budoucnost!“

„A těmi penězi… si jsi jista?“

Zuzana se zachvěla. Strašlivá myšlenka jí proletěla myslí při těchto Camillových slovech.

„Camille!“ vykřikla. „Tys o něm taky slyšel?“

„O kom?“ zvedl kreol nechápavě obočí.

„O nikom, o ničem,“ překotně zamlouvala svou otázku Zuzana, zavrtěla hlavou a zamnula si rukou oči, jako by se chtěla probudit ze zlého snu.

„Zuzano, ty máš ruce jako led!“ zvolal mladý muž, dotýkaje se její paže.

„Ano, Camille, je mi zima.“

„Musíš se vrátit do ložnice. Jsi příliš vzrušena, zničí tě to!“

„Ach, Camille, Camille, oni nás od sebe odtrhnou…“

„Miláčku, nesmíš se poddávat své bolesti. Jsem u tebe, objímám tě, miluji tě!“

„Ne, ne, já vím, žes to také slyšel… že o tom víš… o té věci…“

„Ale o jaké věci?“

„Ach, Camille, o té závěti našeho strýce, o tom člověku, který mě může zničit tak, že budu chudší než novorozeně, které právě přišlo na svět, protože to má aspoň matku a otce… a já… já…“

„Počkej, Zuzano! Ty chceš říci, že tu byl ještě nějaký jiný dědic?“

„Ano, Camille, já jsem úplně zapomněla, co nám od něho hrozí! Vždyť on je pravým dědicem všeho. Můj ubohý bratr chtěl kvůli tomu spoustu věcí prodat, zpeněžit, měl tolik plánů, ale nestačil je uskutečnit, proč jenom si ta smrt tak pospíšila…!“

„A ty víš, kdo je… tím dědicem… jak se jmenuje…?“

„Pro nás je to Konrád de Valgeneuse, nebo byl, poněvadž jsme si myslili, že je mrtev… Ale pro ostatní to je… Salvator!“

„Salvator?! Ten ubožák veřejný posluha?“ vykřikl kreol. „Ale pak je všechno v pořádku, Zuzano: Na tohohle taškáře jsem v životě už taky narazil! Těžce se dotkl mé cti! I já si mám s Konrádem de Valgeneuse vyřizovat svůj účet! A zaplatí mi ho!“

„Co chceš udělat?“

V Zuzanině povzdechu zazněl současně strach i naděje.

A kreol bez zaváhání odpověděl s chladnou, pevnou rozhodností:

„Já ho zabiju!“

43.

Camillova hvězda bledne

Vzpomínáte si, drazí čtenáři, na krásnou mladičkou kreolku z Havany, která byla představena společnosti v salóně Lydie de Marande jako paní de Rozan onoho večera, kdy Carmélita zpívala s takovým úspěchem romanci z Othella? Uchvátila tehdy svým půvabem všechny hosty a v několika málo týdnech, když ji vlídná bankéřova choť uvedla do nejvyšších kruhů, se její krása a svěžesti kořily všechny salóny Paříže. A jaký ostatně div? Dolores de Rozan byla tmavá jako noc i růžová jako východ slunce, v jejích jiskrných očích se křižovaly blesky, její rty vzněcovaly touhu, a stačil jediný pohled, aby k sobě upoutala pozornost – ne jednoho muže, ale i všech žen kolem sebe. Podobala se oslnivé hvězdě, kolem níž krouží planety.

Nabízelo se jí bezpočet triumfů, a to právem, protože překypovala živostí, a vášnivostí až žhnula. Byla v ní i určitá dávka vyzývavosti, ale nic víc, a jestliže dovolovala někdy mužům, jak říkával Camille, aby zaťukali na její dveře, dovedla je vždycky odmítnout, dřív než překročili práh. Tajemství její ctnosti bylo v její lásce ke Camillovi, což ostatně je tajemství všech ctností zamilovaných žen: hluboká láska znamená věrné srdce. A paní de Rozan byla do svého muže zamilována až po uši, ba víc než to, ona ho prostě zbožňovala. Ovšem: Camille byl mladý, hezký člověk, sice poněkud vrtkavé povahy, spíš zábavný nežli oduševnělý, avšak i tento frivolní,

lehkovážný, bláznivě rozpustilý Camille se musel líbit všem ženám, a zvláště mladé ještě dívce, zároveň bezelstné i vášnivé, dychtící po lásce i netrpělivě ji očekávající.

Ale ačkoliv Dolores slavila v pařížské společnosti takové úspěchy, ačkoliv se této svůdné ženě kořilo tolik mužů, zastihovalo ji její okolí často v tak hlubokých chmurách, že se brzy začaly trousit pověsti o nějaké její duševní či jiné nemoci. Po salónech se šuškalo leccos: jedni upozorňovali na její bledé tváře a tmavé kruhy pod očima, jistá žárlivá stará dáma tvrdila, že dostala souchotiny, jakýsi odmrštěný milenec ujišťoval, že ji manžel bez ustání mlátí, druhý takový odmítnutý muž si vymyslel, že má spoustu tajných ctitelů, našel se i lékař, který všechno sváděl na příliš náročný manželský život, zkrátka každý spěchal se svou troškou do mlýna a – pravdu neměl nikdo…

Nahlédněme však do ložnice této spanilé mladé ženy večer čtyřiadvacet hodin poté, co se udál výjev popsaný v předešlé kapitole, a tajemství těžkomyslnosti paní de Rozan, jež tak znepokojovalo celou Paříž, se nám odhalí!

Je hodina po půlnoci, ale ona ještě neodpočívá v lůžku, nýbrž je schoulena v hluboké lenošce s růžovým sametovým potahem a věnuje se něčemu, co by se u krásné, mladé ženy v tento čas nejméně očekávalo. Na lakovaném čínském stolečku před ní leží jedna pistole s překrásnou ebenovou rukojetí a s hlavní vykládanou zlatem, zatímco druhou právě nabíjí s takovou zručností a přesností, že by to dělalo čest nejlepšímu zbrojíři. Prsty jí jen hrají, a přesto když je hotova, obě zbraně jednu po druhé ještě důkladně prohlíží, než je odloží a sáhne po dýce ležící na stolku vlevo. I tato zbraň je krásná práce. Má stříbrnou pochvu, protkávanou zlatem, do rukojeti jsou vsazeny drahé kameny a celá vyhlíží spíš jako mistrovské dílo zlatotepce, jako překrásný ženský šperk nežli jako smrtící nástroj. Nicméně kdyby někdo v tu chvíli zachytil pohled, jejž vrhla kreolka na třpytící se ostří dýky, bezpochyby by se ulekl – a stěží by byl s to říci, co mu nahání větší strach – zda třpytící se ocel, či kreolčiny oči.

Dolores de Rozan si prohlíží také dýku stejně důkladně jako předtím pistole, potom i ji odsune, složí ruce do klína a zůstane sedět nepohnutě v hlubokém zamyšlení. Náhle se ozvou kroky, zřejmě se blížící k její ložnici. Bleskurychle vytáhne zásuvku čínského stolku,

zasune tam pistole a dýku, zabouchne zásuvku, otočí klíčkem a schová jej pohotově do kapsy županu.

„To je on,“ řekne si sama pro sebe a vzápětí se otevřou dveře a objeví se Camille de Rozan.

„To jsem já… ale jak to, miláčku, že ještě neležíš? Vždyť je už pozdě, jedna hodina!“

„Já vím!“

„Tys byla někde venku?“

Camille de Rozan se sklonil v té chvíli ke kreolčinu čelu, lehce je políbil a pak si vysvlékl plášť a odhodil jej na pohovku. Začal se svlékat.

„Ne!“ zněla stručná odpověď, chladná jako kus ledu.

„Aha, měla jsi tu společnost…“

„Neměla!“

„Tak co že jsi vzhůru?“

„Čekám na vás.“

„To přece nemíváš ve zvyku…“

„Špatné zvyky se člověk musí odnaučit.“

„Ale, ale! Copak ten tragický tón?“ Všiml si, že jeho žena stále zůstává sedět v křesle u svého stolku. „Ty si nelehneš?“

„Musím s vámi mluvit,“ odpověděla Dolores zasmušilým hlasem.

„To bude asi něco smutného, když mi to ohlašuješ tímhle způsobem!“

„Něco velmi smutného!“

„Ale co se děje, drahoušku?“ zneklidněl Camille. „Snad nejsi nemocná? Nebo co se ti přihodilo?“

„Nepřihodilo se mi nic než to, co se mi stává dennodenně. A vůbec nejsem nemocná – aspoň ne tak, jak myslíte!“

„Tak proč ta pohřební nálada?“ zasmál se Camille a pokusil se ji lehce obejmout. „Jestli se trápíš myšlenkami na našeho nebohého přítele Lorédana…“

„Pan Lorédan nebyl *náš* přítel, to byl *váš* přítel! A o něho ostatně také nejde.“

„Tak se tedy dám poddat!“ prohlásil mladý světák a odhodil své svlečené svršky na lenošku, už unaven a znuděn námětem rozhovoru.

„Camille…, vy jste na mně v posledním týdnu nezpozoroval žádnou změnu?“

„Jsi pořád stejně krásná. Snad trošku bledá… ale pařížské podnebí je tak zrádné! A mimochodem, musím ti říci, že ta bledost ti ohromně sluší. Jsi den ze dne půvabnější!“

„A kruhy pod mýma očima od toho, jak celé noci nespím – to ti nic neříká?“

„Přisámbohu – myslel jsem, že se tak líčíš! Je to přece poslední móda!“

„Vy jste nepředstavitelný sobec, Camille… anebo lehkovážný frivolní muž!“ řekla kreolka a sklopila hlavu a dvě velké slzy se jí skutálely po lících.

„Ty pláčeš, moje lásko?“ zvolal Camille. „Ale proč, můj poklade?“

„Vždyť se na mne pořádně podívej! Já umírám!“

Napřáhla proti němu ruce, Camille vyskočil, chytil ji v pase a pokusil se posadit si ji na kolena. Ale mladá žena se mu prudce vytrhla z objetí a uskočila vrhajíc na něj zlostný pohled.

„Už dost těch lží!“ vykřikla. „Mám po krk toho mlčení, už je mi z toho všeho hanba! Chci, abys mi všechno vysvětlil!“

„Co abych ti vysvětlil?“ řekl Camille tak přirozeně, jako by ho ženino přání skutečně svrchovaně překvapovalo.

„Abys mi vysvětlil své chování od chvíle, kdy jsi poprvé vkročil k de Valgeneusovým!“

„To už mě zase podezíráš? Myslel jsem, že tě to už přešlo!“

„Camille, ty víš, že má důvěra k tobě byla stejně velká jako moje láska! Když jsem se tě jednou zeptala na tvůj vztah ke slečně de Valgeneuse, ujistil jsi mě, že k ní necítíš nic než přátelství, a já jsem ti uvěřila!“

„Dobře, ale já…“

„Počkej, Camille, to bylo asi před čtvrt rokem. A kdybych se tě zeptala dnes – řekl bys mi totéž?“

„Ale samozřejmě!“

„Takže mě miluješ stále tak vroucně jako v den naší svatby?“

„Ještě o trochu víc,“ řekl Camille s předstíranou galantností, která ostře kontrastovala se zachmuřenou tváří jeho ženy.

„A nemiluješ slečnu de Valgeneuse?“

„Ale jistěže ne, má drahá.“

„Můžeš na to přísahat?“

„Přísahám na to, přísahám…,“ zasmál se Camille de Rozan.

„Ne, takhle ne! To nic neznamená! Přísahej slavnostně, přísahej ve jménu božím!“

„Přísahám při jménu božím,“ řekl s klidem Camille, který, jak známo, ve věcech lásky nebral přísahy na příliš těžkou váhu.

„Jsi pokrytec! Jsi zbabělec! Jsi křivopřísežník!“ vybuchla mladá žena s výrazem nejvyššího hnusu. „A mám dost tvých lží, Camille, už jsem ti to jednou řekla! Několik dní tě už sleduji, viděla jsem, kolikrát jsi šel do domu k de Valgeneusům, kolikrát a kdy ses od nich vracel! Nenamáhej se s přetvařováním!“

„Milá přítelkyně, víte, jak velmi nenávidím takové scény,“ vykřikl podrážděně Camille. „Přenechme podobné manýry měšťákům a chovejme se k sobě, jako bychom byli ve společnosti, ano? Mezi mnou a slečnou de Valgeneuse nic není. Znovu to opakuju a znova ti na to přísahám. A zdá se mi, že by ti to mělo stačit!“

„Taková hanebnost! To je příliš!“ zasténala Dolores hlasitě, hluboce ponížena tím, jak lehkovážně se Camille staví k její bolesti. „A co je potom tohle?!“

Vytrhla za záňadří složený list papíru, rozložila jej rázně, a aniž z něho přečetla jediné slovo, začala po paměti odříkávat jeho obsah:

„Camille, můj drahý Camille, kde jsi právě teď, kdy nechci vidět nikoho než tebe, kdy nechci slyšet nic než tvá slova, kdy nechci myslet na nic než na tebe?“

„Ale teď už dost!“ vyjekl Camille, hmátl rukou po listu, který Dolores držela v ruce, vytrhl jí jej a roztrhal na kousky. „Vy mě nejen špehujete, ale nakonec mi i otvíráte dopisy! A snad mi lezete i do zamčených zásuvek?!“

Vztek jím přímo lomcoval, až celý zbrunátněl.

„A i kdyby! Co z toho? Ano, špehuju tě, otvírám ti dopisy, chodím na tvé zámky s paklíčem… a to ještě nevíš, čeho všeho jsem schopna! Jenom se na mne dobře podívej! Vypadám snad jako žena, kterou lze beztrestně podvádět?“

Byla ve svém bolestiplném hněvu tak krásná, že by v tu chvíli byla tím nejlepším modelem pro obraz Medeie či Judity planoucí po pomstě. I Camillovi se v tu chvíli tak jevila – a proto asi, poněkud znepokojen, o krok ustoupil. Nenapadalo ho zrovna nic, co by měl odpovědět, ale cítil, že situace by mohla být nebezpečná, kdyby s odpovědí váhal. Pokusil se znovu Dolores zalichotit.

„Ty jsi tak krásná, miláčku!“ zvolal. „Jen se na sebe podívej do zrcadla – žádná žena se ti nemůže rovnat! A žádná jiná není milovaná víc než ty!“

„Ale já nechci být milovaná víc než *jiné!* Já chci být milovaná jen sama!“

„Vždyť to tak myslím,“ řekl Camille.

„To se odvažuješ říkat teď, když se mi dostaly do rukou důkazy o té hnusné stvůře? Chceš popírat, že s ní máš pletky? Prohlédla jsem ji hned první večer!“

Camille nad tou stvůrou svraštil popuzeně obočí, avšak zdálo se mu, že zahlédl cestičku, jak se dostat znovu do sedla.

„Poslyš, Dolores, možná že je trochu nemístné, co ti svěřím, ale nechci popírat, že Zuzana je do mne… prostě celá blázen!“

„Takže tě miluje?!“ vyrazila ze sebe kreolka. „Přiznáváš, že tě miluje?“

„Má drahá, člověk není pánem citů, nemůže někomu nařídit, aby ho měl, anebo neměl rád… A nemůže poručit ani sobě, aby se zamiloval, nebo nezamiloval,“ dodal skoro filozoficky.

„A miluješ *ty* slečnu de Valgeneuse, nebo nemiluješ?“ vykřikla Dolores, nemíníc Camilla nechat jen tak uklouznout.

„Nemiluju… Ostatně milovat a milovat je rozdíl! Nemohu říci, že bych ji nenáviděl, mám ji rád jako sestru.“

„A nemáš ji náhodou rád jako svou milenku?“

„Jako svou milenku?“

„Ano, chci vědět, jestli slečna de Valgeneuse je tvou milenkou, tak jako já jsem tvou ženou!“

„Ale vůbec ne!“

„Dobře, Camille, poslyš…,“ Dolores se na několik sekund odmlčela. „Chci věřit, že mi říkáš pravdu, ovšem… musíš mi o tom podat důkaz!“

„Jaký důkaz?“

„Takový důkaz, že prostě opustíme Paříž. Slečna de Valgeneuse je do tebe zamilovaná, to znamená, že doufá, a přitom trpí, protože ty ji nemiluješ. Nebylo by čestné ji v tom nechávat. Když odjedeme, bude po lichých nadějích – i po utrpení!“

Camille se znovu pokusil zažertovat.

„To by určitě bylo řešení – aspoň v duchu spousty našich povedených veseloher. Jen bychom museli ale vědět, kam odjedeme!“

„Kamkoli, kde by nás měli rádi, Camille. Člověk má pravou vlast tam, kde ho mají lidi rádi. Klidně se s tebou pustím třeba tisíc mil daleko od Francie!“

„Já o tom nepochybuji,“ odpověděl Camille, „a už bych ti byl sám dávno navrhl, abychom si zajeli do Itálie nebo do Španělska, kdybych se nebál, že mi to vyčteš.“

„Já, Camille?“

„Ovšem, pochop přece. Copak já, říkal jsem si, já znám Paříž jako své boty, mě už ničím nemůže překvapit, ale chudinka má Dolores, ta o Paříži snila jako všechny dívky z Nového světa, pro ni to byl sladký sen – a já ji mám z jejího snění surově vytrhnout, ještě než se naplnilo?“

„Je to od tebe milá pozornost, Camille, ale kvůli tomuhle nemusíme odkládat svůj odjezd ani o hodinu. Viděla jsem z Paříže všechno, co jsem si přála vidět.“

„Tak budiž, má drahá,“ povzdechl si Camille, „odjedeme tedy z Paříže, jakmile si to budeš přát.“

„Zítra!“ řekla Dolores.

Kreol na ni vytřeštil oči.

„Zítra…?“ vysoukal ze sebe zcela ohromen.

„Jistě! Když tě v Paříži nedrží nic jiného než obava, že bys mě vytrhl z mého sladkého snění…“

„Samozřejmě že nic jiného,“ řekl Camille. „Jenže ono se snadno řekne zítra odjíždíme, ale… jenom než zabalíme kufry, to bude trvat víc než čtyřiadvacet hodin! Zítra! A co naše nákupy, musíme se také rozloučit ve společnosti, vyrovnat účty a…“

„Pokud jde o má zavazadla, ta jsou připravena. Všechny potřebné nákupy jsem si vyřídila a včera jsem dala roznést do všech rodin, kam jsme docházeli, naše navštívenky se srdečným rozloučením.“

„Jsou zde ještě mí přátelé, kterým bych měl stisknout ruku.“

„Člověk jako ty, Camille, nemá přátele, ten má pouze známé. Tvůj nejdůvěrnější známý byl Lorédan – a ten byl včera zabit. Už nemáš v celé Paříži jedinou ruku, s kterou by sis měl potřást. Odjedeme zítra.“

„To je nemožné!“

„Dej pozor, co mi říkáš, Camille!“

„Dávám pozor! Co například moji dodavatelé, co ti tomu řeknou, když se najednou seberu a vezmu do zaječích? Že jsem udělal

bankrot! Odjíždím přece, *ne – u – tí – kám!*“ zvolal s důrazem Camille.

„Kolik dní bys tedy potřeboval, aby tvůj odjezd nevypadal jako útěk? No, pověz…“

„Já nevím…“

„Tři dny?“

„To je čirý nerozum takhle na mne naléhat, má drahá…“

„Tak čtyři? Nebo pět?“ přerušila ho hněvivě Dolores a hlas jí přitom až přeskakoval. „Nebo kolik vlastně?!“

„Tak tedy… když na tom trváš… týden!“ vypravil ze sebe vztekle Camille de Rozan, kterého Dolores svým zuřivým lpěním na odjezdu už začínala dráždit.

„Budiž! Povoluji ti ten týden!“ pravila rázně kreolka, a vrhajíc pohled na zásuvku, kam ukryla pistole i dýku, dodala: „Ale neodcestujeme-li ode dneška za osm dní z Paříže, budeme se devátého dne oba zodpovídat za své skutky před soudem Nejvyššího!“

Vyslovila ta slova s takovým důrazem, že Camille se bezděčně celý otřásl.

„Dobře, dobře,“ zahučel a svraštil obočí, jako by už myslel na něco jiného. „Ode dneška za týden odjíždíme, dávám ti na to čestné slovo.“

Pak vzal svršky, které předtím pohodil na lenošku, přešel do svého pokoje, který sousedil s ložnicí Dolores, a aniž si uvědomoval, co dělá, zamkl za sebou na klíč a ještě zasunul zástrčku.

44.

Konrád de Valgeneuse navštíví svou sestřenici i Camilla de Rozan

Na druhý den po manželském výstupu, jehož jsme byli právě svědky, nalezl doma Salvator navštívenku, zvoucí ho na návštěvu k panu Camillovi de Rozan. Výborně, to se mi hodí, řekl si, zajdeme k

tomu lvu pařížských salónů, ale předtím ještě se zastavíme u své nešťastné zkažené sestřenice.

Když se však u Zuzany de Valgeneuse ohlásil, bylo mu řečeno, že slečna nepřijímá. Teprve když poslal novou navštívenku a na ni pod své jméno Konrád de Valgeneuse připsal: *Přichází, aby se dohodl o dědických záležitostech,* jako švihnutím kouzelného proutku se před ním otevřely dveře salónu, kam za několik okamžiků po něm vstoupila i Zuzana. Byla bledá jako křída, v propadlých tvářích jako by se ztrácely pohaslé oči. Zoufalství nad hrozící ztrátou jmění ji zcela změnilo.

Salvator se na návštěvu oblékl s vybranou elegancí podle poslední módy. Když ho uviděla tak vyšvihnutého, pohledného, uhlazeného, popadl ji vztek a nenávist. A v jejích očích to hněvivě zablýsklo.

„Přál jste si se mnou mluvit, pane?“ oslovila ho stroze a s výrazem svrchovaného pohrdání.

„Ano, sestřenko,“ odpověděl mírně Salvator.

Slečně de Valgeneuse připadlo to důvěrně rodinné oslovení jako vyložená urážka a učinila odmítavý, opovržlivý posunek.

„Co vy ode mne můžete chtít?“ řekla opět tak odměřeně.

„Rád bych si s vámi pohovořil o postavení, do něhož jste se dostala smrtí svého bratra,“ řekl Salvator, jako by se ho přezíravé chování mladé dívky pranic netýkalo.

„Napsal jste, že přicházíte ve věci dědictví; patrně předpokládáte, že náleží vám?“

„To nepředpokládám, to tvrdím!“ odpověděl Salvator.

„Takové tvrzení nic nestojí. Budeme se soudit!“

„Tvrzení nestojí nic, to jistě,“ přikývl Salvator. „Zato soudit se přijde na pěkné peníze! Ale vy, sestřenice, se stejně soudit nebudete.“

„Kdopak mi v tom může bránit? Snad vy?“

„Chraňbůh! Ale váš zdravý rozum, a hlavně notář!“

Zuzana de Valgeneuse zostřila ještě více pozornost:

„Co tím míníte?“

„Pouze to, že jste si včera dala zavolat svého notáře, který je shodou okolností i mým notářem, to jest ctihodného pana Baratteaua, a ten vás na vaši žádost zasvětil do vašich majetkových poměrů. A upozornil vás, že prakticky nemáte žádné jmění. Myslím také, že vám

poradil, abyste se vyhnula soudnímu jednání, poněvadž závěť, kterou mám, je toho druhu, že v případném sporu nemáte žádnou naději na úspěch.“

„Poradím se o tom se zkušeným právním zástupcem.“

„To můžete, ale řekne vám totéž.“

„A co ode mne tedy vlastně chcete, pane? Nechápu, proč jste za mnou přišel, ledaže jste se chtěl popást na cizím neštěstí a pomstít se sestře toho, koho jste z hloubi duše nenáviděl!“

Salvator potřásl zádumčivě hlavou.

„Já necítím nenávist vůči nikomu, a necítil jsem ji ani vůči Lorédanovi,“ řekl. „A nechci nijak škodit ani vám. Popřejete-li mi chvíli sluchu, uvidíte, že srdce, o němž předpokládáte, že je naplněné záští, s vámi naopak soucítí.“

„Za váš soucit vám ponížen ě děkuji, drahý pane, ale ženy mého typu se nesnižují k almužně, nýbrž zůstávají hrdé až do smrti!“

„Kdybyste mě vyslechla…“

„…tak byste mi nabídl posléze pár grošů doživotní renty, aby se ve společnosti nešuškalo, že jste nechal umřít příbuznou v chudobinci!“

„Nic takového vám nepřicházím nabídnout,“ ohradil se Salvator. „Chci jen zjistit, co potřebujete, a poskytnout vám pomoc.“

„Vyjádřete se jasněji,“ řekla Zuzana de Valgeneuse, kterou poslední bratrancova slova udivila.

„Rád bych věděl, kolik potřebujete pro svou osobu ročně, nebo ještě přesněji: kolik asi potřebujete, abyste udržela svůj dům na dnešní úrovni?“

„To… upřímně řečeno… nevím, nikdy jsem se o ty věci nezajímala,“ odpověděla se zaváháním.

„No, já vám mohu říci, že váš bratr na to potřeboval za života ročně sto tisíc franků. Soudím tedy, že vy, budete-li teď sama, byste měla mít asi třicet pětatřicet tisíc franků ročního příjmu,“ řekl Salvator, jako by o tom sám pro sebe přemítal.

„Ale kdepak já bych přišla k takové sumě?“ přerušila ho Zuzana už úplně jiným hlasem, protože se jí začala, aniž věděla proč, vtírat neodbytná myšlenka, že bratranec ji chce z jakéhosi důvodu učinit bohatou – takže by pak mohla odjet se svým Camillem někam na vysněnou dalekou cestu.

„Musíme ovšem myslet na to, že mohou přijít horší časy,“

pokračoval mezitím Salvator. „Takže bych vám měl postoupit s ohledem na takovou možnost asi tak padesát tisíc ročního důchodu. Kapitál by přirozeně zůstal u pana Baratteaua a vy byste z něho dostávala měsíčně nebo čtvrtletně podle vlastní volby příslušnou sumu. Pokládáte, sestřenko, můj návrh za přijatelný?“

„Jenže já… já nevím, pane, jestli mám právo na takový dar?“ pravila Zuzana, jejíž tvář samou radostí nad tou překvapující nabídkou znachověla.

„Pokud jde o vaše práva,“ pousmál se Salvator, „měl jsem právě před okamžikem tu čest vám vysvětlit, že nemáte – žádná!“

„Ano, chtěla jsem se vlastně zeptat, z jakého titulu mi činíte takový návrh?“ opravila se živě Zuzana.

„Z toho titulu, že mluvím s neteří svého otce,“ pravil vážně Salvator. „Přijímáte?“

Po této tak jasně vyřčené nabídce začala vířit mozkem mladé ženy strašná spousta nejrůznějších myšlenek. Až dosud na svého bratrance hleděla s nenávistí, avšak teď jí najednou připadal jako vyšší bytost povolaná přímo nebesy k tomu, aby napravovala zlo, jehož se dopouštěli tvorové špatní, stojící hluboko pod ním. Když na něm ulpěla vděčným pohledem, nemohla potlačit pocit obdivu. Ale nebyla v té chvíli s to vyjádřit svůj obdiv slovy – a projevila jej tedy alespoň pohledem, jenž jako by zajiskřil výrazem největších díků.

Ale Salvator, zdálo se, vůbec nezpozoroval, jak zapůsobil na mladou dívku, protože se zeptal znovu tím vážným, přísným hlasem: „Nuže, sestřenko… přijímáte?“

„Ráda a vděčně,“ odpověděla slečna de Valgeneuse a v dojetí k Salvatorovi vztáhla obě ruce.

Ten však jako kdyby je neviděl, se jen uklonil a řekl:

„Zajdu hned k panu Baratteauovi, abych mu oznámil, že získáváte z dědictví milión. Zítra si můžete vybrat příslušnou částku za první půlrok.“

„Konráde!“ vykřikla Zuzana napřahujíc stále ruce. „To chcete takhle odejít? Copak mě opravdu tolik nenávidíte?“

„Opakuji vám,“ řekl Salvator usmívaje se, ale stále ledově chladným hlasem, „že nechovám nenávist k nikomu, ani k vám ne!“

„Konráde,“ opakovala Zuzana vtiskujíc své tváři i svému hlasu ten nejvroucnější výraz, „cožpak je možné, abyste zapomněl, že jsme

spolu prošli kusem života, že máme společné dětství, společné mládí, že máme stejné jméno, dokonce že v našich žilách koluje stejná krev?“

„Na nic z toho jsem nezapomněl, Zuzano! A právě proto, že jsem nezapomněl, jsem za vámi přišel.“

„Ano, já vím, jste velkodušný, ale myslíte, že to stačí, když jste se neteři svého otce postaral o hmotné zabezpečení? Já jsem na světě sama, Konráde! Nemám rodiče, nemám bratra, nemám nikoho, kdo by mne potřeboval…“

„To je trest, který jste si zasloužila, Zuzano,“ řekl s veškerou vážností Salvator. „Bůh vás trestá!“

„Jste přísný, ba krutý!“

„Myslíte, že jste se ničím neprovinila?“

„Ničím těžkým, Konráde – pokud nepokládáte za těžký hřích koketnost mladého děvčete anebo ženské vrtochy.“

„Ať už to bylo z koketérie, nebo z ženského vrtochu, propůjčila jste se k odporným pletichám, které skončily únosem mladé dívky z penzionátu! Nezmocnil se jí snad váš bratr přímo před vašima očima, ba s vaší pomocí? Vy si myslíte, že taková věc zůstává bez trestu? Ne, ne, Zuzano, ten trest přišel! Bůh vás odsoudil k samotě a k opuštěnosti. Je to přísný trest, avšak spravedlivý!“

Zuzana de Valgeneuse sklopila hlavu. Do tváře se jí nahrnula červeň a teprve po chvíli byla s to zvednout čelo a najít sílu k odpovědi.

„Takže i vy, můj poslední pokrevný příbuzný, mi odmítáte poskytnout oporu! Ale já nejsem tak zatvrzelá hříšnice, jak si myslíte, Konráde! Já nejsem v hloubi srdce tak zlá, a možná že bych s vaší pomocí mohla napravit svou vinu. Vždyť mě k ní dovedla vlastně sesterská oddanost. Pomozte mi najít tu mladou dívku, které jsem ukřivdila, kleknu si před ní na kolena, poprosím ji o odpuštění, vezmu si ji k sobě jako sestru, postarám se o toho ubohého sirotka… Jenom vás prosím, dodejte mi odvahy, pomozte mi, stůjte při mně, Konráde!“

„Je už příliš pozdě,“ pravil Salvator.

„Ne, Konráde, nebuďte jako trestající archanděl! Vaše jméno Salvator jsem slýchala vždycky jen ve spojení s dobrými skutky, podejte tedy pomocnou ruku té, která vás o to úpěnlivě prosí, nesrážejte ji do propasti! Udělejte to, Konráde – když už ne z přátelství, tedy aspoň ze soucitu! Jsme oba ještě mladí, není ještě

všechno ztraceno! Vyzkoušejte si mne, Konráde, pokusím se, abych prokazovala napříště dobro s takovým zápalem, s jakým jsem dříve páchala zlo!“

„Je už příliš pozdě,“ opakoval Salvator zádumčivě. „Já jsem, Zuzano, ve světě lidských běd cosi jako lékař. Přijal jsem sám za svůj životní cíl ošetřovat a léčit ty, jež naše společnost zraňuje. O čas, který jsem strávil zde u vás, jsem oloupil své nemocné. Nechte mě, ať se k nim vrátím, a zapomeňte na to, že jste mě viděla.“

„Konráde, prosím vás, pokuste se stát se mi přítelem!“ vykřikla vzrušeně mladá žena. „Když jste si mě tak zavázal svou šlechetností, a já ani nevím proč, řekněte mi, z jakého důvodu nechcete, abych se k vám připoutala úplně?“

„Nejde to, Zuzano, vždyť jsem vám již vysvětlil své důvody,“ zavrtěl odmítavě hlavou Salvator. „Přísahám vám, že to nejde.“

Zuzana sklonila hlavu.

„Chci opustit Paříž,“ řekla ztichlým hlasem. „Ráda bych se uchýlila někam do samoty, nejlíp do Ameriky nebo do Asie. Svět mi nahání hrůzu… Ale k tomu bych potřebovala celou tu sumu, kterou jste mi tak velkomyslně nabídl…“

„Můžete si přece příslušné částky vybírat, ať budete kdekoliv…“

„Ne,“ řekla Zuzana a zdálo se, že maličko zaváhala, „potřebuju mít u sebe všecko své jmění. Už proto, aby se nevědělo, kam jsem se uchýlila.“

„Rozumím-li vám dobře, přejete si, aby vám byl vyplacen celý milión?“

„Neřekl jste před chvílí, že je uložen u pan Baratteaua?“

„Řekl jsem to a znovu to potvrzuji… A kdy byste chtěla odjet?“

„Co nejdřív. Kdyby to šlo, třeba už dnes.“

„Tak rychle se takový obnos nedá sehnat.“

„A kolik času je na to potřeba?“

„Aspoň čtyřiadvacet hodin.“

„Takže zítra touto dobou bych mohla se svými penězi odcestovat?“ řekla slečna de Valgeneuse a oči se jí šťastně rozzářily.

„Ano, zítra touto dobou,“ přikývl Salvator.

„Ach, Konráde, proč jsme se my dva nesetkali na nějaké lepší cestě,“ zvolala jakoby v milostném vytržení. „Jakou dobrou ženou bych se stala ve vašich rukou! Jakou láskou bych vás zahrnula…!“

„Buďte sbohem, sestřenko,“ řekl Salvator, jemuž se už nechtělo

dál poslouchat Zuzaniny výlevy. „Bůh ať vám odpustí všechno zlo, které jste spáchala! A ať vás uchrání od špatných skutků, k nimž se možná chystáte…“

Zuzaně de Valgeneuse přejel mimoděk mráz po zádech.

„Sbohem, Konráde,“ řekla polohlasem, téměř se neodvažujíc pohlédnout bratranci do očí. „Přeju vám hodně štěstí, však si je zasloužíte, a… ať už budoucnost přinese cokoliv, nikdy nezapomenu, že jsem se s vámi stala na čtvrthodinu počestnou ženou dobrého srdce…“

Celou cestu od sestřenice ke Camillu de Rozan zněla tato slova Salvatorovi v uších. Myslel na ně ještě ve chvíli, kdy již seděl v salónu kreolova bytu, očekávaje se zvědavostí Camillův příchod. Mladý šlechtic byl přesvědčen, že našel způsob, jak se Salvatora zbavit, a přijal ho proto se shovívavou nadřazeností. Nedbale odpověděl na pozdrav a hned vyrazil s první otázkou:

„Jmenujete se, pane, vlastně Konrád de Valgeneuse?“

„Ano, pane,“ potvrdil Salvator se svým obvyklým úsměvem na rtech.

„A jste tedy bratrancem slečny de Valgeneuse?“

„To jsem.“

„Chtěl jsem, abyste mě navštívil, pouze proto, že bych se rád dozvěděl, jaké máte záměry se slečnou Zuzanou. Slyšel jsem totiž, že jste dědicem rodinného jmění.“

„Velice rád vám odpovím, pane de Rozan, ale musím nejdříve vědět, co vás k takovému vyptávání opravňuje. Jste důvěrníkem mé sestřenice, nebo jejím zmocněncem, nebo jejím poradcem? A nač se ráčíte ptát? Na její práva, nebo na moje city?“

„Na oboje, pane. Byl jsem důvěrným přítelem Lorédana de Valgeneuse, a to je myslím dostatečná legitimace k tomu, abych se zajímal o osud jeho sestry, která bohužel již nemá bratra.“

„Chápu, drahý pane, váš zájem… ale proč se obracíte jako přítel nebožtíka pana Lorédana na mne, který byl jeho úhlavním nepřítelem?“

„Neznám žádného jiného příbuzného – kromě vás!“

„Dovoláváte se tedy mé velkomyslnosti?“

„Nehrajme si se slovíčky! Třeba vaší velkomyslnosti, když se vám to tak líbí…,“ zavrčel kreol.

„Ale v tom případě – proč ten tón? Proč jste tak rozrušený,

rozčilením málem bez sebe? Přece člověku, který koná svou nejsvětější povinnost jako právě teď vy, nemusí jít takhle hlava kolem!“

„Nejsme tu, milý pane, pro to, abychom se bavili o mé letoře!“

„Určitě! My jsme tu pro to, abychom si pohovořili o zájmech jisté nepřítomné osoby, a už z toho důvodu bychom měli jednat s chladnou myslí. Řekněte mi tedy laskavě, jakým dotazem mě hodláte poctít?“

„Ptám se vás znovu,“ vychrlil ze sebe prudce Camille, „co zamýšlíte podniknout, pokud jde o slečnu de Valgeneuse!“

„A já vám na to odpovídám, že to je záležitost má a mé sestřenice.“

„Jinými slovy – vy mi odmítáte cokoliv sdělit. Je to ovšem od vás projev naprosté bezcitnosti, když s vámi mluvím jako blízký přítel bratra té nešťastné mladé ženy!“

„Co se dá dělat, mé srdce je zřejmě z jiného fládru než vaše, pane de Rozan!“

„Já bych určitě v takovém případě řekl otevřeně, co si myslím. A neponechával bych přítele ubohého sirotka v obavách o jeho budoucí osud!“

„Jistě? A smím se tedy zeptat, pane, proč jste ponechal Colombana v obavách o budoucí osud jeho Carmélity?“ obořil se na kreola zostra Salvator.

Američan zesinal a v mžiku ho polilo horko. Chtěl svého protivníka lehce škrábnout, a on mu uštědřil kousnutí.

„Colomban! Kdekdo mi předhazuje tohle jméno, do očí nebo po straně!“ vzkřikl Camille a zlost jím zalomcovala. „Zaplatíte mi za všechny – žádám vás o zadostiučinění, pane!“

Salvator se usmál jako lev, kolem něhož zabzučela moucha.

„Aby vám pánbůh trochu toho zdravého rozumu navrátit ráčil,“ řekl, avšak hned v příští chvíli musel Camilla chytit za ruku a zkroutit mu ji, protože kreol se už vzteky neznal a vrhl se na Salvatora, jako by chtěl svou hrozbu stvrdit činem hned na místě.

„Měl byste si zachovat chladnou krev!“ sykl Salvator. „Zvlášť před služebnictvem, pane… Váš sluha vám cosi přinesl!“

Kreol si ve svém vzrušení ani nevšiml, že vešel lokaj s naléhavým dopisem, jejž před okamžikem doručil do domu udýchaný poslíček.

V prvním okamžiku chtěl sloužícího vyhodit, ale pak mu vytrhl

papír z rukou, rozevřel složený arch, požádal Salvatora o chvíli strpení, a ke svému nesmírnému údivu četl:

Právě ode mne odešel Konrád. Křivdili jsme mu. Je to ušlechtilý, velkodušný člověk, dostala jsem od něho milión. Všechno, co jste proti němu zamýšlel podniknout, je zbytečné. Sbalte co nejrychleji zavazadla. Odjedeme do Havru zítra ve tři hodiny.

Vaše Zuzana

„Odpovězte, že se zařídím podle dopisu," řekl Camille lokaji, který čekal na odpověď, roztrhal list na drobné kousky a naházel útržky do krbu. Potom se otočil k Salvatorovi a se zaváháním, jako by hledal slova, ze sebe vypravil:

„Pane Konráde, omlouvám se za své nepatřičné výrazy – omluvou mi budiž můj přátelský vztah k Lorédanovi. Slečna de Valgeneuse mi právě sdělila, že jste se k ní zachoval vskutku bratrsky. Musím opravdu vyslovit politování nad tím, jak jsem s vámi jednal."

„Takže se můžeme rozloučit, pane de Rozan," řekl vážně Salvator. „Doufejme, že má návštěva byla aspoň k něčemu dobrá. A smím-li vám radit, pane, nikdy nelámejte srdce ženy! Všechny nejsou ochotny se podřizovat s tak andělskou odevzdaností jako Carmélita, pane!"

Salvator se po těch slovech otočil a kreol stál ještě dlouho bez hnutí v rozpacích nad tím, co se právě v jeho salónu odehrálo.

45.

Starosti monseigneura Colettiho

Když se monseigneur Coletti dozvěděl od hraběte Rappta o vážném onemocnění pana de Quélen, vydal se neprodleně do arcibiskupského paláce, aby zjistil, zda hrabě nepřeháněl. Vyhledal prelátova osobního lékaře, který se na jeho dotaz po zdravotním stavu arcipastýře silně zakabonil. „I arcibiskupové jsou smrtelní," prohlásil potřásaje vážně hlavou, „a Jeho Eminenci silně vysiluje horečka. Nevím, nevím…" Monseigneur naladil soucitnou tvář, požádal o

další zprávy o zdravotním stavu pana spolubratra a ubezpečil lékaře, že se za nemocného bude třikrát denně modlit. Pak se vrátil domů s pocitem nevýslovného uspokojení.

Po několik příštích dnů se nejméně obden buď sám zastavoval v arcibiskupově sídle, nebo alespoň posílal posla, a dozvídal se pokaždé, že páně de Quélenova teplota stále stoupá. A jak sílila jeho horečka, tak úměrně sílily i monseigneurovy naděje. Pan Coletti se už nemohl dočkat, až přijde nějaká zpráva z Říma o jeho budoucím jmenování na stolec po panu de Quélen.

Tak uplynula řada dní, přešly bouřlivé události kolem voleb, pan Rappt byl za svůj zákrok v ulici Saint Denis jmenován pairem a jednoho dne zrána se monseigneur Coletti, lačný vládních novinek, vypravil ke dvoru do Tuilerií. Jaké bylo jeho překvapení, když uviděl, že do nádvoří vjíždí současně s jeho kočárem i kočár pana arcibiskupa. Spustil rychle okno, vystrčil hlavu, a jak už je osud zlomyslný, jeho pohled se střetl s pohledem Jeho Eminence, která se stejnou zvědavostí zírala na vůz pana spolubratra. Arcibiskup vyhlížel spokojeně a zdravě jako rybička – a pana Colettiho zalil pocit nesmírného zklamání a hořkosti. Pan de Quélen jede do Tuilerií – sbohem ctižádostivé sny, sbohem arcibiskupská mitro!

Oba církevní hodnostáři vystoupili ze svých vozů, pozdravili se a společně vystoupili po schodišti vedoucím ke královským komnatám. Slyšení u krále bylo krátké, aspoň pro monseigneura Colettiho, který se Jeho Veličenstvu pohotově omluvil, že nebude rušit panovníkův rozhovor s arcibiskupem, a dal se pak rychle odvézt k hraběti Rapptovi.

Nový francouzský pair byl, jak víme, dobrý herec, a přesto jen stěží potlačil hluboké znechucení z monseigneurovy nevítané návštěvy. Ten si dobře všiml, že pan Rappt nevlídně vraští obočí, ale dělal, jako by se ho to netýkalo, a naopak pozdravil hraběte tak přeuctivě, že panu Rapptovi nezbylo, než odpovědět podobnou zdvořilostí.

Posadili se a po chvíli oboustranného mlčení se zdálo, že biskup se chystá promluvit první: tu sáhl hrabě na pracovní stůl a vzal do ruky velkou zapečetěnou obálku se známkou a ukázal ji prelátovi.

„Přicházíte jako na zavolanou," řekl. „Právě jsem dostal dopis z Říma, a jak vidíte podle pečeti, je od Svatého otce."

„List z Říma!" vykřikl monseigneur Coletti, žehnaje se křížem, a

třebaže nedočkavostí zbrunátněl až po uši, sepjal zbožně ruce.

„Dovolíte, abych jej před vámi rozpečetil?“ řekl hrabě a neznatelně se pousmál.

„Ale prosím, prosím,“ pospíšil si biskup a nedočkavě sebou zavrtěl na židli.

Pan Rappt otevřel obálku a začetl se do dopisu. Kněz vrhal po svatém poselství vzrušené, horečné pohledy, asi jako odsouzenec, jenž čeká na přečtení soudního rozsudku. Ale ať už proto, že dopis byl tak dlouhý, nebo proto, že měl z biskupova vzrušení škodolibou radost, nově jmenovaný pair si dával na čas a neměl se k tomu, aby zvedl od čtení hlavu. Monseigneur Coletti už to nevydržel a poznamenal:

„Jeho Svatost má patrně velmi nečitelný rukopis, že?“

„Ani bych neřekl,“ zavrtěl hlavou hrabě Rappt a podal psaní prelátovi. „Čtěte sám!“

Biskup chtivě hmátl po papíru a nedočkavě ho přelétl zrakem. Dopis byl krátký a velmi zřetelný. Obsahoval jasné, přímé a jednoznačné odmítnutí učinit cokoliv pro člověka, jehož způsoby prý spíš volají po přísném šetření před římskou kurií. Monseigneur zesinal a vrátil list hraběti.

„Pane hrabě, mohu vás požádat o podporu v této nešťastné záležitosti?“

„Já vám dost dobře nerozumím, monseigneure.“

„Někdo mě chtěl očividně poškodit! A škaredě mě pomluvil!“

„To je možné.“

„Zneužil bezpochyby důvěřivosti Svatého otce a úplně mě v jeho očích očernil!“

„Taky si to myslím.“

„Nuže, pane hrabě, žádám vás, abyste použil svého vlivu, který je jistě nemalý, a pomohl mi zjednat si opět přízeň Jeho Svatosti.“

„To nepůjde,“ řekl suše pair.

„Pane hrabě, pro člověka vašeho postavení přece není nic nemožného!“

„Pro člověka mého postavení, jak říkáte, monseigneure, je především nemožné rozkmotřit se s Římem!“

„A když jde o přítele? O záchranu nevinného?“

„Nevinnost sama přináší záchranu, monseigneure,“ pravil s lišácky vážnou tváří hrabě.

„Takže tvrdíte,“ řekl prelát s pohledem nenávistně upřeným na pana Rappta, „že mi nemůžete pomoci?“

„Nemohu.“

„Čili vyhledáváte mé nepřátelství?“

„Ani je nevyhledávám, ani se ho neobávám! Prostě je předpokládám!“ odpověděl chladně hrabě Rappt.

Pan Coletti se vztyčil a beze slova odkráčel de dveřím.

„Na brzkou shledanou tedy, pane hrabě!“ křikl, otáčeje se naposled na prahu.

„Kdykoliv jen bude libo!“ zasmál se hrabě, a prelát, bruče si sám pro sebe: Však sis o to sám řekl!, za sebou zabouchl dveře a v duchu začal spřádat plány na pomstu.

Než dorazil domů, byl rozhodnut, co udělá.

Zašel do pracovny, ze zásuvky psacího stolu vylovil dokument, v němž mu hrabě Rappt před volbami písemně stvrdil, že ho dá jmenovat arcibiskupem v případě, že se mu dostane ministerského křesla. Přečetl si znovu ten písemný příslib, potom papír složil, pečlivě jej uložil do kapsy, seběhl čiperně po schodech a skočil do svého kočáru.

„Na ministerstvo války!“ křikl na kočího a zanedlouho už ho sluha uváděl do úřadovny maršála de la Mothe-Houdan.

Starý šlechtic nebyl diplomatem takového ražení jako jeho zeť a tím méně byl pokrytcem typu monseigneura Colettiho – ale měl jinou vlastnost, která nahrazovala prohnanost těch dvou: jeho silnou stránkou byla přímost, s jakou vždycky jednal. Pokud jde o preláta, znal ho pouze jako duchovního rádce své ženy, o jeho politickonáboženských pletichách ani o jeho skandálech neměl nejmenšího ponětí.

„Mám tak zřídka možnost se s vámi setkat, monseigneure,“ řekl prelátovi na uvítanou, „že musím využít této šťastné příležitosti, která se mi nabízí. Čemu vděčím za vaši nenadálou návštěvu?“

„Pane maršále,“ řekl pan Coletti, „především bych vás chtěl ujistit, že jsem čestný člověk.“

„Ale o tom jsem přece nikdy nepochyboval, monseigneure,“ odpověděl s mírným údivem maršál de la Mothe-Houdan.

„Nechtěl jsem, a také nechci nikomu na světě škodit. Všechny mé činy to dosvědčují.“

„Tím jsem si jist. Jste koneckonců zpovědník mé ženy…“

„Právě, pane maršále,“ přikývl kněz s povzdechem. „Právě proto, že mám čest být zpovědníkem paní maršálky de la Mothe-Houdan, jsem si dovolil požádat vás o rozhovor.“

„Ano, poslouchám vás, monseigneure.“

„Co byste, pane maršále, řekl, kdybyste se pojednou dozvěděl, že zpovědník vaší přectnostné manželky je tvor ničemný, bezectný a zlovolný, že to je vlastně člověk poskvrněný spoustou nepravostí?“

„Musím se přiznat, že vám teď nerozumím, monseigneure.“

„Ptám se, co byste řekl, kdyby se člověk, který s vámi nyní mluví, ukázal jako zvrhlý hříšník, nejnebezpečnější hanebník ze všech křesťanských duší?“

„Řekl bych mu, že není hoden pobývat v blízkosti mé ženy! A nejspíše bych ho vzal za límec a vyhodil ho z domu!“

„Nuže, pane maršále, onen muž, který není sice takovou hanebnou stvůrou, ale je za ni vydáván, přichází za vámi, který jste zosobněná čest, aby se s vaší pomocí domohl spravedlnosti.“

„Rozumím správně, pane biskupe? Jste z čehosi obviňován, a obracíte se na mne, abych se zasadil o napravení křivdy… Ale já naneštěstí, monseigneure, nemohu ke své největší lítosti nic udělat. Kdybyste byl voják, bylo by to něco jiného, ale vy jste duchovní! Musíte se obrátit na ministra kultu.“

„Ne, nerozumíte mi, pane maršále. Já jsem sice byl očerněn a pomluven u Svatého otce – ale členem vaší rodiny!“

„Cože? Kým?“

„Vaším zetěm, hrabětem Rapptem.“

„Ale proč by vás měl hrabě Rappt pomlouvat? Cožpak máte mezi sebou vůbec nějaké styky?“

„Pane maršále, je vám jistě známo, že duchovní mají nemalý vliv na smýšlení měšťanů…“

„Ano,“ zahučel polohlasem maršál de la Mothe-Houdan, jako by tím chtěl říci: To vím až příliš dobře!

„Také při posledních volbách,“ pokračoval prelát, „použil duchovní stav své váhy u veřejnosti, aby pomohl prosadit do sněmovny kandidáty Jeho Veličenstva. Jedním z pokorných sluhů církve, kterému spíše bezúhonný život nežli skutečné zásluhy umožnil zasáhnout do pařížských voleb, jsem byl i já, Excelence, váš uctivý a oddaný služebník…“

„Ale já stále nevidím, jaký je vztah mezi těmi pomluvami u Svaté

stolice a mým zetěm,“ poznamenal maršál, jehož se začínala zmocňovat netrpělivost.

„Velice úzký a velice přímý, pane maršále! Pan hrabě mne totiž takříkajíc v předvečer voleb vyhledal a nabídl mi výměnou za mou účinnou podporu v jeho volebním zápase pařížské arcibiskupství; to v případě, že by se nemoc našeho arcipastýře ukázala jako smrtelná; jestliže by se Jeho Eminence vyléčila, pak jiný uvolněný arcibiskupský stolec…“

„No, to je dost nechutná nabídka, nedůstojné čachry,“ odfrkl si maršál s výrazem plným pohoršení.

„Totéž jsem si pomyslil i já, pane maršále,“ pospíšil si přisvědčit prelát. „A také jsem si dovolil to nepokrytě panu hraběti naznačit!“

„To jste dobře udělal.“

„Ovšem pan hrabě trval na svém a uváděl, což nepostrádalo věcnosti, že tak oddaných a osvědčených stoupenců, jako je on, má Jeho Veličenstvo málo, ba že je obklopeno nepřáteli. Nabídka arcibiskupství, kterou mi učinil, prý nemá žádný jiný cíl nežli zvroucnění a posílení náboženského ducha, který den ze dne slábne, což prý bych já mohl nejspíš napravit. Prosím, to jsou jeho vlastní slova, pane maršále.“

„Dost hnusná záležitost, že ano, důstojný otče?“

„To vskutku, pane maršále, odporná – ovšem spíš pokud jde o způsob jednání, než o podstatu celé záležitosti, poněvadž – a to je bohužel pravda – hydra svobody znovu zdvihá hlavu. A nedáme-li si dost pozor, poplete hlavy lidem docela. To byl nakonec důvod, proč jsem se cítil nucen nabídku pana hraběte přijmout… V zájmu božském i státním.“

„A tak! Čili, jestliže dobře chápu, vy jste se zavázal, že seženete hraběti Rapptovi při volbách hlasy, a on vám za to slíbil, že vám dopomůže posadit si na hlavu arcibiskupskou mitru! Tak, milý pane abbé, musím vám prozradit, že když jste ke mně před chvílí přišel, věděl jsem moc dobře, co si mám myslet o morálce pana Rappta. Ale teď, až budete odcházet, budu už také vědět, co si mám myslet o vašich partykách!“

„Pane maršále!“ zvolal monseigneur pobouřeně.

„Co je? Co se vám nelíbí?“

„Jsem ohromen tónem Vaší Excelence. A přiznávám se, že jsem

nečekal, když jsem se odhodlával ji navštívit, že by věci nechala dojít tak daleko!“

„Jak daleko, pane abbé?“

„Ale Vaše Excelence to jistě ví stejně dobře jako já! Jestliže pan maršál nepoužije svého vlivu, abych získal u Svatého otce opět své dobré jméno, potom mi přece nezbude nic než předložit veřejnosti písemný doklad o jednání hraběte Rappta – a nemyslím, že by pan maršál byl nadšen, kdyby jeho vznešené jméno bylo zataženo do tak špinavých řečí!“

„Vyjádřete se jasněji, prosím!“

„Ctěte, Excelence,“ pravil monseigneur, sáhl do kapsy pro písemné prohlášení hraběte Rappta a podal je starému maršálovi. „Čtěte, prosím, sám.“

Když dospěl až k poslední řádce, starý pán všecek zbrunátněl. Pak prelátovi dokument vrátil, otočil se, sáhl po zvonku a zazvonil.

„Teď už je mi úplně jasné, oč vám jde, monseigneure,“ řekl. „Prosím, odejděte… a poděkujte bohu za svůj kněžský šat!“

„Excelence!“ vykřikl prelát a zuřivě zaloupal očima.

„Ticho, prosím!“ okřikl ho maršál velitelsky. „Abyste si snad nestěžoval, že jste tu promarnil čas, poslyšte moje doporučení. Přestaňte napříště pečovat o duchovní blaho paní maršálky, či řečeno úplně jasně, nevstupujte do paláce de la Mothe-Houdanů! Ne že byste tam došel tělesné úhony, ale utržil byste tam nepředstavitelnou ostudu!“

Monseigneur Coletti se chystal cosi odseknout, tváře měl v jednom ohni, oči metaly blesky, ale to už se ve dveřích ukláněl sluha.

„Doprovoďte monseigneura,“ pokynul mu maršál a abbé Coletti stačil jen procedit mezi zuby: „Budeš mít, co jsi chtěl!“ a potom opustil pracovnu pana de la Mothe-Houdan s prázdnou podobně jako předtím pracovnu hraběte Rappta. Jen jeho tvář se pod vrstvou pudru křivila ještě nelítostnějším pošklebkem.

„K paní de la Tournelle!“ křikl na kočího, sotva se uvelebil v jemných poduškách svého kočáru. „Rychle!“

Cesta netrvala déle než čtvrt hodiny.

Markýza ho uvítala ve svém budoáru vlídným úsměvem. Prelát měl dost času, aby si po cestě zosnoval svůj další bitevní plán. Věděl, že se nesmí zmínit o svém výstupu u hraběte Rappta; kdyby markýza měla volit mezi ním a hrabětem, neváhala by ani na okamžik. Navíc

nesmělo padnout ani slůvko o tom, co se odehrálo u maršála de la Mothe-Houdan; tím by si udělal jen nepřítele z nejmocnějšího člověka celé rodiny. A přece se do toho musel pustit – ctižádost bývá trpělivá, touha po pomstě však nikdy. A monseigneurovo srdce po pomstě jen prahlo!

„Ani jsem nečekala, že se dnes uvidíme, drahý abbé," šveholila radostně paní de la Tournelle. „Čemupak vděčím za tak milou návštěvu?"

„Jedině tomu, drahá markýzo, že odjíždím z Paříže. Proto bych se s vámi rád rozloučil," pravil prelát s hranou pokorou, líbaje staré markýze dvorně ruku. „Ano, je to návštěva na rozloučenou…"

„Co to říkáte?" div nestrnula markýza, na niž páně Colettiho sdělení zapůsobilo, jako kdyby jí oznamoval, že právě nastává konec světa.

„Inu, pravdu, drahá markýzo, já skutečně odjíždím, nebo alespoň se k tomu chystám…"

„A na dlouho?" strachovala se paní de la Tournelle.

„Kdoví, má drahá, možná že navždy – kdo z nás zná hodinu svého návratu?"

„Ale vy jste se mi o tom nikdy slovem nezmínil!"

„Znám příliš dobře vaši jemnou duši, a tak jsem si myslil, že pro vás bude méně kruté, když svůj odjezd uchovám v tajnosti až do poslední chvíle. Odpusťte, jestli jsem se mýlil."

Tvář paní de la Tournelle lehce zrůžověla.

„A důvod vašeho odjezdu?" zeptala se polohlasem.

„Vítězství víry!" pravil monseigneur a sepjal ruce.

„Snad neodcházíte na misie?"

„Ano, markýzo. Patrně do Číny…"

Paní de la Tournelle unikl ze rtů výkřik úděsu.

„Och, monseigneure," povzdechla si zhluboka a smutně a zavrtěla hlavou, jako by nemohla té novince uvěřit. „Co mi to děláte?"

„Nesmíte mi brát odvahu, drahá markýzo," řekl monseigneur předstíraje hluboké pohnutí. „I tak mé srdce podléhá slabosti, když pomyslím na věrné ovečky, které tu zanechám, právě na takové duše, jako jste vy!"

„A kdy… kdy nás zamýšlíte opustit?" řekla paní de la Tournelle, vzrušením celá bez sebe.

„V nejbližších dnech, proto jsem řekl, že se přicházím vlastně

rozloučit. A také bych vám rád svěřil určité duchovní poslání, abych mohl odjet s klidným srdcem.“

„Mluvte, monseigneure, víte, že nemáte oddanější služebnici, než jsem já.“

„Vím to dobře, má drahá, a proto se na vás obracím. Musím se postarat o své věrné stádo a najít pro ně náhradou za sebe oddaného pastýře. Především pro vás, markýzo! A pro celý váš dům! Dlouho jsem o tom přemítal, a nakonec jsem si dovolil vybrat na své místo muže podle svého nejlepšího svědomí. Řeknu vám hned jeho jméno – ale shledáte-li, že vám moje volba nevyhovuje, prosím, řekněte mi to otevřeně! Navrhuji vám pana abbého Sulpicia Bouquemonta, duchovního velké víry a obětavosti.“

„Nemohl jste nám vybrat nikoho lepšího! Abbé Bouquemont je určitě jeden z nejctnostnějších lidí, které znám. A děkuji vám ze srdce, že věnujete takovou péči našemu duchovnímu osudu.“

Na monseigneura markýziny poklony, zdálo se, neudělaly velký dojem.

„Jen bude-li se můj výběr tak zamlouvat i jiným osobám!“ zatvářil se zkormouceně.

„Mluvíte o hraběnce Regině…?“

„O hraběnce Rapptové, má drahá, zajisté. Shledal jsem, že její víra je v posledním čase vratká. Chybí jí křesťanská horlivost. Bojím se, že ta mladá žena se potácí na okraji strašlivé propasti. Kéž by ji Bůh ostříhal!“

„Pokusím se na ni zapůsobit, monseigneure, ale upřímně řečeno, pochybuji, že budu mít úspěch. Udělám všechno pro její záchranu, bude-li však má snaha marná, nepřipisujte to, abbé, mé malé oddanosti našemu svatému náboženství.“

„Vím dobře, jak jste zbožná a oddaná matce církvi, markýzo, a právě proto jsem chtěl obrátit vaši pozornost na politováníhodný stav této nešťastné duše. Jednejte s ní a mluvte k ní, jak vám srdce přikazuje, a jestli přesto ztroskotáte, nechť sám Bůh odpustí této hříšnici… Ale pak je tu ještě někdo, u koho se těšíte převelké důvěře, a i tuto osobu bych rád svěřil vaší starostlivé péči.“

„Teď máte na mysli princeznu Rinu, monseigneure?“

„Ano, paní maršálku, manželku pana de la Mothe-Houdan, s kterou jsem mluvil naposledy před dvěma dny. Žalostné setkání, má drahá! Neviděl jsem ji ještě nikdy tak bledou, tak malátnou, ano,

sešlou. Přál bych si, abych se mýlil, ale bojím se, že její tělo je zachváceno smrtelnou chorobou a že se její duše již vbrzku vrátí k Pánu!“

„Vím, že s princeznou Rinou je to špatné, monseigneure – ale když ona odmítá jakéhokoliv lékaře!“

„Obávám se, že zakrátko princezna tak jako tak opustí svou smrtelnou schránku – a tím spíš mě znepokojuje stav její duše. Komu bych ji měl svěřit v tom nejvážnějším okamžiku? Kdo z jejího okolí by jí mohl v té těžké hodince pomoci – kromě vás, markýzo? Je přece tak bezmocná, nedostává se jí sil i vůle, a kdo ví, co by z této bytosti mohli udělat zlí lidé! Musíte ji chránit, markýzo! Já už ji, želbohu, nikdy neuvidím.“

„Jak to, monseigneure? Ještě jste neodjel…“

„Měl jsem s panem maršálem právě před několika hodinami pohnutý rozhovor, dosti bouřlivou výměnu názorů, týkající se i otázek víry. Pan maršál se vyjadřoval způsobem pro mne zcela nepochopitelným, z úst tak dobrého muže bych nikdy podobná slova neočekával, a nakonec mi výslovně naznačil – vím, zní to neuvěřitelně – že se o duševní blaho princezny Riny napříště nemám starat!“

„Bože na nebesích,“ zvolala paní de la Tournelle a divže se samým úžasem nepokřižovala. „Monseigneure, jedu ihned za maršálem! Nejpozději za hodinu zde bude můj bratr klečet před vámi na kolenou!“

„Och, to ne, drahá markýzo,“ řekl prelát vztahuje obě ruce proti paní de la Tournelle, „nestojím o nějaké omluvy od pana maršála, dokonce vás prosím, abyste se mu o našem rozhovoru vůbec nezmiňovala. Marnost je všechen lidský hněv! Já odjíždím a jemu všechno odpouštím!“

Markýze se zalily oči slzami a dojatě zašeptala:

„Jste svatý člověk.“

„Jen o jedno prosím,“ pokračoval kněz bolestiplným a ukřivděným hlasem. „Chtěl bych mít jistotu, že duše ubohé princezny Riny bude v dobrých rukou. Mohla byste, drahá markýzo, zajít za paní maršálkou a přesvědčit ji, aby přijala jako mého nástupce a svého nového zpovědníka ctihodného abbého Bouquemonta? Já se s ním dnes večer uvidím a dám mu v tom směru náležitá poučení.“

„Princezna Rina přijme pana abbého nejpozději za hodinu,“ řekla s úsměvem paní de la Tournelle. „A vy, monseigneure, se s ním setkáte

dokonce ještě dřív. Ohlásil se totiž u mne a čekám ho tu každou chvíli.“

Ještě ani nedokončila větu a vešla komorná oznamujíc, že pan abbé Sulpicius Bouquemont prosí o přijetí.

„Uveďte ho!“ zvolala markýza vznosně a vrhla na monseigneura vítězný pohled.

Malý, břichatý abbé, v tváři poďobaný od neštovic, byl velmi překvapen návštěvou, kterou u markýzy zastihl, ale ještě víc byl překvapen, když mu oba, prelát i markýza, oznámili, že by se měl stát místo monseigneura zpovědníkem a duchovním rádcem princezny Riny de la Mothe-Houdanů. Sulpicius Bouquemont jenom stěží krotil radost nad tou nenadálou zprávou. Jak mohl v něco takového doufat! Dostat se do okruhu významné rodiny, do vznešeného domu de la Mothe-Houdanů! Připadalo mu to jako krásný sen, jako by se ocitl v sedmém nebi! Ještě když markýza jeho a monseigneura na chvíli nechala o samotě pod záminkou, že se musí před odjezdem z domu upravit, mu očka radostně blýskala.

„Pane abbé,“ řekl prelát již mezi čtyřma očima, „slíbil jsem vám, že při vhodné příležitosti dostanete možnost si zjednat zásluhy. Nuže, příležitost je zde, a možnosti jsou ve vašich rukou.“

„Monseigneure,“ pravil abbé Bouquemont svým skřípavým hlasem, „ujišťuji vás, že jsem váš vděčný, nejoddanější sluha.“

„Však také na vaši oddanost spoléhám, pane abbé, ne ovšem kvůli sobě, nýbrž kvůli našemu svatému náboženství. Uvědomte si, že budete místo mne určovat osudy významné rodiny. Věřím, že si povedete tak, jako kdybych byl na vašem místě já.“

Ta neobyčejně slavnostně pronesená slova vzbudila v mysli abbého Bouquemonta, od přírody podezíravého, jakési mlhavé pochyby. Zvedl ke svému dobrodinci oči, v nichž jako by měl napsáno: „Kam, ke všem rohatým, ten člověk míří! Mějme se na pozoru!“

Monseigneur Coletti byl ovšem přinejmenším stejně nedůvěřivý jako jeho protějšek a zpytavý abbého pohled mu neunikl. Stačilo mu však několik slov, aby Bouquemontovi ukázal, na čem je.

„Uvědomte si, pane abbé, že jste před tváří Nejvyššího velkým hříšníkem a že se vám nyní dostává příležitost, abyste se očistil aspoň z těch nejtěžších hříchů. Postarat se o duchovní blaho paní maršálky de la Mothe-Houdan je jedna z nejužitečnějších služeb, jež můžete prokázat našemu svatému náboženství – a v důsledku toho i sobě! Do

tří dnů, pane abbé, opustím Paříž; pro všechny odjíždím na misie do Číny, pouze pro vás budu v Římě. Tam mi budete posílat co nejpodrobnější písemné zprávy o zdejší situaci i o duševním stavu paní maršálky, o nějž budete pečovat.“

„Ale jak budu moci působit na duševní stav paní maršálky, monseigneure?“ namítl abbé. „Mám čest ji znát pouze z doslechu, a jak ji tedy mám ovlivňovat ve vašem smyslu?“

„Pane abbé, podívejte se na mne!“ řekl přísně monseigneur Coletti. „Pociťujete-li ke mně oddanost, či ne, na tom mi nezáleží, zvykl jsem si už dávno na lidský nevděk, ale co od vás vyžaduji, je, abyste přesně vykonával mou vůli. A já se vás ptám: Cítíte k tomu při vší své hrdosti dost odvahy? Uvědomte si ovšem, že to je ve vašem vlastním zájmu, neboť vaše hříchy vám budou odpuštěny pouze za těchto podmínek.“

Břichatý kněz se chystal k odpovědi, ale prelát ho netrpělivým pokynem zarazil.

„Rozmyslete si dobře, než odpovíte. Uvědomte si, co na sebe berete – a jste-li dost silný na to, abyste svůj slib také dodržel.“

„Půjdu, kam mi poručíte, monseigneure, a udělám, co mi přikážete,“ odpověděl po chvilce přemýšlení pokorným, ale pevným hlasem abbé Bouquemont.

„Tak je to v pořádku,“ potřásl hlavou prelát a povstal. „Až skončíte návštěvu u paní maršálky, zastavte se u mne. Dám vám potřebné přesné pokyny.“

„A já přísahám, monseigneure, že je splním do poslední tečky k vaší úplné spokojenosti,“ řekl Sulpicius Bouquemont a poklonil se tak uctivě, jak jen mu to jeho kulaťoučké břicho dovolovalo.

Bylo to právě v okamžiku, kdy se markýza Jolanda Pentaltais de la Tournelle vrátila do místnosti. Oddaným gestem pozdravila monseigneura Colettiho, načež její ruka pokynula novému duchovnímu důvěrníku Riny de la Mothe-Houdan.

„Pojďte, pane abbé, odvezu vás k paní maršálce,“ řekla vlídně.

46.

Princezna Rina

Na oslnivém nebi pařížské velké společnosti zářil maršál Bernard de la Mothe-Houdan jako nejjasnější stálice, avšak jeho manželka, půvabná Čerkeska Rina Čuvadieská, jen poblikávala jako ubohá, nejasná, matná hvězdička, sotva postižitelná prostým okem.

Když přibyla do Paříže, vzbudila ve vyšších kruzích nemalý rozruch, hodně se o ní mluvilo, ale asi tak, jako se mluví o bytostech z pomyslných říší, o skřítcích, šotcích, bludičkách nebo rusalkách. Neboť princezna se vbrzku ve společnosti téměř přestala ukazovat a nepřijímala ani příliš návštěv. Ponejvíce jen svého muže, svou dceru, markýzu Jolandu Pentaltais de la Tournelle, monseigneura Colettiho a hraběte Rappta, jenž ostatně docházel stále řidčeji a řidčeji. Jinak žila v naprosté odloučenosti, jako osamělá květina, obklopená čtyřmi či pěti keříky, od nichž nic nepřijímá a kterým nic neposkytuje. Dalo by se říci jako stvoření, jež nemá oči pro nic z toho, co se děje vůkol, nýbrž je upírá jen kamsi vzhůru…

Ano, zdálo se, že nejen její zrak, ale celá její duše, všechny její myšlenky, směřují do vyšších sfér, zcela vzdálených ostatním smrtelníkům. Přecházela přezíravě všechno pozemské a rozpínala křídla ke vzletu do jakýchsi vzdálených, nebeských končin, až za hranice všech známých světů.

Jedním slovem, byla to bytost utkaná ze snění, blouznění, rozjímání a netečnosti, žena, která žila jen ve svých přeludech, odevzdaná a připravená na poslední chvilku života. Nic ji nepoutalo k této zemi a všechno ji vábilo jinam…

Mladou, vznešenou krasavici z nejurozenější orientální krve starobylého rodu získal maršál de la Mothe-Houdan za manželku takřka bez jejího vědomí, aniž se kdo sebeméně zajímal o její vůli, prostě jen z rozmaru ruského cara a francouzského císaře. Kdo by se divil, že maršál, předčasně zestárlý ve stravujícím ohni tolika bojišť celé Evropy, nebyl vůbec mužem, jenž by mohl naplnit sny mladého děvčete? Avšak tehdejší mocní bohové tomu spojení přáli, a tak se čerkeská krasavice ocitla po boku svého manžela v Paříži – a zde se seznámila s hrabětem Rapptem.

Fréderic byl mladý, hezký muž se zvláštním, smělým pohledem, jenž se očím žen jevil jako výraz upřímné vášně, a dovedl svého kouzla využít tak, aby v nich budil naděje a rozněcoval žár v jejich vyprahlých srdcích. I princezna na krátký čas uvěřila, že se před ní vynořuje krajina lásky, ona zaslíbená země všech žen, a s radostí vykročila na očekávanou sladkou pouť. Avšak uprostřed putování pojednou zjistila, kdo vlastně je jejím společníkem na její cestě k výšinám. Pýcha, ctižádost, nečitelnost, sobectví hraběte se jí vyjevily v plné nahotě. A přitom viděla v Rapptovi svého skutečného muže – byť méně dobrého, méně ušlechtilého, či spíš panovačnějšího, než byl zákonný choť. Narození Reginy vykřesalo ještě na chvíli jiskřičku z jejího vyhaslého srdce. Ale první polibek, který maršál de la Mothe-Houdan vtiskl na čelo děťátka, matkou otřásl do hloubi nitra. Celá její duše se vzbouřila a od tohoto okamžiku Regina se pro ni stala bytostí ne sice nenáviděnou, ale – lhostejnou. Svět se pro černovlasou Čerkesku uzavřel – a nezapůsobilo na ni ani po několika letech narození Abeille, Včelky. Rina se jednou provždy uzamkla sama do sebe. Její smutek neulehčovalo ani slůvko reptání či lítosti: byl výrazem pokání němého a odevzdaného. A to byla pravá příčina její odloučenosti od všech.

Jediným důvěrníkem této trpící duše byl monseigneur Coletti. Jemu jedinému se svěřila ze svého provinění a on jediný rozuměl její mlčenlivé bolesti.

Nejzazší meze svého zoufalství potom překročila, když se dozvěděla o chystané svatbě Reginy s hrabětem Rapptem. Cosi z mohamedánského odevzdání do vůle osudu bylo v tom, jak se vnitřně všecka zhroutila – a přitom nedokázala sebrat síly k zápasu s důvody, jimiž se hrabě Rappt snažil zmírnit svou bezměrnou vinu. Z jejích úst nevyšlo již jediné zaslténání. Den za dnem začala víc a víc scházet na těle i na duchu. Cítila, že umírá, že její život končí, ale myšlenku na smrt přijímala stejně jako vzpomínku na to, co žila.

V takovém stavu byla, když maršál de la Mothe-Houdan vykázal z domu monseigneura Colettiho a když se u ní markýza de la Tournelle ohlásila spolu s abbém Bouquemontem. Třikrát jim dala vzkázat, že dlí na modlitbách a že si nepřeje být rušena. Avšak stará markýza nebyla z žen, které se dají čímkoliv odradit. Uvelebila se v lenošce, ukázala abbému, aby se posadil do druhé, a komornou odbyla jednou větou:

„Dobře, dobře, však počkáme, až princezna s modlitbami skončí!“

Ubohá Rina musela posléze chtíc nechtíc návštěvu přijmout. Našli ji nehybně ležící na pohovce, unavenou, bez zájmu o okolí.

„Musím vám oznámit velice smutnou zprávu, drahá sestro,“ začala markýza vemlouvavě pohnutým hlasem.

Princezna se ani nepohnula.

Byla stále ještě mladá, i když její kdysi jak uhel černé vlasy zbělely; i čelo, průsvitné tváře, jemná brada, celý její obličej byly bílé jako její vlasy, že by se skoro chtělo říci: „Hle, posmrtná maska sejmutá ještě před smrtí!“

„Budete zarmoucena, má drahá,“ pokračovala markýza. „Monseigneur Coletti nás opouští. Odjíždí do Číny.“

Markýzin hlas byl zoufalství samo, ale na princeznu to zapůsobilo asi tak, jako by někdo mimochodem poznamenal: „Zase se nám změní počasí!“

„Zajisté sdílíte zármutek všech dobrých věrných křesťanů nad tím, že nás tento svatý člověk opouští – bezpochyby navždycky, protože tam v těch divokých končinách visí život takových lidí jako on vždycky jen na vlásku.“

Princezna Rina na to neřekla nic, spokojila se s tím, že lehce a neúčastněné pokývla hlavou.

„Ve své otcovské starostlivosti však na vás monseigneur nezapomněl,“ dotírala dál sladkobolným hlasem markýza, nedávajíc se splést. „Je přesvědčen, že nyní víc než kdy jindy potřebujete jeho duchovní oporu a že ji budete postrádat… Vybral vám proto sám svého nástupce.“

Princezny jako by se pojednou zmocnil nepokoj. Její prsty se začaly nervózně pohybovat a dotýkat všech možných předmětů, které měla na dosah.

„Mám tedy čest vám představit pana abbého Sulpicia Bouquemonta, který jistě bude důstojným nástupcem svatého muže, jenž nás opouští,“ pokračovala nezadržitelně paní de la Tournelle a pokynula veledůstojně rukou muži v sutaně.

Abbé se uklonil co nejponíženěji, jak jen mu to jeho tučné bříško dovolovalo.

Co nejponíženěji – nicméně zbytečně, poněvadž netečná Čerkeska jen podruhé kývla lhostejně hlavou, aniž dala sebeméně znát, co si vlastně myslí.

Markýza pohlédla na abbého, pak se pohledem svezla přes princeznu, jako by říkala: „To je ale nemožná ženská!“, avšak Sulpicius Bouquemont zvedl pobožnůstkářsky oči k nebi, jako by na to odpovídal s křesťanským porozuměním: „Kéž se nad ní Bůh slituje!“

Markýzy se však začala zvolna zmocňovat netrpělivost a do tváří se jí hrnula červeň. Zacupitala k pohovce, přešla k princezně, která tu ležela s nohama spuštěnýma dolů, a naklonila se k ní, aby jí viděla přímo do očí. Potom kývla prstem na abbého, který se poslušně postavil vedle ní.

„To je, princezno, pan abbé Bouquemont,“ pravila důrazně a přitom přistrkovala monseigneurova nástupce blíž k pohovce. „Můžete mi laskavě říci, zda souhlasíte, aby byl vaším duchovním pastýřem?“

Čerkeska pomalu zvedla přivřená víčka a spatřila ani ne dva kroky před sebou namísto jakéhosi vysněného anděla v bílé říze člověka v černé sutaně; připadalo jí to, jako by si pro ni přišel už hrobník. Přejel jí mráz po zádech, podívala se mu blíž do obličeje, ale podruhé už se nezachvěla, naopak, na rtech se jí objevil úsměv. Byl to ovšem úsměv plný hořkosti a smutku, jenž jako by říkal: Ani smrt není tak ohyzdná…

Nevypravila však ze sebe ani slůvko.

„Tak ano, nebo ne?!“ vykřikla už nanejvýš podrážděná markýza de la Tournelle. „Přijímáte abbého Bouquemonta jako svého zpovědníka místo monseigneura Colettiho?“

„Ano…,“ zadrmolila Rina přidušeně a bylo to, jako kdyby řekla: Přijímám všechno, co chcete, jen už běžte oba pryč a nechte mě v klidu umřít!

Markýza se celá rozzářila a abbé Bouquemont, domnívaje se, že přišla vhodná chvíle, aby k sobě upoutal princezninu pozornost, začal tichým hlasem malou domácí homilii, kázání, které princezna vyslechla trpělivě až do konce: patrně proto, že sice poslouchala, ale nic nevnímala, nic kromě té smuteční písně, kterou bez přestání znělo celé její nitro.

„Amen,“ řekla markýza de la Tournelle, když kněz skončil, pokřižovala se zbožně, odstrčila abbého stranou a přeměřila si kosým pohledem princeznu. „Odnynějška je tedy váš osud v rukou pana abbého. A říkám-li *váš* osud, myslím tím i osud *celé* rodiny. Nosíte slavné jméno, které bylo po celá staletí předmětem zbožné úcty všech opravdových křesťanů. Protože jsme však lidé smrtelní, musíme včas

zvážit všechny své minulé skutky, aby snad nevrhly špatný stín na neposkvrněný erb našich předků. Pan abbé Bouquemont je člověk zbožný a ctnostný a ve všem vám pomůže. Poděkujte mu, princezno, za to, že vzal na sebe tak obtížný úkol.“

„Děkuji,“ zamumlala Rina bezbarvě a ani nepohnula hlavou.

„A dohodněte se, kdy má pan abbé zase přijít!“ dotírala dál rozzlobená paní de la Tournelle.

„Zítra,“ řekla opět stejně bezbarvě maršálka de la Mothe-Houdan a markýza až celá zrudla rozhořčením.

„Pojďte, pane abbé,“ chytila kněze za rukáv, „a než vám princezna náležitě poděkuje, přijměte aspoň ode mne ty nejvřelejší díky.“ Pokynula mu a ve dveřích se pootočila a suše se rozloučila s Rinou jen dvěma slovy: „Sbohem, princezno!“

„Sbohem,“ odpověděla Rina de la Mothe-Houdan a v jejím hlase nebylo možno poznat ani stopu byť nejmenšího neklidu.

Lhostejně natáhla ruku po křišťálovém poháru a pozlacenou stříbrnou lžičkou si začala z něho nabírat růžovou zavařeninu.

47.

Šípy zrady

Když onoho večera abbé Bouquemont zaklepal u monseigneura, nalezl ho uprostřed posledních příprav k odjezdu. „Jděte dál do mé pracovny, za okamžik přijdu za vámi,“ řekl mu prelát s vlídnou tváří a doprovodil ho až ke dveřím. Sotva zapadly, obrátil se na sluhu, který abbého uvedl, a přísně poručil:

„Teď nejsem pro nikoho doma – s výjimkou paní markýzy de la Tournelle! Jdu za tím člověkem do modlitebny…“

Sluha se mlčky uklonil.

Abbé Coletti vstoupil do své domácí oratoře.

V koutě přešlapoval hubený, pobledlý chlapík s dlouhými vlasy, čtenářům tohoto příběhu dobře známý milec Barbetty, ženy, pronajímající věřícím židle v chrámu svatého Jakuba a jeden z důvěrných spolupracovníků pana Jackala jménem Dlouhý oves;

zázrakem se zachránil z krvavých bouří v ulici Saint-Denis a s velkou slávou se vrátil nazpět mezi ostatní ovečky do ulice de Jérusalem. Byla to zajisté překvapující návštěva v soukromé modlitebně italského jezuity – ale stačí pozorně naslouchat a hned se dozvíme, co sem tohoto chlapíka přivedlo. Právě zkřížil ruce na prsou a hluboce se monseigneurovi uklonil.

„Tak povězte, co jste vypátral! Ale stručně a tiše!“ vyzval ho netrpělivě Ital.

„Nebylo třeba nic moc pátrat, monseigneure! Jsou to pěkně vykutálení ptáčci, ti dva.“

„Odkud pocházejí?“

„Z Lotrinska, monseigneure – tak jako já. Ale študovali na semináři v Nancy. Jenže abbého odtud vyhodili!“

„Pročpak?“

„Já myslím, že postačí, když Vaše Milost řekne, že to ví. On určitě nebude chtít nic vysvětlovat.“

„A co ten jeho bratr?“

„To je zase jiná písnička!“ zadrmolil Longue-Avoine. „To v jednom kostelíku u Nancy měli obraz Krista od van Dycka. Xavier Bouquemont požádal o dovolení vytvořit jeho kopii. Udělal ji, pak ji pověsil do kostela místo originálu, a ten prodal muzeu v Antverpách za sedm tisíc franků. Hodně se o tom šuškalo, nakonec se věc s pomocí abbého ututlala; ale kdyby ji znovu vytáhl na světlo člověk vašeho významu, bylo by to vážné…“

„Dobře, dobře. Bylo mi řečeno, že Bouquemont není jejich pravé jméno. Zjistil jste o tom něco?“

„Jasně! Jejich skutečné jméno je Madou.“

„Hm! A jak si žili po odchodu z Nancy?“

„Hmotně dost slušně, morálně to bylo bídné. Jeden podvod za druhým, dluhů jako kvítí… kdyby mi Vaše Milost poshověla ještě tak čtyřiadvacet hodin, mohl bych sehnat zcela přesné informace.“

„To je zbytečné, odjíždím už dnes večer. Hlavně že jsem se dozvěděl, co jsem potřeboval,“ řekl monseigneur Coletti a vytáhl z peněženky pět zlatých louisdorů. „Tady je závdavek. Možná že ode mne později dostanete ještě nějaké pokyny. Bude u nich vždycky poštovní poukaz na peníze jako odměna za vaši námahu. Odpovědi mi budete posílat do Říma – a abych je hned poznal, uděláte na nich tři x.“

Longue-Avoine se uklonil s gestem naznačujícím otázku: A to je všecko, co teď na mně chcete?

Monseigneur hubeňourovo němé gesto pochopil.

„Samozřejmě si přeju, abyste ty dva nespouštěl z očí – musíte být schopen mi o nich kdykoliv podat potřebné informace! Můžete jít!“

Longue-Avoine pomalu vycouval pozpátku z modlitebny, prelát počkal, až za ním zapadly dveře, pak potřásl hlavou, na okamžik se zamyslel a zabručel si sám pro sebe:

„A teď ten druhý!“

Našel abbého Bouquemonta v pracovně, jak si hoví ve velkém fotelu, točí prsty na břiše a lelkuje očima po stropě.

„Už jsem tu, pane abbé,“ oslovil ho sladce, „tak jakpak se vedlo u paní maršálky de la Mothe-Houdan?“

„Zdá se, že princezna mě přijala jako svého duchovního rádce,“ řekl kněz spínaje ruce jako k modlitbě.

„Jak to… *zdá se?*“ pravil jezuita značně udiveným hlasem.

„Ona princezna není právě příliš výřečná,“ odvětil abbé Bouquemont. „To ostatně Vaše Milost zajisté ví sama nejlépe. Neuměl bych vyjádřit, jakým skutečným dojmem na ni zapůsobila moje maličkost, proto jsem se odvážil říci: Zdá se, že princezna mě přijala…“

„Ale své místo jste u princezny získal?“

„Paní markýza de la Tournelle je toho názoru, že ano.“

„Tak to musí být ovšem i váš názor! Ale nemluvme už o tom, to je hotová věc. Rád bych vám teď dal jisté směrnice, jak si počínat vůči paní maršálce de la Mothe-Houdan.“

„Poslouchám vaše příkazy, monseigneure.“

„Ano… Ale ještě než přistoupíme k věci, chci vás jen pár slovy upozornit, že v případě potřeby, kdybyste měl například nějaké skrupule, nebo ochabl ve své oddanosti, což nepředpokládám, mám dost prostředků, abych vaše nadšení opět vzpružil… Totiž: vás vyhodili, pane abbé, ze semináře v Nancy, a já vím proč! Tolik na vaši adresu. Pokud se týče vašeho bratra, bezpochyby je vám známo, že v antverpském muzeu visí jistý obraz Krista od van Dycka…“

„Monseigneure,“ skočil prelátovi do řeči abbé Bouquemont, všecek se červenaje, „proč myslíte, že je třeba se uchylovat k pohrůžkám, aby vaši nejpokornější služebníci vykonali vaše přání?“

„Nemyslím si, že je to třeba, pane abbé. Ale mám v téhle hře

dobré karty. Kladu je tedy před vás na stůl, to je všecko.“

Kněz stiskl rty, ale ne tak pevně, aby nebylo slyšet, jak zaskřípěl zuby. Sklopil víčka, ale ne tak rychle, aby prelát nezahlédl blesk, jenž vyšlehl z jeho očí.

Monseigneur Coletti nicméně chvíli mlčel, než se znovu ujal slova.

„Takže když teď oba víme, na čem jsme, si můžeme popovídat o paní maršálce. Dlouho jí duchovní oporou nebudete, ta žena umírá… Ovšem když je člověk dost přičinlivý a inteligentní, mají i minuty cenu dní a dny cenu celých let. Až vyslechnete princezninu zpověď, pochopíte alespoň část mých pokynů, které vám do té doby budou připadat poněkud zmatené…“

„Budu se velmi snažit, abych v nich měl jasno,“ řekl abbé Bouquemont již opět s úsměvem.

„Paní maršálka,“ pokračoval prelát, „se dopustila tak vážného poklesku, že silně pochybuji, že by jí bylo odpuštěno na nebesích, neodpustí-li jí zde na zemi ten, komu ublížila. Především vám ukládám, abyste jí to ve vší vážnosti předestřel.“

„Bylo by dobře vědět, jakého druhu je její poklesek, abych si mohl připravit promluvu…“

„Předpokládejte, že jde o prohřešení tak těžké, že by k odpuštění bylo třeba slova samého Ježíše Krista!“

„Cizoložství?“ odvážil se abbé Bouquemont.

„Všimněte si, že nepravím nic přesného,“ odpověděl monseigneur. „Ale kdyby šlo o tento hřích, myslíte si, že by se princezně dostalo na nebesích odpuštění, kdyby jí předtím neodpustil její manžel?“

V abbém by se byl v té chvíli krve nedořezal. Mlhavě začal vyciťovat cíl zchytralého Itala, a i když sám byl schopen lecčehos, obcházel ho děs z jeho fantastické pomsty; ani jed Borgiů či Medicejských by mu nenaháněl takový strach – a přece ho ani ve snu nenapadlo, aby se ozval byť i pouhým slůvkem. Cítil se jako zajíc v tygřích drápech.

„Takže se do věci vložíte…?“ stál na svém Ital.

„Velmi rád, monseigneure, chtěl bych jen pochopit…“

„Vy byste chtěl pochopit?! A nač by vám to bylo? Tak dlouho už jste ve svatém společenství a zapomněl jste na první a nejdůležitější závazek – slib naprosté poslušnosti? Poslouchejte a nediskutujte, nepřemýšlejte, nevyptávejte se!“

„Ano, monseigneure, budu napříště věrně plnit poslání, které mi svěříte, budu poslouchat bez přemýšlení, bez vyptávání, jak praví zákon řehole *perinde ac cadaver*, docela jako mrtvole!“

„Ano, tak je to také správné,“ spokojeně přikývl pan Coletti a vytáhl menší naditou prkenici. „Vím, že máte hluboko do kapsy, že jste potřebný,“ dodal. „Při plnění mých příkazů budete mít možná mimořádné výdaje. Ty samozřejmě půjdou na můj účet. A jestliže své poslání splníte, dostane se vám jako odměny za dobré služby stejného obnosu, jaký je v této peněžence.“

Abbého Bouquemonta polil ruměnec. Zachvěl se od hlavy až k patě a musel sebrat všechnu sílu, aby peněženku klidně vzal a zasunul ji do kapsy bez toho, aby se hned přesvědčil, kolik peněz v ní vlastně je.

„Nyní už mohu odejít?“ vyrazil ze sebe překotně, protože po ničem netoužil tolik jako po tom, aby mohl zmizet z monseigneurovy pracovny.

„Ještě slovíčko,“ řekl prelát. „Jakpak jste zapsán u markýzy de la Tournelle?“

„Velice dobře, monseigneure.“

„A u hraběte Rappta?“

„Co nejhůř.“

„Takže nemáte důvod se mu zalíbit…“

„Ani ten nejmenší. Právě naopak.“

„Asi byste nebyl proti tomu, kdyby se mu přihodilo něco hodně nepříjemného, že? Nu, budete-li se držet mých pokynů, budete, myslím, jaksepatří pomstěn.“

„Ach, monseigneure… Já… já se domnívám… že teď už všechno chápu,“ vykřikl abbé a tvář mu samou radostí ještě víc zrudla.

„Tiše, pane, tiše!“ napomenul ho prelát. „O tom, co si myslíte, nechci a nepotřebuji nic vědět…“

„Nejpozději za týden vám, monseigneure, zašlu první zprávy. Kam je mám adresovat?“

„Do Říma, ulice Umiltà.“

„Děkuji vám, monseigneure, a nechť sám Bůh provází vaše kroky!“

„Děkuji vám, pane abbé; i když je vaše přání opovážlivé, úmysl je bezpochyby dobrý.“

Abbé Bouquemont pozdravil a prelát ho doprovodil až k tajnému východu z pracovny. Potom se monseigneur vrátil, ale ne do oratoře, do salónu, kde nalezl markýzu de la Tournelle, která přišla ještě naposledy pozdravit svého duchovního pastýře. Ten se už věru cítil jednou nohou pryč z Paříže a usilovně přemítal především o tom, jak co nejvíc zkrátit hrozící srdceryvnou scénu loučení, když ho vysvobodil lokaj paní markýzy; s náramným kvapem vrazil do místnosti a zděšeně oznamoval, že paní maršálka de la Mothe-Houdan právě dostala tak prudký nervový záchvat, že je třeba se obávat nejhoršího. Monseigneurova líčka při té zvěsti přímo rozkvetla, ovšem jeho hlas překypoval účastí:

„Drahá markýzo, jak je smutné to, co se právě dozvídáme! Nesmíte teď ovšem ztrácet ani minutu. Na mne nehleďte, jděte, pospěšte si!“

„Ano, musím za švagrovou co nejrychleji,“ zvolala markýza, rozhodila doširoka obě ruce jako raněná a vrhla se ke dveřím.

„Ach ne, drahá, vy mi nerozumíte,“ zastavil ji prelát. „Nejdřív musíte k někomu jinému nežli k markýze!“

„K někomu jinému? A ke komu, monseigneure?“

„K panu abbému Bouquemontovi přece, drahá.“

„Ach! Máte pravdu, Milosti! Její duši pustoší ještě daleko horší nemoc než její ubohé tělo. Můj převzácný příteli, buďte sbohem, a nechť vás Pán ochraňuje na vaší dlouhé cestě!“

„Budu se po celou dobu modlit za vás i za vaši rodinu, markýzo,“ odvětil prelát a v hluboké úkloně zkřížil své ruce na prsou.

Čtvrt hodiny potom, co markýza de la Tournelle tak spěšně odjela, odvážela monseigneura Colettiho čtyřkolka tažená třemi poštovními koňmi – do Říma.

48.

Abbé Bouquemont plní pokyny

Sotva několik okamžiků poté, co markýza de la Tournelle a abbé Bouquemont od maršálky odešli, stihly Rinu de la Mothe-Houdan tak prudké křeče, že komorná vzbouřila celý dům svým úpěnlivým, zoufalým voláním: „Paní nám umírá, paní nám umírá!“

Starý maršálův rodinný lékař, kterého princezna Rina tak vytrvale odmítala, se k postižené přiřítil jako na koni, okamžitě ji vyšetřil a podle neklamných poplašných příznaků usoudil, že krize dostupuje vrcholu a že nemocná sotva přežije příštích čtyřiadvacet hodin. Když opouštěl její pokoj, srazil se ve dveřích s panem de la Mothe-Houdan. Lékařova zasmušilá, vážná tvář mluvila až příliš jasně o princeznině stavu. Maršál mu položil ruku na rameno.

„Je v nebezpečí?“ zeptal se jako starý voják zpříma.

Lékař přikývl:

„Ve velkém.“

„Nic ji nemůže zachránit?“

„Nic.“

„Co myslíte, že způsobilo tak prudkou krizi?“

„Duševní útrapy.“

Maršálova tvář se zachmuřila.

„Domníváte se, doktore, že jsem je zavinil já?“

„Ne,“ zavrtěl hlavou lékař.

„Znáte ji přece tak dlouho, dvacet let, a stejně jako já víte, že už nějaký čas žije ve stavu jakési trvalé otupělosti. Když jsem se vás ptal po příčině, vždycky jste mi uváděl stovky podobných případů s tím, že ona podivná princeznina odevzdanost je patrně důsledkem konstituční vady. Proč teď přisuzujete všechno duševnímu utrpení? Vysvětlete mi to, příteli; a jestli jste v tom směru objevil něco nového, nenechávejte si to jen pro sebe!“

„Pane maršále, nezjistil jsem nic, co by se samo o sobě dalo uvést jako příčina nynějšího vážného stavu vaší ženy. Ale ze všech jednotlivých příznaků musím soudit, že její smrtelnou krizi způsobily těžké duševní chmury,“ pravil lékař.

„Mluvíte jako filozof, nebo jako člověk z dobré společnosti; já

však chci slyšet váš odborný názor, váš názor osobního lékaře!“

„Milý pane maršále, každý lékař je vlastně filozof, který zkoumá lidské tělo proto, aby lépe poznal lidskou duši. Princeznin případ je obzvláště obtížný, ale já vás ujišťuji – pokud člověk může o něčem ujišťovat – že příčina smrtelné choroby paní maršálky tkví v jejích ustavičných duševních strázních.“

„Neptám se už po ničem dalším,“ řekl rozechvělým hlasem pan de la Mothe-Houdan. „A pokud jsem chtěl znát vaše mínění, bylo to proto, abych se utvrdil ve svém vlastním názoru. Už léta mě ta myšlenka pronásleduje, příteli, a jestliže jsem se s ní zatím nikomu nesvěřil, dokonce ani vám ne, kterému naprosto důvěřuji, tedy proto, že jsem přesvědčen o jedné věci: hluboké duševní utrpení ženy, kterou manžel bezmezně miluje, může mít pouze jedinou příčinu: hřích!“

„Pane maršále,“ přerušil ho starý lékař a jeho tvář polil lehký ruměnec, „věřte mi, že něco podobného mi vůbec nepřišlo na mysl.“

„Vím, příteli, vím,“ odpověděl maršál a pevně stiskl lékaři ruku. „A jsem vám vděčen… Můžete mi dát nějakou zvláštní radu, co podniknout pro princeznino zdraví?“

Lékař potřásl zarmouceně hlavou.

„Žádnou, pane maršále. Budiž vám útěchou, že vaše paní skoná tiše a bez bolesti. Zavře oči v poklidu, asi jako kdyby se chystala usnout. Její odchod se bude lišit od usínání jen v tom, že usne navěky.“

Maršál de la Mothe-Houdan sklonil zkormouceně hlavu, pokynem ruky se s lékařem rozloučil a přešel do místnosti, kde na lůžku odpočívala princezna Rina. Byla v bílém, jako nevěsta, ale se svou bledou tváří, volně splývajícími vlasy a uprostřed drapérií vypadala, jako by tu odpočívala již v posmrtném rubáši. Maršálovi se zdálo, že k tomu už nechybí nic než zapálené svíce v hlavách postele, stříbrná kropenka se svěcenou vodou a modlící se kněz. Zachvěl se od hlavy až k patě. Viděl už ve válce umírat mnoho lidí, pohled na umírajícího člověka nebyl pro něho nic nového, ale jeho chrabré duši bylo nepochopitelné, že se někdo tak málo brání smrti, že s ní nezápasí, že se s ní nepotýká jako s nepřítelem.

Ta němá odevzdanost smrti, to opouštění světa bez odporu, bez vzepření, bez známky jakéhokoliv protestu, jím hluboce otřásly. Cítil, že se mu podlamují kolena jako dítěti, jež se pokouší zvednout příliš

těžké břemeno. Učinil několik kroků k lůžku a oslovil nemocnou, jak jen nejněžněji dovedl:

„To jsem já, má drahá… Máte bolesti?“

„Ne,“ řekla princezna Rina a poobrátila hlavu k manželovi.

„Cítíte se zle?“

„Ne,“ odpověděla polohlasem.

„Máte nějaké přání?“

„Pošlete mi kněze.“

Jako na zavolání se objevila komorná a oznámila, že přišel abbé Bouquemont a markýza de la Tournelle. Princezna naznačila pokynem ruky, že si přeje zůstat s knězem o samotě, a tak stará markýza i maršál odešli do jejího budoáru, aby nerušili duchovní rozmluvu.

Tušíme, čeho se týkala, a protože princeznin prohřešek známe, nebudeme opakovat, co svěřila uším svého zpovědníka, jenž si teprve při jejích slovech zplna uvědomil smysl svého poslání – a povahu pomsty monseigneura Colettiho, která měla tak nemilosrdně stihnout hraběte Rappta.

„Má drahá sestro,“ řekl tichým hlasem, když doposlechl zpověď nešťastné ženy, „zajisté jste si vědoma, jak přetěžký hřích jste spáchala?“

„Ano,“ zašeptala princezna Rina.

„Pokoušela jste se svůj poklesek napravit?“

„Ano, pokoušela.“

„A jakým způsobem?“

„Hlubokou lítostí.“

„To je zajisté hodně, sestro, avšak není to přesto dost. Můžeme, ba musíme své poklesky napravovat účinnější cestou.“

„Řeknete mi, abbé, jak…“

„Když zloděj někoho okrade,“ pronesl abbé Bouquemont po chvíli přemýšlení biblicky vznosným hlasem, „myslíte, že stačí, když svého činu lituje, aniž nahradí to, co uzmul?“

„Ne, to nestačí,“ pravila Rina, avšak vůbec nechápala, kam v této chvíli abbé míří.

„Musíte tedy i vy, drahá sestro, napravit škodu, kterou jste svým jednáním způsobila.“

„Co tím míníte?“

„Okradla jste svého manžela o čest. Ale protože tu mu již nemůžete vrátit, jediné, co má stejnou cenu jako způsobená pohana,

je úplné, otevřené, upřímné doznání hříchu! Dejte se cestou pokání!“

„Jakže?!“ vykřikla Rina, a vzápětí se zarazila, jako by se ulekla svého vlastního hlasu. Pozvedla se na loktech a upřela na kněze tak pronikavý pohled, že pod ním i tomu nepříliš citlivému člověku přejel mráz po těle.

„Proč jste se tak zachvěl, pane abbé?“ řekla nemocná a dál na něj upírala své zpytavé oči.

„Ach, sestro,“ zahučel abbé najednou celý zmatený, „vím, jaké důsledky může vyvolat přiznání vašeho hříchu, a pociťuji před vámi nejhlubší dojetí…“

„Vy se tak znepokojujete kvůli mně, pane abbé?“ řekla princezna s povzdechem.

„Ovšem, má drahá sestro.“

„Dobře, to je dobře…,“ zašeptala nemocná a na chvilku se zamyslila. „Nemluvte už o tom… Ale to moje pokání…“

Ubohá žena se opět zarazila a bylo patrné, že rozhovor ji vyčerpává; na čele jí vystoupily kapičky potu.

Abbé měl za to, že teď nemůže udělat nic lepšího než mlčet; bylo tedy na ní, aby mlčení přerušila.

„Pane abbé,“ ozvala se slabým, téměř prosebným hlasem, „co se mnou bude, když se nepřiznám?“

„Stihne vás věčné zatracení na onom světě.“

„Avšak maršál bude žít na tomto světě v pokoji a smíru…“

„Jistě, drahá sestro, ale…“

„…ale není mé očištění z hříchů vykoupeno příliš těžce, pane abbé, když za ně zaplatím klidem duše svého vlastního, manžela?“

„Nikoliv, sestro, nikoliv,“ odpověděl abbé, opakuje poslední slovo se zvláštním důrazem.

„Pane abbé, cožpak člověk nedojde spásy tím, že poskytne mír duši druhého?“

„Nikoliv, má sestro, o naši spásu se nemůžeme dohadovat jako na trhu! Tu si nelze koupit, tu si musíme zasloužit… Kdybyste před sebou měla ještě několik let života, přenechal bych boží prozřetelnosti, aby osvítila vaše svědomí. Avšak již brzy odevzdáte duši Pánu, a chcete-li, aby před Nejvyššího předstoupila ve vší čistotě, nesmíte váhat. Ano, přiznávám, že způsob, jak smýt vaše hříchy, je krutý – ale vy, princezno, si nemůžete vybírat, vy musíte přijmout cestu, jež se vám nabízí jako boží milost.“

„A tak se život čestného člověka, pošpiněného mým proviněným, rázem zlomí…," třesoucím se hlasem zašeptala ubohá žena. „A sluha Páně mi k tomu radí… Bože, kéž osvítíš paprskem světla mé srdce, temná jako žalářní kobka!"

„Kéž se tak stane!" zabreptal kněz.

„Pane abbé, přísahejte mi před Bohem, že není jiné cesty k odčinění mých špatných skutků!"

„Každá přísaha, jež volá Boha za svědka, je bezbožná!" řekl přísně Sulpicius Bouquemont.

„Tak mi alespoň řekněte nějaký rozumný důvod, jeden jediný, proč to musím udělat! Podvolím se ráda, nic jiného si nepřeji, ale chtěla bych pochopit proč!"

„Mluví z vás slabost ducha a pýcha, sestro! To, co je správné a spravedlivé, nemusíme dokazovat, to cítíme."

„Ale právě proto, že to necítím, pane abbé, vás se sepjatýma rukama prosím, abyste mi pomohl to pochopit!"

„Opakuji vám, že to je vaše pýcha, váš rozum, které se bouří proti vašemu svědomí, jež na vás volá: Dopustila ses hnusného hříchu a musíš jej odčinit! Tak zní příkaz Nejvyššího, tak zní jeho neodvolatelné rozhodnutí! Představte si, že předstoupíte před soudnou stolici boží obtížena svým hříchem, i když vám byla nabídnuta možnost se z něho očistit! Myslíte, že Bůh ve své svrchované spravedlivosti nevyšle posla, který přijde k vašemu manželovi a oznámí mu: ‚Člověče spravedlivý, žena, která ti náležela před Pánem, tě zradila!?'"

„Smilujte se, pane abbé," zasténala ubohá, zoufalá žena.

„A onen posel řekne: ‚Člověče, věz, že se oné ženě dostalo rady, aby prosila o odpuštění,' pokračoval kněz ostře řezavým hlasem, ‚avšak ona byla dost hříšná na to, aby předstoupila před můj trůn s poskvrněnou tváří!'"

„Smilujte se, smilujte se!" zaúpěla princezna Rina.

„Pro takovou hříšnici není smilování, řekne pak boží hlas, a ty, člověče, buď nemilosrdný k poklesku této ženy a proklej její jméno na zemi, tak jako já ztrestám její duši na nebesích! Strašný je trest Pána, jenž nedovolí, aby manžel, kterého vám dal, setrval v nevědomosti o vašem hříchu a o vlastní pohaně."

„Dost, pane abbé, už dost!" vykřikla Čerkeska zoufale, sebrala poslední síly, prudce se zvedla, a ukazujíc prstem ke dveřím, dořekla

už klidným, smířeným hlasem: „Nechte mě teď o samotě… a zavolejte pana maršála. Nedovolím, aby mu to řekl někdo jiný než já!“

„Ale proč ten hořký tón?“ zvolal abbé Bouquemont, otřesen jejím náhlým vznešeným klidem. „Jak si ho mám vysvětlit?“

„Možná tak, pane abbé, že začínám tušit něco o vašich úmyslech – i když jim nerozumím. Ale to všechno již nemá smysl. Prosím, odejděte a řekněte manželovi, že ho očekávám.“

Obrátila se k abbému zády a klesla zpět do podušek.

Kněz si ji přeměřil vyčítavým a zlobným pohledem, nepronesl však už ani slovo a odešel.

Rozhovor s duchovním stál nešťastnou princeznu Rinu mnoho duševních sil. Když maršál de la Mothe-Houdan stanul o několik chvil později u jejího lůžka, nalezl ji bezvládnou a ve stavu takové vyčerpanosti, že se mu zdálo, jako by jí zbývaly už jen poslední okamžiky života. Rychle zazvonil na komornou a společně jí oba třeli spánky, avšak vědomí se vracelo nebohé ženě jen velmi pomalu.

Konečně pootevřela víčka, zabloudila pohledem plným zděšení a hrůzy ke dveřím a těžce ze sebe vypravila lámajícím se hlasem: „Už… je… pryč?“

„Kdo, má drahá paní?“ zeptala se něžně její věrná komorná a oči se jí zamžily slzami.

„Ten… kněz…,“ vydechla těžce Rina a v tváři se jí objevil takový výraz hrůzy, jako by se byla setkala s tlupou ďáblů, kteří vtrhli dovnitř pod vedením Sulpicia Bouquemonta.

„Ano, je pryč, buďte klidná,“ řekl maršál a stáhl pobouřeně obočí v přesvědčení, že strašný stav, v němž našel svou ženu, způsobila návštěva duchovního.

Princezna si oddychla tak zhluboka, jako kdyby jí sňali z hrudi přetěžký balvan, který ji tlačil na prsou.

„Nech mě na chvíli o samotě s maršálem,“ obrátila se ke své komorné. „Musím mu něco povědět…“

„Jak si přejete, paní,“ řekla komorná tiše. „Kdybyste mě potřebovala, jsem připravena…“

A vyšla ze dveří popaměti, protože pro slzy skoro neviděla.

49.

Zpověď

„Pojďte blíž,“ zašeptala princezna tak potichu, že ji pan de la Mothe-Houdan sotva slyšel. „Těžko se mi mluví a mám toho tolik na srdci.“

Maršál si přisunul křeslo k hlavě postele a posadil se.

„Nesmíte se vysilovat, má drahá,“ řekl něžně. „Podejte mi ruku a snažte se usnout, to vám nejvíc prospěje.“

„Ne, pane, mne čeká už jenom věčný spánek; ale než se s vámi navždy rozžehnám, musím se vám ještě s něčím svěřit.“

„Ach, drahá Rino, co to říkáte! Nemůžete od nás ještě odejít, ještě jste nesplnila svůj úkol na tomto světě! Naše malá Včelka, Abeille, tolik potřebuje vaši péči…“

„Ach… má malá Abeille… Včelko drahá,“ zašeptala vroucně umírající a zachvěla se.

„A já – co já bych si tu bez vás počal? Kdybyste odešla z tohoto světa, bůh by mi jistě prokázal tu milost a povolal by si k sobě i mne.“

„Ach, drahý, já nejsem hodna vaší lásky,“ třesoucím se hlasem pravila Rina a z dojetí nad hlubokým citem manžela jí vstoupily slzy do očí. „Ne, nejsem jí hodna, a právě proto vás prosím, abyste mi popřál sluchu.“

„Nechci nic slyšet, drahá Rino, nechci! V klidu se pěkně prospi, odpočiň si!“ řekl maršál, ale vtom ucítil, jak ruku, v níž držel manželčinu pravici, zalévá proud slz. „Ale ty pláčeš, Rino! To nesmíš! Co tě trápí? Mohu ti nějak pomoci?“

„Ano… ano…,“ odpověděla slabounkým hlasem. „Pomozte mi v mém velkém utrpení…“

„Ano, má milá, jen pověz jak!“

Vyprostila svou ruku z maršálovy dlaně, zajela jí do záňadří a uvolnila malý zlatý klíček, zavěšený na náhrdelníku.

„Otevřete jím mou skříňku a vytáhněte druhou zásuvku,“ podala klíček panu de la Mothe-Houdan.

Sledovala pohledem, jak plní její přání.

„Je tam svazek dopisů, převázaný černou stužkou… Vezměte ho a

pojďte si, prosím, sednout ke mně.“ Pokynula těžce rukou.

Maršál mlčky učinil, oč žádala.

„V tom svazku je celá moje zpověď,“ řekla nešťastnice s velkou námahou. Pan de la Mothe-Houdan udělal pohyb, jako by jí chtěl balíček podat, ale nemocná zavrtěla hlavou. „Přečtěte si je sám… já už nemám dost sil, abych vám řekla, co v nich je.“

„A co v nich má být?“ pravil maršál znepokojeně.

„Moje doznání a – důkazy mých provinění, pane maršále.“

„Snad bude nejlépe, když to odložíme na jindy,“ řekl pan de la Mothe-Houdan, přemáhaje dojetí. „Jste teď příliš vysílená, než abyste myslila na svou minulost. Počkejme se vším, až se uzdravíte!“

Zasunul svazek dopisů do kapsy svého redingotu.

„Jenže moje hodiny na této zemi jsou už sečteny,“ zasténala princezna a její žalostný hlas až rozdíral srdce. „Nemohu předstoupit před tvář nejvyššího soudce obtížena takovým břemenem na svědomí!“

„Jestliže vás k sobě povolá, drahá Rino,“ pravil se stísněným hrdlem maršál, „pak vám i na nebesích jistě odpustí, tak jako já vám odpouštím zde na zemi všechny poklesky, kterých jste se snad dopustila.“

„Ale to nejsou jen poklesky, to jsou přetěžké hříchy, které mě tíží,“ pronesla dohasínajícím hlasem Rina, chvějíc se jako list osiky. „Nechci opustit tuto zemi, dokud se vám ze všeho nevyznám… vždyť já jsem hanebně pošpinila vaši čest, pane maršále!“

„Rino, Rino, už ani slovo, řekl jsem přece, že nechci nic slyšet!“ zvolal maršál zoufale a vzápětí ztlumil hlas. „A znovu vám opakuji, že vám všechno odpouštím, že vám žehnám a přivolávám na vaši hlavu milosrdenství boží!“

Slzy vděku znovu proudem vytryskly zpod princezniných víček. Podívala se na svého muže s výrazem nejhlubší něhy i obdivu zároveň a tiše propustila mezi rty:

„Chcete mi podat ruku?“

Maršál k ní vztáhl obě paže, Rina uchopila jeho pravici, vzala ji do dlaně, přitáhla si ji ke rtům a vtiskla na ni vroucí políbení. Pak maršála objala a v jakémsi prudkém nábožném vytržení s ulehčením zašeptala:

„Bůh mě volá k sobě… Budu se za vás modlit…“

Pak spustila hlavu na podušku, zavřela pokojně víčka a plynule

překročila hranici mezi bděním a věčným spánkem v takovém majestátním klidu, jako když krásný letní den uhasne v temnotě noci.

„Rino, Rino, má ubohá, drahá, milovaná Rino!“ vykřikl maršál zasažen vlastními city až do hloubi své bytosti. „Otevři oči, milá, podívej se na mne, odpověz mi, já jsem ti odpustil, já ti odpouštím, má ubohá nešťastnice, slyšíš, *odpouštím ti!*“

A jako by nepozoroval na jejím klidném a krásném obličeji žádnou známku smrti, přivinul ji k sobě do náručí a vtiskl jí na čelo políbení. Ale teprve když ucítil mramorový chlad jejího čela a když se jeho rty dotkly jejích ledových rtů a když už nezachytil ani známku jejího dechu, pochopil, že Rinin život se skončil. Uvolnil svou náruč, položil zlehka hlavu nebohé ženy na polštář a složil jí ruce křížem přes prsa.

„Ať tě cokoliv tížilo, má drahá, ubohá bytosti, v této pohnuté chvíli mého života ti odpouštím,“ opakoval opět bolestně dojatým hlasem.

Za dveřmi ložnice se ozvalo tenounké dětské zavolání. „Maminko! Maminko, já tě chci vidět!“

Byla to Včelka, malá Abeille, která čekala spolu se svou sestrou v předpokoji.

Maršál pootevřel dveře a vyšel. Sestry se k němu vrhly a Včelka opět zanaříkala:

„Chci vidět maminku!“

„Ne, děti, zůstaňte zde, nechoďte dovnitř,“ vypravil ze sebe maršál třesoucím se hlasem a vzal malou za ruku a přistrčil ji k Regině.

„Jak je jí?“ řekla, objímajíc maličkou, která se usedavě rozvzlykala.

„Usnula,“ pravil pan de la Mothe-Houdan. „Myslím, že teď je jí dobře,“ dodal, ale sám zlomený hlas popíral jeho slova. „Odveďte Včelku pryč…“

„Maminka umřela!“ zaúpělo děvčátko, vytrhlo se z Reginina náručí a vběhlo do ložnice dřív, než je Regina mohla dostihnout.

„Ubohé děti,“ vydechl bolestně maršál. „Už nemáte maminku…“

Obě sestry propukly v hlasitý nářek, a nežli se maršál nadál, vpadla dovnitř i markýza de la Tournelle, sledována v patách abbém Bouquemontem a komornou. Když maršál spatřil kněze, jako by najednou zapomněl na své dojetí: přešel k němu, položil mu ruku na rameno, přeměřil si ho přísným, tvrdým pohledem a pravil:

„Vy zastupujete, pane, monseigneura Colettiho?“

„Ano, pane maršále, mám tu čest,“ přisvědčil kněz.

„Dobrá – vaše poslání je splněno. Vaše duchovní svěřenkyně zemřela.“

„Je mi to líto,“ sklonil abbé pokrytecky hlavu. „Dovolí-li pan maršál, strávím u lože nešťastné princezny noc na modlitbách.“

„To je zbytečné, noční bdění si vezmu na starost sám.“

„Ale taková věc se svěřuje obvykle duchovní osobě, pane maršále,“ namítl abbé Bouquemont.

„To je možné, pane abbé, ale já vám znovu opakuji, že vaše přítomnost je napříště zbytečná. A mám tu čest se vám poroučet,“ pravil maršál pevným tónem, nepřipouštějícím námitek.

Obrátil se zády ke knězi, který si uraženě narazil na hlavu klobouk jako Tartuffe opouštějící Orgonův dům. Bouchl za sebou dveřmi, ale maršál se už o něho nestaral a vrátil se k Regině a malé Včelce, které klečely u mrtvého matčina těla a vzlykajíce jí líbaly ruce.

Přicházel večer a princezniny místnosti se pomalu začínaly nořit do tmy. Všude vládlo tísnivé, skličující ticho. Když přišli sloužící oznámit, že je prostřeno k večeři, poslal maršál Reginu i malou Abeille do jídelny, ale sám odmítl. Požádal jen, aby mu přinesli lampu a nechali ho s nebožkou o samotě. Potom se posadil do lenošky, kde Rina tak často a ráda sedávala, vyňal z kapsy svazek dopisů, třesoucí se rukou rozvázal stužku, jíž byly převázány, a upřel oči, zkalené bolestí, na první list.

Byl od něho, psal jej ve vojenském táboře v předvečer bitvy. Druhý posílal z pole, den po vítězství; v obou zněly ohlasy války, kde všechno vyjadřovala jediná věta: „Kdy se konečně vrátíme do Francie?“ Zdálo se, že všechny ty listy jsou odpovědí na jeho dlouhou nepřítomnost, na pocity opuštěnosti a osamění jeho ženy. To byla ta brána, kterou do princeznina života vstoupilo neštěstí: odloučení a samota.

Ve chvíli, kdy pojednou spatřil cizí písmo, se na okamžik zarazil, jako by předtím, než bude pokračovat, chtěl ještě zvážit a pochopit cestu, kterou se sám ubíral. Zahlédl na ní svou ženu, slabé stvoření bloudící bez opory, bez posily uprostřed vířícího světa, vystavenou na milost a nemilost napospas prvnímu dravci, který se objeví. Naráz si to uvědomil, pootočil se k mrtvé a tiše zasténal: „Odpusť mi, má

drahá… Já, v první řadě já jsem vinen, na sebe beru všechnu vinu! A nad tebou kéž se Nejvyšší smiluje!“

Vzal do rukou další list a začal číst dopisy Fréderika Rappta.

A divná věc! Jako by instinktivně předvídal, že za pokleskem se skrývá zločin, když se dočetl černé na bílém o tom, jak byl zneuctěn, nezapůsobilo to na něho tak drtivým účinkem, jako to v podobných případech bývá obvyklé u každého muže. Jistě, cítil, že ho zalévá pocit pokoření a hanby, bezpochyby mu při četbě těch řádků běhal mráz po zádech, a určitě by byl hraběte Rappta uškrtil, kdyby se mu byl v té chvíli namanul do rukou. Ale to odhalení strašného skutku, jež ho naplňovalo nenávistí proti jeho chráněnci, v něm probouzelo současně i soucit s jeho ženou. Upřímně, něhyplně ji litoval a sám se obviňoval, že je pravým původcem jejího zneuctění, že je bídným zrádcem jejího života.

Takové pocity v něm vzbudil první dopis hraběte Rappta. Soucit se ženou a rozhořčení nad vlastním chráněncem; žena oklamala svého muže; a pobočník zradil svého velitele…

Pokračoval v té pochmurné neblahé četbě se srdcem sevřeným, hluboce rozdrásaným, jako by tušil, že míra jeho neštěstí se ještě nenaplnila, že se dozví cosi ještě strašnějšího, nesnesitelnějšího. Jako v horečce začal listovat v dopisech a hltat jejich řádky podoben člověku, jenž vidí na sebe namířenou hlaveň, ale vrhá se přímo proti ní. A potom, když si v jednom z nich přečetl slova: *Naše dcera se bude jmenovat Regina. Což nebude oplývat královskou krásou jako ty?*, vyrazil strašlivý, nepředstavitelný, příšerný výkřik a upustil dopis na zem.

Ani blesk z čistého nebe nemohl zpustošit jeho bytost tak jako tento jediný řádek. To už nebyl cit milujícího manžela či otce, který se nad těmi větami vzbouřil, nýbrž samo srdce člověka, jeho nejhlubší svědomí, jeho všechna pohaněná lidská důstojnost. Připadalo mu, že už není tím člověkem, jímž byl, že sám je zločincem, i proto, že mu žil tak nablízku. Zapomněl, že byl podveden jako manžel i jako otec, jako přítel i jako voják a velitel. Zapomněl na své zneuctění, na svou vlastní pohromu, protože všechnu jeho mysl ovládalo jediné pomyšlení na tu pobuřující, obludnou věc, na manželství milence, beroucího si vlastní dceru, na ten podlý, krvesmilný, neztrestaný svazek! S očima podlitýma hněvem vrhl pohled na nebožku, ležící se zkříženýma rukama na

prsou a s čelem obráceným k nebi jako v slavnostním rozjímání, a hlasem rozdírajícím srdce skoro zaskučel:

„Nešťastná ženo – co jsi to provedla!“

Vzal znovu svazek papírů do ruky, pokusil se opět sebrat chladnou mysl a dočíst i zbývající listy až do konce. Byla to nadlidská práce, a byl by se jí rád zřekl, kdyby v něm nevzklíčila jiná pochybnost, myšlenka na malou Včelku, jeho milovanou Abeille.

To děvčátko bylo korunou maršálova stáří, poslední písní, které naslouchal, poslední vůní, z níž se těšil; miloval ji jako nejhezčí úsměv života, jako poslední paprsek zapadajícího slunce; když ještě byla nemluvně, houpával ji v náručí, později ji vodil za ručku na procházky, bral ji s sebou na projížďky koněm; bylo krásné vidět starého maršála, jak se svou dcerkou prohání obruč po tuilerijských zahradách (a on na to byl náležitě hrdý)… Světlé vlásky děvčátka přitom krásně ladily s důstojnými šedinami starce, jenž ostatně na svou milou Včelku myslil od rána do večera. Kde je má Včelka? Proč tu není Včelka? Jak to, že si dnes Včelka nezpívala? Proč je Včelka tak smutná? Není jí něco? O malé Abeille se mluvilo v domě pana de la Mothe-Houdan bez ustání, byla jako vánek, oživující všechno kolem sebe. Když nebyla doma, bylo všechno jaksi zaražené a smutné; jakmile se objevila, vešla spolu s ní i radost a dobrá nálada.

Ach, jak by to bylo hrozné, kdyby i v té milé bytůstce ho zasáhl zlý osud! Kdyby přišel i o tuto poslední naději!

S nevýslovnou hrůzou pokračoval maršál ve čtení těch hrozných dopisů, a když se posléze ujistil, že alespoň toto štěstí mu zůstává zachováno, skryl si tvář do dlaní a hořce se rozplakal.

Slzy jsou však blahodárné, slzy přinášejí úlevu; proměňují hořkost v med a hojí rány duše, a tak když se maršál dost vyplakal, povstal, přešel k lůžku, a dívaje se vstoje mrtvé do tváře, tiše se s ní rozloučil:

„Měl jsem tě, drahá Rino, rád – i když povoz mého života mě tak často odvážel od tebe pryč a já jsem v tom prachu, jejž vířil neviděl něžný kvítek, který jsem pošlapával. Ty jsi mě volala, a já jsem ti nepřišel na pomoc; přijala jsi tedy první ruku, která se nabídla, že tě pozvedne. To je mé velké provinění, Rino, to je má přetěžká vina, a já se k ní před tvou mrtvou tváří přiznávám. Zaplatila jsi za mé chyby vlastním životem, a já jsem připraven zaplatit svým životem za tvůj

poklesek. Bůh k tobě byl příliš přísný – to já jsem měl pykat především, protože z mé viny se zrodilo všechno ostatní neštěstí našich životů. Ale je tu ještě ten, kdo zneužil našeho osudu, a to je bídný lotr, bezectný darebák, odporný zrádce a zbabělec, který si nezaslouží odpuštění… Sbohem, má ubohá ženo, anebo spíš na shledanou – protože tělo nezůstává naživu, když naši duši stihla smrt!“

Po těch slovech se maršál vrátil k lenošce, kam odložil svazek dopisů, vzal je a převázal je znovu stužkou, zasunul je do kapsy a otočil se ke dveřím. Už skoro vycházel, když se zavlnila portiéra a on spatřil jakousi mužskou postavu, kterou v první chvíli nepoznal. Učinil proti ní jeden dva kroky a tu uviděl, že před ním stojí hrabě Rappt!

50.

Hvězda hraběte Rappta zapadá

„To je on,“ zamumlal maršál de la Mothe-Houdan a jeho vždy tak vlídná tvář nabyla strohý výraz. „On,“ zahučel znovu, v očích mu zlověstně zablýsklo, a jak si vstupujícího hraběte přeměřoval pohledem, vypadalo to, jako když si blesk v hromovém mračnu vybírá pole, kam v příští chvíli udeří.

Fréderic Rappt nebyl muž bez odvahy, smělosti a nebojácné chladné krve, a přece před maršálem jeho chladnokrevnost, neohroženost i kuráž se rázem zhroutily, jako se hroutí hradby obleženého města před vítězným nepřítelem. Pohledy potupeného starce sršely hněvem, metaly strašlivé blesky, a třebaže hrabě dosud nic netušil o skutečné příčině maršálova rozrušení, pojala ho pojednou jakási předtucha a on pocítil, jak mu přejel po zádech mráz.

Zprvu si myslil, že pan de la Mothe-Houdan se ze smrti své Riny prostě pomátl na rozumu. Ten vytřeštěný, upřený pohled jeho očí pokládal za výraz zoufalství a zloby nad osudem a napadlo ho, že by měl starce utěšit; pokusil se sebrat potřebnou rozvahu, aby vyjádřil

patřičným způsobem zármutek nad odchodem princezny i svou účast na maršálově bolesti; sklonil na znamení smutku hlavu na prsa a přiblížil se k panu de la Mothe-Houdan.

„Věřte, drahý maršále, že jsem hluboce dojat neštěstím, které vás postihlo," oslovil ho.

Pan de la Mothe-Houdan neodpověděl ani jediným slovem.

„Leč v každém neštěstí nalézáme alespoň jednu útěchu: přátelé, kteří nám zůstávají, jsou nám ještě dražší," pokračoval hrabě, ale pan de la Mothe-Houdan se dál halil v mlčení.

„A v této smutné chvíli, jako ostatně vždy, jsem pro vás, pane maršále, ochoten učinit cokoliv. Ujišťuji vás o tom," pravil plukovník zvedaje pravici, jako by svá slova chtěl slavnostně potvrdit.

To už bylo na maršála příliš. Trhl sebou tak prudce, že hrabě Rappt mimoděk o kousek ustoupil a ulekaně zvolal:

„Pane maršále, co je vám?"

„Ty se ještě ptáš, co mi je, ty ničemo?! Ty darebáku, ty zrádce, ty padouchu!" vzkřikl pan de la Mothe-Houdan a vrhl po hraběti pohled, jako by ho jím chtěl na místě zničit.

Pan Rappt ustoupil o další dva tři kroky a zablekotal:

„Ale pane maršále…"

„Ty zrádče, ty bezectná stvůro!" opakoval stařec.

„Obávám se, pane maršále, že váš hluboký žal vás připravil o všechnu rozvahu," pravil pan Rappt, zvedaje teď před sebe obě ruce a couvaje pomalu ke dveřím. „Prosím, dovolte mi, abych se poroučel."

„Ne! Zůstanete zde!" vykřikl maršál divoce a vrhl se ke dveřím a zahradil hraběti cestu z místnosti.

„Pane maršále, takovýto výstup u lože mrtvé, ať už by jeho příčina byla jakákoliv, není důstojný vás ani mne! Prosím vás, nechte mě odejít!"

„Ne, pane! Zde na tomto místě jsem se dozvěděl o své pohaně. A zde se mi také dostane zadostiučinění!"

„Rozumím-li vám dobře, pane maršále," řekl náhle zcela chladně hrabě Rappt, „žádáte na mně, ať z takového či onakého důvodu, nějaké vysvětlení. Jsem vám ovšem k službám, opakuji však, někde jinde a někdy jindy!"

„Ne! Vyřídíme to hned teď, a tady!" okřikl ho velitelsky maršál a jeho hlas nepřipouštěl žádných námitek.

„Jak si přejete,“ odvětil lakonicky Rappt.

Maršál vytáhl z kapsy svazek dopisů a nastavil je hraběti před oči.

„Poznáváte je? Přiznáváte, že jste ty dopisy psal?“

Hrabě na smrt zbledl a sklopil hlavu.

„Ano…,“ zašeptal přidušeně.

„Regina je tedy vaše dcera?“

Hrabě skryl tvář do dlaní, jako by se chránil před úderem hromu, jenž hrozivě duněl nad jeho hlavou od okamžiku, kdy vešel do úmrtní místnosti maršálovy choti.

„Takže… vaše dcera…,“ pokračoval pan de la Mothe-Houdan s hrdlem tak staženým, že byl sotva s to pronést bez zadrhnutí jednotlivá slova, „…je… vaší… ženou?“

„Před tváří boží zůstala mou dcerou, pane maršále!“ vykřikl hrabě Rappt.

„Takový zrádce! Takový padouch!“ zasípěl maršál. „Člověk, kterého jsem vytáhl z bláta, kterého jsem zahrnul laskavostmi, kterému jsem dvacet let tiskl upřímně ruku, kterého jsem přijal do rodiny jako řádného člověka, tenhle tvor mě tedy dvacet let okrádal jako sprostý zloděj! Darebáku jeden – copak jste nikdy nepocítil ani nejmenší výčitku, ani špetku strachu? To je vaše duše jen odporná páchnoucí žumpa? Uloupil jste mi mé štěstí, bídáku, ukradl jste mi, co jsem měl nejdražšího! Cožpak vás ale nikdy nenapadlo, že musí přijít chvíle, kdy se všechno dozvím a budu žádat účet za těch dvacet let lží a ponižování?!“

„Pane maršále…,“ vykoktal ze sebe hrabě Rappt.

„Mlčte, mizero jeden, a nechte mě domluvit!“ obořil se na něj maršál. „Naučil jsem vás vládnout šavlí – je to tak?“

Hrabě neodpovídal.

„Ano, nebo ne?“ zaburácel maršál hromově. „Teď mluvte!“

„Ano, pane maršále, byl jste to vy,“ řekl Rappt.

„Tak tedy víte, že se s ní umím ohánět!“

„Pane maršále…,“ pravil tiše hrabě, „můžete mne zabít třeba hned na místě, protože vám – mé čestné slovo – *vám* se nebudu bránit!“

„Ach tak! Vy se odmítáte bít se starým člověkem z úcty k jeho šedinám!“ ušklíbl se pan de la Mothe-Houdan, a když hrabě mlčky sklonil hlavu, založil si ruce na prsou a vzpřímil se v celé své

impozantní výšce. „Vy si ale neuvědomujete, že spravedlivý hněv člověku propůjčuje nadlidskou sílu. A když na vás dopadne tahle ruka,“ maršál natáhl pravici a stiskl Rapptovo rameno, „že vás přinutí klesnout až na kolena, až k zemi!“

Ať už byl stisk pravice tak mocný, či ať maršálovi, jak pravil, spravedlivý hněv propůjčil opravdu nadlidskou sílu, pod hrabětem se v té chvíli podlomily nohy a klesl na kolena u hlavy lůžka, na němž spočívala nebohá Rina.

„Tak! Na kolena! Sníjet se na kolenou – to patří všem zlosynům a zrádcům!“ řekl tvrdě starý voják. „A ty buď proklet za to, že jsi do mého domu přinesl lež a ponížení! A za to, že jsi mne tak pohanil a potupil! I za to, že jsi mě naučil nenávidět a pochybovat o lidskosti vůbec! Za to všechno tě proklínám!“

A tu se náhle ten hrdý, ušlechtilý stařec, přemožen nesmírným hořem, zapotácel, zesinal a padl na koberec, jako by ho ničema, kterého se chystal ztrestat, podťal.

Na rtech hraběte Rappta zahrál úsměv a jeho tvář se rozjasnila tichým zadostiučiněním. Podíval se na starce jako dřevorubec na padlý kmen, pak se k němu sklonil a začal ho prohlížet stejně lhostejně jako ohledávač neznámou mrtvolu.

„Pane maršále,“ zašeptal, ale stařec, zdálo se, jeho hlas neslyšel. „Pane maršále,“ opakoval a lehce jím zatřásl.

Pan de la Mothe-Houdan ležel dál tichý a nehybný.

Rappt vsunul svou ruku na maršálovu hruď. Když nahmatal tlukot tepajícího srdce, čelo se mu zachmuřilo.

„Žije,“ zamumlal upíraje na něho vyděšený pohled.

Potom se prudce zvedl, začal se zmateně rozhlížet na všechny strany, jako by cosi hledal, bůhsuď co – snad nějaký smrtící nástroj… Ale v ložnici mrtvé ženy nebyla žádná pistole ani dýka, žádná zbraň… Přistoupil k lůžku nebožky, chvíli se na ni díval, pak zkusil zatáhnout za pokrývku – mrtvá pohnula rukou, jako by ji chtěla při sobě zadržet. Zděšeně ucouvl – a v té chvíli se za ním vynořila jakási postava.

„Co tu děláte?“ uslyšel její hlas a zachvěl se, když si uvědomil, že to je hlas Reginy.

„Nic!“ procedil ostře mezi zuby, vrhl po ní hrozivý pohled a vyběhl z místnosti, zanechávaje mladou ženu samotnou mezi mrtvým tělem matky a bezvládně ležícím tělem maršála.

Reginino zvonění přivolalo Rininu komornou a maršálova lokaje.

Vzali bezvládného starce a odnesli ho s nejvyšší šetrností do jeho ložnice, kam již mezitím přispěchal domácí lékař.

„Kde je?“ byla první slova maršála, sotva se lékaři podařilo přivést ho zase k vědomí.

„Kdo, otče?“ řekla Regina a to slůvko *otče*, jímž ho nazvala, jím projelo jako nůž.

„Tvůj manžel…,“ řekl s nejvyšším úsilím. „Hrabě Rappt.“

„Chcete s ním mluvit?“ zeptala se.

„Ano.“

„Pošlu vám ho, jen co vám bude trochu lépe.“

„Je mi docela dobře,“ řekl maršál, povstal a pokusil se po vojensku napřímit.

„Jak chcete, otče; řeknu mu, aby za vámi přišel,“ pravila Regina snažíc se z výrazu starcových očí vyčíst, o čem asi chce v této chvíli mluvit s jejím chotěm.

Odešla a za několik okamžiků se objevil hrabě Rappt.

„Prý jste si přál se mnou mluvit?“ řekl suše.

„Ano, přál,“ odpověděl podobně odměřeně pan de la Mothe-Houdan. „Dal jsem se před chvíli strhnout a zbytečně jsem vás zahrnul výhrůžkami. Chtěl jsem vám vlastně říci jen jednu věc – a tu jsem vám neřekl.“

„Jsem vám stále k službám, pane maršále,“ pravil hrabě.

„Jste ochoten se mnou zkřížit zbraně?“

„Jistě!“ nezaváhal ani na vteřinu pan Rappt.

„Meče?“

„Ano.“

„Beze svědků?“

„Beze svědků, pane maršále.“

„U nás v zahradě?“

„Kde je vám libo, pane maršále.“

Maršál upřel na plukovníka zkoumavý pohled.

„Změnil jste dost rychle své rozhodnutí,“ řekl.

„Poznal jsem, pane maršále, že bych se vás bezpochyby dotkl, kdybych odmítl.“

Maršál lehce zvýšil hlas:

„Doufám však, že mě neurazíte tím, že byste se při souboji nebránil!“

„Budu se bránit, pane maršále… přisámbohu, že se budu bít!“

„Ať už se budete bít, nebo ne, milost ode mne nečekejte!“

„Děj se vůle boží!“ zvolal hrabě a zvedl oči k nebi s licoměrností hodnou abbého Bouquemonta.

„Pokud jde o den souboje,“ pokračoval pan de la Mothe-Houdan, „necháme proběhnout smuteční obřady za zesnulou a potom se vrátíme do naší zahrady. Připravte se na tu dobu!“

„Jsem připraven už teď, pane maršále!“

„Dobře,“ přikývl pan de la Mothe-Houdan a obrátil se k Rapptovi zády.

„To je všecko, pane maršále?“

„Ano,“ řekl starý voják. „Můžete jít.“ Hrabě s hlubokou úklonou opustil místnost. Hned za dveřmi se střetl s Reginou. „Co vy tu děláte?“ udeřil na ni.

„Poslouchala jsem,“ odpověděla přidušeným hlasem. „Poslouchala jsem, a vím, že se budete bít s maršálem!“

„Skutečně, budu se s ním bít,“ pravil chladně.

„Vy chcete toho starého muže zabít?!“

„Možná,“ připustil lhostejně.

„Jste ohavný člověk!“ vykřikla.

„Dokonce ještě ohavnější, než si myslíte; protože před soubojem hodlám maršálovi sdělit ještě něco, co zatím vůbec neví.“

„Co mu chcete říci –“, skoro zaúpěla Regina a obešla ji hrůza.

„Buďte tak hodná, vraťte se k sobě do pokoje, všechno vám tam povím,“ řekl hrabě Rappt. „Tady není vhodné místo na podobné rozhovory.“

„Už jdu, už jdu,“ pravila Regina a pocítila, jak se jí rozbušilo srdce.

51.

Osudný rozhovor

„Bude to hodně smutný rozhovor,“ řekl hrabě Rappt, když Regina zatáhla závěs nad dveřmi své ložnice a celá rozrušená se vrhla do křesla. Tvářil se nesmírně vážně.

„Ať je jaký chce, hlavně už mi povězte, oč běží; jsem připravena vyslechnout cokoli!“

„Především bych se vás chtěl zeptat, když už víte, že mám mít s panem de la Mothe-Houdan souboj – jak myslíte, že náš duel dopadne?“

„Pane, vaše otázka je tak strašná, že na ni odmítám odpovědět,“ pravila Regina a zbledla, že by se v ní v té chvíli krve nedořezal.

„Jenže když věci dospěly tak daleko, že je nutný souboj,“ řekl hrabě s krutým úsměvem ve tváři, „musíte přece přát víc jednomu, nebo druhému z nás.“

„Ale já si nemyslím, že váš souboj je tak bezpodmínečně nutný,“ zvolala Regina a zakryla si dlaněmi obličej.

„Když vidím, jak se červenáte, Regino, jsem tím víc přesvědčen o opaku! Vím dobře, jak ušlechtilé je vaše jemné srdce, a vím, jak si nade všechno cení cti! Na mém místě byste určitě nejednala jinak!“

Mladá žena zasténala a hrabě Rappt pokračoval v naléhání:

„Musíte se nějak rozhodnout, Regino, a odpovědět mi! Na tom, co mi řeknete, záleží další štěstí, nebo neštěstí vašeho života.“

„Co tím chcete říci?“

„Vysvětlím vám to, až budu znát vaši odpověď.“

„Jste nesmírně krutý, pane! Musím vám opravdu připomenout, že mi dnes zemřela matka?“

„Jsem si toho vědom – a také jsem si vědom toho, že mě pozítří čeká souboj.“

„A co já s tím mohu dělat?“ vykřikla zoufale mladá žena. „Chcete, abych si před maršálem klekla na kolena a pro všechny svaté ho prosila, ať od duelu ustoupí?“

„Snad si nemyslíte, že jsem takový kus zbabělce, že bych se doprošoval ženy, aby dala do pořádku mou čestnou záležitost? Já vás prostě a jasně jen žádám, abyste mi pověděla, koho z nás dvou

si přejete vidět na onom světě – svého otce, nebo manžela vaší matky?!“

„To je hanebnost!“ zaúpěla Regina a rozplakala se.

„Je to hanebnost, souhlasím s vámi, ale je to tak, jak to je,“ pravil s ledovým klidem Rappt. „A já čekám na vaši odpověď.“

Hraběnka sepjala ruce.

„Pane, zapřísahám vás jménem matky, nechtějte po mně…“

„Čekám na vaši odpověď! A opakuji, že na ní závisí váš i můj další život. A proto ji od vás vyžaduji… promiňte, proto vás o ni prosím.“

„Budiž! Máte mít, co jste chtěl!“ zvolala mladá žena a sevřela pevně své drobné pěsti. „Nenávidím vás! Nenávidím vás z celého srdce!“

„Regino!“

„Nenávidím vás a nemám z vás už žádný strach! Nemám důvod, proč bych se vás měla bát, a vy to dobře víte…“

„Regino, pamatujte se! Každá trpělivost má své meze!“

„Já se mám pamatovat? Komu to říkáte, pane? A kde má mít meze *moje* trpělivost? Že vás tu u sebe vůbec trpím a poslouchám vaše řeči!“

„Regino – já vás mohu zachránit, nebo zahubit!“

„Můžete mne zachránit jediným způsobem, pane: odejdete-li z tohoto světa živých!“

„Regino!“ zachroptěl hrabě a zuřivě se k ní vrhl, jako by ji chtěl zaškrtit.

Ale mladá žena stála klidně a zarazila ho jedinou chladně vyslovenou větou:

„Tak co, můj otče?“

Hrabě Rappt se stáhl zpátky.

„Regino,“ řekl měkce, „poslouchejte mě chvíli.“

„Nechci už od vás nic slyšet!“

„Musíte mě vyslechnout!“

Regina učinila pohyb, jako kdyby chtěla zatáhnout za šňůru od zvonku.

„Nevolejte nikoho; chcete-li, půjdu sám,“ řekl tiše hrabě. „Ale odejdu-li odtud, půjdu rovnou k maršálovi a svěřím se mu úplně se vším!“

„Co tím chcete říci?“

„Maršál vás považuje za svou vlastní dceru. Vyvedu ho z toho omylu.“

„Ne, to ne, pane! Jestli máte jen trochu ponětí o tom, co je dobro a co je špatnost, tak to neuděláte!“

„Udělám to, jako že tu s vámi o tom právě teď mluvím.“

Hrabě se pootočil a udělal dva tři kroky směrem ke dveřím, ale Regina mu rychle zastoupila cestu.

„Pane, pane… Vždyť je to už starý člověk! Čím mám u vás vykoupit klid toho poctivého muže?“

Obrátil se a sotva znatelně se pousmál.

„Jak vidím, naše rozmluva bude přece jenom pokračovat… Nehodlám se už vracet k vašemu přání, jak by měl skončit můj duel, v tom jste mi dala dostatečnou lekci. Ale rád bych věděl, budete-li k mým chybám shovívavější, až odejdu, jak jste řekla, z tohoto světa živých – a já odejdu, protože starému maršálovi se bránit nebudu, tím si buďte jista! Vlastně už s vámi mluví někdo, kdo je jednou nohou na onom světě – a někdo, komu vděčíte, i když byl sebevětším zlosynem, za svůj život. Rád bych věděl, bude-li vám otce aspoň trochu líto, jestli nad ním uroníte aspoň slzu, jestli mu odpustíte aspoň po smrti… Možná že vás napadne, že byl v životě spíše nešťastný než špatný a že si zasloužil odpuštění aspoň za to, jak zemřel, když ne za to, jak žil… Ano, to jsem vám chtěl povědět, Regino, a promiňte mi, že jsem to neuměl vyjádřit jasněji.“

Byla to emfatická slova, bylo v nich víc hereckého vzrušení než skutečného citu, avšak Reginino nitro, citlivé, jak bývá nitro žen, pod nimi zjihlo a její srdce se mimoděk zeptalo: Nebyla jsi příliš krutá, tvrdá, bezohledná k člověku, jenž přece jenom, buď jak buď, je tvým otcem? A Regina tichým hlasem pravila:

„Pane hrabě, jsem jenom smrtelná bytost, a proto nemám právo soudit své bližní. Nechť je vaším soudcem božská spravedlnost.“

„Děkuji vám za ta slova, Regino,“ řekl hrabě. „A věřte mi – ať jsem se v životě dopustil čehokoliv, vždycky jsem vás miloval jako svou dceru. Jestliže jste o tom snad někdy zapochybovala, pak to byla víc vina moje než vaše. A já bych vás chtěl v této chvíli slavnostně ujistit, že nemám už žádné jiné přání, než abyste byla v budoucnu naprosto šťastná. A chci pro to všechno udělat!“

„Nerozumím vám pane,“ řekla Regina a tvář jí lehce zrůžověla.

„Milujete jednoho z nejušlechtilejších mužů, jakého znám,“

pokračoval hrabě. „Od doby, kdy jsme spolu o něm naposled mluvili, jsem si to jen znovu potvrdil informacemi z mnoha stran. Nemohla jste si lépe vybrat!“

„Čím déle vás poslouchám, tím méně je mi jasné, kam míříte.“

„Hned se to dozvíte,“ řekl hrabě. „Zapřísahám vás při svém životě – dejte mi příležitost, abych si s tím mladým mužem mohl promluvit…“

„Co vás napadá!“ přerušila ho Regina ulekaně. „Snad ho nemíníte provokovat? A co mu vůbec chcete?“

„To je moje tajemství, Regino, ale ujišťuji vás, ba přísahám vám, že chci jednat jen a jen ve vašem zájmu. Hluboce se mě dotýká příkoří, které jsem vám způsobil, a chci je napravit, seč jsem.“

„Je-li tomu tak, pane, proč jste ho už nevyhledal?“

„Já sám jsem za ním přece nemohl zajít, Regino! Viděli by mě lidé, a jak bych potom vypadal ve společnosti? Uznejte to sama! Ne, ne, můj návrh je jednodušší. Zařiďte mi rozhovor s ním na zítřek, kdy se vám to bude zdát nejvhodnější – řekněme na večer kolem páté…“

„Stále nevím, oč vám jde, pane, ale budiž; pan Pétrus Herbel mi jistě vyjde vstříc a přijde sem k nám zítra v pět hodin.“

„Ne, teď jsem si uvědomil: v pět hodin u nás bude lidí jako much… všechna ta lokajská verbež si ho všimne… Ať radši nikdo neví, že za mnou přišel, chápejte, schůzka nás dvou je delikátní záležitost… Buďte tak hodná, zařiďte to jinak! Míváte s ním přece dostaveníčko skoro večer co večer v naší zahradě – dovolte tedy, abych ho tam přijal i já. Důvěrně, inkognito. Snad vám to připadá jako vrtoch – nuže berte to jako vrtoch člověka odsouzeného na smrt!“

„A proč se s ním chcete setkat zrovna v zahradě? Proč ne jinde, například v mém skleníku?“ pravila Regina.

„I tam by nás mohl někdo zahlédnout – a to si nikdo z nás nepřeje, jistě ani vy! Koneckonců vy sama si s ním dáváte dostaveníčko také v zahradě – což je, řečeno jen tak na okraj věci, při vaší tělesné konstituci skutečně nerozumné počínání…“

Asi na něj chystá nějakou léčku, pomyslila si Regina, celá zmatená, a nahlas pravila:

„A když řeknu, že vám – nedůvěřuji?“

„Pak vám odpovím, že není proč – ostatně přejete-li si, můžete být

naší rozmluvě přítomna, můžete ji sledovat. Zblízka nebo zpovzdáli, jak vám bude libo," odpověděl hrabě.

„Tak dobře!" přikývla po chvilce rozmýšlení. „Zítra v deset hodin večer ho uvidíte."

„U nás v zahradě?"

„Ano."

„Jak mu to dáte vědět?"

„Čekám ho, že za mnou přijde."

„A co když nepřijde?"

„Určitě přijde!"

„Och – to je odpověď hodná zamilované ženy!" poznamenal nenuceně hrabě a Regina se začervenala až po kořínky vlasů.

„Ale stát se může ovšem cokoliv. Opravdu musíme myslet na všechno – buďte tak hodná, a napište mu dopis!"

„Budiž, pane! Napíšu mu," přikývla Regina.

„Nejlíp, když to uděláte hned, to vás přece, hraběnko, nebude nic stát!" pravil pan Rappt s jistou důtklivostí v hlase. „Jednoduše asi toto: Pro všechno na světě, nezapomeň zítra v deset hodin přijít do zahrady! Ten dopis mi pak dáte, a já se postarám o ostatní."

Regina se na něj poděšeně podívala.

„Ne, to nikdy neudělám!"

„Dobře tedy – teď už vím, že mi nezbývá nic jiného než – jít za maršálem," řekl chladně Rappt a znovu se otočil ke dveřím.

„Ne, pane, to ne – já ten dopis napíšu…"

„Tak ale hned!" zahučel hrabě a oči mu zasvítily zlověstnou radostí.

Regina vyňala ze skříňky list papíru, třesoucí se rukou napsala přesně slovo od slova, co hrabě nadiktoval, vložila list do obálky, aniž ji zapečetila, a podala jej Rapptovi.

„Běda vám, pane hrabě, je-li v tom skryta nějaká léčka!"

„Nebuďte dítě, Regino!" odpověděl jí, ukládaje si dopis do kapsy. „Jde mi přece o vaše dobro – zapomínáte, že jsem váš otec!"

Uklonil se po těch slovech důstojně na pozdrav a křepkým krokem vyšel z místnosti.

Když se za ním zavřely dveře, nebohá Regina sepjala v slzách ruce, jako by chtěla všechnu svou bolest vykoupit modlitbou, a hlasitě zasténala:

„Ach, ty má nešťastná maminko, ty má nešťastná drahá matko!"

52.

Na ostří nože

Tu noc hrabě Rappt nezamhouřil oči ani na okamžik. Probděl ji celou ve své hluboké lenošce s opěradlem, hlavu v dlaních a víčka semknutá, jako by se chtěl dokonale odloučit od vnějšího světa, ponořen cele jen sám do svých myšlenek. Výsledkem jeho celonočního přemítání byl rozsudek smrti nad Pétrusem Herbelem.

Když se kolem sedmé ráno rozednilo, zvedl se ze své lenošky, přešel několikrát pracovnou sem a tam, potom se zastavil před almarou; otevřel dvířka a sáhl do jedné ze zásuvek. Vyňal tlustý balíček dopisů, přešel k lampě, namátkou jeden z listů vytáhl a zběžným pohledem ho přelétl. Stáhl zamračeně čelo, vztekle dopis zmačkal a pak zmuchlal i celý balíček. Pomalu přešel ke krbu a všechno, co mu zůstalo po princezně Rině, hodil napospas plamenům.

S hořkým úsměvem pozoroval, jak oheň stravuje list za listem.

„A takhle jako kouř v komíně naráz zmizely všechny moje naděje!“ zamumlal, přejel si rukou čelo, jako by z něho chtěl zahnat mraky, a prudce zatáhl za šňůru od zvonku visícího nad krbem. Sluhovi, který se vzápětí objevil, poručil:

„Podívejte se, zdali už přišel pan Bordier. Chci s ním mluvit!“

Přešel znovu ke skříňce, vytáhl jinou zásuvku a z ní dvojici pistolí se zahnutou rukojetí. Přesvědčil se, že jsou nabité, natáhl kohoutky, potom je opět položil zpátky do zásuvky a zastrčil ji.

Ozvalo se zaklepání.

„Vstupte!“ zvolal.

Vyzáblý Rapptův tajemník se protáhl dovnitř a utkvěl zkoumavým pohledem na svém pánovi. Zdálo se mu, že vypadá víc než přepadle.

„Není vám něco, pane hrabě?“

„Ne, Bordiere, ačkoliv se zrovna necítím ve své kůži. Ale tomu se nemůžete divit po tom, co se stalo v noci.“

„Zajisté, pane hrabě, dozvěděl jsem se k svému nesmírnému zármutku o úmrtí paní maršálky de la Mothe-Houdan.“

„Vlastně vás v té věci volám, Bordiere. Mám totiž zítra souboj – z důvodů, o nichž se nechci šířit.“

Tajemník vyvalil na hraběte své baziliščí oči. „Vy se budete bít, pane hrabě?“

„Už je to tak – a nemusíte se proto tak děsit! Znáte mě přece a víte, že si svůj život dovedu bránit. Ovšem já s vámi chci mluvit ne o svém duelu, nýbrž o následcích, které by mohl mít! Mám totiž dojem, že se na mne chystá nějaká léčka – a potřebuji, abyste mi poskytl pomoc.“

„Ale jenom řekněte, oč jde, pane hrabě! Víte, že jsem vám oddán tělem i duší!“ vykřikl tajemník.

„Nikdy jsem o tom nepochyboval, Bordiere,“ řekl Rappt a sáhl po listu papíru na psacím stole a podal ho svému tajemníkovi. „Mimochodem, mám tady dekret o vašem povýšení.“

Bordierova bledá tvář se radostí celá rozzářila.

„Och, pane hrabě, nevím, jak vám mám poděkovat… jak se mám odvděčit…,“ zakoktal se.

„To vám hned řeknu! Znáte pana Pétruse Herbela?“

„Ano, pane hrabě.“

„Potřebuji mu doručit po spolehlivém poslu dopis. Nemáte v kanceláři dva důvěryhodné chlapy? Kteří by si rádi nějak polepšili?“

„Jistě, pane hrabě… Ten jeden baží po trafice, druhý by se rád uchytil v kolkovně…“

„Dobře, dobře,“ přerušil ho pan Rappt. „Tak toho jednoho pošlete na bulvár des Invalides a řeknete mu, ať se odtud nehne, dokud neuvidí vycházet z postranní branky paláce starou Nanon, hraběnčinu kojnou. Bude ji potom zpovzdálí sledovat, a až bezpečně zjistí, že míří k ulici Notre-Dame-des-Champs, kde bydlí pan Pétrus Herbel, ať ji zastaví a řekne jí: – Jménem hraběte Rappta vás žádám, abyste mi okamžitě vydala dopis, který nesete, sice budete zatčena! Ať ji pěkně vyděsí! Nanon je sice své paní ze srdce oddána, ale je to stará bába, a její strach je určitě větší než její věrnost velitelce.“

„Stane se přesně tak, jak si přejete, pane hrabě! Ten můj člověk ji vyděsí až k smrti – oni to jsou oba odporné typy!“

„No… Pokud jde o toho druhého, chci na něm vlastně totéž; ale bude na číhané v ulici Plumet, naproti hlavnímu vchodu do paláce. Počká na Nanon a bude ji potom rovněž sledovat, jako ten první.“

„A kdy by měli začít, pane hrabě?“

„Okamžitě, Bordiere, ať neztrácejí ani minutu!“

„Hned to jdu zařídit,“ vykřikl tajemník, ale Rappt ho zarazil.

„Ještě okamžik, Bordiere, ještě to hlavní!“

Zalovil v kapse, vyňal z ní dopis, který Regina napsala Pétrusovi, a podal jej svému tajemníkovi.

„To je pro pana Herbela. Nemusíte ho zrovna tahat z postele, stačí, když ten dopis dáte jeho sluhovi a požádáte, aby ho odevzdal co nejdřív svému pánovi… Potom se vrátíte a ohlásíte mi, jak jste pořídil.“

Bordier se zdvořile uklonil a rychle si pospíšil do kanceláře, aby svým dvěma mužům vysvětlil, co se od nich očekává. Pak se sám navlekl až po bradu do širokého pláště s vysokým límcem a vyrazil spěšně k ulici Notre-Dame-des-Champs.

Jenže zatímco se tajemník takto hnal za Pétrusem Herbelem, jen se mu od podrážek prášilo, jiný muž, nezakuklený, kráčel důstojným a rozvážným krokem státního zaměstnance (jímž koneckonců také byl) k paláci Rapptových, přinášeje kromě jiných zásilek i Pétrusův dopis Regině.

A i když hrabě v noci promyslil snad všechny možné kombinace a byl přesvědčen, že předem všechno zakalkuloval, nepočítal s obyčejným poštovním doručovatelem, s tou nejjednodušší věcí.

A tak se stalo, že Regina obdržela jako obvykle, hned jak vstala, vedle jiných dopisů i list od Pétruse.

Psal v něm:

Začínám své psaní tak, jak je skončím, drahá Regino: Miluji Vás! Bohužel v něm nenaleznete jen vyznání mé lásky, ale také hroznou, děsivou, krutou, příšernou novinku, která zraní Vaše srdce až do krve, cítíte-li totéž, co já: Neuvidíme se celé tři dny!

Znáte nějaké slovo v kterémkoliv jazyce, které by zasahovalo bolestněji než ono: Neuvidíme se?! A mně je souzeno, abych je napsal, a Vám, abyste je četla!

A co mě navíc trápí – nemám ani právo nenávidět a proklínat příčinu našeho odloučení.

Představte si, co se stalo! Včera v poledne zastavil pod mými okny kočár. Vyhlédl jsem, doufaje, že jste to Vy, ačkoliv jsem věděl, že nemoc Vaší matky Vás zdržuje doma. Ale místo Vás vystoupil z vozu lokaj mého strýce a celý bledý a vyděšený se ke mně přihnal se strašlivou zprávou o tom, že strýce stihl nový záchvat pakostnice.

Chytil jsem kabát, klobouk, skočil do kočáru a hnal se úprkem k tomu dobrému, ubohému muži. Nalezl jsem ho v politováníhodném stavu. Svíjel se na posteli jako stižený padoucnicí a vyrážel výkřiky jako raněné divoké zvíře. V jednom klidnějším okamžiku, když mne spatřil u svého lože, mi stiskl silně ruku a slzy vděčnosti se mu kutálely po tvářích jako hrachy. Zeptal se mě, zda bych u něho nemohl nějaký čas pobýt – a já jsem okamžitě slíbil, že u něho zůstanu, dokud se neuzdraví.

Neumíte si představit, má nejdražší přítelkyně, ten výraz radosti, jaký se rozhostil v té chvíli po jeho tváři!

Takže teď se ze mne stal na nějakou dobu milosrdný bratr – na jak dlouho, to zatím nedokážu odhadnout. Ale poslouchejte mě dobře, drahá Regino, já jsem milosrdným bratrem, ošetřovatelem, ale nikoliv vězněm. Tím chci říci: až přejde nejhorší záchvat, dostane se mi zas volnosti, pravda, nikoliv naprosté, ale tím dražší a vzácnější, poněvadž ji využiji jen a jen k tomu, abych zašel za Vámi, drahá Regino, a vyznal se Vám z toho, co jsem napsal na začátku svého dopisu a čím jej i končím: Miluji Vás.

Na brzké shledání, má zbožňovaná! Kéž je to co nejdříve, pomodlete se za to!

Pétrus

Reginu tuto noc trápily nejhrůznější sny. Zdálo se jí, že její milenec leží mrtev na zasněženém trávníku jejich zahrady, viděla jeho hruď probodanou na desítkách míst dýkou neznámého vraha, slyšela se, jak zoufale křičí děsem, z hloubi zahrady na ni civěly divoce planoucí oči, snad to byly oči kočky, pak jí zazněl v uších hlasitý smích hraběte Rappta, až posléze ráno procitla s divoce tlukoucím srdcem a s čelem tak zpoceným, jako by se o ni pokoušela prudká horečka. „Co se stane, můj ty bože, co mi hrozí?“ přemítala sedíc bezvládně na loži, a když vešla Nanon a podala jí Pétrusův dopis, prsty se jí roztřásly jak listy osiky.

Ale když si psaní potom přečetla, rozkvetly naráz její sinalé, bledé tváře jako poupata růží.

„Je zachráněn!“ vydechla a celá šťastná sepjala ruce.

Vyskočila z postele, odběhla ke své skříňce, vzala list papíru a načrtla překotně těchto několik vět:

Můj milý, můj nejmilejší, Váš dopis přišel jako paprsek světla do nejtemnější noci! Moje matka zemřela – a když jsem dostala Váš list, měla jsem jen jednu jedinou myšlenku: aby se láska, kterou k Vám pociťuji, zmnožila ještě přehlubokým citem, jejž jsem chovala k ní. Smiřme se, drahý Pétrusi, s tím, že se několik dní neuvidíme. A věř mi, ať blízko, či daleko, upřímně, ze srdce Tě miluji!

Regina

Zapečetila rychle obálku a zavolala Nanon. „Doneseš tento dopis Pétrusovi.“

„Do ulice Notre-Dame-des-Champs?“

„Ne, ne! Do ulice Varennes, k hraběti Herbelovi. Pospěš si!“

„Ano, paní,“ řekla Nanon a opustila hlavním vchodem palác přesně ve chvíli, kdy Bordierovi, či Rapptovi náhončí právě zaujali svá místa. Chlapík číhající v ulici Plumet ji uviděl, jak zatáčí vpravo a mizí za roh na bulvár, a podle pokynů ji v přiměřené vzdálenosti začal sledovat. Za rohem se potkal se svým kamarádem, který ho rozpačitě upozornil:

„Ale ta bába přece nejde směrem k Notre-Dame-des-Champs!“

„Bojí se, že ji někdo stopuje, tak to bere oklikou.“

„Půjdeme za ní?“

„To se rozumí!“

Sledovali ji opatrně ze vzdálenosti asi patnácti dvaceti kroků.

Pak uviděli, jak se zastavuje před courtenayovským palácem, jak u vchodu zvoní a potom vstupuje dovnitř.

Podívali se na sebe nerozhodně, ale usoudili, že pokyny byly přesné: odebrat staré kojné dopis v ulici Notre-Dame-des-Champs. Poodešli stranou, aby se poradili, co dál.

„To je jasné,“ tvrdil první z nich. „Šla si sem něco vyřídit, a teď půjde směrem na bulvár Montparnasse.“

Jenže když po pěti minutách stará kojná vyšla z domu, oba slídiči ke svému náramnému překvapení zjistili, že se vrací k paláci de la Mothe-Houdanů přesně stejnou cestou, jíž přišla.

„Tak to jsme šlápli vedle!“ zahučel muž, který měl číhat na bulváru des Invalides a jeho druh se rovnou otočil na patách a mávl rukou:

„Tak znova! Jde se!“

A rozběhl se k ulici Plumet.

Mezitím Rapptův tajemník, zakuklený do svého pláště, dorazil do ulice Notre-Dame-des-Champs, shodou okolností právě v okamžiku, kdy Regina dostala Pétrusův dopis, a ohlásil se u malířova sluhy.

„Pán není doma,“ dozvěděl se od něho, ale nijak se tím neznepokojil a prostě psaní sluhovi podle pokynů předal se slovy: „Nevadí. Až se vrátí, odevzdejte mu tento list!“

Vycházeje z domu div neporazil veřejného posluhu, který spěchal dovnitř.

„Nemůžete dávat pozor?!“ vyštěkl na něj zpod svého zakuklení.

„Hlavně byste měl dávat pozor vy – v tom vašem plášti!“ odpověděl veřejný posluha, což nebyl nikdo jiný nežli Salvator. Upřeně si prohlížel zakuklence.

„Vy mě nemáte co poučovat!“ odsekl Bordier pohrdavě.

„To je možné,“ řekl Salvator, přitočil se k němu a obratným pohybem ruky ho vzal za límec a rozhalil mu plášť, „ale rozhodně vás nepustím, dokud se mi neomluvíte!“

„Darebáku!“ procedil mezi zuby Bordier.

„Darebáci jsou obvykle ti, kdo se zahalují, aby je nikdo nepoznal, tak jako vy – a přesto marně, milý *pane Bordiere!*“ pravil Salvator a

vzal Rapptova tajemníka za rameno a pevně je sevřel. „Copak sebou tak cukáte? Nemějte strach, tohle zadostiučinění mi stačí! Běžte, a více již nehřešte, jak je psáno v Písmu!“

Bordier se mu vztekle vytrhl a zmizel za rohem.

„Co tu ten čertův chlapík pohledával?“ zabručel si Salvator a pokračoval ve své cestě k Pétrusovi.

„Pán není doma,“ řekl sluha i jemu, ale Salvator tím nebyl překvapen, poněvadž již od malíře dostal zprávu o tom, co se stalo, spěšným dopisem tohoto znění:

Drahý příteli, budu muset strávit nějaký čas u lože svého těžce onemocnělého strýce. Až dostanete mé psaní, zajdete laskavě ke mně do bytu a prokážete mi stejnou přátelskou službu, jakou bych prokázal já Vám, to jest: otevřete a prohlédnete mou korespondenci a odpovíte tam, kde to budete považovat za nutné? Tolikrát jste mne vyzýval, abych využil Vašeho přátelství, že mi zajisté prominete, že tentokrát ho zneužívám. Tisíceré díky!

Upřímně Váš Pétrus

Vyžádal si od sluhy klíče k ateliéru a došlou korespondenci a začal se probírat dopisy.

První byl od Jeana Roberta, který Pétrusovi oznamoval, že uvedení jeho dramatu *Guelfové a Ghibellini* bylo odloženo na konec týdne, ale že by se mohl účastnit generálky.

Druhý list psal Ludovic – byla to idylická báseň v próze o lásce mladého muže a Čemeřičky.

Poslední dopis, nepodobný dvěma předcházejícím, protože byl psán na jemném, navoněném papíře úhledným, subtilním písmem, bylo psaní vymámené na Regině.

Salvator nikdy neměl příležitost spatřit její rukopis, a přece podle těch něžných tahů si okamžitě domyslil, že dopis mohla psát jen ruka milující ženy. Několikrát obrátil v rozpacích obálku – nemohl a nemohl se rozhodnout ji rozpečetit. Otevřít dopis od ženy, a k tomu od milující ženy – to pociťoval jako cosi zahanbujícího, připadalo mu, jako by nepatřičně nahlížel do chrámu lásky. A Pétrus jistě nepředpokládal, že mezi poštou, kterou dostane od svých přátel, nepřátel a věřitelů, bude i psaní od Reginy…

Přivolal zvonkem Pétrusova sluhu.

„Kdopak přinesl tenhle dopis?“ zeptal se ukazuje mu navoněnou obálku.

„Takový podivný chlapík, byl až po bradu zachumlaný do pláště,“ odpověděl sluha.

„Odešel před chvílí?“

„Ano, pane.“

„Děkuji, můžete jít,“ potřásl hlavou Salvator a pomyslil si: „Tak Rapptova pravá ruka pan Bordier si zahrál na listonoše? Ale Regina by přece nikdy nesvěřila milostné psaníčko sekretáři vlastního manžela! A jak znám Pétruse, ten jí jistě nezapomněl napsat, že ho v tyto dny nezastihne doma! Tak se mi všechno zdá, že ten dopis odeslal někdo jiný než hraběnka Rapptová – snad ne dokonce její muž? Nevím proč, ale pod těmihle květy tuším hadí jed. Tak ta kvítka otrháme!“

Rozlomil pečeť vyzdobenou erbovním znamením hraběte Rappta a očima rychle přelétl stručné Reginino poselství, jak jí je nadiktoval do pera její manžel.

Rukopis prozrazoval, že pero, jež ho psalo, se chvělo. A ještě víc ho zarazilo, že tu nenašel jediné něžné slůvko, jimiž se zamilovaní mladí lidé tak rádi zahrnují. Ne, ten dopis byl psán zřejmě pod nátlakem, ať už z těch či oněch důvodů, usoudil, a vkládaje list nazpět do obálky, pomyslil si:

„Mám jen dvě možnosti – buď to psaní poslat Pétrusovi a tím ho zarmoutit, poněvadž na schůzku nebude moci jít, anebo se na ni vypravit do zahrady místo něho a přijít té záhadě na kloub.“

Zasunul dopis do kapsy, ponořen do myšlenek přešel několikrát ateliér sem a tam, a když zvážil důkladně všechna pro i proti, rozhodl se pevně, že půjde na dostaveníčko místo svého přítele.

53.

Tragická noc

Zasněžená a namodralým měsíčním světlem zalitá zahrada (nebo spíš park) u paláce de la Mothe-Houdanů toho večera připomínala nějaké malebné jezero ve Švýcarsku. Trávník jiskřil, jako by byl z perel, na špičkách keřů zářily démanty, z vrcholků stromů splývaly proudy vlasů posetých drahokamy. Byla to jedna z oněch jiskrných, jasných zimních nocí, kdy ani sebetřeskutější mráz není s to zchladit nadšení pravých milovníků přírody.

Když Salvator přišel na bulvár des Invalides a když uviděl skrz železnou mříž boční branky nádherný houdanovský park, přímo zářící bělostnou barvou sněhu, zůstal nad tím půvabem stát v němém obdivu. Avšak setrval tak jen chvíli, vždyť hořel netrpělivostí rozřešit záhadu pozvání přítele Pétruse na schůzku, jež mu připadala jako nastražená past. Když vyřídil své povinnosti na stanovišti v ulici aux Fers, zašel domů, do ulice Mâcon, a svěřil se Fragole, s čím se setkal při návštěvě Pétrusova ateliéru. Mladá žena – jako už tak často při podobných příležitostech – projevila podivuhodnou činorodost. Vklouzla do pláště, přehodila si přes ramena kožešinu a rozběhla se k Regině přeptat se jí, co ten její dopis Pétrusovi znamená. Odpověď hraběnky Rapptové, obklopené již všemi, kdo jí přišli projevit soustrast nad úmrtím matky, byla krátká a jasná: „Byla jsem přinucena jej napsat. Ať Pétrus nechodí, myslím, že by to pro něj bylo nebezpečné.“ Ale právě proto, že jeho příteli hrozilo nebezpečí, Salvator setrval na svém rozhodnutí jít na dostaveníčko místo něho. Nyní tedy stál u boční branky, prohlížel si skrze mříž kouzelnou scenérii zasněženého parku (asi tak jako by si ji prohlížel básník), aby nakonec začal zkoušet, jak se dostat dovnitř.

Ke svému nesmírnému údivu zjistil, že je odemčeno. Opřel se o mříž, branka zavrzala.

„Tady něco nehraje!“ pomyslil si a pro každý případ nabil pistoli a schoval ji pod kabát. Pak proklouzl pootevřenou brankou a rozhlédl se zkoumavým pohledem vpravo i vlevo po skupinách keřů a porostu, než se stromovou alejí pustil dál. Asi po deseti krocích zahlédl po levé straně ve skupince stromů jakousi postavu v bílém.

Na dálku v ní rozpoznal Reginu de la Mothe-Houdan.

Chtěl se k ní rozběhnout, ale uvědomil si, že je třeba zachovat obezřetnost. Odvrátil hlavu a ponořil pohled do houštin po své pravici. Byl tam hustý porost šeříků, přerušený úzkou stezkou, na jejímž konci zahlédl zablesknout oči nějakého chlapiska, krčícího se za mohutným kaštanem.

„Tak tam je nepřítel," zabručel si sám pro sebe, položil prst na kohoutek pistole a zastavil se, připraven hájit svůj život.

Měl pravdu – ten člověk skrývající se vzadu mezi kaštany, s pistolí v každé ruce, byl vskutku nepřítelem. Neboť to byl hrabě Rappt, očekávající v horečném napětí příchod Reginina milence.

Byl tu už od půl desáté, sám odemkl železnou boční branku, a tu když se chystal vklouznout mezi hustý šeříkový porost jako do skrýše, spatřil pár kroků před sebou nehybný bělostný přízrak – Reginu. Od okamžiku, kdy ji navštívila Fragola, už se nemusela strachovat o svého miláčka Pétruse, ale poněvadž znala Salvatorovu věrnost, začala se obávat o jeho život.

„To jste vy? Co tu děláte?" udeřil na ni hrabě Rappt hrubě.

„Samozřejmě že jsem to já," odvětila na to chladně. „Neřekl jste mi snad, že mohu být vaší rozmluvě přítomna?"

„Ale dnes v noci je strašný mráz, musíte myslet na své zdraví," namítl Rappt. „Řeknu tomu mládenci jen pár slov – běžte radši domů!"

„Ne," zavrtěla hlavou, „měla jsem dnes v noci divné předtuchy – nic na světě mě nepřinutí, abych odtud odešla."

„Předtuchy!" zachechtal se hrabě Rappt a trhl rameny. „To jste celé vy ženy! Copak vás, hraběnko, opouští zdravý rozum? Ledaže byste si myslela, že chci tomu mladému muži sáhnout na život, jakýpak jiný důvod by mohly mít ty vaše předtuchy!"

„A co když si to myslím?" řekla Regina.

„V tom případě vás upřímně lituji – to byste o mně měla ještě horší mínění než já sám!"

„Takže vy mi přísaháte…!"

„Vůbec nic vám nepřísahám! Přísahy jsou stvořeny pro ty, kdo je chtějí porušit! Jestliže mermomocí chcete být přítomna našemu rozhovoru, prosím, buďte si při tom, ale držte se vpovzdáli! Chápejte, jak asi bych se tvářil v bezprostřední blízkosti vás a toho mladého muže! Zachumlejte se pořádně do svého pláště a procházejte se

tamhle naproti mezi stromy. Nebudeme dlouho čekat, deset hodin bude co nevidět, a je-li dochvilnost zdvořilostí králů, pak především je ctností milujících!“

S těmi slovy odvedl hrabě Reginu ke skupině stromů, kde ji potom Salvator při svém příchodu spatřil, a sám se jal přecházet na druhé straně sem a tam. Teprve když uviděl blížit se postavu, kterou pokládal za Pétruse, skočil ke starému kaštanu a skryl se za jeho mohutný kmen.

Regina hraběte z dálky pozorovala a postřehla ihned jeho pohyb, a protože instinktivně vytušila, co asi by Rapptovo počínání mohlo znamenat, okamžitě se rozběhla směrem k aleji vstříc Salvatorovi.

Byla od něho snad deset kroků, když šlehl oheň a zazněla střelná rána.

Regina ze sebe vyrazila strašlivý výkřik a klesla k zemi.

Kulka z Rapptovy pistole zasáhla Salvatora do prsou a ozvalo se tupé kovové plesknutí.

A přece Salvator zůstal stát bez hnutí, jako by ho kulka minula!

Ale ona narazila na kovový štítek s číslem veřejného posluhy a rozprskla se o něj.

„Skutečně jsem si vybral správné povolání,“ zvolal Salvator, bleskurychle sáhl po své zbrani a namířil ji směrem do temného zákoutí mezi stromy.

V té chvíli se hrabě ještě pokusil vystřelit z druhé pistole, avšak to již Salvator stiskl kohoutek své zbraně. Zahřměl opět výstřel – a hrabě Rappt se skácel do sněhu.

Jakmile Salvator spatřil, že muž v přítmí padl, zastrčil pistoli zpátky do kapsy a vrhl se k Regině, ležící bezvládně v aleji o několik kroků dál. Vzal ji do náruče a lehce jí zatřepal hlavou:

„Regino, Regino – vzpamatujte se! Nic vám nehrozí!“

A protože se mladá žena stále ještě neprobírala, nabral hrst sněhu a začal jí třít spánky tak dlouho, až konečně přišla k sobě a pootevřela oči.

„Co se stalo?“

„Nic,“ odpověděl mladý muž. „Aspoň nic, čím byste se měla znepokojovat.“

„Ale… někdo tu vystřelil,“ vypravila ze sebe slabým hlasem Regina a upřeně se zadívala na Salvatora, jako by se chtěla ubezpečit, že není zraněn.

„To po mně," řekl Salvator, „nějaký člověk, skrytý za stromem – ale netrefil mě."

„Ten člověk byl hrabě Rappt!" zvolala vzrušeně Regina, opírajíc se o paži svého zachránce, a vztyčila se. „Určitě to byl on!" opakovala.

„To je mi tedy líto," pravil Salvator. „Já jsem na něj také vystřelil – jenže on, bohužel, neměl na hrudi kovovou tabulku veřejného posluhy."

„Vy jste ho… zabil?" zhrozila se hraběnka.

„To nevím, ale zasažen byl, viděl jsem, že se skácel na trávník. Dovolíte-li, půjdu se přesvědčit, jak s ním je."

Otočil se a pospíchal na konec aleje, kde hrabě padl.

Nejdřív uviděl jeho tvář, jako obvykle bledou, ale nyní ještě sinalejší, možná proto, že ji zaléval svit měsíce, možná proto, že byla již bez života. Sníh kolem dokola byl nasáklý krví. Sklonil se k Rapptovu nehybnému tělu, a když viděl, že hruď se nezvedá, položil mu na prsa ruku… – ne, dech už se zastavil, kulka proletěla přímo srdcem.

„Kéž by se Bůh smiloval nad jeho duší," zahučel s odevzdaností filozofa a vrátil se k Regině. „Mrtev!" řekl lakonicky.

Hraběnka sklonila hlavu, a jak tu zmlkle stáli, nečekaně, jako by vyrostla ze země, se před nimi vynořila postava urostlého muže, jenž si s rukama založenýma na prsou zkoumavě prohlížel veřejného posluhu a mladou ženu.

„Co se to tu děje?"

„Otče!" zvolala hraběnka Rapptova celá ohromená. „Pane maršále," uklonil se Salvator.

Ano, byl to pan de la Mothe-Houdan. Nemohl toho večera dlouho usnout, a když uslyšel prásknout dva výstřely dole v zámecké zahradě, ihned tam vyběhl, aby se přesvědčil, co se děje.

Když v tuto noční hodinu a za krutého mrazu spatřil Reginu ve společnosti veřejného posluhy, zůstal stát jako omráčený. Nebyl schopen ničeho jiného než znovu opakovat:

„Co se to tu děje?"

Regina neodpověděla; Salvator učinil dva tři kroky k starému vojákovi, znovu se mu uklonil, a pravil:

„Popřeje-li mi pan maršál laskavě sluchu, dovolím si mu podat vysvětlení."

„Mluvte, pane!“ pobídl ho příkře maršál. „Vás jsem se sice neptal a je nanejvýš podivné, že vás tu nacházím v tuto hodinu ve společnosti hraběnky, ale – mluvte!“

„Otče, nestalo se nic, zač byste se musel hanbit, buďte ujištěn…,“ zvolala hraběnka, ale maršál ji zarazil netrpělivým gestem.

„Buď mluvte jeden, nebo druhý!“

„Prokážete mi, pane maršále, tu čest a přijmete ode mne vysvětlení?“ vložil se opět do řeči Salvator.

„Souhlasím, pane,“ přikývl, „ale pospěšte si a řekněte mi také laskavě, s kým mám tu čest.“

„Mé jméno je Konrád de Valgeneuse.“

„Cože? Vy jste…“

„Konrád de Valgeneuse,“ potvrdil Salvator.

„A v tomhle… úboru?“ řekl pan de la Mothe-Houdan upíraje udivený pohled na Salvatorovu vestu a sametové nohavice veřejného posluhy.

„To všechno vysvětlím, pane maršále, při jiné příležitosti, zatím váš prosím, abyste se spokojil s míněním paní hraběnky, která mne zná již delší dobu.“

Pan de la Mothe-Houdan se obrátil s tázavým pohledem na Reginu.

„Ano, představuji vám pana Konráda de Valgeneuse, po vás toho nejstatečnějšího a nejušlechtilejšího člověka, kterého znám!“ řekla slavnostně.

„Tak tedy mluvte, pane,“ řekl starý muž.

„Jeden z mých přátel, pane maršále, byl na přání pana hraběte Rappta vyzván, aby se dostavil dnes v noci o desáté hodině do tohoto parku. Protože můj přítel nebyl doma, přišel jsem místo něho já. Nicméně jisté indicie, které jsou známy i paní hraběnce, mi vnukly podezření, že se tu na příchozího chystá nějaká past. Vzal jsem si proto s sebou zbraň.“

„A koho vlastně hrabě Rappt chtěl skutečně pozvat?“ přerušil Salvatora pan de la Mothe-Houdan.

„Člověka, který nemohl v žádném případě hraběte podezírat z nastražení léčky, nebo pochybovat o jeho čestnosti.“

„To jsem způsobila já,“ ozvala se Regina, „hrabě mě totiž násilím donutil, abych k nám na dnes večer pozvala pana Pétruse Herbela – aniž jsem tehdy tušila, co tím sledoval.“

„A teď už to víte?“

„Ještě před chvílí ne, ale teď jsem si jista: chtěl ho zabít!“

„Proboha!“ vykřikl stařec.

„Přišel jsem do zahrady,“ ujal se opět slova Salvator, „ve stanoveném čase, ale sotva jsem přešel trochu dál od branky, která nebyla zavřena ani na zástrčku, zahřměl proti mně výstřel a o můj kovový odznak veřejného posluhy se rozprskla kulka. Zahlédl jsem střelce v šeru mezi stromy, a protože jsem se obával, že po mně znovu vystřelí, chtěl jsem ho předejít a vypálil jsem na něj ze své pistole…“

„A ten člověk…?“

„Nevěděl jsem, kdo to je, pane maršále. Ale paní hraběnka, která se zde v zahradě skrývala v křoví, poněvadž se rovněž obávala, že byla nastražena past, mi řekla, že po mně střílel hrabě Rappt.“

„Tak tedy on!“ zamumlal pan de la Mothe-Houdan.

„Ano, pane maršále… Chtěl jsem mu poskytnout pomoc, ale bylo už příliš pozdě. Kulka zasáhla srdce, byl na místě mrtev!“

„Mrtev!“ vykřikl maršál prudce. „A zahynul cizí rukou…! Co jste to udělal?“ obořil se na mladého muže a zpod víček mu vytryskly slzy hněvu.

„Odpusťte, pane maršále,“ řekl Salvator, jemuž unikal pravý smysl maršálova bolestného výkřiku. „Ale mohu odpřisáhnout, že jsem skutečně jenom bránil svůj vlastní život.“

Zdálo se, že pan de la Mothe-Houdan neposlouchá.

„Dvacet let jsem byl loutkou v jeho rukou,“ chraptěl tlumeně, a přece dost hlasitě, aby ho slyšeli Salvator i Regina, „dvacet let si ze mne dělal blázny! Ženu mi přivedl do hrobu, moje ubohé srdce zničil, ukradl mi štěstí, pošpinil mé dobré jméno – a ve chvíli, kdy bych ho mohl za to všecko ztrestat, zahyne cizí rukou…! Kde je? Kde ho máte?“

„Otče… můj drahý otče,“ zvolala hraběnka Rapptova, vzala starého muže kolem ramen a pohladila ho. „Vždyť vy máte úplně studené čelo! Pojďme pryč ze zahrady, vrátíme se domů! Otče…“

„Ne, chci ho vidět!“

„Otče můj, prosím vás pro všechno…“

„Já nejsem tvůj otec!“

Stařec se vytrhl se zoufalým výkřikem z Reginina objetí. Mladá žena zasténala tak bolestiplně, tak usedavě, jako by se loučila se

životem. Schovala si hlavu do dlaní a ramena se jí otřásala hořkým pláčem.

„Pane maršále, hraběnka má pravdu," vmísil se opět do rozhovoru Salvator. „Je dnes strašně studená noc, mráz by vám mohl uškodit! Jste rozrušen, a to je příliš nebezpečné!"

„Co mi je do toho, že je studená noc!" zaúpěl starý voják. „Kéž bych v ní aspoň ztuhl na mramor! Copak nevidíte, jak mi hoří hlava, jak se mi vaří krev, jak mnou lomcuje horečka?! Je mi, jako by se blížila má poslední hodinka! Možná že to je moje poslední přání, co říkám… Vy jste zabil mého nepřítele, musíte mi ho ukázat, chci ho vidět!"

„Pane maršále, když už nemám právo vidět ve vás otce, mám snad alespoň právo milovat vás jako dcera," řekla Regina vzlykajíc. „A ve jménu lásky, kterou jsem k vám vždycky pociťovala, vás prosím, vraťme se domů!"

„Ne, a znovu ne! Chci ho vidět! Najdu si ho třeba sám!" vychrlil ze sebe maršál vzdorovitě a vrhl se ke křoví po své levici.

Salvator za ním rychle skočil a chytil ho za ruku.

„Počkejte, pane maršále, povedu vás."

Rychle přepochodovali alejí, jež je dělila od místa, kde spočívalo mrtvé tělo Rapptovo. Když k němu přišli, starý maršál poklekl na jedno koleno, nadzvedl tuhnoucí již hlavu, natočil ji proti měsíčnímu světlu a s tichou zuřivou nenávistí v očích ulevil svému hněvu:

„A teď tedy už jsi jen neživé tělo! Už ti nemohu plivnout do obličeje ani tě nemohu zpolíčkovat, už jsi unikl mé pomstě…"

Pustil mrtvého k zemi, povstal a podíval se na Salvatora pohledem zamlženým slzami.

„Proč jen jste ho zabil, vy nešťastníku?" řekl třesoucím se hlasem.

„Cesty spravedlnosti jsou nevyzpytatelné," pravil Salvator s tichým pochopením. „Opřete se o mne, pane maršále…"

„Ano… děkuji…," zakoktal pan de la Mothe-Houdan. Chtěl ještě cosi dodat, ale z úst mu vyšlo jen několik nesrozumitelných zvuků.

Salvator s rostoucí obavou pozoroval jeho křídově bledý obličej, čelo zrosené kapkami chladného potu, bezkrevné, k sobě se tisknoucí rty. Když prošli alejí, kde je na konci čekala Regina se sklopenou hlavou a s rukama zkříženýma na prsou, řekl nešťastné mladé ženě:

„Měla byste s ním jít domů. Bojím se, že jeho život je v nebezpečí.“

Společně ho odvedli do paláce a položili ho vysíleného, už v bezvědomí v ložnici na pohovku. Regina se pokusila ho přivést k sobě, avšak marně.

„Zazvoňme na komorníka,“ navrhl Salvator, ale ona zavrtěla hlavou.

„Po včerejšku jsou všichni sluhové únavou bez sebe a mají volno. Snad abych došla pro Nanon.“

„Ale ne, přineste ocet a trochu soli!“

Společně třeli maršálovi spánky, a skutečně, starý muž se po nějaké chvíli probral. Vděčně pohlédl na Reginu i na Salvatora.

„Odpusťte mi, že jsem k vám byl tak tvrdý, ba krutý,“ otočil tvář k mladé ženě. „Ale byl jsem tak nešťastný, mé dítě! Chcete mě obejmout?“

„Tatínku!“ zvolala Regina, tak jak vždycky byla zvyklá ho oslovovat. „Až do konce vašeho života budu dělat všechno, abyste zapomněl na svou velkou bolest!“

„To nebude tak dlouho, drahé dítě. Cítím, že mi zbývá už jen několik hodin…“

„Otče, takhle nesmíte mluvit!“ vykřikla a podívala se na Salvatora s úpěnlivou prosbou v očích. Ale jeho pohled jako by jí odpovídal: Vzdejte se vší naděje!

Stařec pokynul Salvatorovi rukou, aby přistoupil blíž, oči se mu již počínaly kalit.

„Psací potřeby…,“ zašeptal tak slabounkým hlasem, že ho sotva bylo slyšet.

Salvator vytáhl ze zásuvky psacího stolu za sebou složku s psacími papíry, namočil do kalamáře pero a podal je maršálovi. Pan de la Mothe-Houdan na znamení díků pokývl hlavou a začal se připravovat ke psaní. Otočil pohled k Regině a otcovským hlasem jí pravil:

„Myslím, že toho muže, kterému Rappt přichystal léčku v zahradě, miluješ – je to tak, dítě?“

„Ano,“ řekla hraběnka se slzami v očích a začervenala se.

„Přijmi požehnání od starého člověka, který ti přeje, abys byla šťastná,“ řekl těžce a pak se obrátil k Salvatorovi a napřáhl k němu ruku. „Nasadil jste svůj vlastní život, abyste zachránil přítele. Jste syn hodný svého otce… Přijměte dík…“ Vtom maršálův obličej zrudl a

oči se mu podlily krví. Zalapal po dechu: „Rychle… papír!“

Pohotově mu podali psací destičku a pan de la Mothe-Houdan napsal tak pevnou rukou, že v téhle chvíli to až udivovalo, tato slova:

Nechť nikdo není obviňován ze smrti hraběte Rappta: zabil jsem ho já dnes večer ve své zahradě, abych ho ztrestal za urážku, z níž jsem ho donutil složit mi účet. Podepsán:

Maršál Bernard de la Mothe-Houdan

Dalo by se skoro říci, že smrt čekala na svůj okamžik, dokud tento vznešený ušlechtilý člověk nezavršil poslední veliký skutek svého života.

Sotva podepsal, rázně se napřímil, prohnul se přitom jako napjatý luk, pak vyrazil strašlivý výkřik a bez vlády padl zpátky do podušek, přemožen záchvatem mrtvice.

Nazítří všechny vládní noviny oznámily, že maršála de la Mothe-Houdan žal nad ztrátou milované ženy sklátil do hrobu.

Pochovali je oba do společné hrobky, zatímco tělo hraběte Rappta na základě maršálova přání, připojeného k jeho testamentu, bylo odvezeno do Uher a pohřbeno v jeho rodišti, ve vesnici Rappt, od jejíhož jména odvozoval i jméno svoje.

54.

Muži v okovech

Prastarý zámek Bicêtre na svazích Villejuifu poblíž osady Gentilly, po pravé straně silnice na Fontainebleau, vzdálený asi tak jednu míli od Paříže, poskytuje pocestnému, který se vypravil do těchto končin, jeden z nejsmutnějších pohledů, s jakým se může člověk setkat. Opravdu, když se z určité vzdálenosti díváte na tu ponurou černou masu kamení, zapůsobí na vás dojmem čehosi podivně hrůzného, přeludného a odpuzujícího a vám se zdá, že vidíte potácet se sem a tam postavy s divoce rozcuchanými pačesy, že slyšíte skřípění zubů a hlasitý nářek všech nešťastníků, neřestníků i

zločineckých existencí, co se jich tu jen vystřídalo od dob krále Ludvíka Svatého až po tyto časy. Tyto zdi jsou útočištěm i vězením, starobincem i káznicí, ale zároveň připomínají opuštěnou starou německou pevnost, kde se v jistých hodinách zjevují upíři a kde pekelné mocnosti provádějí své reje. Jeden ze členů správy francouzských věznic právem napsal ve své zprávě, že Bicêtre je ztělesnění pekla, jak je popisují básníci.

Na nádvoří tohoto zámku se odehrával obřad přikovávání vězňů, děsivé divadlo, jež začínalo mezi zdejšími bezútěšnými zdmi a končilo na galejních lodích v Brestu, Rochefortu nebo Toulonu. Ten výjev působil o to tísnivěji, že nádvoří zahalovala hustá ranní mlha. Nebe bylo olověně šedé, vzduch rezavý a bláto černé. Po nádvoří přebíhalo sem a tam několik kriminálníků odporného vzhledu, či spíše kvílících příšer, které po sobě pokřikovaly v jakési hatmatilce výrazy, jimž rozuměli jenom oni sami.

Uplynulo asi půl hodiny a přidaly se k nim další, neméně odpudivé postavy, které s sebou vlekly těžké řetězy a množství okovů a shazovaly je na zem. To byli odsouzenci konající v bicêtreském vězení různé pomocné služby.

„Dnes teda vám navařili pěkně horkou kaši!“ utrousila jedna z těch podivných existencí první skupiny k novému příchozímu, jenž si všecek zmožen stíral kapky potu z obličeje.

„Radši vo tom nemluvit!“ zahučel oslovený a ukázal na hromadu okovů, které právě shodil na zem. „Navalili mi toho třikrát víc než jindy!“

„To jich teda zas přivedou jako slupek!“

„Prej asi tři stovky.“

„Pěkně dlouhej řetěz! Tolik klofnutejch jsem eště neviděl!“

„A to určitě ňáký klofli i po cestě! Ale hlavně to asi budou známý firmy!“

„Kumpáni?“

„To tak ještě!“ odplivl si chlapík a vtom se ozvalo ostré zapísknutí, které se rozlehlo po celém dvoře.

„Všecko na místa!“ zařval jeden z mužů z první skupiny a začal mávat rukama na nově příchozí a pobízet je, aby se postavili do řady ke zdi, každý před okovy, jež dovlekl.

Téměř současně se zapískáním se otevřela malá pevnostní branka, vedoucí na druhé nádvoří, a tou se vhrnul dovnitř houfec asi

třiceti či čtyřiceti odsouzenců, kterou vedla jakoby na šňůře četa vojáků.

Vězňové z první skupiny, které jsme viděli potloukat se po nádvoří, se hned, jak zaslechli hvízdání píšťalky, vrhli na přicházející a v mžiku je takříkajíc oškubali. Strhali z nich šaty a začali je hned kus po kuse prohledávat a současně i prohlížet jejich obnažená těla do posledního místečka, jestli si někam neschovali nějakou zbraň, nástroj, peníze nebo vůbec něco zakázaného. Když s prohlídkou skončili, přiskočili další chlapi a každému z nových trestanců hodili – jako se hází psovi kost – jakousi šedou kytlici, aby se do ní naháči zabalili.

Mezitímco z nich rvali šaty a co se trestanci navlékali do nových

hábitů, muži, kteří přivlekli okovy, rozložili na dláždění v řadě vedle sebe těžké kovové obojky.

Znovu se ozvalo ostré zapískání a každý z vězňů se musel postavit k jednomu trojúhelníkovému kovovému obojku; ten mu pak dva z pomahačů nasadili na krk. Když všem novým vězňům navlekli ty železné nákrčníky, přihnal se odněkud z temného kouta, jako by se vyloupl ze zdi, chlap jako hora s ohromným kladivem v ruce.

Vyzbrojen svým těžkým nástrojem přecházel od jednoho odsouzence ke druhému a mocným úderem kladiva přirazil vždy kovovou západku a uzavřel tak železný obojek trestanců; každému z nich přitom hlava jen poskočila.

Rychle vyřídil první skupinu, pak se opět ozvala píšťalka, nastoupili další trestanci, on se stejnou hbitostí odvedl své dílo, a předstoupili opět další, až se ozvalo písknutí naposledy – a tak jich dostalo železný límec na tři stovky.

Potom je všechny seřadili po dvou a pospojovali řetězem, který vedl od železného obojku k pasu jednoho a od pasu opět k železnému límci následujícího, až na konec kolony, kde ji řetěz posléze obepjal kolem dokola. Ale v tom vůbec netkvěla největší odpornost tohoto divadla, neboť hrůzné a zároveň pitvorné (budiž nám dovolen takový výraz) bylo především chování těch lidí; poutalo je bratrství zločinu, sdíleli spolu trest, vázala je společná pouta a podle všeho jim bylo souzeno prožít už celý život takto pospolu – a přesto pro sebe neměli nejmenší pochopení, zdálo se spíše, že jsou to cizinci, kteří se navzájem nenávidí a ponižují.

Byl to velice smutný pohled, jak se tu rozbíjela i stará přátelství, dokonce i těch, které jsme měli příležitost tolikrát vidět táhnout za jeden provaz. Vždy veselý Papillon, Motýlek, a Carmagnole tu z dopuštění Prozřetelnosti táhli ve dvojici, a byť oba zrodil jih Francie, zahrnovali se vzájemně pustými nadávkami; stejně žalostně si vedli zádumčivý obr Brin-d'Acier, Vocílka, a milý kostelní babky od Svatého Jakuba Longue-Avoin, Dlouhý oves – první pro druhého byl jen grobián a chrapoun a druhý pro prvního zase jezovita a podrazník; jen Gibassier, táhnoucí se na samém konci ponurého průvodu vedle svého dávného druha Gabriela, s nímž kdysi utekl z galejí, pozoroval, zdálo se, všechno s převahou, s klidným pohledem, ba dokonce občas i s lehkým úsměvem, jako by se oddával sladkému snění, v němž se pojila lítost s jakousi nadějí.

Kde se tu vzali všichni ti pomocníci pana Jackala, které jsme tak často viděli zasahovat z popudu šéfa policie v těch nejožehavějších chvílích?

K vysvětlení je třeba připomenout, že v lednu roku 1828, když restaurace již mlela z posledního, přesněji pátého dne onoho měsíce, uveřejnil *Moniteur* seznam členů nové vlády, v níž nebyl ani pan Peyronnet, ani pan Corbière, ani pan de Damas a ovšem ani pan de Villèle. Pád jeho vlády přijala veřejnost se zadostiučiněním; pod tlakem veřejného mínění byl odvolán i pařížský policejní prefekt pan Delavau, kterého nahradil v úřadě královský prokurátor pan de Belleyme; očekávalo se, že po odchodu policejního prefekta bude následovat i odchod šéfa tajné policie.

Když si pak Jackal v *Moniteuru* přečetl, komu se svěřuje vedení policejní prefektury, svěsil melancholicky hlavu, a nepopřávaje si ani svůj nezbytný šňupeček, pohroužil se do hlubokých meditací o pomíjivosti a marnosti všech světských věcí. Ze zadumání ho vytrhl teprve službu konající strážník, který přiběhl vyřídit naléhavé přání nového prefekta, aby se pan Jackal okamžitě dostavil do jeho pracovny.

Pan de Belleyme byl duchaplný muž, hluboce vzdělaný právník, stejně důkladně obeznalý i ve filozofii, takže stačilo několik vět, aby poznal, s jakým člověkem má v osobě pana Jackala co dělat. Jestliže se chvíli tvářil, jako by ho chtěl propustit z úřadu, dělal to spíš proto, že si ho chtěl navždycky zavázat, než že by se mu snažil nahnat strach. Něco o Jackalovi již slyšel a rychle rozpoznal, že v tomto plodném mozku je zakopán pravý poklad.

„Ponechám vás v úřadě," řekl mu posléze, „protože si myslím, že ve chvíli, kdy budou v čele policie lidé schopní vzít věci za správný konec, Francie se zbaví všech zloduchů. A že od chvíle, kdy přestanou policisté stavět barikády, bude také konec se všemi rebeliemi v Paříži."

Narážku na listopadové nepokoje, na nichž měli Jackalovi lidé takový podíl, šéf pařížské tajné policie okamžitě pochopil a snad na znamení toho, že přijímá výtku, svěsil hlavu na prsa, a dokonce se i poněkud začervenal.

„Čili já bych vám především doporučil," pokračoval naléhavě pan de Belleyme, „abyste co nejrychleji pustil k vodě všechna ta odporná stvoření, co se vám hemží po nádvoří policejního ředitelství. Míním,

že by bylo nejlíp poslat je tam, odkud přišli a kam patří – do bání! Ono je sice pravda, že když chceš podat zvěřinu, musíš zastřelit zajíce, ale nikdo mě nepřesvědčí o tom, že si musíme vzít na pomoc galejníky, abychom pochytali zloděje. Souhlasím s vámi, že jde o zvláštní postupy, ale ty nás určitě nespasí – já si dokonce myslím, že jsou pro nás nebezpečné. Zkrátka, prosím vás, abyste řady svých agentů pročistil a tyhlety živly poslal bez velkého hluku tam, odkud přišli.“

„Ubezpečuji vás, že váš pokyn, pane prefekte, co nejrychleji uvedu ve skutek. A můžete počítat s mou všestrannou oddaností,“ řekl na to pohotově pružný pan Jackal a s hlubokou úklonou se vzdálil.

Když se vrátil do pracovny, zabořil se do své lenošky, vyčistil si pečlivě skla brýlí, vytáhl tabatěrku a důkladně si nacpal nos šňupavým tabákem. Potom zkřížil nohy i ruce, opřel se o lenoch a znovu se hluboce zadumal; bylo to příjemnější přemítání než ono předešlé, třebaže je kalilo několik mráčků.

„Dobře jsem odhadl našeho nového prefekta,“ táhlo mu hlavou, „správně jsem tušil, že se vyzná. Pro mne je důkaz toho už v tom, že přešel nějaké ty moje chybičky, kterými jsem se podílel na pádu vládního kabinetu, ačkoliv o nich dobře věděl… Ale hlavní věc, stojím zase na vlastních nohou, i když pár lidí na to doplatí… Chudáku Carmagnole! Chudáku Brin-d’Aciere! A Longue-Avoine a Papillone! A ty můj chuděro Gibassiere! Tebe je mi nejvíc líto. Budeš o mně jistě roznášet, že jsem starý nevděčník… ale co naplat, říká se přece – komu pánbůh, tomu všichni svatí, komu biřic, tomu všichni kati. Čili: I ta nejhezčí písnička má svůj konec!“

Aby se vytrhl z chmur svého zadumání, vytáhl pan Jackal znovu tabatěrku a zavdal si další notnou dávku šňupavého tabáku.

„Co se dá dělat,“ zabručel si filozoficky, „jak si kdo ustele, tak si lehne. Jsou to koneckonců mizerové jeden jako druhý… Vezmeme to pěkně po pořádku…“

Otevřel dveře pracovny a zavolal na službu konajícího velitele stráže:

„Pošlete ke mně Papillona, Carmagnola, Longue-Avoina, Brin-d’Aciera! Jednotlivě! A po nich — Gibassiera… Kolik lidí teď máte pod komandem?“

„Osm!“

„Jsou ozbrojeni?“

„Ovšem, pane!“ zněla sebejistá odpověď.

„Ať se tedy připraví v chodbě za tajným východem z mé kanceláře! Jakmile zazvoním, vstoupíte, odvedete mého návštěvníka a předáte jim ho. Pak vyčkáte, až vás znovu přivolám zvonkem. Až budou všichni pohromadě, dopravíte je do městského vězení. A dejte si pozor, aby vám žádný z nich neupláchl – sic bych vás poslal bručet místo něho!“

A pak se dlouhán Longue-Avoine, milý Barbetty, pronajímající židle v kostele svatého Jakuba, z úst pana Jackala dozvěděl, že nový policejní prefekt ho považuje za rušitele veřejného pořádku, který ohrožuje bezpečí trůnu Jeho Veličenstva; a Carmagnole se dozvěděl, že jeho předcházejících čtyřiatřicet loupeží vzbuzuje v řadách nových představených takové pohoršení, že bude třeba, aby strávil nějaký čas na jiném vzduchu, dokud se pobouření nad jeho minulými činy neuklidní; a olbřímí Alsasan Brin-d’Acier a trpasličí rodák z Girondy Papillon se dozvěděli, že při pamětihodných událostech v ulici Saint-Denis křičeli: Pryč s vládou! jakož i Pryč s jezovity! a že krom toho zneužili důvěry, jež jim byla poskytnuta, neboť si počínali nikoliv jako řádní policejní agenti, nýbrž dokonce jako sprostí zloději; pročež nezbývá, než je zatknout a poslat do basy.

„A teď Gibassier,“ povzdechl si Jackal, když je postupně velitel odvedl a předal ozbrojeným strážím čekajícím v chodbě za tajným východem z pracovny. Nad těmihle mávl s klidnou myslí rukou, ale Gibassier byl kdosi jiný, to byla perla mezi agenty, člověk do každého počasí, schopný tolikerého převtělování jako indické božstvo – a takového muže Jackal ztrácel nerad.

„Co se dá dělat, musíme do té studené vody skočit,“ přiznal si a přinutil se vstát ze své lenošky, v níž po poslední rozmluvě chvíli zůstal sedět s tvářemi v dlaních.

Překvapilo ho, že Gibassier přichází v slavnostním obleku, dokonce s bílými rukavičkami.

„Ze svatby, nebo z pohřbu?“ zeptal se ho.

„Ze svatby, pane Jackale,“ odvětil Gibassier.

„Snad jste se neženil?“

„Ale vůbec ne, pane, znáte mé názory na manželství. Jeden můj známý se ženil…“

Pan Jackal si zavdal pořádnou dávku šňupavého tabáku a po chvilce mlčení se otázal:

„Znám ho?“

„Já myslím, že jste o něm už slyšel,“ řekl váhavě Gibassier. „Anděl Gabriel – to je ten, s kterým jsme tak šikovně foukli z báně, chci říci z Toulonu…“

„Vzpomínám si… Vykládal jste mi o tom, když jsem vás pak znovu vyhmátl na dně Puits-qui-parle – mimochodem ulovil jsem si tehdy při tom pořádné nachlazení, dodnes cítím následky,“ zabručel Jackal a jako na dotvrzenou se hlučně rozkašlal. „Jenže, milý Gibassiere, mám pro vás nemilou zprávu… Víte, je tu ta věc s falšováním peněz.“

„Ty ale falšoval právě Anděl Gabriel, patrone. Kdepak já – já nejsem žádný kovolijec, na to jsem hlupák!“

„Promiňte, Gibassiere, spletl jsem si falšování peněz – s falšováním podpisů!“

„To je něco jiného,“ zahučel Gibassier.

„Neklame-li mě paměť, ředitel věznice v Toulonu dostal svého času od Jeho Excelence pana ministra obálku s potřebnými náležitostmi k propuštění vězňů, vybavenou i příslušnými podpisy. Mám takový dojem, že pocházely od vás…“

„Ale to bylo jen kvůli tomu, aby Anděl Gabriel už nemusel bručet! To jsem udělal čistě z lidskosti, proto jsem o tom vždycky taky mlčel.“

„I přede mnou!“

„I před vámi…“

„Nakonec je to maličkost proti tomu, že jste jisté noci přepadl jednoho Angličana a jeho ženu v poštovním dostavníku mezi Nemoursem a Château-Landonem. Šeredně jste zneužil svobody, která vám byla dopřána!“

„Když já jsem nevěděl, že to je Angličan… A nechtěl jsem jim nijak ublížit!“

„Na vás se mi líbí, Gibassiere, vaše otevřenost. Takový Brin-d’Acier by na vašem místě zapíral a zaklínal by se, že o ničem neví, ale vy klidně řeknete: Dostavník mezi Nemoursem a Château-Landonem? Tak u toho jsem byl! Bohužel, otevřenost není jediná vlastnost, kterou hodnotíme u lidí. To sluníčko volnosti vám připálilo mozek. Řekl bych, že trošku stínu by vám bylo jen ke zdraví!“

„Snad mě, patrone, nechcete prostě poslat zase za mříže?“ začal větřit Gibassier.

„Prostě chci, jak jste právě řekl.“

„Do Rochefortu? Nebo do Brestu? Nebo do Toulonu?“

„Docela, jak si vyberete, příteli. Vidíte, že s vámi jednám jako otec.“

„Bude to nadlouho?“

„I to záleží na vás, Gibassiere, na tom, budete-li se dobře chovat. Jste pro mne příliš cenný člověk, než abych se nepokusil vás při první vhodné příležitosti zavolat zpátky.“

„Ach jó! No tak tedy, když si můžu vybrat – beru Toulon.“

„Věcné jednání, poznávám svého Gibassiera! Člověče, kam vy jste to mohl dotáhnout, kdybyste byl dostal lepší školu!“

„Chtěl jsem se ještě zeptat – cesta jako obyčejně povede přes Bicêtre? To by mě zarmoutilo…“

„Bohužel, Gibassiere… S tím se nedá nic dělat. Ale jste přece rozumný chlap!“ řekl Jackal a zazvonil na velitele stráže.

„Vlastně vám musím poděkovat,“ řekl Gibassier ukláněje se, „i když nevím opravdu jak.“

Otočil se a dveře tajného východu za ním zapadly a Jackal se za ním podíval s jistou melancholií a v duchu si říkal: Bude mi chybět, byla to moje pravá ruka…

Snad právě tento slib pana Jackala, že při první příležitosti povolá svého nejvýkonnějšího agenta zpátky, způsobil, že Gibassier v onom průvodu truchlivých mátoh na zámku Bicêtre působil jako nejvyrovnanější tvor, shlížející se svrchovanou shovívavostí na všechen divoký křik a jek a lání a pochechtávání a hvízdání a skřeky a kletby, jež se draly z hrdel desítek trestanců a vytvářely pekelnou symfonii, která přešla v pravou bouři ve chvíli, kdy vězeňský kovář přirazil železnou západku na krku posledního z nich.

Avšak potom najednou zavládlo ticho, jako by švihl kouzelným proutkem, a oči vězňů se obrátily k postavě, která se nenadále objevila na druhém konci nádvoří a pomalu se blížila ke kapitánovi, velícímu tomuto ponurému průvodu zatracenců. Ten muž přelétl pohledem jejich dvojitou řadu, pak obrátil oči vzhůru, jako by se pro tyto nešťastníky dovolával milosrdenství nebes.

„Proč jste nenasadili okovy i mně, pane, když jsem přece stejný zločinec jako kdokoliv z těchto ubožáků?“ pravil tichým hlasem velícímu důstojníkovi.

„Splnil jsem přesně rozkazy, které jsem obdržel, pane abbé,“

odpověděl kapitán.

„Vy jste dostal příkaz, že já nemám dostat okovy?“

„Tak mi to bylo řečeno.“

„Čí to byl příkaz?“

„Policejního prefekta, pane abbé. Ostatně tu na vás čeká zvláštní posel Jeho Veličenstva.“

K oběma mužům přistoupil černě oděný jezdec s bílým nákrčníkem, oběma se uklonil a abbému podal pergamenovou listinu se slovy:

„Jeho Veličenstvo mi přikázalo, abych abbému Dominikovi Sarrantimu oznámil, že od tohoto okamžiku je zcela svoboden, poněvadž mu uděluje úplnou milost.“

„Úplnou milost?“ opakoval kněz, spíše překvapeně než radostně.

„Naprostou, pane abbé,“ pravil králův posel. „Jeho Veličenstvo mne navíc pověřilo, abych vyšel vstříc vašim přáním, pokud byste nějaká projevil.“

Dominik sklonil hlavu a na několik okamžiků setrval v rozjímavém mlčení. Konečně upřel zrak na králova posla:

„Jestliže Jeho Veličenstvo mi dovoluje vyslovit nějaké přání, prosím, aby mi byla prokázána milost v tom smyslu, že bych byl jmenován duchovním správcem na galejích.“

„Jeho Veličenstvo předpokládalo, že o to požádáte,“ řekl králův posel a vyňal z kapsy další listinu a podal ji abbému Dominikovi. „Jsem pověřen vám předat váš jmenovací dekret. Přejete-li si, můžete se duchovní správy ujmout ihned.“

„Ihned?“ pravil abbé upíraje pohled na dlouhý řetěz trestanců.

„Bývá zvykem, pane abbé, že kněz poslouží odsouzeným mší v zámecké kapli dřív, než se vydají na galeje.“

„Ukažte mi cestu,“ řekl Dominik tiše, a sleduje kapitána, zamířil k hlavnímu zámeckému traktu, kde byla kaple. Králův posel je následoval.

Proud trestanců se hnul za nimi.

Když pobožnost skončila, ozval se opět ostrý hvizd píšťalky, galejníci se vrátili na nádvoří, tam je naložili na dlouhé káry a obě křídla obrovských vrat se rozevřela dokořán. Vozy se těžce rozdrkotaly po dlažbě, nejdříve káry s trestanci, pak kuchyňský vůz a nakonec obstarožní kočár, do něhož si nasedl velící kapitán, ranhojič, přidělený k péči o nemocné, úředník ministerstva vnitra v hodnosti

komisaře a abbé Dominik, všichni v ozbrojeném doprovodu silného oddílu četnictva.

V pařížských ulicích odchod galejníků sledovalo jako vždy plno lelkujících zvědavců, kteří se přímo pásli na tomto smutném divadle. Když je káry míjely, zahrnovali je hlasitými nadávkami a pokřikem, na něž odsouzenci odpovídali vzteklým řevem, a posléze výhružnou bojovou písní s oblíbeným refrénem všech galejníků, která jako by házela rukavici s výzvou celé společnosti…

Galejníci věčně budou,
sebranka má kůži tuhou…

Ale když abbé Dominik vztáhl obě ruce nad dav zevlounů i nad trestance, průvod naráz obklopilo důstojné ticho soustředěného rozjímání.

55.

Pomsta uzrává

Čtenáři si možná vzpomenou na slova Dolores de Rozan, jimiž poskytovala svému manželovi týdenní lhůtu, kterou si vyžádal na přípravu zavazadel a vyřízení cestovních dokladů. „Budiž, povoluji ti ten týden," řekla tehdy, a k tomu ovšem dodala, vrhajíc pohled na zásuvku, kam ukryla pistole a dýku: „Ale neodcestujeme-li ode dneška za osm dní, budeme se devátého dne oba zodpovídat za své skutky před soudem Nejvyššího."

Den nato obdržel Camille de Rozan uprostřed pohnutého rozhovoru se Salvatorem list od Zuzany de Valgeneuse, v němž mu oznámila, že dostala od svého bratrance milión a že chce spolu s Camillem co nejrychleji odjet do Le Havru. Camille de Rozan ten dopis roztrhal, útržky hodil do krbu a dál se o něj nestaral.

Avšak hned poté, co odešel, se nazvedla jedna z portiér v salónu a objevila se paní de Rozan. Přistoupila ke krbu, útržky papíru pečlivě sesbírala, pak upravila popel v krbu, aby v něm nezbyla ani stopa po tom, že ho někdo rozhraboval, a potom opět zmizela za portiérou.

Za pouhých pět minut sestavila ve své ložnici z poloohořelých kousků papíru celý list – a přečetla si jej.

Dvě velké slzy se jí skutálely po tvářích, spíše slzy nesmírného studu než zármutku. Byla pokořena, byla tak pokořena…!

Krátkou chvíli setrvala v lenošce bez pohnutí, oči si zakrývala dlaněmi, a plakala a přemýšlela.

Pak se prudce vymrštila, založila si ruce na prsou a s mračným pohledem jala se jako v horečce přecházet místností sem a tam. Konečně zůstala stát, opřela se znaveně o roh krbu a zazvonila na komornou. „Ne, nikam neodjedou," zašeptala si sama pro sebe, „i kdybych se měla vrhnout pod kola jejich kočáru!"

Objevila se komorná.

„Paní si přeje?" zeptala se.

„Já?" udiveně se zeptala kreolka. „Já si nepřeju nic! Jak jste na to přišla?"

„Paní přece zvonila…"

„Ach ano… zvonila jsem. Jenže už nevím proč."

„Paní se necítí dobře?" pravila komorná, pozorujíc starostlivě pobledlou tvář své velitelky.

„Ale vůbec ne… nikdy jsem se necítila líp," odpověděla Dolores de Rozan s jakousi vzdornou hrdostí v hlase.

„Jestliže mě paní nepotřebuje, smím odejít?"

„Ne, nepotřebuji vás, či vlastně… počkejte ještě… chtěla jsem se vás zeptat: Vy pocházíte z Normandie?"

„Ano, paní."

„Z kterého města?"

„Z Rouenu."

„Jak daleko je tam z Paříže?"

„Asi tak třicet mil."

„A z Le Havru?"

„Přibližně stejně tolik."

„Dobře, můžete jít!"

Proč bych jim měla bránit v odjezdu, pomyslila si v té chvíli kreolka, kde mám vlastně vůbec jasný důkaz jeho nevěry a zrady krom toho, co cítím ve svém srdci? A já chci mít takový nezvratný, hmatatelný důkaz! Když přijdu a řeknu: Všechno vím, chceš s ní zítra odjet, ale já tě varuju! Bude zapírat tak, jako zapíral až dosud. A půjdu-li za Zuzanou a řeknu jí: Jste ničemná stvůra, berete mi

muže!, vysměje se mi do očí, všechno mu poví a budou se mi vysmívat oba! Čím vlastně ale ta odporná ženská k sobě Camilla připoutala? A v tak krátké době?! Není ani tak mladá, ani tak snědá, ani tak hezká jako já!

Přešla k zrcadlu a zadívala se na sebe, aby se ujistila, že bolest jí neubrala nic na kráse, že by se mohla klidně postavit té Zuzaně de Valgeneuse. Dvě další velké slzy jako hrachy se jí skulily po tvářích.

„Ne, nikdy nepochopím, proč tu ženskou tak miluje! Ale co si mám počít? Přimět ho násilím k společnému odjezdu? To mi možná upláchne už cestou a znovu se s ní sejde! A potom, i kdyby souhlasil a následoval mě, nezůstala by mi po boku jen neživá troska mé vlastní minulosti? Spoutaný fantóm naší lásky? A já vím, že večer zase přijde, jako by se nic nestalo, obejme mě, políbí mě na čelo, také jako každý večer! Ten lhář, zrádce, podlec Camille! Ne, ne, nebudu na tebe naléhat, abys šel se mnou, naopak já půjdu za tebou jako tvůj stín, dokud nebudu mít důkaz tvého zločinu! Upokoj se, mé srdce, rozbušíš se teprve, až bude pomsta dokonalá!“

Polohlasem vyřkla ta poslední slova, pak si rychle osušila slzy a začala osnovat plán pomsty.

Zůstala ve své ložnici až do večera, do chvíle, kdy Camille, celý zrůžovělý, v dobrém rozmaru a v bezstarostné pohodě, jak tušila, se k ní sklonil a vtiskl jí polibek na čelo skoro s týmiž slovy jako předešlý večer:

„Ale jak to, miláčku, že ještě neležíš? Vždyť už je jedna, má drahá!“

„Ach co… komupak na mně záleží?“ řekla na to chladně Dolores de Rozan.

„Ale mně přece na tobě záleží, má lásko,“ odvětil Camille dávaje si záležet na tom, aby jeho slova zněla co nejněžněji. „Za týden vyrážíme na dlouhou cestu, a ty budeš potřebovat všechny své síly.“

„Kdopak ví, bude-li ta cesta dlouhá,“ řekla polohlasem kreolka, jako by mluvila sama k sobě.

„Vždyť jsme ji už jednou spolu podnikli,“ řekl Camille, který nepochopil, co má mladá žena na mysli. „Z Louisiany do Paříže a z Paříže do Louisiany…“

„Tehdy nás, Camille, poutala láska!“ usmála se hořce mladá žena. „Ta cesta mi tehdy připadala tak krátká…“

„Vynasnažím se, aby ti tentokrát připadala ještě kratší!“ pravil Camille galantně a znovu políbil Dolores na čelo. „A teď už pěknou dobrou noc, holčičko! Musel jsem dnes vyřídit spoustu věcí a jsem k smrti unaven. Toužím po spánku!“

„Dobrou noc, Camille,“ řekla chladně Dolores a Camille nato odešel do svých pokojů, aniž si povšiml, že jeho žena je celá utrápená a bledá.

Nazítří brzy po ránu se kreolka dala zavézt do knihkupectví v Palais-Royal, zde si opatřila jízdní řád, a pak pokračovala do ulice de la Pépinière, kde byl vyhlášený obchod s kočáry všeho druhu.

„Potřebovala bych spolehlivý cestovní kočár,“ řekla majiteli, když ji uvítal hlubokou poklonou a otázkou, čím jí může posloužit.

„Kočárek? Madam si může vybrat, bude-li tak laskavá a zajde se mnou do skladu. Prosím…“

„To je zbytečné, vyberte mi jej sám, nechám to úplně na vás.“

„Jaké barvy by měl být?“

„Na tom mi nezáleží.“

„Kolikamístný byste si přála?“

„Dvoumístný.“

„Má to být vůz na delší cestu?“

„Ne. Asi šedesát mil…“

„Tedy v každém případě lehký, rychlý kočárek! Právě takový bych tu měl. Madam bude spokojena.“

„Dobře. A pokud jde o přípřež…?“

„Koně je třeba si opatřit na poště, madam,“ řekl kočárník, usmívaje se pod vousy dotazu krásné mladé ženy.

„Mohl byste mi je opatřit vy? A pak mi kočár přistavit přímo před dům?“

„Zajisté, madam. A kdy by to mělo být?“

Dolores de Rozan se na okamžik zamyslila. Dostaveníčko, nebo spíš odjezd Zuzany a Camilla byl stanoven na třetí hodinu. Bylo tedy třeba vyrazit po jejich stopách asi tak o půlhodinu později.

„Dnes v půl čtvrté,“ řekla a podala kočárníkovi svou navštívenku, chystajíc se odejít.

„Ještě, madam, zbývá malinká formalita!“ přikývl hlavou majitel obchodu.

„Jaká?“ podivila se kreolka.

„Musíme se dohodnout na ceně,“ zasmál se hlučně obchodník.

„O tom se nemusíme dohadovat, pane,“ řekla Dolores. „Kolik budu platit?“

„Dva tisíce franků, ale ujišťuji vás, že budete mít opravdu skvostný kočárek, lehký, rychlý, spolehlivý… ten vás doveze bezpečně na kraj světa!“

„Prosím, vezměte si dva tisíce,“ řekla Dolores a podala mu svou peněženku. Kočárník se nejdříve uklonil s pokorou příznačnou pro obchodníky ve chvíli, kdy se jim podařilo napálit zákazníka, a potom okázale vylovil z peněženky dvě tisícifrankové bankovky.

„Přesně v půl čtvrté bude vůz stát před vaším domem,“ ujistil zákaznici a znovu se uklonil až k zemi.

Když se Dolores de Rozan vrátila domů, čekal na ni již Camille se snídaní.

„Vyřizovala jsi nákupy, miláčku?“ přivítal ji s polibkem.

„Ano.“

„Na naši cestu?“

„Jistě, na naši cestu,“ přisvědčila kreolka.

Při jídle Camille jen sršel vtipem. Rozehrál celý svůj rejstřík, jenom aby Dolores přivedl do dobré nálady. Kreolka se nuceně usmívala, ale dvakrát či třikrát uchopila křečovitě nůž a vrhla postranní pohled po svém muži. Ale nezdálo se, že by byl něco zpozoroval. Když skončili – to už byly dvě hodiny –, Camille se náhle zvedl a řekl:

„Jdu na chvíli do Lesíku…“

„Vrátíš se k obědu?“ zeptala se Dolores.

„Snídali jsme tak pozdě…,“ zavrtěl hlavou Camille. „Ale bude-li ti to milé, má lásko, tak spolu povečeříme. V tvém pokoji,“ vzdychl zamilovaně. „Připomene nám to společné krásné noci v Louisianě!“

„Jistě, Camille, povečeříme spolu,“ řekla zastřeným, smutným hlasem jeho žena.

„Tak tedy na shledanou večer, má nejdražší,“ pravil kreol, objal ženu a jeho polibek, delší a vášnivější, než bývaly v poslední době, ji celou rozechvěl.

Žena se zřídkakdy mýlí, když přijímá od muže políbení, a Dolores de Rozan si v tom okamžiku uvědomila, že Camille ji stále ještě miluje, a pocítila z toho jakousi divokou radost: až zemře, zlomí mu lítost srdce!

Vrátila se k sobě do budoáru, ze zásuvky stolku vyňala dýku a

pistole, dýku si prohlédla a pečlivě zasunula do pochvy, pak se posadila a oddala se svým myšlenkám na pomstu. Měla pocit, že už se jí nemůže nikterak ubránit, že ji pohání vyšší vůle než její vlastní. Chtěla ho přece uchránit před svým hněvem, proto naléhala, aby společně odjeli do rodné země, kde by znovu nalezli květ své lásky! Proč o tom nechtěl ani slyšet, proč se rozhodl, že jí uteče a oklame ji? Což nechápe, jak nesmírně ho milovala – ba, jak nesmírně ho dosud miluje?

Když asi o hodinu později vešla komorná, aby oznámila, že je všechno připraveno k odjezdu, řekla jen stroze: „Dobře!“ a zahalila se do pláště, rozhlížejíc se ještě jednou po místnosti. Poslední smutný pohled na nábytek, na obrazy, na všechny ty drobné předměty, jež byly svědkem prvních i posledních chvil její lásky. „Pane, dopřej mi sílu, abych dokonala svou pomstu!“ zašeptala jako u vytržení, opustila pevným krokem svůj pokoj a seběhla po schodišti na dvůr, kde koně již netrpělivě hrabali kopyty.

„Zaplatím třikrát víc, pojedete-li třikrát rychleji než obyčejně,“ řekla kočímu vstupujíc do kočárku a vzápětí vyrazilo spřežení ze dvora hlavním vchodem paláce ven na ulici rychlostí, jež dosvědčovala, že muž u opratí si hodlá své peníze poctivě zasloužit.

V šest hodin měli vůz s dvojicí uprchlíků na dohled a uprostřed noci dorazili téměř společně do Le Havru. Stačil zlaťák a od kočího, který vezl milenecký pár, se dozvěděla, že vystoupili na nábřeží před hotelem Royal.

„Jedeme tam!“ poručila Dolores svému kočímu, a než uplynulo deset minut, odváděla ji pokojská do pokoje číslo deset uprostřed chodby v prvním poschodí.

56.

Co uviděla Dolores klíčovou dírkou

„Hezké!“ řekla Dolores, když si prohlédla apartmá, a kývla prstem na pokojskou, která se chystala odejít a nechat paní o samotě. „Zavřete dveře a pojďte ke mně. Na slovíčko.“

Děvče se na kreolku udiveně podívalo, ale poslechlo, a v rozpacích se k ní vrátilo.

„Kolik si tu vyděláte ročně?“

Pokojská nebyla na takovou otázku připravena, a tak chvíli váhala s odpovědí. Patrně si představovala, že mladá, bezpochyby bohatá cizinka potřebuje získat někoho do služby, a tak, podobně jako obchodník s kočáry, nasadila dvojnásobnou cenu.

„Pět stovek franků,“ vyhrkla nakonec. „Teda nepočítám do toho, co dostávám od hostů, a taky mám zadarmo stravu a ubytování a praní prádla.“

„To mě nezajímá,“ odpověděla kreolka, které jako všem lidem trpícím jedinou utkvělou představou byly starosti druhých zcela lhostejné. „Chtěla byste si ty peníze vydělat za pět minut?“

„Pět set franků?“ podívala se pokojská na Dolores de Rozan, jako by jí nerozuměla.

„Samozřejmě!“

„A co bych musela udělat, abych si vydělala tolik peněz naráz?“

„Něco hrozně jednoduchého,“ zněla odpověď. „Asi tak před dvaceti minutami, nanejvýš před půl hodinou sem přišli do hotelu dva hosté, mladý muž a mladá žena.“

„Ano, manželé,“ řekla pokojská.

„Hm, manželé… Víte, kde jsou ubytováni?“

„Na konci chodby v čísle dvacet tři.“

„Není u toho apartmá přilehlá místnost?“

„Hned vedle ložnice, ale tam je obsazeno, madam.“

„Chci ten sousední pokoj dostat pro sebe.“

„To nejde, madam. Má ho už rezervován jeden stálý host, obchodní cestující, a on je na něj zvyklý. Ten se odtamtud nehne.“

„Musí se hnout,“ řekla Dolores. „Vymyslete si jak — a dostanu-li ten pokoj, dostanete ode mne vy těchto pětadvacet zlatých.“

Pokojská se samou dychtivostí začervenala. Ale chvíli se ještě rozmýšlela, než řekla:

„Možná že by se našel způsob, jak to zaonačit, madam… Ten pán každou sobotu ráno v pět hodin odjíždí do Paříže a vrací se teprve v pondělí. Dnes je sobota, a kdyby vám to stačilo…“

„Stačí mi to!“

„Musela bych se podívat, jestli je v knize hostů zapsáno, že ho máme vzbudit…“

„Běžte se podívat, a pospěšte si!“

Pokojská vyběhla z místnosti a v minutě se zase vrátila. „Ano, madam, pán se chce dát vzbudit…“

„Takže od pěti ráno bych mohla mít ten pokoj pro sebe?“

„Od půl páté, madam! Než se dojde na stanici dostavníku, trvá to půl hodiny.“

„Dobře, tady máte deset zlatých závdavkem. Můžete zatím jít.“

„Jiného si madam nepřeje?“

„Ne, děkuji.“

„Kdyby si madam přála něco k snědku, ten pán s manželkou si objednal večerní jídlo; nachystali bychom i něco pro vás. Madam by nemusela čekat.“

„Nemám hlad.“

„Mám vám tedy připravit lůžko?“

„Jak chcete – já si stejně nelehnu.“

„Jak si přejete, madam,“ řekla pokojská a odporoučela se.

Ten, kdo někdy pozoroval v zoologické zahradě lvici za mřížemi klece, jak odloučena od mláďat i samčího druha přechází s naježenou srstí a se svítícíma očima sem a tam, si může udělat obrázek o tom, jak si asi počínala Dolores mezi odchodem pokojské a vytouženou ranní hodinou.

Ve čtvrt na pět zaslechla kreolka šramot na chodbě; to hotelový sluha šel zaklepat na obchodního cestujícího.

Čtvrt hodiny poté s uchem přitisknutým ke dveřím ho zaslechla odcházet.

Po nějaké chvíli se ozvaly čísi drobné kroky; zastavily se před pokojem číslo deset.

Pokojská zaťukala a tlumeným hlasem zašeptala:

„Pokoj je volný, madam. Můžete jít za mnou. Ale tiše!“

Kreolka vyšla a následovala pokojskou po chodbě, která se zatáčela, až stanuly před číslem dvacet dva.

„Prosím, madam,“ řekla pokojská a tentokrát to byla Dolores, jež položila prst na ústa a skoro výhružně ji napomenula: „Ne tak hlasitě! Tady máte zbývajících patnáct zlatých a nechte mne o samotě.“

Děvče natáhlo ruku a všimlo si přitom, že ta podivně se chovající mladá žena je celá bledá, ale oči že jí jiskří jako šelmě. To je jasné, pomyslela si, ten mladý muž z třiadvacítky si s ní sjednal

dostaveníčko, a až jeho manželka v noci usne, nebo až se ráno půjde projít, zapadne za touhle snědou kráskou.

„Dobrou noc, madam," řekla s přidrzlým úsměvem lokajů a zmizela za rohem chodby.

Dolores de Rozan si v rychlosti prohlédla hostinskou místnost a s uspokojením zjistila, že, jak už to v hotelích podobného druhu bývá, z pokoje vedou zamčené spojovací dvoukřídlé dveře i do obou sousedních apartmá. Vpravo byly dveře vedoucí do jedenadvacítky, vlevo pak do třiadvacítky, kde se ubytoval Camille se Zuzanou de Valgeneuse.

Dolores okamžitě přitiskla ucho na zámek.

Oba uprchlíci se ještě neuložili ke spánku a dojídali večeři, jež určitě nebyla připravena tak rychle, jak předtím pokojská slibovala. Ale možná že si ji prodloužili sami všelijakým škádlením a dováděním, jak už si v tom libují dva zamilovaní mladí lidé při důvěrné chvilce. A tak se Dolores ocitla přímo uprostřed jejich rozverného milostného rozhovoru.

„Mluvíš pravdu?" zaslechla otázku Zuzany de Valgeneuse.

„Ženám nikdy nelžu!" zněla Camillova odpověď.

„Kromě své vlastní?"

„Ale k tomu jsem měl důvod!" zasmál se kreol.

„A kdybys klamal mne jako ji, tak to bys měl také důvod?"

„Tebe? To jé něco jiného. U tebe bych žádný důvod neměl!"

„Jak to?"

„Protože přece nejsme manželé!"

„Ano… Ale jednou jsi mi říkal, že kdybys ovdověl, že by sis mě vzal."

„To jsem řekl."

„Takže od chvíle, kdy bych se stala tvou ženou, bys mě klamal!"

„To je velmi pravděpodobné, mé dítě."

„Camille, ty jsi hanebník! Jednu ženu už jsi udělal nešťastnou a jednoho muže jsi dohnal k smrti!"

„Ticho! Nemluv o tom!" Camillův hlas najednou zněl ponuře. „O Carmélitě mi nikdo nesmí takhle mluvit; a ty nejméně!"

„Naopak, Camille, já o ní chci mluvit, a budu o ní mluvit, i když to nerad slyšíš! Říkej si, co chceš, tebe to trápí, ty ji ještě pořád lituješ, a to je pro mne důkaz, že tvoje srdce vůbec není okoralé, jak se snažíš lidem nakukat!"

„Mlč už, Zuzano! Jestliže si opravdu myslíš, že jsou jména, která nerad slyším, proč mi působíš bolest tím, že mi je připomínáš? Jak to je mezi námi – máme se rádi, nebo jsme spolu na kordy? Já myslím, že nás spojuje láska – přestaň mi tedy už jednou mluvit o té smutné epizodě v mém životě! Abychom se nakonec nepohádali!“

„Budiž, nemluvme už o tom, ale něco za něco,“ řekla Zuzana, „musíš mi něco slavnostně odpřisáhnout!“

„Všechno, co budeš chtít!“ odpověděl Camille hned zase ve veselejší náladě. „Pokud něco takového jako slavnostní přísaha existuje!“

„Ty si ze všeho děláš legraci!“

„Tak už to v životě chodí!“

„Ne! Myslím to vážně! Přísahej, že už přede mnou nebudeš mluvit o své ženě!“

„Ale to na mně nechtěj, Zuzano, dobře víš, že tohle ti nemohu odpřisáhnout!“

„Proč ne?“

„Ke všem čertům, to je přece jasné – protože bych to nikdy nedodržel!“

„Takže ty ji přece jenom miluješ!“ pronesla zasmušilým hlasem Zuzana.

„Ne tak, jak tomu rozumíš ty!“

„Nemůžeš milovat na dvojí rozličný způsob!“

„Ale to je hrozný omyl, má nejdražší! Milovat můžeš na tolik různých způsobů, kolik je různých podob krásy! Není snad obloha krásná docela jinak nežli země? Není půvab ohně naprosto odlišný od půvabu vodního živlu? Copak plavovlásku milujeme stejným způsobem jako ženu s havraním vlasem? Poslyš, miloval jsem mezi jinými i jednu okouzlující dívenku, poslední grizetku, která vypadla z rukou stvořitele, jménem Chante-Lilas. Dneska má díky panu de Marande dům, kočár, koně – nu, já jsem ji miloval, ale úplně jinak než tebe!“

„Víc?“

„Ne – prostě jinak.“

„A svou ženu, pokud jsi ochoten se o ní se mnou bavit, jakpak tu jsi miloval?“

„Zase na jiný způsob.“

„Tak vidíš, že jsi ji přece jen miloval!“

„Sakra, vždyť to je krásná žena!“

„A ty ji dokonce ještě pořád máš rád, mizero!“

„Prosím tě, Zuzano, to je přece úplně jiná písnička! Buď tak velmi hodná a udělej za tím konečně tečku!“

„Camille, od našeho odjezdu z Paříže jsem od tebe slyšela její jméno už nejmíň padesátkrát!“

„Hromské dílo, a není to snad přirozené? Opouštím mladou, krásnou osmnáctiletou ženu po ročním manželství a možná že ji už v životě neuvidím…“

„Co mi to chceš namluvit? Že je přirozené, aby muž vykládal ženě, kterou miluje, o jiné ženě, kterou miloval? A kterou možná ještě miluje? Vždyť je to obě uráží! Chápeš mě, Camille?“

„Částečně.“

„Já chci, abys mě chápal úplně! Přísahám ti, že jsi první a jediný muž, kterého jsem kdy milovala. A jako tys mne prosil, abych nemluvila o Carmélitě, tak já tě prosím, abys už přede mnou nevyslovoval jméno paní de Rozan!“

„U čerta, copak asi v tuhle chvíli dělá?“ zamumlal Camille, vyhýbaje se zřejmě přímé odpovědi na Zuzanino vášnivé zapřísahání.

„Camille, to je prostě hanebné!“ vykřikla.

„Cože? Co říkáš? Co že je hanebné?“ zajíkavě pronesl Camille jako někdo, kdo byl právě vytržen ze snění.

„Že myslíš na svou ženu, když tu jsi se mnou! A že vůbec nebereš na vědomí, když tě prosím, aby ses o ní přede mnou nezmiňoval! Camille, ty mě nemiluješ!“

„Ne, já tě nemiluji, má drahá!“ zvolal Camille, přivinul Zuzanu k sobě a několikrát ji políbil. „Nemiluju tě!“ opakoval a znovu a znovu jí pokrýval polibky ústa, tváře a hrdlo a každý z těch hlasitých polibků jako by byl krůpějí jedu, skapávající do srdce Dolores.

Pak nastala chvíle ticha a ubohá mladá žena za dveřmi divže se nezhroutila v bezvědomí k zemi. Nahmátla desku mramorového stolku, byla to však příliš chabá opora, takže sklesla těžce na židli a v ní zůstala sedět zdrcená, neschopná pohybu, s víčky pevně semknutými, bez dechu. Z posledních sil se obrátila v mysli k bohu s prosbou, aby jí dopřál splnit, co si předsevzala, byť to byl úmysl tak strašný.

Sebrala všechnu svou odvahu, když tu opět zaslechla z vedlejší místnosti Camillův hlas.

„Víš vůbec, miláčku, kolik je hodin?“

„Ne. To mě má snad zajímat?“

„Je pět ráno!“

„A co z toho?“

„Nebylo by nám líp tam dole než tady?“ pravil opět Camille tím nejzamilovanějším hlasem, který projel nitrem kreolky jako ostří nože. Nebylo pochyb o tom, že tady znamená u stolu a *tam dole* znamená *tam ve výklenku*…

„Pojď, miláčku, pojď,“ zněl lákající naléhavý Camillův hlas.

„Miluješ mě?“ zeptala se roztouženě Zuzana.

„Zbožňuji tě!“

„Přísaháš?“

„Kolikrát ti mám přísahat?“

„Stokrát, tisíckrát!“

„Třeba stotisíckrát!“

„A na co přísaháš?“

„Na tvé černé oči, na tvé úzké rty, na tvoje bělostná ramena!“

Dolores de Rozan se sklonila ke klíčové dírce a spatřila, jak Camille bere Zuzanu do náručí a snáší ji dolů do výklenku. „Kéž se nade mnou bůh slituje!“ zašeptala.

Poodstoupila ode dveří, udělala několik kroků ke krbu, vzala z něho sklenici s vodou a jedním douškem ji vyprázdnila; potom se ještě jednou přesvědčila, že je dobře vyzbrojena, otevřela dveře svého pokoje a vešla ven a po chodbě několik kroků k číslu dvacet tři.

Klíč hledala marně, ve dveřích nebyl.

Vrátila se k sobě a na okamžik, jak už byla vyčerpaná, jako by zkameněla.

Ve spojovacích dvoukřídlých dveřích se sousedním apartmá sice byla zástrčka, ale z druhé strany byl zámek. Povšimla si však ještě něčeho: z její strany zajišťovaly dveře dva uzávěry, jeden u podlahy, druhý až nahoře u stropu. Uvědomila si, že nic není ztraceno.

Tichounce odsunula zástrčku u zámku, potom stejně opatrně uvolnila dolní i horní uzávěr.

Dveře nyní držela již jen západka zámku zasunutá nadvakrát do protiplechu.

Opřela se do dveří a obě křídla se rozletěla dokořán.

Vážným, volným krokem přešla k výklenku, zůstala stát nad dvojicí milenců, kteří se ze samého ohromení i hrůzy k sobě křečovitě přimkli, založila si ruce na prsa a pravila:

„Tak vás mám.“

57.

Jak se mstí milující žena

Nenadálé objevení se Dolores de Rozan zapůsobilo na dvojici milenců jako úder blesku z čistého nebe. Strnulí a sinalí působili dojmem nehybných soch.

„Ano, mám vás! Vy mě snad nepoznáváte?“ znovu pozvedla hlas Dolores de Rozan upírajíc pohled na svého muže. „Camille, ty jsi mě hanebně podvedl, ty jsi mě podle zradil, a já jsem přišla, abych si s tebou vyrovnala účet za tvou zbabělou věrolomnost!“

Zuzana pozvedla hlavu, snad se chystala něco říci, avšak Camille jí přikryl dlaní ústa. Tlumeně, ale nicméně tak, že to kreolka mohla zaslechnout, ji okřikl:

„Mlč!“

Paní de Rozan zbledla a na vteřinu přivřela víčka.

„Mizero! Ani se nestydíš jí přede mnou tykat!“

Camille de Rozan si stále ještě myslel, že lze situaci zachránit.

„Uklidni se, Dolores,“ řekl svým nejsladším hlasem, „a poslouchej mě. Nechci se vykrucovat ani nechci nic omlouvat. Ovšem nepokládám za vhodné, abych ti na tomto místě podával vysvětlení, jakého si právem zasloužíš.“

„Vysvětlení!“ vybuchla kreolka celá se třesouc. „Co bys mi, prosím tě, chtěl vysvětlovat? Teď, když jsem tě přistihla, já, která jsem ti přísahala věčnou lásku a naprostou věrnost! Porušila jsem snad já svou přísahu?“

Camille svraštil obočí.

„Opakuji ti, že tento výstup v hotelovém pokoji je krajně nechutný. Žádám tě, aby ses vrátila do místnosti, odkud jsi přišla, a já tam za tebou co nevidět přijdu.“

„Ty ses vážně zbláznil, Camille!“ zasmála se řezavě Dolores. „Na takovou vějičku ti neskočím! Copak ses mi nezapřísahal, že do týdne odjedeme z Paříže?“

„Dolores, já ti slavnostně slibuju před samým Bohem, že za tebou do deseti minut přijdu!“

„Jenže já už nevěřím v Boha, Camille, a ty jsi v něj nevěřil nikdy!“

„A co tedy vůbec chcete?“ vykřikla Zuzana de Valgeneuse, ale Dolores ji neuznala za hodnou odpovědi.

„Mlč, Zuzano,“ řekl prudce Camille a potom mírněji znovu oslovil svou ženu. „Nestojíš-li o to, abych za tebou přišel, abych ti věci vysvětlil mezi čtyřma očima, oč ti vlastně jde?“

„Camille,“ řekla Dolores vytahujíc s ponurým klidem ze záňadří dýku, „přišla jsem sem s úmyslem zabít tebe a zabít tuto ženu. Ale to, co jsem slyšela ve vedlejším pokoji, kam jsem se skryla, změnilo moje rozhodnutí.“

Zlověstný tón, s nímž tato slova vyřkla, její podmračené čelo, její hrozivý postoj, její oči sršící blesky – to vše uvrhlo dvojici provinilých milenců do nesmírného zmatku, takže si mimoděk pevněji stiskli ruce. Zuzaninou první myšlenkou, nebo spíš sebezáchovným popudem, bylo vrhnout se na kreolku a vyrvat jí s Camillovou pomocí smrtící dýku. Ale Camille jí pevně svíral ruku a pomalu se sunul z postele. Viděl, že bezprostředně nehrozí, čeho se ještě před chvílí obával, a teď napřahoval zvolna pravici, aby provedl, co Zuzanu jen napadlo.

Avšak Dolores ho zastavila jediným břitkým pohledem.

„Ani krok dál, Camille! A nepokoušej se vytrhnout mi dýku, sice přísahám, že tě zabiju jako jedovatou zmiji! A ty víš, že já své přísahy dodržuji!“

Camille se stáhl zpět, pohled jeho ženy hovořil dost výmluvně o tom, že svá slova myslí vážně.

„Dolores, prosím tě, vyslechni mě!“ řekl domlouvavě.

„Tak tobě spadlo srdce do bot?“ křikla Zuzana de Valgeneuse a hlasitě se rozesmála. „To se povedlo!“

„Nechte toho, Zuzano!“ zavrčel kreol. „Přece vidíte, že si musím s tímhle ubohým stvořením promluvit…“

„Ale vůbec ne! Jaké ubohé stvoření?“ zvolala Dolores. „Já naprosto nestojím o to, abych tě poslouchala!“

„Dolores, co po mně žádáš? Udělám všechno, co si budeš přát!“

Camille de Rozan se skoro nahrbil.

„Zbabělče! Zbabělče jeden zbabělá!“ zasípěla Zuzana, avšak kreol její slova buď neslyšel, nebo se tvářil, že je neslyšel, protože opakoval:

„Řekni, co po mně žádáš!“

„Já žádám, abys za své provinění dlouho a krutě pykal!“ odpověděla Dolores s úsměvem ženy přesvědčené, že trest třímá pevně ve svých rukou.

„Jsem připraven si své provinění odpykat, Dolores. Nevidíš, jak už teď se před tebou červenám?“

„A ty si myslíš, že to stačí?“ potřásla hlavou kreolka.

„Ne, já vím, že mé provinění je těžké, velmi těžké. Zasvětím ale svůj celý život tomu, abych je napravil…“

„A jaké místo v tom svém pokání přisoudíš mně, Camille?“ ozvala se znovu Zuzana se smíchem.

„Dolores, poslouchej mne, a ne ji!“ vykřikl Camille. „Já ti přísahám, že udělám všechno, co je v mých silách, abys zapomněla na moje chvilkové poblouznění.“

„Ne, Camille, to všechno je mi málo.“

„Co tedy chceš víc?“

Dolores de Rozan jako by se chvíli rozmýšlela, než odpověděla:

„Řekla jsem ti přece, Camille, že jsem vyslechla všechno, co jste si tu říkali! Aniž sis to vlastně uvědomoval, mluvil jsi s touhle ženou, kvůli které jsi mě zradil, hlavně o mně!“

„To máš úplně pravdu,“ zvolal Camille. „Ale vidíš z toho, Dolores, že jsem tě nikdy nepřestal milovat!“

Ze Zuzanina hrdla se vydralo cosi jako zaskučení.

„A protože jsi o mně mluvil v takové chvíli, bylo to vlastně svým způsobem přiznání, že tě hryžou výčitky svědomí!“ pokračovala Dolores.

„Byla to vzpomínka, ne, víc než vzpomínka, byl to výkřik mého srdce,“ zvolal Camille.

„Ty mizero!“ procedila mezi zuby Zuzana.

„Opravdu ti věřím, že to byl výkřik tvého srdce,“ řekla Dolores s největší vážností. „Pociťoval jsi ke mně lásku, a proto jsi na mne vzpomínal, dokonce právě když jsi byl s tou, s níž jsi mě zrazoval!“ opakovala. „Ale právě proto, že ti to věřím, Camille, právě pro tu lásku, kterou jsi v sobě nedokázal zadusit, tě stihne má pomsta.“

„Co tím chceš říci, Dolores?“

Camilla se znovu zmocnilo znepokojení, třebas mu byla na hony vzdálena myšlenka, kterou se Dolores celou tu dobu obírala.

„Kdybych tě zabila, Camille, byla by to jen krátká a pošetilá pomsta. Ne, ne, já si přeju, abys zůstal naživu, aby trest za tvůj zločin byl stejně strašný jako to, čeho ses dopustil! Aby ti má pomsta zpustošila srdce navždycky a nezahladitelně! Chci, aby tvůj život byl pomalé a bolestivé umírání; abys trpěl tolik let, kolik jsem trpěla dní; chci, abys mě viděl vedle sebe každou hodinu, každou minutu, abys mě viděl vstávaje lehaje, abych se proměnila v tvůj neúprosný nezaplašitelný stín, ve strašidelný přízrak. Odcházím od tebe na onen svět, ale budu tě provázet po celý tvůj život, a bylo-li ti málo, že tě v mysli pronásledoval přízrak Colombana, bude tě od nynějška štvát a děsit přízrak Dolores!“

Kreolčina levička při těch slovech už několikrát zabloudila k levé straně hrudi, ale teď, když domluvila, přitiskla hrot dýky, již držela v pravé ruce, k ňadru a bez jediného zaváhání, jako by k tomu nebylo třeba nejmenší síly, pohroužila čepel zbraně až po rukojeť do srdce.

Krev vystříkla Camillovi až do tváře. Ucítil její vlahý proud, přejel si rukama obličej, a když na ně pohlédl, uviděl, že jsou vlhké a rudé.

Oba – Zuzana i Camille – vykřikli, ale každý ten výkřik zněl úplně jinak.

V Camillově se ozývalo zděšení, hrůza, ohromení.

V Zuzanině jakási krutá radost.

Dolores se skácela na koberec tak rychle, že Camille ani nestačil přiskočit a zachytit hroutící se tělo.

„Dolores! Dolores!“ zakvílel chvějícím se hlasem, nakláněje se nad svou ženu a líbaje ji na ramena, jež zalévala krev crčící z rány.

„Sbohem…,“ zašeptala tak slaboučce, že ji sotva zaslechl.

Pak sebrala všechny síly, nadzvedla se a zřetelně ze sebe vypravila:

„Proklínám tě!“

Bezvládně klesla zpět a její oči se zavřely jako korunní plátky květin, když přijde večer. Byla mrtva.

„Dolores!“ vykřikl Camille de Rozan, kterého ten statečný a nenadálý skon naplňoval zároveň úctou i děsem. „Dolores, já tě

miluji, jenom tebe, nikoho jiného, Dolores!“ Zuzana de Valgeneuse, jež seděla na kraji lože a chladně pozorovala, co se odehrálo, a na niž málem zapomněl, se mu připomněla výbuchem bezbožného, přímo svatokrádežného smíchu. „Nech toho! Slyšíš, poroučím ti, abys toho nechala!“ osopil se na ni. „Co jsi vlastně za hnusné stvoření, že se můžeš smát nad tou ubohou mrtvou! Nemáš kouska soucitu ani výčitky svědomí?“

Pokrčila rameny.

„A to chceš, abych si klekla a modlila se za klid její duše? Abych tady nad tvým miláčkem Dolores začala ronit slzy? No dobře, já ji lituju… Jsi spokojen?“

„Zuzano, jsi učiněný vyvrhel! Měj úctu aspoň k tělu ženy, kterou jsme připravili do hrobu!“

„Ano, kterou jsme připravili do hrobu…,“ zamumlala Zuzana a nasadila jakoby lítostivou tvář.

„Ty má ubohá Dolores,“ zanaříkal kreol, „vytrhl jsem tě matce, sestrám, rodině, rodné zemi, a teď jsem připustil, aby sis vzala před mýma očima život! Ale já tě přece stále miluji, byla jsi mi tím nejmilejším kvítkem! Kdykoliv jsem byl s tebou, stával jsem se někým jiným, někým lepším – ach, jaký člověk by ze mne byl, kdybych směl žít s tebou bok po boku! Má krásná, drahá Dolores!“

A ten lehkovážný, chladný, bezcitný mladý muž, kterého jsme na samém počátku našeho vyprávění poznali jako egoistu a škodolibého posměváčka, se rozplýval v slzách, upíraje bezmocné pohledy k bezduchému tělu své mladičké ženy. A znova a znova jí zdvihal hlavu, tiskl ji k sobě a pokrýval ji polibky, jako by ještě byla živá.

V Zuzanině tváři se objevil výraz nepopsatelného opovržení, zběsilé nenávisti. Zrudla až ke kořínkům vlasů, z očí jakoby podlitých krví vyšlehly blesky. Nebyla s to nalézt slova, jimiž by vyjádřila, co hýbalo její myslí.

„To snad není možné!“ vykřikla. „Já snad blouzním!“

„Já jsem blouznil! A nejvíc v ten den, kdy jsem poprvé uviděl tebe!“ zaburácel Camille rozzuřeně, obraceje se k Zuzaně. „A potom jsem blouznil, když jsem si myslel, že tě miluji! Ano, já jsem si to myslel – ale v ten den, kdy jsem tě vyhledal u mrtvoly tvého bratra a kdy ty jsi netoužila po ničem jiném než po polibcích, v ten den se mi z tebe udělalo nanic! A když má ústa říkala: Miluji tě!, srdce mi šeptalo: Ty lžeš, ty ji vůbec nemáš rád!“

„Camille, mluvíš z cesty! Nejsi při smyslech!“ zvolala Zuzana. „Ale to nevadí, nemusíš mě už mít rád, ale já tě stejně miluju dál, horoucně, a, i kdyby nebylo mé lásky, je tu ještě něco jiného, je tu její smrt, a ta je ještě silnější pouto než láska, její smrt nás navždycky spojuje, Camille, navždycky patříme k sobě!“

„Ne! Ne!“ zasténal Camille.

Jedním skokem se k němu Zuzana vrhla a sevřela ho do náručí.

„Miluju tě!“ vydechla s tím nejvášnivějším výrazem v očích.

„Nech mě, nech mě být!“ vykřikl Camille a snažil se vyvinout z jejího objetí. Ale ona ho k sobě tiskla, ovíjela kolem něho své paže jako had.

„Jdi pryč! Zmiz!“ zachroptěl a odstrčil ji od sebe vší silou tak prudce, že by byla spadla naznak na podlahu, kdyby se nezachytila o roh krbu.

„Tak je to tedy!“ zavrčela zlobně se staženým obočím a s opovržením si přeměřila svého milence a přitom v tváři zbledla jako křída. „Jak chceš! Teď už neprosím, teď prostě chci, teď rozkazuju, poroučím! Je ráno, Camille, vezmi zavazadla a pojď za mnou!“

„Toho se nedočkáš!“

„Ne? Tak tedy odejdu odtud sama. Ale než opustím tento hotel,“ zvýšila Zuzana výhružně hlas, „oznámím, že jsi zavraždil svou ženu!“

Camille vyrazil výkřik plný hrůzy.

„To neuděláš, Zuzano!“

„Udělám to a doženu tě před porotu! Jako že jsem tě před pěti minutami milovala a jako že tě teď už jen nekonečně nenávidím,“ řekla ledově slečna de Valgeneuse. „Udělám to… A jdu to udělat hned teď!“

Otočila se ke dveřím, ale Camille de Rozan za ní skočil, chytil ji a odvlekl ji zase zpátky až ke krbu.

„Nikam nepůjdeš.“

„Budu volat!“

Znovu se mu vymkla ze sevření a rozběhla se k oknu.

Camille ji chytil za dlouhý pramen vlasů, které si rozčesala ve chvíli něžností, ale ona měla přesto ještě čas se chytit za okenní uzávěr. Držela se ho jako klíště a Camille se marně namáhal ji od něho odtrhnout. Jak spolu zápasili, její ruka narazila na okenní

tabulku, sklo zařinčelo, úlomky zasáhly paži a Zuzana spatřila, jak se zbarvila krví.

Ten pohled ji rozlítil až do nepříčetnosti. Aniž si uvědomila, co činí, spustila divoký povyk na celé kolo:

„Pomóóóóc! Vrah!“

„Mlč!“ zasípěl kreol a snažil se jí zacpat rukou ústa, ale Zuzana mu zaryla zuby až do masa a ječela dál jako šílená:

„Pomóóóóc! Vrah! Vrah!“

„Říkám ti, zavři hubu!“ syčel Camille a chytil ji volnou rukou za krk a stiskl, aby ho přestala hryzat.

„Vraa – ah…!“ dralo se dál z hrdla Zuzany de Valgeneuse a zoufalý kreol, nevěda už, jak ji přimět, aby přestala, ji sevřel ještě silněji a povalil ji na zem vedle nehybného těla Dolores de Rozan.

Strašný zápas pokračoval. Zuzana sebou křečovitě zmítala, vší silou se snažila uniknout milencově sevření, Camille ji pevně svíral a tiskl ji čím dál víc a tlačil kolenem na její prsa, nepříčetný z pomyšlení, že její divoký křik by ho mohl zničit.

„Zuzano,“ skučel těžce oddychuje, „jde o všechno, jde o život, přísahej, že už budeš zticha, nebo tu na mou duši budou místo jedné mrtvoly dvě!“

Zuzana jen vydala temné zachrčení, bylo však zřejmé, že to chroptění neznamená souhlas, nýbrž hrozbu.

„Tak dobře, jak chceš, ty zmije!“ zvolal kreol a vší silou stiskl Zuzanino hrdlo i její hruď.

Uplynulo jen několik sekund.

Potom se ozvaly čísi kroky, Camille se obrátil ke dveřím a spatřil v nich majitele hotelu s dvouhlavňovkou v ruce. Za ním se dovnitř tlačili další tři čtyři muži, zřejmě hoteloví hosté, a houf domácího služebnictva, které zburcoval ten divý pokřik.

Kreol se napřímil, uvolnil svůj stisk a nechal Zuzanu být.

Avšak slečna de Valgeneuse zůstala ležet bez hnutí tak jako Dolores de Rozan.

Camille ji v tom zápase uškrtil.

Byla mrtva.

Pět nebo šest let po těchto událostech, to jest kolem roku 1833, jsme navštívili na galejích v Rochefortu Dominika Sarrantiho. Abbé nám ukázal někdejšího milence mnoha žen, vraha Colombana i

Zuzany de Valgeneuse. Jeho vlasy, kdysi černé jako uhel, byly bílé jako sníh; jeho tvář, kdysi tak rozverná, nesla pečeť pochmurné beznaděje.

Gibassier, stále ještě nezestárlý a usměvavý, tvrdil, že Camillovi de Rozan je dobře o sto let víc než jemu…

58.

Nečekaná návštěva, nečekané návrhy

Záchvat pakostnice, jenž tak těžce postihl hraběte Herbela, nepominul ani zdaleka tak rychle, jak Pétrus doufal, když napsal Regině v dopise, že se stal milosrdným bratrem, avšak nikoliv vězněm, a že se opět budou scházet, jak jen to bude možné. Neboť pakostnice je jako věřitelé – zbavujeme se jí teprve v hodince smrti, když už s námi nemůže nic pořídit. A záchvaty sužující Pétrusova strýce nejenže neustávaly, nýbrž dokonce se hodinu od hodiny stupňovaly s takovou prudkostí, že generál v těch zoufalých chvílích bolesti pomýšlel na to, jednoduše s proklatou pakostnicí skoncovat a prohnat si kulí lebku. Pétrus měl svého strýce opravdu rád, a když od něho uslyšel narážku v tomto smyslu, vstoupily mu do očí upřímné slzy a začal generálovi jeho černé úmysly vymlouvat. Hraběte to dojalo a svého neblahého záměru se zřekl.

Byli jen sami dva, když o těch věcech hovořili a když se znenadání jako uragán přihnala markýza de la Tournelle, oblečená od hlavy až k patě do černého.

„Copak, copak, to už mi ta s kosou klepe na dveře?“ uvítal ji kousavě hrabě. „Nemůžete mě nechat umřít v klidu, markýzo?“

„Generále, zajisté že také víte o těch hrozných, nešťastných událostech v domě maršála de la Mothe-Houdan…!“

„Já mám své vlastní starosti,“ odtušil hrabě, mračе se a stahuje bolestí rty. „Představte si, že právě hledám se synovcem nejschůdnější cestu, jak se ztratit z tohoto slzavého údolí, – a vy jste mi ji přišla zkrátit!“

„Nemáte dnes moc veselou náladu, generále.“

„Taky není proč,“ zavrčel hrabě a prohlížel si střídavě markýzu a svou bolavou nohu. „Mít pakostnici a k tomu ještě…“ Snad chtěl říci: …mít na krku vás, ale ovládl se a zasykl: „Tak co na mně chcete?“

„Dopřejete mi sluchu?“ markýza se téměř rozjařila.

„Copak mám na výběr?“ hekl generál, pokrčil bezmocně rameny a pootočil se k synovci. „Pétrusi, už ses tři dny nenalokal pařížského povětří – dávám ti na dvě hodiny volno. Znám plkání paní markýzy, určitě mě bude bavit do té doby, než se vrátíš. Ale to ti povídám, dvě hodiny, jinak za sebe neručím!“

„Za hodinu jsem zpátky!“ vykřikl Pétrus a vděčně stiskl strýci ruku. „Zaběhnu jen k sobě domů…“

„Čerta starého k sobě domů! Tebe čeká jiná návštěva, jen se nestyď!“

„Děkuju, strýčku!“ zvolal mladý muž, uklonil se zdvořile před markýzou a zmizel ve dveřích.

„A teď si to vyřídíme spolu my dva, markýzo!“ řekl hrabě napůl vážně, napůl posměšně, když synovec odešel. „Jsme tu sami, aspoň můžeme být upřímní. Mezi námi, markýzo, vy jste si usmyslila, že mi zkrátíte život, není-li pravda?“

„Nemohu si přát hříšníkovu smrt, generále,“ pravila úlisně stará pobožnůstkářka.

„Když teď pan Rappt, váš syn…“

„Náš syn!“ přerušila ho rychle markýza.

„Jářku, když teď *váš* syn pan Rappt skládá účty ze svého života před nejvyšším soudem, nebudete na mne naléhat stran dědictví.“

„Nejde mi o vaše dědictví, generále!“

„A když i váš slavný a loajální bratr maršál de la Mothe-Houdan je na pravdě boží, nemusíte už taky na mne tlačit, abych podporoval některý z těch zrůdných zákonů, co posílají krále do vyhnanství nebo za mříže a jejich koruny a trůny dávají větru napospas! Hm! Ale jestli mi budete tvrdit, že vám nejde ani o hraběte Rappta, ani o maršála, tak k čertu, čemu vděčím za potěšení z vaší návštěvy?“

„Generále,“ řekla markýza plačtivě, „já jsem mnoho vytrpěla, hodně jsem zestárla, a také jsem se od dob svého dvojího neštěstí velice změnila. Opravdu jsem nepřišla, abych s vámi mluvila o svém bratru nebo o našem synovi…“

„O vašem synovi!“ vpadl hrabě Herbel.

„…nýbrž o sobě, generále!“

„O sobě, markýzo?“

Generál Herbel vrhl na starou pánbíčkářku nedůvěřivý pohled.

„O sobě – a o vás!“

„To mě podržte!“ zahučel hrabě Herbel. „Copak to je za interesantní předmět, který by mohl nás dva zajímat?“

„Příteli, nejsme už mladí lidé,“ zavrkala markýza de la Tournelle svým nejmedovějším hláskem. „Pro mne už dávno odbila hodina, kdy je třeba odčinit prohřešky mládí – nemyslíte, můj drahý, že odbíjí již také pro vás?“

„A v které farnosti jste zaslechla odbíjet tyhle věžní hodiny, markýzo?“ svraštil hrabě Herbel podezíravě obočí.

„Není snad na čase, generále, si vzpomenout, že jsme se kdysi v mládí měli vážně rádi?“

„Docela upřímně, markýzo – myslím, že teď zrovna není vhodný čas na takové vzpomínky!“

„Upíráte mi na ně právo?“

„Ty věci jsou dávno promlčené, markýzo.“

„Stal se z vás zlý člověk, příteli!“

„Ze starých čertů se stávají poustevníci a ze starých chlapů čertiska. Jestli o to stojíte, mohu vám ukázat kopyto na noze!“

„Vy si vůbec nic nevyčítáte?“

„Ale jistě, markýzo… Například hned to, že vás připravuji o váš drahocenný čas!“

„Čili mě nepřímo vyháníte!“ dopáleně zvolala paní de la Tournelle.

„Já – a vyhánět vás? Vás, markýzo?“ zvolal generál. „Takové ohavné slovo! Ke všem rohatým, kdo vás vyhání?“

„Vy!“ odsekla markýza. „Od té doby, co jsem k vám vkročila, mi říkáte samé nestoudnosti!“

„Dala byste, markýzo, radši přednost tomu, abych je provozoval?“ zašklebil se hrabě, ale markýza povzneseně trhla hlavou.

„Nerozumím vám!“

„Což je neklamný důkaz toho, že oba jsme překročili věk, kdy se pošetilosti spíš provádějí, než aby se o nich povídalo!“

„Opakuji vám, hrabě, že jste zlý člověk; nevím, jestli vás moje modlitby a přímluvy zachrání. Už vidím, kde asi bude dlít vaše nesmrtelná duše!“

„Patrně v pekle, že ano, markýzo?“

„V ráji sotva!“

„Mezi rájem a peklem je ovšem ještě očistec! Nemám naději, že tam dojdu pravého poznání o svých pozemských hříších?“

„To byste je musel odčinit!“

„Myslíte, že jeden takový hřích byl, že jsem vás miloval?“ pravil dvorně hrabě. „Uznejte sama, že by nebylo hezké, kdybych za tohle činil pokání! Ale já vím, oč vám jde, markýzo. Chcete, abych se vám vyzpovídal a pokání abyste mi uložila vy. Dobře, nebude-li nad moje síly, dávám vám slovo šlechtice, že je přijmu.“

„Vy zkrátka si budete dělat legraci ze všeho až do své poslední hodinky!“ vykřikla pohoršeně paní de la Tournelle.

„A ještě nějakou tu chvíli potom!“

„Jste tedy ochoten napravit svůj prohřešek, či ne?“ udeřila znovu markýza.

„Ale jak? Řekněte!“

„Ožeňte se se mnou!“

„Odkdypak se jedno prohřešení vykupuje dalším?“

„Jste nechutný!“

„A nechutný člověk si vás nemůže vzít!“

„Odmítáte?“

„Zcela a úplně! Má-li to být odměna, pak je pro můj vkus příliš malá; a má-li to být trest, tak mi připadá až příliš těžký!“

Pojednou se obličej starého vojáka stáhl v tak bolestné grimase, že markýza se bezděky zachvěla.

„Co je vám, generále?“

„Právě došla malá ukázka pekelných muk,“ vypravil ze sebe s křečovitým úsměvem hrabě Herbel.

„Moc trpíte?“

„Markýzo… příšerně!“

„Mám někoho zavolat?“

Generál zavrtěl hlavou.

„A mohu vám nějak pomoci?“

„Ano…,“ přikývl hrabě.

„Jak?“

„Tím, že odejdete, markýzo.“

Po těch čtyřech tak jednoznačně vyslovených slovech tvář paní de la Tournelle zbledla jak vosková svíce. Vztyčila se a stihla starce

nenávistným pohledem, jakého jsou s to jen svatouškové. „Tak tedy ať si vaši duši odnese ďábel!“

„Ach, jeje, markýzo,“ pravil šlechtic, bolestně oddychuje, „už vidím, že s vámi budu pohromadě na věky věků!“

V té chvíli, právě když už markýza otvírala dveře, vpadl do generálovy ložnice opět Pétrus. Sotva spatřil zmučenou tvář hraběte, vrhl se k němu a oběma rukama ho objal.

„Strýčku! Můj drahý strýčku!“

Vyčerpaný stařec na něho upřel oči.

„Už je pryč?“

„Ano,“ přikývl Pétrus.

„Ta mě dorazila!“ zasténal generál svíjeje se bolestí.

„Strýčku! Vzpamatujte se!“ vykřikl Pétrus. „Přivedl jsem doktora Ludovika. Nechcete, aby se na vás podíval?“

„Ale ano, chlapče… jenže si myslím, že tady už žádný doktor nepomůže… Už je pozdě!“

„Není, strýčku, nemluvte tak!“

Pétrusův hlas se chvěl dojetím.

„Ale hochu, buď přece kurážný! Žil jsem vždycky jako šlechtic, doufám, že mě nechceš oplakávat před odchodem na věčnost jako nějakého měšťánka! Běž pro svého přítele, běž!“

Ludovic vešel a po pěti minutách si mohl Pétrus v jeho očích přečíst rozsudek smrti nad hrabětem Herbelem.

Generál hned po vyšetření zakýval prstem na synovce a křečovitě mu stiskl paži:

„Chlapče drahý, markýza před chvílí dobře vycítila, že už mám smrt na jazyku! Asi proto na mne pořád útočila, abych se jí vyzpovídal ze svých hříchů! Myslím, že mám na svědomí jen jeden – víš, opomíjel jsem trestuhodně jednoho z nejčestnějších lidí, které jsem kdy potkal. Mluvím o tvém pirátském otci, hochu… Řekni tomu starému jakobínovi, že jediné, čeho ve své poslední hodince lituju, je to, že už mu nebudu moci stisknout ruku!“

Oba mladí lidé se odvrátili, aby skryli slzy, jež se jim draly do očí.

„Ale, ale, ale, Pétrusi,“ pravil hrabě Herbel, který si toho povšiml, „jsi přece chlap! To je pohled na dohořívající lampu tak zvláštní, že se mi ani nepodíváš do tváře, když se blíží má poslední chvilka? Pojď blíž, a vy taky, doktore… Žil jsem dlouho, užíval jsem život plnými doušky, a i když jsem na to snad nevypadal, snažil jsem se v něm i

hledat smysl… Mám-li vám radit, nedělejte to, mé děti, sice dojdete, tak jako já, ke smutnému závěru, že kromě několika světlých zážitků, jaké jste mi poskytli třeba vy dva nebo i tvůj otec, Pétrusi, se člověk nejvíc těší z chvíle, kdy dává životu vale!“

„Strýčku, drahý strýčku! Já věřím, že spolu budeme ještě mnohokrát filozofovat o životě a smrti!“

„Hochu, hochu!“ povzdechl hrabě Herbel a jeho pohled byl plný lítosti, ironie i rezignace. „Ach, podívej se…,“ zesílil hlas, poněkud se v loži zvedl, a jako by odpovídal na volání svého velitele, starý harcovník se ohlásil jasným zřetelným výkřikem:

„Jsem zde!“

A potomek slavného rodu Courtenayů, generál hrabě Herbel, vydechl naposledy.

59.

Dobrý konec všechno spraví

Čtenář, který si připomene nevábnou postavu staré jasnovidky Brocanty, k níž se nyní naše vypravování po tak dlouhém čase vrací, se bude divit, prozradíme-li mu, že stará čarodějnice se dvakrát v životě jevila svému okolí jako pěkná, milá bytost. Poprvé v onen den, kdy se ztratila z jejího doupěte Čemeřička, podruhé, když se to půvabné dívčí stvoření do ulice d’Ulm opět vrátilo. Brocanta zbožňovala svou svěřenkyni, měla pro ni dokonce tak nesmírnou slabost, že Salvatorovi stačilo kdykoliv naznačit, že si Čemeřičku odvede, aby byla ochotna splnit jakékoliv jeho přání. A právě to, že na Čemeřičce tolik lpěla, jí propůjčovalo onen nečekaný půvab, pramenící jednou z bezmezného zoufalství, podruhé z bezbřehé radosti; dokonce dva na slovo vzatí znalci krásy si toho všimli a ty chvíle zvěčnili – Pétrus Herbel svým štětcem malíře a Jean Robert svým perem básníka.

Nicméně ona druhá chvíle krásy neměla mít dlouhého trvání.

Neboť jak si čtenář nepochybně rovněž pamatuje, bylo rozhodnuto, aby Čemeřička, dokud si ji Ludovic nebude moci vzít za

ženu, odešla do penzionátu. To rozhodnutí zdrtilo starou jasnovidku tak, že se málem sesypala.

„Ne, to nikdy! Nikdy!“ vykřikovala a dupala před Salvatorem, kterého ostatně její hluboký vztah k dívence velmi dojímal.

„Ale Brocanto, měj rozum,“ domlouval jí. „Na to děvče čeká společenský život a ona se na něj musí připravit. Nestačí, aby rozuměla tvým psům a vránám! Bez výchovy by si jednou i v tom nejobyčejnějším pařížském salónu připadala zaprodaná jako divoch z pralesa v tuilerijském paláci! Měj pro ni pochopení!“

„Je to má dcera! Patří mi!“ namítala s hořkostí Brocanta.

„Patří světu!“ řekl Salvator. „A především patří muži, který ji vyléčil svou láskou. Musí být připravena na život ve velkém světě, v němž budou žít, a to jí ty, Brocanto, nemůžeš poskytnout. Musím ti ji odvést…“

„Pane Salvatore,“ dorážela škemravým hlasem stará jasnovidka, „tak aspoň ještě rok ať se mnou zůstane!“

„Není to možné, Brocanto!“

„Aspoň růček, prosím vás! Vždyť jsem se přece o to dítě starala dobře, a budu se starat o ni ještě víc! Dostane ode mne hedvábné a sametové šaty! Bude v nich nejkrásnější děvče pod sluncem! Prosím vás, pane Salvatore, nechte mi ji aspoň ten rok, jeden jediný rok!“

Chudák stará čarodějnice se při těch slovech usedavě rozplakala. Salvatorovi jí bylo líto, ale nechtěl na sobě nechat znát dojetí a předstíral tedy podráždění.

„Už jsem řekl!“ svraštil obočí.

„Ne, pane Salvatore, nedělejte to, vždyť ona ani není ještě úplně zdravá! Kdybyste viděl, jaký měla předevčírem ošklivý záchvat kašle! Jen co od nás pan Ludovic odešel, za čtvrt hodiny vykřikla: Já se dusím, oči se jí podlily krví, padla do židle a sípala, já myslela, že vypustí duši! Tak jsem ji položila na zem, jak mi to pan Ludovic nakázal, a vzala jsem ji za ruku a pořád jsem jí říkala: Má milá Čemeřičko, drahoušku! Pane Salvatore, v životě jsem neviděla nic smutnějšího! A jak mi spadl kámen ze srdce, když konečně zas otevřela oči a maličko se na mne usmála! Tentokráte… ale vy mě neposloucháte, pane Salvatore!“

Prostinké vylíčení dívčina záchvatu Salvatora dojalo.

„Já o tom vím, Brocanto,“ pokusil se, aby jeho hlas zněl klidně a

vyrovnaně, „Ludovic mne o tom zpravil hned ráno… Ale i proto ti ji musím odvést… Potřebuje dokonalejší péči.“

„A kam ji chcete odvést?“

„Vždyť jsem ti to řekl – do penzionátu.“

„Co vás to napadá! Z penzionátu přece unesli malou Mínu!“

„Z tohoto penzionátu Čemeřičku nikdo neunese!“

„A kdo ji bude hlídat?“

„To hned uvidíš… Ale především ji zavolej! Kde je?“

Stará se celá roztřásla a koktavě ze sebe vypravila:

„Ona je… ona není… ona je… pryč!“

„Nelži, Brocanto!“

„Přísahám…“

„Říkám ti, nelži!“ vrhl Salvator na Brocantu přísný pohled.

„Mějte soucit, pane Salvator!“ vykřikla stará jasnovidka zoufale, svezla se na kolena a rukama ho objala. „Jestli mi ji odvedete, bude to má smrt!“

„Vstaň, vstaň!“ řekl Salvator, ale hlas mu dojetím přeskakoval. „Máš-li ji opravdu ráda, musíš udělat všechno, abys na ni mohla být hrdá! Musíš jí dopřát vzdělání! Konečně – budeš ji moci vídat, kdy budeš chtít.“

„To mi slibujete, pane Salvator?“

„To ti mohu i odpřisáhnout!“ řekl vážně. „A už ji zavolej!“

„Ach… díky, vřelé díky za to,“ zvolala babka, uchopila Salvatora za ruku, vtiskla mu na ni polibek a pak vyskočila tak křepce, že by to od ní v jejích letech nikdo neočekával.

„Miláčku Čemeřičko!“

Dívenka vyšla ze své komůrky, psi se zvedli a radostně zahafali a vrána Pharès zatřepetala křídly.

Už to věru nebylo dítě, ale vkusně oblečená mladá žena s očima posazenýma hluboko pod výrazným černým obočím, s poněkud plachým, ale čistým a svěžím pohledem.

Když vstoupila do místnosti, kde Brocanta přijímala návštěvy, a uviděla Salvatora, tváře se jí radostí zapálily. Vrhla se mu kolem krku a něžně ho k sobě přitiskla.

„A já?“ řekla Brocanta se smutkem a žárlivostí v hlase.

Čemeřička k ní odběhla a vzala ji do náruče.

„Drahá maminko!“

V té chvíli vrazila dovnitř další osoba, jako když padne puma;

objevil se Babolin, metaje kotrmelce, bezpochyby proto, aby se dostal co nejrychleji před matku, pro niž měl předůležitou novinu.

„Brocanto, Brocanto!“ povykoval, až uši zaléhaly. „Přišla za náma vznešená společnost! Štyry dámy, ale nóbl smetánka! Chtěj si dát asi vyložit karty, to se posypou zlaťáky! Za moment jsou tady… Jé, promiňte, pane Salvator, já vás neviděl,“ zarazil se chlapec, když si najednou všiml, kdo tu stojí, a nechal hned svého kozelcování.

„To jsi ty, kamaráde?“ zasmál se Salvator. „O jaké společnosti to mluvíš?“

„No, štyry dámy, krásný jako pávi! Chtějí si dát hádat z karet!“

„Jdi jim naproti a přiveď je,“ řekl Salvator stále se podle svého zvyku usmívaje.

„Už letím, už letím!“ zazpíval si Babolin, otočil se na patách a vyrazil z místnosti.

Netrvalo to ani tři minuty a objevila se skutečně čtveřice mladých žen, jimž Salvator vyšel ihned vstříc.

„Tak Brocanto,“ obrátil se k jasnovidce, „oznamuji ti, že tyto dámy se ujmou Čemeřiččiny výchovy.“ Ukázal na Reginu de la Mothe-Houdan: „Tato paní ji bude učit kreslit, má školu slavného malíře Pétruse Herbela!“ Potom se otočil ke Carmélitě: „To je její budoucí učitelka hudby!“ Pousmál se na paní de Marande a pokračoval: „Vedení domácnosti se bude učit u této paní učitelky…“ Pak vzal něžně za ruku Fragolu: „… a od této milé ženy…“

„… se bude učit dobrotě a lásce,“ dokončily místo něho trojhlasem Regina, Carmélita a Lydie.

Salvator jim poděkoval pohledem.

„Půjdete s námi, děvenko?“ řekla Regina.

„Ano, má dobrá vílo Srdíčko,“ odpověděla nadšeně Čemeřička.

Brocanta se třásla po celém těle a přitom jí tváře zrudly tak, až se Salvator začal obávat, že se o ni pokouší mrtvice. Rychle k ní přistoupil, vzal ji za ruku a začal ji konejšit:

„Buď přece statečná, Brocanto, vždyť to je přímo dar nebes, že se takové čtyři andělské bytosti ujmou Čemeřičky! Jen se na ně podívej, nebude u nich tvému miláčkovi líp než u tebe? A ty o ni, opakuju ti znova, vlastně nepřijdeš. Jedna z těch dobrých žen si tě vezme k sobě, tak jako si berou tvé dítě… Kterápak z vás přijme do domu Brocantu?“ obrátil se na čtveřici.

Jakoby jedním hlasem se ozvalo ze čtyř hrdel:

„Já!“

Stařena sklonila hlavu.

„A máme tu vlastně důkaz, že v tom příštím světě, který má přijít, už nebude sirotků, poněvadž sama společnost se stane jejich matkou,“ řekl filozoficky Salvator, sleduje pohledem plným uspokojení starou jasnovidku i čtyři mladé ušlechtilé ženy.

„Staniž se!“ vykřikl Babolin a rovněž se zatvářil filozoficky a požehnal se přitom ironicky znamením kříže.

Dodejme ještě, že za rok po tomto výstupu Čemeřička, jíž připadlo nemalé dědictví po Gérardu Tardieuovi, se provdala za svého drahého přítele Ludovika, který se stal jedním z nejvěhlasnějších lékařů a jednou z nejváženějších vědeckých osobností. A jakoby na dotvrzení pravdivosti rčení, že dobrý konec všechno spraví, Čemeřička se svou láskou nalezla i zdraví. Což navíc dotvrdilo i pravdivost slov Jeana Roberta, který vždycky prohlašoval, že nad všechny doktory světa je Molière — poněvadž pro něho je vždy *láska nejlepším lékařem* (dokonce v titulu komedie).

60.

Vykoupení pana de Marande

Když se Chante-Lilas dozvěděla od pana de Marande o smrti Dolores a o zatčení Camilla de Rozan, neubránila se, aby neuronila alespoň slzu.

„Čeká ho přinejmenším několik desítek let na galejích,“ mínil pan de Marande.

„Jinak to s ním skončit nemohlo!“ pokývala hlavou půvabná grizetka lítostivě. „Jako se všemi… hříšníky!“

„Pročpak si myslíte, má drahá přítelkyně, že všechny hříšníky čeká tak truchlivý konec? Je to příliš smutné rozuzlení…“

„Ale tak jsem to přece nemínila,“ odpověděla koketně se usmívajíc na nového ministra financí. „Například ty, sluníčko, tys určitě na tomto světě nehřešil tak, aby ti v ráji nepronajali lóži… Ach,

když už mě napadla lóže: kdy bude mít slečna Carmélita definitivně svou premiéru?“

„Pozítří.“

„A obstaral jsi mi otevřenou lóži, jak jsem tě o to požádala?“

„Přirozeně že ano,“ pravil dvorně bankéř.

„Ukaž mi lístek!“ přitulila se k němu mazlivě a objala ho oběma pažemi kolem krku.

„Prosím,“ odpověděl a vylovil z kapsy vstupenku.

Chante-Lilas po ní jen chňapla a samou radostí se začervenala.

„Ó, to budu sedět naproti princeznám!“

„Copak ty sama nejsi princezna – princezna z Vanvres?“

„Jen se mi posmívejte! Abyste věděl, já jsem si dala před čtvrtrokem vyložit karty od Brocanty a v nich stálo, že jsem dcera jistého prince a jisté princezny!“

„A to ti ještě nezjevily karty celou pravdu, zlatíčko! Ty nejsi jen princezna, ty jsi královna! Nalezené děti jsou pravými vládci země!“

„A ztracení muži jsou jejich ministry!“ Chante-Lilas pohlédla šelmovsky na proslaveného finančníka. „Ale hlavně, že budu blízko princezen. Předevčírem v divadle Porte-Saint-Martin na premiéře vašeho přítele Jeana Roberta jsem měla dost špatná místa. Na těch… jak se to jmenovalo? *Keltové a gobelíny?*“

„Guelfové a Ghibellini,“ opravil ji s úsměvem pan de Marande.

„Aha, už si to budu pamatovat… Ale kam ty ses to ztratil, miláčku, na konci představení?“

„Zaběhl jsem do lóže za paní de Marande, abych jí při tom úspěchu našeho přítele Jeana Roberta složil poklonu.“

„Anebo abys mi byl nevěrný?! Víš, že se říká, že běháš za každou sukní, která kolem tebe zašustí?“

„To se jen říká!“ pravil pan de Marande polichoceně. „Ale i když se za nějakou tou sukní třeba rozběhnu, vždycky se nakonec zastavím jen u jedné.“

„U vznešené dámy?“

„U té nejvznešenější.“

„Znám ji?“

„Ovšemže – vždyť jsi to ty! Vidíš přece, že ti klečím u nohou!“ řekl pan de Marande a svezl se na kolena. Sklonila k němu hlavu a řekla:

„Tak je to hezké… A zůstaň tak chvíli, tenhleten trest si zasloužíš!“

„Trest? To je sladká odměna, má princezno! A sama jsi před chvílí tvrdila, že si za své ctnostné chování zasloužím místo v ráji.“

„To jsem se jen špatně vyjádřila. Je ctnost a ctnost, a je hřích a hřích! Někdy je taková ctnost skoro hřích a některý hřích je učiněná ctnost!“

„Například?“

„Hřích je milovat ženu jen tak napůl – a ctnost je milovat ji zcela!“

„Ani jsem netušil, jak se vyznáš v mravouce, zlatíčko!“

„Chodívala jsem kdysi s prádlem k jezuitům do Montrouge…,“ řekla grizetka, sklopila oči a začervenala se. „A ti mě poučili…“

„Nemohla ses ve věcech lásky a hříchu obrátit na povolanější znalce,“ přerušil ji pan de Marande. „Ovšem, co víc ses od nich mohla dozvědět, než o čem tě poučila sama příroda?“

„Och, tisíc věcí… ani si už na ně nepamatuji,“ pravila Chante-Lilas a tvář se jí znovu polila nachem, i když se obvykle hned tak nečervenala.

„U šlaka, to já radši půjdu pryč, abyste si nakonec kvůli mně znovu nepřipomněla, co vám tak počestně vypadlo z paměti!“

„Chcete se po jezuitsku poradit s ďasem?“ kousla se do rtů a upřela pohled na pana de Marande. „Tím své hříchy nevykoupíte!“

„Určete tedy sama cenu výkupného!“

„Začněme tím, že si znovu kleknete!“

„Už se stalo!“

„Poproste o prominutí, že jste mne urazil!“

„Ponížen prosím o prominutí, že jsem vás urazil, i když bych rád věděl, v čem má urážka spočívala.“

„Vy nevíte?“

„Jistěže ne, jinak bych se přece neptal.“

„Jste zkaženější, než jsem si myslela!“

„Och! Můžete mne uvést opět na pravou cestu, princezno?“

„Podívej se mi do očí!“ řekla Chante-Lilas a sama na něho upřela pohled plný touhy.

Pan de Marande sklopil zrak.

„Ach, ach!“ řekla grizetka s povzdechem. „Copak je s vámi? Snad

jste nevstoupil do řádu maltézských rytířů a nesložil slib věčné čistoty a odříkání?“

Pan de Marande se téměř shovívavě pousmál.

„Mé milé dítě,“ pravil rozpačitě, protože nevěděl, co jiného v této chvíli říci, a lehce mladou ženu objal.

„Vy mě nemáte rád!“ řekla Chante-Lilas. „Přiznejte to!“

„To nikdy nepřiznám!“

„Tak přiznejte, že mě milujete!“

„To přiznávám s radostí!“

„A… teď mi to dokažte!“

Pan de Marande učinil nerozhodný pohyb, jímž jako by jasně říkal: To už s menší radostí.

„A nečekáte někoho?“ zeptal se, chtěje změnit předmět rozhovoru a uniknout roztouženým pohledům grizetky.

„Očekávám jen a jen vás,“ řekla Chante-Lilas.

Byla toho dne uchvacující; tváře jako rozkvetlé růže, rty ohnivě rudé, oči planoucí vášní; bělostné hrdlo, snad až příliš dlouhé, se podobalo krku labutě; vznosná hruď se vzdouvala a klesala v nepravidelných vlnách. Zahalena do modravého závoje, který jí sahal až po paty, probouzela onen nedefinovatelný dojem, jaký zakoušíme při pohledu na azurově zářící jeskyni, do jejíhož modrého nitra se vrháme, aniž víme, zda se odtud někdy ještě vrátíme.

Pan de Marande byl dalek toho, aby si neuvědomoval všechny tyto půvaby, ale ještě vzdálenější byl toho, aby se jimi kochal. Pro něho nebylo ani tak otázkou, zda vstoupit, či nevstoupit do oné azurové jeskyně, jako spíše, jak se s danou situací vyrovnat. Rozhodl se, že udělá všechno, aby vypadal hodně vášnivě.

Chante-Lilas se v duchu obviňovala, že si zdrženlivost pana de Marande zavinila sama. Připisovala jeho chlad na účet nadřazenosti, kterou věhlasný bankéř vůči ní pociťoval: proto se tak vyznávala z prohřešků svého minulého života, proto tak slibovala, že se změní a polepší, aby si pro příště zasloužila úctu tohoto čestného muže. A proto, když ji teď vzal kolem ramen a zašeptal, jak je krásná, jenom skromně zašeptla:

„Lichotníku!… nepohrdáš mnou?“

„Tebou, princezno?“ odpověděl a pokryl ji polibky od špiček prstů až po ramena.

„A máš mě aspoň trochu rád?“

„Jestli tě mám rád, má krásná? Moc rád tě mám, až příliš!“

Pohladil oběma rukama šíji mladé ženy a tak zamilovaně, jak jen toho byl schopen, jí zašeptal do ucha:

„Jsi ta nejmilejší bytost, kterou jsem kdy potkal. Kdyby ses mi podívala do očí, uviděla bys lásku v každém mém pohledu…“

„V pohledu… v každém *pohledu*… to ano,“ odtušila Chante-Lilas s melancholickým úsměvem.

Pan de Marande se pozdvihl na kolenou, přiblížil své rty k jejím a vtiskl jí jako na ukonejšení polibek – vroucnější než kdy jindy.

A ona zvrátila hlavu a přidušeně zamumlala, či spíše zasténala, tři slova, tak výmluvná v ústech milujícího tvora:

„Ach, můj příteli…, můj příteli…!“

Ale přítel, za těchto okolností už sotva hodný tohoto pojmenování, buď začínal mít obavu, zda nezachází příliš daleko, nebo naopak si nebyl jist, zda si nedovolí ještě víc; ať tak či tak, rozhodl se zabubnovat na ústup. A tu náhoda, ten spojenec chytrých lidí, mu jako na zavolanou přišla na pomoc v podobě zvonku, jehož hlas se rozezvučel až do budoáru grizetky.

„Někdo zvoní,“ upozornil pan de Marande a obličej se mu potěšením rozzářil.

„Opravdu, někdo zvoní,“ povzdechla si rozpačitě Chante-Lilas.

„Někdo k vám má přijít?“ chtěl vědět bankéř a pokusil se předstírat, že tím je rozladěn.

„Přisámbohu, že ne!“ ujistila ho rychle. „Byl byste tak laskav a poslal tu osobu, co zazvonila, pryč? Dala jsem komorné volno a sama nemohu tvrdit, že nejsem doma!“

„To je v pořádku, princezno,“ pousmál se pan de Marande. „Hned to neznámé individuum vyprovodím!“

Odkvapil ke dveřím, a blahořečil v duchu návštěvníkovi, který ho vytahuje z horké kaše. Ale v mžiku byl opět nazpět.

„Hádejte, kdo to je, drahoušku!“

„Nějaká moje přítelkyně?“

„Ne, ne.“

„Tak tedy – moje krejčová?“

„Také ne! Mladý muž!“

„Věřitel!“

„Věřitelé jsou vždycky staří páni, princezno! Mladý muž může být pouze dlužníkem mladé ženy!“

„Bratranec Alfons!“ zvolala Chante-Lilas a začervenala se.

„Nikoliv. Ten pohledný mladík prý přichází stran záležitosti pana Jeana Roberta.“

„Ach tak, to už vím! To je jeden chudý mládenec, který nemá na lístek a rád by se podíval do divadla Porte-Saint-Martin. Prosil mě, abych se za něj u Jeana Roberta přimluvila. Oni jsou totiž krajani… ale on je tak ostýchavý, že nemá dost kuráže… aby ho sám poprosil… takže…“

„…takže přichází poprosit vás,“ dopověděl pan de Marande. „A má naprosto pravdu, princezno! Je to ostatně příjemný chlapec… A vy říkáte, že je chudý?“

„Stejně chudý jako mladý.“

„A copak tu v Paříži pohledává?“

„Přišel sem hledat štěstí.“

„A proto se obrátil na vás! Hm… Copak umí?“

„Číst, psát… jako každý…“

„A počítat! Taky jako každý,“ řekl bankéř, který dokonale znal grizetčiny způsoby.

„Ale on má taky… tu… *ma… ma – matriku!*“

„*Matriku?*“ protáhl s úsměvem pan de Marande. „To je jako by měl maturitu, že? Pošlete ho za mnou, pokusím se něco podniknout, aby se mu slušněji vedlo.“

„To byste pro něj udělal? I když ho vůbec neznáte?“ zvolala Chante-Lilas.

„Udělal bych to pro vás, kterou neznám jen trochu!“ odpověděl pan de Marande dvorně. „Ať za mnou přijde zítra na ministerstvo! Je-li tak inteligentní jako příjemný při vystupování, postarám se mu o budoucnost… A když už mluvím o budoucnosti, pohovoříme si také o vaší, abychom nepropadli omylům jako před chvílí. Bojím se, abyste si špatně nevykládala úlohu, o kterou jsem vás poprosil, abyste ji hrála v mém životě. Já jsem, princezno, člověk velice zaměstnaný, státnické povinnosti, nemluvě ani o soukromých, mě pohlcují do té míry, že si nemohu dovolit věnovat se všelijakým milostným hrátkám jako obyčejný smrtelník. Ale na druhé straně z důvodů politickoekonomických musím vypadat, jako že mám milenku. Ty důvody jsou složité, musel bych je dlouho vysvětlovat, ale je to tak, jak říkám. Smím doufat, že mě chápete, princezno?“

„Naprosto,“ řekla Chante-Lilas.

„Děkuji, má drahá, ale – bez urážky – dávala jste si s tím načas. Nu! Abyste snad nezapomněla, dovolil jsem si zachytit pravý smysl našeho vzájemného vztahu v jakési písemné dohodě, kterou vám tu nechám – můžete si nad ní ve volné chvíli zapřemýšlet. Doufám, že cena, kterou přikládám našim zcela zvláštním vztahům, vás uspokojí. A teď, prosím, ještě dovolte, abych vám poněkud upravil vaše kadeře, které jsem vám prve tak nešetrně pocuchal.“

Pan de Marande vyňal z tobolky několik tisícifrankových bankovek, sroloval je a natočil na ně jako na natáčky několik pramenů grizetčiných vlasů.

„Sbohem, drahá,“ řekl potom vtiskuje jí otcovské políbení na čelo, „pošlu vám sem teď krajana pana Jeana Roberta. Jsem přesvědčen, že se z něho oba budeme velice těšit. Je-li tak vtipný při zábavě, jako je příjemný na pohled – našla jste toho pravého báječného muže!“

A pan de Marande opustil budoár s pocitem dokonalého uspokojení nad tím, že vyvázl tak lacino.

61.

Colomba

Jednoho pozdního zimního dne roku 1830, tři dny po návštěvě pana de Marande u Chante-Lilas, se hrálo v divadle Italien zvláštní představení Rossiniho opery Othello, v němž měla vystoupit zpěvačka, která se proslavila v posledních dvou letech po celé Itálii – *signora Carmelite* čili jak ji většinou nazývalo publikum *signora Colomba.*

Celá Paříž, jak se nyní píše v novinách, ale jak se tehdy jenom říkávalo, všechen vybraný, vážený, bohatý a také umělecký pařížský svět si tam v onen večer dal dostaveníčko. Dům byl vyprodán až po střechu a mladí lidé postávající v dlouhé řadě před budovou měli sotva naději, že se na představení probijí. Ten nával, to všeobecné vytržení nepramenily pouze z uznávaného talentu zpěvačky, ale i z toho, co bylo víceméně známo z jejího pohnutého životního osudu.

Přičinili se o to básníci, novináři, kumštýři i spisovatelé, mezi nimi samozřejmě Pétrus Herbel a Jean Robert.

Víme ostatně, že Carmélita si takovou pozornost svrchovaně zasloužila.

Po roce těžkých zkoušek, kdy se potácela mezi životem a smrtí, se radila se svými nejbližšími přítelkyněmi, s Reginou, Lydií a Fragolou, co by měla nejspíš podniknout, aby přemohla svou stálou sklíčenost a duševní tíseň. Lydie de Marande radila společnost. Regina klášter. Fragola divadlo.

Všechny tři měly svým způsobem pravdu. Z jistého hlediska totiž společnost, klášter a divadlo jsou tři propasti, do nichž se vrháme, když jsme se octli ve slepé uličce. Lidská osobnost se ztrácí, odevzdá-li se zplna radovánkám, nebo Bohu, nebo umění. Ale člověk pak už nenáleží sobě samému.

Jednoho dne po onom večírku u paní de Marande, kde si Carmélita vyzkoušela své síly a kde se znovu po letech setkala s Camillem de Rozan, za ní přišel starý učitel hudby Müller a řekl jí:

„Odjedeš se mnou!“

Neřekl jí ani kam, prostě jednoho jitra se ocitla v Miláně. Müller ji zavedl do divadla La Scala, kde právě dávali Semiramis.

„Tohle je tvůj klášter!“ zvolal, když vstupovali do budovy.

„A toto je tvůj bůh!“ pravil, když jí potom ukázal Rossiniho, schovávajícího se v šeru lóže.

Čtrnáct dní nato zpívala poprvé v La Scale úlohu Arsace v Semiramidě a sám Rossini o ní prohlásil, že je nejznamenitější zpěvačkou Itálie.

Za dva roky, které prožila ve vlasti krásného zpěvu, kráčela od úspěchu k úspěchu; stala se z ní obletovaná *diva*; Rossini ji objímal, Bellini pro ni napsal operu a Rusko, které nám v těch dobách přetahovalo tolik znamenitých a doma neuznávaných a mizerně placených umělců, jí nabízelo smlouvu s příjmem větším než apanáž královského syna.

Italští markýzové, němečtí baroni, ruská knížata a houfy dalších nápadníků se o ni po řadě ucházeli, avšak její ruka měla být navždy vyhrazena stisku neživé pravice nebohého Colombana.

Nadšení Pařížanů bylo tedy oprávněné, byť zajisté předčasné.

Hlediště jen zářilo záplavou květů, šperků a světel.

Královský dvůr zaujal místa vpředu u proscénia; ženám vyslanců

náležely balkónové lóže; ženám ministrů byly vyhrazeny lóže vpředu.

Pátá lóže byla obsazena třemi návštěvníky, jejichž půvab přitahoval všechny pohledy a jejichž štěstí budilo závist kdekoho z přítomných. Byl to náš přítel Pétrus Herbel, jenž si před rokem vzal za ženu Reginu de la Mothe-Houdan; seděla tu mladá a okouzlující spolu se svou sestřičkou Abeille, která rozkvetla v poslední době z dítěte v přelíbeznou dívku.

Naproti, na druhé straně hlediště, jiná štěstím zářící dvojice k sobě vábila zraky publika. Byli to Ludovic a Čemeřička. Všichni se otáčeli po čerstvém novomanželském páru, podivujíce se, jak Ludovikova láska zcela uzdravila Čemeřičku, tu nenadálou dědičku páně Gérardova jmění.

Ale jistě větší rozruch budily obě lóže proti jevišti. V levé se naparovala pyšně v krinolíně přesahující všechny představy Chante-Lilas a otáčela čas od času nyvý pohled na pana de Marande, který se skrýval, nebo přesněji, který předstíral, že se skrývá, vzadu v přítmí lóže. A v pravé lóži, kam zvědavé pohledy zalétaly ještě častěji, seděli dva muži oblečení v černém, generál Lebastard de Prémont a Gaetano Sarranti, mezi nimiž zářila svou krásnou tváří proslavená tanečnice jménem Rosenna Engel; měla šaty z bělostného tylu a na její hrudi, hrdle, uších i pažích se třpytily šperky z perel, diamantů a drahých kamenů.

V přízemí Justin a Mína, odnedávna již také manželé, se pokoušeli uklidnit starého učitele hudby Müllera, jehož srdce bušilo jako zvon z nevyslovené obavy, že by se snad jeho žačka u francouzského obecenstva nesetkala s úspěchem. Po jejich boku seděli Salvator a Fragola, záviděníhodný pár milující se láskou bez mráčků, bez roztržek, bez trampot – šťastná dvojice, která si uchovala zároveň svěžest první zamilovanosti i pevnost poslední lásky.

A pak naproti lóžím ještě dvě osoby, které nepřitahovaly pozornost a které o to ani v nejmenším nestály, totiž Jean Robert a madam de Marande. Jestliže jste někdy strávili ve ztemnělé lóži dvě hodiny s milovanou ženou, jestliže jste se jí mohli dívat do očí při tónech krásné hudby, anebo jestliže jste se mohly vy, milé čtenářky, někdy odloučit na dvě hodiny od vnějšího světa a radovat se v poklidu, byť na veřejnosti, z pokladů srdce i ducha vašeho milého – potom jistě pochopíte, jak uplynul tento večer našemu básníku a Lydii de Marande.

Řekneme-li ještě, že v přízemí seděl jako pária pan Jackal a že si filozoficky nacpával nos nezbytnou dávkou svého šňupavého tabáku (patrně proto, aby se trochu utěšil ve své opuštěnosti a v hořkosti nad lidským nevděkem), ukázali jsme vlastně všechny postavy, jež hrály hlavní role v tomto vyprávění.

Úspěch Carmélity, či vlastně Colomby, poněvadž od tohoto večera jí ani v Paříži nikdo jinak neřekl, předčil všechna očekávání. Snad žádná ze zpěvaček minulosti i současnosti nebyla zahrnuta takovou bouří potlesku a tak nekonečným voláním bravo. Romanci z posledního dějství *Al piè d'un salice* musela opakovat třikrát. Člověk by řekl, že diváci se nemohli odtrhnout od sedadel, že Colombin hlas je takříkajíc přimrazil na místa. Desetkrát byla vyvolána před oponu, muži jí děkovali radostným voláním, ženy jí házely květiny i věnce. Když odcházela, čekal na ni nepřehledný zástup lidí, toužících jí ještě jednou poblahopřát, ještě jednou ji spatřit, dotknout se aspoň šatů té krásné, smutné mladé ženy.

Mezi těmi, kdo na ni u východu čekali, byl i starý učitel hudby Müller, který se samou radostí rozplakal.

Poznala ho mezi ostatními, a nevšímajíc si obdivu davu, šla přímo k němu:

„Můj drahý mistře, jste se mnou spokojen?“ zeptala se.

„Zpíváš, dceruško, tak, jak bůh hudbu tvoří a jak ji Weber píše,“ řekl stařičký učitel, hluboko smekaje klobouk, „to jest úplně bez chybičky!“

Ten prostý hold starého muže mladé dívce, tu poklonu plnou úcty, zástup nadšených obdivovatelů pochopil: všichni muži naráz smekli své klobouky, všechny ženy se před ní naráz uklonily.

A ona se zavěsila do svého starého, dobrého učitele hudby, prošla jejich řadami a všichni ještě zaslechli její poslední pohnutá slova:

„Proč jen mě Colomban neuškrtil jako Othello Desdemonu, místo toho aby ode mne navěky odešel!“

NĚKOLIK POSLEDNÍCH SLOV

Neskončíme své vypravování, aniž bychom nepřičinili aspoň několik málo poznámek, zajisté nikoliv vyčerpávajících, o dalších osudech oněch vedlejších postav tohoto příběhu, jež by snad mohly čtenáře zajímat.

Jean Taureau, náš bodrý Honza Bejček, se navždy musel rozloučit se slečnou Fifinou, která jednou večer, když se vracela z karnevalových radovánek v Courtille, dostala, jak se říká, řádně na drdol, takže ji museli ihned odvézt do nemocnice svatého Ludvíka. Po několika dnech tam vydechla naposled. Jean Taureau nechal své tesařiny a místo toho nyní zahradničí…

Jeho věčný sok Fafiou, který málem přišel o život při krvavé dragonádě Rapptových vojáků, už nemusel vzněcovat jeho žárlivost – oženil se s jistou tanečnicí bulvárního divadla a dočkal se docela pěkných úspěchů pod uměleckým jménem Colbrun.

Toussaint-Louverture si našel místo v jedné z pařížských plynáren a dotáhl to tam za pět let až na dílovedoucího.

Hadrář Croc-en-Jambes, Podrazník, se dal do kupy s lovcem městských koček Gibelottem, Fašírkou, a před jejich loveckou vášní si pak nebyl jist životem ani jediný kočičí tvor ve všech dvanácti pařížských čtvrtích. Později si potom Croc-en-Jambes otevřel za hradbami města hospůdku Modrý králík a Gibelotte v ulici Saint-Denis krámek s přitažlivým pojmenováním U bílé kočky.

Pokud jde o monseigneura Colettiho, ten skutečně obdržel kardinálský klobouk, a to v Římě – nad čímž si my jenom umýváme ruce.

Konečně Brésil čili Roland, který jistě nebyl nejméně zajímavým tvorem v této historii, strávil zbytek svých dní dílem u Salvatora, dílem u Čemeřičky a v obou domácnostech mu byl připraven za odměnu za dobré, věrné služby ten nejblaženější život.

Jedenatřicátého července roku osmnáctistého třicátého vévoda d’Orléans, jmenovaný generálním místodržitelem království, si dal zavolat Salvatora, jednoho z těch, kdož spolu s Joubertem, Godefroyem, Cavaignakem, Bastidem, Thomasem, Guinardem a dvacítkou dalších vztyčili po boji devětadvacátého července trikolóru nad Tuileriemi.

„Jestliže mě vůle národa povolá na trůn,“ řekl mu vévoda, „domníváte se, že republikáni se ke mně připojí?“

„Určitě ne,“ odpověděl Salvator jménem všech svých druhů.

„A jak se tedy zachovají?“

„Stejně jako se zachovala Vaše Výsost. Budou konspirovat. Budou potají připravovat změnu!“

„To je ovšem čirá tvrdohlavost,“ pravil budoucí král.

„To je pouze čirá vytrvalost,“ řekl Salvator.

A uklonil se.

OBSAH

1. *Milovník obrazů* 5
2. *Kmotr z Ameriky* 15
3. *Pétrus nevychází z údivu* 26
4. *Pétrusovy sny a snídaně u Risbequa* 34
5. *Kapitán a Pétrusovi přátelé* 41
6. *Předtucha* 48
7. *Řím* 54
8. *Nástupce svatého Petra* 60
9. *Torre-Vergata* 66
10. *Vyděračův list* 69
11. *Notář Bouda* 78
12. *Salvator zasvěcuje mistra Baratteaua do ustanovení občanského zákoníku* 85
13. *Povětroň* 91
14. *Lehce nabyl, lehce pozbyl* 96
15. *Jak je nebezpečné podpisovat kvitance* 102
16. *Zahradní banket* 111
17. *Co pan Gérard našel, či spíše nenašel po návratu do Vanvres* 123
18. *Doličné předměty* 129
19. *Pan Jackal hledá cestu ze slepé uličky* 134
20. *Cestovní dojmy pana Jackala* 142
21. *Pan Jackal konečně zví, na čem je* 151
22. *Jak zachránit Sarrantiho* 158

23. *Pohnutá noc ve Vanvres* 170
24. *Král se nebaví* 176
25. *Proč Salvator nenašel Sarrantiho v cele smrti* 183
26. *Předvolební rejdy* 190
27. *Herecký rejstřík jedné trojice* 197
28. *Co způsobilo zmatek paní de la Tournelle* 203
29. *Pobouření a tužby monseigneura Colettiho* 208
30. *Pan Jackal se hodlá odvděčit* 216
31. *Andante revoluce z roku 1830* 222
32. *Jatky v ulici Saint-Denis* 235
33. *Šťastný den generála de Prémont* 242
34. *Muž za závěsem* 249
35. *Nejvzornější manžel* 257
36. *Pan de Marande jedná důsledně podle svých zásad* 264
37. *Lorédan de Valgeneuse promluví o bitvě u Navarina* 272
38. *Projev a co z něho vzešlo* 278
39. *Král čeká* 289
40. *Pastorální symfonie* 296
41. *Sentimentální symfonie* 302
42. *Nebohá slečna Zuzana* 310
43. *Camillova hvězda bledne* 319
44. *Konrád de Valgeneuse navštíví svou sestřenici i Camilla de Rozan* 326
45. *Starosti monseigneura Colettiho* 334

46. *Princezna Rina* 347
47. *Šípy zrady* 351
48. *Abbé Bouquemont plní pokyny* 357
49. *Zpověď* 363
50. *Hvězda hraběte Rappta zapadá* 369
51. *Osudný rozhovor* 375
52. *Na ostří nože* 380
53. *Tragická noc* 388
54. *Muži v okovech* 397
55. *Pomsta uzrává* 407
56. *Co uviděla Dolores klíčovou dírkou* 412
57. *Jak se mstí milující žena* 420
58. *Nečekaná návštěva, nečekané návrhy* 427
59. *Dobrý konec všechno spraví* 432
60. *Vykoupení pana de Marande* 436
61. *Colomba* 442

Několik posledních slov 447

KNIHY ODVAHY A DOBRODRUŽSTVÍ

Řídí Jarmila Rosíková

Svazek 170/II

Alexandre Dumas

SALVATOR

DÍL II

Ilustroval Michal Kudělka. Z francouzského originálu Salvator vydaného nakladatelstvím Calmann-Lévy v Paříži přeložil a upravil Miroslav Drápal. Vydal jako svou 7057. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1986. Odpovědná redaktorka Jitka Minaříková. Výtvarný redaktor Jiří Fixl. Technická redaktorka Zoe Bláhová.

Ze sazby písma Baskerville vytiskla tiskárna Stráž n. p. závod Vimperk. 30,82 AA (text 28,02, ilustr. 2,80), 30,93 VA. Náklad 50 000 výtisků. 1. vydání. 13-737-86 14/64

Cena obou vázaných výtisků 65,– Kč

Pro čtenáře od 12 let